BARTOLI SAXOFERRATEI,

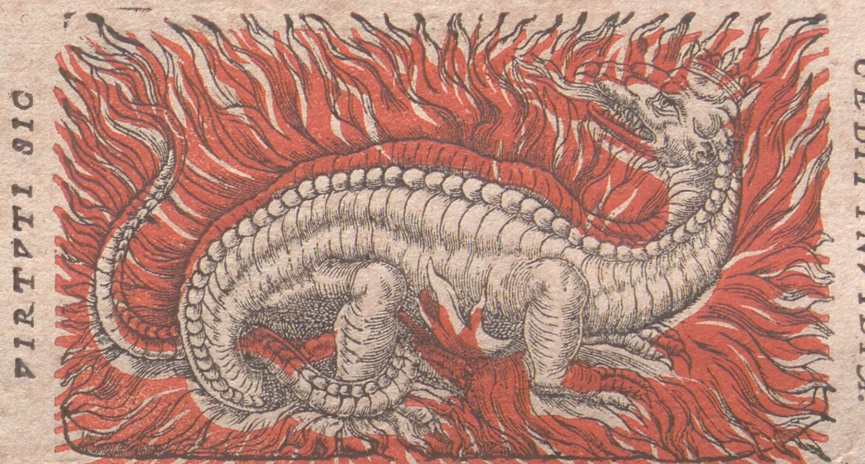

IN TREIS CODIC.

LIBROS, PRÆLECTIONES AD IMMENsum auctæ, summa ope, ac studio recognitæ, forma specieque longè venustissimæ: atque, vt semel dictum sit, omnium vt postremæ, ita absolutissimæ & integerrimæ. Quibus excudendis, nec fidelissimorum, omne genus Exemplarium copia, nec Doctiss. hominum defuit irrequieta sedulitas.

Lege, expende, pereant, ni iuuent ac placeant.

LVGDVNI AD CANDENTIS SALAmandræ insignæ, in vico Mercenario promercales habentur.

Cum Priuilegio.

Anno. 1546

Tabula Rubricarum huius voluminis.

¶ Administratione rerũ publicarũ.fo.41.
Agentibus in rebus.fo.59.
Agricolis & censitis.fo.43.
Alexandriæ Primatibus.fo.49.
Annonis ciuilibus.fo.40.
Annonis & tributis.fo.13.
Apochis publicis & descriptionibus.fo.16.
Apparitoribus magistrorum militum, & priuilegijs eorum fo.68.
Apparitoribus Præfecti vrbis.fo.68.
Apparitoribus Præfectorum pretorio & priuilegio eorum.fo.67.
Apparitoribus Proconsulis & legati.fo.67.
Aquæductu.fo.42.
Argenti pretio, q thesauris infertur.fo.30.
Athletis.fo.28.
Auri publici persecutoribus.fo.30.
Auro coronario.fo.30.
¶ Bonis vacantibus & de incorporatione.fo.9.
¶ Canone frumentario vrbis.Romæ.fo.35.
Canone largitionalium titulorum.fo.17.
Capiẽdis & distrahẽdis pignoribꝰ tributo .fol.16.
Capitatione ciuium censibus eximenda.fo.44.
Castrensianis & ministerianis.fo.61.
Castrensi peculio militũ, & Prefecti ãnone.fo.64.
Castrensi peculio omnium Palatinorum.fol.61.
Classicis.fo.38.
Cohortalibus & princ.cor.fo.68.
Collatione donatorum & relatorum, &c.fo.18.
Collatione eris.fo.18.
Collatione fundorum fiscalium.&c.fo.52.
Collegiatis & carthopatris & numularijs.fo.38.
Colonis Illyricanis.fo.48.
Colonis Palestinis.fo.48.
Colonis Thracensibus.fo.48.
Comitibus consistorianis.fo.57.
Comitibus & archiatris sacri palatij.fo.57.
Comitibus & tribunis scholarum.fo.53.
Comitibus, qui prouincias regunt.fo.53.
Comitibus rei militaris.fo.57.
Commeatu.fo.66.
Conditis in publicis horreis.fo.18.
Conductoribus & procuratoribus, &c.fo.52.
Consulibus & non spargendis, &c.fo.56.
Conueniendis fisci debitoribus.fo.6.
Cupressis ex luco.fo.52.
Curiosis & stationarijs.fo.60.
Cursu publico.fo.67.
¶ Debitoribus ciuitatum.fo.41.
Decanis constitutio Greca.fol.61.
Decretis decurionum super immunitate quibusdam concedenda.fo.26.
Decurionibus & eorum filijs.fo.18.
Delatoribus.fo.10.
Desertoribus & occultatoribus.fo.66.
Dignitatibus.fo.52.
Discussoribus.fo.18.
Diuersis officijs & apparitoribus.fo.68.
Diuersis prædijs vrbanis & rusticis.fo.51.
Domesticis & protectoribus.fo.57.
¶ Erogatione militaris annone.fol.64.
Excoctione & translatione.fo.65.
Exactoribus tributorum.fo.14.
Executoribus & exactoribus.fo.68.
Excusationibus artificum.fo.31.
Excusationibus munerum.fo.26.
Expensis publicis.fo.42
¶ [illegible]bricensibus.fo.37.
Fide instrumentorum & iure hastæ fiscalis.fo.6.
Filiusfamilias & quemadmodum pater pro eis teneatur.fo.28.
Fiscalibus vsuris.fo.9.
Frumento Alexandrino.fo.40.
Frumento vrbis Constantinopolitanæ.fo.39.
Fugitiuis colonis patrimonialibus.&c.fo.51.
Fundis limitrophis & terris.&c.fol.49.
Fundis patrimonialibus.fo.50.
¶ Grege dominico.fo.52.
¶ His q à principe vacationẽ acceperũt.fo .25.
His, qui ex officio, &c.fo.39.
His, qui ex officio, q administrauerunt, conueniũtur.fo.42.
His, qui ex publica collatione.fo.39.
His, qui ex publicis rationibus mutuam pecuniã acceperunt.fo.8.
His, qui in exilium dati, &c.fo.28.
His, qui non impletis stipendijs.fo.28.
His qui numero liberorum.fo.27.
His qui se deferunt.fo.12.
His, qui sponte munera publ.subeunt.fo.26.
Honoratorum vehiculis.fo.39.
¶ Immunitate nemini conce.fo.17.
Imponenda lucratiua descriptione.fo.24.
Incolis, & vbi quis domici.habe.fo.22.
Indictionibus.fo.14.
Infamibus.fo.28.
In quibus causis coloni dom.accus.&c.fo.44.
Irenarchis.fo.30.
Iure fisci.fo.2.
Iure reipublicæ.fo.40.
¶ Legationibus.fo.30.
Libertinis.fo.28.
Litorum & itinerum custodia.fo.66.
Locatione prædiorum ciuilium.fo.51.
Lucris aduocatorum, & concussione, &c . fo.69.
¶ Magistris sacrorum scriniorum. fo.57.
Mancipijs & colonis patrimo.&c.fo.51.
Mendicantibus validis.fo.40.
Metallarijs & metallis.fo.35.
Metatis & epidemeticis.fo.65.
Metropoli Berito.fo.39.
Militari veste.fo.65.
Mulieribus & in quo loco.&c.fo.29.
Muneribus & honoribus.fo.25.
Muneribus patrimoniorum.fo.26.
Municipibus & originarijs.fo.25.
Murilegulis.fo.36.
¶ Naufragijs.fol.34.
Nauibus non excusandis.fo.34.
Nauicularijs, seu naucleris.fo.31.
Nauticis Tyberinis.fo.40.
¶ Ne fiscus rem, quam vendidit euincat.fo.8.
Ne opereà collatoribus exigantur.fo.17.
Ne quid oneri publico.fo.34.
Ne quis liber inuitus.fo.42.
Nulli licere in frenis & equestribus.&c.fo.38.
Numerarijs & actuarijs & chartularijs.&c.fo.66.
¶ Omni agro deserto.fo.48.
¶ Palatinis sacrarum largitionum.fo.60.
Pascuis publicis.fo.50.
Pœnis fiscalibus creditores preferri.fo.8.
Periculo eorum, qui pro magistra.interue.fo.42.
Periculo nominatorum.fo.42.
Periculo successorum parentis.fo.28.
Petit.bonorum sublatis.fo.11.
Ponderatoribus, & auri illatione.fo.39.
Potioribus ad munera non vo.fo.31.
Præbendo salario.fo.24.
Prædijs decurionum.fo.23.
Predijs & omnibus rebus.fo.34.
Prædijs tamiacis: & de his qui.&c.fo.51.
Præfectis prætorio, siue vrbis.fo.56.
Præpositis agentium.fo.59.
Præpositis laborum.fo.58.
Præpositis sacri cubiculi: & de oĩbus.&c.fo.56.
Priuilegijs domus augustæ, &c.fo.52.
Priuilegijs eorũ q in sacro pala.mili.fo.61.
Priuilegijs scholarium.fo.61.
Primicerio & secundicerio & notarijs.fo.2.
Primipilo.fo.69.
Principibus agentium.fo.60.
Professoribus & medicis.fo.27.
Professoribus, qui in vrbe.fo.57.
Proximis sacrorum scriniorum.fo.57.
Publicæ letitie, vel cõsulũ nũciatores, &c.fo.69.
¶ Quando & quibus quarta pars debetur ex bonis decurionum, &c.fo.23.
Quemadmodũ ciuilia munera inducuntur.fo.26.
Quibus ad conductionem predi.fo.52.
Quibus muneribus excusantur hic.&c.fo.28.
Quibus muneribus, vel præstationibus.&c.fo.27.
Qui ætate & professione se excusant.fo.27.
Qui militare possunt.fo.61.
Qui morbo.fo.27.
Quo quisque ordine conueniatur.fo.41.
¶ Reis postulatis.fo.28.
Re militari.fo.61.
¶ Sententijs aduersus fiscum latis retractandis folio.9.
Silentiarijs, & decurionibus eorum.fo.57.
Si curialis relicta ciuitate rus habitare maluerit, folio.25.
Si liberalitatis imperialis socius.fo.12.
Si post creationem quis decesserit.fo.31.
Si propter inimicitias creatio facta sit.fo.31.
Si seruus, aut libertus ad decurionatum aspirauerit folio.22.
Solutionibus & liberationibus debitorum.fo.41.
Spectaculis, scenicis & lenonibus.fo.42.
Stratoribus.fo.60.
Studijs liberalibus vrbis Romæ & Constantinopolitanæ.fo.38.
Sumptuũ recuperatione.fo.31.
Sumptus iniũcti muneris ad omnes pertinere collegas.fo.42.
Susceptoribus, prepositis & arcarijs.fo.31.
Superexactoribus.fo.16.
Superindicto.fo.14.
¶ Tabularijs, scribis & logographis.fo.31.
Thesauris.fo.12.
Tractatorijs & statiuis.fo.67.
Tyronibus.fo.66.
¶ Vacatione publici muneris.fo.26.
Venatione ferarum.fo.43.
Vendendis rebus ciuitatis.fo.41.
Venditione rerum fiscalium cum priua.con.fo.8.
Vestibus oloberis & auratis.fo.37.
Veteranis.fo.66.
Veteris numismatis potestate.fo.37.
Vt dignitatum ordo.fo.57.
Vt nemini liceat in emptione specierum se excusare: & de munere sicotomie.fo.18.

¶ FINIS.

BARTOLI SAXOFERRATEI, IN TRES CODIC. libros, Prælectiones longè Luculentissimæ, & omnium, vt postremæ, ita multò castigatissimæ.

Bartolus. I. V. D.

OMnes gaudẽtes floridã ętatem faciunt: & spiritus tristis desiccat ossa. Prouer. xvij. Cũ igitur diu fuerim graui corporis infirmitate grauatus, & propter hoc à cõsueto gaudio speculatiõis doctrīę cessauerim: cognoui, ꝙ in me vires corporis non poterant restaurari, nisi aliqualiter efficeretur animus meꝰ gaudẽs. Hoc autẽ consyderaui facilè esse posse, si auditoribus meis, quibus propter infirmitatem seruire non valui, aliquid vtilitatis afferre possem: legendo id, quod eis esset acceptum: mihiq; & eis nouum, & per consequens delectabile. Ideo tres libros Codicis legere destinaui, vbi multa sunt incognita, & per antiquos doct. neglecta secundùm vsum tamen frequẽtia. Hanc igitur lecturã quilibet videns, si in aliquo non bene dictum reperiet, humiliter corrigat: in his, quæ bene dicta sunt mecũ Deo gratias agat.

In nomine domini Iesu Christi

a eiusq; matris Mariæ virginis gloriosæ, [a] necnon beatorum Antonij, & Nicolai, & Hieronymi, totiusq; cœlestis curiæ Amẽ. Quia vbi Christus non est fundamentum, ibi nullius boni ope
b ris superest ędificium [b]. j. q. j. cum Paulus dicat. vt ibidem patet &. j. ad Cor. iij. Fundamentum aliud nemo potest ponere præter id quod positum est: ꝙ est Christus. Ideò in principio triũ librorum, & lecturę eius auxilium inuoco: sub cuiꝰ ditione oĩa sunt posita, quæ sub ascendente & descendente sole sunt constituta: vt in auth. vt omnes obe. iud. prouin. col. v. circa princ. versi. hęc cõsiderãtes. hoc pręmisso venio ad Rub. Barto.

De iure fisci. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Respublica propter dissensiones, & crimina minuitur: bursa cõis augetur. Bursa communis & fiscus idem sunt.*
2 *Ius publicum dicitur, q. omnibus patet: & q. ad publicã bursam pertinet.*
3 *Respublica & fiscus, an sint idem. & nume. 7. 9. & . 10.*
4 *Ciuitas Romana sola habet fiscum, & nõ alia, & an in dubio intelligitur de Romana. & nu. 6.*
5 *Respublica accipitur quatuor modis.*
8 *Libellus agẽtis noĩe uniuersalis reipublicæ, pcedit, sicut si ageret noĩe fisci.*
11 *Ciuitas non habet fiscum. Et quid sit fiscus?*
Municipia non habent fiscum, nec episcopatus.
12 *Ciuitas, quæ non habet fiscum, non habet tacitam hypothecam.*
13 *Fiscus qd sit in specie, ubi q. qcquid ad cõmodũ pecuniariũ imperij ptinet.*
14 *Reipublicæ noĩe cõtinentur omnia, quæ ad iurisdictiones, & honores imperij pertinent.*
15 *Respublica habet duo patrimonia.*
16 *Procurator fisci, & procurator cameræ, idem est.*
17 *Camera fisci, & Imperatoris, quando sint idem?*
Procurator Cæsaris & procurator fisci, non sunt idem.
18 *Fiscus semper est diues, & soluendo, & quasi fixus dicitur.*
19 *Hic titulus a titulo de priuilegio fisci: in quo differat?*
Titulus de iure dotium, quod differat à titulo de priuilegio dotis.

¶ Glo. rubricam ad pręcedentia duobus modis continuat. Pri
mo: quia occasione criminum, de quibus dictum est. s. pręcedẽ a
ti libro, augetur fiscus: ideo posuit hic rubricam, de iure fisci.
Sed contra hanc continuationem opp. primò: nam propter de
lictum minuitur fiscus. l. si quis ingenuã. §. in ciuilibus. ff. de ca.
1 & postli. reuer. † So. respublica in vniuerso propter dissentiones & crimina diminuitur: bursa autem communis, quæ est idẽ ꝙ fiscus augetur: vt. s. dicam. ¶ Secundo continuatur sic. dictũ est. s. de iure publico circa crimina: nunc de iure publico circa bona fisco quærenda. Sed est differentia, vt in gl. vult dicere: †
2 quia in pręcẽdenti libro ius publicum assumitur. s. ꝙ communiter omnibus patet: quia omnes possunt de publico crimine accusare. Sed hic accipitur publicum ꝙ ad publicam bursam pertinet. Azo in summa istius tituli continuat alio modo. dictũ est. s. in pręcedentibus de iure priuatorũ: nũc videndũ est de iu
3 re fisci. ¶ Circa rubricam istam quædã sunt quærenda. ¶ † Primò quæro quid sit fiscus. Pro cuius declaratione primò videndum est, an respublica & fiscus sint idem, & videtur ꝙ sic. Primò: quia fiscus suscedit loco reipublicæ Romanorum: vt hic dicit glos. & sic videtur idẽ fiscus & respublica. & vide hic gloss. q̃ incipit, occasione. Pro hoc videt̃ tex. in. l. inter publica. §. j. ff. de ver. sign. gl. expressius. ff. de bo. pos. l. non est ambigendũ. in
princ. Præterea: procurator fisci & procurator reipublicæ vi- b
detur idẽ. l. ij. C. de mo. mul. facit. ff. de off. asses. l. fi. vbi de hoc.
c ¶ In contrarium, ꝙ respublica & fiscus non sint idem [c] videtur
d tex. ff. qui po. ĩ pig. ha. l. si pignus [d] de ædi. edi. l. j. §. illud. de bo. pos. l. non est ambigẽdum. de manu. l. iiij. §. nihil. & . ff. de iu. fis. l. non intelligitur. §. si in locis. ff. de legatio. l. sciendum. in prin. insti. de re. diui. §. thesauros. circa fin. Bar.

4 Additio. ¶ Adde † Bal. in. l. constitit. de pœ. iu. & ibi duo verba per Bar. & dicit Bal. in. l. properã
dum. in. ij. col. s. de iudi. ꝙ sola ciuitas Romana habet fiscum, & c
non alia. per illum tex. & vide Bal. in procemio. ff orum. Alex.
5 ¶ † Solu. dicendum est, ꝙ respublica debet accipi quatuor modis. Primo, pro toto vniuersali imperio. Secundo, pro republica Romanorũ. Tertio, pro republica cuiuslibet ciuitatis. Quarto, pro republica cuiuslibet municipij: vt not. in auth. de hære. & fal. in prin. colla. j. Barto.

6 Additio. ¶ † Respublica quomodo accipiatur [e] ĩ du-
e bio an intelligatur de Romana? vide ꝙ not. Bal. in. l. ij. C. cõmu. de vsucap. Et an ciuitas dicatur respublica, vide Bal. ĩ. l. ij. in fi. s. de sen. quæ sine cer. quan. profe. per Bal. in procemio. ff orũ. circa princi. Alex. Fiscus & respublica, an idẽ
sint, adde Bal. in rub. C. de hære. vendi. & in. c. j. de feu. Marchię d
vbi dixit, ꝙ respublica est, prout vita in corpore humano: fiscꝰ est prout stomachus in homine: quia est saccus ipsius reipublicæ. Et in quo differant vide Bald. in. l. j. in fin. de pœna iud. qui malè iud. & in. l. j. de hære. vel ac. & ven. Ciuitas à fisco in quo differat? Bart. in. l. item veniunt. §. ait senatus. de peti. hære. in
primo notabili. & c. & Cy. in. l. mancipia. de seruis fugi. vbi di- e
xit per illum tex. ꝙ fiscus & respublica idem sunt. & idẽ Bart. in. d. l. j. de pœna iud. Quod limita, vt ibi per eos, & Fulgosiũ in. l. mancipia. & vide Bar. in. l. licitatio. §. fiscus. de publicianis. vbi fiscus non tenetur soluere vectigal: respublica sic. & per Cy. in procemio. ff. in princ. vbi dicit, ꝙ non sunt idem numero, sed ꝙ habent idem priuilegium. ita sequitur ibi Ange. Alex. de Imo. ¶ Primo ergo modo, si accipimus rempubli. pro toto vniuersali imperio: & tunc verũ est, ꝙ fiscus & respublica sunt idem: sicut spẽs est idem cum suo genere: per. l. si quis eorũ. §.

Habes Lector cãdide (Christo authore) Adnotationes aliquot veteres, q̃ hactenꝰ ĩ his codicibꝰ ĩsertę nõ fuere. Dño Alex. Imol. adscriptas. Quas tñ aut earũ aliquot ipsiꝰ fuisse minimè puto. Cuiusuis fuerint, doctæ sunt hæ, & mirũ ĩ modũ profuturæ. has igitur benignè suscipies, nihil em̃ omisimꝰ, quo tuæ vtilitati consulatur. Alex. Loseus Auili.

a ¶ Gloriosæ. Quã ego Benedictus Philippi domini Matthei de Vadis de foro Sẽpronij hic glossando & apostillando de nuo, vt aduocatã & protectricem ac spem ineffabilem meã corde optimo ĩuoco: vt mihi adsit, & semper fouendo me à peccatis malis & periculis, ac necessitatibus quibuscũque corpis & aĩæ liberet, atq; defendat Amen.

b ¶ AEdificiũ. Et adde, ꝙ in oĩ ope principiũ bonum melius medium, & optimum finẽ, vt in auc. qũo op. epi. in prin. & Bar. ĩ. j. cõsti. ff orũ. ĩ prin.

c ¶ Non sint idem. Adde Bal. in. l. cõstit. s. de pœ. iu. q ma. iu. eundem. l. properãdum. s. de iud. per illũ tex. & Bal. in. l. si pignus. ff. qui po. in pign. ha. & Ia. rebuf. hic numẽ. ij. & ibi dixi in ver. publico.

d ¶ L. si pignus. & ibi ad hoc vide oĩno Bal. in leg. si hypothecas. C. de remis. pig.

e ¶ Respublica. quo modo accipiatur, dic vt per istum, not. iste in. l. cum rem. s. qui po. in pig. ha. Spe. in tit. de resti. in integr. §. ij. chart. iij. versi. idem quoque iuris. el. ij.

interemptum.ff.de leg.iij.Nã posito fisco,ponitur & respu.nõ ecõtrà:sicut posito hoĩe,ponit̃ animal,nõ ecõtra.ita debet intelligi hæc gl.& gl.in.d.l.nõ ẽ ambigẽdũ.&.l.inter publica.§.j.cũ
7 simi.Et per hoc patet† ꝙ ꝓcedit libellus,si quis ageret nomine vniuersali reipublicę,sicut si ageret noĩe fisci.le.ij.in princi. ff.eo.vbi dicit̃ agi noĩe reipublicæ.&.l.fiscus.la.ij.in prin. ĩ gl. j.eo.ti.&.l.si seruus pluriũ.§.ij.in gl.super versi. vt ei.de lega.j.
8 ¶†Si verò accipimus rempublic.secũdo mõ.s. pro republica Romanorũ:& tunc hoc põt cõsiderari inquantũ respub.Romanorũ.ꝓut erat ab initio,qñ regimẽ vniuersale erat apud illã rẽ
9 pub.tũc idẽ,ꝙ.s̃.ꝓxi.dixi.†Si verò intelligimus ꝓ repu.Romanorũ.hoc est ꝓ iurib⁹ cõpetẽtib⁹ illi ciuitati Romanæ,ꝓut est distincta ab imperio Romano vniuersali: vt in iurisdictiõe, quã habebat intra centesimũ lapidẽ,vt.l.j.§.cũ vrbẽ.ff.de offi. pręf.vrb.& in aliis iuribus,q̃ intra territoriũ suũ habet:tũc respub.Romanorum & fiscus nõ sunt idẽ:vt.d.l.sciẽdũ.ff. de leg.
10 ¶†Si verò accipim⁹ tertio & quarto mõ.s. ꝓ republica alteri⁹ ciuitatis,vel municipij:sine dubio nõ est idẽ cũ fisco, vt appet ex.l.j.j̃.de bo.vacã.& ex alia rubrica,quam nos habemus.j̃. de iur.reipubli.quæ differt ab ista. differt ergo fiscus à republica vniuersali,vt species à suo genere:vt suprà dixi.Bart.

11 a **Additio.** ¶†Ciuitas nõ habet fiscũ:vide Bar.in.d.l.j.[a] j̃.de bo.vocã.Bal.in rub.C.de priui.fis.dicit, ꝙ fiscus est saccus Cęsaris,vel legis,vl' reipublicę,& ꝙ municipia non habẽt fiscũ:nec episcopatus ecclesię habet fiscũ. & ibi ponit,q̃ sint Cæsaris de per se,& quæ fisci.& Bar.ĩ.l.itẽ veniũt
12 §.ait senatus.ff.de peti.hære.†Et ideò ciuitas nõ habet tacitam hypothecã,sicut fiscus,secũdũ glo.& Bar. in.l.ij.C.in qui.cau. pig.taci.contraha.& in leg.simile.ff.ad municip. Alexand.
13 ¶†Videndũ est ergo,q̃d sit fiscus in specie?dicit gl.ꝙ fiscus est imperialis,vel camera imperij.¶Hoc.s.multipliciter potest intelligi.vel pro loco ipso,vbi est domus,quæ vocat̃ camera fisci, Simili modo appellatur locus,in quo redditur ius.de iusti. & iu.l.penul.Vel propriè loquẽdo, appellat̃ imperialis camera, q̃cquid ad cõmodũ pecuniarũ imperij pertinet.Probatur in.l. sed & Celsus.in princip.ff.de contrahen.emp.sicut mensa dicitur ipsa negotiatio magis,q̃ locus.vbi mensa tenet̃:vt.l.cũ pa-
14 ter.§.mẽsæ.ff.de leg.ij.&.l.fina.de instito.† Alia verò, quæ ad iurisdictiones,& honores imperij pertinent,& non ad commodũ pecuniarũ,etiã ĩ vniuersali cõtinẽtur nomine reipublicę,& nõ fisci:vt.d.l.Celsus.in princip.&.l.ij.§.hoc interdictum.ff.ne quid in loco publico.Barto.

15 **Additio.** ¶†Bal.in.l.j.in.iiij.q.de hære.vel act.vendi. dicit, ꝙ respublica habet duo patrimonia:
16 vnum vocat̃ fiscale:& alterum reipublicæ.Alexander. ¶†Ex prædictis probatur,ꝙ idẽ est dicere procurator fisci,& procu
17 rator cameræ.& ita vtitur curia Romana. ¶Quęro † nunquid camera fisci & Imperatoris sint idem? Gl.dicit ꝙ non:licet eadem priuilegia habeãt.Contra hoc videtur casus in dicta.l.ij.§. hoc interdictũ.ibi,res enim.ff.ne quid in loco publico.& in.l. bene à zenone.C.de quadriennij præscrip.Respondeo, aut accipimus cameram Imperatoris,prout est Imperator:& ita loquunt̃ cõtraria. Aut ꝓut est: priuat⁹ & tũc differt camera ĩperij,à camera sua.& ita loquit̃ hæc glo.& ideò dicitur alius pro-
18 curator Cęsaris: & ali⁹ procurator fisci:vt in hac gl. ¶†Quęro vnde fiscus dicitur?gl.dicit,ꝙ dicitur quasi fixus,id est,firmus
b quia semper est diues,& soluendo.[b] Vel dic ꝙ idem est,ꝙ saccus.ꝙ declara,vt in glo.in.l.in prouinciis.super versi.fiscalis.j̃.
19 de nume.& actua.lib.xij.¶†Quæro, quid differt hic titulus à titu.de priui.fisci.dicit glo.ꝙ hic tractatur de iure communi & speciali fisci, ibi de communi tantùm. & in summa Azo.dicit̃ idem.s.de speciali tantùm.Ita habent quidam hic in gl.quælibet lectura posset sustineri rectè intelligendo : tamen ex dictis glo.non potest haberi intellectus.¶Sciendũ est ergo, ꝙ fiscus habet quędã iura singularia, adeò,ꝙ alij habere non possunt:vt cũ tractamus de ꝓcuratore fisci:hoc est singulare in fisco: quia nullus alius habet procuratorem fisci,nisi fiscus:cùm tractam⁹ de causis transferendis in fiscũ:vt.ff.e.l.j. & quasi per totũ istũ librum.Quandoq; habet quædam iura singularia, ex singulari & speciali concessione Principis concedentis hoc fisco,& non alij:vt.l.j.j.eodem tit.& in multis aliis legibus:vt.l.j.j̃.de vendi. re.fisca.cum pri.commu,& de istis loquitur hæc rub.& sequẽtes tres tituli.Quædam sunt iura,quæ competunt fisco & aliis tamen fiscus habet priuilegium,vt aliis præferatur:vt in actiõe personali:& hypothecaria,& simi.& de hoc loquitur titul.de priui.fisci. Similis differentia est inter ti.de iure do.& ti.de priui.dot. Hoc ergo vult dicere gl.ꝙ hic loq̃t de iure cõi & speciali:hoc est de iure cõi,ꝙ cõpetit fisco,ꝙ alteri nõ cõpetit,nec põt cõgruere.& de speciali,ꝙ cõpetit fisco tñ, ꝙ posset alteri congruere:tñ nõ placuit Imperatori cõcedere. Et ꝙ sequitur ibi,

a ¶L.j. Vide q̃ ibi dixi in apost.

b ¶Soluẽdo. Adde Bal.in.l.j.in fin.C. de hære.vel act.vẽdi.

c ¶Retractat̃. Vide ad hoc Dyn.de re. iur.in.vj.c.factũ.& qualiter intelligat̃ legitimè factũ, vide In.c.fi.de li.ob. & Bal.ĩ.l.fin.§.cũ igitur.v.col.C. de iure.delib.

d ¶Est singulare in fisco. Adde, q̃ sit rõ singularitatis.ꝓ istũ in.l.non puto. ff.eo.& Alex.in.l. &.quæ.§. quod dicitur.ff. de pigno.

de iure communi tantũ:subaudi in quo fiscus est priuilegiatus vt.s̃.dixi.si habet ibi de speciali tãtum expone.i.de priuilegio ꝙ fiscus habet in iuribus competentibus sibi & alteri. ¶Quæro,in quo differt hic tit.à sequentibus:cum in hoc tractatur de iure communi fisci?Respondeo:hic titul.est generalis: sequens verò tit.specialis: vt in gl.habes.& bene. & ita declara hanc gl.

SVMMARIVM.

1 *Factum legitimè ex superuenienti causa,non reuocatur.*
2 *Fiscus habet bona debitoris tacitè obligata ex cõtractu,uel quasi: sed an ex delicto?remißiuè.*
3 *Dominus alicuius rei,quòd quis præsumatur durare.& nume.5.*
4 *Priuato agenti hypothecaria contra donatarium , incumbit probatio rem prius sibi hypothecatam,quàm donatam:fisco non.*
6 *Ratio dubitandi in ista.l.quæ fuerit?*
7 *Bona si uno die reperiuntur donata priuato,& fisco hypothecata, q̃ prius præsumantur hypothecata,& posteà donata.& nu.4.*
8 *Instrumenta duo,si reperiuntur eodem die confecta: unum pro fisco , aliud pro priuato:præsumitur præceßisse instrummentum priuati.*
9 *Donatio dicit̃ perfecta ad hoc,ne poßit obligari res donata,qñ fuit tradita.*
10 *Creditores futuri,quando reuocare poßunt alienata?*
11 *Fraus in debitore alienante in fraudem creditorum, ex quibus arguatur?*
12 *Probatio prioritatis temporis , potest fieri testibus publicatis,si in primis articulis tempus non fuit deductum.*
13 *Actio pœnalis non datur contra hæredem.*

¶LEX. I.

SI priusquam. ¶Hęc est notabilis lex,& bona & malè communiter intellecta.Breuiter hoc intendit. ¶In dubio donatarius à fisco cõuẽtus hypothecaria, debet probare donationẽ p̃cessisse,vt absolutio sequatur.h.d.secũdũ.j.le.Bar.

1 **Additio.** ¶Vide Ange.in.l.matrẽ.s̃. de proba.allegãtẽ istũ tex.Alex.¶†No. ꝙ legitimè factum
c ex supueniẽti cã nõ retractat̃.[c]†Ad euidẽtiã pręmitte,ꝙ fiscus
2 habet bona debitoris tacitè obligata ex contractu,vel quasi:vt in glo.Sed an ex delicto debitoris bona habeat obligata tacitè dicet̃.j̃.in.l.vnica,in pœnis fis.credi.præferri.¶Itẽ scias, ꝙ hic filij donatarij quęrebant à Principe sua sponte:hoc est ex eo,ꝙ habebatur ad eos regressus,per actionem de euictione,quã pater ꝓmiserat.¶Hoc pręmisso,pone casum in nube,vt in litera iacet,&.j̃.declarabo.Et dic,ꝙ pater meus donauerat q̃dã prædia Titio:deinde contraxit cũ fisco:fiscus agit cõtra Titiũ hypothecaria pro his pręd͞iis:certè si Titius ꝓbat sibi fuisse donata ante,q̃ cõtraheret cũ fisco:fiscus non põt agere hypothecaria:nec tãq; sit factũ in fraudẽ creditorũ.¶Sed cõtra,ꝙ imò q̃ agit hypothecaria, ꝓbare debet rẽ fuisse in bonis debitoris l.& q̃ nõdũ sunt.§.ꝙ dicit̃.ff.de pig.Sol. q̃dã dicũt hic speciale in fisco.hoc est falsum:q̃a nec ius,nec ęquitas hoc dictat,ꝙ actore nõ probante,reo ĩcumbat onus probandi.l.q̃ accusare.s̃.de edẽ.vñ gl.alio mõ soluit,ꝙ hic probat eo ipso, ꝙ cõtrariũ non
3 probat̃.hoc est violare literã.¶†Tertia solu.est ꝙ hic vtraque p̃s fatebat̃ fuisse patris,q̃ donauit. vnde præsumit̃ durasse,quo ad cũ fisco cõtraxit : vt.l.id quod nostrũ.ff.de reg.iur.&.l. siue possi.s̃.de ꝓb.& hãc tenet glo.q̃ ẽ vera rectè ĩtelligẽdo. ¶Tñ pro declaratiõe istorũ q̃rit̃, vtrũ hæc lect.contineat ius cõe, vel singulare in fisco.gl.super rub.dicit,ꝙ cõtinet ius cõe.Pręterea de iure cõi est,ꝙ id,ꝙ semel fuit nr̃um, p̃sumat̃ nostrũ durare,nisi ꝓbet̃ cõtrariũ:vt dictũ est.Pręterea text.videt̃ hic dicere idẽ in oĩb⁹ creditoribus.dũ dicit,ꝙ circa fraudẽ creditoris, &c. In
4 cõtrariũ est veritas.¶†Pro cuius euidẽtia debes dicere,ꝙ si priuatus agit hypothecaria cõtra donatariũ : sibi incumbit onus probandi rem sibi prius obligatam q̃ donatã.l.de reb⁹.s̃.de dona.ante nupt.quæ est singularis ad illud.Sed est singulare in fi-
d sco.[d] quod donatario incumbat onus probandi rem prius donatam , quàm obligatam.hic est casus. Pone ergo in terminis casum:donatarius fuit conuentus actione hypothecaria à fisco fiscus probat contractum fuisse de mense Maij:donatari⁹ probat donationem fuisse factam eodem mense Maij:vnde non cõstabat de prioritate & posterioritate temporis, q̃s debet obtinere?Respondeo,quòd onus probãdi incumbit donatario. Et si hoc probat:non rescinditur per hypothecariam, vel tanquã alienata in fraudem.Secus si priuatus ageret,vt dicta leg.de rebus. quod est notandum. & secundum hanc lecturam hæc lex
5 continet ius singulare.¶†Non obst.glo.rubricæ: quia non dicit verum. Item non obst.quod de iure communi præsumitur durasse dominus:nisi probetur cõtrarium:q̃a hic vtraq; pars fatebatur ipsum dominum fuisse,& ipsum eundem alienasse,sed de prioritate temporis,& posterioritate dubitatur, ꝙ hac.l. determinatur.¶Non ob.tex.qui videtur dicere idem in aliis creditoribus:quia pone casum,vt in gl.dicitur:& nihil facit,quasi dicat,fiscus non potest illam reuocare per hypothecariam,vel

tanquam alienatam in fraudem creditorũ, si hoc fuerit proba-
tũ. non dicit de aliis creditoribus agentibus. ¶ † Ex hoc appa-
6 ret, quæ fuit ratio dubitãdi in. l. ista: vtrum fisco incumbat on⁹
probandi de prioritate tempotis, sicut priuato. & hęc. l. remo-
uet. & est melior ratio, quàm illa quæ ponitur in glos. nostra.
Nemo enim dubitat, quòd obligatio bonorum non trahatur
ad præterita bona: quia clarum est, ꝙ quis non potest alienare
aliena bona: vt iura vulgata dicunt. Bart.

7 **Additio.** ¶ † Not. ꝙ si eadem die bona fuerunt dona-
ta & hypothecata fisco, pręsumuntur hypo-
thecata fisco, & postea donata. Idem not. Bald. in. l. si debitor.
C. de priuil. fis. Idem in dote, secundũ Bal. in. l. ad exactionem.
C. de do. promis. per Bart. in. l. & quæ nondum. §. j. ff. de pign.
Vide tamen singulariter Bal. in. d. l. de rebus. vbi præterquam
in isto casu videtur, quòd fiscus non habeat hoc priuilegium,
secundum quod pulchrè not. per Bar. in. l. si is, qui. in fi. de iur.
8 fisc. ¶ † Sed contra ista hic dicta per Bar. idem Bar. videtur ex-
presè contrarium voluisse in. l. non puto. ff. de iure fis. per illũ
tex. Dicit enim ibi, quòd si reperiantur duo instrumenta eadẽ
die: pręsumitur pręcessisse instrumentum priuati, & non fisci.
Cogita. Alex. Hypothecaria agens tenetur probare rem fuis-
se in bonis debitoris. Specu. in tit. de pignori. §. j. sed an agens.
Cyn. in. l. si te non remittente in fi. s. de precario. & Spec. in tit.
de oblig. §. j. ver. quid debet creditor. & ver. sed quando. & ibi
dicit, an sufficiat probare tunc debitorem, tenuisse: vbi distin-
guit si agatur contra extraneũ, ꝙ non. si cõtra debitorẽ, vel ha-
bentem causam ab eo debitore, sic. vide Bar. in. l. de rebus. C. de
dona. ante nup. post Cyn. ibi. & de materia vide Cyn. Bart. &
Sali. in. l. cum res. si alie. res pigno. da. sit. & Flo. in. l. ante oĩa. de
proba. & Bart. & Salic. in. l. rem alienam. ff. de pignora. acti. de
quo'do. Ange. Aretinus in. §. item Seruiana. in. iij. charta instit.
de act. in versi. ij. pro euidentia. Adde Ange. in. l. matrem. C. de
proba. in. fi. & Are. in. §. item Seruiana. in quinta charta. & Lu.
Roma. in suis singularibus in litera. I. nu. lix. Et intellige hæc di-
cta siue agatur, vel conueniatur fiscus, secundum Iac. de Aret.
& Cy. in. d. l. de reb⁹. per illum tex. Et est ratio: qui asserit se cre-
ditorem, nullum ius in re deducit, sed solum fundat se in prio-
ritate temporis: ideo debet probare, vt dixit Bar. in. l. non solũ
§. sed vt probari. ff. de ope. noui nuntiatione. & in. l. matrẽ. prę
alle. & ibi Bar. Bal. & Sal. & Bart. in. l. si is qui. ff. de iure fisci. &
Areti. in. §. item Seruiana. in ver. nota ex hoc. Bar. in. l. ait prę
tor. §. ita demum. ff. de his quę in fraud. cre. Alex. Quæro, dici-
9 tur hic, † quòd debet probari donatio perfecta, qualiter intelli-
gatur perfecta? Respondeo, simplici conuentione dicitur dona-
tio perfecta, hoc est, irreuocabilis. institu. de dona. §. alie. & l. si
quis argentum. s. de dona. ¶ Sed quantum ad pręsentem mate-
riam intelligitur perfecta, scilicet traditione. Ante enim, ꝙ res
tradatur. donans remanet dominus: & sic potest eam obligare,
arg. l. quod sępe. §. si res. de contrahen. empt. Dicit gloss. de hoc
est tex. in. l. fina. §. lucius. ff. de dona. facit. s. de rei vẽd. l. quoties
quod est notandum. & altero die de facto habuisti. ¶ Venio ad
secundam lecturam. In dubio donatarius reuocatoria conuen-
tus à fisco debet probare donationem pręcessisse, vt absolutio
subsequatur. hoc dicit. Hæc differt à prĩa: quia hic agitur Pau-
liana. in pręcedenti agitur hypothecaria. ¶ Et no. ex ista lectu-
ra, quod creditoribus futuris non competit ius reuocandi alie-
nata in pręteritum, tanquam in fraudem creditorum. & in hoc
est ius commune inter priuatum & fiscum. Sed si de prioritate
& posterioritate dubitet, ne fraudetur fiscus: eius fauore dona-
tario incumbit onus probationis. casus est hic.

Additio. ¶ An futuris creditoribus competat reuo-
catoria rei alienatę, tanquam alienata ĩ frau-
dem creditorum, vide Bal. in rub. quæ in frau. credi. in. ij. co. ibi
10 quæritur, cum concessissem. Alexan. ¶ Oppo. † ꝙ creditores
futuri possint reuocare: vt not. C. de dona. ante. nup. authẽ. sed
iam necesse. & ff. qui & à qui. l. sed si maritus. in fi. Dic ergo bre-
uiter quandoq; in præteritum fuit facta alienatio ficta & ima-
ginaria: & tunc perinde est, ac si non esset alienata. & ideò tunc
futuri creditores poterunt reuocare. ff. de contrahen. emp. l. nu-
da. & de aqua plu. arcen. l. emptor. & l. imaginaria. de regu. iur.
Quandoque alienatio est facta verè: & tunc aut creditores fu-
turi sunt hi, quorum pecunia priores liberati sunt: & tunc po-
terunt reuocare. l. ait prætor. §. ita demum. & l. nisi priores. ff.
quæ in fraud. cred. Aut non: & tunc si quidem tempore aliena-
tionis nullo modo cogitauerat de futuris creditoribus, & tunc
non competit eis reuocatoria: quia nõ potest dici in eorũ frau-
dem alienata: & ita loquitur hic. Sed si iam de futuris credito-
rib⁹ cogitauerat: eis potest competere reuocatoria vtilis: vt. d.
l. sed si maritus. in fin. ff. qui & à qui. & d. authen. sed iam neces-
11 se. Et ista † fraus præsumitur eo ipso, quòd scit se creditorem ha-
bere, vel habiturum esse, & bona eius non sufficere: vt. l. si quis
ff. quæ in in frau. credi. Bar. An confessio dotis facta constante
matrimonio præiudicet creditori, vel dicatur facta in fraudem
creditorum, tam pręsentium, quàm præteritorum & futurorũ
de quo per Barto. in leg. si constante. in principio, in versi. quæ-
ro quid si vir. ff. sol. matrimonio. & in leg. fina. C. qui pot. in pi-
gno. habe. post glo. ibi & glo. in. l. j. de dona. cau. per Bar. Imol.
& Raph. in. l. j. ff. solu. matrimonio. & Bart. concludere videtur
ꝙ sit facta in fraudem. cum qua opi. transit Bal. & Imol. & Cu.
in. d. l. si constante. sed vtrum istud habeat locum in præteritis
& futuris est dubium: de quo vide glos. Barto. & Bald. in auth.
sed iam necesse. C. de dona. ante nup. & ibi Cyn. & Sal. & magis
communis est opi. ꝙ non habeat locum in futuris, contra glos.
in. d. authen. sed iam necesse. nisi essent aliqua indicia, quod vo-
luissent fraudare creditores, etiam futuros. quæ fraus quomo-
do præsumatur, vide Bal. in consi. incipiente, punctus talis est
maritus, &c. in fin. & Bar. in. d. l. ait prætor. §. ita demum. & Bal.
in rubrica eod. titu. in ver. quomodo, cum concessissẽ. de quib⁹
vide Aretin. in. §. fuerat. institu. de act. in ver. quid autem, si dos
est tantummodò confessata. & per eundem in. l. ij. §. creditum.
ff. si cer. p eta. Alexand.

Additio. ¶ Sed an fiscus habeat necesse vti reuocato-
ria in fraudem creditorum, sicut priuatus? vi-
de Bald. in leg. fi. C. de reuo. his, quę in fraud. cred. Alexand.
¶ Oppo. ff. eo. l. non puto. vbi in dubio succumbit fiscus, si de
prioritate, vel posterioritate non constat, secundum quod Dy.
ponit ibi casum. Sol. intelligo legem istam strictè. scilicet dona-
tario cõuento: aliter staretur illi generalitati illius leg. non pu-
12 to. ¶ † Quæro, si in hypothecaria, vel Pauliana, probaui mi-
hi rem donatam esse, vtrum post publicationem testium po-
tero probare donationem præcessisse? Respondeo sic, nisi in
prioribus articulis fuisset articulatum de tempore. ar. extrà de
testi. c. ex tenore. & dixi. s. de probatio. authenti. qui semel.
¶ Venio ad tertiam lect. ad cuius euidentiam præmitte, quod
ex titu. de his, quæ in fraud. cred. oritur quædam actio in factũ
contra alienantẽ, quę ad hoc est vtilis, vt per cessionem bono-
rum alienans in fraudem, non effugiat pœnam carceris. leg. j. in
fin. ff. quæ in fraud. cre. & secundum hanc lectur. breuiter. hoc
13 dicit. ¶ Actio † quæ datur contra alienantem in fraudem, non
intentatur contra hæredem, si probat alienationem pręcessisse
debitum hoc dicit. ¶ Ista lectu. non placet: quia illa actio, cum
sit pœnalis, vt ex maleficio, non datur contra hæredem. leg. in
honorariis. ff. de actio. & oblig. posito tamen quod hæc lectu.
procederet: examina eam per teipsum, vt in gloss. quia clara
est. Bartol.

SUMMARIUM.

1 *Susceptores dicuntur hodie thesaurarij.*
2 *Tabulariorum officium, qui cum susceptoribus mittebantur, erat sæpe susceptoribus dicere debitores fisci, non computare principaliter.*
3 *Ratiocinatores, si computant rationes, quando eorum computatio habeat uim sententiæ, & ex ea oriatur exceptio rei iudicatæ?*
4 *Computatio simplex erronea non nocet.*
Computatio erronea non habet uim sententiæ erroneæ.
5 *Lex ista, an habeat locum in computatione iuridica, & uerè facta?*
6 *Computatio facta ab eo, ad cuius officium spectabat, quos effectus producat?*
7 *Computatio erronea usque ad triginta annos retractatur, post habet uim sententiæ.*
8 *Citatio, an requiratur in sententia, quæ fertur super computatione facta ab officiali,*
9 *Hæc lex quod habeat locum in officialibus aliarum ciuitatum.*
10 *Ciuitas habet officiales triplicis generis.*
11 *Calculatio facta inter priuatos, quam fidem faciat?*
12 *Calculator electus à iudice inter priuatos, non dicitur delegatus.*
13 *Sententia lata ab eo, qui non erat iudex, an poßit ratificari per delegantem.*
14 *Notarius expedienda per iudicem, quæ poßit expedire?*
Notarius expedit ea, quæ sunt uoluntariæ iurisdictionis, si sibi committũtur.
15 *Productio actorum potest per notarium expediri.*
16 *Instrumentorum productio, an posit recipi à tabellione iudice absente.*
17 *Notarius non dat dilationes: nec testes recipit, etiam à iudice delegante.*
18 *Ratihabitio, an trahatur retro in præiudicium alicuius?*

LEX. II.

INstar. ¶ Cõputatio facta à tabulariis, seu cal-
culatoribus vim sententiæ non habet,
quo ad condemnationem, & absolutionem: nisi per
iudicem confirmetur. hoc dicit secundũ vtranque

lect.¶ Et quia lex ista consueuit reputari difficilis, ꝓ eius de-
claratione diuido glo. quia primò præmittuntur quædam ad
euidentiam. Secundò examinat lectu. Tertiò circa eas format
tria dubia. Vltimò inducit in argu. ad quæstionẽ, & posteà col
ligit quædam notabilia. Secunda ibi: horum. Tertia ibi: & sunt
hæc vera. Quarta ibi: item not. hic argumentum. Hoc præmis-
so videbitis hanc legem claram. ¶ Ad euidentiam scias primò,
quid est computatio: dic, vt in glo. ibi, mittere etiam ad quarta
1 rolos. ¶ † Secundò scias, ꝙ olim mittebantur ad prouincias ta
bularij cum susceptoribus, vt dicit gl. hic, & mittebantur susce
ptores, qui hodie vocantur thesaurarij, & cum eis mittebantur
2 aliqui notarij: & ita hodiè obseruat curia Romana. ¶ † Tertiò
sciendum est, ꝙ istorum tabulariorum officium erat sępe & fre
quenter dicere illi susceptori, seu thesaurario, qui erant debito
res, vt eos exigerent: non autem erat eorum officium computa
re. dicit glo. quod intellige verum principaliter, sed per quan-
dam consequentiam ad eorum officium spectabat computatio.
Non enim poterant aliquem denunciare esse debitorem, nisi
possent computare rationem ex qua illud appareat. ¶ Hoc
pręmisso ad euidentiã venio ad casum ĩ terminis: & sic ĩtro se
cundam partem glo. pone. isti tabularij computauerunt vnam
rationem, ex qua me assummauerũt esse debitorem fisci in cer
ta quantitate. Quæritur vtrum ista computatio & assummatio
vim sententiæ habeat. ita ꝙ possit fieri contra me executio, &
non admittar ad defensionem: sicut nec post sententiam? Rñd.
Imperator, & dicit, ꝙ non: nisi talis computatio fuisset appro
bata per procuratorem Cæsar. hoc dicit & secundum hoc non
habet vim sententiæ condemnatoriæ. Vel pone secundò, tales
notarij, vel calculatores computantes rationem scripserũt, me
nil debere, & me integrè soluisse. Quęro, an ex tali cõputatiõe
oriatur exceptio rei iudicatæ, sicut per sententiam oritur? Re-
spondet Imperator, quòd non: nisi fuerit approbata per pro-
curatorem Cæsaris. Istæ sunt duæ lecturæ quæ ponuntur in se
cunda parte gloss. Horum autem computatio non est rata: ni
si sic facta ratificetur. vnde prima non habet vim rei iudicatæ
quantùm ad executionem: nec secunda quantùm ad absolutio
nem. Et licet gloss. videatur facere differentiam inter primum,
& secundum casum in persona iudicis: quia prima loquitur in
3 præside. Secunda loquitur in procuratore Cæsaris. † Hæc non
notat iuris ministerium, sed facti accidentiam, vt patet ex secũ
da parte glo. & ll. allegatis in ea. Et hoc nota pro istis ratioci-
natoribus monetæ, qui faciunt scribi rationes, & similia. ¶ Ve
nio ad tertiam partem glos. & circa has lectu. quæruntur tria.
4 † Primò, an hoc sit verum, si computatio sit facta per errorem?
Respondeo, sic. Differt enim à sententia. Nam computatio sim
plex facta per errorem, nullo modo nocet. In sententia verò di
stinguitur: aut est expressus error, aut non. l. j. ff. quæ senten. si-
ne appel. rescind. Et sic apparet, quòd computatio erronea
a non habet vim sententiæ [a] erroneę. ¶ † Quæro vtrum hæc lex
5 habeat locum in computatione iuridica, & verè facta? Respon-
deo, ꝙ aut computatio est facta ab eo, ad cuius officium nõ per
tinet: & sine dubio non habet vim sententiæ: imò nullum effe-
6 ctum, vt supra si à non cõpe. iu. per totum. † Aut facta ab eo, ad
cuius officium spectabat: & tunc non habet vim sententiæ: vt
mandetur executioni: vel pariat exceptionem rei iud. vt hac. l.
sed valet quo ad alia. Primò: quia ex tali computatione assigna
ta iudici: potest iudex procedere contra illum assignatum de-
bitorem: nisi ille legitimè defendat: vt infrà de apo. pub. leg. j.
7 & dictum est suprà circa casus positionem. Habet etiam † aliũ
effectum: quia si quidem aliquis vult reuocare computationem
ratione erroris habiti in computatione: hoc potest facere vsq;
ad. xxx. annos tantum: vt leg. calculi. ff. de admi. rerum ad ciui-
ta. perti. & sic post triginta annos habet vim sententiæ diffini-
tiuæ. Aut quis vult retractare computationem respectu gra-
tiæ adhibitæ in ea: vt quia calculator admisit aliquam expen-
sam, quam admittere non debebat: vel computauit in calculo,
quod computare non debuit: & tunc potest retractare vsque
ad. x. vel. xx. annos secundum distinctionem positam in. l. oẽs.
§. j. suprà de præscrip. xxx. vel. xl. anno. Et sic post illa tempo
ra habet vim rei iudicatæ. Sed si fuisset deductum in sententiã
iudicis, statim haberet & effectum suum. hoc vult dicere tertia
pars gloss. Bar.

8 Additio. ¶ † Quæro, an quando fit assignatio huius
computationis iudici: & secundum eam iu-
dex pronunciat debeat ille, qui gessit citari? Videtur quòd sic
aliâs non valeret sententia. ff. de re iudica. leg. de vnoquoque.
Sed videtur casus in contrarium in istis sententijs, quæ super
computationibus rationum feruntur. scilicet quòd pars nõ sit
b citanda: [b] & quòd contra absentem pronuncietur. text. est no.
ff. de admi. re. ad ciui. perti. l. ij. §. ꝙ de frumentaria. & ibi vide

a ¶ Non habet vim
sententię. Ego hoc
dictũ limitarẽ. nisi
error ille eẽt modi
cus. ita not. singu.
Bal. ĩ. l. si cui. & in
l. sub cõditione &
in. l. cũ seruus. ff. de
cõdi. & demõ. Idẽ
in. l. oẽm. s. ad Ter
tulli. Et qd si fue-
rit erratũ in calcu-
lo tpis, per Pau. de
cast. consi. xxxiiij.

b ¶ Citanda. adde ẽt
Ang. in. l. j. §. Mar
cellus. ff. si cui plus
quam per. l. falci.

c ¶ Nõ põt ꝑ nota-
rium expediri. Tu
dic, ꝙ id, ꝙ per iu-
dicẽ debet expedi
ri, & plenam cãæ
cognitionẽ requi
rit, nõ põt per no-
tariũ expediri: de
quo ꝑ istũ. in. l. j. §.
de plano. ff. de offi.
ꝓcõ. & lega. & in
quibus causis req-
rãt plena cãę cogni
tio not. Spe. ĩ ti. de
iurisd. om. iud. §. po
stremò. ver. scien-
dum est.

Bar. qui vult, ꝙ istud sit regulare in istis rationibus: licet ibi gl.
videatur dicere, quòd est casus specialis. Et nota bene hoc sin-
9 gulare dictum est Angeli. ¶ † Quæro vtrum hæc lex habet lo
cum in officialibus aliarum ciuitatum? videtur hic quòd sic. ex
gloss. hic in fin. & s. in rub. q̃ dicit, quòd hæc lex cõtinet ius cõ
mune, & placet. Nam hæc. l. continet ius singulare in fisco: qa
facit mentionem de quibusdam officialibus, quos solus fiscus
habet: vt dixi in euidentialibus, sed in effectu iuris continet ius
10 commune. † Vt igitur hoc declarem sciẽdum est, ꝙ ciuitas quã
tum ad propositum spectat, habet officiales triplicis generis.
Quidam enim sunt calculatores, & reuisores rationum tantũ:
et tunc quid eorum calculatio operetur dictum est. s. Quidam
sunt iudices, seu syndicatores, qui habẽt omnes officiales con-
demnare, vel absoluere: & tunc quid operetur eorum senten-
tia etiam. s. dictum est. Quidam sunt administratores: vt prio-
res. & consules, seu Anciani: secundum diuersitatem locorũ, &
istorum decisio, seu computatio quid operetur habes in text.
s. de transac. l. pręses. Etiam hæc sunt multum vtilia pro calcu-
lationibus, & computationibus quæ quotidie fiunt. modò ha-
bes istam materiam, quæ est multum vtilis, & quotidiana.
11 ¶ † Quęro, quid in computatione facta inter priuatos? Respõ.
quandoq; inter priuatos erat lis: & calculator fuit positus à iu-
dice inter eos: & tunc talis calculatio valet, & plenam fidem fa-
cit. l. ij. s. de vsur. & fruct. legatorum. posset tamen prætextu er
roris officio iudicis hoc committentis retractari, vsque ad sen-
tentiam. s. de iur. & fac. ignorantia. l. error. & l. arbitrio. ff. q sa-
tisda. cogantur. & l. fi. à qui. appel. non licet. Si verò computa-
tio est facta ab ipsis partibus: tũc sunt aduertenda verba assum
mationis: vt si quidem contineant calculationem tantùm respe
ctu erroris potest quandocunq; reuocari: vt. s. de erro. calcu. l. j.
Si verò continerent pactum: vel transactionem gñalẽ, vel spe-
cialem. tunc facerent pręiudicium, vt. l. emptor. §. Lucius. ff. de
pactis. & s. de transact. l. si quidem. Barto.

12 Additio. ¶ † No. ꝙ dicit probationem. s. proxi. ibi, &
plenam probationem. & sic not. ꝙ talis ap-
positus non est iudex delegatus: alioquin talis computatio nõ
solùm probationem, sed etiam executionem paratam haberet
l. à diuo Pio. in princ. ff. de re iudic. Ea autem quæ sunt proba
tionis solius non habent executionem paratam: vt est gl. ordi.
ff. de iureiurã. l. sed si possessoris. §. si cum de hæreditate. quod
13 not. Ange. ¶ † Venio ad quartam partem glos. & inducit glos.
istam. l. ad duas quæstiones. de prima vide gloss. quæ bene de-
terminat. de secunda vide per Inno. extrà de offi. deleg. c. pru-
dentiam. & ibi no. Bernard. in glo. ij. in fin. & vide ibi gl. in. §.
diffinitiua. ver. item si plures iudices. Barto.

Additio. ¶ De ista gl. vide Bal. in. l. j. in vlti. colum. C.
si à non compe. iud. & Bar. & doct. in. l. licet
ff. de iudi. & in. l. si vni. aliâs incipit, Pomponius. de re iud. Ale
xan. ¶ Glo. quærit an sententia lata per delegatum possit per
superiorem approbari? dic, vt. l. licet. s. de iud. Item de arbitro,
14 an possit ratificari sententia ab illo data. ¶ † Vltimò glo. no. ex
l. ista, ꝙ illud faciendum est per iudicem: quod non potest per
c notarium expediri [c]. alleg. l. à præcedente. s. de dila. Dic breui-
ter quòd illud, quod est faciendum per iudicem, cum plenã cãę
cognitionem requirit: non potest expediri per notarium: etiã
si sibi committatur: vt leg. nec quicquam. §. vbi decretum. ff. de
offi. proconsu. & leg. Ea verò, quæ essent voluntariæ iurisdi-
ctionis possent per notarium expediri, si sibi committeretur,
15 quia in hoc ipse est iudex. ¶ † Non tamen reperio, ꝙ apud no
tarium possint expediri aliqua: nisi sola productio actorum. l.
ei, qui. s. de tempo. & repa. appel. & ibi not. in quibusdam aut.
ibi positis. s. authen. si appellatione. & in authen. quæ supplica-
tio. de preci. Impe. of. & facit ad prædicta. l. ij. s. de asses. non ha
betis alia hic. & hæc sufficiant de materia huius leg. Barto.

16 Additio. ¶ † Nota istud quòd Barto. vult. s. proxi. ibi,
nisi sola productio actorum. ꝙ productio in
strumentorum possit fieri coram tabellione officij, iudice ab-
sente. Idem not. in authent. quæ supplicatio. s. de preci. Impe.
offer. & in. l. ei. hic alleg. licet do. meus do. Bal. teneat contrariũ,
per not. in. l. iubemus. s. de lib. cau. vbi est glo. ordi. quòd confe
ssio apud tabellionem officij in absentia iudicis facta, nihil no-
cet. Circa quæ vide quod no. per Inno. extrà de proba. c. quo-
niam contra. vbi videtur tenere opi. domi. mei. s. quòd tabellio
non possit recipere instrumenta. ad hoc, vt dicatur de actis. ni
si de iudicis commissione. Et facit quod no. per glos. ff. de testi.
l. curent. vide etiam omnino Bar. j. de agri. & censi. l. cum scim⁹
lib. xj. vbi ipse ponit pulchras limitationes. circa glo. dictæ. l. iu
bemus. vide etiam per eundem Bar. & Bal. in dicta. authen. quę
supplicatio. & vide glo. ord. in. d. l. hac consultissima. in. §. pen.
in ver. depositiones. C. de tes. & ꝙ ibi notaui. Per notarium, an
possint

posſint expediri fienda coram iudice:quid ſi iudex ſit, & nota
rius?Bar.in.l.comperimus.de proxi.ſacro.ſcri.lib.xij. dicit, ꝙ
iudex poteſt ferre ſnīam ex actis à ſe ſcriptis.Bal.in.l.iubemus
de libe.cā.tenet,ꝙ quis nō poteſt eſſe notarius & iudex:vbi iu-
dex: ordinarius. Vidi tamen dc̄tm̄ Bar. pluries ſeruari in pra-
ctica,& maximè in officialibus caſtrorum,qui non habent nota
rios.vide Bal.in.l.ſi ſeruus communis.ff.de ſtipu.ſer.qui tenet,
ꝙ iudex non posſit ſcribere acta coram ſe facta.allegat text.in
c.cum à nobis.de teſti.& ibi vide Pe.de Anc.per tex.in.c.quo
niā cōtra.de proba.Bal.in.d.c.cū à nobis.dixit,aut loquitur in
iūriſdictione voluntaria:& tunc poteſt. Aut in contentioſa,&
in leuibus:& poteſt.in auth.niſi breuiores.C. de ſententijs ex
breui.reci. Aut in maioribus,& non poteſt.arg.l.ne in arbitris
C.de arbitris.Idem Bal.in.l.iubemus.§.ſanè.C.de ſac.ſanc.eccl.
& Petr.de Anc.in.c.cū à nobis.adde Bal.in.l.ſi conſul.de adop.
ff.& Imol.in.d.l.ſeruus cōis. vbi dicit, de officialibus caſtrorū.
Fallit tamen,niſi conſuetudo eſſet in contrarium. vt eſt tex.in
ca.cum dilectus.de fide inſt.ꝙ tenuit Pet.de Anch. & alij in.d.
c.cū à nobis.quibus adde Bar.in auth. niſi breuiores.vbi dicit,
ꝙ quādo agitur corā arbitro,qui poteſt ſine ſcriptis ex partiū
cōuētione ꝓcedere,poteſt ipſe teſtificari de geſtis corā ſe,qua
ſi ex prę̄miſsis voluerit partes ſtari dicto arbitri, ꝙ tenuit etiā
Inno.in.c.cū à nobis.& in ca.j.de iud.&.d.Abbas in.c.ex literis
de proba.&.d.Anto.in.c.cū ad ſedē.de reſti.ſpo.& in.c. qm̄ cō
tra.de prob.& in.c.ſicut.de ſen.excō. Et hoc ſequitur Lu. Ro.
in.litera. E.nota.lxxxv.in numero ſecundū ordinē meū, licet
Ange.&.d.Anto.dicant dictū Bar.valde periculoſum. & iſtud
dictū reprobat do.Ant.in.c.quintauallis.de iureiurando. vbi
circa.h.d.Bar.dictū poſſe procedere actis tendentibus circa or
dinatoria iudicis,nō autē in deciſorijs. Et iſtud etiam ſequitur
Roma.in.l.ſciendū.de verb.obli. & ita poteſt procedere quod
no.Ange.in auth.niſi breuiores.Sed aduerte, quia iſta concor-
dia domi. Anto.mihi non placet:quia ſi procedit ſine ſcriptis
ad quid ponderant acta tendentia ad ordinationē litis? cogita
Bal.in.d.aut.niſi breuiores.dicit,ꝙ in litib⁹ paruis poteſt ſi hoc
dictat cōſuetudo:aliâs ſecus.Sed certè nec opi.Bal.mihi placet
qa ſi verū eſſet,ꝙ iſtud dc̄tm̄ eſſet periculoſum,vt ibi dicit An
ge.& aperiat viā fraudibus,qūo poterit validari ꝑ cōſuetudinē
certè nullo mō.c.fi.de cōſuetu. quare puto in hoc cōſiderandū
qualitatē ꝑſonę iudicātis:vt ſi eſt legalis & bonæ opinionis, ꝓ
cedat dictū Bar.& ſequaciū:aliâs ſecus.Et moueor ad ſic dicen-
dū,per tex.no.in.c.ij.de ope.noui nun.& per gl.in.c. expedit.
xij.q.j.& per no.dictū Hoſt.in.c.finē.de dolo & contu. & per
d.Anto.in.c.poſtremo.de appel. An actorū productio posſit
expediri ꝑ notariū,adde ꝙ idē voluit Bal.& docto.in.l.ij.C.de
edē.bene facit.l.iubemus.C.de epi.& cle.vide Bal. tamen in.d.
l.ij.dixit multū no.ꝙ notari⁹,non poteſt recipere productionē
aliquā ad ꝓbādū,neq; inſtrumēta,neq, teſtes,neq; iuramētum
teſtis abſq; cōmiſsione,vel iudicis prę̄ſentia.allegat gl.not.quæ
ita voluit in verſi.diſpoſitionis.in.l.hac cōſultiſsima.§.pe.C.de
teſt.& idē Bal.in authen.quæ ſupplicatio.de preci.impe.offer.
ꝙ no.aliâs bene poteſt recipere de iudicis commiſsione teſtiū
examinationē:vt tex.no.in cle.prima,de offi.dele.& ibi docto.
& no.Inno.& docto.in.c.quoniā contra.de proba.ꝙ tn̄, an ſit
verū indiſtinctè qa eſt articulus diffuſus, vide Bal.& ibi Paul.
de caſtr.& do.meū in.l.hac cōſultiſsima.de teſta.& Guil.de cu.
Bal.& Sali.in auth.ſed iudex.C.de epiſ.& cle. & Spe.in tit.de
teſte.& bonus tex.in.c.ij.de iud.in.vj.& Bar.in auth.apud elo-
quētiſsimū.s.de fide inſt.& per do.Ab.in.c.cū cām,quæ inter.
in vltima charta de teſti.& Bal.Sali.& Ange.in.l.iudices.eo.ti.
& Imo.in.l.ſi quis ex ſignatoribus.ff.quēadmodū teſta.aperi.
& vide optimū dc̄tm̄ Bart.in.l.admonendi.in.xij.col.in verſi.
quid ſi dictū teſtis.de iureiuran.ff.Et in eo,ꝙ ſupra dixi,nota-
riū non poſſe recipere dc̄tm̄ teſtis ſine commiſsione iudicis:ad
de ꝙ hoc verū,ſi ēt de partiū cōſenſu vellet hoc facere.Idē vo-
luit Bal.in.§.itē ſacramenta de pace conſtantię.in ver.ſecūdum
mores,in diſcurſu.Sed aduerte,quia fortè hoc non eſt verū: &
moueor quia partes poſſunt in totū remittere iuramentum te-
ſtis.c.nunc de teſtibus.extra de teſti.& no.gloſ.ſententia vale-
bit in.l.j.de ferijs.ergo ſi hoc facere poſſunt,quāto magis poſ-
ſunt facere: ꝙ teſtis minus ſolenniter iuret?arg.l.j.circa princi.
17 C.de rei vxo.act.cogita. Alexand.¶†Item facit glo. ſecundū
Cy.in arg.contra notarios,q̄ dant dilationem partibus: vel re
cipiunt teſtium examinationem iudice delegante.ꝙ non valeāt
quia illa dicta debent recipi ab habēte iuriſdictionem:vt.C. de
fide inſtrumen.authen.apud eloquentiſsimum.ꝙ vltimum eſt
verum:vt in auth.de trien.& ſemiſ.§.& quod ſæpe.colla.iij.ꝙ
18 tamen dic,vt ibi dixi.¶†Item no. ex hac glo.ꝙ ratihabitio nō
a trahitur retro in alterius præiudicium.[a] In contrarium facit ꝙ
not.in leg.ſi indebitū.§.fi.in gl.pe.ff.rem ratam hab.Illa eſt fal-
ſa ſecundum Ray.licet illam teneat Iac.de Aret.in.l.cū decem
mihi.§.j.ff.de ſolu.Ange.

SVMMARIVM.

1 *Procurator Cæſaris eſt iudex inter priuatum:& fiſcum.*
2 *Adminiſtrator eccleſiæ,q̄ posſit uendicare rem,quā alienauit:idem fiſcus.Idē in adminiſtratore aliarum ciuitatum .Idem in tutore.*
3 *Posſidere qui deſijt,quando posſit conueniri,ut poſſeſſor?*
4 *Actio pignoratitia,quòd ſit perſonalis.*
5 *Venditor conſanguineus ueniens ad defenſionem emptoris extranei, àn petat ex ſua perſona cauſam compromitti,uigore ſtatuti mandantis cauſam inter conſanguineos compromitti?*
6 *Interdictum fraudatorium, quòd competat,quando res aliena fuit uendita.*
7 *Edictum de his,quæ in fraudem creditorum,q̄ competat quando quis alienat bona ſua in fraudem.*
8 *Agi quando posſit contra emptorē,uel contra primo uendentem rē alienā.*
9 *Pretium cui reſtituatur,quando agitur contra emptorem ad rem per fiſcū indebitè alienatam.*
10 *Requiſita,quando fiſcus uendit rem debitoris.remiſsiuè ad glo.*
11 *Deceptio ultra dimidiam iuſti pretij,non requiritur in terminis huius.l.*

¶*LEX.* *III.*

SIminori.¶Debitori fiſci ſoluenti reſtituitur
res eius ī debitè alienata.h.d.Caſum
in terminis pone in nube,vt litera iacet.& declarabit.
j.Et aduerte:quia hæc lex eſt difficilis.Dictum eſt.s.l.j.ꝙ fiſcus
habet obligata bona debitoris ſui:modo fiſcus cuius ſum debi
tor,vendidit rem meam minori pretio,q̄ valebat,vel gratia,vel
fraude: certè potero petere corā procuratore Cæſaris : vt eam
mihi reſtituat.& habeo probare ꝙ dolo,vel fraude ſiue gratia
emptori fuit vendita:tamen debeo pretiū id pro quo erat ob-
ligata reſtituere fiſco.In hac leg.habes q̄s eſt actor:qa ille cuius
bona alienata ſunt,habes quis iudex:quia procurator Cæſaris
habes quid debet peti: quia reſtitutio rei venditæ.Lex enim di
ci reſtitui iubebit.habes quid debet probare actor:quia rem vē
ditā minori pretio interueniente fraude,vel gratia:vt in prin.
l.habes,quid debet facere actor:quia debet ſoluere debitū : vt
ibi, debitam quantitatem inferenti.Quis autem ſit reus, à quo
petatur,hic non exprimitur.Item quia actione agitur,hic non
dicitur.Item non declaratur hic,cui debitum ſoluatur.& ideo
ſupplenda eſt hæc lex in eo,quòd deficit: ꝓpter quæ ſunt hic a
1 varietates lecturarum.¶†Quero primò contra quē agatur hic,
& qua actione? huius gratia ſunt hic duæ lect.principales:vna
ꝙ agatur contra fiſcum:alia,ꝙ agatur contra emptorem. quæ
expediuntur in glo.mag.verſi.item ſi traditus erat fundus. &
quaſi vſque ad finem.Dicunt quidam, ꝙ agitur contra fiſcum
& probatur per tex.cum dicit,aditus procurator meus,qui eſt
iudex inter fiſcum & priuatum.Nam ſi ageretur contra empto
rem,eſſet iudex præſes prouinciæ:cum lis verſetur inter priua
tum & fiſcum.C.ſi aduer.fiſc.l.ij.¶ Sed contra iſtud opp.quia
qui non posſidet,non poteſt conueniri ad rei reſtitutionē:vt
l.fi.C.de rei vendi.ſed fiſcus non posſidet:quia vendidit:ergo
&c.Sol. gloſ.fiſcus vendidit,ſed non tradidit.Vel dic tradidit
tamen habet poteſtatem auferendi ab eo, cuit vendidit, ſicut
œconomus,qui vendidit rem eccleſiæ:vt.l.iubemus.la.ij.§. ſa-
nè.s.de ſacroſan.eccle.ergo rem habere videtur:vt.l.qui actio-
nem.&.l.qui poteſt.ff.de reg.iur.vide gloſ. mag.ibi, ſi traditus
2 erat.¶†Not.ex hac glo.duo.Primò, ꝙ ſicut adminiſtrator ec-
cleſiæ poteſt vendicare rem ecleſiæ, quam vendidit : ita fiſcus,
ſi vendidit rem alienam,etiam vt alienam ex iure pignoris for
3 tè,vel alio modo.¶†Secundò not.ꝙ idem in adminiſtratorib⁹
aliarum vniuerſitatum,quod in adminiſtratore eccleſię: vt hic
in glo.¶ Idem videtur in tutore.arg.l.magis puto.§.j.ff. de re-
bus eorum.ſed iſta ſol.non videtur vera. Nam licet quis posſit
facere,vt posſideat,non tamen poteſt conueniri , vt poſſeſſor:
vt.l.pomponius.§.ſi is qui precario.ff.de acquiren. poſſeſsio.
4 †Sol.non poteſt conueniri rei vendi.vt in contrario, ſed actio-
ne perſonali,qua quis tenetur ad reſtitutionem ſic : vt hic age-
batur.ergo hic contra fiſcum pignoratitia actione, quę eſt per-
ſonalis.argu.l.j.s.ſi vend.pig.aga.& tenet iſtud glo.hic.ex qua
apparet,ꝙ nō eſt neceſſe,ꝙ dicamus fiſcum posſidere, vel poſ
ſe facere:vt posſideat.Non enim cōuenitur,vt poſſeſſor rei vē
dicatione,ſed perſonali actione:vt dictū eſt.¶ Sed contra hoc
inſto:quia pignoratitia requirit rei interuentum:vt inſtit. qui.
mo.re contra.oblig.in fi.ſi ergo ad fiſcum nullo tpe res perue-
nit,non poteſt re contrahi pignoratitia illa obligatio. So.intel-
lige ꝙ fiſcus occupauit res : & ſic incœpit posſidere. vel etiam
ſi nunquam poſſedit,ſi emptorem ſuum miſit in poſ. illa poſ-
ſeſsio emptoris ſufficit ad pariendum obligationem pignorati-
tiam:vt.l.ſi creditor pignus.in primo.ff.de diſtra.pig.licet Pet.
aliter ſentiat in.l.j.s.ſi ven.pig.ag. ¶ Venio ad ſecundam lect.
dicunt aliqui,ꝙ hic agebatur contra emptorē.Sed contra iſtud

a ¶Præiudiciū.Adde Bar.ī.l.bonorū ff.rē ra.ha.& Bal. ī l.ordo.ī fi.ꝑ illum tex.C.de exec.rei iu.& in aut.ei q.C. de tē.appel.&.d. Ale.ī.d.l.bonorū. Adde oīno ad hāc materiā ratihabitionis, an & qn̄ retro trahat,& qn̄ mādato æquiparet.Dy. plenè ī reg.ratihabitionē. & ibi poſui ī apoſt. ad ipſū in apoſt.j.& ī reg. ratum.

oppo.ergo non erit iudex procurator Cæsaris : cũ sit quæstio
inter priuatũ & fiscum:vt.l.ij.§.si aduer.fis.Sol.dicas : hic pro-
curator meus.i.preses prouinciæ secundũ gl.vel dic,ꝙ etiã hoc
casu procurator Cæsaris erit iudex,vt sic inspiciat forũ actoris
hoc est fisci vẽdentis magis,ꝙ̃ forũ emptoris. ¶ Et secundum
hoc lex ista continet casum specialem,& singularem:cũ alio vẽ
dente,nunquã forum actoris inspiciatur, sed forum emptoris:
5 vt.l.venditor.ff.de iud.&.l.j.§.vbi in rem act.† Et secundũ istã
lectu.facit ad quæstionem,quam disputaui vtrũ venditor con-
sanguineus veniens ad defensionem emptoris extranei, possit
ex sua persona petere causam cõpromitti vigore statuti dispo-
nentis , ꝙ causa inter consanguineos compromittatur . de qua
dic,vt in disputatione illa,& quę in ea dixi,& in.l.procurator
6 ad exhi.§.j.ff.rem ra.habe.¶ † Tenendo istam lect.quæro qua
actione agatur contra istum emptorem.Respondit gl.rei ven.
a & hoc est clarum,vel interdicto fraudatorio [a].ff.de so.l.si pupil
li.in princ.istud de hoc interdicto est singulare ibi: ꝙ satis con
gruit hic.Nam hic vendita est res aliena in fraudem:ideo com-
petit istud interdictum fraudatorium : vt dicta.leg . si pupilli.
7 & not.in leg.prim.§.si vend.pigno.ag. † Edictum verò de his,
quæ in fraudem cred.loquitur quando quis alienat bona sua
in fraudem creditorum:ideo istud est separatum ab interdicto
faudatorio.propter quod Ioã . in arbore actionum posuit sub
diuersis titulis interdictum fraudatorium ab illo , quæ in frau-
8 dem creditorum.declaraui plenius in.d.l.si pupilli de so . † Et
sic secundum hanc lect.agitur contra istum emptorem rei ven.
vel interdicto fraudatorio.Contrà : imò debet agi contra fiscũ
vendentem primò,& in subsidium deueniri debet ad emptorẽ
arg.l.j.§.si ven.pig.aga.Sed illud verum est,qñ venditio tenuit
sed quãdo est ipso iure nulla,vt ĩ casu.l.nostrę,secus est:potest
tamen tunc recta via ad ẽptorem venire:vt hic not.&.l.j.§.si vẽ.
9 pig. aga.ideò gl.hic distinguit.vide eam & not. ¶ †Item pro-
pter perfectionem legis,quæro cui debitũ solui debeat ? gl.de
clarat hoc in prin.glo.magnę.Et istam quæstionem intelligo
quando agitur contra emptorem.Si enim ageretur contra fiscũ
non est dubium , ꝙ ipsi fisco solui debeat. Emptor enim non
potest aliquid dicere domino,nec per modũ actionis, nec per
modum exceptionis:quia ipse nõ conuenitur . Intellige ergo
hanc qustionem qñ conuenitur emptor.Et in hoc casu,cui de-
beat solui,glos.ponit duas opi.quas breuiter iunge simul. Aut
eñ cõtractus non tenuit,taliter ꝙ ẽptor mereatur perdere pre-
tiũ:& tunc soluetur fisco, non emptori.ita intelligi potest hic.
arg.l.qui in contractibus.j.eod.tit.&.C.de litigi.l.fi. Aut ẽptor
non meretur perdere pretium:& tũc aut solutio facta per em-
ptorem,non est conuersa in vtilitatem creditoris: & debet sibi
solui:aliàs non:vt in gl.Facit quod no.C.de præscrip. xxx.an
no.l.j.& ibi per doc.Illud autem membrum.qñ.s.contract⁹ te-
nuit:non congruit huic legi.quia vt.§.proximè dictũ est,tenuit
10 hic contractus. ¶ †Venio ad quæstionem , & quæro, quando
fiscus vendit rem debitoris,quot requirãtur ? dic . vt in.j. gl.&
11 melius in.l.j.j.de fi.instr.& iure hastæ fiscalis.¶ †Quæro:hic di
citur minori pretio, an requiratur deceptio vltra dimidiam iu
sti pretij?dico,ꝙ non:vt in.ij.glo.¶ Quæro : dicit aperta frau
de in quo debet esse fraus?dic vt dixi in.iij.gl.¶ Quæro , intra
quod tempus, post cessationem , potest fiscus vendere? dic , vt
in.iiij.glo.¶ Vltimò glo.mag.format duas.q.dic,vt in ea.Bar.

a ¶ Interdicto frauda. Adde tu ad materiã hui⁹ interdicti fraudatorij : an & quibus competat: Spe.ĩ tit.de re. ec.nõ alie.ver. por ro.ver. certũ.& in rubro nigro.ff.& C.de his,q̃ in frau. cred.

b ¶ Ad futura. Adde.d.Ale.ẽt ĩ.l.iij.§.illud.ff.ꝙ quisq; iu . & ꝙ p eũ post Bar.ĩ.l.si stipulat⁹ §.j.de ver . obli.& ꝙ per Lau. defan. in.l. ĩ quorum.vj. col.de pig. & limi tat p Aug.ĩ.d.l.iij. §. ꝓcurator.& ad de Paul.de ca.ĩ cõ si.xxx. Adde istũ in.l.fin.nu.vj.& ꝙ ibi posui in addi. ad ipsum ver.item de fructib⁹.in.j . le ctu.& in.ij.lec.nu. iiij.in ver.ad here-ditatẽ nõ adaptat. &.§.de pa.ꝙ Ale. in.l.stipulatio hoc modo cõcepta.co. vij.& seq.ff.de ver bo.ob.et dixi post Collect.in.c. accepim⁹. nu.iij.ĩ ver. non futura . extrà de pact.

SVMMARIVM.

1 *Metroici dicuntur, qui transferuntur de uno loco ad alium mensuratione bonorum facta.*
2 *Bannitus ex delicto, ex quo ueniunt bona publicanda, non æquiparatur deportato.*
3 *Bannitus ob delictum, ob quod cum publicatione bonorum perdit etiam iura ciuitatis, æquiparatur deportato.*
4 *Publicatio bonorum statu integro remanente, non impedit successionem.*
5 *Statutum publicans propter delictum, bona alicuius, non impedit successionem, uel nouam acquisitionem, si eius status non mutatur.*
6 *Publicatio bonorum, non trahitur ad futura.*
7 *Bannitus nostri tẽporis, qui perdit ciuitatẽ perdit successionẽ sibi delatã ex forma statutorum ciuitatis, non sibi delatam de iure communi.*
8 *Bannitus, qui ex forma statutorum perdit etiam beneficia iuris communis, quòd non possit in sua ciuitate succedere: etiam de iure communi.*
9 *Bannitus, qui succedit secundum iuris communis dispositionem, licet audiri non possit: tamen poterit cedere alteri iura sua, & de etiam rebannito agere poterit.*
10 *Bannitus potest contrahere per stipulationes, & alios contractus secundũ formam iuris communis.*
11 *Bonorum appellatione simpliciter, quòd, an ueniant futura, lex semper loquitur.*
12 *Statuta, quæ disponunt contra ius commune, non recipiunt interpretationẽ extensiuam.*

¶ LEX. IIII.

1 CErta forma. ¶ Publicatio bonorum
statu integro remanente
non impedit quem succedere.hoc dicit. ¶ †Ad
euidentiam scias, quòd quando Imperator capie
bat aliquam terram non sibi amicam:extrahebat
inde homines fortes,& armigeros,& mittebat ad alium locum
& omnia bona,quæ in loco illo habebant publicabat:& sic isti
homines translati vocabantur metroici.à metros,quod est mẽ-
sura:quia alius locus mensurabatur & assignabatur eis:vt hic,
Et.j.nõ lic.habi.metro.sup rub.¶ Hoc p̃misso casus ĩ terminis
est clarus.Impator venit in Italiã , & reperit quãdã ciuitatẽ:q
erat contra imperium:& cepit eã , & aliquos homines armige-
ros extraxit.Modò pater istorum expulsorum,& alij consan-
guinei decedunt : quæritur , an poterunt bona parentum,vel
consanguineorum habere?& dicit ꝙ sic·quia publicantur tan-
tùm bona,quę isti metroici habebant,non quæ ad eos à paren
tibus in futurum deuenerunt:quia nulla lex prohibet eos suc-
cedere.Barto.
2 Additio. ¶ †No.manifestè,ꝙ ex eo,ꝙ quis bannitur
ex delicto,ex quo veniunt publicanda bo-
na,non æquiparatur deportato : nam deportatus non succe-
dit ex testamento,neque ab intestatò.l.j.C.de hære.instit.&.l.
j.§.fin.ff.de contrata.&.l.si necem.§.si deportatus.de bo.lib.&
ideò glo.quæ est insti.qui.mod.ius pa.pot.so.§.relegati.repro
banda est.& quamuis reprobetur per leg.generales:tamen ha-
bes hic singularem casum,ex quo illa glos. venit reprobanda.
hic enim vides bona publicari:& tamen talis succedere potest
ꝙ non posset si æquiparetur deportato:vt.§. †Sed certè vltra
3 omnes ego saluo illam glo.quia ibi glo.vult, ꝙ sit delictũ pro-
pter quod cum ciuitate publicentur bona. vnde pręsupponit
ꝙ sit talis bãnitus,q sic bãnit,ꝙ ex cõdẽnatiõe , seu bãno,per-
dat iura ciuitatis.& si sic ĩtellexerit bñ ĩtellexit. Vnde non be
ne loquitur de bannito simplici,sed de eo,ꝙ transit in condẽ-
4 nationem.de quo per Bar.in.l.Diuus.de cust.reo.An. ¶ †No.
ꝙ dixi in summario,quòd pnblicatio bonorum statu integro
remanente impedit quem succedere. ¶ Opponi.ad hoc.ff.de
his , qui sunt sui , vel alie.iu.l.si qua pœna. Solut. ibi fuit facta
publicatio bonorum , & status fuit mutatus : quia perdit ci-
uitatem & libertatem :hic verò status integer remansit : licet
5 bona sint publicata. ¶ † Ex hoc habes , quòd licet ex for-
ma alicuius statuti bona alicuius publicentur:non tamen ĩpe-
ditur succedere,vel de nouo acquirere,si eius status non muta
tur.Barto.
6 b Additio. ¶ † Et sic not . quòd publicatio bonorum
non trahitur ad futura. [b] Adde Bald. in leg.
fina.C.quæ res pigno.& Barto.in leg.prima .in vltima colum.
ff.de bonis dam.& quod ibi dixi.Alexand.Et bona futura,an
veniant in publicatione bonorum,vide per Bald.Ang.& mo
dernos in leg.iij.§.penul.quod quisque iuris.per Cyn.& Bal.
in leg.ij.de bonis dam.per Bald.in.l.j.in vltima colum. de bo.
dam.per Bald.in.l.iij.suprà de priuile.fisci.per Imol.in leg.ex
facto.§.fina.ff.de vulga.& pupil.Hoc tamen limitat non pro
cedere in actionibus conditionalibus:quia licet pendeant de
futuro,tamen veniunt in publicatione,& confiscatione, secũ-
dum Bald.in.d.§.pe.Et pro eo est bonus tex.in.l.inter socerũ.
§.fina.de pact.do.quæ limitatio habet locum in iuribus condi
tionalibus ex contractu:secus si ex vltima voluntate: vt est gl.
singularis in.l.nam ad ea.de cõdi.& demons. Bal.in.l.etiam.C.
ad.l.falcid.in.l.j.pen.colum.C.de hære.inst. Sed esset dubium,
quid in obligationibus passiuis?an transeant in fiscum publi-
catis bonis?vide per Bart.in.l.quoties.in fin. de noua . & in.l.
postquàm.in fin.vt lect.no.caue.& in.l.si quis arbitratu. in pe-
nulti.colum.de verborum obligatio. & videtur tenere contra
Barto.Bald.in.l.fina.C.de contrah.empt . Et multum laborat
pro responsiõe tex.pro respon.d.l.quoties.Pro quo vide Bar.
in consil.colonus de spoleto.& per Bald.in.l.j.de bo.libe.per
Roma.in.l.si marito.soluto matrimonio. Vide omnino in ma-
teria Aretinum in sua practica maleficiorum,in verbo,& eius
bona publicamus.& Lu.in litera.c. notabili.lxxxiij. vbi limi-
7 tat glo.in .d.l.nam ad ea. Alexand. ¶ †Quid ergo dices de ex
bannito?Breuiter ille perdit omnia iura ciuitatis suæ:vt.l.amis
si.§.q deficiunt.ff.de cap.di.& dixi in disputatione, quam feci
de hoc,quæ ĩcipit, Lucanę ciuitatis statuto,&c.vnde si succes-
sio deferatur ex forma statutorum , ex bãnit⁹ perdit illam.Sed
si successio defertur de iure communi,illam successionem non
perdit.casus est hic.Nam vides , quòd per translationem per-
debantur iura ciuitatis propriè quod incidat verbum transla
tio:vt leg.prima.ff.de noua. tamen retinet ius succedendi de
iure communi in ciuitate illa.quod no.Barto.

Additio. ¶ Idẽ tenet Imo. in. l. ij. C. de test. & Barto.
& alij in. l. j. §. de hære. instit. & idem tenuit
Sal. in. d. l. j. licet Imo. in. l. ex facto. §. ex facto ad treb. tenuit
cõtra opi. Bar. ex prædictis. Vide tñ latius Alexan. in. d. l. j. in
viij. co. circa mediũ, cũ addi. Bal. Sed quid de testamẽti factio
ne? vide Bar. in. l. lucius. §. si cui. ff. de testa. Alex.

8 Additio. † ¶ Quid aũt si per statutũ caueretur, ꝙ ta-
lis bãnitus priuatus sit tam beneficio illius
ciuitatis, q̃ etiã iuris cõis: nunquid poterit in illa ciuitate, ex
qua bannitus est succedere ex forma iuris cõis? dic ꝙ non. Et
ideò istud intellige, quando non esset istud expressum, quòd
& iura cõmunia perdat. & vide de hoc per Bar. in cõstitutiõe
qm̃ nuper. in gl. super verbo, rebellando. circa medium, qui
sint rebelles. ¶ Sed ꝓsupposito casu, quo succedere põt ban-
nitus secũdum formam iuris cõis: quid ei proderit talis suc-
cesio: nonne tali bannito debet denegari audiẽtia? ipsi enim
non debet ius reddi. Cùm enim posit occidi impunè: quãto
magis ei9 bona, vel sibi debitum potest retineri, sine redditio
ne alicui9 iustitiæ: vt in. x. colla. hic finitur lex. c. dño guerrã.
9 ¶ † Sol. dic, ꝙ ex hoc non impeditur succedere secũdũ formã
iuris communis. Nam q̃uis non posit agere, donec est exbã-
nit9: tñ prodest ei in casu in quo rebanniatur, vel extrahatur
de banno. Sublatum enim erit tunc impedimẽtũ agẽdi: & re-
periet se dñm bonorum. Præterea etiã durante banno pote-
rit cedere iura sua, & pretium inde habere: & ille cesionarius
poterit agere illis actionibus cesis: neq; exceptio illi obsta-
bit: cum non habeat ex titulo lucratiuo, vt no. per Dy. in. c. si
quis in ius. de regu. iur. lib. vj. Et facit quod ipse Dy. no. ff. de
noua. l. doli. in fine distinctiõis suę. vbi expresse ponit de ista
10 exceptiõe bãni. † ¶ Et habes ex ꝑdictis, ꝙ etiã prodesset tali
bãnito cõtrahere ꝑ stipulationẽ, vel ꝑ certos cõtractus, secũ-
dũ formã iuris cõmunis. Prodesset enim tali rebannito, vt. §.
& vide Bart. qui ita sentit in quæstione sua, q̃ incipit, Lucanę
ciuitatis. &c. de qua hic fit mẽtio. & hęc sunt nota digna. Ang.
11 ¶ † Secũdò no. ꝙ simplex appellatio bonorũ porrigit̃ ad fu-
tura. quod dic plenè in. l. si ita. ff. de auro & argẽ. leg. ꝑ ea, quę
no. §. quæ res pig. ob. poss. l. fi. ¶ Contra illud opp. Nam lex
semper loquit̃: vt. l. arriani. §. de hære. ff. de condi. ex leg. l. j. &
apparet ex oĩbus legib9, & aut̃. quæ dicũt, hodiè. Nã illa die,
qua legit̃, est illud hodiè: & sic apparet, ꝙ postq̃ successerint
illa bona, debẽt esse fisci: cũ. l. illa primò posita adhuc loquat̃.
Rñ. ista verba enunciatiua etiã si hodiè legerent̃ non possent
adaptari ad posteà q̃sita. & posito ꝙ possent: ad illa nõ trahe-
rent̃. Nã leges illę contrariæ loquunt̃ qñ lex dicit aliquid, ꝙ
non est contra ius commune: aliâs secus: vt puta si continet
remissionẽ delictorũ: vt. l. cũ lex. ff. de leg. vel si continet abla
tionẽ bonorum absq; delicto: vt hic, & dixi plenè in. l. omnes
12 populi. ff. de iust. & iur. ¶ † Vltimò no. ꝙ statuta, q̃ disponũt
contra ius cómune, nõ recipiũt interpretationẽ extẽsiuã. dixi
plenè in repetitione. l. oẽs populi. dic vt ibi plenè. Bar.

SVMMARIVM.

1 *Officialibus Principis non creditur sine literis, quando s. mittũtur de una prouincia ad aliam.*
Officiales missi extra prouinciam, debẽt Præsidi illius prouinciæ ostẽdere literas.
Officiales debent portare insignia, ex quibus cognoscantur.
2 *Officiali de facto exequenti, de facto resisti potest.*
3 *Resistens officiali de facto exequenti potest conuocare coniunctos & amicos, & etiã uicinos: & etiam sine conuocatione possunt conuenire.*
4 *Consuetudine inductũ est, ut oppressi exclament, succurrite, succurrite.*
5 *Officiali Principis uenienti cum literis est obediendum.*
6 *Mandatũ priuati an posit probari aliter, q̃ per literas, uel instrumẽtum.*
Nuncio priuati, an sit credendum sine literis?

¶ LEX. V.

PRohibitum. ¶ Nũcijs Principis nõ
creditur sine literis. &
ipsis volentibus aliorũ bona capere, quilibet cui9
interest, põt de facto resistere. h. d. Diuide in tres
partes: qa primò ponit vnũ dictũ. Secũdò dat remediũ ad ob
seruationẽ illius dicti. Tertiò ponit, quãdo officialibus sit cre
dendum. Secũda ibi: & vt omni. Tertia ibi: tunc enim. Casus
2 in terminis est planus. ¶ Not. ꝙ † officialibus Principis non
credit̃ sine literis: vt hic, &. §. de mã. prin. l. vnica. ¶ Sed q̃ro,
cui debet istas literas ostendere? text. hic in fi. dicit, ꝙ debet
innotescere illis, quorũ ĩterest. tex. ĩ aut̃. de colla. §. eos colla.
x. declarat melius, q̃: alibi, ꝙ hoc debet fieri notũ in curia ꝓsi-
dis prouinciæ: quo facto creditur illi officiali per totam pro-
uinciã. Vnde collige, ꝙ hæc lex non habet locum, nisi quãdo
officialis mittit̃ de vna prouincia ad aliam. Nã in eadem pro
uincia est præsumptio, ꝙ officialis sit notus, vt. d. §. eos. Fa-
teor tñ, ꝙ dicti officiales debẽt portare insignia officialium, ex
quibus cognoscantur: vt nuntij birretũ rubeũ, & similia: aliâs
posit eis resisti: vt. l. item apud labeonem. §. si quis virginem
ff. de iniur. iuncta. l. si quis ignorans. ff. loca. Adde Bar. in. l. j. j.
de colla. fun. & vide no. per Bar. in. l. si publicanus. §. j. de pu-
blicanis. & in. l. si qua per calumniam. de episco. & cle. & in. l.
si procura. §. de procu. & in. l. si quis inficiatus. §. depositi. in
extrauaganti, ad reprimendum. in verbo, per nũcium. & no.
in. c. post cesionem. de prob. & per Ange. in repeti. l. si vacã-
tia. in. ij. co. de bonis vacan. & in aut̃. de colla. §. hoc autem. col
2 la. ix. Alex. ¶ † Item no. ꝙ officiali iniustè exequenti, licet de
facto resistere, vt hic, &. l. deuotũ. j. de meta. quod dic: vt per
Cyn. in. l. j. §. vnde vi. & per Gul. de cu. ff. de iusti. & iure. l. vt
3 vim. ¶ † Item no. ꝙ licet resistere etiam his, quorum interest.
Puto etiã, ꝙ quo ad resistendum põt conuocare coniũctos &
amicos: & etiã sine cõuocatione posint conuenire vicini &
amici: vt. l. si quis in seruitute. in fin. ff. de furt. facit quod no.
4 in. l. iij. §. cum igitur. ff. de vi & vi arm. ¶ † Ad hoc tñ, vt ho-
mines citius veniant ad succurrẽdũ oppresso, est de consue-
tudine inuẽtũ, vt oppresi exclamẽt: succurrite, succurrite. ex
quo videtur omnes audientes conuocare, vt. l. prætor ait. §. si
quis aduẽtu. ff. vi bo. rap. & habes per glo. & docto. in. d. l. vt
5 vim. ¶ † Vltimò no. ꝙ officiali Principis venienti cum literis
6 debet obediri. ¶ † An autem mãdatum priuati probari posit
aliter, q̃ per literas, vel instrumentum? no. doct. in. l. j. §. de pro
7 cu. ¶ † Itẽ, an nũcio priuati credẽdũ sit sine literis[a], dixi plenè
a in. l. eũ, qui. in fi. cum. l. se. ff. cõmo. & ibi vide in fin. Bar. Nota
credi nuncio, si portat birretum signatũ. Idẽ Bar. in. l. eũ qui.
§. fi. ff. cõmo. vbi dicit standum consuetudini. vide Salic. in. l.
sanctũ. de rerum di. vbi dicit, ꝙ offendens officialẽ sine signo,
nõ punitur, vt offendẽs officialem. Bar. in extrauagan. ad re-
pri. in verb. per nunciũ. Et quãdo officiali iniustè exequenti
posit resisti: vide Inno. in. c. si quando. de offi. dele. & in. c. di-
lecto. in princip. de sententia excommuni. in sexto. glos. in. c.
nõ debet. xj. q. iij. & Pet. de anch. in regula, ea quæ. in repetit.
in. j. oppo. & vide glo. in. c. non inferẽda. xx. q. iij. & per Bar.
in. l. deuotum. de metatis. & in. l. omnes. j. de decurionibus. vi
de glo. in. c. reo. xxiij. qõ. v. in. c. hi, qui: xiiij. q. iij. & quod di-
xit Inno. in. d. c. dilecto. vbi dixit, ꝙ si iudex iniurietur ali-
cui iuris ordine omisso, violenter & de facto potest ei resisti
impunè. allegat glo. singularem in. c. ex literis. de offi. dele. Et
est gl. in ver. intelligentiam. in. c. pastoralis. eod. ti. quę vult, ꝙ
iudici exequẽti sñiam nullã, posit resisti. & vide Flo. in. l. ad-
dictos. C. de epi. & cler. & ibi Bal. circa mediũ. & Bart. in ex-
trauag. ad reprimen. in verbo, rebellando. in principio. Item
officiali negligenti potest de facto resisti, & remoueri: & ibi
Ang. in aut̃. vt litig. iur. in pen. co. in. §. si qua. in verbo, & cõ-
petẽtes iudices. Item, an executori iniurioso? vide Bal. in. l. ab
executione. C. quorũ appel. nõ reci. in penul. col. in ver. quæ
rũt doct. Ad primũ facit tex. & ibi Bart. in. l. sed si alius. in. §.
bellissimè. quod vi, aut clam, & in. l. contra nostra. de exec. &
exacto. lib. xij. & vide casus in quibus quis potest sibi ius di-
cere, per Bal. in. c. j. §. j. de pace iur. firmand. per Bal. in repe.
in. l. j. in fi. C. vnde vi. in pe. char. Adde circa prædicta, quod
voluit Inn. in. c. cũ olim. in ver. per portoriũ. de priuile. vbi di
xit bellissimè, ꝙ etiã merus executor datus à Papa, vel Impe
ratore, nõ debet, nec potest officiũ sibi iniunctum iniustè exe
qui: qa ei resisti posset, sicut cuiq; alteri exequẽti: qa ibi intel
ligitur, nisi tali executori sit commissum, ꝙ etiam violenter
exequeretur. Alex.

a ¶ Sine literis. Tu vide ꝙ dixi ĩ apo stil. ad Lãfran. de ori. post eũ ĩ. c. qm̃ cõtra falsam. vers. citatiões. ad fin. & ibi oĩno Fel. extrà de proba.

SVMMARIVM.

1 *Procuratore fisci cum libera agente ante tempus, fisco actio perimitur, sicut priuato. & nu. 3.*
Hodie induciæ duplicantur.
2 *Agens ante conditionem, uel diẽ incertam, an perdat actionem? remissiuè.*
4 *Præscriptio rõne negligẽtiæ ita habet locũ cõtra fiscũ, sicut cõtra priuatũ.*
5 *Tẽpora in præscriptiõe sunt alia statuta cõtra fiscũ quàm cõtra priuatũ.*
6 *Proponens actionem sibi non competentem, reijcitur uel lacerando libellum, uel pronunciando.*
7 *Procurator habẽs liberã si agat cõtra debitorẽ ante tempus, quod nõ duplicẽtur induciæ.*

¶ LEX. VI.

IVstas. ¶ Duobus modis legitur. secũdũ pri
mam lect. h. d. † Procuratore fisci agẽ
1 te ante tẽpus, actio perimitur, sicut etiam in quo-
libet priuato agente. hoc dicit. Gloss. hanc lectu.
clarè explicat. ¶ Oppo. insti. de excep. §. temporales. Sol. gl.
ꝙ hic dicitur, hodiè corrigitur: quia non perimitur actio, sed
duplicãtur induciæ. & hoc est de. l. C. antiqua. Ista autem du-
plicatio fit de tẽpore quod superest: vt. l. aut dãnũ. §. q̃squis.
2 ff. de pœ. † Et an hoc locũ habeat in eo, qui agit ante conditio

nẽ, vel diẽ incertã: dic, vt in.l.nõ solũ.§.tale.de lib.leg.&.l. pe
cuniã.ff.si cer.pe. Qui agit ante cõditione, an perdat actionẽ
seu tẽp⁹ duplicet̃. Adde Io.an.& Ant.de bu.in.c.j.de plus pe
ti.qui dicũt, ꝙ totũ tẽp⁹ duplicabit̃. ꝙ etiã se.quit̃ Are.in.§.si
quis agens.insti.de act.vide Bar.in.d.l.pecuniã. & ibi scripsi.
Et an ante diem, vel conditionẽ sit nata actio, vide plenè per
Bar.in.l.ita stipulatus de ver.obl.& aliqd ꝑ eũdẽ in.l.fulcini⁹
§.si in diẽ.ff.ex qui.cau.in pos.ea. Et adde ꝙ tamẽ potest agi
vt caueat̃ de debito.tex.est & gl.vltima no.in.l. in omnib⁹.ff.
de iudi.& ibi tenuit, ꝙ temp⁹ duplicabit̃, si agat ante diẽ, vel
3 cõditionẽ. Alex. ¶ † Quæro, quo agẽte perdit fiscus actionẽ?
gl.dicit, ꝙ procuratore agẽte, q habet liberã.l.j.de offi. ꝓcu.
Cæsa.ꝙ est verũ: qa hæc pœna nõ põt inferri ipsi ꝓcuratori,
qui nõ habet actionẽ.arg.s̃.de his, qui.vt indig.l. Polla. & de
sacrosan.eccle.l.iubemus nullã, nisi hoc factũ fuisset fraudu-
4 lẽter ꝑ procuratorẽ: vt.l.meminerint.s̃.vnde vi. ¶ † Secundo
modo legit̃ in ꝓscriptione, secũdũ quã lec. hoc intendit cõtra
5 fiscũ negligentẽ præscribit̃, sicut cõtra priuatũ.h.d. † Aduer-
te tñ: qa alia tẽpora sunt statuta in præscriptiõe cõtra fiscũ, q̃
6 contra priuatũ: vt.l.in oĩbus.ff.de diuer.& tẽp.ꝓscri. ¶ † Vl-
timò no.ex tex.in prin.dum dicit cõcremari.& gl.exponit.i.
amitti.quod nõ est necesse. Cũ enim quis proponit actionẽ,
ad quam admittendus non est: duplex est modus repellendi.
vnus de facto.s.lacerando libellum: vel concremando igne,
vel alio modo pronunciando, vt.l.ij. in fi.C. vt nemo priua.
vnde concremari potest propriè stare.q.d.iubeo cõburi libel
lum.Bar. Libellũ ineptũ iudex lacerat: & non admittit. adde
glo.in.l.j.de offi.asses.& facit.l.sicut.C. Adde ꝙ etiam potest
parte tacente & non opponente, secũdum Bald. in.l.ij.C. vt
nemo priuatus.& in.l.edita.in lectu.Paduana.C.de edendo.
Quod limita, nisi essemus in casibus, in quibus non requirit̃
libellus: qa licet produceretur ineptus, teneret: licet posset la
cerari.gl.est singularis in.l.vinũ.in fi.glo. mag.ff.si cer. pet.&
Bar.in ver.sine figura.in extrauaganti. Alex.

7 Additio. † ¶ Sed pone, ꝙ procurator meus cui dedi
liberam potestatem, egit contra meum de
bitorem ante tempus, nunquid duplicantur induciæ? Ista
lex facit, ꝙ non: qa non videor mandare, vt delinquat: vt.l.si
procurator.§. Celsus.ff.de cõdi.in de.&.l.pater.de priui. cre.
facit in aut̃.de trien.& semis.§.illud. Ange.

☞ SVMMARIVM.

1 *Facultas defendendi, nemini est deneganda. defensio iuris ciuilis tolli potest. & nu.3.*
2 *Statutum, ꝙ non liceat alicui se defendere, non ualet.*
3 *Defensio de facto, potest prohiberi, quando offensa est licita.*
4 *Lite pendente, quando possint bona describi?*
5 *Possessio debet remanere apud reum conuentum, & sic non potest fieri de ea sequestratio.*
6 *Fiscus quando bona in fiscum deferuntur, quanam act. agat?*
7 *Fiscus pro bonis, quæ in fiscum deferuntur, agit coram præside.*
8 *Cognitio super bonis delatis in fiscum, an sit ordinaria? remissiuè.*
9 *Sententia generalis, quod feratur in iudicijs uniuersalibus.*
10 *Fiscus potest cogere notarios ad exhibendum instrumenta pertinentia ad aliquem, cuius bona in fiscum sunt delata.*
11 *Fraudans fiscum punitur in duplum.*
12 *Quæsita per officiales fisci, uel per Prælatum ecclesiæ, an præsumantur quæsita de bonis fisci, uel ecclesiæ?*

¶ LEX. VII.

FAcultas. Aliâs. Defensiõis facultas. ¶ Ista
est no.l. Breuiter hoc intẽdit. Cõ
tra fiscũ, licet cuilibet se defendere: & añ sñiam bo
na nõ auferunt̃: post sñiam solitè inuestigabunt̃. ꝙ
etiã in officialibus locũ habet.h.d. Bal.in consi.in Christi no-
mine amẽ, petito tutore à matre.alle.istũ tex. ꝙ licet sit remis
sum inuentariũ tutori, tamẽ debet per descriptionẽ bonorũ
fieri, ne bona baratent̃. ꝙ tene mẽti. Alex. ¶ Et primò ponit
vnũ dictũ. Secũdò rationẽ dicti. Tertiò ex his ponit vnã con
clusionẽ. Quarto effectũ illi⁹ cõclusionis. Quintò circa prędi
cta mouet vnũ dubiũ, & determinat. Secũda ibi: cũ facultates.
Tertia ibi: vbi ergo. Quarta ibi: vt cum. Quinta ibi: vt sana.
1 ¶ † No. ex prĩ. ꝙ facultas defendendi nemini est deneganda.

Additio. Hoc est verũ in naturali defensione, secus
in ciuili. Bal. vt.l. vt uim.ff.de iusti. & iur.
Et scias, ꝙ licet statutum dicat, ꝙ tali non fiat ius, non tamen
videtur denegata defensio. Bal.in.l.j.circa fi.ff.de hære.instit.
Alex. Statutum prohibens defensionẽ non tenet: de quo per
Bal.in.l.omnes.C.si contra ius vel vti.pu. Et adde Bar. q vnũ
videtur voluisse in.l.cum mulier.sol.mat.& aliud in.l.vt vim.
ff.de iusti.& iure.in versi.item ad hanc solutionem. vide per
Bal.in.l.iij.§.si is ꝓ quo.quod quisq; iuris. & per dñicum in

c.nõ solũ.de appel.in sexto.vbi dicitur, ꝙ defensio ĩducta de
iure ciuili, tolli põt: in dubia de iure naturali nõ. de quo in.c.in
ter quatuor.de maio.& obe.& Bar.in extraua.qui sint rebel-
2 les.in verbo, mille librarum. Ale. ¶ † Per hoc dico, ꝙ statutũ,
quod dicit, ꝙ non liceat alicui se defendere, nõ valet: quia de
fensio est de iure naturali: vt.l.vt vĩ.ff.de iust.& iur.&.l.pactũ
in gl.mag.ff.de pact. Et est hodiè expressum de re iu.c.pasto-
ralis.in cle.quod intelligitur in defensione suæ propriæ per
sonæ: & sic qñ est necessaria defensio volũtaria nõ põt prohi
beri per legẽ vt no.per.Inn.extrà de excep.c.cũ inter: Plenè
a dixi.ff.so.ma.l.cũ mulier.[a] † Et hoc verũ in defensiõe iuris: de
3 fensio verò de facto põt prohiberi à lege, qñ offensa est licita
vt.C.quã.li.vni.sine iu.se vin.l.j.&.ij.facit.s̃.eo.l.prohibitũ.
4 in prin. ¶ † Venio ad secũdã partẽ. Ex qua habeo, ꝙ lite pẽ.
nõ debet possessor inquietari: nec bona eius describi. Sed cõ
tra.ff.de requi.re.l.fi. Sol. ibi reus aufugerat, & erat cõtumax:
hic nõ. ¶ Opp.ff.de ven.in pos.mit.l.j.§.pe. So. quædã est de
scriptio, quæ idẽ est, quod incorporatio in patrimonio fisci:
vt depingere arma fiscalia in domibus & possessionibus alio
rũ. & istud prohibetur hic lite pendẽte. ita intelligit glo.hic,
dũ allegat.s̃.vt ne.priua.l.ij.cũ si. Quædã est descriptio.i.scri
ptura, quæ fit a tabellione: vt res nõ perdantur, vel ne subtra
hantur, & ista põt fieri lite pendẽte: vt.l.contraria: vt.j.de bo.
vacã.l.fi.licet sequestratio fieri nõ possit. quod est notãdum.
Vbi est prohibita sequestratio, permittitur tamẽ bonorũ de-
scriptio. de quo per Bart.in.l.fi.de requi.reis.& in.l.prima.de
prohi.seque.pecu.& ibi vide Bald.qui hoc limitat in fin.&
Anto.de but.in.c.ij.de sequest.posses.& per Bal.in.l.Impe-
ratores.de app.& in.l.si fideiussor.§.fi.qui satis.cog. Vide tñ
Bal.in.d.l.j.vbi dicit, ꝙ iudex debet esse multũ discretus. Et
an possint capsæ & ostia domus, ex iusta causa sigillari: vt
posteà eorum, quæ ibi sunt, possit descriptio fieri: vide Ang.
in.l.j.C.ne liceat sine iudi.aut.signa imprimere. Vbi dicit, ꝙ
rõne, vel alterius iustæ causę occasione põt iudex cõcedere si
gillationẽ capsarũ & ostiorũ, & hoc cũ authoritate iudicis:
aliâs posset agi iniuriarũ: vt.l.si iniuriæ.ff.de iniurijs. Alexã.
¶ Quærit gl.super quo erit cõtrouersia? dic vt in gl.quã tan-
5 gã in se.ver. ¶ Venio ad tertiã par. Ex qua not. † ꝙ possessio
debet remanere apud reũ cõuẽtũ: & sic nõ põt fieri sequestra
6 tio, vt.s̃.proximè dixi. ¶ † Quæro, qua actiõe fiscus petet ista
bona? & videtur ꝙ rei vẽdicatione: quia tex.hic dicit vẽdicã
te. Breuiter dic. qñq; bona deferuntur in fiscum tanq̃ hæredi
tas alicuius mortui: & tunc agit fiscus petitiõe hæreditatis.s̃.
de his, qui.vt indig.l.j.& ibi not.in glos.&.ff.ad Sylla.in co-
gnitione.de pet.hęre.l.item veniunt.§.pridiè.& no.in.l.prę-
donis.eodẽ tit. Qñq; deferuntur bona in fiscũ, nõ vt hæredi-
tas, sed vt bona alicuius priuati delinquentis: & tunc potest
agere rei vend. vt hic, & lege. Imperator.ff.eodem vel condi-
ctione ex lege ista: ex qua bona in fiscũ debent deuenire.ar.l.
7 j.ff.de cõd.ex.l.facit.l.j.ff.e.ti. ¶ † Quęro corã quo agitabitur
ista qõ? dicit gl.corã præside: vt.l.fi.j.de bo.vac.quod intelli
8 ge, vt ibi dicã. ¶ † Quęro, vtrũ ista cognitio fiet ordinariè, vel
summatim? tex.hic innuit, ꝙ ordinariè, qñ dicit cognitio vẽti
9 letur &c. Cõtra videtur.j.tit.j.l.pe.& ibi dicam. ¶ † Venio ad
quartã part.& no.hic tex.ad illã practicã, quã tangit gl.in.l.j.
ff.de edẽ.in prin.l.mag. videlicet, ꝙ in iudicijs vniuersalibus
sñia fertur vniuersaliter, & tẽpore executionis inquiritur par
10 ticulariter de bonis. ¶ † Secũdò no. prout gl.exponit cõditio
nales.i.notarios, ꝙ quãdo bona alicuius publicãtur, põt fisc.
mittere pro oĩbus notarijs, qui habẽt instru.ad illũ, vel illa bo
na pertinentia, & eos cogere, vt sibi exhibeant. Adde ad hoc
11 Bar.in.l. Aristo.de iure deli. Alex. ¶ † Tertiò not. ꝙ qui facit
fraudẽ fisco, punitur in duplũ. quod dic, vt.l.prox. ¶ Venio
ad vlti.partẽ, quæ legitur duobus modis. Primo, ꝙ officialis
12 fisci cõprehẽdatur hac cõstitutione. & ista est bona lec. ¶ † Se
cũdo, ꝙ officiales fisci nõ cõprehendãtur hac cõstitutione: &
sic ꝙ eis nõ est data defensionis facultas: quasi quicquid offi
ciales quęsierint quæsisse præsumãtur de bonis domini, seu
fisci: vt glo.tangit. Quod si verũ esset, valde notãdũ esset: mihi
aũt nõ videtur verũ, per.l.si defunctus.C.ar.tu.&.ff.e.ti.l.iij.
§.multa. vbi nõ præsumitur de bonis fisci: nisi hoc liqdè pro-
betur. In prælato aũt eccl.dic: vt in aut̃.licẽtiã.s̃.de epi.& cle.
vt ibi dixi.& per Inn.in.c.cum in officijs.de testa. Bar. Offi-
cialis, vel thesaurarius, quicquid acquirit, præsumitur ex bo
nis fiscalibus. vide Bald.in.c.j.de controuersia inter domi.&
va. Et adde ꝙ cũ ista glo.transit Bald.ibi, & in.d.l.si defun-
ctus.arbi.tut.& in.l.iij.de dona.inter virũ & vxo.& in.l.quis-
quis.C.si cert.pet.& in.l.cum oportet.C.de bon.quæ libe.&
in aut̃.licentiam de epi, & cle.& in.l.j.C.de hære.vel actio.vẽ.
Dicit tamen Bald.in.d.c.j.ꝙ ista glos.procedit anteq̃ officia-
lis re

*Pro cõcordia. Ad
uerte officialis, seu
thesaurarius qñ ali
quid acquirit an ĩ
telligat̃ acqrere de
bõis suis, an de bo
nis eius, cui⁹ offm̃
gerit.& Bar.repre
hẽdendo gl.hic in
l. facultas. tenuit,
ꝙ ꝓsumat̃ acqrere
de suis. Sed contra
rius allegat̃ ĩ trac.
de duo.fra.col.ij.ĩ
illo mẽbro distin.
suæ vbi nõ induci
tur ꝓsumptio de-
licti. So. põt accõ-
modari secũdum
Bal.in.c.j.de cõtr.
inter do.& vas.in
vsi.feu.quẽ alle.d.
Alex.in addit.ad
Bar.s.ꝙ prĩa opi.
loquat̃ post reddi
tionẽ rõnis. Secũ-
da verò opi. ante
redditionẽ ratio-
nis. sed Bar. ꝓpriè
non loquit̃ in the
saurario fisci in.d.
tra. licet possit cõ
prehẽdi sub ver-
bis suis gñalibus.
& ideo de directo
non posset argui
contrarius. Adde
Bal.ĩ.l.si defunct⁹
arb.tut. in.l.iij. de
do.ĩter vi. & vxo.
in.l.quisquis.C. si
cer.pet.

a ¶ L.cũ mulier. &
ibi vide Bal. &.d.
Ale. omnino in.d.
l.vt vim. Et adde
ad materiam, quæ
habentur ꝑ Fel.in
c.dilecti filij. circa
fi.iiij.col.de exce:
in.c.expte.el.ij.de
of.& po.iu. dele.
in.ij.colũ.in ver.j.
videndũ. cũ plur.
se.& ꝙ ibi dixi in
apostil.

lis reddat rõnem administrationis: secus si post. quia procederet dictũ Bar. & vide Bal. in d. auẽ. licentiam. & Bar. in suo tractatu de duobus fratribus in ij. col. in versi. quartò quæro, quid si dubitetur &c. Et de prælato, vide Io. an. & alios in c. vnusquisq; de pecul. cleri. & vide Bal. in l. j. de hære. vel act. ven. & per Inn. & d. Cardinalem in c. cũ in officijs. de test. & quãdo est dubium inter prælatum ecclesiæ, & ecclesiã, de qui bus bonis videatur facta acquisitio: dic, q̃ fit diuisio inter hæredes prælati, & ipsam ecclesiã. Casus est iuncta gl. quã approbat ibi Archi. xij. q. iiij. c. si sacerdotes. & Ro. in litera. B. not. lxxxij. vbi dicit se ita consuluisse. Alex.

Additio. Vtrũ quæsita per officialẽ fisci, vel prælatũ præsumantur quæsita de bonis fisci, vel de bonis eccle. Istã tamen gl. videtur sequi Bal. in l. si vt proponis. C. de do. inter vir. & vxo. in officiali publico: secus in priuato. & vide quod dixi post Bar. in l. j. ff. de bo. dã. Sed ista gl. no. per Bald. in d. l. si defunctus. C. arbi. tu. & non est alibi ista glo. secundum Bal. in l. cum oportet. in prin. de bo. quę lib. & a ibi plenè de hac materia.[a] Alex.

SVMMARIVM.

1 *Recipiens in fraudem fisci promissiones, uel uenditiones fictitias, punitur in duplum.*

2 *Officiales plures si commiserunt fraudem, omnes tenentur ad quadruplũ, non tamen insolidum.*

¶ LEX. VIII.

1 QVi in contractibus.† ¶ Qui in fraudem fisci super rebus fisco incorporatis, contrahit: punitur in quadruplum. h. d. ¶ Op. s. l. prox. vbi tenetur in duplum. Solu. ibi fuit cõmissa fraus in acquirendis: hic in iam acquisitis. Quod tene menti pro istis, qui recipiũt in fraudem fisci promissiones, & venditionem fictitiã: vt teneantur in duplum: vt 2 hic, & l. aufertur. §. j. ff. eo. ¶ † Quæro: quid si multi officiales fuerũt, qui istã fraudẽ cõmiserunt: dicit glo. q̃ ad vnum quadruplũ teneãtur oẽs: vt. d. l. aufertur. §. fi. ff. e. Quod no. quia licet in delictis aliàs quilibet insolidum teneatur: tamen in officialibus est secus: vt. l. si multi. ff. de pub. quod dic plenius, vt ibi dixi. In officialibus delinquentibus solutio vnius alios liberat. hoc etiam voluit Bar. in l. si in rixa. ff. de sicarijs. & Ang. & moderni in l. si familia. de iuris. om. iud. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo antiqua seruanda est in electione officialium.*

2 *Conducens iudicem debet illum conducere, & recõducere sumptibus suis.*

¶ LEX. IX.

SVper creandis. ¶ Forma & lex data, & cõsuetudo antiqua in electione officialium, est seruanda. h. d. ¶ Ad euidentiam præmitte, q̃ procurator rei priuatæ. l. Cæsaris fecerat vnam suam legem disponentem, qualiter susceptores eligerentur: Imperator hic mandat illã dispo 1 sitionem & antiquam consuetudinem obseruari. ¶ † Not. in electione officialium seruandam antiquã consuetudinẽ. quod 2 dic, vt. l. nõ tantum. §. fi. ff. de decurio. ¶ † Secundò no. q̃ in famulis & sumptu familiæ seruanda est consuetudo, & ideo si aliquis conducit vnũ iudicem, debet intelligi sumptibus conducentis in eundo & redeundo & instãdo: quia sic est consuetudo. facit. l. domini prædiorum. j. de agric. & censi. & l. excepto. s. loca. Barto.

Additio. vide quod no. Bal. in l. j. ad fi. C. de neg. gest. dũ alle. l. ideq; §. idẽ Labeo. ff. mãd. licet in cõtrariũ faciat. l. suo victu. de ope. lib. alle. per eũ Alex. Cõducẽs vnũ vicariũ videtur in dubio cõducere suis sumptibus in eũdo, redeũdo & stãdo. Adde quod no. in l. j. §. si palmarij. de varijs & extraor. cogni. Adde etiã, q̃ si finito officio vicariatus nollet domũ redire, sed alio ire: ptãs teneretur dare æstimationẽ expẽsæ, dummõ nõ longius vadat. vide Bart. in l. ij. j. de priuil. d. Ang. li. xij. vide latè no. per Angel. in l. obseruare. §. proficisci. in additionibus. de offic. procõ. & le. Itẽ adde circa hoc, q̃ si ex pacto potestas tenetur cõducere vicariũ, vt. s. suis impẽsis, nõ tenetur tamẽ si in itinere fuerit derobatus, secũdũ Bal. in l. nisi malit. ff. de rei vẽd. in lect. floren. & facit in l. sive hẽda. in §. idẽ iuris. ad l. Rho. de iac. vbi casus. & vide Ro. in l. quicquid. si cer. pet. Circa primũ dictũ Bar. adde, quæ p Bal. in l. j. C. de suffragio. vbi dixit, q̃ ille qui cõduxit aduocatum debet illũ ducere extra prouinciã equestrẽ suis expẽsis. Et ad de quod no. in l. legatis. de ali. & ci. lega. & Bar. in l. ij. §. defendi. ex quibus cau. in pos. ea. vbi ponit de nuncio, qui mittitur ad citãdũ absentem. ¶ Sed an potestas teneatur ad medicinas pro suis officialibus infirmis, vide Bal. in l. quod in vxorẽ. in fi. C. de neg. gest. tenẽtẽ, q̃ tenetur ad modicas nõ ad magnas.

post Iac. bu. & Cy. ibi. & no. Bart. in d. l. legati. ¶ Sed quid si ptãs conducit officialem nõ facta mẽtione de salario? dic, q̃ tenetur secundùm quod cõsuetum est in tali officio, secundùm Barto. in l. exempto. C. locati. facit. l. prius. §. placuit. de aqua plu. ar. & Io. an. in c. fi. de consue. lib. vj. & Bal. in l. Gallus. de libe. & posthu. & no. Bart. in l. j. §. sed & Comites. de varijs & extraordi. cogni. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Bona illius, qui se occidit, si deprehensus fuit in crimine: uel accusatus, auferuntur ab hæredibus, & fisco applicantur.*

Delinquens, qui accusatus, uel deprehensus in crimine, si se occidit, habetur pro confesso, & conuicto.

2 *Iura antiqua in illo, qui se occidit corriguntur per auẽ. bona dãnatorum.*

¶ LEX. X.

REorum patrimonia. ¶ Legit̃ hęc l. tribus mo- a
1 dis. secũdũ primum breuiter hoc intendit. † Bona delinquentis mortui non pertinent ad fiscum, nisi viuens fuerit cõdẽnatus. h. d. Hæc lec. procedit quãtum ad pœnã criminalem inferendã. Sed si ageretur ciuiliter, qualiter cõtra hæredẽ transeat pœna: dic vt. s. ne ex deli. defun. l. j. Et quãdo criminaliter, dixi plenissimè in l. ex iudiciorũ. ff. de accu. & plenè dixi in l. j. ff. de priua. del. Item secundũ hanc lect. dicit glos. q̃ reus antequ cõdẽnet̃ põt liberè administrare. quod plenè examinaui in l. post cõtractũ. ff. de do. Sed secundum. ij. lect. breuiter hoc intẽdit. Vbi crimẽ non extinguitur morte, bona nõ auferuntur hæredibus, nisi de crimine cõdẽnatione secuta. h. b
d. ¶ Et secũdum hoc expone tex. ibi, post publicam accusatioñẽ. s. productã cõtra eos, qui se dicebãt hæredes defuncti. et istũ casum no. ¶ Forma aũt sentẽtiæ in casu leg. nostræ ponitur insti. de hære. quę ab intest. §. per cõtrariũ. in gl. & tãgitur in l. qui à latronibus. §. j. ff. de test. & ibi dixi de hoc secũdum tertiã lect. h. d. Bona eius, qui metu criminis se occidit, nõ auferuntur hæredibus, nisi accusatione proposita, & cõdẽnatione secuta. Istam lect. intellige, qñ ante mortẽ de crimine non erat accusatus, vel in eo deprehensus: tunc enim se occidẽdo habetur pro cõfesso, & cõdẽnato de crimine. Nec esset opus noua accusatione & cõdẽnatione: vt. l. ij. in prin. & l. fi. in prin. ff. de bonis eo. qui ante sen. mor. sibi cõsci. facit. s. qui. te. fa. pos. l. ij. ¶ Quæro nunquid hoc hodiè sit immutatũ. per auẽ. bona dã-
2 natorũ. Gl. hic dicit multũ no. q̃ sic: vide eã & signa. ¶ † Not. q̃ vbi quis se occidit iura vetera corriguntur: & habet locum
b auẽ. bona dãnatorum[b]. s. de bo. dã. quod tenẽt doct. in d. auẽ. ego examinaui ista iura in l. fi. ff. de bon. eorum qui mor. sibi c
cõsci. Bar. Adde Bar. in l. j. de bonis dã. & Bal. in l. ij. C. qui test. facere pos. quod no. Bar. post gl. in l. is qui. §. j. ff. de test. Alex.

De conueniendis Fisci debitoribus. *Rubrica.* d

SVMMARIVM.

1 *Fideiussor officialium non conuenitur, nisi principali excusso, etiam si de bonis officialis emerit.*

2 *Promittens indemnitatem, etiam si renunciauerit beneficio de fideiussoribus, non potest conueniri ante principalem.*

3 *Possessor bonorum principalis, q̃ non posit conueniri ex tacita hypotheca, nisi principali discusso.*

4 *Debitor debitoris fisci, non potest cõueniri à fisco, nisi principali excusso.*

5 *Lex ista, an contineat ius commune, uel singulare?*

¶ LEX. I.

1 NOn iniusta. ¶ Legit̃ tribus modis secundũ j. lec. h. d. † Fideiussor officialiũ
c nõ potest cõueniri, nisi principali excusso[c], etiã si de bonis principalis aliqua bona emerit. h. d. ¶ Op. s. de fideius. l. iure nostro. Sol. speciale in fideius. officialium secũdũ ista tẽpora: licet hodie sit ius cõe, p auẽ. de fideius. q̃ qualiter intelligat̃ videbitis i. l. j. de dec. Mihi tñ videt̃, q̃ quãtũ ad casum hui⁹ l. nulla sit specialitas. Nã hic fideiussit pmittẽdo indẽnitatẽ: non aũt simpliciter marito verba fideiussionis inducunt, vt prius principalis debeat cõueniri: vt videat̃ in quo fiscus sit dãnificatus: vt. ff. de fideius. l. si stipulatus. §. j. in fi. fac. l. fi. ff. si cer. pet. facit. l. ij. si mater indẽ. pmit. & l. tutor. ff. ad Velleia. quod tene mẽti. Qualiter aũt & ad qd possit cõueniri, q̃ indẽnitatẽ promisit: habes glo. in l. ij. s. de sen. q̃ sine cer. quã. pfe.
2 ¶ † Ex his aparet, q̃ qui pmisit indẽnitatẽ, etiam si renũciauerit bñficio de fideiussoribus, nõ põt cõueniri ante principa-
d lem.[d] Hoc eñ inducit hoc casu natura obligatiõis magis, quã beneficium fideiussionis. Bar.

Additio. Hoc idẽ dicit An. i. l. fi. ff. si cer. pe. i eo, q̃ p mittit quãto min⁹ à pricipali cõseq potuerit Et est rõ: q̃a pmittẽs nõ tenet̃, nisi appareat q̃ tum à principa

[a] ¶ Ad quod vide, quæ alle. Bal. i. l. j. s. de hęr. vł act. vẽ. & in l. si quis. s. si cer. pe. eũdẽ in c. j. in ti. de cõtẽ. inter do. & fide. in vsib. feu. & d. coapostillatorẽ meũ in l. diuus. ff. de bo. dãn.

[b] ¶ Bona dãna. ad q̃ vide Ang. Sali. & Bal. in d. l. ij. alleg. in tex. C. qui te. fa. poss. i. ij. co. inver. itẽ scias. vsq; ad fi. l. Et oĩno vide ibi etiã do. Alexã. in. iiij. co. cũ alijs con cor. ibi per eũ fin. in add. Ang. i auẽ. de icest. nup. i pri. in. iij. c. o. & Bal. oĩno in ti. de parte i iij. co. in fi. in versi. quæro ergo de intelle.

[c] ¶ Excusso. vide d. Alex. etiã in l. prior. §. pro magistratu. ff. de admi. re. ad ciui. perti.

[d] ¶ Ante principalem. adde istũ in l. quero. ff. loca. eun dẽ & Alex. in l. si quis vxori. §. si fugitiuũ. ff. de furt. Bal. in l. j. s. de con di. ob tur. cau. & dixi hic in apo. ad Iac. rebuf. nu. j. in ver. principalem.

li cõseq posſit.p.l.decẽ.de ver.ob.& signaui in.l. pater dotẽ, de do.prælег. Hoc etiã voluit Bar.in.l.si.in prin.ff.si cer.pet. pro hoc facit.l.decẽ.cũ ibi no.de ver.ob.sed idẽ Bar.in.l.q̄ro. ff.loca.dicit ꝙ ꝓmittẽs indẽnitatẽ creditori tenet̃ queadmodũ fideiussor.Bal.in.l.si pater.C.mã.in ver.xij.q̄ro q̄d operat̃ promissio cõseruationis?cõcor.opi.de quo vide etiã p Ange. in.l.si quis ab alio.§.si q̄s.in fi.ij.col.de re iu.Alex. Ex his habes, ꝙ ꝓmittẽs indẽnitatẽ, etiã si renũciet beneficio de fideiussoribus põt petere prius excuti principalẽ.ad hoc vide Bar. in.l.quæro.ff.locati.& eundẽ in.l.vnde quærit̃. per illũ text. ff.cõmodati.&.l.iij.in prin.ff.de duobus reis.vide Bal. in.l. si pro ea.C.mãdati.& Bar.ĩ.l.pater.de do.ꝓle. & in dictis locis videt̃ variare aliqualiter,& sibi esse cõtrarius.Quare ꝓ concordia vide Bal.in.l.si pro ea.in ver.xij.quero quid operatur promissio cõseruation.indẽni.& dñm Are. in.l. si q̄s ab alio. de re iudi.ĩ.§.j.de quo etiã p Bal.in.l.si hæres.in ver.ego modò quæro.C.de his,q̄ in fraudẽ cred.& in.l.j.C.de sentẽtijs,q̄ sine certa quã.¶ Sed q̄d in debitore,q ꝓmisit fideiussorẽ indẽnẽ seruare?vide Bar.in.d.l.si pater.& ꝙ habet̃ in.c.ij.de fideius.Quid aũt operet̃ ꝓmissio indẽnitatis?dic ꝙ facit valere actũ aliâs inualidũ. Exemplũ in muliere,q̄ non põt fideiubere,vt in toto titulo ad velleia.ff.&.C.nam si promittat̃ ipsi mulieri de indẽnitate,valet fideiussio:vt est tex.no.in.l. si ꝓ aliquo.ff.ad velleia.ꝙ tñ intelligit̃,si quantitas debita fuisset mulieri data:vt.l.si mulieri dederim.ff.eo.ti.non aũt si pign⁹: q̄a posset vti velleiano:vt.l.quidã voluit:eo.ti. Adde, ꝙ ista indẽnitas operat̃.etiã limita,ꝙ voluit Bar.ĩ.l.si pro reo.§.fi.de fideius. Et de ista indẽnitate, vide etiã Bal.in rubri.q̄ in frau. cre.& in rubri.C.de ver.sig.& Bar.in.l.si stipula.de ver.obli. Et q̄ñ possit cõueniri,vide tex.& Bal.in.l.nã tibi.C. de euic. Et adde,ꝙ instrumẽtũ conseruationis indẽnitatis factũ inter obligatos,non præiudicat tertio,secũdũ Bal.in.l.eũ,qui mu-
3 tuã.C.si cer.pe.per illũ tex. Alex.¶ †Sed secũdũ secũdã lec. breuiter hoc intendit. Ex tacita hypotheca,nõ põt cõueniri possessor,nisi principali discusso.h.d. Ista lec.probatur in.l. moschis.ff.de iure fis.hodiè est ius cõmune: vt in aut.hoc si de
4 bitor.s.de pig.¶ †Secundũ tertiã lec.h.d. Debitor debitoris nõ põt cõueniri à fisco,nisi principali discusso.h.d.Tex. exponit ibi,indẽnitate ꝓmissa.i.ab eo q fideiussit pro officiali secũdũ primã lec.vel ab ipsomet officiali,secũdũ secũdã & tertiã lec.¶ Differẽtiã aũt in cõueniẽdo debitorẽ debitoris inter fiscũ & priuatũ,glo.tangit hic,& melius in.l.j.s.q̄ñ fiscus,vel
5 priua.¶ †Quæro vtrũ hæc.l.cõtineat ius cõmune, vel singulare?gl.tãgit & variat.Dic breuiter secũdũ primã lec. cõtinet ius singulare,habito respectu ad ista tempora.Idem secundũ vltimam:sed secundùm mediam continet ius cõmune. Bart.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum licet non probet contra fiscum ex eo,quod non fuit subscriptum per notarium deputatum,probat tamen contra officialem.*
2 *Libri massarij cõis,non probant:nisi habeant subscriptionem notarij.*
3 *Securitas facta debitori fisci,per eius officialem,licet non liberet debitorẽ ob defectum alicuius solennitatis:tamen operatur,quòd officialis primo conueniatur.*
4 *Fiscus,quod posſit me in subsidium conuenire actore ipsius non existente soluendo,licet fuerit confessus recepisse à me,quod cõmuni debebam,*

¶ LEX. II.

FIsco. Hæc est no.l.&.h.d.Cautio,q̄ non probat cõtra fiscũ,sed contra officiales,facit
1 vt officiales primò cõueniãtur.h.d.¶ †No.quòd licet instrumẽtũ nõ probet contra fiscũ, puta: q̄a non subscripsit notarius ad hoc deputatus: ꝓbat tamen contra officialem. Signa hanc.l.secũdũ hæc tempora thesaurarij non poterant facere aliquam executionem sine subscriptiõe notarij:vnde licet iste thesaurarius se subscripsit,non liberor à fisco:sed subscriptio thesaurarij est tantæ virtutis, ꝙ prius debet conueniri thesaurarius,q̄̃ ego.
2 Additio. ¶ †Per hanc.l.dicit Bal.in.l.Imperator.ff. de sta.homi.ꝙ non creditur libris massarij cõis,nisi habeãt subscriptionẽ notarij.facit etiã ꝙ leg. & not. in.l.j.j.de apo.publ.& vide Bar.in.l.q̄dã.§. nũmularios.ff.de
3 edé.Alex.¶ †Itẽ no. ꝓ regula.s.ꝙ licet securitas facta ab officiali ꝓpter defectũ alicuius solẽnitatis,nõ liberet debitorem tamen operatur,ꝙ officialis primò cõueniatur. Qualiter aũt istæ cautiones debeant fieri de iure communi, ponit hic glo.
4 Additio. †¶ No.ꝙ si actor cõis fuit cõfessus habuisse à me,ꝙ cõi debebã : ꝙ postea occasione illius,fiscus nõ posset me cõuenire,nisi eo existẽte nõ soluendo. ꝓ quo.l.fi.§.si q̄s ꝓfessus.ff.de publi.& vec.&.l.in cõtractibus.§.illo.de non nu.pecu.&non ob.l.præses.s.de transac, vt dixi in.d.§.illo.Ang.

SVMMARIVM.

1 *Collegia,quando conueniãtur pro alio collega?*
2 *Tempus quod nam inspiciatur,ut quis soluendo nõ sit,ad hoc, ut fideiussor conueniatur principali non excusso:quòd in priuato tempus litis contesta.*
3 *Collega,an prius conueniendus sit,quàm eius nominator?remiss iuè.*

¶ LEX. III.

QVoniam. ¶ Si diuisa est administratio à iudice,vel ab eius officialibus, primò cõuenitur gerens, fideiussores & nominato
1 res ipsius,q̄̃ perueniatur ad collegã.h.d.†¶ Op. ff.ad municipales.l.Imperator.j.de peri.nomina.l.j.No.istũ tex.ad limitationem capituli,studuisti.de procur.ꝙ licet dicatur,ꝙ per speciale mandatum derogatur generali:tamẽ fallit in procuratore ciuitatis,vt hic.& ita allegat Bal.in.l.ij.quã do fiscus,vel priuatus.& Ro.in suis singularibus in litera.P. no.xxvj.Alexan.¶ So.intelligo hoc,ꝙ quis conuenitur pro collega,qui est repertus non soluendo tempore depositi offi
2 cij.& sic concor.cum contrarijs.ita dicit glo.¶ †Op.ꝙ inspicitur tempus lit.contest.an sit soluendo:vt.l.inter.§.j.ff.de fideius. Sol.illud in fideiussore priuati.secus in fideiussore officialis.quod dic,vt dixi in.l.contraria.& plenè per doct.in.l.
3 ex persona.s.de proba.¶ †Opp.ꝙ prius deueniatur ad collegam,q̄̃ ad nominatorem.vt.l.aduersus.s.de magistra.conue. Huius timore glo.hic distinguit plenè,quã no.& melius in.l. Imperator.ff.ad muni.In administratoribus priuatis,dic vt.l. j.§.nunc tractemus.ff.de tute.& ra.dist.& de magistr.conue. l.aduersus.&.l.j.s.de transac.& ibi glo.& doct.Bar.

SVMMARIVM.

1 *Debitores fisci summatim exiguntur:quandoq; autem non,sed ordinariè. numero.3.*
2 *Priuatus etiam debitor fisci non potest impetrare,ut debitores sui summatim exigantur.*

¶ LEX. IIII.

HI qui. ¶ Debitores fisci exiguntur summatim, nec possunt impetrare vt eodem modo debitores sui exigantur:sed eorum exactio in or-
1 dinario iudicio repetenti reseruatur.h.d.¶ †Not. ꝙ debitores fisci exigũtur summatim.quod patet ex tex.qui dicit sine frustratione. Vide Bal.in.l.ij.in prin.C.quando fiscus,vel priua.& in.l.j.de condi.ex.l.¶ In ea,l.in primo not. Nota istam dictionem omissa frustratione.quia denotat causam summariam. Adde ꝙ idem in dictione protinus:vt in.l.ij. & ibi oĩno vide Bal.C.vt lit.penden. Et idem est in dictione statim:vt.l.rem,quæ.& ibi vide Bar.ff.de iure fisci,qui ponit vnum pulchrum dictũ,cũ quo dicto transit Salic,in.l.si quis post.suprà de bonis præscrip.& Pau.de cast.in.l.si marito publico iudicio.so.ma.licet Ro.conetur impugnare illud dictũ in.l.j.§.j.ff.de ver.obl. Sed ad tollendas eius oblationes, habeas recursum ad distinctionem,quam ponit hic Bar.& idem in dictione illico:vt est tex.& ibi Bart.in.l.pe.s.depositi.vbi idẽ dicit in dictione,q̄̃ citius.& per Bar.in.l.j.circa medium. ff.iud.sol.& ibi dicit idẽ in dictione,incontinẽti,quæ oĩa nota pro rescriptis impetrandis requirentibus causam summa-
2 riam expediri.Alex.¶ †Secundò no.ꝙ nõ potest quis impetrare,vt eodẽ modo exigatur debitor suus à fisco.Tertiò no. ꝙ licet quis summariè & de plano exigatur à fisco:nõ tñ sum
3 mariè potest ipse de facto exigere alios.¶ †Ad primũ opp. & videtur ꝙ fiscus debeat exigere ordinariè:vt.l.facultas.s.ti. j.So.quidã sunt debitores fisci iam redacti in numerũ debitorũ:puta ex aliquo contractu,vel ob tributa,vel si.& isti cõueniuntur summatim:vt hic,&.j.de exacto.trib.l.ij.&.l.sacrilegij.in fin.ad.l.iul.pec.& in aut.vt iu.sine quoquo suf.§.oportet.col.ij.& ibi tex.assignat rõnem.Quidã non sunt redacti in numerũ debitorum.Sed an sint debitores,vel non dubitatur: & contra istos debet fiscus agere ordinario iudicio:vt.d.l.facultas.& quod ibi dixi circa tertiam particulam.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura priuata quòd non faciat fidem pro scribente, uel eius hærede, etiam si est fiscus.*

¶ LEX. V.

1 INter. †¶ Scriptura propria nõ facit fidem pro scribẽte,vel eius hærede,etiã si fiscus sibi successerit.h.d.Similẽ.l.habes.s.de prob. l.exẽplo.Vnde si fiscus occupãs rẽ alicui⁹ inuenit

chartas

chartas manu, eius cuius sunt bona, scripta: ꝙ aliquis erat suus
debitor: certè fiscus non potest ex illis chartis aliquem con-
uenire. Adde Bal.in.l.in bonæ fidei.in.iij.col.s̃.de iureiuran-
do, vbi dixit, ꝙ scriptura priuata mortui non probat, nec ali-
quam fidem facit, etiã si succedat fiscus, vel ecclesia. Alexan.
¶ Et no.tex.iniquũ &c.simile habes in.l.exẽplo.s̃.de proba.
¶ Quæro: quid si in illo breui cõtineatur, sibi fuisse solutum:
nũquid faciat fidem cõtra se? Glo. determinat, ꝙ sic. dixi ple-
nè in.l.nuda.ff.de do.& in.l.contractus.s̃.de fide instru. In ea
dem.l.in fi.adde Saly.& Ro.ibi.in.l.admonendi.de iureiuran
do.Bar.& Ang.in.l.quædam.§.nummularios.ff.de edẽdo.&
vide no.per Bar.in.l.admonendi.

De fide instrumentorum, & iure hastæ fiscalis. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Subhastatio in quibus contractibus requiratur? remissiuè.*
2 *Negatiua, quòd probari possit per obliquum.*
3 *Decretum quòd præsumitur interpositum ex iustis causis, remissiuè.*
4 *Solennitas subhastationis, non probatur interuenisse, licet in instrumento enunciatiuè dicatur, quod facta fuerit.*
Instrumentũ narrãs solẽnitatem interuenisse, non probat, quod interuenerit, nisi potuerit adhiberi eodem loco & tẽpore cõfecti instrumenti.
Enunciatiua in contractibus inter easdem personas probat, quando id cõtinetur, in quo partes sibi possent præiudicare.
5 *Solennitas extrinseca non præsumitur.*
6 *Titulus quãdo habetur pro nõ titulo, nõ excusat à fructibus percipiẽdis.*
7 *Procurator fisci, quod habeat ius uendendi res fiscales speciali mãdato interueniẽte: res autem debitoris fisci absq; alio mandato uendit.*
8 *Procurator fisci uendens res fisci, non potest habere fidem de pretio.*
Habere fidem de pretio quis dicatur?
9 *Vẽditio rei fiscalis, uel eius debitoris, ut ualeat, quæ interuenire debeãt?*
10 *Subhastatio non requiritur, quando uenduntur res mobiles, quæ consuetæ sunt uendi in foro.*

¶ LEX. I.

QVod in libellum. ¶ Si probatur, ꝙ in venditione
rei debitoris fisci, debita solẽnitas nõ seruetur: re-
stituitur res cum fructibus perceptis & percipien
dis. hoc dicit Bart.

Additio. ¶ In quibus cõtractibus requiritur hęc sub
scriptio, vide Bal.in.l.ordo.de execu.rei iu.
1 Alex. ¶ † Op. innuitur hic, ꝙ quis debet probare negatiuã:[a]
a contra.d.l.actor.s̃.de prob. Præterea qui solẽnitatẽ dicit, de-
bet eã probare: vt.l.quicũq;.§.fi.ff.de pub.non qui eã negat.
So.gl.dicit, ꝙ hic probatur eo ipso, ꝙ cõtrariũ nõ probatur.
Istud est facere violẽtiã literæ: quia tũc nõ probaret ipse, sed
2 ius præsumeret. ¶ † Vnde alij dicũt, ꝙ hic erat scriptura, quæ
dicebat solẽnitatẽ interuenisse, cui est stãdũ, donec probetur
cõtrariũ: quod põt probari per obliquũ: vt.l.optimã.s̃.de cõ-
trahẽ.& cõmit.stipu. Ista opi.cõiter tenetur. quã intelligo, ꝙ
hic erat scriptura, quę hoc cõtinebat dispositiuè: quõ tali die
loco, & testibus fuit facta subhastatio: & quõ procurator fisci
interuenit: & sic de quolibet actu fuit factum instrumẽtũ per
se: vt hic gl.innuit per.l.cũ precibus. quã allegat Bar.
3 Additio. † Allegatur hæc glo. ꝙ decretũ præsumitur
interpositum ex iustis causis, & cũ causæ co
4 gnitione. vide Bal.in.l.fi.de prędi.mino. † Alex. In gl.ibi, dũ
allegat.l.cũ precibus. quę gl. allegatur per Bar.in.l.sciẽdũ.de
ver.ob.& in aut.si quis ĩ aliquo documẽto.C.de edẽdo. Alex.
¶ Si em̃ hoc cõtinetur in instrumẽto enũciatiuè de pręterito.
verbi gratia: notarius hodiè facit instrumentũ venditionis, in
quo narrat quomodo factæ fuerũt subhastationes debitæ, &
b similia: tũc illi instrumento stãdum nõ est,[b] quia instrumentũ
nõ probat, nisi ea, quæ interuenerunt loco & tẽpore celebrati
instrumẽti, vt no.per Inn.in.c.qm̃ cõtra falsam extrà de pro
ba. Sed subhastationes nõ potuerũt interuenire: quia debent
stare.xx.diebus, vt.j.dicã: ergo &c. Præterea, tunc non est in-
strumẽtũ propriè de illo facto, sed magis facit narrationẽ alte
rius documẽti: igitur &c. vt in aut.si quis in aliquo documen
to.s̃.de eden. Pręterea cũ ista solẽnitas sit inducta in fauorem
debitoris, cuius bona alienãtur, & etiam in fauorem fisci: non
possunt officiales, qui vẽdunt renũciare huic solennitati: nec
etiã emptor: vt.l.ius publicũ.ff.de pac. Sed si eorũ cõfessioni
staretur: iam inducta esset via similis renũciationi: ergo nõ va
5 let.l.doli mali exceptio.ff.de noua. ¶ † Et secũdũ illud, quod
dicitur in.l.optimã.s̃.quod verba enunciatiuè posita in cõtra
ctibus probãt inter easdẽ partes: intelligo, quãdo id contine
c tur, in quo partes possunt sibi præiudicare:[c] aliàs secus. Idem
no.in.l.sciẽdum.ff.de ver.obl. Alij dicũt, ꝙ hic præsumuntur
omnia solẽniter acta: quod nõ placet: quia hic loquitur de so-
d lẽnitate intrinseca, quæ nõ pręsumitur.[d] dixi plenè in.d.l.sciẽ
6 dum. ¶ † Oppo.de.l.si fundũ.s̃.de rei ven. vbi dicitur, ꝙ titu-
lus excusat à percipiendis. gl. hic variat. Tu dic, ꝙ hic loqui-
tur, quando titulus habetur pro nõ titulo. ar.le.nec vllã.§.j.ff.
de pet.hær. ¶ Venio ad qõnes, & quero primò cõtra quẽ agi
tur, & qua actiõe. gl. remittit ad no.s̃.de iu.fisci.l.iij.& ibi exa
7 minaui. ¶ † Quæro, quis est, qui habet ius vendendi res fisca-
les, vel debitoris fisci? gl. dicit, ꝙ procurator fisci, vel cui Prin
ceps mandauit. ¶ Item in principio glo.magnæ dicit, ꝙ talis
venditio debet fieri interueniẽte procuratore fisci. ¶ In con-
trarium videtur.s̃.si propter publi.pen.l.ij. vbi videtur, ꝙ de
beat fieri authoritate præsidis. Breuiter circa hoc dico: quan-
doq; exactionem tributorum vectigalium, & similium fiscus
vendit alij. Quandoq; illud facit per suos officiales nomine fi
sci exigentes. & isti duo modi notantur in.l.j.§.hic titulus.ff.
de publi.in prin.magnæ glo. Primo casu, illi emptores dicun
tur esse illi, qui habent ius vendendi: tamen hoc faciũt autho
ritate pręsidis, vt.d.l.ij.si propter pub.pen. ¶ Secundo casu
istud fiet authoritate procu.fisci. ita loquitur hic. Sed contra
hoc instatur de.l.j.ff.de offi.procu.Cæsaris. vbi non vendit si
ne speciali mãdato. Quædam parua gl.hic dicit aliud in pro
curatore Cæsaris, aliud in procura.fisci. Tu dic idẽ in vtroq;
vt.ff.de iure fis.l.si fiscus.in fin.& hic loquitur in venditione
rerum debitoris fisci: sed ibi loquitur in venditione rerũ, quę
8 sunt in patrimonio principis. ¶ † Quæro vtrum procurator
fisci debeat vẽdere rẽ præsente pretio, vel posit habere fidẽ
e de pretio?[e] dicit glo. pretio præsens: vt.l.si procura.in fin.ff.
de iure fis.& l.à diuo pio.§.sed si emptor.ff.de re iudi. Quali-
ter autem quis dicatur habere fidem de pretio, vide textum
& glo.in.l.quod vendidi.ff.de cõtrahen.empt. ¶ Quæro, nũ
quid in ista venditione necessaria sit scriptura? gl. dicit, ꝙ nõ:
9 vt.l.iij.infrà eodem titu. ¶ † Quæro, quot requirãtur ad hoc,
vt valeat vẽditio rei fiscalis, vel debitoris fisci? Dic, vt in prin
ci.glo.magnę, & in.l.iij.s̃.de iure fisc.& no.in.l.j.si aduersus fi
scum.& l.si quos.de rescin.vendi. Bart.
10 Additio. † Adde, ꝙ subhastatio non requiritur in vẽ
ditione rerum mobilium, quæ cõsuetę sunt
vendi in foro: vt no.Bal.in.l.j.ad fi.C.si propter pub.pensi.
Et adde ꝙ in subhastatione reipublicæ requiritur præsentia
f officialis[f].l.fi.& ibi Bal.C.noua vecti. Alex. ¶ † Nota gl.ma-
11 gnam, & glo.paruam super verbo, mala fide, ꝙ mala fides præ
sumitur interuenisse, quando solennitas fuit omissa, & ordo
debitus non fuit seruatus. quod not. Bar.

SVMMARIVM.

1 *Agere tanq̃ unus de populo, quis potest, etiam pro suo interesse.*
2 *Venditio facta sine solennitate, & conclusione pretij, etiã à fisco, nõ ualet.*
3 *Cumulari in libello, plures causæ possunt etiam si quælibet per se sit sufficiẽs. & sufficit alterã probari: nisi quis se adstrinxerit ad utrãq; probandam.*

¶ LEX. II.

DVplex. ¶ Hęc lex dicit idẽ, quod pręcedẽs
Si in vẽditiõe debita solẽnitas non
1 fuit obseruata, res vẽdita retractatur. h.d. ¶ † No.
ꝙ qs põt qñq; agere sicut qlibet de populo: & etiã
pro suo proprio interesse: vt hic, in fi. ibi, cã indẽnitatis. Simi
le habes in.l.licet.in prin.ff.de proc.& ꝙ no.in.l.iurisg.§.si pa
2 ciscar.ff.de pactis. ¶ † No. ꝙ solẽnitas omissa, & gratiosa vẽdi
tio rei propter paruũ debitũ, pręsupponũt fraudẽ esse factã:
3 & ideo retractabitur. ¶ † No. ꝙ in libello pñt accumulari plu
g res causę, quarũ quælibet per se est sufficiẽs.[g] Facit ꝙ no.s̃.de
edẽ.l.edita. Et sufficit alterã probari: vt no.extrà de rescrip.c.
ij.in fi. nisi se adstrinxerit ad vtrãq; probãdã. ꝙ dic, vt plenis
simè dixi.ff.de re iud.l.Diuus.& dixi ĩ.d.l.edita.s̃.de edẽ. Bar.

SVMMARIVM.

1 *Res, quòd fuerit empta à fisco, & quæ requiruntur ad acquisitionem dominij: possunt probari per testes.*
2 *Fiscus uendens, non potest habere fidem de pretio.*
3 *Probationis appellatione, intelligitur de idonea.*
4 *Venditio & pretij solutio probari potest per testes: & ibi qñ hoc posit.*
5 *Exceptio, quẽ de euictione tenet actio, eundem agentem &c. apponitur ad merita & ad processum.*
6 *Res empta per uxorem, erit uxoris, & non uiri: licet præsumatur empta de pecunia uiri: sed ipsa tenetur ad pretium uiro.*

¶ LEX. III.

1 ET si instrumenta. † ¶ Emptio à fi
sco facta, & alia
quę reqrũtur ad acqsitionẽ dominij, possunt ꝓba
ri sine script. h.d. ¶ Pro declaratiõe leg. qro, quo

a ¶ Debet probare negatiuã. Adde tu de hac materia ꝑ quẽ qualiter, et qñ probeť negatiua ꝑ istũ in.l.actor.nu.ij.& quod ibi posui in apo.in vers. posit ꝓbari. vbi etiã posui in addi. ad Bal.nu.viij.de proba.

b ¶ Nõn est. Adde Pau.de ca.in cõsi.lxxxix.& quod per And.Barb.in consi.inci.scripsit ecclesiasticus.xiij.co.& post cõs.do. Alex.de Imo.ciij.iiij.parte.

c ¶ Pręiudicare. Adde Feli.in.c.cũ iure.de off.deleg.& d.Soci.in cõsil.cc.xiij.inci.ĩ pñti cõsultatiõe. ver.secũda cõclusio. circa fi.in.ij.parte.char.lxxviij.

d ¶ Non præsumitur. adde text.in.l.quęcũq;.§.iteꝝ dũ.& ibi Barto.ff.de pu.& vide Spec.inci.de proba.§.j.ver.sequitur.&.§.iij.ver.iij.per illu menta.

e ¶ Fidẽ de pretio. Adde quid in ꝓcuratore priuati: Lu.Ro.in suis singu.nu.liiij.incipi. ꝙ hñs mãdatũ ad vendendum.

f ¶ Officialis. adde d.Alex.etiã ĩ.l.licitatio.de publica.

g ¶ Quælibet ꝑ se est sufficiens. adde Bal.in.l.per diuersas.q.xj.s̃.mãd.& istũ oĩno cõsi.suo.cxl.inci.cõe de ligna.& ibi posui ĩ addi.ad ipsum.

iure fiſcus vendit. Reſpõdeo, vel fiſcus vẽdit, vt ſuũ propriũ:
vel vẽdit tanꝙ matris diu ceſſantis in ſolutione debiti, vel tri-
buti: cui matri fiſcus poſteà ſucceſſerat, qui fiſc⁹ nõ vendicat.
2 ¶ † Hoc præmiſſo nota ex. l. iſta, ꝙ p̃tiũ debet eſſe ſolutũ: cũ
fiſcus vendẽs non poteſt habere fidem de pretio: vt not. s̃. eo-
dem. l. prima. & infrà ti. ij. l. prima. ff. de iure fiſ. l. ſi ꝓcurator.
3 ¶ † Secundò nota illud, quod tex. dicit in quibuſcunq; ꝓba
tionibus &c. & glo. dicit ſcilicet idoneis. ꝙ eſt notabile pro-
4 pter ſtatuta, & alia multa. ¶ † Tertiò nota, ꝙ venditio & p̃tij
ſolutio põt probari ſine ſcriptura. ¶ Ad iſtud oppon. ſuprà
titu. j. l. ſecunda. Solu. quidam ſunt debitores fiſci in numerũ
debitorum redacti: & hi nõ poſſunt probare venditionẽ, nec
ſolutionem ſine ſcriptura, vt. d. l. contraria. Quidam nõ ſunt
debitores, ſed aliter cum fiſco cõtrahentes: & tunc totum cõ-
tractum & ſolutionem factã in ipſo contractu, poſſunt ꝓba
5 re per teſtes. ita loquitur hic. ¶ † Nota, ꝙ hic videt̃ caſus, ꝙ il
la exceptio, quẽ de euictiõe tenet &c. de qua in. l. vẽdicãtẽ. ff.
de euic. impedit litẽ cõteſtari: vt hic, in fi. l. ibi, referre q̃ſtionẽ
procurator meus non ſinet. quaſi dicat, non patietur litẽ con
teſta. Aliæ leges vident̃ dicere, ꝙ talis exceptio opponat̃ ad
merita cauſæ magis, ꝙ̃ ad impediendum proceſſum: vt. d. l.
vendicantẽ. & ſuprà de euic. l. exceptionẽ. & ſuprà de rei ven
dicatione. l. cum à matre. Poſſumus tamẽ dicere vtrunq; pro
cedere, & ꝙ opponat̃ ad merita cauſę, & ad ꝓceſſum, ꝑ hanc
legẽ, & leges ſuprà allegatas. facit. l. vẽditrici. de reb. alie. non
6 alien. ¶ † Vltimò facit hæc lex, ꝙ ſi vxor alicuius emit aliquã
rem, illa res ſit vxoris. Non obſtant leges dicentes, ꝙ quicq̃d
quærit vxor, præſumit̃ quærere de bonis viri: vt. l. etiam. s̃. de
dona. inter virum & vxo. & l. Quintus. ff. de dona. inter vir.
& vxo. q̃a fateor, ꝙ p̃ſumitur empta de pecunia viri, & vxor
teneatur ad pretium viro: tamen res non erit viri, ſed vxoris
vt hic, & l. j. & l. mutum. s̃. ſi quis alteri vel ſibi. Bart.

Additio. Vide Bal. in. l. ſi vxorẽ. de condi. inſertis. &
Bar. ĩ. l. ſi filij. de do. inter vir. & vxo. Alex.
Facit ꝙ vxor, quæ emit rem aliquã, vel acquirit, præſumatur
acquiſiuiſſe de bonis viri. Adde quod no. Bar. in ſuo tractatu
de duobus fratribus. in. ij. colũ. in verſi. quartò quæro, quid ſi
dubitat̃. Adde omnino no. per Bal. ĩ. l. ſi vxorẽ. de cõdi. inſer.
& no. Inn. ĩ. c. cũ officijs. de teſtamẽtis. ¶ Sed quid in cõcubi-
na: an præſumatur acq̃ſiuiſſe de bonis amantis? dic ꝙ ſic: ar. l.
fi. ff. de ac. & obli. ita dixit Bal. in. l. cũ oportet. C. de bonis q̃
lib. & idẽ dicit Bal. ibi in muliere adultera, vt accipiam⁹ in me
liorẽ partẽ: & ſic videat̃ q̃ſiuiſſe de bonis mariti. caſus eſt ſin-
gularis in. l. ſi miles. §. miles. de adul. Niſi fortè publicè nego-
tiaret̃: q̃a tũc p̃ſumit̃ ex q̃ſtu q̃ſiuiſſe, ſecũdũ Bal. ĩ. d. l. cũ opor
tet. in quita col. Quid in officiali fiſci? vide gl. Bar. & ibi dixi
in. l. facultas. ĩ fi. s̃. de iure fiſc. Quid in rectore hoſpitalis? Bar.
ꝙ idẽ, in aut̃. licentiam. C. de epi. & cle. per tex. vnde ſumit̃. &
ibi. q̃d de p̃lato eccleſiæ, de quo aliquid dixi poſt Bar. s̃. ĩ. d. l.
facultas. Quid in filiofami. Io. an. ꝙ ſic: in. c. inueſtigandũ. de
pecul. cleri. de quo tamen per gl. Bar. Bal. & alios in. d. l. cum
oportet. q̃d in vidua poſt mortẽ mariti, vide Albericũ ſingu
lariter in. l. etiã. C. de do. ĩter virũ & vxo. & Ang. in cõſi. cxlj.
& Ro. in ſuis ſingularibus in ſexto not. de eo, quod dixi de
concubina. vide etiam Bal. in. l. j. de natura. li. Alex.

SVMMARIVM.

1 *In venditionibus rerum fiſcalium fiendis ſub haſta: tempus ſtatuitur arbitrio iudicis augendo, non minuendo. & vide infrà nu. 7. & nu. 8.*
2 *Diſpoſitio huius leg. quòd etiam habeat locum in venditionibus rerum priuati. vel ciuitatis, ſi tempus ſubhaſtationibus ſit oppoſitum per officialem habentem poteſtatem.*
3 *Offerens intra tempus ſubhaſtationum obligatur, & dicitur talis contractus perfectus.*
Contractus, qui celebratur cum incerta perſona, nõ vitiatur propter temporis interuallum, vel partis abſentiam.
4 *Officialis ponens ad incantum rem vendendam, obligatur ad vendendam ſi in ſubhaſtatione dicit, ꝙ plus offerenti dabitur: vel ſi fiſco expediebat dare plus offerenti: aliàs non.*
5 *Nouũ preconiũ in ſubhaſtandis rebus põt fieri, ſi in primo nullus obtulit.*
6 *Termini extraiudiciales intelliguntur peremptorij, licet hoc nõ adijciatur & j. nu. 7. quando non poßit augeri.*
9 *Offerens principio minus, ſi modo, quam ſecundus offerre velit amplius, an admittendus ſit?*
10 *Ciuitas poteſt legẽ cõdere, intra ꝙ tẽpus venditio rerum ſuarum fiat.*
11 *Subhaſtatio, quòd fieri debeat in vendendis rebus minorum.*

¶ *LEX.* *IIII.*

SI tempora. ¶ Hæc eſt difficilis. l. & h. d.
Intra temp⁹ in ſubhaſtatione
ſtatutum, quilibet veniẽs admittitur: licet res iam
alteri fuerit vendita. hoc dicit. ¶ Primò poni-

a ¶ Augere. Adde ꝙ circa hoc etiam poteſt eſſe ratio, prout in ſimili dicit Bal. in. l. fi. col. j. ver. quæro, quid ſi dictũ. s̃. q̃ admit. vbi, ꝙ q̃n ſtatuit̃ certus terminus à iure ad aliq̃d faciẽdũ, talis terminus non põt præueniri: ꝓrogari aũt ſic de quo aliq̃d per Old. ĩ cõſi. ſuo. lx. & ibi q̃n iudex poſsit terminum à iure datũ ꝓrogare, & vide &c. Pa. in cle. ij. de appel. Adde ꝙ q̃n tp̃s nõ eſt taxatum à lege tũc debet à iudice taxari ei⁹ arbitrio. gl. eſt in. l. ſi cõſtãte. §. pe. in ver. tp̃s ff. ſol. ma. & tex. et ibi Bar. in. l. j. §. ait prætor. in prin. ff. de iure deli. & gl. in. c. j. in ver. ꝓponitur. de reſti. ſpo. in. vj.

b ¶ Quòd ſic. Sed quid ĩ rebus eccl. dic ꝙ ſecus: q̃a debẽt tradi offerenti iuſtũ p̃ciũ, licet alter plus obtulerit vt. d. gl. alle. ĩ text. & Lu. Põ. in ſing. ſuis ſin. inci. vẽditio. verſi. ſcis ꝙ res pu. & Bart. Cep. in tract. de cõtractu ſit̃. in. ij. p̃ſum. & x. q. ij. ꝑ Arch.

tur caſus, quòd plus offerẽti intra mẽſem dabit̃, ſi intra quin
decim dies vnus centũ promiſit, & ei omnia adiudicauit pro-
curator fiſci. Modò poſt quindecim dies alius venit, & pro-
miſit pluſꝙ̃ iſte emerit: certè iſte plus promittẽs intra mẽſem
debet audiri, & ei debet adiudicari, licet priò fuerit tradita il-
li. Lex iſta tractat materiã ſubhaſtationis, de qua etiã videas
glo. no. in. l. creditor. C. de diſtra. pig. & Bal. & Ang. in. l. fi. C.
de iure. do. ĩpe. Et formã ſubhaſtationis vide per Bar. ĩ. l. licita
tio. in prin. ff. de pu. & ibi plenè de materia. & vide etiã Ang.
in. l. j. s̃. eo. & ibi vnũ elegans dictum in hac materia poſuit. ſ.
ſi ſubhaſtatione alicuius datij, duo reſpõdeant adinuicẽ codẽ
tẽpore, & loco: ꝙ locus eſt gratificationi. quod tenementi: q̃a
pluries vidi de facto. Quod dictũ ſequit̃ Laudenſis in ſuo tra
ctatu de Principe in fi. de fiſco. in. lxiij. cõclu. Et in materia vi
de vnũ cõtra referendarios gratificãtes publicanis in ſubhaſta
tione datiorum. & ꝑ Bar. in. l. j. j. de paſcuis publicis. Item ad
de, an iudex qui facit ſubhaſtare rem debitoris teneatur ipſe
de euictione emptori. dic, ꝙ non, in. l. ſi ob cau. C. de euic. vbi
Bal. per illũ tex. Et eſt ratio quia dicit̃ executor iuris, & ꝑ con
ſequẽs neceſſarius: quo caſu nõ tenetur ex aliquo cõtractu. l.
qui pignori. ff. de euic. ſecũdũ Bal. in. d. l. ſi ob cau. in fi. quod
no. Adde, ꝙ ſubhaſtatio eſt tãtæ virtutis, ꝙ non habet locũ in
ea deceptio vltra dimidiã iuſti pretij. in. l. j. j. de prędijs curia
lium. & no. Ang. in repe. l. ſciẽdum. ff. de ver. ob. in fi. quartæ
1 col. Alex. ¶ No. ſecũdũ iſtã lec. † ꝙ tẽpus ſtatuit̃ arbitrio offi
cialis vẽdẽtis. ¶ Secũdò no. ꝙ licet vni vẽdita ſit res intra tẽ
pus, admittit̃ alius plus ꝓmittẽs, ita intelligit. ꝙ no. Op. con
tra iſtã lec. ꝙ priò tẽpus ſit limitatũ. xx. dierũ. vt. s̃. de ſac. ſan.
eccle. aut̃. hoc ius porrectũ. & fuit no. s̃. eo. l. j. & hac. l. ſecũdũ.
a tertiã lec. ¶ So. officialis põt augere[a] terminũ ex ſuo arbitrio.
ita loquitur hæc lect. nõ autem minuere: vt in cõtrario. Ratio
quia in augendo eſt fauor fiſci: quia plures venire poterunt.
2 ¶ † Quæro, nũquid hæc lex habeat locum in vẽditione rerũ
priuatarum, vel ciuitatum? glo. dicit hic, ꝙ nõ. Tu dicas ꝙ ve
rum eſt quãtum ad hoc, ꝙ in venditione rerum ciuitatũ, vel
priuatarum ſit adiectum certũ tẽpus à lege. ¶ Sed ſi adijcere
tur per officiales vẽdentes ſuo arbitrio: tunc hæc lex poſſet
habere locum: quia quilibet veniẽs intra tempus admittitur
ſine dubio: ſi nulli iam eſſet facta vẽditio. ſed ſi alicui eſſet fa-
cta: tũc eſſet facta ſimpliciter, adhuc admitteretur alius plus
promittens. Intelligitur em̃ eſſe facta ſub cõditione, niſi me
liorẽ cõditionẽ attulerit ali⁹, intra tẽpus appoſitũ in ſubhaſta
tio: vt hic, ſecũdum iſtã lect. Poſſent tamẽ in venditione eſſe
appoſita talia verba, ꝙ per ea appareret eſſe receſſum ab il-
lo pacto facto in illa ſubhaſtatione. ſi tamẽ eſſet priuatus ven
dens, vel alius officialis habẽs de hoc authoritatem: iſta lex de
hoc locum nõ haberet: & alius admitteretur. ſecus ſi poteſtas
talis officialis ſe ad hoc nõ extẽderet. ita intelligitur hæc glo.
Nũquid autem ſubhaſtatio habeat locum in rebus ciuitatis?
3 adde tex. in. l. j. de in diem adiect. Alexan. ¶ † Quæro: quid ſi
vnus vadit intra tẽpus ſubhaſtatiõis, & offert: an ex hoc obli
getur? videtur, ꝙ nõ: quia inter interrogationem factam per
preconem, & oblationem illius, interuenit ſpatium: ergo non
obligatur: vt. l. prima. §. primo. ff. de verborum obliga. ¶ In
cõtrarium eſt ſciendum, ꝙ cõtractus, qui celebratur cum in-
certa perſona, non vitiatur propter interuallũ temporis, nec
propter abſentiã cõtrahentis. Exemplũ: ſi habeo rem pro de
relicto, videor eam donare occupanti. l. ſi id quod. ff. pro de-
re. & ſic incertæ perſonæ. Iſta dubitatio non impeditur, licet
alius occupet me abſente, & ex interuallo: vt. l. quod ſeruus.
de ſtip. ſeruo. Item pecunia, quæ proijcitur à Pricipe, vel à cõ
ſulib⁹ in populũ datur occupãti. ff. de acqui. re. do. l. qua rõ-
ne. §. pe. in. xx. rñſo. ita in propoſito ꝑ illũ preconẽ, videor cõ
trahere cũ incerta perſona, videlicet cũ plus offerẽte: iõ ſi ve-
nit ex interuallo, vel ſi offert notario etiã nõ pręſente officia
li, perficitur cõtract⁹, dixi in. l. licitatio. in pri. ff. de pub. Quæ
ro, quid ſi vnus lõgũ interuallũ nõ vitiat contractũ celebratũ
cũ incerta perſona? adde Barto. & ibi dixi in. l. licitatio. ff. de
publi. Et in materia ſubhaſtationis, adde ꝙ ſi ponẽs rẽ adin-
cantũ, ponat maius pretiũ, ꝙ̃ valeat, vt volẽs rẽ emere, carius
emat, incidit in crimẽ ſtellionatus. tex. eſt ſingularis ſecũdum
lect. Bart. in. l. iij. §. itẽ ſi quis de crimine ſtellionatus. & refert
4 Laud. in ſuis ſingularibus in litera. P. no. lxv. Alex. ¶ † Quæ
ro, vtrũ officialis ipſe obligetur ad vẽdẽdũ illi plus offerenti?
b Hic videtur caſus, ꝙ ſic.[b] hoc intellige verũ, ſi verba precõis
hoc dicũt, ꝙ plus offerẽti dabitur, ſecũdũ formã poſitã hic in
gl. & in aut̃. hoc ius porrectũ. Sed ſi preco ſimpliciter diceret
quicũq; vult emere, veniat ad offerẽdũ intra talẽ diẽ. nec adij-
ceret̃, & plus offerẽti dabit̃: tũc nõ cogitur dare plus offerẽti:
q̃a ad hoc ſe nõ aſtrĩgit. Poterit em̃ eſſe, quòd hoc fuerit factũ
ad explo

ad explorandum valorem rei magis, q̃ ad vendendum: vt.l.si
seruus.in princip.de condi.fur.quod not.& ita caueas quan
do facis preconizare: quia vno casu cogitur, alio nõ. ¶ Item
hoc intelligo, si fisco expediebat dare pl⁹ offerẽti. Posset enĩ
esse ꝙ eius interesset dare minus offerenti: quia offert faciliorẽ
solutionẽ: vel quia magis idoneus: vt.l.eũ qui.in fi,ff.de in diẽ
5 adie.&.l.Sabinus.eodẽ.titu. ¶ †Quero, vtrũ post lapsum pri
a mum posset fieri de nouo preconiũ,[a] & dari alia dilatio? glo.
no.hic dicit, ꝙ non: vt.l.ij.j.de loca.prædi,ciui.li.xj.quod pu-
to verũ, si ĩ primò termino aliquis obtulerat, cui ius erat quæ
6 situm. ¶ †Ex quo habes notare, ꝙ isti termini extraiudiciales
intelliguntur peremptorij licet hoc non adijciatur: vt hic vi-
des.& vide Inno.in.c.cũ à nobis.vltra mediũ.extrà de ele.&
probatur in.l.Titia.§.vsuras.ff.de leg.ij.quod not.pro termi-
nis, qui statuũtur in interpellationibus & protestationibus,
7 & similibus actibus extraiudicialibus. Prędicta † vera, nisi es-
set persona, per quam posit peti in integrũ restitutio. Tunc
enim posset impetrare in integrũ restitutionẽ: vt maius tẽpus
apponatur in licitatione: vt.l.& si sine.§, quæsitum.ff. de mi-
no. ¶ Secundo modo legitur hæc lex, ꝙ tẽpus augmenti fuit
appositũ ex ipso cõtractu: & sic fuit pactũ adiectionis in diẽ.
Hæc lectu. vera est in se: tamẽ non habet dubitationẽ. Tertia
lectu.est, ꝙ hic loquitur de tẽpore statuto à lege.s.xx.dierũ in
rebus fiscalibus, sicut in rebus ecclesiarũ: vt in aut.hoc ius por
rectũ.licet glo.hic dubitet, Tamen.s.eo.l.j.ponit pro constá
8 ti, ꝙ tenetur communiter. † & secũdũ hoc si minus tẽpus ap-
ponatur in preconio intra.xx.dies, admittuntur licitatores:
quia officialis illud tẽpus augere potest, minuere autẽ nõ: vt.l
9 iiij.§.cõdẽnatũ.ff.de re iu.dixi.s.in prima lect. ¶ †Quæro: qd
si ille, qui primò obtulit minus, nunc velit offerre plus, q̃ se-
cund⁹: an admittatur iterum? gl.dicit ꝙ sic. ¶ Quæro: quid de
10 fructibus medio tẽpore perceptis? dic vt in gl. ¶ †Quæro, cũ
in venditione rerũ ciuitatis, nõ sit tẽpus statutũ à lege: an ciui-
tas de hoc posit propriã legẽ facere? dic ꝙ sic, vt.l.lucius. in
fi.ff.ad municip.& infrà de vendi.re.ciui.l.j.&.ij.tangit hic in
11 fi.j.gl. ¶ †Quæro: an cũ executores vltimarũ voluntatum bo
na vendunt, debeant facere subhastationes? an cùm vendun-
tur res minoris? dixi de hoc plenè.in.l.alio.ff.de ali.& ciba.le.

Additio. Et ꝙ in rebus minorũ locum habeat subha
statio, videtur ꝙ sic, in.l.ait prætor.in prin.
& ibi per Gul.ff.de mino. Et in quo differat pupillus à fisco, si
ista solennitas non interueniat: dic vt ibi p eũdẽ. ¶ Quęro, an
in rebus minoris alienandis, debeat fieri subhastatio? videtur,
b ꝙ sic:[b] quia respublica & minor æquiparantur: ergo &c. Prę
tereà in alienatione rei minoris debet esse subscriptio iudicis
vt.l.ij.s.de assess.& gloss.secunda in.l.prima.ff.de offic.assess.
Angel. An quando venditur res minoris, vel testatoris p exe
cutores vltimarũ voluntatũ, fiat subhastatio? adde Bal.in.l. or
do de executi.rei iudi.quid de subhastatione rerum eccle.vi-
de latè Ang.§.Et hoc quidem cum duobus sequentibus. col-
la.ix.in aut.de alie.& emphy.Alex.

SVMMARIVM.

1 *Venditio facta à fisco retractatur propter tributa, non ob aliam causam.*
2 *Minor quãdo iuuetur contra uenditionem rei suæ a fisco factam.*
3 *Emens res exbannitorum tenetur illas exbannitis reddere, ex forma capi-
tulorum pacis hoc dicentium.*
4 *Res priuati ob publicam utilitatem auferri potest.*

¶ LEX. V.

QVæcunque. Venditio facta à fisco solẽ-
niter, non retractatur prę-
textu rescripti, vel minoris ætatis.h.d. ¶ Ad euidẽ
tiam quæro quid est dictum pro reliquis prodigo
rum? dic, vt in gloss. ¶ Opp. ꝙ posit rescindi: vt.l.prædijs.ff.
de iure fis. Sol. dicit glo, ibi pro tributis: hic pro mala admini
stratione, vel pro debito alio ex contractu vel maleficio. Ista
solu.est obscura. ¶ Quidam intelligunt, quòd ibi pro tribu-
tis, scilicet non solutis facta fuit venditio: ideò potest rescindi.
1 Hæc expositio non valet, vt in.l.proxi.& ibi dicam. ¶ †Dic
ergo ibi pro tributis, scilicet potest res vendita auocari, non
2 pro alio debito. de hoc dicam.j.l.proxi. ¶ †Opponitur de.l.
fi.s.si aduer.fiscum. vbi minor iuuatur. Glossa sol. Tu dic la-
tius: aut fiscus vendit rem minoris vt suam: & iuuatur minor
vt.l.contraria. Aut vendit, vt sibi obligatam pro tributis: &
tunc aut minor vult restitui ante, quàm vendatur ex eo: quia
res incidit in cõmissum & iuuatur minor: vt.j.de fun.pa.l.ij.&
l.Imperatores.ff.de pub. Aut vult restitui postq̃ res fuit vẽdi
ta: & tunc si tutor, vel curator, interuenerit, non restituitur: vt
3 hic. Aliâs secus.l.fi.s.si ob pu.pen. ¶ †Vltimò facit hæc.l.ꝙ il
li q emerũt à cõmuni Perusij solenniter vendente, res exban-
nitorum, non cogantur res emptas reddere exbãnitis ex for
ma capitulorum pacis, hoc dicentium. Quod probo. nam si
non valet rescriptum Principis, vt hic: multominus statutũ,
4 vel pactum ciuitatis. ¶ †In contrarium est veritas. nam hic lo
quitur, quando Imperator rescripsit propter vtilitates pri-
uati impetrantis tãtùm: secus si propter publicam vtilitatẽ.
Tunc enim potest res priuatorũ auferre, & eodẽ mõ ciuitas:
vt.s.de iure fis.l.certa forma.&.l.item si verberatum.§.j.ff.de
rei vẽ.de euic.l.Lucius.&.l.venditor.§, si constat.ff.cõia præ-
dio. Rõne publicæ vtilitatis põt res priuatorũ accipi p prin-
cipem. adde Angel.in.l.bene à zenone.de quadri.præscript.
& quæ scripsi post Bar.in.l.ij.§.si quis à Principe.ff.ne quid
in loco publico, Alex.

SVMMARIVM.

1 *Emens rem à priuato, uel fisco, solùm tenetur ad tributa.*

¶ LEX. VI.

SI quis. ¶ Qui solenniter emit à fisco, solũ ad pre
tium tenetur, & ob aliud debitum nõ cõ
uenitur.h.d. ¶ Oppo.ff.de iure fis.l.prædijs. Quidã
dicunt, ꝙ hæc.l.corrigit illam. Alij, ꝙ ibi venduntur, vt præ
dia tributaria: hic, vt alia. Tu dic, vt.s.l.proxi.& dicam statim
in distinctione. ¶ Oppo.de.l.Imperatores.ff.de pub.& ve-
ctig. Solu. ibi priuatus vendit priuato: hic fiscus priuato, se-
cundùm glos.quam tenet dyn.in.l.contraria.vbi distinguit.
1 Tu tamen plenius dic. †Quandoq; priuatus vendit priuato:
& tunc emptor potest pro tributis conueniri & reliquis: vt
d.l.Imperatores. Aut per fiscum conceduntur priuato: & tũc
quandoq; conceduntur per modum cuiusdam translationis,
nõ venditionis: tũc nouus possessor ad tributa non tenetur:
vt.j.de cẽsib.l.fi.& de fun.rei priua.l.ij. Aut trãsfert fisc⁹ per
modũ venditionis: & tũc aut fiscus vẽdit vt suã propriam: &
emptor nullo modo põt cõueniri: vt.j.ti.iij.l.j.&.l.bene à ze-
none.s.de quadri.pręscrip. Aut vendit eã, vt alterius debito-
ris fiscalis: & tunc aut vendit eã propter tributa nõ soluta: &
emptor vlterius non tenetur: vt hac.l. Aut propter alia debi
ta nõ soluta: & tunc aut cõuenitur propter alia debita: & non
tenetur: vt.s.l.proxi. Aut propter tributa: & tunc tenetur, vt
l.prædij.ff.de iure fisci. Nota hanc.l.& adde, ꝙ non procede-
ret hæc.l.in priuato emente à priuato, secundum glos.hic. cui
adde Bar.in.l.licitatio.§.fiscus.ff.de publi.& in.§.mercatores
eadem.l. Alexander.

De uẽditione rerũ fiscalium cũ priua. cõmuniũ, Ru.

SVMMARIVM.

1 *Commune, quod est, meum est.*
2 *Fiscus, quòd posit totam rem etiam dimidiam uendere, quam habet cum
alio communem, si sibi sit utilis.*
3 *Res obligata fisco & alij, potest per fiscum uendi.*
4 *Pœna quæ partim applicatur fisco, partim parti, debet tota solui fisco.
Tamen si soluerit parti, liberatur: nec fiscus impedire potest.*

¶ LEX. I.

FOrma. ¶ Ratione partis fiscus põt vẽ-
dere totũ.h.d. Vides hic, ꝙ re-
stituitur pretium pro parte eius, qui dominiũ
1 partis habet. ¶ †Op.s.de commu.re.alie.l.j.&
ij.Sol.speciale est hic in fisco: & sic no.casum
c hic, vbi quod cõmune est: meum est[c], etiam quo ad dispositio
nem super toto. Quod dixi plenè in.l.serui electione.§.j.ff.
de leg.j. ¶ Opp.ad finẽ, ꝙ imò debeat agi corã procuratore
cæsaris non corã iudice emptoris: vt.l.iij.s.de iure fisci. Solu.
hic loquitur, quando tenuit venditio ita, ꝙ fiscus nõ tenetur:
ibi autẽ quando venditio non tenuit. Vel aliter, quod hic di
citur, apud suũ iudicẽ: dic.i.apud procuratorẽ Cæsaris: vt.l.
iij.&.l.fi.s.si aduer.fiscũ. ¶ Quæro, quid si fiscus nullã partẽ
habeat in re, an valeat vẽditio? dic, vt in gl. Quod intellige ni
si venderetur ob cessationẽ tributorum: vt.s.tit.j.per totum.
2 ¶ †Quęro vtrũ hæc lex habeat locũ in omni re etiã diuidua?
gl.determinat, ꝙ sic. Tu dic, ꝙ istud est hic permissum pro-
pter vtilitatẽ fisci: vt.l.ij.s.de cõmu.re.alie.& ibi gl. Aut ergo
est vtilitas fisci: quia maiori pretio vẽditur tota, q̃ pars: vt.l.
Meuius.in fi.ff.fa.er.& indistinctè totum potest vendere fi-
3 scus: aliâs secus: cũ nulla tũc fisci verteretur vtilitas. ¶ †Quæ
ro quid in re obligata fisco & alij. Respondeo idem: vt.l.res.
4 §.j.de iure fisci quæ est notabilis ad hanc materiam. ¶ †Quæ
ro cui debeat solui pretium? Gloss.dicit hic, quod totum sol-
d uitur fisco:[d] & fiscus partem reddit priuato. Quod not.pro
statutis dicentibus, ꝙ de aliqua condemnatione medietatem
habeat fiscus: medietatem priuatus. totum em̃ debet fisco
solui: & fiscus soluit illi priuato, vt.l. senatus.

a ¶ De nouo pconiũ & dari alia dilatio. Adde ꝙ ratio videt, quia qui non facit ĩ tempore, videtur post tẽpus prohibitũ: vt est text.ĩ.l. Imperator.ff. de postu. & ponit in simili Bar.in.l. statuliberũ.§.Stichũ. ff.de lega.ij.& in.l. Titia.de act.& in.l.si eadẽ.& ibi Gul.de cu.& Sali.s.qui accu.nõ pos.Bal.in.l accept.q.xxj.s.de vsur.& no. Cano. in.c.cũ in tua. extrà qui ma. accu. nõ poss.& Car.in cle.cõsti.§.j.q.vj. extrà de ele.

b ¶ Quòd sic. Tu tamẽ vide Bal.in.d.aut.hoc ius porrectũ.s.in tex. Ale. in.ij. col. ver. sed hic quæritur. vbi dic: non est necessaria, si bona fide fiat venditio. sed vide Inno.in.c.dudum.in gl.in ver. defensore.de reb. eccle.non alie.

c ¶ Est. adde Felin. in.c. humanum.j.di.& Paul.de ca.ĩ cõsil.ccxlj.& Ioã. cal.in cõsi.xxij. in tit.de præben.

d ¶ Totum soluit fisco. adde Bald. in l.j.in.iiij.colũ.s.de here. vel ac. vend. eũdem in.l.j.s. de pri. fis.do.in.l. de his.s.de episco.& cle.& Spe.in ti. de no.§.itẽ si fiscus.

§.senatus.ff.de iu.fis.& ibi dixi.&.d.l.res.§.j. Quod est vtile: qa fauorabili⁹ fit executio quãdo debet solui fisco, q̃ quãdo debet solui in priuato: vt.s.tit.ij.l.pe.& ibi dixi. ¶ Fateor tñ, q si quis solueret illi priuato liberaretur: & fiscus hoc impedire non posset: vt.d.l.res.§.j.facit.ff.de pac.l.si cũ emptore. in fi.de doli excep.l.apud Celsum mandaui. ¶ Quærit glo. qua actione agitur contra fiscum? dic, vt in glo.Bar.

Additio. De materia huius leg. vide Bal.in glo.in.l.ij.C.de re.alie.& ibi inter alia dicit, q fisc⁹ prius debet requirere sociũ.Alexã. Quãdo dimidia condemnatio applicatur fisco alia parti: tota debet solui fisco. Adde Bar.idem tenẽtem in.l.Diuus.§.senatus. de iure fisci. & Sali.in.l.etiã.C.ad.l.falci.& Aretinum in.l.eum, qui.§.in popularibus.de iureiurando.Alex

Ne fiscus rem, quam uendidit euincat. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Fiscus non potest habere fidem de pretio.*
2 *Officialis unus potest contra alium agere: & quando? infra.nu.3.*
4 *Abbas si uendit rem alicuius conuentus sibi subditi, quando possit talis uenditio reuocari?*

¶ LEX. I.

Grauissimum, &c. Rubrica continet summa rium eius, q dicitur in nigro: vnde venio ad ca sum in terminis. ¶ † Nota, q fiscus non potest
1 habere fidem de pretio: vt hic dixi in.l.j.s. de iure fisci.& in gl.sunt concor.&.s.de fide instru.& iure hastæ
2 fisc.l.j.& leg.si instrumẽta. ¶ † Item no. q vnus officialis põt agere contra alium.q tene mẽti. ¶ Quæro, qualiter fiscus hãc rẽ vendidit? põt intelligi, q vendidit eam, vt propriã. q satis placet.vel vẽdidit eam, vt alicuius debitoris: & tũc debet adhiberi distinctio, quã feci.s.ti.ij.l.fi. ¶ Quæro, q̃ñ põt vnus officialis vẽdere rẽ pertinentẽ ad aliã stationẽ? Rñdeo: intellige, q pertinebat ad suã, & etiã ad aliam stationem: qa vtriq; erat obligata. Si enim nullo modo ad stationem pertineret:
3 non valeret vẽditio: vt.l.quæro.ff.de sol. ¶ † Quæro, vtrum hoc sit verũ indistinctè, q vn⁹ officialis põt agere cõtra aliũ, q̃ñ sunt diuersę stationes? dico q sic in administratorib⁹ publicis.at in tutoribus, dic vt no.in.l.inter tutores.ff. de admi. tuto.In procuratoribus dic, vt.l.q proprio.§.fi.cũ.l.seq.ff.de
4 procu. ¶ † Vlteri⁹ gl.inducit hanc legẽ ad quæstionem, q si abbas vẽdidit rem vnius cõuẽtus, vel monasterij sibi subditi, q̃ q̃ sit alterius: q non possit illã reuocare. Quod verũ intellige, q̃ñ illi duo cõuentus erãt de mẽsa abbatis. Tunc enim talis error non attendit: qa idẽ iuris est, siue sit vnius conuẽtus, siue alterius.arg.l.q si dubitetur.ff.de acqui.hære. Sed si non esset de mensa: tũc non posset vendere abbas sine consensu rectoris illius conuentus sibi subditi: vt extrà de rebus eccle. non alie.c.j.in cle. Et ideò si venderetur tanquã alterius: talis error vitiaret, & non valeret. quod semp intellige, si in venditione non fuit adhibita debita solennitas: aliàs secus. Bar.

De his, qui ex pub.ratio.mutu.pecu.acci. Rub.

¶ LEX. I.

Si quis. ¶ Qui accepit pecuniã mutuam ab officialib⁹ fisci, tenetur in quadruplũ.h.d. ¶ Quæro qua actione tenetur. dicit glo. condictione ex le. ista vel in factũ actione. prima vera. ¶ Quæro, vtrum in quadruplo insit simplum? Respondeo, quòd sic, vt.j.tit.j.Bart.

a ¶ In.l.rescriptũ. vide plenè per.d. Alex.de Imo.

SVMMARIVM.

1 *Clam fieri dicitur id, quod fieri debet in præsentia iudicis, uel alicuius, & non fit.*
Item quicquid fit realiter, quod in notitiam illius, cuius interest deuenire non potest.
2 *Commodauerit, accipitur largè, pro mutuauerit: & quomodo?*

¶ LEX. II.

Sciant. ¶ Qui aurũ fiscale mutuo sumpsit sine Principis licentia, & q dederit, pœna hic inserta tenent.h.d. ¶ In tex.ibi, sub specie publici creditoris.i. tanq̃ creditor publicus. ¶ Opp.l.s.pxi.vbi imponitur minor pœna. Sol. hic in auro: ibi in alia pecunia mutuata.& hæc vera. Fateor, tñ in alia solutione glo.dicit verũ: qa in.l.præcedenti orit actio ciuilis fisco. In hac leg.oritur accusatio criminalis. quod apparet: qa datur ad illud, quod respicit merã vindictã, nõ ad vtilitatem bursæ fiscalis. Quæro dicitur hic occultè. q̃ñ debet intelligi occultè: dicit glos. q eo ipso, q fit sine authoritate Principis. Sed cõtra istud videtur.l.nõ intelligitur.§.tacita.ff.de iure fisci.vbi eoipso, quòd interuenit cautio publica, nõ dicitur occultè gestũ, nec clam. Sol.ibi authoritas superioris nõ erat ne
1 cessaria †.& sic habes, q clã dicitur fieri, quod nõ fit corã iud. quod est verũ, si eius præsentia reqratur. ¶ Simile si de cõsuetudine aliquid cõsueuit fieri publicè, vt matrimonia: & aliqd facere corã duob⁹ testib⁹ diceretur fieri clã: vt.ff.de ritu nup. l.fi. ¶ Clã enim dicitur fieri, quicquid taliter fit, q nõ posit venire ad notitiã eius, cuius interest: vt.l.clã posidere.in prin. ff.de ac.pos.Inver.q̃ro.dicitur. Si occultè quãdo dicat aliquid clã, vel occultè factũ.vide etiã per Bar.in.l.fi.infrà de prędijs curialiũ. Et quòd magis puniatur, vide Bar.in.l.ij.§.generaliter.ff.vi bo.rap.in ver.fi.vide Bar.in.l.si olei.C.loca.Alexan.
2 † Itẽ nota diligenter text.qui dicit commodauerit. & exponit glo.i.mutuauerit, & sic impropriè.quod vtile est pro sustinendis libellis, vel testibus, vel scripturis mercatorum, qui proprio vocabulo non vtuntur.Bar.

Additio. Vide Ludo.Ro.in le.j.in pric.ff.de ope.no. nun. Item hoc verum intelligo in idiotis.l. cum anteà.s.de arbi.& quod no.in.l.quoties.& in.l.filiæ.s.fa. ercis.secus in perito. Facit quod no.gloss.in.l.quod nepotes. de test.tuto.& in.l.j. qui & aduer.quos.in.l. stipulatio.§.hoc quoq;.de verb.obli.Alexan.

Pœnis fiscalibus creditores præferri. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Pœna quadrupli, habet in se simplum.*
2 *Fiscus creditor ex delicto, non præfertur creditoribus ex contractu: secus quando est creditor ex contractu.*
3 *Fiscus in pœnis, quòd non habeat tacitam hypothecam.*

¶ LEX. I.

Rem suam. ¶ Rubrica cõtinet summarium nigri. ¶ † No. q
1 cum dico pœnã quadrupli, simplũ intelligitur in quadruplo.facit.l.si cũ exceptiõe.§.si quis.&.§. quadruplabitur.ff. quod me.cau. &.l.hoc edicto.§.fi.ff.de pu. Et hoc est vtile
2 scire propter statuta. † Vos scitis, q in cõtractibus fiscus præfertur alijs creditoribus: quia ad debitorẽ peruenit pecunia publica fisci: sed à priuato priuata peruenit pecũia. Sed si est debitor fisci ex delicto, certè alijs eius creditoribus ex cõtractu, fiscus non prefertur: vt hac leg.dicitur. Adde in ista materia, quid si aliquis creditor habet domũ pignoratã illius, cuius bona publicãtur: an illa domus veniat in publicationẽ? Bart. in.l.j.§.seruus.ff.ad Sylla.determinat q non: quia creditores præferũtur pœnis fiscalibus, vt hic: licet ille tex.faceret in cõtrariũ. Et adde bonũ tex.& ibi Bar.in.l.res, quę.in.§.j.ff.de iure fisci.& hoc verũ, nisi summatim sibi satis fieret à fisco: quia tũc bene veniret in publicationem, vt ibi.quod not.facit.l.si * prior.§.sciẽdũ.&.§.à Titio.ff. * qui pot.in pig.ha.&.l.quinta.de distrac.pig.l.si seruus.C.de pignori. De hac.q.vide Aretinũ in sua practica maleficiorũ, & in ver.& eius bona publicamus.in tertia co. Statutũ dicẽs, q quis cõdẽnetur in quadruplũ, intelligitur q in eo, insit simplũ.vide Bart.in leg.iij.infra de nauicularijs.lib.xj.& Bald.in.c.j.§.duo.de pace tenenda. vbi allegat glo.in.l.quinta.ad.l.Iul.repetũdarum. vide Bald. in.l.contra negantem.C.ad leg.aquil.Alex. ¶ Oppo.& videtur, q ille preferat, q est prior tẽpore: vt.l. si pignus.ff.q pot. in pig.hab. Sol.hic loquitur, q̃ñ agitur psonali actione in qua inspicitur causa, quę facit locũ priuilegio nõ tẽpus: vt.l.priuilegia.ff.de priui.cred. Sed in cõtrario loquit, q̃ñ agitur hypothecaria.dic vt no.per Dy.in.c.q prior.extrà de reg.iur.li.vj. Hic quãdo agit personali: hoc videtur cõtra legẽ in operis.ff.
3 locati.Alexã. ¶ † Quæro ergo vtrũ in pœnis fiscus habeat tacitã hypothecã? glo.dicit q sic. ¶ Cõtrariũ no.gl.in.l. rescriptum.[a] circa prin.ff.de pac.ff.de iur.fisc.aufertur.§.fiscus.Dy. concordat istam glo.in.l.quod placuit.ff.de iure fisc.Cy.tangit in.l.si qs post hac.s.de bo.dã.Gul.de cu.in.d.l.rescriptũ. Ego dixi in.l.post contractum.ff.de don.etiam .aufert.§. fiscus.& tenuit q fiscus non habeat tacitã hypothecã in pœnis.quod apparet: quia oĩs alienatio facta post crimen cõmissum, et añ sñiam posset retractari agendo hypothecaria: quod est cõtra dictã.l.post contractũ. Dic ergo de hoc, vt ibi plenè dixi.Bar. Vide Bal.in.l.ij.C.in q.cau.pig.taci.cõtrahit.Alex.

De fiscalibus

De fiscalibus usuris. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 Vsuræ q̃ non debeantur ob pœnam.
2 Vsuræ q̃ non currant propter pœnam.licet sit deducta in contractum, ut sors:si hoc probari potest.
3 Iudex,quando condemnat,an poßit adijcere in condemnatione pœnã quarti pluris,si non soluerit intra decem dies.
4 Rectores ciuitatum hodiè habent uim maiorum iudicum.
5 Pœna quarti pluris, adijcitur in pœnam nõ soluentis intra terminũ & est pœna moræ,non delicti.

¶LEX. I.

EIus summæ. ¶Ex mora pœnę nõ accedunt vsuræ. h.d.
Aduerte ad tex.q dicit:nec enim,&c. ¶†Ex
1 quo not.quòd siue debeantur ex lege,siue ex
pacto, vsuræ non veniũt.¶†Secundò not.ꝙ
2 licet pœna sit deducta ĩ cõtractũ,vt sors:si tñ
hoc põt probari ꝙ fuit hoc nomine pœnę: vsurę nõ currũt:vt
3 ibi ꝓbaturus es.¶†Tertiò no.ar.cõtra id, ꝙ faciũt rectores ci
uitatũ hodie eorũ sentẽtijs cõdẽnatorijs : nã iubẽt cõdemnatis
pœnas soluere ĩtra decẽ dies ad pœnã quarti pluris:vt;talis ad
iectio nõ valeat:vt colligit̃ ex hac.l.cũ gl.sua sup verbo mulctã
4 posset dici ꝙ ista gl.facit ĩcõtrariũ.†Nã rectores ciuitatis hñt
hodie vim maiorũ.vt no.ĩ.l.fi.C.de sen.ex breui.reci.Et sic ap
pet ꝙ pñt ipi mulctare,dũ tñ mulctãdo modũ nõ excedãt.Ba.

Additio. Vide Bart.ĩ.l.j.in fi.ff.si q̃s ius dic. nõ obtẽ. q̃d aũt ĩ casib⁹ criminalib⁹.vide Bal.in.l. cũ iudex.C.de sent.& inter.om.iud.& latè p Inn.ĩ.l.ij.§.fin.ff.de pub.iu.& Bal.ĩ.l.ꝓgrãma.C.cõmi.vel epi. Ang.ĩ repeti.l.si va cãtia.C.de bo.va.circa prin. Alex.¶De cõminatione sub pœna vide Bal. Ang.& Imo.in.l.ij.de pub.iu.&.d.Alex.in.l.j.ff. si q̃s ius di.non obtem.p &.d.Marianũ in.c.qualiter & q̃ñ in xiij.q.principali in principio.extra de accu. ¶In ea.l.in ver. vltimò no.adiectio,an sit pœna delicti,vl' cõtumacię,vide bar. in.l.j.ad fi.ff.de in lit.iurã. & Bart.in.l.ideò.de cõpensati. & p Bal.in.l.ij.de requi.reis.& ĩ.l.data.in.x.co.q accu.nõ pos.& in l.& in mulctis.š.de appel.& p Bald. ĩ addi. Specu.in ti. de sen
5 tentia.ĩ.xix.coll.Alex.¶†Vltimò no. ꝙ illud quartũ plus,ꝙ
adijcit̃ in pœna nõ soluẽtis intra terminũ,nõ est pœna delicti
primi:sed pœna morę in nõ nõ soluẽdo:vt hic,&.ff. de ĩ lit.iu.
l.j.Dixi plenè in.l.ij.de pub.iud.ꝙ tene menti.Bar.

¶LEX. II.

SI sub pignore. ¶Fiscus, qui succedit in locum priuati, vtitur iure priuati.Barto.

¶LEX. III.

FIscum. ¶Fiscus non potest stipulari vsuras vltra legitimũ modum vsurarum : nec iam ab alio stipulatas exigere.hoc dicit.Barto.

De sent.aduer.fiscum latis retractã. Rub.

SVMMARIVM.

1 Fiscus,quando dicatur legitimè & rectè defensus?
2 Sententia lata contra fiscum eius aduocato absente,quando sit nulla?
3 Fiscus intra quadriennium per restitutionem in integrum infringit sententiã contra se latam,si omissum fuit producere instrumẽtũ ꝓ se faciens.
4 Priuatus ob instrumenta de nouo reperta,si probat se nõ habuisse facultatẽ producendi illa instrumenta in illa causa,post sententiam intra quadriẽnium restituitur ex clausula generali.
5 Sententia lata per pecuniam,est ipso iure nulla.
6 Sententia lata per gratiam,uel ambitionem,quòd intra quadriennium posit retractari tam per fiscum,quã per priuatum ex clausula generali.
7 Pupill⁹ & ecclesia retractãt sñiam ob instrumẽta de nouo repta,sicut fisc⁹.
8 Sententia quando rescindatur à iudice ex eisdem actis.
9 Instantia prima potest restaurari per restitutionem in integrum.
10 Fiscus & respublica in casu huius leg.quòd nõ agãt cõtra eius ꝓcuratorẽ.

¶LEX. I.

CAusas. ¶Hæc.l.qa breuis est,nõ summo eã.Nã si sñia lata est cõtra fiscum,
põt reuocari intra triẽniũ,si nõ interuenerit prę
uaricatio,vel fraus.Si verò hoc interuenerit etiã
post triẽniũ:& hæc est bona & subtilis. ¶Dicit
Bal. in.l.j.in prin.in.ij.col.C.de cõd.indeb.ꝙ Bar.malè intel-
1 lexit hãc.l.Alex.¶†Op.ff.de app.l.illud.vbi fiscus appellat
sicut priuat⁹.Sol.ibi fuit fiscus legitimè defensus & rectè. Le-
gitimè,qa ĩterfuerũt legitimæ personæ in iudicio ꝓ fisco.Re-
ctè ꝙ oĩa fuerũt ꝓ fisco ꝓducta in iudicio, ꝙ duci debebant:
& nulla fraus,vel collusio interuenit:hìc verò secus.¶Pro de-
claratione hui⁹ gl.distinguit no.Nos aũt examinemus quodli
2 bet mẽbrũ p se,p q̃stiões.¶†Quæro priò,q̃d si sñia est lata cõ
tra fiscũ absente aduocato fisci.Rñdet glo.ꝙ tũc ipso iure sñia a
est nulla:vt.l.iij.§.diuus.ff.de iur.fis. vbi de hoc plenior gl.&
l.si fiscus.e.ti.&.š.de aduo.fis.l.fi.& ĩ hoc vtit̃ fiscus iure spãli.
a dicit gl.q.d.in priuato nõ req̃rit̃ pñtia aduocati ꝙ est verũ:vt
l.velamẽto .š.de postu.&.l.j.de rep.bono.pos.ꝙ est verũ,si iõ
veniat cõtra sñiam,qa aduocatus nõ fuit.Sed si petijsset termi
nũ ꝓ aduocato habẽdo,& fuisset sibi denegatũ:fuisset graua-
ta ps:vt.l.ait p̃tor.ĩ fi.ff.ex q.cau.tũc ab ipso grauamine bene
3 potuisset appellare.¶†Quęro,q̃d si fisc⁹ fuisset legitimè defen
sus q̃ ad psonas,sed omissũ fuisset ĩstr̃m ꝓ se faciẽs, ꝓducere:
vtrũ sñia rescindat̃.gl.dicit,ꝙ sic intra triẽniũ iure spãli p re-
stõnẽ ĩ integrũ.& ita loq̃t̃ prima ps hui⁹.l.&.l.Imperatores.ff.
de re iudic.& hoc est de iure spãli:qa secus est in priuato,vt.l.
sub spẽ.š.de re iud.vbi est casus:licet videat̃ cõtra.l.admonẽdi
ff.de iureiur.ꝙ dic,vt ibi.¶Aduerte ꝙ gl.dicit ĩtra triẽniũ,fa
teor secũdũ ista tpa,vbi erat hoc statutũ in fauorẽ fisci cũ iure
cõi esset ann⁹ vtilis.hodiè verò puto,ꝙ intra quadrienniũ pos
sit:vt.l.fi.š.de tẽp.in integ.resti.pe.¶In.e.l.versi.q̃ro, q̃d.ibi
est annus vtilis hodie.No.& adde,ꝙ hãc opi.seq̃t̃ Pau. de cas.
simpliciter ĩ.d.l.Impatores.sed Bal.hic,& Ia.but.ĩ.l.sub specie
ff.de re iud.& Imo.in.d.l.Impatores.tenẽt et hodie habere lo-
cũ distinctionẽ huius legis:qa legũ correctio. &c.l.p̃cipimus.
C.de app.vide Bal.ĩ.d.l.sub specie.& ĩ.l.j.de cõd.ĩd.vbi dicit
4 Bar.nõ ĩtellexisse hãc leg.dic vt ibi p eũ.alex.¶†Itẽ illud,ꝙ
dicit gl.ꝙ priuat⁹ nõ posset infringere.ĩtellige,ex hoc solo ꝙ
dicat instr̃a esse de nouo repta:sed si allegãdo ꝓbaret,ꝙ ĩ pri
ma cũ nõ habuit facultatẽ ꝓducẽdorũ dictorũ instr̃orũ:tunc
restitueret̃ etiã post sñiam ex clausura gñali,& intra quadrien
niũ.& ita tenet Innoc.extra de test.c.vltra tertiã.Habet ergo
priuatus hoc allegare, ꝙ nõ habuit facultatem ꝓducẽdi ĩ pri
mo iudicio:ꝙ ĩ fisco necesse non est.¶No.practicã ꝓ priua-
to petẽte restitutionẽ aduersus sñiam propter instrumenta de
nouo reperta.vide Bal.& Saly.in.l.sub p̃textu.C.de transact.
& Cy.ĩ.l.cõsentaneũ.C.q̃uo et q̃ñ iudex.& Rap.cum.& Imo.
in.l.Imperatores.ff.de re iud.ars de ape. & idẽ voluit ibi An-
ge.& Guil.de Cu.in.l.de his.ff.de transact.Adde Spe.no.in ti.
de execu.sñiæ.§.fi.ver.illud tñ ꝙ litigator dubitãs ferri sñiam
contra se,allegat se non posse producere instrumenta de iuri-
bus suis:qa perdita,postea repertis instrumentis,poterit veni-
5 re contra sñiam.¶†Quęro,q̃d si sñia est lata p corruptionẽ pe
cuniæ.Dico breuiter,ꝙ tunc sñia est nulla ipso iure,vt.l.vena-
les.š.quãdo prouo.non est ne.l.j.&.ij.š.de pœ.iud.q ma.iud.
¶Et in hoc est idem in priuato & in fisco,dicit gl.& bene.Vi
de Bar.in.l.j.de cond.ob turpem causam.& in.l.diuus.ff.de re
6 iud. Alex.¶†Quid si præuaricatio interuenit per gratiã, vel
ambitionẽ?gl.mirabiliter dicit, ꝙ tũc potest retractari sñia p
rest.ĩ integ.intra quadrienniũ,vt hic.& idẽ in priuato:vt.l.ser
uo inuito.§.cum pretor.ff.ad Trebel.& ibi glo.hoc not.quod
tene mẽti. ¶Ego hoc in fisco intelligo verum simpliciter . In
priuato autẽ si tpe latę sententię sibi notũ est hoc:debet statim
appellare:vt.l.j.in princ.ff.de appe.Si non appellauerit,est in
lata culpa.& sic non subuenitur sibi ex clausula gñali, q̃ est, si
qua mihi iusta cã esse videbit̃.&c. Non em̃ est iusta causa cum
possit appellare,& neglexerit:vt dixi in.d.§.cũ pretor . Bart.
¶Pro hoc facit gl.in.l.j.§.quod quisq; iuris.sed Bald.in.l.j.C.
de condi.inde.videtur tenere contra, quod imò detur restitu-
tio ex clausula generali,ex alio capite æquitatis,videlicet, ne
fiant illicitæ extorsiones.l.illicitas.de offic . præsi. & ita etiam
tenuit Cy.& Gul.in.l.penul.ff.de iust.& iur.Alexand.

Additio. ¶Idẽ seq̃t̃ Paul.de Ca.ĩ.l.Imperatores . de re iudic.licet Imo.inaduertenter ibi videatur sequi istam glo.indistinctè,etiam in priuato.Vbi autẽ loq̃tur ĩ causis,ĩ q̃b⁹ sñiæ rescindũtur p restõnẽ : & tunc ex eisdẽ actis videt̃ iudicãdũ.hoc seq̃t̃ Imo.in.l.diuus.in.xvij.col.de re iud.per do.Ant.de but.in.c.ĩ lr̃is.de offi.de.& ibi p Imo.in ca. fi.Alex.¶Item no.ꝙ sententia lata p gratiã, pecuniã,vel ambitionẽ potest retractari intra quadrienniũ ex clausula gñali.
Et prędicta vera intellige cũ determinatione eorũ,q̃ not.ĩ.l.si
7 p̃tor.§.Marcellus.ff.de iud.¶†Quærit gl. q̃d ĩ pupillo & ec-
8 clesia?certè idẽ,ꝙ in fisco.Itẽ no.in.d.l.Imperatores.¶†Quæ
rit gl.an ex eisdem actis iudicabitur?gl.se remittit ad no .ĩ.l.si
expressim.ff.de ap.Tu dic,aut loquimur ĩ casibus,ĩ q̃b⁹ senten
tia est ipso iure nulla:& dic,vt.l.si vt ꝓponis.š.q̃uo & q̃ñ.iu.
examinauit.ff.de re iud.l.cũ q̃rebat̃.& ibi plenè . Aut loq̃mur
in casibus,ĩ q̃b⁹ sñia rescindit̃,p rest.in integr.& tunc videtur
9 iudicandũ ex eisdẽ actis.¶†Nã p restitutionẽ restaurabit̃ ĩstã
10 tia prima.& dic,vt.l.j.š.si aduer.lib.¶†Querit gl.an prius res
publica & fiscus debeant agere contra suum procuratorem.
certè non:vt no.in.d.l.Imperatores.ff.de re iud.Barto.

a ¶Nõ req̃rit̃ p̃sentia aduocati.Adde an talis absentia sit iusta cã dilationis petẽdę,collectariũ ĩ.c.p̃tereà.nu.xxij.& ꝙ ibi posui in apos.ad ipm.ĩ ver. ad quærẽdũ aduocatũ.extra de dila. dixi post Ia.rebuf. ĩ.l.oes iudices ĩ prĩci.ĩ ver.An. de baru.j.de dela.isto li.

De bonis uacãti. & de eorũ incorpora. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Litis cõteſtatio, quòd impediat̃ p ſtatutũ diſponẽs, q̃ qs nõ debeat audiri.*
Itẽ quando ſtatutum dicit: bannito non reddatur, ſeu fiat ius.
Exceptio habens impedire litis ingreſſum, ex quibus uerbis paretur?
2 *Ciuitates non ſuccedunt in bonis uacantibus.*
3 *Priuilegiũ cõceſſum ciuitati, q̃ ſuccedat in bonis uacãtibus, quando ualeat?*
4 *Fraus etiã legem cõdendo, ad poſtulationẽ alicuius, committi dicitur, ſicut in priuilegijs*
5 *Fiſcus ĩ bonis uacãtib⁹ ſuccedẽs, nõ acq̃rit poſſeßionẽ ſine aditione. & n. 7.*
6 *Aditio, q̃ non requiritur in relictis ad pias cauſas. & nu. 9.*
8 *Dñium rerũ delinquẽtiũ, q̃ acquirat̃ fiſco, ſine apprehẽſiõe, ex ſolo delicto.*
10 *Fiſcus quanto tempore excludatur à petitione bonorũ uacãtiũ? remißiuè.*
11 *Ciuitates nõ recognoſcentes ſuperiorẽ, habẽt fiſcũ. & poſſunt capere bona uacantia, & etiam ex delicto: & ſic habent ius confiſcandi.*
12 *Epiſcopus, quòd non habeat ius confiſcandi.*
Epiſcopus, an habeat bona obligata, ſicut fiſcus.
Populus, an habeat fiſcum?
13 *Nobiles, quòd ſuccedant hominibus ſuis decedentibus ſine ſucceſſore.*
14 *Priuilegium præſumitur conceſſum ad partis poſtulationem.*
Lex ſcripta, in dubio, quando præſumatur facta ad partis poſtulationem?

¶ *LEX.* *I.*

SCire debet. ¶ Etiam ex priuilegio ciuitates non ſuccedunt in bonis vacantibus: & ſi occupauerunt, ab eis auferuntur. hoc dicit. & eſt bona lex. Bart.

1 Additio. ¶ † No. tex. ibi, audiendus. ad ſtatuta diſponentia, q̃ quis non debeat audiri. Nam impeditur litis conteſtatio. s̃. de legib. l. leges. la. j. Vt ecce: ſtatuto cauetur, q̃ bannito non reddatur ius, ſeu fiat ius: an talis exceptio ſit impeditiua proceſſus? tex. eſt clarus, q̃ ſic, in. l. ſi ſeruus. in fine. s̃. de his, qui ad eccleſi. confu. & de his, qui po. not. prę. in fine. l. j. parum ante fin. ibi, nec repetendæ actionis. & vt neq̃ priuati. l. ij. §. fi. & ſic tenet Mar. Sili. Ia. but. & Cyn. & vltramont. de omnibus alijs exceptionibus, q̃ negatiuè & priuatiuè reſpiciunt principiũ rei, vel proceſſum. & ideo ait pretor eius rei de qua iuratũ nõ erit, actio. dabo. ff. de iureiur. l. ait prętor eius rei. in princi. Et de omnibus alijs, q̃ ſic reſpiciũt proceſſum in parte, vel in totũ: vt ea. leg. §. j. & ita conſuluit do. Si. de Sali. Idem ſi ſtatutũ diceret: nullus attẽtet talẽ inquietare. Nã ſimiliter ex his verbis, paratur exceptio habens impedire litẽ conteſtatam. vt. j. tit. j. l. ij. Ang. ☞ An bona vacantia ſint hęreditas, vide Bart. in. l. fideiuſſor. in fi. de fideiuſ. & Bar. per illum tex. tenentẽ, q̃ non in. l. ergo. §. fi. & ibi aliquid dixi poſt eum.
2 ff. de fideicom. lib. Alex. ¶ † No. q̃ ciuitates, nõ ſuccedunt ĩ bo
a nis vacantibus. Idẽ. no. in. l. item veniunt. §. ait ſenatus[a]. ff. de peti. hære. l. j. ff. de iu. fiſ. de bo. poſ. l. iij. §. à municipibus. & j. ti. j. l. ☞ ex varia. Ciuitates non ſuccedũt in bonis vacãtibus vide Bar. in. ll. hic per eũ allegatis. & in. l. infamẽ. de pub. vide Bald. ĩ. l. j. de hr̃. decurion. Et limitat iſtud ꝓcedere, niſi eẽt ciuitas, q̃ haberet regalia fiſci ex conſuetudine, vł priuilegio, ſecũdũ eum: vbi videas. & ponit, quid in iſtis nobilibus q̃ habent homines ſuos vtrum ſuccedant legitima ſua ſucceſsione deficiẽte, & cõcludit p illũ tex. q̃ ſic. Et idẽ dicit ĩ collegio, q̃ ſuccedit ille de collegio ſua ſobole legitĩa deficiẽte. q̃ etiã voluit bar. ĩ. l. ſi qs filio. §. eius, q. de iniuſto teſt. vbi dixit p illũ tex. q̃ p̃fert̃ fiſco in ſucceſsione. Et idem dicas in eccleſia, quæ ſuccedit ſuo clerico excluſo fiſco, quãdo non extat eius legitima ſucceſsio. l. ſi qs preſbyter. C. de epiſ. & cle. & voluit Bal. in. d. l. j. vbi ponit rõnem diuerſitatis inter collegiũ, & eccleſiã, & ciuitatẽ. Adde in materia Bart. & ibi reaſſumpſi, in. l. acta. in. §. de amplianda. ff.
3 de re iud. Alex. ¶ † Secundò no. q̃ priuilegium ciuitatis contra hoc, non valet. ¶ Oppo. ff. de iu. fiſ. l. j. §. diuus. Solu. q̃ hîc dicit ſine hærede legitimo. ſubaudi & honorario. & quæ perſonę fiſcum excludant, no. hîc in gl. ¶ Op. q̃ priuilegium valeat vt. j. tit. ij. l. j. Sol. Intellige hîc quando priuilegium eſt datũ ad petitionem partis petentis: ſecus ſi motu proprio Principis: vt dicit gl. Quam no. in eo, q̃ dicit de leg. vide gl. ĩ verſ. ex per-
4 miſſu. ¶ † Nam ita intelligit̃ committi fraus, quando lex conditur ad poſtulationem alicuius, ſicut in priuilegio. Probatur in
5 l. j. ff. de excep. do. ¶ † Quęro: dicitur hîc, q̃ fiſcus vẽdicat: vtrũ requiratur aditio? gl. hîc & j. eo. l. vacantia. tenet, q̃ nõ, ſi bona
6 ſint ſoluenda. ¶ † Quod no, pro hæreditatibus relictis ad pias cauſas, quæ ſi ſint ſoluendo, nõ requirit̃ aditio. q̃ videt̃ tene-
7 re Specu. in tit. de inſt. edit. §. compendioſè. ¶ † Sed gl. in. l. j. §. an bona. ff. de iu. fi. videtur tenere cõtrariũ. Et idem dic. ſ. q̃ aditio ſit neceſſaria, non tamen præiudicat fiſco, niſi quando bo-
☞ na ſunt ſoluendo. & iſtud ibi tenui. Bar. ☞ Adde Bar. ĩ. d. §. an bona. q̃ diſtinguit inter hæreditatẽ ſibi obuenientẽ iure hæreditario, vel iure bonorũ obuenientium ex delicto. dic vt ibi per Ange. in. l. ij. C. ad. l. Iul. de vi. & de differentia inter hæreditatẽ iacentem, & bona vacantia, vide Bar. in. l. fideiuſſor obligari. §. fi. de fideiuſ. Et ad Bar. dic, q̃ in bonis, vel hęreditate fiſco acquirẽda, nõ requirit̃ aditio. Adde gloſ. in. l. recuſare. in. §. meminiſſe. in verbo, fiſco. in fi. ad Treb. & glo. in ver. tradere. & ibi do. in. l. eam, quã. C. de fideicom. & in. l. ſi ſequens. ĩ pri. ad Sylla. & probat tex. in. l. cum fiſco. in verbo, caduca. eo. tit. & tex. in verbo, vacantia. iuxta. l. j. §. diuus. de iure fiſci. p Bart. in. l. j. in. iiij. q̃õ. principali. ver. item quæro, quid ſi hæres. ff. de vulg. & pup. ¶ Sed an tranſeat in fiſcũ hæreditas. ſ. cũ ſuo onere, puta legatorũ? vide Bar. quem ſequit̃ ibi Imol. in. d. l. ſi ſeq̃ns q̃ ſic, per. d. l. cũ fiſco. potiſsimè, quando culpa hæredis applicatur fiſco: vt quia non vindicauit mortem defuncti. d. §. meminiſſe. ſed ſi aliquo caſu eueniebant bona fiſco, tanquã vacantia: dicit Petr. de bellaperti. & Imol. in. l. quidam teſta. §. quoties. de le. ij. q̃ non applicantur fiſco cũ onere, per. d. l. eam quã. Bal. cõtra in. d. l. eã, quam circa. xiiij. col. Pro cuius opi. allego tex. in. l. j. §. fi. de cadu. tol. & ibi gl. continuando illum text. ad precedentia. Et hoc videtur mihi verũ: quia non videtur, q̃ hęrediate nõ adita, debeat cõſyderari hęredis culpa: q̃a nõ debet hęredis culpa nocere legatarijs, ar. l. ſancim⁹. de pœnis. Alexã.

8 Additio. † Non ob. hęc gl. q̃a nõ loquit̃ in eo caſu: ſed etiã intelligo, cũ dñium debeat fiſco applicari ex cauſa delicti: ita q̃ in fiſcum & delinquẽtem ex maleficio obligatio eſt contracta: vt. l. ex maleficijs. ff. de act. & ob. Et ſic ratione obligationis dñium quærit̃ fiſco ipſo iure. in. l. fratres. aliâs, cũ duobus. §. idẽ reſpõdit, ſocius qui ceſſantis. cũ gloſ. in verſ. dedit. ff. pro ſoc. & de publi. l. cõmiſſa. Poſſeſsio aũt nullo mõ quærit̃ fiſco, niſi apprehendat̃: vt in dictis. ll. Itẽ videt̃ tex.
9 in. d. l. cõmiſſa. Ang. ¶ † Et ſic nõ videt̃ verũ, q̃ Specu. dicit de hęreditate ad pias cauſas relicta ad ſimilitudinẽ fiſci. quod etiã apparet: quia etiã fauor libertatis nõ eſt tantus, vt valeat ſine aditione: & non eſt dubiũ, q̃ libertas eſt pia cauſa. Sed introductũ eſt remediũ, vt addicantur bona cauſa ſeruandarũ libertatũ vt. l. ij. de fideicõ. lib. & . ff. de manu. teſt. l. fi. de eo, cui li. cau. bo. addi. per totũ. & ſic illud remediũ arbitror habere locum pro
☞ relictis ad pias cauſas, q̃ eſt no. ☞ Adde Bart. in. l. proximè. ff. de his, q̃ in teſta. delen. per quẽ text. dicit Bal. in. l. j. §. pe. de cõmuni ſeruo manumiſſo. & not. Bar. in. l. ſi vnus. C. de teſta. & in l. Titio vſumfru. §. j. de condi. & de. & in. l. ſi purè. de teſta. manu. & in. l. ij. C. de fideicommiſſ. libe. & not. dictum Bar. hic, q̃ in piam cauſam tranſit hęreditas ſine aditiõe, de quo dixi poſt
10 Bar. in. l. j. §. ſed quoties. ff. ad Trebel. Alex. ¶ † Quæro, quanto tempore excludatur fiſcus à petitione rerum vacantiũ? dic vt in gl. plenius in. l. in omnibus. ff. de diuer. & tempo. præſcri.
11 & per Cy. in. l. j. s. de quadrien. prescri. ¶ † Quero vtrũ pro delictis ciuitas poſsit accipere bona? gl. dicit, q̃ non. eadẽ rõne. Secus puto in ciuitatibus, quę de iure, vel de facto hodie non recognoſcunt ſuperiorẽ. & ſic populus eſt liber: vt no. in. l. hoſtes ff. de capti. & poſtlimi. reuer. q̃ ipſamet ciuitas ſit fiſcus: & ſic poſsit capere bona vacantia. & etiam ex delicto, ſicut fiſcus. ita not. in. l. j. ff. de iu. fi. Idem, ſi ciuitas haberet ex priuilegio nõ ad poſtulationem conceſſo hoc expreſſo: vel ſi ſimpliciter conceſſa eſſẽt omnia regalia: vt in feudis. x. colũ. quæ ſint reg. c. j. Bar.

b Additio. Vtrũ ciuitates habeãt ius confiſcandi,[b] vide q̃ no. Bal. in. l. ij. s̃. communia de vſuca. & q̃ no. Bar. in rub. s̃. de iure fiſ. & in. l. itẽ. §. ait ſenatus. de peti. here.
12 ¶ † Quid autẽ in Epiſcopis: [c] an habeant ius confiſcandi? Bal.
c no. q̃ non. in authen. bona dãnatorũ. s̃. de bo. damna. Et etiam an habeant epiſcopatus bona obligata, ſicut fiſcus? Bal. dicit q̃ nõ. s̃. in rub. de priui. fiſci. Et ibi etiam, q̃ municipia non habẽt fiſcum. Et an populus habeat fiſcum, vide Bal. l. j. in vl. colũ. de
13 iu. fiſ. Quid in regibus, vide Bal. in. l. iij. C. ad Trebel. † Quid in nobilibus? an ſuccedant hominibus ſuis, decendentibus ſine legitimo ſucceſſore. Bal. verò in. l. j. C. de hęre. decu. decidit. q̃ ſic & ibi aſsignat rationem, quare magis collegium ſuccedat ab in
☞ teſtato vni de collegio: vt hic. Alex. ☞ Nota & adde Bal. in. l. j. C. de hęre. decurio. & ſcripſi. s̃. in principio hui⁹. l. poſt Bart.
14 Alex. ¶ † Sed quero, vtrũ priuilegiũ conceſſum, in dubio prę ſumatur ad partis poſtulationem conceſſum, vel ſine? dicam. j. titu. ij. l. j. De lege ſcripta puto, q̃ in dubio non intelligatur ad partis poſtulatiõem ſcripta, niſi probaretur: & ſic valeret lex ſcripta: vt habemus. j. de appari. prefect. preto. l. fi. ibi huic ſanctioni. lib. xij. Barto.

Additio. Intellige ĩ volumine corpis ſcripta. al's dic, vt. j. de pe. bo. ſubla. ĩ. l. ſecũda. & ibi no. An.

☞ Additio. Vide hoc limitatũ p Alex. in. l. iij. in prin. q̃ quiſq̃ iu. Alex. ☞ Priuilegium conceſſum, an in dubio intelligatur conceſſum ad partis poſtulationem, de hoe

a ¶ §. ait ſenatus. vide ibi oĩno. d. Ale. de Imo. & ĩ. l. ciuitas. ſi cer. pe. & Pa. de caſ. ĩ. l. j. hui⁹. §. ſtudij. ff. de iuſt. & iu. & Bal. ĩ. c. j. ĩ. ij. co. ĩ fi. ĩ ver. itẽ no. bona confiſcari. de pa. te. & Io. and. in addi. ad Spe. ĩ tit. de ĩſtru. edit. §. porro. ĩ addi. hęc ſubſcriptio. & Bu. in c. p venerabilẽ. qui fi. ſint legi. & oĩno Alexã. de Imol. in cõſi. xcij. iiij. parte.

b ¶ Cõfiſcãdi. vide tu q̃ ad hoc p Bal. habẽtur, ĩ. l. j. C. de hære. inſt. in verſi. iiij. quęrit̃. & ĩ. l. hęreditas. in fin. C. de his, q. vt ĩdig. & in mar. verſi. ciuitas. ver. ij. & p Inno. in c. paſtoralis. de fo. cõpeten.

c ¶ In epis. Adde tu q̃ p Feli. habent̃ ĩ. c. irrefragabili. §. j. ĩ prĩ. de off. ord.

de hoc aliquid tangitur per Barto.in.l.iij. in princi.ff.ꝙ quiſq;
iuris.& ibi latè per ſcribentes.& Iac.but.& Bal.in.l.quod fauo
re.ſuprà de leg.d. Areti.inſtit.de act.in.§.tripli.in octaua colũ.
in ver.in ca.ibi de fructi.& litis ex.& hoc not.gloſ.& Bar.cla-
rius in authen.quas actiones.C.de ſa.ſan.eccle. Alexand.

SVMMARIVM.

1 *Bñficia principis ſunt latiſſimè interpretãda.& nu.4.ſed cõtra principẽ.*
2 *Domꝰ,ſi publicat̃,an intelligãtur publicata ſuppellectilia ĩ domo exiſtẽtia?*
3 *Verbum unum,quòd ponatur pro una oratione.*
4 *Statutum,quòd pro quolibet uerbo iniurioſo, imponatur tanta pœna,intel ligitur pro una oratione.*
5 *Verba integro ſtatu,appoſita in cõtractu,uel ultima uolũtate q̃d importẽt?*
6 *Caſtrũ, ſi cõceditur,ꝗ intelligitur conceſſum cũ ſua curia,& iuriſdictiõe.*

¶ LEX. II.

SI quando. ¶ Si res conceditur in integro ſta-
tu per Principem: intelligitur cũ
pertinentijs,& cum omni iure ſuo, & cum inſtrumẽ
tis,& omnibus fructibus,& mancipijs,quæ in ea ſunt.h.d.vel
1 breuiꝰ.†Beneficia Principis ſunt latiſsimè interpretãda. & iſta
l.dedit mihi laborẽ.& de hoc etiam in.l.fi.ff.de cõſt.prin.Bar.
2 Additio. Et facit iſta.l.ad argu.† an publicata domo,
intelligantur publicata ſupellectilia? & ea
quæ ſunt ad vſum domus.de quo per Bar.in.l.cum ancillis. de
inceſt.nup.Alexan. Archi.in.c.fi.xij.q.ij.allegat iſtã.l.ꝙ q̃
dat domũ,vel aliã rẽ,videtur dare ea,quę ipſi annexa ſunt.be-
3 nefacit.l.Iul.§.ędibus.cũ.l.ſe.de act.emp.Alex.¶ † Not.dicit
a gl.ꝙ hìc accipitur verbũ vnũ, ꝓ oratione.[a] ꝙ eſt vtile pro ſta-
tutis,quæ dicunt:ꝙ pro quolibet verbo iniurioſo imponatur
tanta pœna.ꝙ intelligitur.i.pro qualibet oratiõe.dixi in.l. itẽ
apud labeonem.§.conuitium,ff.de iniu. Adde Bald.in.l.ſi
familia.ff.de iuriſ.om.iud.& in.l.illud.in fi.ad.l.aquil. & vide
quod ſcripſi poſt Bar.in.d.§.cũ vnũ. Adde etiã Are.in ſua pra-
ctica.in verbo contumelioſa.& per Barto.in.l.turpia.de leg.j.
Alexand.¶ Op.j.ti.ij.l.fi.Sol.intellige hanc donationem non
4 eſſe factam ad poſtulationem.¶ † Oppo.j.de agri.& mancip.
domi.l.fina.vbi beneficium Principis non interpretatur latiſ-
ſimè.glo.non ſol.Inno.extra de dona.c.cum dilectus.dicit, ꝙ
beneficium Principis,largiſsimè eſt interpretãdũ cõtra ipſum
principem. Sed cum alicus lęderetur:intelligeretur ſtrictè.&
ita poteſt intelligi lex contraria.argumen.l.ij.§.meritò.&.§. ſi
quis à Principe.ff.ne quid in lo.pub.Bar.
5 Additio. Et circa iſta vide Spe.in titu.de rel.domi.§.
j.ver.quid ſi petatur. Ange.† Quæro, quid
ſi iſta verba apponerentur in contractu, vel in vltima volun-
tate,quid importarent? Reſpondeo:puto idem,ac ſi legarẽ fun
dum inſtructum,& domum inſtructam.ar.l.Seię.§. Tyrande.
&.l.prędia.§.ita legatum.ff.de fund.inſtr.ſed hic comprehen-
dit plura,quæ appellatione inſtrumenti non comprehenderẽ-
tur:vt hic patet.& ſic largiſsimè:vt no.in.l.fi.ff.de conſt.princ.
de reg.iur.l.in teſtamentis.ff.de verbo.ſigni.l. Princeps bona.
6 ¶ Vlti.hæc lex inducitur,† ꝙ quando princeps concedit ali-
cui caſtrum:videtur concedere cum ſua curia & iuriſdictione.
facit ad hoc.l.j.§. cum vrbem.ff.de offi.prefe.vrb.l.fin.ff.de cõ
ſti.principũ.& ibi per docto.in.l.quę tutela.ff.de reg.iur. Bar.
Additio. Vide Bart.in.l.j.ad finem.ff. de iuriſdi. om.
iud.& Bal.in.l.fi.de conſti.prin.& Bar.in.l.
ij.in princ.& quaſi per totum de priuile.fiſci.& Bal.in.l.j.§.in
initio.col.j.& ſeq.de offi.pręfect.vrb.& Ludoui.in.l.iij.ĩ prin.
de acqui.poſſeſ.& quod ſcripſi.in.l.ſi fundũ ſub conditiõe.§.
q̃ fundum.de leg.j.poſt Imol.& Specu.& Ioan.and.in tit.de
iuriſdi.om.iud.§.j.verſi.quæ autẽ meri.Oldr.in conſi.lxxiij.ꝙ
incipit,ad.q.quæ Bar.in.l.inter eos.de acq.re.do.& in.l.ſi alie-
na.§.fi.de vſuca.& Bal.in.c.quidam.de ca.qui cur.vend.vbi re
fert.Hoſt.in ſumma.& Bal.in.l.fi.in.ij.colum.C.de cond.inſer.
in.l.procuratorem.C.man.& in.l.pe.C.de bo. quæ liber.& ꝙ
no.Bal.in.l.ij.de pœ.iud.& Ange.in.l.j.§.fi.de offi.eius,cui mã-
da.eſt iuriſ.& Bar.ĩ.l.j.j.de excu.mu.Alex. An cõceſſo ca-
ſtro,videatur conceſſa iuriſdictio? de quo per Bartol.in.l.j. de
iuriſdi.omni.iud.per Spe.& Io.an.eo.titu.§.j.verſ.ſed quæ me
ri.per Oldr.in conſi.cclij.incipiente,ad.q.qua quærit̃. ꝑ Gul.
& Bal.in.§.cum vrbem.hic allegato per Bar.in.l.ij. in princ.ff.
de verbo.ſigni.&.l.inter omnes.ff.de acqui.re.do.& in.l.ſi alie
na.ff.de vſu.per Bal.in.c.j.de capitaneo, qui curiam vendidit.
vbi refert opi.Hoſt.per Bal.in.l.fi.de conſti.princi.& in.l.pe.
in.ij.colum.C.de condi.inſer.& in.l.à procur.C.mandati. & in
l.pe.C.de bonis,quæ lib.& in.l.ij.in pe.col.C.de pedaneis iud.
per Ange.in.l.j.§.fi.de offi.eius.per Ro.in.l.iij.in prin.ff. de ac-
qui.poſ.vide not.per.Bar.circa hoc.j.de excu.mune.l.j. & vi-
de omnino quę ſcripſi poſt Bar.in.d.l.inter omnes. Quid ſi epi
ſcopus vendit,vel donat caſtrum,cum omnibus iuribus,an ve
niant ſpiritualia? dic,ꝙ non,ſecundum Inno.in.c. ex literis de
iure patronatus. Alexand.
Additio. Excludit etiam fiſcum tutor,vt not. gl.quæ
non inuenitur alibi.facit etiam iſta glo.pro
ſcholare moriente in ſtudio:vt ei vniuerſitas ſuccedat, & non
fiſcus. de quo per Gul.in.l.j.de hęre.decu.

SVMMARIVM.

1 *Procurator Cæſaris,& Comes rerum priuatarum,idem eſt.*
2 *Incorporatio fit,quando res deſcribitur inter alias res fiſcales.*
3 *Teſtes ſigillatim deponere debent,quando ſingulariter deponunt.*

¶ LEX. III.

SI quando. ¶ Si res fiſco deferatur, primò de
bet ſolenniter examinari per pro-
curatorem Cæſaris. Secundò incorporari cum autho
ritate procuratoris fiſci,& tituli:ſine authoritate ſuperioris nõ
debent ſcribi:& contra facientes grauiſsimè puniuntur.h.d.
1 ¶ † Ad euidentiam pręmitte,ꝙ dicit gl.ſuper ver.ſtylus. ꝙ in
qualibet prouincia erat vnus procurator Cæſaris,& vnus Co
mes rerum priuatarum.hoc non placet mihi.Nam procurator
Cæſaris & Comes rerum priuatarum eſt idem:vt.ſ. de offi.co.
re.priua.per totum.& ibi Azo in ſum.Dicas ergo,ꝙ in quali-
bet prouincia erat vnus Comes rerum priuatarum:hoc eſt pro
curator Cæſaris,& vnus rationalis.i.procurator fiſci.Item di-
cit gl.ad euidentiam,ꝙ hæc lex differt à.l.fi.j.eo.q̃a hìc q̃õ mo
uebatur,& non apparebat contradictor:ibi ſic.hęc non placet
vt dicam in dic.l.fina.Et in quo hęc lex differat ab illa,ibi dicã
¶ His præmiſsis,caſus in terminis eſt clarus.dicit tex.per Co-
mitem rerum priuatarum.ſ.fiat examinatio ſecundum formã.
l.defenſionis facultas.ſ.de iur.fi.Dicit tex.diligens ſtylꝰ.i.ſcri-
2 ptura.¶ † Item ſcribat inter alias res fiſcales:& modo perficit̃
ĩcorporatio.¶ No.ꝙ dicta examinatio debeat fieri coram prę
ſide prouinciæ:vt.j.e.l.fi.ſo.vt dicã.¶ Vltimò no.qualiter in-
corporatio fiat.ꝙ facit ad id,ꝙ dicam.j.eo.l.fi.Bar.
3 Additio. ¶ † No.tex.in hac.l.ibi ſigillatim ad ſtatuta a
dicentia in maleficijs, non valere dictum te-
ſtis,niſi de loco ſigillatim deponat.Nam ſi dicit, fuit in loco in
inquiſitione,vel accuſatione contento. non dicitur ſigillatim
deponere.Nam verbum ſigillatim,ſingularem expreſsionem
importat:vt hic,&.l.ſi quis ita.ſ.de bo. pręſcrip.Sed iſta nõ eſt
ſingularis expreſsio,quatenus referatur ad illa:ergo, &c. vi-
de.j.de prędijs decu.in.l.j.lib.x.Ang.

[a] ¶ Verbũ vnũ pro vna orõne.Iac.rebuf.hic nu.iij.ver.not. ꝓ aduocatis.inducit hoc ad dictũ no.vt.ſ.aduocatus, q̃ impetrauit à iudice,vt poſsit dicere vnũ ſolũ verbũ, poſsit infinita dicere.Idẽ no.Bal.licet eũ nõ alleget in.l.ãtiquitas.ver.vlti.not.& nu.iiij.& ꝙ ibi poſui ĩ apo.ad ipſum,ĩ ver.facit ꝓ allegãtibꝰ ĩ palatio.ſ.de vſu.& dixi ĩ apoſt.ad Dy.in reg.in beneficijs.in ver.ſubiectos.

¶ LEX. IIII.

VAcantia. ¶ Bona eius,q̃ nullo mo
do aliquem habet ſucceſ
ſorem,dicuntur bona vacantia: & deferun
tur in fiſcum hæredem.hoc dicit. ¶ Quid
ſi habeat conſangnineos vltra decimũ gra-
dum,qui de iure communi non admittun-
tur? certè dicit glo.ꝙ illi non admittuntur.
ſed venit fiſcus.

SVMMARIVM.

1 *Confiſcatio bonorũ impeditur per habentem dñium,& poſſeſsionem.*
Vxor pro dote,non impedit confiſcationem bonorum uiri.
2 *Procurator Cæſaris,quando ſit iudex inter fiſcum & priuatum? ubi ꝗ quã do eſt in prouincia.*
3 *Officialis,qui mittitur ad aliquid faciendum,debet iurare.*
4 *Ciuilibus in cauſis ob publicã utilitatem, etiam per inquiſitionẽ ꝓceditur.*
5 *Officialis epiſcopi poteſt inquirere contra tenentes bona,quæ diſtribui debent pauperibus.*
6 *Ciuilibus in cauſis per inquiſitionem ad utilitatem priuatã,non proceditur.*
7 *Bona confiſcanda in initio cauſæ in ſcriptis rediguntur.*
8 *Bona fiſcalia debent de facto occupari,& in fiſcum redigi.*
9 *Abbas,qui poteſt alienare feudalia,& emphyteotica, an poterit alienare feudalia ad eccleſiam reuerſa?*
10 *Inuentariũ,quando bona inferuntur in fiſcum: ita fieri debet de una re, ſicut de multis.*
11 *Curator ad unam litem debet facere inuentarium:licet conſuetudo contrarium ſeruet.*
12 *Cognitio de qua hìc,expeditur iure actionis.*

¶ LEX. V.

SI vacantia. ¶ In prouincijs, vbi
non eſt ꝓcurator Cę
ſaris,de Prĩcipis curia certi officiales deſti
nantur,quorum ſolicitudine bona vacan-
tia ſub pręſide inueſtigantur:& de eis inuẽ
tariũ conficit̃,& Principi ſcribitur:& com
mittentes fraudẽ pœna hic inſerta puniun
tur.hoc dicit.Primò ponit dictũ.Secundò illud oſtendit.Ter
tiò ponit fraudem comittentes.Secũda ibi:quę forma.Tertia
ibi,nam ſi quid.Barto.

1 Additio. †Et no. ꝙ solũ habens dominium & posses-
sionem, potest impedire occupationem &
confiscationem bonorum. & ideò mulier pro dote non impe-
dit confiscationem bonorum viri. l. si marito. in princi. & ibi
Bal. & Angel. solu. matri. Alex. ¶ Op. ꝙ hoc fiat coram procu
ratore Cæsaris. s. e. l. si quando. Solu. dicit glo. ibi, ꝙ hic loquit̃
qñ qđ referẽ ab aliq̃: ibi quando à nullo. ꝙ nõ placet: qa est con
tra tex. hîc, ibi: nullum iure possidere, vel vendicare constiterit
& sic etiam loquitur quãdo nullus reperitur possessor, vel cõ-
tradictor. ¶ Dic ergo, ꝙ lex si quando. loquitur in prouincijs,
in quibus erat procurator Cæsaris. fortè Cæsar ibi tanquã pri
uatus homo habebat magnum patrimonium: vel aliâs erat cõ-
2 suetudo eo mittẽdi talem officialem. † Hìc loquitur in prouin-
cijs, in quibus non erat procurator Cæsaris. vel quia Cęsar nul
lum priuatum patrimonium ibi habebat: vel non erat consue-
tudo mittendi talem officialem. Et secundum hoc dicunt deter
minari omnes leges, dicentes. ꝙ procurator Cæsaris est iudex
inter fiscum & priuatum: vt. l. ij. s. si aduer. fis. &. s. vbi causę fis
cales. l. j. quia est verum, si procurator Cęsaris est in prouincia:
aliâs est iudex pręses prouincię: vt hic. & sic debet intelligi gl.
quæ est not. s. de iur. fis. l. defensionis facultas. quæ dicit, ꝙ illa
☞ cognitio fiat sub pręside. ☞ Et Ang. in repeti. dicit, ꝙ si actus
fieri debet coram vno, qui abest: vel cuius officium vacat, po-
terit fieri coram alio iudice, per istum tex. secundum hanc lec.
Bart. & l. vbi absent. de tut. & cura. da. ab his. licet secundũ An
ge. videatur prima facie contrarium, per. d. l. testamenta. & l. cõ
sulta. eo. tit. quia statim tribuendo iurisdictionẽ vni ab alio vi-
detur abdicare. arg. l. cũ prętor. in princ. ff. de iud. & l. maritus.
de procur. Adde in materia Ang. in authen. vt cle. apud pro-
prios episco. in. §. huic igitur. & in authen. vt iud. sine quoquo
suffra. Alexand. ¶ His præmissis collige ex. l. ista multa vtilia.
3 ¶ † Primò, ꝙ officiales, qui mittuntur ad aliquid faciendum, de
bent esse iurati: vt ibi iureiur. adstricti. facit. s. de fide instrumẽ.
l. comparationes. & in authe. iusiur. ꝙ pręstatur ab his. & l. hac
4 edictali. §. his illud. s. no. de secun. nup. ¶ Secundò no. ꝙ † etiã
in causis ciuilibus propter publicam vtilitatem per inquisitio
nem proceditur: vt ibi præses prouinciæ præsente fisci patro-
no, diligenter inquirat. facit. ff. de cus. re. l. si quis reum. Et sic est
5 arg. † de episcopo & presbytero: ꝙ eorum officiales possunt fa
cere inquisitionem contra tenentes bona, quæ debent distri-
6 bui pauperib⁹: vel in alias causas pias. † Sed ad vtilitatem pri
uatorum non reperio per inquisitionem procedi, nisi in casu. l.
☞ iij. §. ꝑtereà. ff. de suspe. tu. ☞ Adde dicta ꝑ Bal. ĩ. l. sancimus.
la. j. C. de sacrosan. eccl. licet Inn. ĩ. c. ad nostram. el. j. al's el. ij. ex
tra de iureiu. dicat, ꝙ in ciuilibus non fit ĩq̃sitio in quibus au-
tem casibus possit in ciuilibus procedi per inquisitionem, vide
per Bal. in. c. j. §. si tres vel plures. in fi. li. de pace tenenda. & ꝑ
eundẽ in. §. iniuria. in antepe. co. de pace iura. fir. in versi. itẽ an
aliť. Et aduerte qa hic est speciale fauore fisci. & vide oĩa, q̃ scri
psi post Bar. in. l. ij. §. si publico. in. ij. col. de adult. ¶ In. eo. vers.
ad fin. adde Ange. hic in repeti. in. ij. no. in ver. item no. ex isto
7 tex. ꝙ qñ actio, vbi idem tenet, & vidit fieri. Alex. ¶ † Not. ter
tiò, ꝙ in initio causæ bona rediguntur in scriptis: vt ibi, quantũ
quę, vel quale esse videatur. cũ gl. ibi posita. et sic videtur casus
8 pro eo, quod dixi in. l. defensionis. s. de iure fi. ¶ No. iiij. ꝙ † bo
na fiscalia debent de facto occupari, & in fiscum incorporari,
post cognitiones prædictas iussu Principis. Quod not. ad qđ.
9 † Pone, episcopus, vel abbas non possunt alienare, quæ sunt de
mensa: sed bona feudalia, seu cõsueta dari in emphyteosim pos
sunt: vt in. c. ij. extra de feu. & co. x. Episcopum vel Abba. vel
Abbatissam. c. j. ¶ Modò dubitať, si aliqua res feudalis, vľ em-
phyteotica reuersa est ad monasterium, & Abbas eam occupa-
uit, & per aliquod tempus tenuit: an dicatur incorporasse in
monasterium, ita ꝙ facta sit de mensa Abbatis: an verò adhuc
remaneat, vt possit alienari. tex. extra de re. ecc. nõ alie. c. vt sup
videtur dicere, ꝙ si per pręcedessorem retentæ sunt res tales ꝑ
annum, videantur esse de mensa Abbatis. & ibi Innoc. Tu dic,
ꝙ de hoc est tex. hic, & s. e. l. si quando. loquitur enim de secũ-
da parte rubricæ. s. de incorporatione: vt tunc dicantur incor-
poratæ possessiones, & factæ de mensa, quando per officiales
ad hoc potestatem habentes sunt descriptæ in libro aliarũ pos
sessionum de mẽsa: vel quando Abbas has declarauit effectas
esse de mensa, & incorporatas: vt hic. & tene menti. Barto.

Additio. Vide Bal. in. c. j. de eo, cui inue. re. & Imo. in
c. vt super. de re. eccl. non al. Ange. hic in. v.
col. in repe. Pet. de Ancha. in consil. suo. clv. qui tenet idem, ꝙ
Bar. Ang. & Io. de Imo. in. c. vt super. pręalleg. qui tenet, ꝙ est
necesse, ꝙ. xxx. annis fuerint in corporatione. & in. c. fi. de feu.
☞ & ibi per Car. Alex. Adde Inn. ĩ. c. vt de cęterò. extra de trãs.
Adde tñ, ꝙ res, q̃ non sunt effectę de mensa, põt prælatus alie-
nare. & de ipsis transigere, vel pacisci Romano pontifice incõ-
sulto, secundum Inno. in pręalle. loco. & per Host. in. c. vt sup
vt ecclesia circa bñficia. & Io. an. ĩ. c. fi. de re. ecc. non alie. & ibi
tractatur quando bona dicantur effecta de mensa. & adde glo.
sing. secundum Inno. in cle. frequens. de excessi. præla. in qua
dicitur, ꝙ illa bona, in quibus pręlatus habet directum dñium.
& alius habet vtile: vt sunt bona feudalia: & talia bona non cen
sentur esse de mensa pręlati. ꝙ est notandum. Adde. d. Car. ĩ. c.
ij. de feudis. vbi refert plures doct. consuluisse cõtrarium: tamẽ
tenet ipse opi. Bar. hic allegans Archi. etiam idem tenuisse ĩ. c.
j. xxxj. q. vij. ꝑ Imo. in. d. c. ij. & ĩ. c. vt sup. de reb⁹ eccl. non alie.
10 Alexand. ¶ † Not. ꝙ sicut inuentarium fit, quando occupãtur
multa bona: & ita eodem modo, quando est vna res vel duę, vt
11 in vers. quę forma. Et sic est arg. † ꝙ curator datus ad vnã litẽ,
debeat facere inuentariũ: vt ibi in vna re, siue in vna actione. li-
cet contrarium obseruetur cõmuniter. de hoc not. in. l. de crea
☞ tionibus. s. de episco. au. ☞ De hoc aliquid per Bar. in. §. idem
rescripserunt. insti. de excu. tut. & hic vide Ang. in repe. in ver.
item. ex hoc verb. est no. & adde Bar. in. l. j. de cura. bo. dan. vbi
12 tenet, ꝙ non teneť facere inuentarium. Alex. ¶ † Quæro qua
actione, vel quo iure ista cognitio expediatur? gl. hîc super vẽr.
paulatim. dicit, ꝙ officio iudicis. ¶ Tu dic iure actionis, vt dixi
in. l. defensionis. s. de iur. fisc. Quæ actio potest deduci in iudi-
cium, si datur libellus per procuratorem fisci ordinariè cõ
tra aduersariũ, vel per officiũ iudicis, hoc inquirẽtis, vt hac. l.

De delatoribus. *Rubrica.*

¶ Quærit gl. quot modis dicatur aliquid deferri. Item quærit
qui prohibeantur deferre. Item de pœna malè deferentis. & de
præmio bene deferentis: quæ omnia dic, vt in gl. Et in quo dif
fert hic titulus ab illo de his, qui se deferunt. dic vt in glo.

SVMMARIVM.

1 *Bannitus, qui non debet audiri, potest accusationem ante bãnum per ipsum institutam prosequi.*

1 Additio. No. gl. in rub. ibi, sed eas causas. Ista gl. expꝑs
se tenet, † ꝙ licet ex forma statuti bãnitus nõ
debeat audiri. tamen si ante bannum accusauit, potest accusatio
nem prosequi, & finire. & ita obseruatur ĩ ciuitate Perusij. pro
hoc est tex. in. l. deferre. alleg. in glo. & no. in. l. Vrannius. §. sed
cum duo. ff. de fideius. per Dyn. & Iac. de Aret. ff. de publi. iu.
l. is, qui reus. Barto.

SVMMARIVM.

1 *Relictum tacitè uel expreßè indigno, defertur in fiscum.*
2 *Relictum non capaci, quando deferatur in fiscum?*
3 *Relictum spurio palam, an deferatur fisco, uel remaneat apud hæredes?*
4 *Spurius dicitur non capax, non autem indignus.*
5 *Relictum filio naturali incapaci palã, quando illud applicetur fisco.*
6 *Non capaces qui dicantur?*
7 *Capacitas in hærede, uel legatario quando requiratur? remißiuè.*
8 *Fideicommissum tacitum quando dicatur.*
9 *Desponsans uiduam tacitè non punitur.*
10 *Qui facit alicui condere testamentum secretè, & se hæredem instituere, si est capax non punitur.*

¶ LEX. I.

1 SIei qui. ¶ Si relinquitur tacitè incapaci
defertur in fiscum. h. d. Ad † eui-
dentiam huius. leg. & titu. scias, quòd quãdo
que relinquitur aliquid aliquibus, qui sunt in
digni: & illud siue relinquatur tacitè, siue ex-
pressè, defertur in fiscum: vt not. in titu. de his
quibus vt indig. ff. & C. maximè in. l. hæreditas. Quandoq; re-
2 linquitur aliquid non capacibus: † & tunc si quidem relinquit̃
palam, non valet relictum, sed remanet apud eum, qui reliquit
vt. l. Lucius. circa fin. ff. de leg. j. & l. non intelligitur. §. j. ff. de iu
re fisci. Si verò relinquitur tacitè: tunc in pœnam eius, qui as-
sumpsit tacitam fidem in se de restituendo bona non capaci,
defertur fisco: vt. l. non intelligitur. §. j. ff. de iure fis. & l. etiã. cũ
3 multis simi. C. ad le. fal. ¶ † An autem illud, ꝙ relinquit̃ spurio
palam, debeat venire in fiscum, vel remaneat apud hęredes? dic
vt. l. j. s. de natu. li. & in. l. hæreditas. s. de his, quib. vt indi. & ff.
eo. l. fi. & ibi plenè dixi. Bar.

4 Additio. † Sed an spurius dicatur non capax, an verò
indignus? dic, ꝙ non capax: vt. l. j. de natu-
ra. liber. l. si quis solidum. de hęredi. instituen. ff. de vul. & pup.
l. si is qui ex bonis. & inst. de leg. §. legari. Et hoc ẽ vtile scire: qa
cum bona relinquuntur non capaci: tunc demum fisco appli-
cantur, cum relinquuntur tacitè. l. non intelligitur. ff. de iure fis.
Sed quando relinquuntur indigno: applicantur fisco siue taci
tè, siue expressè relinquantur: vt in toto tit. ff. & C. de his qui,
vt indig.

5 vt indig. ¶ †Illud tamen not. ꝙ si interdum filio naturali non
capaci relinquitur palam, applicatur fisco: si ille à quo istud
relinquitur, nolit retinere. & hoc est de illis naturalibus tantũ,
6 de quibus fit mentio in.l.j.s̈.de natu.lib. Ange. ¶ Qui†autem
dicantur non capaces, habes.ff. de iure fis.l.j.& inst.de leg.§.le-
7 gari. ¶ †Hoc præmisso, quæro quo tempore quis debeat esse
capax ĩ heredis institutione. vt legato? hoc tangitur hic in glo.
& melius in.l.non intelligitur.§.quando autem .ff. de iure fisc.
& ista est materia regulæ Catonianæ, quã plenè expediui, ĩ.l.j.
8 ff. de reg. Cat. Quæro, quando dicatur tacitum fideicommissũ
Respondeo†.qñ interuenit priuata promissio, non in testamẽ-
to, vel codicillis, vel publico instrumento: vt hic in.ij.gl.& cla-
rius in.l.non intelligitur.§.tacita. vbi dixi.ff. de iure fis. ¶ Quæ
ro, vtrum rogatus tacitè aliquo casu excusetur à pœna? glo. hic
ponit aliquos casus. dic vt in ea.

9 Additio. †Item ista lex optimè facit pro desponsantibus viduas, habentes magnas dotes, absentibus consanguineis ipsarum viduarum, & secretè, vt non puniantur per hoc, ꝙ sacramentum secretè contraxerũt, ex quo vidua nubilis erat ętatis, & desponsans erat capax matrimo-
10 nij. † Item facit pro quibusdam Perusinis, qui fecerunt quẽdã in mortis articulo constitutũ testari secretè, coram quibusdam testibus eorũ domesticis, vel amicis, & absentibus consanguineis testatoris: & fecerunt sibi relinquere omnia bona sua: ꝙ non puniantur ob hoc, quòd illud testamentum secretè fieri fecerunt: dummodò sint capaces hæreditatis istius. facit.ff. de acqui. hære.l.quod si dubitet. Ange.

SVMMARIVM.

1 *Deferens, & non probans punitur.*
2 *Iudex ex officio potest causam cœptam ad utilitatem publicam per delatorem, qui mortuus est perficere: uel iubere alicui, ut perficiat.*
3 *Secta appellatur in bonam partem.*

¶ LEX. II.

MOnente. ¶ Qui defert ex necessitate officij, vel ex præcepto iudicis, pœnã delatoris nõ sustinet. h.d. Ad euidentiam pręmitto, †
1 ꝙ ille qui defert, & non probat, punitur: vt no.s̈.e.
in rub. & .j.e.l.ex varia. ¶ Hoc pręmisso casus ĩ terminis est clarus. ¶ Quæro primò, quomodo facta fuit ista admonitio? dicit gl. ipsum officium, quod quis admonet quem, vt faciat per-
2 tinentia ad officium, ꝙ quis habet. ꝙ satis placet. †Vel dic notabilius, quòd qñ vna causa ad publicã vtilitatẽ pertinẽs est cœpta per vnum delatorem, qui moritur, vel se absẽtat: iudex potest illam causam perficere ex suo officio, vt.l.pe.in prin.ff. de pub.iudi. & .s̈. de abol.l.ij. Ita potest idem iudex iubere vni, vt dictã causam cœptam ab alio prosequatur, vt hic est casus. Ba.

3 Additio. †In hac.l.not.tex.ibi. Sectę. ꝙ secta appellatur in bonam partem, ideo si plures communicato consilio ad finem boni, sub nomine sectæ se colligunt, non possunt puniri vigore statuti prohibentis sectam fieri. Et
a de isto nomine secta, [a] vide.j. de peti.bo.sublata.l.ij. Ange. Adde no. per Barto.in.l.libellorum.§.fi. de accu. & in.d.l.pen. de publ.iudi. vide quæ scripsi post Bartol.in.l.fi. de priuil.credi. ¶ In ea.in fi. hoc verum intelligas, nisi cœpisset nomine alteri⁹: puta tutorio, vel procuratorio nomine: quia cogi non posset illo moriente ad illius prosecutionem. casus est singularis.in.l.diuus.ff.ad Turpil. secũdum Roma. in singularib⁹, ĩ litera.I.no.xxxij. Alexan.

SVMMARIVM.

1 *Manifestans delinquentem ad sui defensionem, non habet præmiũ statuti.*
2 *Præmium quod datur occidenti bannitum, non datur bannitum occidenti ad sui defensionem.*
3 *Interficiens bannitum ignoranter, non habet præmium statuti.*
4 *Interficiens scienter bannitum, licet ignoret statutum dans præmium, tamen illud habebit.*

¶ LEX. III.

NVlla. Qui ad suam defensionem aliũ nominat non videtur deferre. h.
d. ¶ †No. hic arg. ꝙ si statut. dicat, ꝙ mani-
1 festans aliquem delinquentem habeat prę
mium: & aliquis qui inculpabatur ad sui
defensionem delinqnentem monstrauerit
2 non habet pręmium. ¶ †Item si statutum
concedit præmium occidenti hostem, vel rebellem: & aliquis eum occiderit se defendendo: quòd non debet habere pręmiũ vt hic. Nam pręmium datur illi, qui se vltro & sponte offert ad faciendum illud, quod est causa pręmij: secus si fortuna coact⁹ vel casu hoc faciat: vt.l.si quis.§.vtrum.ff.ad sylla. & .l.ij. de cõdi. & demon. Bar.

3 Additio. †Nota, ꝙ si quis nesciret aliquem esse bãnitũ & ipsum interficeret, non debet habere pręmium statuti: quia nõ debet mereri, qui nescit, quid faciat. Sed
4 pone, ꝙ†qs bñ scit aliquem esse bannitũ, tamẽ nescit statutum aliquod esse factum, per quod interficiens bãnitum debeat habere pręmium: an tunc habebit pręmium? videtur ꝙ non, quia quo ad habendum pręmium, videtur casu interficere. Sed contrarium est verum. beneficium enim statuti cõfertur etiã ignoranti: vt.j. de decu.l.diuę. & .l.fina. & ibi per Bar. ¶ Idem dicit Bar.in.l.omnes populi.in princ.v.q.princ.ff. de iusti. & iur. Et sic sufficit scire bannitũ esse, quamuis nesciat pręmium, ꝙ summè notandum est. Angel. An autem valeat hoc statutum, vide Bar.in.l.j.in prin. de ius. & iur. & in.l.iij.j̃. de nauiculariis. & in l.j.j. de salario non præben. & ibi vide quæ scripsi. Adde Bart. idem tenentem in.d.§.vtrum. & in.d.l.j. sed Raph. tenuit cõtrarium in.l.hæc conditio. de condi. & demonst. vbi dicit, ꝙ imò præmium ei dabit̃, eò maximè, cum difficile sit capere bannitũ statutum non considerauit propositum, neque tempus, sed solum factum. & ita transit etiam ibi Aret. Adde tu, ꝙ iste passus pendet ab illo, quem tangit Barto.in.l.omnes populi. de iusti. & iur. in.j.q.quintæ. qõ. principalis, videlicet, si statutum dat pæmium capienti: an pręmium dabitur ei, qui cepit bãnitum, sed ignorabat eum bãnitum dic vt ibi. Ad ꝙ vide bonum tex. & quæ ibi scripsi in.l.pe. de decurio. Et in proposito putarem fortè opi. Raph. & Are. esse veriorem: quia etiam eam firmat Bal. confundens fundamentum Bart.in.l.genero.ff. de infamibus: & Lu.in.d.§.vtrum. & sequitur etiam Are. in tractatu maleficiorum in materia capturæ. in vers. quæro.xiij. ¶ Sed quid in officiali, qui tenetur inquirere ex officio, si cepit malefactorem: an debeat haberere præmium? vide Bar. concludentem, ꝙ non, in.l.si is qui.§.seruus.ff. de acqui.re.do. Item quid si statutum dat præmium inuentori? an requiratur ꝙ inueniatur, & capiatur? dixi post Bar.in.l.j.in princ. de acqui. posse. Item quid in bannito capienti alium bannitum: dixi post Bart. in.d.l.si is qui.§.quod seruus.ff. de acqui.re.do. Item an bannitus, qui posuit bannitum in potestate curię debeat ipse canceliari de banno. vide Bar. tenentem, ꝙ non in.l.ambitiosa. de decretis ab ordini.faci. & ibi scripsi. & vide oĩno Lu.no. circa hoc distinguẽtem in.d.§.vtrum. cuius distinctionem sequitur Are. ĩ loco præalle. in versi. an autem bannitus. sed quid si ex forma statuti villa tenet̃ capere malefactorem. alio statuto cauetur, ꝙ q ceperit bannitũ, habeat centum nunquid villa capiens bannitum ab alio insequutum, debeat habere pręmium? Bar. ĩ.d.§.vtrum. cõcludit ꝙ non: quia villa fuit incitata ab illo qui bannitum insequitur. sed an ille qui insequebatur debeat habere præmium? dicit ibi ꝙ non: quia non cepit: cum statutum requirit capturam. quod no. Alexand.

a ¶ Secta. Vide tu Car.in cle.fi.ĩ prĩ, cũ glos. de hæreti.

SVMMARIVM.

1 *Causæ fiscales dicuntur reipublicæ.*

¶ LEX. IIII.

EX varia. ¶ Qui venit ad defensionẽ reipu. vt delator non punit̃. h.d. ¶ †No.
1 hic, ꝙ causę fiscales dicuntur causę reipublicę. quod dic, vt dixi in rub. de iure fis. ¶ Quærit glo. quę est pœna delatoris: dic vt glo. Vltimò dicit glos. ꝙ delatio non fit ciuitati. dic, vt.s̈.titu.j.l.j.

SVMMARIVM.

1 *Delator non probans non accusatur criminaliter, nisi sit solitus deferre accusationes calumniosas.*
2 *Pœna ferri, amputatio capitis, & linguæ.*
3 *Bannitus in persona & membro, si capitur, debet primò in membro puniri: postea perdere personam.*

¶ LEX. V.

OMnes iudices. ¶ Delator non admittit̃ sine patrona fisci: & malè deferẽtes ex cõsuetudine grauissimè puniunt̃. h.d. ¶ Oppo. ꝙ imponat̃ minor pœna: vt.s̈.e.l. pro-
1 xi. † ¶ So. ibi agit̃ ciuiliter: hic accusat̃ criminaliter. Intellige tñ, ꝙ hęc criminalis accusatio non habet locũ, nisi in eo, qui ex consuetudine deferẽdi facit accusationes calũniosas: vt patet ex text. ibi, deferre
2 non cessant. & ita cõtinebat̃ in codicib⁹ antiquis. ¶ † Quęro, quæ est ista pœna ferri? dicit glo. ꝙ amputabitur caput, & lin-
3 gua, ex quo not. ꝙ† si capitur vnus ex bãnitis in persona, & in mẽbro: ꝙ prius debeat amputari membrum, & postea debeat perdere personã. arg. huius gl. & ita vidi de facto obseruari in ciuitate ista. Bart.

Additio. De hoc est casus ĩ.l.j.in fi.nil.no.appell.pen. ff. & not. per Bar. ĩ.l.ij.ff. de cus.reo. Vide ad

hoc Bal.hic,& in.l.Gallus.§.j.ff.de lib.& poſt.vbi dicit, ꝙ ſi in
ſtituitur filius cum nepotibus, primò veniat filius: poſtea ne-
potes ordine ſucceſsiuo,per gl.ſecũdum hoc valde nota.Alex.

☞ SVMMARIVM.

1 *Proditoriè fieri aliquid, quando dicatur?*
2 *Socius banniti occidens bannitum proditorio modo, punitur.*
3 *Proditor quot modis dicatur? remißiuè.*

¶LEX. VI.

SEruum. ¶Seruus punitur, ſi dominũ
deferat, præterquam in crimi
ne læſę maieſtatis.hoc dicit. ¶†Not.text.ibi
1 cum dicit, de exemplo proditorum. quando
aliquid dicatur fieri proditoriè, plenè dixi in
l.reſpiciendum.§.delinquunt.ff.de pœ.aliâs
dic vt in glo.Bar.

Additio. ¶Hæc lex eſt in argumentum de ſtatuto, ꝙ
2 occidens bannitum, non puniatur.† Modò
quæritur, nunquid ſocius banniti, occidens bannitum prodi-
torio modo, debeat puniri? Caſus eſt hic, ꝙ ſic.& ita practica-
3 tum fuit Peruſij.Et †quot modis dicatur proditor & in quẽ
a cadat delictum proditoris, [a] vide in.c.paſtoralis. extra de re
iudi.Angel.

a ¶Proditoris.vide Felin.in.c.j.de ho-& ꝙ ibi dixi ĩ apo.

* ¶Pro ſoluẽdo.bar.& ĩ q̃ arguĩt de cõtrarietate ĩ hac.l.j. vide concordiã,q̃ poſui ad.l.iiij.§.ſi ĩ vẽditiõe.ff.q.mo.pig.vel hypo.ſol.

De petitio.bonorum ſublatis. *Rubr.*

☞ SVMMARIVM.

1 *Deprehenſus in crimine dicitur, qui de eo eſt conuictus, qñ puniť crimen.*
2 *Deprehenſus in crimine dicitur, qui in ipſo flagranti crimine deprehẽditur quando ſtatutum punit deprehenſionem.*
3 *Statutum puniens deprehenſum portare arma, non comprohẽdit illum qui probatur, quòd fuerit uſus armis.*
4 *Statutum quòd ſi iudex deprehendat aliquem furtũ facere, puniat deprehẽſum in centum: uerificatur in conuicto.*
5 *Statutum puniens repertum facere furtum, habet locum in reperto in flagranti crimine.*
6 *Stat.puniens detectum arma portare, uerificatur in quocunq; portante.*
7 *Statutũ puniens deprehenſum, intelligitur de eo, qui in actu fuerit deprehenſus: niſi uerba dirigat ad iudicem.*
8 *Petitio, ſi ẽ prohibita, quando uideatur ꝓhibita ſuper id, q̃ petitur, cõceßio?*
9 *Geſta ab excõmunicato, licet confirmentur, non ualent.*
10 *Conceßio facta motu proprio, quãdo ualeat: & quid importet, in additiõe?*
11 *Conceßio facta cum clauſula, non obſtante tali lege ualet.*
12 *Ius occupandi bona uacantia, poteſt per ſuperiorem concedi.*
13 *Præbenda & ius præbendæ, poteſt á ſuperiori concedi.*
I le cui eſt conceſſa præbenda non poteſt eam alteri concedere, ſed debet in manu ſuperioris renuntiare: rem autem præbendæ ſic.
14 *Vſufructuarius non poteſt concedere uſumfructum, ſed utilitatem fruendi ſic.*
15 *Conceßio facta motu ꝓprio, quando dicatur facta ad partis poſtulationẽ.*
16 *Bona per fiſcum non poſſeſſa poſſunt motu proprio concedi, non tamen ad partis poſtulationem.*

b ¶Et deprehẽdať. Adde.d.Alex. de Imo.ĩ.l.q ſeruũ.de verb.obl. & ĩ.l.j.ĩ xxxv.co.ver.ĩfert Bar.hic.ff.de acqr.poſſ.& ibi Bar. in prin.ĩ.ix.co.ĩ ver. aliud eſt genus q̃rẽdi.& Ang. ĩ auť. de ſan.epiſ.§.reuerẽdiſsimi. ſed in.l.iij.§. Neratius.ff. de acq.poſ. vbi ét latè p.d.Alex.ĩ.ij. col.ĩ fi.verſi. ĩducunť p Ange. cum concor. ibi p eum ſignatis.

c ¶Per teſtes. adde Rotã.ĩ deciſ.cccxxxv.ꝙ in nouiſ.

¶LEX. I.

* QVisquis. ¶Bona, quæ deferuntur in
fiſcum, nemo poteſt ſibi im-
petrare: & conceſsio factaad petitionem alte
rius non valet: ſecus ſi fieret motu proprio
Principis.hoc dicit.Primò prohibet quẽ pe-
tere.Secundò annullat conceſsionem ad peti
tionem partis petentis.Tertiò validat conceſsionem proprio
motu factam.Secunda ibi: ſed quoniam.Tertia ibi: ſi quid autẽ
1 ¶†Ex prima parte not.ꝙ deprehenſus in crimine, dicitur ille
qui de eo eſt conuictus.Barto.

Additio. Not.tex.in hac.l.ibi, deprehenſus,&c. Not.
ꝙ appellat deprehenſum in crimine omnẽ,
qui de crimine conuincitur.& hoc ſine dubio verum eſt, vbi-
cunque ſtatutum punit crimen: non autem deprehenſionem.
2 ¶†Si autem lex, vel ſtatutum punit deprehenſionem: tunc il-
le dicitur deprehenſus, qui in ipſo flagranti crimine deprehẽ-
3 ditur: vt.ff.de fur.l.iij.& l.ſi quis in ſeruitute.eod.tit.† Et ideo
ſi ſtatutum dicit, ꝙ ſi quis fuerit deprehenſus arma portare, pu
niatur tanta pœna: non punitur, ſi probať, ꝙ viſus fuerit arma
b portare, niſi in ipſorum geſtione reperiatur, & deprehendať. [b]
& hoc eſt: quia ſtatutum ſe retulit ad ipſorum deprehẽſionem
nõ autẽ ſolũ ad armorũ geſtationẽ, vt dictis legib9 ꝓbať.Ang.

4 Additio. †Facit ad ſtatutũ dicens, ꝙ ſi iudex depre-
hendit aliquẽ furtum facere, puniatur ĩ cẽtũ
ꝙ ſi reperit eum non in flagranti crimine, ſed poſt furtum cõ-
ſummatum, verificabitur ſtatutum: quia iudex dicitur depre-
hendere conuincendo, vt hic.& ad hoc.l.j.s̈.de his, qui ex pu.
rõ.mu.pecu.accep.eo.lib.Quod ſine dubio procedit, quando
ſtatutum loquiť de iudice, qui iudex non poteſt deprehende-
re, niſi per actũ iudicialem in cognitione criminum.Sed ſi ſta
5 tutum diceret,† ſi familia ꝑtãtis repererit aliquem furtum fa-
cere, habebit locum ſtatutum: ita demum ſi reperiat in flagrã-
ti crimine.& ita intelligi poteſt.C. de ſeruo fugitiuo.l.ſi fugi-
tiui.in ver.deprehendantur Adde iſtis ꝙ not.Bart.Ang.& alij
in.l.iij.eo.tit.& tex.in.l.j.C.de rap.vir.& tex.cũ gl.ĩ.l.ij.de cu.
reo.& tex.cum gl.in.l.j.C.vbi quis de curia.vel cohor.& in.l.
j.cum gl.vbi ſena.vel cla.& vide Paul.de caſt.in.l.ij.qui teſt.fa.
6 poſ.& ibi dixi poſt Ro.¶†Si autem ſtatutum diceret quicũ-
que fuerit detectus arma portare, ſufficit qñcũꝙ.l.j.s̈.de his, q
ex pub.rõ.mu.pecu.accep.& ibi dixi, aliquẽ inueniri in flagrã
ti, & deprehendi.Adde ad hoc.l.ſiue igiť.& l.ſi quis in ſeruitu
te.ff.de fur.& l.palã.§.qui in adulterio. de ritu nupt.& ꝙ not.
7 †Ange.in.d.l.ſi fugitiui.vbi tenet.ꝙ ſtatutum loquens de eo,
qui deprehenſus fuerit: intelligatur de eo, qui ĩ actu fuerit de-
prehenſus, per dictam.l.palam.& d.l.ſi fugitiui.& l.j.C.vbi qs
decu.ꝙ poteſt procedere, niſi ſtatutum dirigat verba ad iudi-
cem.vt.s̈.dixi.Alex.¶Secundò no.ꝙ ex ſola poſtulatione li-
8 cet infructuoſa punitur quis.¶†Tertiò no.ꝙ cuius prohibe-
tur petitio, eiuſdem non valet conceſsio.Concor.ſunt in gl.&
ſecundum hoc facit, ꝙ ſi prohibetur aliquid per ſtatutũ pro-
poni in conſilio, vel arẽgari: ꝙ ex hoc videtur eſſe prohibita
reformatio ſuper eo facta.Contra hoc facit.s̈.de prec.impe.of
fe.l.vniuerſalis.Sol.hic loquitur, quando prohibetur petitio,
ſeu propoſito reſpectu rei.Lex verò contraria loquitur quã-
do prohibetur perſona petere, ſeu proponere.Barto.

Additio. Vt puta, ſi ſtatutũ diceret, ꝙ nullus magnus
poſsit arengare.Nam ſi arengaret & arenga
affirmaretur, valeret: vt.d.l.vniuerſis.Ang.Adde Paul. de ca.
in.l.j.ĩ prin.ad.l.falci.Quid autem ſi ſit facta propoſita, p per-
ſonam habilẽ? dic: vt ſcripſi poſt Bar.in.l.ij.j̃.de decurionib9.
vide Iac.bu.& Bal.de hoc in.l.ꝙ fauore.de legi.& aliquid per
Bar.& ſcribentes.hoc tribus modis limit.in.l.iij.in prin.ꝙ qſ-
9 que iur.Alex.¶†Sed hoc ſecundũ fallit in excommunicato,
vt in.c.j.extra de reſcrip.lib.vj.¶No.tex.ibi, propter impor-
10 tunitatem petentium.¶†Vltimò not.ꝙ valet conceſsio facta
motu proprio principis.Barto.

Additio. Quid autem importat iſta conceſsio motu
proprio, vide plenè p canoniſtas, in.c.ſi mo
11 tu proprio.de præbẽ.lib.vj.Ang.¶†Quæro qd ſi Imperator
in reſcripto dicat, non obſtante tali lege: an valeat? dicit gloſ.ꝙ
ſic, & bene, vt.l.fi.s̈.ſi contra ius, vel vti.pu.¶Quæro, qd vult
dicere tex.dum dicit, hmõi tm̃,&c.dicit gloſ.q.d.talis cõceſsio
12 facta ꝓprio motu: alś non valere, & iſta bona.†Alij dicunt, ꝙ
poteſt concedi aliqua res de bonis vacantibus tm̃, non ipſum
ius occupandi: ſicut præbenda non poteſt concedi: ſed aliqua
res prębẽdę poteſt.hoc non placet: quia etiã ipſum ius poteſt
concedi motu proprio principis: vt habuiſtis.s̈.titulo.ij.l.j.
13 ¶†Item pręebenda & res pręebendæ poteſt concedi ſuperiori
vt patet in toto titulo.extra de pręben.Ille autem cui eſt con-
ceſſa pręebenda, non poteſt eam concedere alteri: quia debet re-
nunciare in manibus ſuperioris: vt.l.legatus.ff.de offi. præſid.
extra de renun.c.ꝙ in dubijs.Rem autem pręebendæ poteſt cõ
14 cedere ex cauſa.¶†Simile in vſufructuario, qui non poteſt cõ
cedere vſumfructum, ſed vtilitatem fruendi, vt.l. arboribus.§.
15 vſufructuarius.ff.de vſufru.& inſtit.de vſufr.§.finiť.¶†Quę-
ro vtrũ intelligatur in dubio cõceſsio facta ad poſtulationem
vel motu proprio? Rñdeo intelligiť facta ad poſtulationẽ, niſi
exprimatur motu ꝓprio.ĩ.c.ſi motu ꝓprio extra de p̃bẽ.lib.
vj.ſecus in cõceſsionẽ, q̃ fieret p.l.vt dixi.s̈.ti.ij.l.j.Bar.

c Additio. De hoc vide Bar.& Alex.plenè in.l.iij.ff.ꝙ
quiſꝗ iur.Itẽ nõ poteſt probari per teſtes, [c]
ꝙ motu proprio fecerit: vt per Angel. in.l.ſi quis iniquum.in
16 prin.ff.quod qſꝗ iur.Alex.¶†Op.gl.ad.l.iſtã de.l.ij.j̃.de lo-
ca.p̃di.ciui.dicit gloſ. ibi, ab alio poſsidebatur.& ſic innuit, ꝙ
hęc lex habeat locũ, qñ bona conceſſa poſsidẽtur p fiſcũ.quod
videtur probari in prin.dum dicit, fiſcus inuaſit.& ſic bona p
fiſcum nõ poſſeſſa, non poſſunt cõcedi etiã motu proprio.Itẽ
in eis, ſi quis poſtularet, non puniretur.Contrarium puto: nam
etiam, ſi fiſcus non poſsideret, non poſſent peti, nec cõcedi ad
poſtulationem, vt.j.l.proxi.quæ generaliter loquiť: ſed ꝓprio
motu principis

motu principis possunt concedi, etiam si non possiderentur: vt. s. titul. ij. l. j. Non ob. contraria lex: quia ibi loquitur in locatione, quæ fit respectu mercedis: ideò non debeat auferri possessori volenti soluere mercedē congruam. hic loquitur in largitate, seu donatione, quæ fit respectu meriti: quæ non cadit æquè in possessorem, sicut in alium. Bar.

SVMMARIVM.

1 *Leges Codicis non continuantur.*
2 *Maior si punitur, multò fortius punitur & minor.*
3 *Operam dantes rescriptis illicitis, puniuntur.*
4 *Notarius scribens contractum illicitum, qua pœna puniatur?*
5 *Præbenda quæ est consueta concedi, potest impetrari.*
6 *Dispositio huius. l. quòd non corrigatur per authē. bona damnatorum.*
7 *Statutum positum in uolumine statutorum, est maioris efficaciæ, quam statutum extrauagans.*

¶ LEX. II.

Omne. ¶ Nullus admittitur ad impetrandas res delatas in fiscum siue fiscales. & impetrans & officiales curiæ Principis, qui in his impetrationibus operam dant, vel scribunt, legitimè puniūtur. h. d. Primò prohibet impetrationem in genere. Secundò enumerat quasdam personas, de quibus videbatur magis dubitare. Tertiò punit officia les talibus rescriptis consentientes. Vltimò lex ista extenditur ad alias res fiscales. Secunda ibi, & si intestatus. Tertia ibi, sed vir. ¶ Quarta ibi, sed pari forma. & est lex ista quasi glossa, &
1 declaratio legis precedentis. ¶ † Circa primam partem, quidā habent in principio. l. omne enim. & sic videtur continuari ad præcedentes. Alij non habēt enim. si habent, ponitur incœptiuè. Nam leges. C. non continuantur ad precedentes. dicit glo. & . s. de testib. l. quoniam liberi. ¶ Item ex principio & ex fine collige differentiam inter istam legem, & præcedentem. Nam precedens loquitur de rebus iam incorporatis in fiscum: cum dicitur fiscus inuasit. hic de omnibus tam incorporatis, q̄ non.
2 ¶ Venio ad secundam partem. Ex qua nota, † quòd si punitur maior: multò magis debet timere minor. hoc colligitur ex ver
3 su cum dicit, cū nec illis. ¶ † Venio ad tertiam partem. Ex qua no. quòd officiales, & dantes operam istis literis, vel rescriptis illicitis, puniuntur. ¶ Item not. quòd puniuntur notarij. Simile in. l. iubemus. §. sane. C. de sacrosanctis ecc. Sed aduertendū: quòd hic non puniuntur pœna falsi: sed alia pœna hic inserta.
4 ¶ † Et sic notarius scribens contractum illicitum, non tenetur
a pœna falsi,[a] nisi in casibus, in quibus est expressum à lege. facit s. de testa. l. iubemus. Adde tex. §. quia verò leonis. in authenti. de non alienā. cū gl. in verbo proferre. & no. per But. & Bald. in. l. iubemus. §. si me. el. j. de sacrosan. eccle. de hoc etiam aliqd per Bal. in rub. de fide instru. in. x. col. in ver. dixi. iij. & in. l. su
5 per chirogapharijs. s. si cer. pe. Alex. ¶ † Venio ad quartā partem. Ex qua colligit glo. argu. quòd præbenda non debet impetrari: quod intellige verum de rebus, quę pertinent ad cameram ecclesiæ Romanæ, vel fisci. Sed prębenda consueta conce di, cū vacat bene potest impetrari, vt extra de præben. & concess. præben. per totum facit. j. de omni agro deser. per totum il
6 lum titu. ¶ † Oppo. ad id, quod in præcedenti particula dicit de publicatione bonorum. authen. vt nulli iud. in fi. & . s. de bono. dam. authen. bona damnatorum. dicit glo. quòd hæc corrigitur per illam authen. Docto. contra: cum hic non damnetur ad mortem ciuilem, vel naturalem. vt hic notatur. ¶ Oppo. ad vltimam particulam in eo, quod dicit, pragmatica iussio. s. de no. co. compo. l. j. §. fin. Sol. dicit glo. ibi erat inserta in corpo-
7 re iuris, & † sic maioris efficaciæ est statutum positum in volumine statutorum, quàm quædam reformatio extrauagans in illa. Est enim maior pręsumptio, q̄ sit facta ad postulationem alterius: fortè, sicut in rescripto. & vidistis. s. eodē. l. proxi. & q̄ dixi in. l. j. s. de bono. vac. Intellige de lege in corpore iuris inserta: aliàs secus: vt hic. ¶ Opp. s. de leg. j. §. fin. Sol. vt in gloss. ¶ Oppo. q̄ in multis casibus admittatur petitio bonorum: nā admittitur petitio hæreditatis, & petitio bonorum possessionis. & si. Solu. in illis petitur iure permittente: hic iure prohibente. Barto.

De his, qui se deferunt. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Hæres non capax, se deferens præmiatur, & an teneatur se deferre statim?*
2 *Mulier in diuisione habet optionem.*
3 *Maior an debeat dare optionem minori.*
4 *Authoritas unius sancti fulcita authoritate testamenti ueteris præfertur cōstitutioni Papali, etiam in decisionibus causarum.*
5 *Hæres non capax institutus punitur pœna, de qua hic, quādo studiosè celat fisco, & fideicommissario.*
6 *Inimicitia, q. cadat in muliere.*
Bannitus qui non habita pace ab inimico ex forma statuti, debet rebanniri, ita debet habere pacem à muliere succedente offenso, sicut à masculo.

¶ LEX. I.

Si cuius. Grauatus tacitè de restituendo non capaci, si se deferat lucratur tertiam: vxor verò defuncti non capax se deferēs lucrat dimidiam: & facta diuisione habebit optionem: occultantes verò legitimè puniuntur. h. d. De materia vide Bald. in. l. senatus. §. senatus. ff. de iur. fi. Alex. ¶ Primò loquitur qn̄ hæres grauatus tacitè de restituendo non capaci, se defert. Secundò quando vxor nō capax, cui debet fieri restitutio defert seipsam. Tertiò punit heredem occultantem. Secunda ibi, q̄ si
1 ab vxore. Tertia ibi, & tunc occultator. ¶ † Ex pria parte no. præmium hæredis deferentis. Secundo not. q̄ debet se deferre statim. ¶ Op. q̄ non statim. d. l. edicto. §. cū autē. ff. de iur. fis. gl. ponit plures sol. Do. tenet vltimam. dic, vt in. l. cōtraria. ¶ Op. & videtur: q̄ debeat lucrari dimidiā, & nō tertiam: vt. ff. de iur. fis. §. cū tacitū. Sol. ibi loquit de fideicōmissario, hic de hærede rogato. Item contra. ff. e. l. senatus. §. senatus. vbi etiam loquitur de hęre. Sol. circa istam materiam distingue, vt ibi plenissimè per Dy. ¶ Venio ad secundam partem & op. ff. de iu. fis. l. cum
2 tacitum. Sol. gl. hic. Tu plenè dic per Dy. ī. d. §. senatus. ¶ † Ex ista parte no. illud, q̄ dicitur. q̄ mulier in diuisionē habet op-
3 tionem. Ex quo dicunt vulgares, † q̄ maior debet dare optionem minori, q̄ est falsum: nisi in casibus, in quib⁹ priuilegium conceditur, vt hic, & . l. ij. j. de meta. aliàs diuisio expediretur officio iudicis: vt insti. de off. iu. §. si familię. & . §. seq. a

Additio. Adde Bar. hic, & . l. pe. C. commu. diui. Sed
b quod maior debeat facere partem minori.[b] habemus authoritatem antiqui testamenti: quia Abraham fecit partem, & Loth elegit. Et idem dicit Augu. vt refert Bald. in dicta leg. penulti. & de hoc est gl. sing. in. c. de libellis. xx. di.
4 secundum do. Abba. in. c. qualiter & qn̄. de accu. quæ dicit, † q̄ dictum alicuius sancti fulcitum authoritate veteris, vel noui testamenti, præfertur constitutioni Papali, etiam in decisionib⁹ causarum: secus si cessaret lex diuina: quia tunc decisio Papa-
c lis pfertur dicto cuiuslibet sancti:[c] q̄a Papæ, & non sanctis fuit data potestas legis condendæ. alleg. no. in. c. mandata. de psum. b Legistæ tamen tenent communiter opi. Bar. & respondēt ad c. j. de parochijs, quòd loquitur in dispensatis: vel, quia est speciale fauore fidei. Sed fortè secundum moder. in. d. c. qualiter. c nulla dictarum solutionum est bona. & ideo fortè contrarium posset teneri: cùm non reperiatur pro opin. iuristarum decisio clara. reliqua scripsi post Bal. in dicta leg. pe. Adde quod idem dicit Bald. in leg. secunda. j. quam. & quibus quar. pars debet. licet Barto. contra in. l. iij. s. communi diui. Alexan. Adde Bal. in leg. si minor. C. communi diuidundo. qui tenet illud, q̄ Bar. hic. Idem tenet ipse in. l. procur. C. de eden. ibi, modus. p̄ quo facit. lex. cum quis. §. fi. de naturali. libe. Bald. in. l. suus quoque d de hęre. insti. tenet contrarium, dicens: q̄ imò iuniori danda est electio. Io. an. in. c. j. de parochijs. post Hosti. dicit, q̄ senior facit partes, iunior eligit, & hoc sequitur Bal. in. d. l. si minor. Ange. verò in. l. sancimus. C. de don. dicit consuetudinem seruandam. vide Bar. in. l. ij. s. quando & quibus quarta pars qui tenet idem, q̄ hic. Contrarium tenet. d. Flo. in. l. arbiter. fami. er. Ale.
5 ¶ † Circa vltimam partem quęro, quando hęres puniatur pœna hic posita. Rn̄deo, qn̄ studiosè cęlat fisco, & fideicōmissario q̄ patet ex tex. dum dicit fisci & mulieris inimicus. Barto.
6 Additio. No. † tex. ibi, pariter inimicus, q̄ inimicitia ca
d dit in mulierem.[d] Et ideo si statutum dicit, q̄ bannitus non habens pacem ab inimico, debeat rebanniri: ita debet habere pacem à muliere succedente passo iniuriam, sicut à masculo. Nec obstat in lombarda, vbi dicitur q̄ ī muliere nō cadit inimicitia, nec portat arma: quia dico inimicitiam dupliciter posse considerari. Vno modo, prout inimicitia concernit rancorem animi inimicantem: & isto modo sic cadit inimicitia in muliere, sicut in masculo. & ita loquitur hic. Alio modo, p̄ut respicit, & concernit aliquos actus extrinsecos viriles: prout est arma portare, & vindictam de inimico petere, & facere. & hoc non competit mulieri post cessas voluntates. & ita loqtur lombarda. Angel.

a ¶ Et sic notari⁹ nō tenet pœna falsi. Adde, q̄ licet hoc q̄ hic dicit, sit verū ponit tn̄ alia corpalis pœna. ita no. iste ī. l. iubemus. s. de episco. & cle. & Bartol. in. l. ij. s. de eunuch.

b ¶ Minori. adde. Lu. Pō. ī sing. ver. diuino.

c ¶ Sancti. Vide tu ad hæc not. p Feli. in. c. ne innitaris. de cōst. post prin. ī ver. ī tex. ibi sanctorū. cū pluribus sequent.

d ¶ In mulierē. Tu ad hoc, vide feli. ī c. oporteat. ī. iiij. colū. ī fi. vers. nunq d autē. de accu.

Si libera. impe. so. sine hærede deces. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Decedere sine hærede, quando quis intelligatur? ubi q. in feudis sine filijs.*
2 *Ius accrescēdi, an habeat locum in dispositionibus inter uiuos, & ante emolumentum quæsitum?*

¶LEX. I.

IVbemus. ¶Inter ſocios imperialis
liberalitatis factę etiam in
ter uiuos.eſt locus iuri accreſcēdi,etiam poſt
dominium vtrique quæſitum . hoc dicit.
1 ¶†Quæro,quomodo intelligatur quis dece
dere ſine hærede? quidam dicunt ſine hære-
de:id eſt ſine filijs:vt.l.ex facto.in fine.ff.ad Trebellia.Alij di-
cunt:quòd ſine hęrede largè,vt.l.j.&.l.vacantia.s̈.de bon.vac.
Tu dic de hoc debere perpendi ſecundum qualitatem rei,quę
conceditur.Nam ſi concederetur feudum , intelligeretur ſine
hærede.i.ſine filijs.In alijs rebus,quę ſui natura transferuntur
ad hæredem,accipimus largè.& dixi in.d.l.ex facto,ī fi.Adde
quod dicitur per Bar.in.l.vt iureiurando.de oper.libertorum
& docto.ibi.Imol.in.l.ex facto.§.fina.& adde Bal.in. c.j.in.ij.
colum.de alic.feud.vbi intelligit per illum text.ſine filijs ma-
2 ſculis.& rationem aſsignat,vt ibi per eum.Alex.¶†Opponi.
quod in diſpoſitionibus inter viuos non ſit locus iuri accreſcē
a di: vt leg. ſi mihi & titio. [a] ff.de verborum obligationibus.So.
ſpeciale hic ī donatione imperiali.¶Et aduerte:quia ſunt duo
ſpecialia.Primum quod dixi.ſecundum,quia etiam poſt dona
tionem iam acquiſitam vtriuſque,ſi in perſona vnius deficiat,
eſt locus iuri accreſcendi : vt hic quod in alijs non eſt in pro-
prietate.l.j.circa fin.ff.de vſufruct.accreſ.& omnes concordā-
tię quæ dantur hic in gloſſ.circa ius accreſcendi, habent locū
ante emolumentum quæſitum , præterquam in iure patrona-
tus.de hoc dixi plenè in.l.re coniuncti.ff.de leg.iij . Adde Bal.
in leg.prima in principio.in penulti.columna.C.de cadu.tol.
vbi per iſtum tex.dixit idem in feudo conceſſo à Principe , in
quo,eſt locus iuri accreſcendi. quod voluit etiam ipſe Baldus.
in ca.j.de fratre de nouo beneficio inueſt.& in ca.j.de duobus
fratrib.à capi.īueſt.¶Et idem dicit ī feudo à rege conceſſo.&
idem voluit Rapha.& Paul.de caſt.in leg.quod dicitur.de ver
borum obligatio.faciunt not.per Barto,in leg.re coniuncti.in
vltima columna.de leg.iij.Alex.

a ¶Et Titio.Et ibidē ad hoc vide.d. Alex.& Imo.

b ¶Studiosè.Vide Feli.ī.ca.q̄tereà.de iu.ī.iiij.fallen.& in c. veniens circa fi. de ſymo.

c ¶Dñij.Sed an ſemper ſuū dicat & denotet dñiū,vide Feli.in.c.puenit.el. j. de iureiur.& ī.c.j. de ſpō.ī.v.colum. & q̄ dixi ī.d.c.peruenit. ī apoſt. Tu vide oīno An.cor. ſin.ſuis.ī ver.meus incipi. licet verbū me⁹.dixi poſt gul. de cu.ī.l.oīno.nu. j.& ī ver.q̄ tūc habebat.s̈.de epiſ.& cle . dixi poſt, iſtū cōſ.cxxj.inci. ſtatuto ciuitatis Piſanę.& dixi poſt.Cōpoſ.ī.c.j.§.v.ī ver. ſuū denotat dñiū, extra de poſtu.pl.

De theſauris. Rubrica.

¶Glo.continuat rubricam duobus modis.Secunda vera:quia
prima propriè eſt adoptatio ad inferiora,non continuatio : vt
l.ij.ff.de ſtatu homi.Barto.

SVMMARIVM.

1 *Arte magica & ſimilibus ſacrificijs,uti non licet.*
2 *Superfluè impetratur,quòd à iure communi conceditur.*
3 *Sententia,uel contractus,quæ annullatur ipſo iure,quis non debet petere,q̄ annulletur.*
4 *Statutum continens idem,q̄ ius commune,non ualet.*
5 *Studiosè percutere quis dicitur, qui certo propoſito percutit.*
6 *Creditor non poteſt in fundo ſibi pignorato theſaurum quærere.*
7 *Maritus eſt dominus rei dotalis,ſed reuocabiliter.*
8 *Suum: an dicatur ratione dominij directi,uel utilis?*
9 *Dominus directus,q̄n poßit quærere theſaurum in re feudali.*
10 *Caſus in quo dominus non poteſt permittere in ſuo,ut quis operetur, ſcilicet,ut ſi quis in fundo ſuo nomine,& nō domini theſaurum perquirat.*
11 *Violator legis punitur extraordinariè.*
12 *Contemnēs mandatū regis,ubi non eſt certa pœna,punitur extraordinariè,*

¶LEX. I.

NEmo. ¶Quærere theſaurum in pro-
prio omnibus licet.ī alieno ve
rò ſuo nomine nullo mō licet.& ſi theſaur⁹
inuentus fuerit à fortuna , inter inuentorē
& dominum diuiditur hoc dicit.Primò lo
quitur in genere. Secundò in ſpecie: & in
volente quærere theſaurum in ſuo. Tertiò
in quærente in alieno theſaurum.Quartò puniūtur cōtrafaciē
tes.Quintò loquitur in inueniente theſaurum à fortuna.Secū-
da ibi:nam in ſuis. Tertia ibi:in alienis.Quarta ibi:q̄ ſi nobis.
Quinta ibi.q̄ ſi fortè.Ad materiam huius leg . ſi quis aſſerit in
fundo alieno ſe inueniſſe venam ferream, vel lapidum:& vult
videre & ingredi fundum inuito domino:an poſsit?dic q̄ ſic:
quia verſatur publica vtilitas.gl.eſt ī.l.iij.j̄.de metallarijs.quā
allegat Ro.in ſingularibus in litera.T.no.lxvj.ſec⁹ verò ſi pri-
uata vtilitas tantum verſaretur,per iſtum tex.Alexand.Prima
1 pars eſt clara.¶†Circa ſecundam not.q̄ non licet vti iſtis ſacri
ficijs.ad q̄.s̈.de malefic.& mathe.l.j.¶Secundò not . quid eſt
theſaurus propriè loquendo,licet aliquando ſumatur impro-
2 priè:vt in gl.¶†Tertiò not.q̄ ſuperfluum eſt impetrare à prin
cipe,q̄ à iure communi conceditur.facit.ff.ad municip.l.j.in fi.
3 ¶†Et ſic eſt argumentum , q̄ quando.l.annullat contractum,
vel ſententiam ipſo iure,non debet peti à iudice, vt pronūciet
nullum.Quod dic plenè,vt dixi in.l.quæ ſub conditione.in fi.
4 ff.de condi.inſti.& de ap.l.ſi expreſsim.Facit etiam,† q̄ quan-
do ſtatutum continet idem,quod ius commune, non valeat.q̄
tangit Io.an.extra de conſtit.c.j.lib.vj.dixi plenè.ff.ad leg.fal.
l.j.in princip.

5 Additio. ¶In tex.ibi,ſtudio.¶†No.verbū ꝓ ſtatu
tis dicētibus, ſi quis ſtudiosè percuſſerit ali
b quē , in tantū puniatur:q̄ ille dicatur ſtudiosè [b] percutere,qui
percutit certo propoſito.vnde ſi caſu eſſet facta percuſsio,nō
puniretur pœna ſtatuti.Pro hoc eſt gl.ordinaria de his,qui ſe
defe.l.j.in fin.glo.& vide quod no.Bart.in lege prima.§.j.ff.ſi
6 quis teſt.liber.eſſe iuſ.fue.† in gloſſ.ij. ibi , non ergo creditor.
¶Not.q̄ creditor non poteſt in fundo ſibi obligato theſau-
rum quęrere tanquā in ſuo.Remanet em̄ pignus ſemper in bo
nis debitoris:vt.s̈.de pig.act.l.ſi pignus.¶In eadē ibi.§.ſi fun
7 dum. Non ob.l.cum poſt.§.in dotem.de iure dot.†vbi mari-
tus eſt dominus rei dotalis:quia hoc eſt verum,ſed reuocabili-
ter:quia debet reſtituere:vt.d.§.ſi fundum.vt ibi not.per glo.
Dy.& Bar.& dic,vt ibi per Bar.Angel. Statutum nihil addēs
iuri communi non valet.facit quod no. ſingulariter Bart.in.l.
iij.§.ſi rē.ff.de leg.iij.authen.illius gl.vbi dicit , q̄ ſtatutum di-
ctans victum victori in expenſis condemnari : habebit locum
etiam in habente iuſtam cauſam litigandi,vt aliquid addat iuri
cōi:aliâs non valeret ſtatutum,per hic not.& idē firmauit Bar.
in ſuis conſilijs& per Bar.& ibi moderni in.l.properādū.§.ſin
autē alterutra.C.de iud.& per Bart.in.l.iiij.§. prætor ait.in.iij.
col.ff.de damno infect.& no.gl.in.c.j.de conſti.lib.vj.vbi dicit
q̄ ſtatutum continens ius commune,eſt ius commune,non ſta-
tutū.& idem voluit Bal.in.l.ij.in fi.ff.de le.j.& de hoc ꝑ Ang.
& Imo.in.l.ſtipulatio.ver.niſi.de ver.ob.& per Bar.in.l.j.ad.l.
8 falci.& Bal.in.l.j.de ſeruis manumiſ.Alex.¶†Circa iſtam par-
tem quæro,quid eſt dictum in ſuis?gloſſ.intelligit ſuum,ratio-
c ne directi dominij, [c] vel vtilis.

Additio. Intelligo gloſſ.ſecundum Andr.de Baru.de
directo & vtili . Ponitur enim ad differentiā
vtilis tantum, quod continetur appellatione ſui: vt hac gloſſ.
¶Sed nunquid directum dominium ſine vtili contineatur ap
pellatione ſui puta præſcripſiſti longo tempore rei meæ : ego
habeo directum dominium ſecundum veram opi.in authen.ni
9 ſi tricennale.C.de bo.mater.†¶Tu habes vtile. Vel dedi tibi
rem in feudum:nunquid potero,ſicut in meo theſaurum quæ
rere? Andr̄ prędictus vidit hanc arduam quæſtionem de facto
& videtur quod non contineatur appellatione ſui:quia deſijt
habere effectum dominij.Et conſtat,q̄ ille,qui habet vtile po-
teſt vendicare:vt.l.j.§. qui in perpetuum.ff.ſi ager vectig.vel
emph.pe.&.s̈.de pręſcrip.xxx.an.l.ſi quis emptionis. ergo il
le,qui habet directum,non poteſt vendicare: quia duo non ha
bent vendicationem eiuſdem rei.d.l.ſi quis . ergo non dicitur
locus ſuus,quem non poteſt vendicare:vt.d.§.qui in perpetuū
argu.econtra, q̄ ſic , quia poteſt vendicare ab alio poſsidente,
q̄ ab eo,cui conceſsit.ff.de ſuperfi.l.j.§.quod autem.So.Si poſ
ſidente eo,cui cōceſsit,ingrediatur,videtur ingredi locum alie-
num:ſed ſi alio poſsidente,ſecus:vt optimè patet,in.d.§.quod
autem.Angel. ¶De ſignificatione meum ,tuum, ſuum, di-
xi plenè in.l.quintus.§.argento.ff.de auro & argen.leg.Quæ-
ro,quid ſi inueniatur theſaurus in loco ſacro,vel alio loco reli
gioſo?dic,vt in gloſ.¶Quæro quid ſi inuenitur per artem ma
10 gicam?dic q̄ erit fiſci:vt in gloſſ.¶†Circa tertium,not. caſum
in quo dominus non poteſt permittere, vt in ſuo operetur.q̄
alleg . gloſſ.ad quæſtionem in.l.cum fundum.ff. de vi & vi ar-
ma.& ibi vide.¶Item aduerte, q̄ hoc non operatur voluntas
domini,vt alius quærat ſuo nomine,ſed alieno poterit, per cō
ſequens:cum non ſit prohibitum.¶Venio ad vltimam partē:
& circa iſtam partem glo.oppo.vno modo. deinde quærit gl.
de vna quæſtione.dic vt in ea.Bar.

11 Additio. In glo.in ver.legis.¶†No.quòd violator le-
gis punitur extraordinariè: quia non eſt cer
12 ta pœna impoſita contemptoribus.†& facit ſecundū And. de
Baru.ad.q.de qua cōſueuit dubitari, qua pœna afficiatur con-
tēptor mandati regis.Nam mandatū principis,lex eſt genera-
lis , ſi eſt clauſum in corpore iuris,vt in authē.de man.princip.
ſiue ſpecialis in ea re tantum,pro qua mandatum emanat.s̈.de
leg.l.ij.¶Alij dicunt,q̄ punitur pœna capitali:vt.j.de vete.nu
miſ.pol.l.fina.¶Sed illa poteſt intelligi de mandato contem-
pto,in quo continetur certa pœna:aliâs punitur extraordina-
riè Nam

riè. Nam & alibi lex imponit pœnam deportationis: vt. j. de
fun.limitro.l.iij. in fin. Alibi pœna pecuniaria. j. de agen. in
a rebus.l.fina.Angel.[a]

De annonis & tributis. Rubrica.

¶Circa rubricam quærit gl.quid appelletur annona:&quid
tributum.dic vt in ea. Quæ autem differētia ſit inter vectigal
b & tributum,[b]no.gl.in.l.j.§.j.ff.de pub.& ibi dixi.¶Quæ eſt
differentia inter cenſum & tributum.dic vt ibi.¶Item quæ-
rit glo.quotuplex eſt tributum.Item quærit quale,ſeu quan-
tum eſt tributum.dic vt in eadem.Bart.

Additio. Quid eſt tributum.per Bal.in.l.fin.in.j.col.
C.ſine cenſu,vel reliqui.&quod not.Bar.in
l.reſcripto.§.fi.ff.de mune.& hono. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Præſtatio annonæ eſt realis obligatio.*
2 *Decimarum obligatio eſt realis.*
3 *Dominus, qui locauit fundum ſuum ad pecuniam, ita quod colonus fructus omnes percipiat pro certo tempore, non tenetur ad tributa: niſi conſuetudo aliter ſe habeat.*
4 *Feudatarius & emphyteota, an teneatur ad collectas? remiſsiue. & nu.6.*
5 *Creditor, an teneatur ad collectas pro pignore?*
7 *Collecta quando imponitur perſonæ pro rebus, inſpicitur perſona, cui imponitur.*
8 *Onus collectarum ſubit, qui fructus recipit.*

¶LEX. I.

AEs quidem. ¶Onus ęris alieni eſt perſona
le: & ideò inter hæredes diui-
ditur pro hæreditarijs portionibus. Onus annonæ
& tributorum eſt reale: prout quis poſsidet, & fructus perci-
pit, oneratur. hoc dicit. Ex ſummario habes legis rationem.
1 ¶†No. quòd præſtatio annonæ reſpicit res, & ſic videtur,
quòd ſit obligatio realis, & non perſonalis. quod dic, vt in.l.
Imperatores.ff.de publi.vbi gl.tangit.
2 Additio. †¶Quid de decimis? dicit An. de Baru. ꝙ
reſpiciunt res: quia dicũtur eſſe tributa egē
tium pſonarum.xvj.q.j.decimæ.& ideò quod in tributis ſer-
uatur, & in his teneas. Ang. Quærit gl. quid ſi poſſeſſor non
3 eſt ſoluendo? dic vt in ea. ¶†Vltimò gl.no.ex hac.l.mirabili
ter, quòd ſi aliquis locauerit fundum ſuum in pēſionem per-
cipiendam in pecunia, ita ꝙ fructus omnes remaneant apud
c colonum, ꝙ dominus ad tributa non tenetur:[c] niſi conſuetu-
do aliter ſe haberet. vide gloſ. ſuper verſ. fructus. & eam per-
petuo tene menti. Bar.

Additio. Caſus eſt in.l.ſi ſine hęrede.§.Lucius.ff.de
admi.tut.Ale. Adde Bart.in repe.l.placet
C.de ſa.ſan.eccl.& in.l.priuatæ.j.de excu.mu.p Bal.in.c.j.per
quos fiat inueſti. Quod etiã intellige dato, ꝙ dñs eſſet exem-
ptus ratione priuilegij, vel alia cauſa, ſecũdũ Ang.in cõſ.inci-
piēte, cõmune caſtri franchi. eſt vltima.& ibi voluit, ꝙ licet ec
cleſia nõ teneatur ad collectas pro ſuis poſſeſsionibus: tamen
laicus poſsidēs dictas poſſeſsiones etiã ab eccleſia, nõ gaudet
dicto priuilegio eccleſię. Cõtrariũ voluit ad literã Bald.in.l.j.
in.j.colla.vel.ij.C. de iure emphy.vbi voluit, ꝙ emphyteota
teneatur ſoluere collectas, & tributa. ꝙ tamē dicit eſſe ſecꝰ in
colono priuilegiato, per.l.ſi pēdentes.§.ſi quid.ff.de vſufruc.
Et in fructuario adde tex.per Bal.in.l.hactenus.ff.de vſufruc.
qui tex.licet loquatur in tributis do. tamen ibi intelligũt etiã
in collectis & datijs. Et adde vnũ cõſilium Bal. ꝙ eſt in nume-
ro.xxvj.quod incipit, an muliere &c. vbi etiã dicitur, ꝙ fru-
ctuarius & ſimiles poſſeſſores non tenētur ad collectas.&ad-
de quod no.Bar.& ibi ſcripſi in.l.licitatio.§.fi.de public, Ale.
Et hoc verum in oneribus realibus, Bart.
4 Additio. †Quid autē in feudatario: an teneatur ſol-
d uere ipſe collectas?[d] vide Bal.ĩ.c.j. p quos
fiat inueſt.&vide And.de Iſer.ĩ ti.q̃ ſint regalię.in ver.Anga
e rię.¶Quid in emphyteota[e] & colono? vltra hic no.vide Bal.ĩ
5 l.j.in.j.co.de iure emph.¶†Quid in creditore pignoris, vide
6 Bal.in.l.cũ notiſsimi.ĩ.iiij.col.C.de pręſcri.xxx.an.†¶Quid
in emphyteota eccleſię, vide Bal.in.l.priuatę.j.de exc.mu.Itē
7 ad hoc vide Bar.in.l.quæſitũ.ff.de vſufru.leg. Alex.¶†In col
lectis verò, q̃ imponũtur pſonę pro rebus eſt inſpicienda pſo-
na, cui imponitur.l. reſcripto.in fi.ff.de mu. & ho.&.j.e.l.in-
dictiones.& ibi no.&.j.de mu.pa.ſup rub.ſic iſtud diuidit̃ in-
ter heredes p hęreditarijs portionibus: vt in prin.huiꝰ.l.Bar.
8 Additio. †Onus collectarum ſubit, qui fructus re-
cipit.l.ſi pēdētes.§.ſed ſi quid.ff. de vſu-
fruc. Vide Lu.in.l.inter quos.§.damni. de dam. infe. Et adde
quòd pro hoc dicto videtur caſus in.l. ſi ſine hærede.§.lucius
ff.de admit.tut.

¶LEX. II.

INdictiones. ¶Ad onera realia non te-
netur quis in plus, quam de
re poſsideat.h.d.Gloſſ.hîc dicit, ꝙ triplex eſt genus
munerum.quod videbitis plenius in rubr.j. de mu. pa. ſuper
rub.ideò hic aliquid non dico.

SVMMARIVM.

1 *Officiales nõ poſſunt remittere collectas: tamen propter paupertatem ſic.*

¶LEX. III.

OMnes. ¶Omnes debēt ſoluere, ꝙ princeps
imponit: & officiales nõ poſſunt au-
1 gere, vel diminuere.h.d.¶†Not.ꝙ officialis nõ po
teſt remittere collectas, ſiue tributa.circa ꝙ dic, vt
in.l.fi.§. ſi qs pfeſſus.ff.de public. ¶Vltimò no.gl.quę dicit,
quòd officiales ppter paupertatē poſſunt remittere. quã gl.
no.bene.Bar.Officialis propter paupertatē poteſt collectam
remittere.Idem Bal.in ſuo tractatu de carceribꝰ, in quarta col.
per gloſſ.iſtam.hìc adde text.& ibi Barto.in.l.interdum.§. ſi
quis profeſſus.ff.de public.& ſcripſi in.l.filiuſfamili.in prin-
cipio.de donatio. Adde etiam de mulcta per iudicem remit-
tenda propter paupertatem.l.illicitas.§.fina.de offic.præſid.
& Bartol.in ſuo tractatu de iudi.in vltima col. & quod dixit
Bal.in.l.ij.§.ſi quis in iudicio.ff.ſi quis caut.vbi dixit per hanc
gl.& per.c.licet.de cēſibus.ꝙ ſi ſtatutũ dictet appellãtem de-
bere ſoluere gabellã, aliâs appellatio ſit deſerta, ꝙ nõ habeat b
locũ in illo, q appellat paupertatē nõ poteſt ſoluere: quia dici
tur ei remiſſa gabella ipſo iure à ſtatuto. & ita dicit de facto
obtinuiſſe. Sed quid ſi remiſſa eſt mulcta per officialē, & po-
ſteà peruenit ad pinguiorē fortunã: an teneatur ſoluere? vide-
tur quòd ſic, per id quod habetur in.§.fi.Inſti.de acti. Cõtra-
rium determinat glo.& ibi Bart.in.d.l.illicitas.§.fin.& ſequi-
tur Aretinus in.l.ij.ff.quis & à quo. Et adde etiam vnũ quod
dixit Bald.in.l.acceptã.C.de vſuris.ꝙ ſi ex forma ſtatuti non
ſoluēs gabellã ex cõtractu: ꝙ cõtractus ſit nullus: quòd cõtra-
ctus nõ annullabitur, ſi nõ potuit ſoluere ppter paupertatē.
Et in materia adde Inn.ĩ.c.ex ratiõe.de app.vbi dixit, ꝙ pau
pertas excuſat à pſecutione appellationis: & ſic nõ currũt fa c
talia.ꝙ ſequitur Bal.in.d.l.acceptã.in.xxiij.q.Cõtrariũ tenet
idē in.l.fi.C.de cõdi.inſer.p gl.in.l.cũ ita.in prin.la.ij.de cõdi.
& demon.Itē adde Ang.in.l.nõ facile.ſi cui pluſq̃ p.l.fal. vbi
remittitur reo cautio de expēſis, in cauſa recõuētionis ppter
paupertatem, ad quam aliâs tenebatur ex forma ſtatuti. Alex.

SVMMARIVM. d

1 *Munus ordinarium eſt, quod à lege imponitur.*
2 *Fidelis & deuotus dicitur, qui tributa ſoluit.* e

¶LEX. IIII.

OMnes. ¶Omnes cogũtur ſoluere publicas fun
ctiones: cum non ſit munus extraordi-
narium: & ab eo nemo excuſatur. ¶Ad euidentiam
ſcias, quod ſi alicui cõceditur excuſatio à muneribus, nõ por-
rigitur ad munera ordinaria, ſed extraordinaria. hoc pręmiſ-
1 ſo caſus eſt planus, ¶†No. ꝙ munus ordinarium eſt quod à
lege imponitur: vt hìc, dum dicit. l. noſtra, ſignatum eſt &c.
2 ¶†Secundò nota, quòd ille dicitur fidelis, & deuotus, qui tri-
buta ſoluit. Bar.

SVMMARIVM.

1 *Comitatenſes, qui plus diſtant, minus grauantur.*
2 *Victualia de illa prouincia, in qua eſt ubertas, debēt ad prouinciam, in qua propter guerram non eſt abundantia, portari.*

¶LEX. V.

PRo locis. ¶Qui plus de fructibus colligit,
plus ſoluit: qui minus, minus.h. d.
¶Quæro, quid eſt hoc dictum pro locis? gloſſ. ex-
ponit, id eſt, pro magnitudine locorum.q. d. ille qui poſsi-
det magna prædia, plus debet portare, quàm ille qui poſsi-
det parua. & intellige magnitudinem reſpectu redituum: vt
l.fi.§.de allu. & palu.iuncta.l.j.de euic.&.l.cũ poſſeſſor. ff. de
cēſi.¶Quęro dicitur hic, proximitate. quid eſt hoc dictũ. glo.
dicit, qa ſunt prope limina. hoc vult dicere vt illi, q ſunt pro-

a ¶Adde poſt not. hic ne fallaris, ꝙ iſte titulꝰ nõ habet locũ in theſauro ĩ pecunia aurea, vel argētea effoſſa: qa improprièdicitur theſaurus. de quo in.l.peregrè.alſ eſt l.Pomponiꝰ.ff.de acq.poſ.& ĩ.l.theſaurꝰ.ad exhiben.& oĩno p An.are.in.§.theſauros.in fin.inſt.de re.diui. quē refert & ſequitur Gerar. de petra ſancta, ſingul. ſuo.xcv.inci.tenementi &c.

b ¶Et tributum.ad ꝙ vide Felin. in.c. ad audiētiã. de pſcri.in.vij.co.vide iſtũ in.l. placet. & ibi do. meum Iaſ. ſ.de ſac.ſanc. eccl. Panor. in.c.quod clericis.ad fin. extra de fo.comp.& in.c.j. & .ij. extra de cenſi.

c ¶Nõ tenet̃. adde no.d.Soz. in cõſi. ccxvij. inci. circa hanc.q.ver.vj.hęc cõcluſio. in.ij. pte char.xciij.

d ¶Collectas. vide do.Ale.de Imol.ĩ cõſ.xxv.ij. parte.

e ¶In emphyteota. vide do. Sozino.in conſil.ccvij. inci. circa hanc.q. ver.hæc cõcluſio. cũ ver. ſeq. & ver. v.cõfirmatur. Sed quid de illo, q habet ad liuellũ. de xxviij.an.ĩ.xxix. qui cõtractus nõ differt à contractu emphyteuſis, ver. ex quibus omnibus.in fi.conſi. in ij.parte char.xcij.

pe limina, qui minus grauãtur in expẽsis itineris, plus grauãtur in portãdo annonam. & illi, qui magis distãt à liminibus: quia plus grauãtur in expensis itineris, releuantur, vt minus
1 portent annonę. † Quod est notãdum pro grauaminibus, quę tota die inferuntur comitatensibus, vt minus grauentur, qui plus distant: vt sic ab onere itinerum releuentur. nunquã tamen quis cogitur exire prouinciam: vt. j. eo. l. nemo. Bart.

2 **Additio.** † Allegatur iste text. ꝙ si sit guerra in aliqua prouincia, propter ꝙ sit oppressa victualibus: & in alia sit fertilitas & abũdãtia. ꝙ ex illa, in qua est vbertas debẽt victualia ad aliã portari. facit. C. de offi. præfe. prẹto. affri. l. in nomine dñi. ibi, postq̃ legis auxiliũ pbeant. & quia tẽpore necessitatis omnia debẽt cõmunicari. ff. ad le. Rhodiam. de iac. l. ij. §. sed & si. & in. d. l. in nomine domini. Ang.

¶ LEX. VI.

IN fraudem. ¶ Pręscriptum, in quo immunitas conceditur à muneribus ordinarijs, non valet. h. d. De hoc videtur in l. euacuatis. j. de decurionibus.

¶ LEX. VII.

NEmo. ¶ Ad operandũ, vel portandũ, nõ debet quis lõgius mitti: sed debet ratio itineris adhiberi. h. d. ¶ In tex. ibi: ad instruẽdas. i. reficiẽdas, seu de nouo faciẽdas mãsiones, vel castra. ¶ In tex. ibi: conferendas. i. portandas. ¶ In text. ibi: delegentur. i. mittantur. ¶ Quęro, quid est hoc dictũ lõgius? dicit gl. j. i. extra puinciã. ꝙ facit ad id, ꝙ no. in. l. itẽ illa. ff. de cõsti. pe. videlicet, an creditor & debitor sint eiusdẽ fori, vel nõ. & ibi Gul. alleg. l. istã. Vel dic longius, quando expensa itineris est maior, q̃ sit valor eius pro quo vadit: vt. j. l. proxi. Illud autem ꝙ in fi. dicit, habita ratione itineris: expone, vt. s. eo. l. pro locis. Et illud ꝙ dicitur hîc necessitatis. intellige, quando aliter fieri non poterit etiam longius mittitur.

SUMMARIUM.

1 *Tributum debens, illud portat suis expensis.*
2 *Tutori non imputatur, si non exigit debitum, in quo oportebat eum plus expendere, quam id quod perciperet.*
3 *Idem, si non fecit inuentarium, quando plus expenderet in eius confectione, quam esset utilitas. nu. 3.*
4 *Breuiores lites dicuntur, quando plus expenderetur in scripturis, quam sit ualor causæ.*
5 *Testes non debent citari ad locum iudicij, quãdo plus expẽderetur in eũdo, quam sit ualor causæ: sed nunc iudex delegat examinationem.*
6 *Recursus ad superiorem non potest haberi, quando plus expenderetur in habendo recursum, quam sit ualor causæ.*

¶ LEX. VIII.

MEditerraneæ. ¶ Nõ est faciendum id, in quo pl⁹ expẽditur, quàm de commodo percipitur. h. d. Bar.

1 **Additio.** † ¶ No. hîc, ꝙ si debeo tributum, debeo portare ad domum tuam meis sumptib⁹. Adde ad hoc not. in. l. pro locis. s. e. & Bal. in. l. acceptã. i. xij. q. s. de vsur. ꝙ no. Bart. in. l. itẽ illa. de cõsti. pe. & vide. s. l. proxi. Alex. Circa hãc. l. vide ꝙ no. Ant. de bu. in. c. ij. de dila. vbi ponit de eo, qui equum posuit in hospitio. Ale. ¶ Ad euidentiã scias, quod mediterraneæ ciuitates dicũtur illæ, quę sunt propriè in terra multum distantes à mari. Ciuitates maritimæ dicuntur illę, quæ sunt propè mare. Item scias, quòd antiquitus erat consuetudo, quòd ciuitates mediterraneæ mittebant annonas ad fortilicias & exercitus, q erãt iuxta ciuitates maritimas. Et econtra ciuitates maritimæ mittebant ad mediterraneas, & sic plus expẽdebatur in portãdo, q̃ valeret id, ꝙ portabatur: ideo Princeps phibet hoc fieri. hoc pmisso ista. l. est clara. ¶ † No. quod dixi in summario: & facit ad multa. primò quòd non imputatur tutori, si non exigit debitum, in quo oportebat eum plus expendere, quàm idem perciperet. Bar.

Additio. Vide omnino. l. sed an vltro. ff. de nego. gest. Alex. ¶ Vel si non refecit domum, in qua plus expendisset, quam valeret. Bart.

3 **Additio.** Vide Ang. i. l. si vacãtia. de bo. vac. i. xj. co. Ale. † Et si nõ fecit inuentariũ eo casu, in q pl⁹ expẽderetur in cõfectione eius, q̃ esset vtilitas: vt. l. tutor
4 qui repertoriũ. in pri. ff. de admi. tu. ¶ † Itẽ ex hoc põt dici, ꝙ illę dicãtur breuiores lites, in qb⁹ debet pcedi sine scriptis, &
a summariè.[a] in aut. nisi breuiores. s. de sentẽ. ex breui. reci. i. qñ pl⁹ expendit in scripturis, q̃ sit valor causæ. Not. & intellige hoc verũ, si ponatur: qa si postea non cõcederetur, iusta esset appellationis causa. c. cum causam. c. j. & ita ibi firmat. d. Pe. de testi. facit. l. cũ post. §. & tamẽ. de appella. & c. anterior. ij. quæstione. vj. c. constitutus. de fideius. & c. statutum. §. si. de rescrip. in sexto. Idẽ firmat dñs Pe. in. c. finẽ litibus. vbi bon⁹ tex. de dolo & contu. facit. c. vt litigantes. de offi. ordi. in. vj.
5 Alex. ¶ † Item iudex non debet facere citari testes ad locum iudicij, qñ tantum distat, ꝙ plus expẽderetur in eundo, q̃ sit valor causæ. arg. huius. l. sed tũc iudex debet delegare examinationẽ generaliter. §. his de pręsentibus. s. de iureiu. & de fi-
6 de. instr. apud eloquẽtissimũ. † ¶ Itẽ facit, ꝙ si in habendo recursum ad superiorẽ expenderet plus, q̃ sit valor causæ: tũc nõ dicitur posse haberi recursus. ¶ Et sic represaliæ pñt impetrari. ꝙ plenè examinaui ĩ tractatu, quẽ feci de represalijs.

SUMMARIUM.

1 *Emphyteota & similes, si non soluunt tributa, à domino exigitur: & dominus potest emphyteotam suo iure priuare. & an propria authoritate? in additione.*
2 *Possessor intra sex menses potest moram purgare.*
3 *Fructus non percipiens in defectum possessoris, tenetur ad tributa.*
4 *Ecclesia tenetur ad tributa.*
5 *Tempus quando debeat esse cessatum à tributis, ut bona poßint uendi? remißiuè.*

¶ LEX. IX.

o Bsistere. Legitur tribus modis.

Additio. Præmitto ad euidentiam hui⁹. l. quod no. gl. in. l. ij. in ver. pstiterit. s. de iure emphy. ¶ Diuiditur in duas partes. Et primò ponit dictũ in genere. Secũdò declarat in specie. Secunda ibi: vnde, vt quisq;. Ang. ¶ Secundũ primam lectu. h. d. Si vtiliter dñs intra tẽpus hic statutũ, non soluerit tributa, dñio priuat: & ad habentẽ directum dominium reuertitur. h. d. ¶ Secundũ aliam lect. h. d. Si exactores intra tẽpora hęc statuta, nõ soluũt fisco, domini repetũt ab eisdem. h. d. Ista lectura nõ placet. Nam text. hic loquit de his, qui recipiunt emolumenta de prædijs. exactores non recipiunt à prædijs principaliter, sed à possessorib⁹, qui postea soluẽtes sunt securi. l. ij. j. de apo. pu. & sic nihil habent facere cũ exactoribus. sed fiscus habet ab ipso exactore recepta exigere, vt. j. ti. iij. l. pe. ¶ Secundũ tertiam lec. h. d. Si emphyteota, vel similes intra tẽpora hic statuta, nõ soluũt fisco,
1 à domino exigetur. h. d. ¶ † Quęro q̃ est verior lec. gl. videtur tenere istam lec. dum dicit, vel verius. vel coniunge vltimam cum prima, hoc modo: emphyteota & similib⁹ nõ soluẽtib⁹ exigitur à domino: & dñs poterit emphytheotam, suo iure priuare. Hęc lect. approbat in simili in. l. hoc amplius. §. fi. de dam. infe. & ff. de noxa. l. si noxale. hæc gl. vltima videt eam tangere. Barto.

b **Additio.** Sed nunquid sua authoritate poterit hoc facere?[b] glo. in. l. ij. s. de iure emphy. dicit ꝙ sic: tñ melius faceret, si per iudicem fieri faciat: qa aliâs esset periculosum. patet: qa emphyteota habet ius ĩ re, & possidet licet in colono simplici possit: qa nõ habet ius in re. ff. loca. l. nõ solet. Hoc etiã quidã moderni tãgũt, vt tãgit Cy. in. d. l. ij.
2 in. q. iij. Ang. ¶ † Not. ex. l. ista, ꝙ possessor põt purgare morã intra sex mẽses. Cõtra istud opp. glo. j. de ero. mi. annu. l. v. Sol. hic, quo ad priuatũ: ibi quo ad fiscũ. Vel dic, ꝙ alio casu
3 loquit ibi. ¶ Opp. j. ti. iij. l. fi. So. vt ibi dicam. † Secundò not. ꝙ etiã ille qui fructus non percipit, cõpellit ad solutionẽ tributorũ. cõtra. s. e. l. j. Sol. nõ cõpellit secundũ regulã ordinatã sed condictione ex. l. ista, in defectum possessoris, q percipit fructus, & non soluit. tene menti hanc. l. Bar.

4 **Additio.** In gl. in verbo, dignitatum. † Et per hoc no. ꝙ ecclesia tenetur ad tributa. ꝙ cõcedit. Pe. etiam de iure isto, per. l. placet. s. de sacros. eccl. & l. sacrosan. vbi ponit speciale priuilegiũ illius ecclesiæ: ergo in cõtrariũ est ius commune. de hoc per Cy. in. d. l. placet. in. q. j. Ang.

5 **Additio.** † Quãtũ tẽpus debeat esse cessatũ à solutione tributorum, vt bona possint vendi. glo. Cy. & Bal. in. l. j. s. si propter publi. pensi. Ang.

SUMMARIUM.

1 *Iudici negligenti non debetur salarium, saltem pro eo tempore, quo fuit negligens.*

¶ LEX. X.

IUdices. ¶ Iudicibus negligẽtib⁹ totũ salariũ aufertur. h. d. ¶ † Not. hic contra iudicem negligentẽ. Et sic videt casus de illa. q. quã Iac. de Are.

a ¶ Et summariè. vide Petr. de besu. in. l. sed si susceperit. §. si libertus. ff. de iudi. & Spe. in tit. de fur. ver. sed quid si nauta. & de libel. conce. §. decimò. versi. iij.

b ¶ Facere. Vide tu latè & no. per do. Sozi. ĩ cõs. clxvij. inci. non inutilis, sed necessaria. ver. cõfirmant pmissa. & ver. circa primã plures. cum versi. sequen. in. ij. parte charta. xxxij. vbi etiã quibus actionibus & remedijs breuiorib⁹ & magis summarijs possit p dñm expelli ibi: ĩ vers. circa tertiã q̃stionẽ principalẽ. cũ ver. seq. Et an reqratur libell⁹ solẽnis, aut qualisqualis petitio ibi: in vers. via aũt breuiter. & an & quãdo pro ei⁹ expulsione impetrãdo officiũ iudicis, reqratur citatio, & corã quo ibi: in versic. ij. an in tali impetratione. cũ versicu. seq. chart. xxxiij.

n.° 2.° v.° villadiego in l. cap. 7. n.° 61. in fine

de Are. ponit in.l.quid autem.de excusa.tu.&.l.Meuia.ff. de ann.leg.&.l.qui negotiationē.§.j.&.§.penult.ff.de admi. tut. videlicet, ꝙ iudici delinquēti non debeatur salariū. Quod intellige, quādo istud delictū negligentiæ respicit vniformiter, & concernit totū tēpus officij: aliàs pro eo tēpore, quo negligēs nō fuit, sibi salariū debetur.l.si fundus.ff.loca. dixi in.d.l. Meuia.§.j. Et dic hoc speciale propter magnum periculū, ꝙ vertitur in negligendo exigi tributa: quia publicæ necessitates expediri non possunt.in.l.obsistere.s.eodem. & in auc. vt iud.sine quoquo suffra.§.oportet.Bar. Adde Bar.in.l.Meuia. in prin.de annuis le.& in.l.diē functo.de offi.assessorū.Alex.

SUMMARIUM.

1 *Assertioni possessoris de ualore rei credendum est, quando fit æstimum, propter collectas.*
2 *Compositio super tributis soluendis, quòd poßit fieri cum soluere debentibus, propter paupertatem.*
3 *Tutor & curator, an poßint se componere cum debitoribus pupilli pauperibus, ut minus soluant.*
4 *Limitatio ad.l.pactum curatoris supra de pactis.*
5 *Compositiones pro tributis sunt seruandæ.*
Presbyteri parochiarum possunt se componere cum parochianis super solutionibus decimarum.& nu.7.
6 *Grauari, quòd dicatur ille, cuius fructus suæ possessionis ad inspiciēdum mittitur.*
Iudex, qui sine causa facit descriptionem bonorum meorum, dicitur me grauare.
7 *Compositio facta pro annuis præstationibus, uel tributis certo modo soluendis, intelligitur facta in perpetuum.*
8 *Illicitum non debet fieri prætextu liciti.*
Clerici morantes in studio, si ex priuilegio habent fructus beneficij: illos non habent, si non intrant scholas.

¶ LEX. XI.

Id ab vna. ¶ Compositio facta cum subditis de tributis, est seruanda. Itē Thessalonicensis ecclesia habet immunitatē, dum tamen extranei ecclesiæ ipsius prætextu à præstatione non fugiant. localis lex est. ¶ Ad euidētiam scias, ꝙ erant quædam prouinciæ in Græcia: quæ debebāt soluere tributa, secundum quantitatem redituum, qui percipiebantur ex prædijs, propter ꝙ mittebantur officiales ad inuestigandum reditus, ex quo illi possessores multum grauabantur: vnde venerūt ad compositionem cum præfecto illarū prouinciarū, ꝙ soluerent mediū aureum pro quolibet capite. & hoc fecerunt Macedonij: & iubet hoc eis seruari. Aliæ prouinciæ quę se non cōposuerūt, exigātur. Ad similitudinem Macedo.quędā aliæ cōposuerūt se pro tertio aureo: & eis est seruanda. cætera sunt clara.

1 Additio. †Ex hoc colligo argu. cum fit æstimatio propter collectas, est credēdum assertioni cuiuscūque. nec ꝓpterea est mittēdus, qui eorū facultates estimet.arg.s.de bo.va.l.fi. ¶ †Not. propter paupertatē debētis
2 soluere tributa, posse fieri cum eo cōpositionē. facit in auc. vt
3 iudi.sine quo.suf.§.eos.& hoc no.gl.s.e.l.iij.†Et sic facit ꝓ tutore & curatore, vt possint se cōponere cū debitorib⁹ pupillorū pauperibus, vt minus soluāt, non obstāte, ꝙ debitū sit liquidū.& hoc modo limitatur.l.pactū curatoris.C.de pac. quę dicit tutorē, vel curatorē pupilli nō posse debitū pupilli gratis remittere: qa intelligo vbi debitor est soluēdo: sed vbi pauper est: potest se cōponere pro parte, & facere remissionem de toto.ar.huius.l.faciet tamen debitor in instrumēto quietationis apponi & inseri causam, quare pro parte recepta tutor, vel curator eum liberauerit à toto: aliàs non valeret: vt no.in.l.j.j.
4 de apo.pu.& ibi posui. Ang. ¶ †No. quòd dixi in summario, ꝙ istæ compositiones pro tributis, sunt seruandæ. Bar.

Additio. ¶ In tex.ibi, ex peten. ¶ No. ꝙ potest fieri cōpositio de functionibus & alijs tributis
5 †Et sic facit ꝓ p̄sbyteris parochiarū: vt possint se cōponere cū suis parochianis super solutione decimarum. ¶ In tex.ibi,
6 inspector accedat. Not. † ꝙ dicitur quis grauari, si vadit aliqs ad inspiciēdū fruct⁹ suę possessionis. & sic facit, ꝙ si imploratur bonorū meorum descriptio sine causa, ꝙ iudex nō debet hoc facere: qa ex hac descriptione ego grauor. & hic est casus, pro quo in.l.j.§.si omnes.de ven.inspi. Si verò fieret cum cau.
7 tūc est faciēda: vt dixi.s.de iure fis.l.facultas. ¶ †In tex.ibi, in ꝑpetuū. No. quòd cū sit cōpositio pro annuis p̄stationib⁹, vel tributis certo modo soluēdis: ꝙ intelligit̄ facta in perpetuū, si
8 simpl̄r facta est. Et sic p̄sbyteri† parochiarū se cōponētes cum parochianis sup p̄statione decimarū, quousq; erūt presbyteri, nō poterunt vltra modū cōpositū decimas petere. Ang. ¶ Ex fine not.ar.cōtra clericos & scholares, vel alios habētes immu-
b nitates à gabellis, qui prętextu eorum alios excusant.[b] Bart.

9 Additio. †Et sic no. ꝙ ꝓtextu liciti, nō debet fieri illicitū: vt.l.qui sub ꝓtextu.s.de sacros. eccle. quòd facit cōtra clericos, q habēt priuilegiū, vt morātes in studio habeāt fruct⁹ ꝓbēdarū & ꝑcipiāt. ꝙ si nō intrāt scholas nō debeāt habere: vt no.in.d.l.q sub ꝓtext. Ang. ¶ Quero q̄ medietas est ista, q̄ soluebat̄. dixi ponendo casum: medietas aurei. ista est opi. vera. Alij dicūt medietas ci⁹, ꝙ ante soluebat, ꝙ nō placet: qa ita erat necessaria inspecto possessionū & fructuū pro medietate, sicut ꝓ toto. Deuētū est ergo ad medietatē aurei, respectu capitū, nō respectu fructuū, vel alio quocūque modo: dummodò quoad fructus non habeatur respectus. Bart.

a ¶ Propter paupertatē. Adde qualis pauptas reqratur ad hoc, vt procedat. ꝙ hic dicitur. gl.i.l.oēs.s.eo.quā ad hoc alleg. Bal.ī auc.de functo.s.ad Tertul. refert & sequitur Gerar.de petrasancta, singu. suo. lxxiij. incip. pauperes.

b ¶ Alios excusant. Adde omnino ad propositū eorū, q̄ hic dicūtur, Anto. corse. sing. suis in ver.gabella.lo.j.§. si omnes clerici, vel alij. vbi alleg. tam text. hui⁹.leg. q̄ istum hic.

De indictionibus. *Rubrica.*

¶ Super rubrica ista quærit glo. quid est indictio? dic vt in ea. & ex ea fit connumeratio indictionis, quę fit hodiè in instrumentis. Item ponit glo. qualiter fit connumeratio annorū domini per diuersas sectas? quod dic, vt in ea.

SUMMARIUM.

1 *Priuilegium immunitatis non porrigitur ad munus ordinarium.*
2 *Lex uel statutum potest facere, quòd munus extraordinarium sit ordinarium. Item quòd collecta sit munus reale, licet imponatur personæ pro rebus. nu.3.*
4 *Clerici quando teneantur soluere collectas Archiepiscopo?*
Casus, in quo exigitur scriptura.

¶ LEX. I.

Omnes. ¶ Indictio, munus ordinarium est, & ideò ab hac indictione non excusantur, qui à muneribus excusationē habēt. hoc dicit. Ad euidentiā scias, ꝙ ego dixi tibi in.l.omnes.s.ti.
1 j. Hoc ꝑmisso tex.est clarus. ¶ †No. ꝙ priuilegiū immunitatis, non porrigitur ad munus ordinarium, sed ad extraordina-
2 riū. ¶ †Itē no. ꝙ per.l. potest fieri ordinariū, quòd primò erat extraordinariū. Facit ꝙ per statutū possit fieri, vt collecta sit
3 munus ordinarium. †Item ꝙ sit munus reale, licet de iure imponatur personæ pro rebus: vt nota.in.l.indictiones.s.tit.j.& l.rescripto.ff.de mu.& hon.dicam.j.de mu.pa.in rub.Bar.

4 Additio. †No.in litera huius.l. casum in quo exigitur scriptura. & sic est argumentum, ꝙ si Archi.mittit literas clericis, ꝙ soluant collectam: non tenētur soluere, nisi literæ in indictione Episcopi fuerint confirmatę. & vide quod posui in.l.j.j.de apochis pub. Ang.

¶ LEX. II.

Particulari. ¶ Glos. cōstruēdo istū tex. ponit casum. & breuiter hoc intēdit. Ante tēpus solutionis debet singulis ꝓuincijs notificari, vt se pręparēt ad indictionē soluēdā. h.d.Gl. declarat istā lec. dic vt in ea. Not. versum. nā leuius lędit quicquid præuidimus ante, vt.s.de manu.l.j. & in auc.de colla. in prin. ¶ Not. modum notificandi iurisdictiones. Bar.

Additio. De hoc vide.s.de manu.l.j.& in auc.de colla.in prin. Ang.

De superindicto. *Rubrica.*

SUMMARIUM.

1 *Superindictum dicitur, quod extraordinariè causa neceßitatis imponitur.*
2 *Immunitas concessa à collectis, an extēdatur ad impositas tempore guerræ.*

¶ Super rubrica quærit glo. quid sit superindictum? dic vt in
1 ea. Breuiter illud, † quod ex causa necessitatis imponitur, extraordinariè superindictum dicitur. Bar.

2 Additio. ¶ Quid sit superindictum, ponit Bald.in.l. fi.C.sine cen.vel reli.†Et per hanc, l. determinat Ray.de for. ꝙ si cōcessa est immunitas alicui à collectis: ꝙ illa immunitas extenditur ad collectas propter guerras. & idem tenuit Fulg.in.l.si ex toto.& ibi Ray.de leg.j. Sed cōtra tenuit Dy.in.l.j. vt nemini liceat se excusare. de quo vide per do. Ange.de Are.in.d.l.si ex toto. Alex.

SUMMARIUM.

1 *Non creditur dicenti se aliquid facere mandato superioris, nisi ostendat literas.*
Cardinali asserenti se aliquid facere mandato superioris, non creditur, nisi literas ostendit.

2 *Princeps ob utilitatem publicam, poteſt collectam imponere.*
Ciuitas pro neceßitate ciuitatis collectam imponit.
Collecta, an ponatur per æs & libram? remißiuè.
3 *Collectam imponere, qui poßint?*

¶ *LEX.* *I.*

NIhil. ¶ Superindictum ſolus Princeps imponit: nec ad alterius literas, quis cogitur exoluere. h.d. Et eſt bona lex, & ponit practicam pulchrã.
1 ¶ †Not. ꝙ non eſt credendum literis alicuius dicentis ſe hoc facere mandato ſuperioris, niſi in ipſis inſeratur licentia, ſiue literæ ſuperioris: vt ibi, dum dicit: & imperialibus nexa præceptis. Canoniſtæ tamen dicunt, ꝙ cardinalibus & quibuſ-
a dam præcellentibus creditur, etiam ſi literas non oſtendant,[a] nec habere ſe dicant: tamen eſt contra iſtum tex. vbi non creditur etiam præfecto prætorio. Barto.

a ¶ Nõ oſtẽdant. ad quod vide copioſè & not. d. Feli. in c. ad eminentiã. in pri. de ſentẽ. excõ. Tu vide ad ꝓpoſitũ huius dicti, ꝙ poſui remiſsiuè in apoſti. ad ipſum, in. l. vnic. in apoſt. in verſicu. literas. ſ. de mã. prin. vbi probo hoc dictũ, tam per canoniſtas, ꝗ legiſtas.

Additio. Idem dicit Bar. in. l. ij. ff. ſi quis in ius vo. nõ ie. alleg. c. preterea. de dila. & vide Lud. in. l. ſciendũ. de ver. ob. & in. l. ſi publicanus. §. j. de publica. vbi allegat plures cõcor. & Bar. in. l. ꝓhibitũ. de iure fiſ. & in. l. palatinos. j. de coll. fun. fiſca. li. xj. Ale. Adde, ꝙ iſte tex. nõ ꝓbat dictũ Bar. hic: quoniã tex. hîc, loqtur in his, quę erãt reſeruata Principi: puta, quia quis dicebat ſe habere talẽ ꝓmiſsionem à Principe: non eſt dubiũ ꝙ non creditur ſine literis, & maximè quãdo certaretur de prȩiudicio alterius, ſecũdum Angel. in cõſ. cxxx. & per Petr. de An. in clemen. j. de probat. in ver. ij. quęrit, vtrũ credatur. quod tamẽ intelligendũ vt per Bal. in l. exẽplo. C. de probat. ad fi. Sed ꝙ non credatur Car. ſi mittitur in legationẽ de ſua legatione ſine literis, hoc eſt falſum ſecundũ quòd volũt ferè omnes docto. in. c. ꝙ ſuper his. de fide inſtru. de qua tamen. q. in. c. ſicut. per gl. de ſentẽtia excom. & in. ca. apoſtolicæ de re iud. in ſexto. & in. c. cum olim eſſent. de priuile. per Spec. in ti. de leg. §. ſupereſt. verſi. quid ſi dele. in titu. de teſte. §. j. ver. quid ſi aduocatus. gloſſ. & Archi. in. c. nobiliſsimus. xcvij. diſtin. per Inn. in. c. cũ dilectus. de appe. ꝑ Ioan. and. in. c. ad audientiã. de ſententia excõmuni. & in. c. cõſtitu. de appel. & in. c. ij. de offi. delega. in ſexto. plenè per Pe. de Anchara. in clemen. j. per Lapũ allega. xv. & xxxiiij. & per Bal. in. l. ſi qua per calumniã. de epi. & cler. & in. l. iuriſiurãdi. de teſti. & in. l. j. de manda. prin. & in. l. aliquando. de offi. procon. & in. l. ꝓhibitũ. ſuprà de iure fiſc. vide Roma. in litera. T. no. xj. Alexan. ¶ †Secũdò no. ꝙ hic videtur text. quòd ſolus
2 b Princeps poſsit collectas imponere.[b] quòd eſt verum pro publica vtilitate: ſed pro neceſsitate ciuitatis, vel prouincię ipſa ciuitas imponit, & cogitur imponere. not. ff. ꝙ cuiuſque vni. l. j. §. fin. in gl. ſuper verbo, procõſul. dixi in. l. iiij. §. actor. ff. de re iud. & ibi plenè dixi: an debeat imponi per ſolidum & libram, vel per capita: vide quod ibi dixi. Bar.

b ¶ Imponere. vide Feli. in. c. cũ dilecta. de reſcrip. in verſi. ſinguli. & ꝙ ibi dixi in apoſtil. Tu vide ad hoc Guil. de cu. in. l. neminẽ. nu. ix. & ꝙ ibi poſui in apoſt. in ver. inducũtur. ſ. de ſacroſan. eccl. Iaco. rebu. in. l. j. nu. xv. & ibi poſui in apoſtil. in ver. collectã. j. de mu. & ĩ quo loco. iſto li. & dixi in ſtylo parla. parte. iiij. verſ. arreſto. xxx.

3 Additio. Adde etiã, †ꝙ reges imponũt: vt in. c. j. q̃ ſint regalia. Itẽ q habẽt ex conſuetudine ius collectãdi. ĩ. l. fi. C. ſi ſine cen. vel reliq. Itẽ illi q̃bus cõceſsit merũ, & miſtum imperium, & omnimodã iuriſdictionẽ ſecũdum Alb. in. l. imperiũ. de iu. om. iu. vbi plures alios alle. Item illi, qui ſunt loco domini, vt priores ciuitatis. Bar. in. l. placet. de excu. mu. e. lib. Alex. Adde Ray. in repe. l. reſcripto. §. ſciẽdum. ff. de mune. & hono. in verſi. nunc reſtat videre. & vide quod dixi poſt Bar. in. l. iiij. §. actor. de re. iud. Alex.

De exactoribus tributorum. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Grauatus, ut ſoluat collectas, uel tributum, poteſt dicere exactori, ꝙ ſibi oſtendat quaternum, an ſit ibi deſcriptus.*
Debitor tributorum, quando poßit conueniri?
2 *Exactores non poſſunt aliquem pignorare, niſi habeant buletinum.*
3 *Scriptura tabellionis, breue appellatur.*
4 *Collectam quem non ſoluiſſe, ex libro exactoris dignoſcitur.*

¶ *LEX.* *I.*

DVcennarii. ¶ Exactores nõ debẽt exigere, niſi eos, qui in breuib⁹ cõtinentur, ſeu exactis à tabellario ſibi datis. h. d. De officio illorũ tabellariorũ vidiſtis in. l. ij. ſ. de iure fi. De materia, adde an exactor tributorum poſsit officium ſuum alteri cõmittere & delegare? dixi de ca. largi. tit. j. in. l. j. poſt Bar. Itẽ no. ꝙ exigẽti tributa nomine fiſci, non poteſt obijci cõpenſatio, nec ipſi, nec fiſco: vt eſt tex. no. in. l. iij. de cõpẽ. & ĩ. l. auferẽ. §. ſi cõpẽſa. ff. de iur. fiſ. & ibi habes plures caſus, in q̃bus fiſco nõ obijcit̃ cõpenſatio: Et idẽ dicas in ſacerdote exigẽte decimas, ſecundũ gl. ſingularẽ. xvj. q. j. de decimis. aliâs. j. q. j. deci-
1 mæ. Alexan. ¶ †Not. ꝙ ille, qui eſt grauatus, vt ſoluat collectas, ſeu tributa, poteſt dicere exactori, oſtẽde ſi ſum deſcriptus in quaterno: & ſi ibi nõ reperitur, iniuſtè grauatur. Bar.

Additio. No. debitore tributorũ nõ poſſe conueniri ante, ꝗ hoc fiat à tabellione. ¶ Item no. nihil exigendũ vltra id, ꝙ debetur: vt. ſ. de anno. & trib. l. oẽs.
2 ¶ †Item no. ꝙ exactores non poſſunt pignorare aliquẽ, niſi
3 habeãt buletinũ. †¶ In tex. ibi, breues. not. modũ loquendi. Scriptura enim tabellionis breuẽ appellat de quo in. l. inter
4 chartulas. ſ. de conuc. fiſ. debi. †Item no. iſtũ caſum, ꝙ aliquẽ non ſoluiſſe collectã, vel tributũ, probatur per librũ exactoris, in quo ſunt deſcripta oĩa nomina debitorũ, qui nõ ſoluerunt. Pro hoc etiã videt̃ caſus in. l. iuſtũ. C. de eden. facit. l. ſempronia. libellos. de fur. & vide in. l. fi. ff. de re. eo. Ang. Et per hoc ego dico, ꝙ iſta negatiua: oſtendas librum, ꝙ nõ ſum deſcriptus in libro, cũ ſit coarctata ad certã ſcripturã: eſt probabilis, & incũbit onus probãdi illi, qui ita negat. per iſtũ text. Idem bonus tex. in. l. de proba. & idẽ firmat Bart. in. l. ei, qui in fine. C. de appel. vbi ſi dico, ꝙ ſententia eſt nulla: q̃a non fui citatus, & volo probare per inſpectionem actorum ꝙ poſſim: & mihi incũbit onus. de quo adde no. per Bal. in. l. actor. C. de proba. & l. hoc iure. & l. in illa. de verb. ob. & Hoſtien. & doc. in. c. bonæ. de elec. bonus tex. in. c. ſexto. de cleri. non reſiden. videtur ibi iſta negatiua, ꝙ quis non reſederit in beneficio, probetur per diligentem inquiſitionem in loco factam, vbi reſidere debet. Alexan.

SVMMARIVM.

1 *Remedia quæ habeat fiſcus contra non ſoluentem collectas, quæ & qualia ſint, remißiuè.*
2 *Carcerari, ꝙ quis non debet pro debito publico, neq; nouitates in perſonã pati.*
Et quando poßit capi, remißiuè, & infra nu. 6.
3 *Executio pro debito publico primò fit in perſona, ſecundò in bonis.*
Detineri quando quis poßit pro debito priuato?
4 *Mulier etiam pro debito publico detineri non poteſt.*
5 *Carcer duplex eſt.*
7 *Carceratus, licet ſit quis pro debito confeſsionato, poterit tamen creditor etiam de bonis ſuis ſibi facere ſatiſfacere.*
8 *Creditor, qui ex forma ſtatuti poteſt facere debitorem carcerari, & mitti in poſſeſsionẽ ſuorum bonorum, poteſt petere, ꝙ debitor carceretur ante, quã ueniat ad bona.*
9 *Authen. ei qui. C. de bo. aut. iu. poßi. uolens ut creditor poſsit mitti in poſſeſsionem bonorum debitoris pro menſura debiti, quòd habeat etiam locum in fiſco.*
10 *Homines quando poſsint capi pro debito?*
11 *Priuatus quilibet poteſt authoritate carceratos ex iniuſta cauſa de carceribus extrahere.*
12 *Faciens quod non debet, dicitur alienus à ſuo ſenſu.*
13 *Contumacia cumulat pœnam.*
14 *Officium iudicis contra non ſoluentem collectas, quale ſit.*
15 *Pœna imponitur, ut metu pœnæ quis efficiatur magis obediens.*
16 *Creditor habens primum decretũ in bonis debitoris, poteſt illi renunciare & facere capi debitorem.*

¶ *LEX.* *II.*

NEmo. ¶ Carcerẽ. ¶ Primò ꝓuidet debitoribus exactis contra officiales. Secũdò prouidet contra ipſos debitores non ſoluentes. Tertiò ponit rationem. Secunda ibi, vel certè. Tertia ibi, qua facultate. Prima pars cõtinet duplicẽ prouiſionẽ. Prohibet enim iniurias inferri debitoribus. Secũdò eis permittit, ꝙ de iniurijs quęrelã exponãt ſecurè corã prȩſide. In ſecũda parte ſimiliter ponit̃ duplex ꝓuiſio. Primò, ꝙ debitores cõtumaces capiant̃, & cuſtodiant̃ à familia. Secũdò ſi hoc non ſufficit, capiantur eorum bona: & de hoc fiſco ſatiſfiat. Tertia pars eſt clara. Barto.

1 Additio. †Quot remedia habet fiſcus cõtra nõ ſoluentẽ tributa: & quo tpe, vide Bal. ĩ. l. j. C. ſi ꝓpter pu. pẽſi. Alex. Iſtũ text. allegauit Bal. in. l. ſi. ff. de in ius voc. ꝙ illud, quod dicit̃, ꝙ luit in corpus, qui non habet in ęre, vt. xvj. procedit, vbi illud quod erat ſoluẽdũ, veniebat ex pœna delicti: ſec⁹ ſi ex cõtractu, ꝑ iſtũ tex. ſecũdũ eũ. Adde Iac. but. hoc idem tenentẽ in. l. ſi quis id quod. de iur. om. iu. per. l. j. & totũ ti. C. qui bo. ce. poſ. & adde Inno. in. c. Odoar-
2 dus. de ſolu. Alex. ¶ †No. ꝙ pro debitis publicis non debet quis poni in carceribus, neq; nouitates aliquas, vel inſolentiã aliquã pati in perſona. Et ſic no. contra iudices, qui præci-
3 piunt, ne detur eis bibere, nec comedere, donec ſoluãt. ¶ †Secũdò no. ꝙ ꝑ debito publico poſſunt hoĩes capi & detineri. Iſtã materiã examinaui plenè in. l. ſacrilegij. §. fin. ff. ad. l. iul.

pecu.

pecu.No.contra iudices,qui precipiunt,ꝙ non detur cibus,
neque potus carceratis,donec soluerit debitũ.adde Ange.idẽ
tenetem in.j.col.per.l.si victũ.ff.de re.iu. Et adde Bart.in tra-
ctatu de quæst.in ver.sed quid de tali.q. Itẽ in ver.ij.not.ibi
ad.l.iul.pecul.& in.l.consentaneum.C. quomodo & quando
iud.& per Ange.hic,& per Barto .in.l.ij.de cust.re.per Aret.
inst.de act.in.§.fi.Alex. ¶ Tertiò no.ꝙ primo capitur perso
na.Secũdò deuenitur ad res:& istud cõtra tex.videtur in.d.l.
sacrilegij.§.fi.sed fortè iudex poterit eligere hunc ordinẽ,vel
illũ,prout visum sibi fuerit. Pro debito verò priuati,videtur
ꝙ psona nõ possit detineri, donec bona sunt soluẽdo: vt.l.ij.
§.tutores.& ibi glo.ff.de suspe.tu.Sic debet intelligi.l.j.s.,qui
4 bo.ced.pos.†Mulieres etiã pro debitis publicis detineri non
possunt in personã:vt.l.j.de offi.diuer.iudi.& aut.ibi posita.

Additio. Idẽ no.Ang.hic,& Bal.contra in.l.j.C.qui
bo.ce.pos.Alex.No.adde, ꝙ id quod dici-
tur,quòd mulier non potest capi pro debito tam publico, q̃
priuato.Nam idem tenet gl.in.l.sed & si is,qui.ff.de in ius vo.
Fallit in muliere obligata per administrationẽ tutelę,quę pri
uilegijs suis renunciauit,iuxta aut.matri & auiæ.quando mu
lier tut.off.fungi potest.Nam etiã priui.d.l.j.& aut. nouo iu-
re.dicitur renũciasse:& per cõsequens carcerari potest, secũ-
dũ Bar.in.d.aut.in.v.col.& in.l.si quis sub cõdi.in.vj.co.ff. de
test.tut. Item fallit in muliere meretrice & inhonestè viuẽte,
quæ laqueis & priuilegijs legũ non innodatur. l. quo adulte-
rium.C.de adul.ita no.voluit Bal.in.l.cõsentaneũ.C.quomo-
do & quãdo iud.in pe.col.ar.tex.in aut.de restitu.& ea, quæ
parit.col.v.§.fi.Quod intelligit verũ Ro.in.l.si verò.§. de vi-
ro.so.ma.in.ij. falletia.nisi talis mulier inhonestę vitę esset nu
pta secũdo.No.per Io.and.in addi. Spe. in rub.de iniurijs. ar.
l.si vxor.§.j.ff.de adul. vbi optima litera ad hoc, quæ vult ꝙ
ita dicatur commisisse adulteriũ,qui vxorẽ alterius inhonestè
viuentem cognouit, quam qui eam, quæ honeste viuebat: &
hoc propter maritum.quod est summè notandum. Alex.

5 Additio. †No. ex isto principio coniuncto fine, ꝙ
a duplex est carcer.[a] Vnus pœnæ, de quo lo
quitur principium huius.l.&.l.iij.de custo.re. Ali⁹ custodiæ,
de quo loqtur finis hui⁹.l.&.l..fi.de cust.re.C.&.ff. Est & ali⁹,
qui vocatur carcer pœnitẽtiæ,quo vtũtur Episcopi,& præla
ti,cõtra presbyteros,& subiectos alios,quoquomodo peccã-
6 tes.¶ In tex.ibi,omnem substantiã.†No.ꝙ pro debito fiscali
non solum potest quis carcerari,sed etiã ipsius carcerati bona
principaliter vẽdi,& distrahi pro cõmuni: adeò, ꝙ fiscus ha-
bet optionem,vtrũ velit prius debitorẽ carcerare,an ad bona
puenire:vt hìc.quod intelligo in debitore tributorũ: vt hic.
contra alios verò debitores ex alijs causis fortè esset necesse,
quòd prius deueniretur ad bona,q̃ ad carceratione:vt.l. sacri
7 legij.el.ij.§.fi.ad leg.Iul.pec. ¶ †Et faciunt ad.q.dicit statutũ,
ꝙ vigore debiti confessionati,quilibet debitor possit capi &
detrudi in carcerem:an si debitor ex instrumẽto cõfessionato
est detrusus in carcerẽ,ipso existẽte in carcere,possit creditor
de suis bonis facere sibi satisfieri. & hic est tex.quòd sic. Nam
per remediũ incarcerationis nõ tollitur creditori potestas pe
tendi se mitti in possessionem bonorũ debitoris : vt est casus
in.l.qui legati.s.vt in pos.leg.&.l.j.§.ex hoc.vers. sed finge.ff
de ventre inspici.quos tex.alle.ad hoc Archi.extra de eo,qui
8 mit.in pos.cau.rei ser.in rub.†¶ Itẽ faciũt ad.q.ꝙ si secũdum
formã statutorũ permittitur alicui facere incarcerari debito-
rem,& mitti in possessionẽ suorũ bonorũ, prout est Perusij:
ꝙ creditor possit petere,ꝙ debitor carceretur etiã ante,q̃ de-
ueniatur ad remediũ mit.in possessio. In gl.quæ incipit, non
9 ergo.ibi,vel verius. ¶ †No.bene ex ista gl.ꝙ.§.si vero.in aut.
de exhi.reis vnde sumitur aut.ei qui.C.de bo.aut.iud.pos.ha
bet locũ nõ. solũ in priuato,verũ etiã in fisco, vt possit petere
se mitti in possessionẽ bonorũ debitoris sui, ꝓ mẽsura debiti
10 declarati tãtũ,& nõ in plus:sicut in priuato seruat. ¶ †Itẽ no.
ꝙ homines non possunt capi pro debito,si tamẽ cessant,pos-
11 sunt poni sub custodia militari. ¶ †Itẽ no.hic secũdum vnam
lect.ꝙ quilibet etiã priuat⁹ potest sua authoritate carceratos
ex iniusta causa extrahere, & solutos dimittere, etiã fortè ex
violẽtia iudice renitente: maximè si soluerint id,pro quo de-
tinebãtur.argu.s.de iure fis.l.prohitũ. & de meta.l.deuotũ. j.
12 de decur.l.omnes.in fin. ¶ †Itẽ no. ꝙ qui nõ facit,ꝙ debet,di
13 citur alienus ab humano sensu. Itẽ not.† ꝙ cõtumacia cumu-
lat pœnã.ff.de poe.l.relegati.& extra vt lit.nõ cõte.c.quoniam
14 §.fi.†Itẽ no. quid sit officiũ iudicis cõtra nõ soluẽtes collectas:
quia si cõtumaces existãt, ponũtur sub custodia:& si pseuerãt
in non soluẽdo extẽdetur manus ad res ipsorũ, vt hic.&.l.iiij.
15 j.e.dixi.s.secũdum And.de Baru.tãgã.j.tit.ij.l.ij.in fi.† Itẽ no.
ꝙ ideo pœna imponit, vt homines metu pœnæ magis efficiã-
tur metuẽtes & obediẽtes,vt.ff.de iusti.& iure.l.j.in pri.Ang.

16 Additio. †Per hãc.l.vide Ang.dicẽtem,quod habẽs
primũ decretũ in bonus, potest renũciare a
bonis,& facere capi debitorem personaliter:& ecõtra. Tamẽ
hoc fuit elegãs dictum Bar.in.l.cõsentaneum.C.quomodo &
quãdo iud.& istud secutus fuit Ang.hìc.& idẽ voluit Pau. de
cast.in.l.ij.de testa.mili. de quo vide do.meum in.l. si finita. §.
Iul.ff.de dam.infe.in.xlvj.col.Alexan.Pro debito non debet
quis detineri.facit.c.ij.de pigno.vbi dicitur,quod liber homo
non detinetur quantuncũque non habeat bona sufficiẽtia ad
debitum.& no.glo.in aut.imo.C.de act.& obli. etiã si fiet pa-
ctũ:quia sapit speciem seruitutis ad quam per pactũ quis non
debet posse deduci.l.nec si volens.de libe.cau. facit quod no.
Bart.in.l. Titio cẽtum.§.ij.de cõdi.& de.vbi dixit,quod vbi-
cunque infringitur ius libertatis per pactum non valet.quod
etiã patet:quia lege est prohibitũ.s.quod null⁹ pro debito ca-
piatur.d.c.ij.&.legi prohibitiuè renũciari non potest.no.glo.
in rub.C.ne fideius.dot.dentur &c.Item quia capere & carce
rari est iurisdictionis,cui pactis priuatorũ renunciari nõ põt.
nec iurisdictio dari.l.priuatorũ.C.de iuris.om.iu.Quod tñ li-
mita,nisi aliud statutũ induceret:quoniã pl⁹ valet statu.q̃ pa-
ctũ.l.nõ impossibile.de pac.& no.Bart.in.l.omnes populi. de
iu.& iure.&.l.ex ꝑtorio.ff.de re,iur.Bal.in.l.programa. C. cõ-
mina,vel epistolas,licet gl.videatur tenere cõtrariũ in rub. C.
de decretis decurionum.Sed intelligitur affirmatiuè illa gl.s.
quod fieri potest per pactũ,potest fieri & per statutũ:nõ autẽ
negatiuè.ita voluit Io.an.in.c.pe.extrà de consue. & videtur
etiã de mẽte gl.ĩ.d.rub.& ibi Bar. Aliud tamen,quod dicitur
hìc,quod pro debito quis detineri nõ potest:nõ haberet locũ
hodiè,si qs esset cõfessus debitũ per sententiã, quæ trãsiuit in
rem iudicatã,& elapsus esset terminus datus iudicatis,iuxta.l.
debitorib⁹.ff.de re.iu.&.l.fi.C.de vsuris rei iud.Nã si intra ta
lem terminũ nõ soluerit, posset detineri.text.est in.§.q autẽ.in
ver.sed siquidẽ.cõiũcta gl.in ver.cedere.in aut.de fideicõmis.
& etiã in alijs casibus fallit, quos no.collectos per me & doct.
in repeti.mea in.l.j.in primo not.in fi.C.qui bo.ce.pos.Alex.

[a] ¶ Carcer. Quotuplex autem sit carcer, vide Ange. de Are. in tracta. malefi. vers. carcerari iussit. & Cardi. in clemen. j. §. j. de hęreti.

SVMMARIVM.

1 *Eximens iustè carceratum,tenetur soluere creditoribus.*
2 *Occultans aliquem,ut capi non poßit,an puniatur? remißiuè.*
3 *Carceratus pro debito priuati,poteſt ibi pro fiſco rècõmendari.& ecõ tra.*

¶ LEX. III.

1 QVoties. ¶ † Qui debitorem captũ eximit, ad
id,quod fisco, & priuato debebatur,
tenetur.h.d.Bart.

Additio. Qui carceratum eximit de carcere,tenetur
soluere creditoribus. Vide quod dixi post
Bar.in.l.milites.ff.de custo.reo. Et Bar.in sua disputatione in-
2 cipiente, Loisius fuit captus. Alex. ¶ †Quid si occulto aliquẽ,
quod capi non possit pro debito, vel pœna, vide Bald.in.l. fi.
3 C.de ope.li. Alex. ¶ †No.hic tex.quod ille qui est in carcere
pro debito priuati, potest recommendari pro debito fisci: &
contra. Quod plenè dixi in.l.ij.in fi.ff. de custo.re. Secundò
no.quod qui eum abstulit,tenetur fisco & priuato.gl.opp. &
sol.dic,vt in ea.Bar. Vide bonum tex.in.l.fi.de ope.libert.C.
& vide Barto.in.l.iiij.C.ad.l.Iul.de vi priuata.& Bal.in. l. ad-
dictos.de epis.aud.& in tractatu suo de carceribus.in.iiij. col.
in fi.& Barto.in.l.cuiuscunque.ff.ad.l.Iuli.maies.& Saly.in.l.
vnica, de rapt.virg.&.d.meum in.l.admonendi.j.col.de iure-
iurando.cum fi.& ibi omnino videas Ro.in.xxij.co.vbi dicit
hunc casum esse mirabilem. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Tributa non soluentium occaſione, cæteri grauantur.*
Leuius portatur, quod à pluribus portatur.
2 *Officiales & conſiliarij tenentur ad collectas.*

¶ LEX. IIII.

ACtores. ¶ Officiales tenentur ad soluendum
tributa, ne ipsis cessantib⁹ cæteri one-
rentur. ista lex innuit duo. Primo, quòd si ex aliquo
casu, quidam non soluunt, cæteri onerantur. Contra istud vi-
detur.j. vt nullus ex vica.pro alięvica.de.ten.l.j.li.xj. de quo
dicam.j.tit.iij.&.l.ij.& ibi glo.tangit.Bar.

1 Additio. †¶ Sed an propter non soluentes tributa
cæteri grauentur? & hic est casus, ꝙ sic. &
sic not.quod portatur à pluribus, portatur leui⁹:vt.j.de priui
legi.domus Augu.in.l.ij.& infrà eodẽ titulo.l.fin. & est argu.
contra officiales, vt teneantur soluere feuda, & ire ad exerci-

2 tum,sicut alij. Angel. ¶ †Item innuit,quod officiales & con-
siliarij tenentur soluere collectas. in contrarium.ff. de mu.&
ho.l.honorem. Ista duo examinabo in.l.j.de immu.ne. conce.
Et not.hic gloss.quæ incipit, Alias innouitas ibi,& sic no.cõ-
tra officiales.Barto.

SVMMARIVM.

1 *Rationem reddere qui tenentur debent illam reddere in scriptis.*

¶LEX. V.

APparitores. ¶Exactores debent remitte-
re ad curiam in scriptis , quid
exactum est,& quid non: vt ex eorum scriptura of-
1 ficium reddatur instructũ.h.d. ¶ †Not.ꝙ exactores tenentur
reddere in scriptis quid,& qualiter,& quãtum exactũ sit. Idẽ
in quolibet priuato,qui tenetur reddere rationem:vt.l.j.§.of-
ficio.ff.de tute.& ra.dist.l.si statuliber.§.fin. de statulibe.Bart.

¶LEX. VI.

IN fiscalibus. ¶Ad petitionẽ exactorũ
cogitur præses facere exa-
ctionẽ.h.d.No.quòd potestates cogũtur facere exa-
ctionem ad petitionem officialium. ꝙ plene declaratur in.l.
proxima.Barto.

SVMMARIVM.

1 *Officialis negligens qualiter puniatur? remissiuè. & nu. 11. & 16. & ibi quando faciat litem suam?*
2 *Potestas non potest exactoribus tributorum committere exactionem.*
3 *Exactionem intra certum tempus qui facere tenetur, si illam non facit, soluit de suo.*
4 *Factores dominorum possunt cogi pro exactione tributorum.*
5 *Officialis deputatus ad recipiẽdũ solutionẽ,non potest ab inuito exigere.*
6 *Consuetudo regionis in exigendis tributis seruanda est.& numero.14.*
7 *Exactor fodrij non potest alij committere exactionem.*
8 *Rectoris officium est inquirere debitores communis.*
9 *Tutor & alius gerens tenetur reddere computa singulo anno.*
10 *Officiales & collectores collectarum, si aliquid retinent de eo, quod exegerint,puniuntur.*
Idem si à debitoribus aliquod seruitium acceperint.nu.11.
12 *Inquisitio quòd sit licita in ciuilibus ob publicam utilitatem.*
Episcopus potest contra omnes aliquid pauperibus debentes,inquirere.
13 *Inquisitio in ciuilibus ad utilitatem priuatorum non est licita:nisi in causa suspecti tutoris,& dationis tutoris.*
15 *Statutum, quòd debitores ex instrumento confessionato absque ulla mora teneantur soluere:intelligitur nullo iuris ordine seruato.*
17 *Pœna de qua in hac lege, partim applicatur fisco:& partim parti.*
18 *Rex si committit exactori, quòd compellat soluere omnes debitores, intelligitur seruata consuetudine loci.*

¶LEX. VII.

MIssi. ¶Primò ponit,quid sit officiũ exactorũ.Se-
cũdò punit iudices & officiales ꝑmittẽtes eis,
vt aliquid faciãt cõtra officiũ. Tertiò ponit quid iudices habeant facere. Quartò qualiter,& ad quid teneantur,si negligãt. Quintò eis prouidet. Secũda ibi,iudices. Tertia ibi, eũ iudicẽ. Quarta ibi,quod si vltra. Quinta ibi,iudicib⁹. ¶In prima parte dicit,ꝙ exactores debent monere iudicẽ:hoc est, ꝑsidẽ,potestatẽ,seu rectorẽ,vt faciãt exactionẽ: & nihil habẽt facere cũ debitorib⁹ fiscalib⁹. ¶In secũda parte dicit, quòd si ꝑsides passi fuerint,ꝙ exactores missi exigãt per seipsos, puniũtur in duplũ:& apparitores pręsidis deportãtur,& alij officiales relegãtur ad tẽpus. ¶In tertia parte dicit,quid habeat facere pręses,potestas,vel alius rector. Respõdet Imperator, quòd primo debet mittere pro debitoribus,& inquirere,an debeãt.& per eorũ tabularios,hoc debet diligẽter inscribi:& posteà mittere suos officiales cõtra suos debitores,& cõpellere eos ad soluendũ,vt illud,quod solutũ erit perueniat ad illos opinatores, seu exactores: ita quòd impleto anno reuertatur cum exactione cõpleta.h.d. In quarta parte dicitur,si præses, aut potestas fuerit negligens in exigendo, quòd ipse cogatur soluere de suo:tamen repetere potest à debitoribus fiscalib⁹: & si aliquid fuerit de exactis retentũ,restituit in duplum.h.d.
1 Additio. †Vide.l.mancipia.cũ ibi not.C.de ser.fugi.
& per Bar.in.l.j.de var. & extraor. cog. & per Bar.in sua disputatione.iudex,qui per imperitiam.& per eundem & ibi doc.in.l.pe.C.de fur.& per Bar.& Ang.in.l.ex maleficijs.§.hæres.ff.de acti.& ob.per Bald.in.l.obseruare.§.
proficisci.ff.de off.procon.& leg.per Bal.& Ang.in.l.si filius.ff.de iudi.per glo.& Bald.& Saly.& doct. in.l.j.C. de pœna iud.qui malè iudi.instit.de obli.quæ ex quasi delic. in principio.& in glo.per Ang.de Are.in.l.dies cautioni.§. in eum.ff.de damno.infect.Alexan. Speculator in titu. de expensis.§. postremò. versicu. illud.allegat istum textum, secundum quod si iudex qui omisit condemnare in expensis parte petente, fuit condẽnatus in syndicatu, & velit à parte,quam nõ condemnauit,illas expensas repetere, non potest, per istum textum. Sed certe communis opinio est in contrariũ, quam tenet Bald.reprobans dictum Speculato.in.l.sancimus.C.de iud.circa finem.& idem tenet Imol. & Roma. in .l. si tertius.§.fina.ff.de aqua pluuia arcen.& Ang.in.l.si quis dolo.§.j.ff.de re iud.bene facit ꝙ no.Ioan.and.post Inno.in.c. sæpe.de appel.cuius dictum refert & sequitur Pet.de Ancha.,in.c.cũ ęterni.circa principiũ.de re iudi.De hac.q. vide etiã per Bal.in.l.obseruare.in.§.ꝓficisci.in ver.ij.quæro.ff.de offic.proc.& le.& per Ang.in.l.sed mancipia.C.de ser.fugi.per Bald.in c.j.§.iudices.in.ij.colũ. de pace iur.fi.Adde etiam quod aliâs no.Bart.de iud.in.l.si quis vxori.§.si fugitiuus.ff.de fur.& in l.si reo.§.fi.de fideius.& vide quod dixi post Bar.j.de pascuis publicis.dicit Lud.in sing.suis in littera.L.nota.xliij. ꝙ si iudex soluit,potest repetere:alˀs nõ. Allegat Ang.in.l.si vacantia.per istum tex.in versi.ij.no.Idem no.Bar.in.l.iiij.§.actor.de re iu.per tex.in.l.j.in prin.de mune.& hono.Alexã. ¶In quĩta parte dicit,ꝙ postq̃ Potestas,vel Rector soluit de suo potest exigere à debitoribus,non obstãte aliquo priuilegio dignitatis:& potest cogere exactores,seu castaldiões,& procuratores illorũ debitorũ.Itẽ etiã de hoc rescribere principi.
2 h.d.¶ †Not. principaliter quòd Potestates nõ possunt ipsis
exactoribus committere exactionem. ꝙ est notandum: Iam
enim vidi aliquos accusari de robaria,qui non possunt excu
3 sari prætextu officij.per istã.l.¶ †No.ꝙ ille,q tenetur facere
exactionem intra certum tempus,si nõ facit,cogitur soluere
4 de suo.& sic facit cõtra syndicos,œconomos,& similes.¶ †Vl
timò no.ꝙ pro exactione tributorũ,possunt cogi castaldiones,& factores dominorum.
5 Additio. †Not. ꝙ officialis deputatus ad recipiendam solutionem,non potest ab inuito exi-
6 gere,vt.j.de cano.lar.l.neq;.& ibi no.¶ †No.in secũdo dicto.
cõsuetudinẽ regionis esse seruãdã.s.de pe.bo.su.l.j.s. de iure
7 fisci.l.pe.& ibi not.¶ †Itẽ no. arg.ibi, alij cõmittimus,quòd
exactor fodrij alij cõmittere non põt exactionẽ.& si facit,pu
8 nit,vt.j.dicã de ca.lar.l.iij.†Item not.ꝙ officium Rectoris est
inquirere debitores cõis,& iura inquisita exigere:vt hic.&.s.
l.proxi.& si nõ facit, punitur:vt.l.iudices.s.de anno.& tribu.
9 ¶ †Item est arg.ꝙ tutor gerẽs,vel alius administrator alieno
rũ negotiorũ,debet reddere cõputa singulis annis. Ad idẽ.j.
de nauicu.l.ij.& hoc videt etiã dicere.l. si plures.§.j.ff. de ad-
10 mi.tut.¶ †Item no.ex quarto dicto contra officiales,& colle
ctores collectarũ,& fodriorũ,si aliquid retinẽt de hoc, quod
exercuerũt,vel aliquod seruitiũ acceperunt ab his,q debent
aliqd à cõi recipere, vt eis fiat solutio,alia pœna imponit, vt
s.de anno.&tribu.l.iudices.&.j.de sa.ho.l.vnicã. ¶In tex.ibi
11 passi fuerint.†Not.iudicẽ negligẽtẽ criminaliter puniri pro
eo no.ĩ.l.iudices.s.de anno.& trib.C.de ser.fug.l.mãcipia.&
12 de cust.re.l.ad cõmẽtariẽsem.†ibi,inuigilare.No.ꝙ etiã ĩ cã ci
uili & pecuniaria ad vtilitatẽ publicã licita est inqsitio.cõcor.
s.de bo.va.l.fi.Et sic hic videt casus ꝓ epis, ꝙ possint cõtra
oẽs debẽtes aliqd paupib⁹ inqrere, & inter paupes distribue
re.Nã licet talis inqsitio fiat ĩ priuatorũ fauorẽ:tñ tẽdit ad vti
13 litatẽ reipub.†Ideò dixi ad vtilitatẽ reipu.qa ad vtilitatẽ pri
uatorũ nõ est dare casum,in quo possit per viã inquisitionis
procedi,nisi in casu suspecti tutoris,& curatoris,secũdũ Bar.
in.l.iij.§.ꝑterea. de suspec.tuto. Sed certè est dare aliũ casum
nam tutor ex inquisitione dat,vt insti.de atti.tuto.§. sed hoc
iure.&sic patet ꝙ ibi merè requiritur ad vtilitatẽ priuatorũ.
14 In text.ibi,consuetudine seruata.¶ †Not. in modo exigendi
tributa & collectas debere consuetudinẽ seruari:ideò si cõsue
tudo est,ꝙ incolę ciuitatis non soluant tributa,neq; collectas:
talis consuetudo seruanda erit.per hunc tex. Ad hoc facit.l.
15 prima.s.q̃ sit lon.consue.†ibi,absq; vlla mora.No. ad statuta
dicẽtia,quòd debitores ex instrumẽtis cõfessionatis absq; vl
la mora cogant soluere.nã intelligit nullo iuris ordine serua-
16 to.†¶Ibi,tex.repetitione seruata.No. istum tex. contra de-
terminationẽ gl.in.l.mãcipia.C.de ser.fug. vbi dicit, ꝙ si iudex propter negligentiã facit litẽ suã,ꝙ propterea nõ dat ei potestas retinendi rem debitã parti,cui litis æstimationẽ pręstitit.hic enim tex.directò dixit contra.Nam officiales negligentes exigere tributa propter eorũ negligẽtiã, faciũt litem
suam

suã: quia de eorũ ꝓprio fisco tenẽtur soluere illud, ꝙ p tributarios debetur: & tamen eis cõtra tributarios seruatur repetitio, p act. nego. gest. vel p cõdi. ex hac. leg. vt dicit gl. & hãc gl. no. alle. Specu. in ti. de expẽ. §. postremò. ver. illud etiã notã-
17 dum. ¶ In text. ibi, vt partem debitã. † No. istũ tex. ꝙ ex ipso delicto pœna imponitur: quia pro parte venit fisco applicãda, pro parte accusatori. Simile in. l. j. §. hęc in factũ actio. ff. de his, qui de. vel effu. & facit ad no. ff. de iure fi. l. edicto. §. extat. cum simi. vide Bar. in. l. agraria. ff. de termi. amoto. Ang.

18 Additio. † Hãc. l. alleg. Bal. in. l. etiã. in. iij. col. in ver. nõ restat. s. de execu. rei iudic. & p hãc. l. dicit Bal. in. l. j. j. si ꝓpter publi. pen. ꝙ si Rex exactori cõmittit, ꝙ compellat omnes debitores soluere omni coactione, quæ sibi videbitur: intelligitur semper salua forma municipalis consuetudinis. Alexand.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia tenetur soluere onera realia pro rebus tributarijs, quas emit: sed collectam quæ imponitur personæ pro rebus, non soluit.*
2 *Commune Perusij statuit, ꝙ omnes possessiones essent tributariæ: ꝙ collecta esset onus reale.*
3 *Emptor & uenditor sunt correlatiua.*
4 *Lex imperialis, quæ prohibet emere, comprehendit ecclesiam.*
Statuta loci prohibentis emere non comprehendunt ecclesiam.
5 *Moræ purgatio in casu huius. l. quando admittatur.*

¶ *LEX.* *VIII.*

Si diuina. ¶ Si domus imperialis, vel ecclesia res tributarias licitè emerit, & tributa non soluerit, res ei aufertur, & ciuitati assignabitur, vt integra tributa soluantur. h. d. ¶ † Et
1 pro declaratione hui⁹ legis, q̃ro qd vult dicere diuina dom⁹? Glo. intelligit de domo imperiali, vel ecclesia. & secundũ hoc habes, ꝙ ecclesia tenetur soluere tributa. ꝙ est verũ indubitãter, quãdo emit possessiones tributarias: ita, ꝙ on⁹ sit reale. Sed collectã q̃ imponit psonę pro reb⁹, etiã ecclesia nõ cogit soluere: vt in auf. ité nulla cõmunitas. s. de sacrosan. eccle. & s.
2 de episc. & cle. l. de his. † Ideò commune Perusij statuit, vt oẽs possessiones tributariæ essent: & collectę essent onus reale: de quo dicã. j. de mu. pa. sup rub. dixi. ff. de mu. & ho. l. rescr. §. fi.

Additio. † Et ratio est: quia ꝓhibẽdo emptorẽ, prohibet vẽditorẽ. cũ ista sint correlatiua: vt. l.
3 j. ff. de in diẽ adiec. in gl. ibi posita. vnde prẽsupposito, ꝙ ecclesia sit exempta à iurisdictione Principũ: tãtum alius cõtrahẽs
4 suppositus est eius iurisdictioni. Angel. ¶ † Quæro, quare dicit extrametrocomias? gloss. dicit, ꝙ intra illas nemini licet emere. ¶ Ex quo no. ꝙ lex imperialis, quę prohibet emere, cõprehendit etiã ecclesiã, prout diuina domus ponitur hic pro ecclesia. Statutũ vero ciuitatis hoc nõ posset: qa esset cõtra libertatem ecclesiarũ: vt in auf. cassa. s. de sac. san. ecc. ¶ Quęro,
5 quare dicit patrocinij causa: dic vt in gl. † ¶ Vltimò oppo. ꝙ liceat purgare istã morã: vt. l. obsistere. s. de anno. & tribu. Solu. domus diuina, & personæ in dignitate positæ plus grauãtur: quia plus de his timetur. vel dic etiam hic, ꝙ licet purgare moram, secundum ꝙ hic innuitur. ꝙ magis placet. Itẽ oppo. glo. de. l. placet. s. de sacrosan. eccle. dic vt in ea. Barto.

De superexactoribus. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Exactio tributorum non debet fieri incontinenti.*
2 *Morte quãdoque quis punitur propter consuetudinem delinquendi, etiam si pœna esset pecuniaria.*
3 *Assessores cauti conuincunt delinquentem, qui deberet pœna pecuniaria puniri de perseueratione, ut poßint eum capitaliter punire.*

¶ *LEX.* *I.*

Quicquid. ¶ Qui plus exigit in duplũ exigitur: & propter cõsuetudinem capitaliter punitur. ¶ † Nota quòd dicit restitui
1 protinus oportebit. ꝙ intelligitur, ꝙ exactio non fiat incontinenti. debet enim habere tempora quæ dantur iudicatis: licet ex delicto condẽnetur: vt. l. si cum exceptione. §. ꝙ si hõ. ff. ꝙ me. causa. Sed postq̃ fuit exactũ, debet restitui protinus ei,
2 à quo exactũ est. ¶ † No. ꝙ propter cõsuetudinẽ delinquendi quis punitur ad mortem. Simile. s. de delato. l. omnes. Bart.

Additio. ¶ In text. ibi, perseueret. No. istum tex. ꝙ præsupposito, ꝙ de crimine pœna pecuniaria veniat imponenda: tamen si fit inquisitio contra hominem tanq̃ talia facere cõsuetum, & de hoc sit cõuictus, capita-
3 liter puniri potest. † Et ideò assessores cum volunt facere aliquem decapitare malefactorem nominatũ, qui multa crimina cõmisit, & pluribus vicibus: ex quibus tamen criminibus pœna pecuniaria venit imponẽda: inquirũt cõtra eum, tanq̃ consuetum talia crimina cõmittere. & in his sceleribus perseuerare: & ipsum cõuincunt de tali perseueratione, & cõsuetudine. quo facto securè possunt eum ad mortẽ dãnare, non obstãte, quòd talia crimina de sui natura non sint capitalia. quod tenemẽti. pro hoc habes tex. in. l. omnes. s. de delato. vbi quis propter cõsuetudinem punitur pœna mortis. Ange. ☞ Adde ad materiã, ꝙ exactor tributorũ sciẽtem indebitũ exigens à debitore tenetur furti. tex. est no. in. l. etiã. C. de fur. & vide Bal. in l. j. s. tit. j. vbi dicit per illũ tex. ꝙ tenetur crimine falsi. ¶ Nota consuetudinem delinquẽdi aggrauare delictũ. facit. l. iij. C. de epis. audi. hic allegata in gl. & ibi Gul. & Bal. huic etiã, ꝙ alibi dicitur, ꝙ cõsuetus litigare: & sic cõtinuus litigator, repellitur à testimonio. iij. quæst. iij. c. quia suspectos. & c. nullus. ibi, frequenter litigãtes. & allegat Romanus in singularibus in litera. E. nota. trigesimo sexto. facit ad hoc, quod ponitur per scribentes videlicet. d. Anto. & d. Abba. & alios in. c. testimonium. de test. in illa. q. an existens in peccato mortali repellatur à testimonio, vt conclusio sit, ꝙ si est cõsuetus & perseuerans in peccato, repellitur. vide ibi ad prædicta. Adde etiam quod dicit Bart. in. l. licitatio. §. quod illicitè. ff. de publi. & l. si diutino. de pœnis. vbi delicta iterata & etiam momentanea aggrauant delinquẽtem, vt citius, aliàs arctius puniatur, vt. l. mariti lenocinium. §. sex mensium. ff. de adul. facit etiam quod dixit Bald. in. l. apud antiquos. C. de fur. ꝙ ille, qui hodie est furatus vnam rem villani, cras aliam: & sic de similibus: vt sic ratione reiterationis, & consuetudinis puniatur de furto. & possit suspendi. l. capitalium. §. famosos, aliàs. §. solent. de pœnis, & dicitur in auf. sed nouo iure. C. de seruis fugitiuis. qualiter autem quis dicatur consuetus, vide quæ dixi. j. de pascuis publicis. in. l. j. post Barto. Alexan.

De capiẽdis, & distrahẽdis pigno. tributo. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Index potest prius deuenire ad res, quam ad personam in executionibus.*

¶ *LEX.* *II.*

1 Satisfit. Hæc lex facit multum ad id, ꝙ dixi. s. ti. ꝓ. l. ij. videlicet, † ꝙ sit in potestate iudicis prius venire ad res, q̃ ad personam: vt. l. sacrilegij. §. fi. ff. ad le. Iul. pe. Bart. ☞ Aduerte, quia imò necessario primò veniendum est ad res, quam ad capturam personæ: vt voluit Bar. in. l. iij. §. pe. ff. de suspec. tu. per. l. à Di. Pio. §. in venditione. ff. de re iu. Et est ratio: quia si excussio rerum mobilium fit ante, quam deueniatur ad immobilia. §. in venditione. quantò magis fieri debet antequam deueniatur ad capturam personę, & carcerationem, cum sit grauior. & istud tenet Iac. but. Bart. & alij in. l. j. C. qui bo. cedere pos. & Bald. in. l. consentaneum. C. quomodo & quando iu. in ver, quæro vna cum Butricario, vtrum possit capi &c. ꝙ non. qualiter intelligatur & procedat, videas Aretinum in. §. fi. Insti. de act. vide etiã Ang. in materia. l. nemo carcerem. de exac. trib. Alexan.

De apochis publicis, & de descriptionibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *AEstimum de nouo factum in ciuitate, quando habeat uires?*
2 *Instrumenta quietationum, debent causam continere, quando fiunt ab his, qui donare non possunt.*
3 *Cautela, ut debitores, quando recipiunt refutationem à tutoribus, uel alijs administratoribus, ut in refutatione semper faciant inserere causam.*
4 *Descriptio quot modis sumatur, & qualiter fiat?*
5 *Instrumẽta cõfeßionũ requirũt diẽ & cõsulẽ: sec⁹ si sit priuata scriptura.*
6 *Lex subuenit inopibus, sicut locupletibus.*
7 *Scriptura requiritur in casu huius legis.*
8 *Collecta, ꝙ debet imponi secundum qualitatem patrimonij, & non secundum numerum personarum: & quando imponatur secundum numerum personarum: & sic per capita.*
Solutio collectarum non potest probari per testes.

¶ *LEX.* *I.*

Ad inferiorum. AEstimum non ante sumit effectum, quàm præsidibus intimetur, & per eos recipiatur. Item susceptores, seu thesaurarij debent de susce-

pto facere cautionem solẽnem.& exactores prouinciales debẽt singulis quatuor mẽsibus rationem suæ exactionis transmittere.& quod ex causa lucratiua acceperint scribere:& qui contra fecerunt puniuntur.h.d. Principium legitur duobus modis. in gloss. Primam tene lecturam, quæ notabilior est. ☞☞Vide per istum text.ꝙ dicunt Gu.de cu.& Bal.ibi in.iiij. colla.in.l.comparationes.C.de fide instru.de quo dicto feci mentionem post Bart.in.l.de pupillo.§.qui nũciat.ff.de ope.no.nun.vbi videtur dictum Bar.cõtra eos:dic,vt ibi omnino. Alex.

1 †¶Not.ex isto principio,ꝙ æstimum de nouo factum in ciuitate, non habet vires in hominibus de comitatu: nisi prius assignetur, vel nisi aliâs de hoc fiat lex specialis: vel donec assignetur officialibus debẽtibus exigere collectã, secundũ illud æstimũ.ꝙ tene mẽti.& sic æstimũ non habet effectum donec per prouinciales pꝛsidibus destinetur. ¶Sequitur ver. Sed & aurũ. In hoc ver. ponitur qualiter debeat fieri

2 apo.de recepto à thesaurarijs, vel susceptoribus.¶†No.ꝙ in instrumẽtis quietationũ debet inseri causa.ꝙ est verũ, quãdo fit ab his,q donare nõ pñt:vt hic iuncta.l.ij.de anno.& tribu.aľs causa nõ reqritur:vt.ff.de pac.l.tale pactũ.circa prin.Bart.

3 Additio.†Et ideo sint cauti debitores, qui recipiũt refutationem à tutore, vel curatore, vel ab alijs administratoribus: vt semper faciãt in refutationem inseri causam.aliâs nõ teneret:vt hic. Ratio:quia administrator sine causa refutare nõ potest.l.pactũ curato.C.de pac.& in.l. Imperatores.ff.eo.l.pręses.C.de transac.cum si.& vide quod

a ¶In istis apochis. quid debeant cõtinere apochæ, & an & qñ ꝓbẽt no. Bal.in auť. sed nouo iure.post prin. ver. pro pleniori notitia.& in versi. præcedẽ.š. si cert. pe.do. meus Iaso. may.in.l. admonẽdi.& ibi per istũ. š.de iureiur.

4 posui in.l.fi.š.de an.&trib.¶†In tex.ibi descriptionis ęquitas.No.de isto verbo,descriptionis. Nam descriptio sumpta pro ęstimo,vt hìc ponitur,nõ potest fieri,nisi secundũ formã huius.leg.sumpta vero pro incorporatione,nõ fit nisi secundũ formã.l.facultas.š. de iu.fis.sumpta vero pro descriptione,qua hic vtimur,cũ petimus bona alicuius describi, ne baratentur,fit cum suspicione timẽtis,præcedẽte tamen aliquali causæ cognitione, per iuramentũ.l.j.§.eligitur.ff.de ven.in pos.mit.ff.loc.l.dominus horreorum.de bo.auť.iu.pos.l.fi.de

5 quo dic.vt dixi in.d.l.facultas.Angel.¶†Secundo.ꝙ in istis apochis[a] de soluto,requiritur dies & consul.ꝙ est verũ, quãdo illud est publicum instrumentum.Debet enim esse scriptũ à notario:vt.l.ij.š. de conue.fis.de. Secus si esset priuata scriptura:vt.l.cum tabernam.ff.de pigno.

Additio.¶No.de die & causa apponẽdis.ff.de acc.l.libellorũ.š.de exac.tri.l. apparitores. ff. de exc.doli.l.ij.§.j.de trãsa.l.cũ hi.§.causę.&.š.mã.l.p diuersas.

b ¶Per capita.Quę collectæ autẽ sint, quæ secundũ iuris dispositionẽ p capita imponi debẽt,vide no.d.Sozi.i cõs.cxxix.ĩci. pstantissimi iuris. vers.iij.principaliter.ibi,nã onera.in j.parte.char.cc.

6 cũ fi. ¶†No.ꝙ.l.subuenit ęqualiť inopib⁹,sicut & locupletibus:& in oĩb⁹ securitatẽ pbet cõiter.ff.de poe.l.capitaliũ.§.ad

7 statuas.¶†Tertiò no.casum in q̃ exigiť scriptura.š.de superindi.l.vnica.š.de iu.fis.phibitũ.&ibi no.Ang. ¶Seqtur ver. hoc etiã.hęc diciť singulis quatuor mẽsib⁹ dñt exactores ad curiã generalẽ exactionẽ scriptã mittere. & qd debeat cõtineri? ¶Seqtur vers.ꝙ&tũc.hũc vers.& sequẽtẽ ꝓsequere,vt in gl.

8 †¶No.ex isto vers.&tota hac.l.ꝙ collecta debet ĩponi secũdũ quãtitatẽ pr̃imonij:nõ secũdũ quãtitatẽ vel numerũ psonarũ.Quod apparet ex eo,ꝙ dicit ĩopes,&locupletes,ꝙ,ꝓpter potẽtes nõ dñt grauari minores.hoc ĩtelligo verũ,qñ collecta ĩponiť ex aliqua cã,q̃ nõ respiciat numerũ psonarũ.Quid em̃ si ꝓ soluẽdo tributo,ꝙ imponiť p capita,ciuitas acceperit pecuniã mutuo:&postea ꝓ eo satisfaciẽdo ĩponit collectã?certè

b debet ĩponi p capita:[b]vt dixi ĩ.l.iij.§.actor.ff.de re iud.&.š.

9 de ann.& trib.l.ij.& sup rubr.¶†Vltimò no.gl.no.ꝙ ꝓbatio istarũ solutionũ,nõ possit fieri ꝑ testes:vt.l.ij.š.de cõue.fi.deb.

Additio.Et ita allegat eam Bal.in.l.ij.in.vj.col. ver. sed qualiter.de iure emphy.Alexan.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio debitoris publici de soluto statim impedit iudicium.*
2 *Facta per unum non potest alius infringere.*
Episcopus non potest infringere facta per prædecessorem.
Camerarius,qui semel reddidit rationes, si facta est apocha, non tenetur iterum reddere.
3 *Soluens collectas,quando possit pro non soluentibus conueniri.*

¶LEX. II.

Semel.¶Qui habet instrumẽtũ solutionis securitatis solẽniter factũ,non debet amplius

1 molestari.h.d. ¶†No.ꝙ sicut debitor publicus põt summatim cõueniri,& exigi:vt.l.pe.š.de cõue.fi. deb. ita eius exceptio de soluto iudicium statim impedit:vt hic.

2 Additio.†¶No.ꝙ id,ꝙ vn⁹ fecit,ali⁹ nõ põt infringere.ar. ꝙ qs nõ põt retractare facta p aliũ epm:vt.š.sen.rescin.non poss.l.j. ¶Ar.ꝙ si qs fuerit clauarius, seu camerarius,& semel reddiderit rõnes,& inde est facta apo

3 cha:nõ teneť ampli⁹ reddere rationem.Ang.¶†Quærit glo. licet soluens non possit cõueniri per se,an possit cũ alijs, qui non soluerũt?glo.nõ bene firmat se.'Vide eam super ver. læ. tari.Breuiter dicas sic:aut est onus reale,aut personale.Si personale,aut consistit in labore personæ tantum:& ꝙ per vnũ nõ põt expediri expeditur per alios: vt.l. honor.§.fi.de mu.& hono.Aut cõsistit in pręstatione pecuniæ,vel alteri⁹ rei:& tũc aut imponiť onus ciuitati simpliciter:aut cuilibet de ciuitate.Primo casu,non est dubiũ ꝙ illud,ꝙ non potest soluere vnus,soluat tota ciuitas:qa adhuc hoc eadem ciuitas remanet obligata.l.proponebať.ff.de iud.&.l.si cut: ꝙ cuiusq; vniuer. no.Secũdo casu,vnus pro alio nõ teneť ipso iure.ff.de leg.ij.l. legatorũ.in prin.&.j.vt nullus vicari⁹ pro alio.l.j.lib.xj.Sed possibile esset,ꝙ propter defectũ non soluentiũ fieret vnum superindictũ nouũ:& sic per consequens alij grauarenť,vt.s. de superindi.in rubro & nigro.& ita loquiť hæc gl.&.l.actores.š.tit.iij. Si verò est onus reale:qa pro rebus soluitur tributum:tunc propter vnũ nõ soluentẽ,alij coguntur soluere,sed ei assignabitur possessio, pro qua soluerit:vt.j. de omni agro ☞deserto.l.j.li.xj.&.š.ti.iij.l.fi.dixi.š.ti.iij.l.actores.bar.☞Qñ plures sunt obligati.& vnus eximitur:alij teneñť pro eo exempto.vide Bar.in.l.iij.§.actor.de re iu.vbi aliter loquutus est,& cũ illo transeunt alij excepto domino meo, qui de hoc plenè discutit in.l.ab omnibus,in principio. de lega.j. vbi & aliter locutus est.& ibi vide Bal.Raph.& Imo.& domi.meũ.& vide Bar.in.l.fi.de mune.& honoribus,vbi de' directo tenuit contrarium eius quod dixi in.d.§.actor.Alexan.

Additio.¶Nec istis obstat.l.fi.§.mista.ff.de mu.& ho.& ibi Bart. qa intelligitur,nisi lege, vel statuto deputati ibi essent ad officium exigendi collectas, cũ hoc,ꝙ bona deficientium spectent ad ipsos exigere debẽtes. ita loquitur iste text.& vide quæ scripsi in.l.j.de omni agro deserto.lib.xj.Alex.

SVMMARIVM.

1 *Probans se proximis tribus annis soluisse, quando præsumatur retro soluisse?& nu.3.*
2 *Probatio contra instrumentum in scriptis,licet non admittatur, nisi per scripturam:tamen admittitur contra præsumptionem,quæ resultat ex instrumento,non tamen ex ipso comprehenditur.*
4 *Recipiens fictum annuatim ab aliquo per longum tempus pro fundo, pro quo soluens non potest ostendere,qualiter illum teneat,nisi probando solutionem,an sibi præiudicet?cum seq.& nu.8.*
5 *Venditor,qui scit emptorem ingredi in possessionem rei emptæ, uidetur sibi rem tradere.*
6 *Locator,qui finito tẽpore locationis solutionẽ recepit,uidetur rẽ relocare.*
7 *Soluens aliquo tempore usuras,tenetur in futurum soluere.*
9 *Præstatio.xx.annorum facta, an præiudicet domino?remissiuè.*
10 *Præsumitur de præterito ad plus præteritũ, & de præsenti ad præteritũ.*
11 *Præscriptio probatur probando,ꝙ in initio,fine.& medio quis possedit.*

¶LEX. III.

1 Qvicunque.†¶Qui ostẽdit se trib⁹ proximis annis soluisse, retro soluisse præsumitur, nisi contrariũ probetur.h.d. Not.mirabilem legem.

Additio.Limita hanc.l.nisi ista solutio trina esset facta vni semel pro tribus annis, secũdũ Cy. ☞& Bal.in.l.ij.C.de do.promis.Alex.☞Hanc.l.limita,vt per Bal.in.l.ij.de dot.promis.Adde hãc.l. procedere in quocũq; cẽsu tributario,vel emphyteoticario secũdũ dominos de Rota,decisione.cij.secũdũ ordinẽ nouissimũ. Alex. ¶Idẽ dicit gl.in.l.ij.de iure emphy.in solutione canonis pro prædio em

2 phy.¶†Vltimò no.ꝙ licet contra instrumentũ in scriptis nõ admittatur probatio in cõtrarium,nisi per scripturã,vt.l. generaliter.š.de non nu.pecu.Bart.

Additio.Adde Bald. in.l.iurisgenti.§.ꝙ ferè.ff. de pac.& glo.in.l.reos.§.cũ in tabulis.in ver. videať.de duo.reis.Alex. ¶Tamen cõtra præsumptionem, quæ resultat ex instrumento,nõ aũt ex ipso instrumẽto comprehẽdiť,potest fieri per testes probatio:vt hic in fi.¶Exempli gratia:si dicat statutũ,ꝙ non possit instrumẽtũ redargui de falso:nisi per aliud instrumentum.quidã produxit contra me instrumẽtum.quod habet clausulas inconsuetas, & sic est præsumptio falsitatis:vt in gloss.singulari in.l.ij.š. de condi. inser.certè contra talem præsumptionẽ possum probare per testes.quæ omnia tene menti.Bart.

Additio.Adde Bal.in.l.iurisgẽ.§.ꝙ ferè.ff. de pact.& in.l.reos.§.cum in tabulis.ff. de duobus reis.& doc.ĩ.d.l.generaliter.& hãc leg.ad aliud nõ alleg. Bal. in.l.

in.l.iiij.in.ij.colum.C.de fideicom.versicu.quæro, quid si statutum.Alex.

3 **Additio.** †No.tex.nec obliuiscaris, ꝙ si aliquis tenetur prestare aliquid singulis annis, & ostendat apocham de solutione trium annorum: de toto tempore
4 præsumitur soluisse. Et est arg.†ꝙ si aliquis soluat annuatim pro fundo meo decem, & peto ab ipso fundum, & ipse non potest ostendere qualiter à me, vel à meis parentibus, siue maioribus habet fundum illũ: sed ostendit solutionem & prestationem factam per tempus longum: quæritur, an mihi sit factum præiudicium recipiendo longo tempore fictum, & videtur quòd sic: quia dicitur hic: qui soluit fictum per tres annos, & apochas super hoc acceperit: pro toto tẽpore soluisse
5 presumitur, vt hac.l.¶†Item venditor, qui scit emptorem ingredi in possessionem rei emptæ, videtur eam tradere.s̈.de acquiren.pos.l.minus.& arg.s̈.de contrahen.empt.l.nã idcirco.s̈.ad velle.l.si sine.ff.ad munici.l.quoties ad id.ff.si ser.ven.
6 l.si à te.ff.de euict.l.quidem ex parte.†Item quia locator, qui finito tempore locationis solutionem recipit, vel pensionem relocare videtur.s̈.loca.l.legem.ff.e.l.item quæritur.§.fi.cum
7 l.seq.†Item video, ꝙ si aliquis soluit aliquo tempore vsuras, in futurum soluere cogitur.ff.de vsu.l.cũ de in rem verso. Sic & hic, qui recipit fictum pati debet, vt soluens in fundo remaneat: & maxime ratione æqualitatis seruandæ in iudicio, quæ seruanda est.s̈.de fruct. [illegible] fi.ff.de arbi.l.si cum dies.§.si quis.s̈.de proxi.sacro.scri.l.in sacris.la grande. versi.& quoniam. Quinta ratio: quia recipiendo fictum, videtur sibi preiudicare.arg.s̈.de iure do.in.l.ij.de lege commissoria.l.de lege.§.vltim.cum.l.sequen.argumen.s̈.de ser.& aqua.
8 l.si aquam.†Contrarium videtur, ꝙ iste recipiendo fictũ sibi non præiudicauerit, nec soluens præscripserit cõtra recipientem fictum: quia sine titulo non prescribit longo tempore.s̈. de rei vendi.l.nullo pro hærede.l.fina.& de præscript.long. temp.l.diuersa. Item non videtur sibi præiudicasse recipiendo fictum, siue ignorans, siue sciens receperit. Nam si sciebat, videtur quòd receperit sciens ius suũ vbicũq; durare.ff.quib. mod.pigno.vel hypo.sol.l.sicut.§.non videtur. Si verò ignorauerit non perdit ius suum, neq; dominium rei suæ trãsfert. ff.de acquirẽ.re.do.l.si procura.de condi.ob.causam.l.dedi. §.sed & si seruus. Nec etiam causam præscribẽdi prestat.s̈.de præscrip.long.temp.l.nec petentem.de rei ven.l.re tua.ff.de rei vendi.l.inter officium. Tertia ratio: quia soluendo fictum nõ preiudicat quis dominis rei.s̈.de dona.l.si functionis.&.l. cum sua.de rei ven.&.l.si pater.de act.emp.& ven. Item videtur casus legis vt tantũ quadraginta annis soluendo sit munitus, si titulum non habet: vt.j.de fun.pa.l.fina. Item, quia licet putet se habere titulum: tamen longo tempore nõ prescribit, nisi iustus error interuenerit.ff.de vsu.l.Celsus.&.ff.pro emp.
9 l.quod vulgo.¶†Sed an per præstationem longi temporis scilicet.xx.annorum factam defuncto præiudicetur? notatur
10 extra de censi.in.c.peruenit.in gl.ibi, signata.¶†Vltimò no. præsumptionem de præterito ad plus præteritum: vt.s̈.ad.l. Iul.de adul.l.si quis.nam & fateri intelligitur, qui paciscitur. ff.de his, qui not.infa.l.quoniam.aliâs de præterito ad præsens, quia semel fuit bonus.ff.de re mili.l.non omnes.§.à barbaris accusa.l.si cui.§.j. Item no.istam legem per quam gl.determinat, quòd ille, qui vult probare prescriptionem sufficit, ꝙ probet, ꝙ ab initio, in fine, & in medio possedit: & hæc lex
11 probat.¶†Ita no.glos.per hanc legem in.c.volumus.xvj.q. iiij.in vlt.glos.de quo vide Cy.de præscrip.lon.temp.l.super longi.Ang.licet nõ admittat probatio instrumenti aduersus aliud instrumentum: tamen contra presumptionem resultantem ex instrumento, licet non contentam in eo, potest per testes fieri probatio. Adde quòd idem tenuit Bald.in.l.j.C.de fideicom.& referunt scribẽtes in.l.j.C.de testa.mili.& secundum glos.singularem ibi, in.l.iurisgentium.§.quod ferè.ff.de pact.& ibi Ang.qui allegat aliam gl.in.l.reos.§.cum in tabulis.ff.de duobus reis. Adde aliam in.l.j.C.de contrahen.& cõmit.stipu.Alexan.

¶ LEX. IIII.

SECURITATIBUS. ¶Huic.l.concor.l.in cõtractibus.§.j.s̈.de nõ nu
1 merata pecunia.¶†Nota, quòd istorum tributorum, seu collectarum, potest fieri solutio pro par
a te[a] exactori: non tamen dico, quòd exactor cõgatur recipere. sed si receperit, valet solutio prædicta pro parte facta.tene menti.Barto.

De canone largitionalium titulorum. Rubrica.

Istam rubricam expone.i.de regulari præstatione tributorũ, quæ fiebat per scripturas. Barto.

SUMMARIUM.

1 *Thesaurarius Marchiæ si desinit, uel moriatur, põt solui thesaurario ducatus.*

¶ LEX. I.

OMNEM. ¶Quod particulares exactores exigunt, debet dari thesaurario, q est in illa prouincia, vel in alia prouincia proxima, vt totum simul deuoluatur
1 ad fiscum.hoc dicit.¶†No.ꝙ si moritur thesaurarius, qui est in Marchia, vel aliâs desinit ibi thesaurarius pertinens ad ecclesiam, põt soluere thesaurario ducatus, vt ibi dum dicit vel ad proximos.Bar. Albericus de Rosa in.l.& quia.de iur.om.iud.allegat istum tex.cum.l.se. ꝙ exactor tributorum nõ potest alteri delegare officium suũ. & est ratio vltra eum: quia habet nudũ ministeriũ: & sic videt electa industria personæ. ar.l.fi.de offi.procons.& leg.Alex.

SUMMARIUM.

1 *Iudex negligens, an criminaliter puniatur?.*
2 *Statuta, si reperiantur in ciuitate per se, & secundum unum statutum homicida punitur pœna capitis, secundum aliud pœna pecuniaria: quod statutum attendatur?*

¶ LEX. II.

NEQUE. ¶Susceptoribus ad prouinciã missis, a
non debet permitti, vt per seipsos exigant. Sed iudices ordinarij exigere debent: quod si permiserint, punientur hoc dicit.¶Not.hanc.l. quam habuisti plenius.s̈.de exact.trib.l.missi.licet ibi alia pena quam hic imponatur.& ideò poterit imponi vna ex istis. facit.l.quoties.§.fi.ff.de act.& oblig.&.l.qui sepulchrum.C. de sepul.viola.Bar.

1 **Additio.** ¶In tex.ibi, vicena.No.†ex isto tex.iudicem negligentem criminaliter puniri, dixi in.l.missi.s̈.de exact.trib.&.l.iij.s̈.de sepul.vio. Sed op.quòd dicta pœna non puniatur, vt.d.l.missi. Solut.fateor, quòd hac pœna, & pœna.l.missi.nõ punitur simul & semel.l.senatus.ff. de accu.sed iudex habet electionem qua pœna velit punire eũ, vt hic.&.l.de sepulchro.ff.de sepulch.viola.&.l.quoties.
2 de ac.& obl. Et hoc est vtile ad q̃stionẽ.†In eodẽ volu.statuto b
rũ reperitur homicidã debere puniri ad mortẽ, secũdũ vnum statutum: secundũ aliud reperitur debere puniri pœna pecuniaria: quod statutũ seruabitur? videtur, ꝙ posterius, vt.l.sed & posteriores.ff.de legi. Sed nego, ex quo eadem statuta reperiuntur in eodem volumine: licet in ordine scripturæ vnũ sit posterius altero: tamen ambo pariter ambulãt, & ideò hoc casu iudex habebit electionẽ, quam pœnã velit imponere, per hanc.l.quod tene menti. Vel dic, quòd iudex debet pœnam
b minorẽ imponere[b].l.fi.de præto.stip.& p Inn.in.c.de causis. extra de offi.deleg.& vide ꝙ dixi in aut.de sanctis.epis.Ang.

a ¶Pro parte. Tu vide ad propositum eorũ, quę hic dicũtur, an & quãdo solutio particularis in priuatis delictis admittatur, no.in.l.planè.ff.fami.ercis.& in.l.tutor.§.Lucius.ff.de vsuris.& omnino Spe.in tit.de arbi. §.sequit.versi.sed nũquid obligatio. col.xij.

b ¶Imponere.adde.do.Alexan.de imo.in.d.l.senat⁹. alleg.tex.

SUMMARIUM.

1 *Officiales, qui personaliter habent seruire officio, non coguntur ire ad exercitum, nec custodiam facere.*
2 *Superior ex officio potest defendere subditum suum.*
3 *Notarij, qui seruiunt ad officium cũ persona: non tenentur sustinere onera communis.*
4 *Officiales nepharij sunt inhibendi.*
5 *Officialis, cui commissum est aliquod officium, non potest prohiberi illud exercere.*
6 *Nominatus prius ad officium, debet ad illud admitti, non alius.*
7 *Iudex & officialis eodem modo puniuntur de negligentia.*

¶ LEX. III.

PRÆCEPIT. ¶Notarij cameræ nõ grauãtur ad munera, quę personæ laborẽ iniungunt, & qui eos grauauerint, punient: & per officium iudicis superioris defendent.h.d.vsq; ad
1 §.illud.¶†No.quòd officiales, qui personaliter habẽt seruire vni officio, non coguntur ire ad exercitũ, nec facere custodiã.
2 ¶†Secũdò no.ex ver.insuper.ꝙ superior ex officio potest defendere subditum suũ, quando videt eum grauari.quod facit pro ep̃iscopis, qui eorum officio defendũt suos clericos.Bart.
3 **Additio.** In tex.ibi, necessitatibus.¶†No.argu.expressum, ꝙ notarij, qui seruiunt de persona, non tenentur suscipere, nec sustinere onera cõmunis, sicut
4 alij.sed contra de exact.tribu.l.actores.†Item not.ꝙ conatus officialium nefarij, sunt inhibẽdi.s̈.de iure fisci.l.defensionis. Nam ipsi plura mala committunt, q̃ alij, vt in aut.de exhib.
5 reis.§.j.¶†Nota, ꝙ officialis cui aliquod officiũ est commis-
6 sum, non potest prohiberi exercere dictum officiũ.†Itẽ nota, ꝙ quando prius quis est nominatus ad officium, non potest

alius ad dictum officium nominari. Simile in electione Cano
nicorum. extrà de ele. c. conſiderauimus. † ¶ Item no. in fin. l.
7 quòd eodē modo punitur de negligentia iudex, & officialis:
vt. ṡ. e. l. ij. & . j. de naufra. l. de ſubmerſis. & . j. de fabri. l. fi. Ang.

SVMMARIVM.

1 *Rectores prouinciarum poſſunt facere theſaurarios in prouincia.*
2 *Legatus in prouincia, quando comparatur proconſuli, poteſt facere theſaurarios.*
3 *Procurator fiſci, quòd eligat theſaurarium generalem.*
4 *Poteſtas non poteſt iubere, quòd pecunia communis ſoluatur alteri, quam cameratio communis.*
Poteſtas poteſt pecuniam modicam conuertere ad ſuum placitum in neceſſitates publicas.
5 *Officialis ſi eligitur ſpecialiter ad unum officium, per id uidetur ſublata omnis poteſtas alijs officialibus, ſuper illa ſpecialitate.*

Illud. ¶ Electio & defenſio ſuſceptoris ſpectant ad pro
conſulem, & pręfectum, non tantū ad præſidē. hoc
1 dicit. ¶ † No. prout habetis literā tantū, ꝙ rectores prouincia
2 rum poſſunt facere theſaurarios in prouincia, ¶ † Not. quòd
quando eſt legatus in prouincia qui comparatur procon-
ſuli: vt in. c. ij. extra de officio. le. li. vj. poteſt facere theſaura-
3 rios in prouincia. Et † no. quòd hic loquitur de theſaurarijs
particularibus: theſaurarium verò vniuerſalem eligit procu
rator fiſci, & poſtea confirmatur conſenſu curiæ: vt. ṡ. de iure
fiſci. l. ſuper creandis. & ibi no. l. exactores. de ſuſcep. Sequi-
tur ver. prouidentibus. Ad euidētiā ſcias, quòd pecunia, quæ
exigitur, quandoq; infertur vni camerę, quādoq; alteri: vt. ṡ.
de exacti. tribu. l. in fiſcalibus. Dicit ergo hic, ꝙ tributa im-
poſita nō poſſunt minui: nec poteſt ſtatui, quòd pecunia quę
4 debet venire ad vnā cameram, vadat ad aliā. ¶ † Et no. ꝙ po-
teſtas nō poteſt iubere, quòd pecunia ſoluatur alteri, ꝗ came
rario cōmunis: & ſi facit, punietur: vt in fine huius leg. quod
intellige verum, niſi in pecunia modicā quā poteſt cōuertere
ad ſuum placitū in neceſſitates publicas. argu. l. diuus. ff. de
bo. dam. ver. quadrimeſtris. & ver. ſequētes ſunt clari.

5 Additio. In tex. ibi, minuendæ. ¶ † No. l. quia videt,
quòd ſi vnus officialis eligitur ſpecialiter
ad vnum officiū: ꝙ per illā ſpecialem electionem ſit ſublata
omnis poteſtas de eo, quod ibi ſpecialiter cōmiſſum eſt alijs
Rectoribus generalē adminiſtrationē habētibus. Et per hoc
videtur: cū nuper in ciuitate Peruſij electi ſint quidam barri
gelli quibus ſpecialiter data eſt poteſtas cōtra omnes bauni-
tos Peruſij: quòd per hāc ſpecialē conceſſionē iuriſdictionis
videtur adempta omnis poteſtas Capitanei, & poteſtatis ci-
uitatis Peruſij perſequendo dictos exbannitos. De quo vide
per docto. in. l. ſtudentibus. ṡ. de offi. præfect. vrb. vbi videtur
caſus de hoc, licet etiā in contrariū poſſet adduci: vt ibi latiſ-
ſimè poſui ſuper text. ideò ibi omnino vide de hac. q. & vide
gl. xxv. quęſtione. ij. C. in galliarū. Et in ſimili vide Bart. in. l.
iiij. §. ſi ita vicinū. ff. de dam. infec. Ange. Adde, ꝙ iudex pōt
mulctas per eū impoſitas applicare ad refectionē palatij: vt
eſt tex. no. in. l. mulctarū. C. de modo mulct. An autem poſſit
ſibijpſi iudex condēnando pœnā applicare. Ang. ꝙ nō in. §.
fi. vt nulli iudicum. in prin. per illum tex. quod tamen intelli-
ge, vt ibi per eum. Alexan.

¶ LEX. IIII.

Præcipimus. ¶ Si literę iudicis ali
quid vltra veterē cō
a ſuetudinem[a] cōtineat, prę ſumuntur erroneę,
nec eis eſt credendū. h. d. Ad euidētiā huius. l.
pręmitte caſum. ṡ. de iud. l. fi. Hoc ideo, qa iu-
dices ſcribentes ſua authoritate non poſſunt
augere. nec minuere iſta tributa: vt. ṡ. l. proxi. ver. prouidēti-
bus. & . l. j. ṡ. de ſuperindi. de anno. & tribu. l. ij. Sed ſi literę cō
tinerent id, quod per iudicē poteſt fieri, vel facerent mentio-
nem de literis ſuperioris iudicis, per quem poſſunt fieri, eis
crederetur: vt. ṡ. de ſuperindi. l. j. Barto.

Ne operæ à collatoribus exigantur. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Habitantes in cluſo Peruſino collatores dicuntur.*

¶ LEX. I.

1 Operarum. ¶ Proſequere hāc. l. vt in
gl. † No. arg. pro illis, qui
habitant in cluſo Peruſino ꝙ propriè dicun
tur collatores, cū dent tertiā omniū fructuū,
quòd ad alias operas cōpelli nō debent: ſicut
alij ruſtici cōpelluntur. ¶ No. per iſtā. l. fuiſ-
ſe vltra montes determinatū, ꝙ nemo poterat cogi eſſe mani

goldus. tamē contrariū vult gl. in. l. nō videtur. ff. de regu. iur.
Adde Bar. in. l. fi. de pignora. ac. vbi dixit, ꝙ imò pōtq s capi,
vt manigol. efficiatur, dūmō ſit vilis & abiecta perſona. alleg.
§. ꝙ ſi monachus. in aut. de ſanctiſ. epiſ. Adde etiā Bar. in. l. iu-
bem⁹ nullā nauē. C. de ſacroſan. eccl. vbi dicit, ꝙ aſin⁹ ruſtici
poteſt capi, vt ſuper eo ducatur malefactor ad patibulū: quia
res ſingularis & eccleſiæ poſſunt capi propter pub. vti. Ale.

De immunitate nemini concedenda. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Notarius falſum ſcribens, igne punitur.*
2 *Officiales & conſiliarij ciuitatis, quas collectas ſoluere teneantur?*

¶ LEX I.

His noſtræ. ¶ Qui falſum inſtrumētum
immunitatis conſcripſerit.
igne eſt cōburēdus: & oēs ad ſolutionē canonis
1 ſunt vrgendi. hoc dicit. ¶ † Not. caſum, in quo
b notarius falſum ſcribens igne punitur.[b] alia
2 pœna falſi eſt minor: vt. ff. de fal. l. j. in fi. Circa † . l. iſtā quæro,
vtrū officiales, vel cōſiliarij ciuitatis teneantur ſoluere colle-
ctas & tributa. glo. in. l. honorē de iu. & ho. dicit, quòd ſic ad
ordinaria, nō ad extraordinaria [illegible] videtur tenere Gul. in. l.
neminē. ṡ. de ſacroſan. eccl. Tu diſtingue latius, quòd quędam
ſunt munera patrimonialia, ſeu realia: & ad iſta tenentur: vt. l.
fin. §. patrimoniū. & . §. pen. ff. de mune. & hono. & . ṡ. de exac.
tribu. l. fin. & de apo. pu. l. j. Quædā ſunt munera perſonalia:
& iſtorum ſunt quædā, in quibus conſiſtit labor perſonæ. Et
tunc ſiquidem per illud onus auocaretur ab officio: tunc ex-
cuſaretur: vt. l. præcepit. in prin. ṡ. tit. ij. ſi verò per illud onus
non auocaretur ab illo officio, nō excuſatur: vt. j. de decu. l. cu
riales. quæ lex probat iſtam diſtinctionē, ex magna tamē cau
ſa poſſent ab officio amoueri: vt ibi patet. Si verò munus cō
ſiſtit in præſtatione pecuniæ tantū: & tunc aut munus ordi-
narium eſt, & ab iſto non excuſatur: vt. ṡ. de exact. trib. l. acto
res. ita loquitur hæc. l. quæ dicit neminē excuſari. Aut eſt mu
nus extraordinarium, & excuſatur: vt dic. l. honorem. & . l. in
honoribus. §. fina. ff. de vacatio. & excu. mune. & . l. hi, qui. &
in. l. in honoribus. §. qui muneris. eod. tit. Dicit tex. & ibi. Cy.
in. l. j. C. de immunit. ꝙ notarius ſcribens inſtrumentum à iure
prohibitum, capite punitur: alibi, notarius conficiens inſtru-
mentum ſimulatum punitur pœna manus. c. imperialem. §.
ſcribam. de prohi, feudi alie. p Fede. Alibi notarius cōficiens
inſtrumentum vſurariū, eſt periurus, & poteſt pronunciari
infamis, & priuari officio tabellionatus: ſecundū Hoſti. i ſum
ma de vſuris. Spe. aliàs. §. fi. ver. qd de notarijs. & refert Arch.
xxj. diſtin. ſicut. & ibi de hoc facit magnū feſtū: & refert, & ſe
quitur Ro. in ſingularibus ſuis in litera. R. numero. xj. Alibi
cōficiēs inſtrumentū, punit pœna exilij ſine ſpe reuerſionis.
tex. eſt & ibi Ang. in aut. de nō alie. §. hoc quoq;. & bon⁹ tex.
in. §. hęc igit oīa. eo. tit. vbi dicit, ꝙ eadē pœna punit dictās in
ſtrumētum illicitum. ¶ Sed quid in notario cōficiente inſtru
mentū falſum, quod verè oīno nullum erat: an ſit puniēdus,
& qua pœna? vide Bar. in. l. ſi quis legatū. in prin. in. j. col. ff. de
fal. & Bal. & Saly. in. l. j. C. de ſepul. vio. & p Ioā. an. in regula,
nō eſt ſine culpa. & Ang. in aut. vt nulli iudi. in. §. qm vero. nō
autē punitur notarius, niſi in caſib⁹ à iure expreſſis. ſecūdum
Bal. in. l. fi. in prin. ſi cer. peta. allegat gl. in aut. de non alienā. §.
quia verò leonis. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Aggeres dicuntur munitiones, quæ fiunt iuxta ripam fluminis*
2 *Foueæ, muri & ſteccari debēt fieri pro modo patrimonij, nō per capita.*
3 *Via per quem fieri debeat. & refici.*

¶ LEX. II.

Per Bithyniā. ¶ Munitio viarum, & ag-
gerum, debet fieri expēſis,
1 pro quātitate patrimonij, poſſeſſorū. h. d. † Ad eui-
dentiā debetis ſcire, quòd aggeres dicuntur quędam muni-
tiones, quę fiunt iuxta ripam fluminis, ne flumen excreſcens
2 fluat p limites. & ſic in rubrica de Nili aggeri. nō rump. ¶ † Et
not. hunc caſum: quia aſſiduus eſt. nam pluries fuit hic de fa-
cto hoc anno tempore guerrę: quia mandatum erat tali villæ
vt faceret foueas, muros, & ſteccaros tali caſtro. Nam pro mo
do patrimonij, non per capita fieri debet. ¶ In tex. ibi, cæte
ris. ſ. in reparatiōe fontiū, & pontiū, foſſarum, murorum, & ſi
milium. ¶ Opp. ꝙ qlibet debet munire viā ante domū ſuā, nō
aūt debet fieri de publico, vt. l. ędiles. ff. de via pub. q̄ eſt greca
3 & quidā nō habēt eā. Et ideò † diſtingue. q̄dā eſt via publica:
quędam priuata. Primo caſu, ſi quidem via eſt intra muros
ciuitatis:

a ¶ Vltra veterem conſuetudinē. Et ratio eſt: quia in talibus, ſtylus curię eſt attendēdus. de quo per Panor. in proe. gregorij. in addit. prima vbi notaui poſt alios & ampliaui poſt coapoſtillatorum meorū reſtrictiones non tantū nō eſſe attendendum ſtylū, ſed & obſeruādū, vt plenè per hyppo. de marſilijs ſingu. ſuo. cxviij. incipiē. ſtylus curię.

b ¶ Igne punit. tu vide ad hoc Lud. ro. ſing. ſuo. ccliij. incipi. pone ꝙ notarius. vbi alle. ad hoc ꝙ dicit iſte caſum huius. l. pro ſingu.

a ciuitatis:quilibet debet eã munire iuxta domũ suã:[a]vt in cõtrario. Si verò est extra ciuitatẽ:tunc debet fieri munitio & refectio ex pecuniis cõis imponẽdo collectã pro quãtitate patrimonij:vt hic:&.§. de sacrosan.ecc.l.ad instructiões.& in auf. de eccl.titulis.§.ad hęc sancimus. colla.ix.¶ Quædã sunt viæ priuatæ.&hoc põt duobus modis intelligi:vno modo in via, prout est ius eundi:& dicitur seruitus:& tunc refectio incumbit illi,qui habet viã.Ille eñ qui debet viã,solũ debet pati:vt l.refectionis.ff.cõmunia predio.cũ si.¶ Secũdo modo accipitur via priuata:hoc est,facta ex collationibus priuatorum:& tũc idẽ.quia ad illos priuatos pertinet refectio.ff. ne quid in loco publico.l.ij.§.viarũ.& de hoc doc.dicũt in.l.nemine.de sacrosan.eccl.Quilibet tenetur purgare viã iuxta domũ suã. Sed an istud habeat locũ in conductore domus?Bart.in.d.l.ad instructiones.no.dicit sic:aut gratis habitat,& tenetur etiã ex pẽsis propriis purgare viã:& hoc est verũ. Aut nõ habitat gratis,sed pẽsionẽ soluit,& expẽsis pẽsionis tenetur mũdare. Sed pone,ꝙ pręcepi cõductori,vt saligetviã lapidibus:an tũc fiet expẽsis pẽsionis?& Bart.ibi ꝙ sic,dato,etiã ꝙ gratis habitet: quia illud quod statuitur in munitione tẽporali:nõ habet locũ in munitione perpetua,quod etiã sequitur Io.de Platea.in §.conductor.Inst.locati.videas etiã Bar.in.l.ad instruc.C.de sac.san.eccl.quod onus spectat etiã ad ecclesiã. Ale.¶ Quęro dicit hic, cæteris huiusmodi &c.de quibus loquitur?Respondeo de viis,& pontibus:vt.d.l.ad instructiones.&.d.§.ad hęc sancimus.Itẽ de muris:vt.C.de op.pu.l.omnes Bart.

De conditis in publicis horreis. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Frumentum nouum non debet uendi,nisi prius uendatur uetus.*
2 *Fructus corrupti licitè miscentur cum incorruptis.*
3 *Aromatarij miscẽtes cærã corruptã cũ incorrupta,nõ dicũtur cærã falsare.*
4 *Nobilis dicitur,qui est prudens,& uirtuosus.& remittit.*

¶ LEX I.

Omnia. ¶ Nõ debet tangi de fructibus nouis,donec consumpti sint antiqui. Itẽ licitũ est commisceri fructus corruptos cũ incorruptis:& ad prędicta per superiorẽ officialis sufficiẽs deputetur.h.d.¶ Tres habet ptes: vt colligitur ex summario.Secũda pars ibi:& si fortè.Tertia
1 ibi:ad istud.¶ †No.ꝙ nõ debet nouũ frumẽtũ vẽdi,nisi prius vẽditũ sit vetus.& si sic tutor alicuius cõtrafaceret,teneretur. Debet eñ fructus secũdũ qualitatẽ tẽporũ vendere : quędam primo tpe:quędã secũdo tpe seruari:vt.l.is cui.§.queri potest
2 ver.q legatorũ.ff.vt in pos.lega.¶ †Secũdo no.ꝙ licet misceri corruptũ cũ incorrupto.quod tene menti:qa fortè dicerẽt laici,ꝙ esset peccatum,quod non est verum:vt hic.Bar.
3 Additio. ¶ †No.istũ text.pro aromatariis , maximè qui miscent cæram corruptam cũ incorrupta,ad hoc,vt velamẽto nõ corruptę,corrupta vendat:vt nõ
4 dicantur cerã falsare:cũ nõ peccauerint.casus hic.¶ †Itẽ no. tex.ꝙ ille dicatur nobilis,qui est prudens & virtuosus. Sed aliter determinaui in.l.j.de dig.lib.xij.

SVMMARIVM.

1 *Tutor unius magni patrimonij,uel positus in magna administratione excusatur,si negotio præponat aliquem factorem sufficientem.*

¶ LEX. II.

Cum ad quamlibet. Rectores debẽt per seipsos inspicere domos,& horrea publica,ne ex pluuia corrũ
1 pãtur publica frumẽta.h.d.¶ †No.ꝙ tutor vni⁹ magni patrimonij:vel aliquis positus in magna administratione excusatur,si negotio præponat aliquẽ sufficientem factorem:vt.s.l. proxi.in fi.&.l.argẽtum.ff.commo.Tamen inspicere debet per seipsum, an sint fracta tecta,ita ꝙ ibi non pluat:aliàs non est diligens administrator:vt hic.

¶ LEX. III.

Nulli. ¶ Species ĩ horreis publicis depositas,nullus debet in suã vtilitatẽ cõuertere:aliter deportabitur.¶ No. cõtra furantes lardum,vel granũ cõmunis,vt deportẽtur:& eorum bona publicentur.Bart.

Vt nemini liceat in emptione specierum se excusare. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Collectam pro emendo granum tempore caristiæ,tenentur soluere diuites,& pauperes.& nu.3.& est onus patrimoniale.*
2 *Respublica,si habet granum ad uendendum,omnes tenentur emere:nec aliquis excusatur:licet ei necessarium non sit.& nu.4.& est munus patrimoniale.*
5 *Munus impositum à ciuitate, quòd quis uendere cogatur frumentum:est munus patrimoniale.*
6 *Ecclesia,an possit cogi uendere frumentum per ciuitatem?*
7 *Ciuitas,quando cogit subditos uendere frumentũ:intelligitur iusto pretio.*
8 *Impunitas,si conceditur à collectis non censetur concessa ab his,quæ imponuntur necessitatis causa.*

¶ LEX I.

Quoties. ¶ De secunda parte istius rub.nihil habetis in nigro sed de hoc habetis in.l.j.&.ij.in princi.ff. de va.mu.Ista rub.summat.l.& gl.ponit
1 tribus modis casum.¶ †Primò,ꝙ tã diuites,ꝙ pauperes tenentur soluere collectã pro emẽdo granũ tẽpore caristiæ:licet di
2 uitib⁹ hoc nõ sit necessariũ.¶ †Secũdo mõ,ꝙ si Respublica habet granũ,vel aliud ad vẽdendũ:ꝙ oẽs debẽt emere nec aliqs excusatur:licet ei necessariũ non sit.& hoc etiã habet locũ in sale vrbis.¶ Tertio dic,vt in glo.Op.de.l.iij.§.cura.ff.de mu. & ho.Glo.soluit,ꝙ hic loquitur de munere patrimoniali.s.de cura emẽdi:ibi loquitur de cura personali.s.de expẽsa,quę debet fieri emẽdo.¶ Hoc præmisso ꝙ hæc.l.de patrimonialibus loquatur.Quæro de qua cõparatione frumẽti loquit hæc
3 lex.respõdeo ꝙ glo.intelligitur tribus modis.¶ †Primo modo de pecunia,quæ confertur pro emptione frumẽti,& aliarũ specierũ.Quo casu no.ꝙ licet emptio videatur principaliter venire in fauorem pauperũ,& indigẽtium : tamẽ onus est patrimoniale:& sic etiã diuites cõpellũtur.Ratio:quia ad publicã vtilitatẽ pertinet:Nã sine pauperibus ciuitas non esset [a]
4 perfecta.l.ij.ff.de nũdi.¶ †Secundo mõ loquitur hæc lex de munere,quo quis emere cogitur:& munus est personale.Certè non credo,ꝙ de tali munere loquatur hic:sed debet intelligi,quãdo fiscus habet multũ de frumẽto,ita ꝙ conseruari nõ põt:tũc imponit omnibus subditis necessitatẽ emẽdi:& istud est patrimoniale,vt ille qui plus habet,plus emere cogat. Si eñ intelligeres de munere personali:hoc est,de cura emendi: multi excusarentur:quod est contra istũ titulũ.Et istũ casum
5 no.qa sępe occurrit.¶ †Tertiò loquitur de munere,quo quis vendere teneatur.Not.etiã ꝙ istud onus est patrimoniale:vt patet ex solutiõe contrarij.s.facti & sic qui plus de frumento
6 colligit,plus de frumẽto vẽdere cogatur.† Videtur etiam,ꝙ ecclesia ad hoc possit cogi:vt hic in fi.&.s.de exac.tribu.l.fin.
7 & est munus patrimoniale non sordidum:iusto†tamen pretio debet quis cogi vendere,non viliori:vt.l.fi.in prin.ff.ad.l.Iu. de anno.Quod dixi de ecclesia,intellige salua tamen determinatione sanctæ matris ecclesiæ:& tit.de ecc.titu.
8 Additio. †¶ No.qa per istũ tex.Dicit Dyn.in.l.si ex [b] toto.in prin.de leg.j.si alicui est cõcessa immunitas à collectis:nõ tamẽ censet cõcessa ab his,quę imponũtur ex aliqua necessitate,puta guerræ:vt probat iste tex.Ang.

[a] ¶ Suã. adde Lud. Pon.in fi. ver.viã. vers.no.quod viã. ¶ Adde istum & doct.in.l.ediles.§. studeãt. ĩ.l.fi.§.fi. de via & iti.publ. Et an teneat cõductor,& inqlin⁹ cessante dño domus, no.iste ĩ alle.§.studeãt.ĩ.iij.no. & ibi ponit quid in eo, qui gratis habitat de quo etiã p Flo. in.l.si pendẽtes.§. si quid cloacarij. ff.de vsufr.

[b] ¶ Minuere.Sed qd si per alluuionem decreuit,dic,ꝙ tũc diminui debet:vt per Bar.in.d.l.forma.& Bal.in.l.acceptã.in fin.C.de vsu.& do.Alexã. de imol.in .l.titio. ad munici.&Gul. & doct.in.l.ꝙ.§.j. de cõst.pec.&bal. in.l.etiã.C.de exe cu.rei iudi.

De collatione donatorum & releuatorum, aut trãslatorum, seu adæratorum. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *AEstimum alicuius,si est diminutum,potest per superiorem augeri.*
2 *AEstimum suum minuere,nemo potest.*

¶ LEX I

Dispositionem. ¶ Casum pone, vt in glos.not.In lege dicuntur duo.†Primò,ꝙ si aliqua prę
1 dia sunt releuata,hoc est libera:& æstimũ eorũ est minutũ,posteà potest augeri per superiorẽ:vt hic facit imperator. ¶ †Not. quòd
2 non licet alicui suas possessiones releuare:hoc est æstimũ mi
b nuere:[b]vt hic,in versi.nulli.Quod intellige, nisi ex causa superuenienti,vt.l.forma.ff.de cen.Bar.

De collatione æris. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Aurum pro ære solui potest,quando respublica ex hoc non læditur.*

¶ LEX I.

1 Aeris. ¶ Pro ære potest solui aurũ tanti valoris.h.d.†Not.quòd potest solui aurũ pro ære.Intellige quando respublica ex hoc non lædi tur:vt plenè nota .ff.de solu.l.Paulus.& ibi dixi.

De discussoribus. Rubrica.

¶ Quæro, quis dicatur discussor? dic, vt in glo. rubricæ. s. ille, qui discutit patrimonia alterius: vt eum ponat in æstimo. Ita loquitur hîc in titu. Bar.

SVMMARIVM.

1 AEstimatori incumbit onus probandi se iustè æstimasse. & nu. 3.
2 Arbitratores, qui lædunt partes tenentur.

¶ LEX. I.

Quoties. ¶ Si æstimator malè æstimat, ipse tenet̃ hoc dicit. ¶ Quæro, hic dicitur in disceptatione, qualiter fiat ista disceptatio? respõdeo, corã superiore, ad quem reclamat ille, qui sentit se grauatũ: vt. j. de agri.
1 & censi. l. per æquatores. ¶ Secundò † no. ꝙ onus probãdi in
2 cumbit officiali æstimãti, seu mensuranti. ¶ † Vltimò nota. ꝙ arbitratores, qui lædunt partes tenentur. facit. ff. si men. fal. mo. di. per to. Barto.

3 Additio. † ¶ No. istum casum, ꝙ licet pro scriptura præsumatur in dubio: si tamẽ scriptura feratur contra me: ꝙ patrimoniũ valeat mille: & ego nego tantum habere in patrimonio, ꝙ ei, qui vult scripturã de æstimo patrimonij incumbit onus probandi patrimonium tantũ valere: & non mihi, qui nego valere tantũ. Pro hoc. ff. de proba. l. cum de. l. fal. C. de iure deli. l. scimus. §. licentia. Et hæc nota contra mensores agrorũ, qui retulerunt tot iugera esse: si negaretur tot esse, incũberet eis onus probandi tot esse. Ange.

SVMMARIVM.

1 Pars non potest cogi iterum facere instrumentum, si de contractu apparet protocolum.
Notarius potest cogi, ut iterum faciat instrumentum, si primum quis amiserit.
2 Pars cogitur facere iterum instrumentum, si protocolum non apparet.
3 Debitor, qui producit duo instrumenta refutationis cuiusdam quantitatis pecuniæ & probat duplicem solutionem, & tanquam indebitum potest repetere.

¶ LEX. II.

Ne casu. ¶ Ista. l. legitur in gl. pluribus modis secundum primã lec. hoc dicit. Licet soluens tributa, apocham de soluto perdiderit: potest tamẽ ex libris cõmunis solutionẽ probare hoc dicit. ¶ Vel dic secũdò, si in libris cõmunis de solutione apparet: nõ potest peti ab officiali, vt iterũ faciat apocham de recepto, si primã quis amisit. hoc dicit. facit. l. si quis ex argẽtarijs.
1 §. fi. ff. de eden. ¶ † Ex secunda lect. no. ꝙ si apparet protocolum de cõtractu: nõ potest cogi pars, vt iterũ faciat instrumentum publicum, & illud reddat: nisi de prima perditione doceatur. Vnde põt cogi notarius, vt iterũ faciat instrumentũ, si primũ quis amiserit: vt. l. si quis ex argẽtarijs. §. fi. ff. de edẽ. Istũ tex. alle. pro singulari Bal. in. l. seruo. §. si à primo. de lega. j. ꝙ geminata quietatio facta debitori, facit censeri debitum bis solutũ: & ideo debitorẽ semel solutũ repetere, & ita alleg. Lu. in singularibus suis in litera. Q. not. primo. Ad cuius veritatem vide omnino Bald. in. l. cũ centũ. de adi. lega. & in. l. cum
2 tacitum. de verbo. obli. Alexã. ¶ † Secundò no. ex contrario sensu huius. l. ꝙ si protocolum non inuenitur, ꝙ tunc potest cogi pars, vt de nouo faciat instrumentũ: vt lex dicit. Ad hoc facit. s. de libe. cau. l. sicut instrumenta. & quod ibi no. ff. solu. ma. l. ij. circa prin. & quod ibi no. in gl. magna. & ff. de noua. l. si pupillus. & de admi. tut. l. chirographis. & ibi no. Bart.

3 Additio. ¶ In glo. ibi, se bis soluisse. † No. quòd si debitor producit duo instrumẽta refutatiõis cuiusdam quãtitatis pecuniæ, ꝙ per ista instrumenta probat duplicem solutionẽ: & sic tanꝙ indebitum posset repetere. Ad quod facit. l. solutione. cũ gl. ff. ad exhiben. ar. l. qui tabulas. §. quod si iam. ff. de fur. quod tenementi. Ange. An notarius cogatur ipse reficere instrumẽtũ deperditum? dic ꝙ sic, dummodo iuretur de calumnia, per no. per Barto. in. l. fi. ff. de bo. aut. iudi. pos. & vide Ang. in aut. de hære. & falci. in prin. in. iij. col. vbi dixit, ꝙ cautela est, quod fiat mentio in. ij. de refectione. Et an de refecto instrumento debeat solui gabella vide in consilijs extraor. Ang. cõ. xlv. & Bart. consuluit, ꝙ nõ Cui adde do. Ant. in. c. ij. in gl. ij. de iudi. Quòd pars teneatur reficere vnum instrumentum in forma deperditi: vide Bal. in l. vnica. §. ne autem. in. j. col. de cadu. tol. Alexan.

¶ LEX. III.

Per singulas. ¶ Ab onere discutiendi, & æstimandi patrimonia, nullus excusatur, nec etiam miles, nec militãs. hoc dicit.

a ¶ Filio. Vide ad hoc quę no. habẽtur per do. Sozi. in consi. clxxij. in cipië. multũ abundẽ, & eleganter. versi. aliquãdo: & quinto. cum ver. seq. vsq; ad versic. iiij. difficultas. in ij. part. chart. xlij. Et an & quãdo teneatur ex contractu filij, & quomodo, & qualiter, vide per eũ in consi. xcij. inci. circa primum huius versi. circa secundã dubitationẽ. cũ ver. se. in. j. parte char. clvj.

De decurionibus, & eorum filijs. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 Consiliarij ciuitatum hodie dicuntur decuriones.

Additio. ¶ Sed an decuriones hodiernis temporib9 iudicentur, prout de istis? quòd sic. in. l. Diuo. s. de quæstio. Alex. Istã rubricã cõtinua, vt in glo. Quærit
1 gl. quare dicũtur decuriones? dic vt in ea. ¶ † Not. ꝙ cosiliarij ciuitatum, dicuntur hodie decuriones: vt in hac glo. quamno. ¶ Quæro quid differt decurio à curiali? dic vt in glo.

SVMMARIVM.

1 Excussio: quòd fiat contra principalem ante, quàm agatur cõtra fideiussores.
2 Pater consentiens filio officium suscipiẽti, pro filio obligatur.
3 Fideiussor officialis conuenitur non excusso principali.
4 Pater qualiter dicatur consentire filio officium suscipienti.
Patris præsentia in priuatis, quando ipsum obliget?
5 Pater absens potest filio officiali consentire.
6 Pater: an teneatur pro filio magistractum extra ordinem gerente: remissiuè ad glo.

¶ LEX I.

Si cum te. ¶ Pater si ad decurionatum filij consentit. tenet̃ per eo: & hæres eius prius facta excusione de principali. hoc di-
1 cit. ¶ † No. prius fieri excusionẽ cõtra principa-
2 lem, quàm veniatur contra fideiussores. ¶ † Item not. quod pater tenetur pro filio, si consensit. ¶ Ad istud notabile opp. de. l. iure nostro. s. de fideius. Sol. dicit glo. speciale hic. Ratio: quia facile pr̃ obligat̃ eoipso ꝙ scit, & non contradicit. Ita dicit. glo. vlti. quã no. certè licet in patre hæc rõ concludat: tamen idem potest esse in quolibet alio fideiussore: vt. l. iij. in
3 fi. ff. de administr. re. ad ciui. perti. † Dic ergo, ꝙ speciale est in fideiussore officialis: vt no. in. l. j. s. de conue. fi. deb. Ratio: quales fideiussores videnť indemnitatem promittere: vt. d. l. j. quid si indemnitas non apparet, nisi principali discusso? di-
4 xi in. d. l. j. ¶ † Quæro qualiter dicat̃ pater cõsentire filio[a]? di-
a cit gl. eoipso, ꝙ scit. Et intellige verum in munere publico: secus in priuato: vt not. s. quod cũ eo. l. j. & l. si filius. ff. de tu. & l. Lucius Titius. ff. de admi. tut. Et ideo si instrumentũ esset factum inter duos priuatos pręsente patre vnius: pater alterius propter hoc nõ obligaretur, vt no. in. d. l. Lucius. & l. j. in gl. pe. ff. quod iussu. oportet enim quòd tunc pater specialiter se obliget. hoc etiã examinaui plenè in. l. si cũ dotem. §. transgre
5 diantur. ff. sol. mat. ¶ † Quæro, an pater absens possit filio cõsentire. Respõdeo sic: vt. l. honores. §. fi. ff. de decu. per quã. l. dicunt doct. ꝙ filio agente in iudicio, pater absens videt̃ con
6 sentire. ¶ † Quæro: quid si filius decurio factus est magistratus, & gessit rempublicã, an pater teneatur? dic, vt in gl. Bart.

SVMMARIVM.

1 Expensæ, quæ debentur ratione uictoriæ, debentur officio iudicis.
2 Rectores ciuitatis possunt consilium sua authoritate conuocare: & de necessitate hoc facere habent, quando incumbit faciendum.
3 Consilium conuocatur authoritate superioris, uel antiquioris decurionis.
4 Consilium ciuitatis, quando non est conuocatum authoritate superioris, quando ualeat.
5 Consilium ciuitatis conuocatur etiam sono campanæ, uel uoce preconis, & secundum consuetudinem.
6 Citatio per campanam, uel sono tubæ, quòd fieri possit.
Sonus campanæ uel tubæ, quot representationes habeat: remissiuè.
7 Consilium ciuitatis conuocari debet in loco publico & consueto.
8 Propositio in consilio, quòd fiat per superiorem.
9 Magistratus licet proponat in consilio, tamen ipse non reformat, sed consilium.
10 Consilium ciuitatis de iure communi, colligit officiales & syndicos.
Adunantia generalis eligit consilium.
11 Electio facta de aliquo. debet ipsi notificari.
12 Nominans aliquem indebitè, tenetur ad sumptus.

¶ LEX. II.

Obseruare. ¶ Ad officium Rectoris ciuitatis pertinet cõuocare cõsiliũ, & facere eligi officiales, vt eis electis nũciare possint, si velit appellare. & qui malè nominat tenet̃ ad sumptus. h. d. Bar.

1 Additio. † Hęc. l. allegat̃, ꝙ expensæ, quæ veniũt ratione victoriæ, non debentur, nisi iudicis officio: & per cõsequẽs nõ debenť, nisi qs fuerit ad eas reficiẽdas condẽnatus: vt hic, & no. gl. in. l. seueriter. C. de excu. tut. & no. Alex. in. l. si finita. §. Iulia. ff. de dã. infec. in. iiij. col. circa
2 fi. Alex. ¶ † No. ex hac. l. ꝙ Rectores ciuitatis possunt cõuocare consilium

care consilium sua authoritate:vt hic.& ita intelligitur gl.su-
per verb.magistratus.¶ Secundò no.ꝙ rectores ciuitatis ha-
bent hoc facere de necessitate,quãdo hoc faciẽdũ incumbit:
vt hic:dum dicit,oportebit.¶ † Tertiò no.ꝙ cõsilium debet
3 conuocari authoritate superioris.Nã hic magistratus conuo-
cat.vbi autem magistratus non esset:tunc posset conuocari il
a le,qui esset antiquior[a] decurio.Ille eñ videt ipso iure prior
decurionum.arg.l.j.j.de cõsu.ff.de albo,scrib.l.j.& ibi dixi,et
4 no.per Inn.extra de ma.& obe.c.j.& ibi.¶ † Quæro,qd si nõ
b apparet[b] conciliũ cõuocatũ?respõdeo,si quidẽ essent oẽs præ-
sentes,valeret concilium,quãdo nõ est,qui læditur,ex hoc,ꝙ
conuocati non sunt.Sed si aliqui essent absentes:tunc non va
leret concilium.Potuisset eñ præsentia eorum trahere alios
in suam sententiam,arg.l.sicuti.ff.de arbi.Bar.

Additio. Vide quod no.Bar.ĩ.l.vniuersa.C.de prec.
impe.offe.Alex.Adde.l.nulli.& ibi glo.&
doct.ff.quod cuiusq; vni.quod no.Bal.ibi in.ij.col.post Gul.
& Bar.esse verũ,nisi per collegium & vniuersitatẽ fieret aliqs
actus iurisditionalis:sed vt daret alicui simplex administratio
puta in cõstitutiõe syndici.Ibidẽ vers.nisi ille esset antiquior.
Ad hoc vide gl.in.l.nulli.ff.quod cuiusq; vniuersitatis.Istud
dictũ gl.tenet in.c.cum nobis olim.in.ix.col.de elect.d.Anto.
& Bal.in.l.fi.de fide instru.& in rubrica.C.pro socio.& in.c.
imperialẽ.§.præterea duc.in vltima col.de prohi.feu.alie.per
fed.Sed aduerte:quia ego dubito de isto dicto Inn.& Bar.qm̃
iura,quæ allegãt,videlicet.l.j.de albo scribẽdo,nõ probat,sed
solũ senibus maiorẽ fidem esse dãdã:sed non probat,ꝙ anti-
quior possit exercere actũ iurisdictionalem in reliquos:ideo
fortè videt esse verior opi.Inno.quam posuit ipse in.c.ij.de
ope.no.nunci.quam refert & sequitur.d.Abb.in.c.ij.de his,
que fiunt à maiori parte capituli:circa finẽ.vbi dicit,ꝙ qñ nõ
adest ille,ad quẽ de iure,vel consuetudine spectat congregare
debent conuenire duæ partes,ad quos spectat cõuocatio alio
rũ,quia virtus vniuersitatis cõstat in duab9 partib9.l.nulli,&.
l.planè.ff.quod cuiusq; vni.no.& istã opi.rectè sequit Pet.de
Anch.in repe.c.canonum statuta.de consti.in.ij.prĩcipali qõ
ne,in.j.col.illius quæsti.& Lapus allega.cxxxj.vbi dicit,hoc
procedere de rigore:sed de æqtate sufficit,secũdum,quòd ma
ior eũ ps cõueniat.ar.l.quod maior.ad muni.pro quo facit ꝙ
no.do.Ant.ĩ.c.cum nobis olim.ĩ pe.col.de elec.Potes tamen
saluare opi.Inno.ĩ.d.c.j.de maio.& obedi.vt procedat,quan-
do nõ esset modus,ꝙ illæ duæ partes de quibus loquitur Inn.
in.d.c.ij.de ope.no.nunci.possent simul conuenire.Vel pos-
sum9 etiã dicere,quòd si vniuersitas laicorum non habet ca-
put:ptãs ciuitatis erit eius caput.vbi verò non sit vniuersitas
clericorum,eps erit caput,ita voluit Barto.in.l.nulli.circa prĩ
cipium post glo.ibi.ff.quod cuiusq; vni.no.Et ibi in ver.sed
si aliqui essent absentes.Hoc intellige verum,si non fuerunt
citati illi absentes:vt hic ẽt vult Bar.¶ Sed qd si citati sunt,&
nolũt venire?dic,ꝙ sufficit maior pars secũdũ Bar.in.l.omnes
populi.in.ij.q.prĩcipali.de quo dic,vt ibi.& p Pet.de Anch.
in.d.c.canonũ statuta.de cõsti.vtrũ aũt absentes sint spãliter
citandi,& de quo loco,vide in.c.psentiũ.de testi.in.vj.&.c.cũ
in electi.de ele.in.vj.& in.c.corã.eo.tit.in antiquis.& vide qđ
no.Bal.in.l.nulli.quod cuiusq; vni.nomine.& Bar.in.l.iij.de
decre.ab ordi.faci.& glo.in.d.c.psentiũ.dicit,quòd regulari-
ter absentes non sunt citandi:nisi in tribus casibus ibi nota.
Quod limita,nisi tractaretur de aliquo faciendo ĩ præiudiciũ
absentium.Ita solet intelligi glo.in.c.ij.de hisq̃ fiunt à maiori
parte capituli.p.c.j.ver.cõstitutũ.Sed do.Abb.dixit ibi posse
dici,quòd glo.in.d.c.psentiũ.intelligitur in oĩbus causis ar-
duis,& grauioribus.Nã casus excepti p gl.in.d.c.ij.sunt fauo
rabiles:& ideo debent extendi ex idẽtitate rõnis ad omnes ca
sus graues.Pro hoc tex.cũ glo.in.c.dilecto.de cõfirma.vtili &
inutili.& glo.no.de condi.& demõ,vbi casus exceptus à regu-
la,extendit ad alios habẽtes eãdẽ rõnem.Et idẽ sentit Inno.in
c.ij.de ope.no.nun.&.d.An.in.c.j.& fi.de maio.& obe.vide
Imol.in.c.cũ oẽs.de cõsti.Et adde,quòd absentes nõ sunt citã
di,vbi esset præfixus à lege,vel statuto certus terminus ad ali
quid faciẽdũ,qui terminus interpellat absentes.Ange.in.l.si-
5 cut.in fi.quod cuiusq; vni.no.Alex.¶ †No.quòd hic dicitur
in tex.solenniter &c.quòd intellige sono tubæ,vel cãpanæ,vt
dicit glo.Quod dicit sono tubæ,intellige & voce pconis hoc
dicẽtis.& debet constare,ꝙ pconi sit cõmissum,arg.l.neminẽ,
C.de exh.reis.& hic dũ dicit,debet fieri iussu magistratus.Pos
set etiã fieri sono tubæ,vel campanæ:tamẽ si statutum vel con-
suetudo esset,ꝙ tali sono cõsiliarij dicerentur vocari:seruan
da esset consuetudo,vel statutum.ita posset intelligi hic.

6 Additio. †¶ No.de citatione p tubã,vel campanã.
Adde ea,q̃ dixi in.l.nõ põt.ff.de iudi.& vi-
de quod glo.no.in.c.grauẽ.de sen.excõ.An aũt isti sic citati di
cantur contumaces:vide Bar.in extrauag.ad reprimẽdum.in
ver.citari.& ibi dixi.Quot aũt repræsentiones habeat sonus
cãpanæ,& tubæ.vide Bal.in.l.j.C.de dedi.lib.tol.Alexand.
7 ¶ †No.ꝙ cõsilium debet vocari in loco publico:vt hic,dum
dicit:ad curiam.Simile in.l.si quis.in fi.de legationibus.& ĩtel
lige locũ publicũ,vbi publicè officiales habitãt,& curiã tenẽt
p hoc facit,tex.dũ dicit hic in curia.&.ff.de iniu.l.lex cor.§.
demum.Barto.

Additio. ¶ Adde Bal.in.l.ij.C.de eden.& ibi dicit,
ꝙ in actibus publi.nõ habeat locũ procla
matio.Alex.Adde,an propositio facta per personã inhabilẽ
valeat?& dic,quòd sic.l.vniuersis.C.de preci.impe.offe.Pau.
de ca.in.l.j.in princip.ad.l.fal.Itẽ adde quid si propositio est
facta super materia prohibita vt si statutum dicit:quòd tale
qd non possit proponi:an reformatio inde facta valeat?dic,vt
8 p Bar.in.l.j.de petitio.bo.subla.Alex.¶ †No.quòd p supio-
rẽ debet fieri propositio in cõsilio.quod colligit hic,dũ dicit
magistratus decurionũ faciant noĩationẽ.Debet ergo ĩter eos
pponere maior.simile in.l.ij.ad velle.Puto tñ,ꝙ si de ppposi
tione nõ apperet,& constaret de volũtate cõsilij,ꝙ valeret:vt
9 d.l.si qs.in fi.de lega.&.ff.de legi.de quib9 ĩ fi.¶ †No.ꝙ licet
magistrat9 faciãt iurisdictionẽ:tñ ipsi nõ reformãt,sed cõsiliũ,
vt patet hic:qa magistratus curãt,ꝙ decuriones faciãt electio-
nẽ:ipsi ergo decuriones faciũt mãgistratu ĩstigãte,& pponẽ
10 te,qđ no.¶ †Itẽ no.ꝙ de iure cõi ad cõsiliũ ciuitatis spectat
c facere electiones officialiũ & syndicorũ.[c] facit.j.l.pcuratores.
Et sic nõ erit opus arẽga:vel adunantia generali.arẽga tamen
seu parlamẽtũ illud vbi nõ est aliqs superior,habet ab initio
cõsiliũ eligere:vt.l.ij.circa prin.ff.de orig.iur.Istud consiliũ sic
electũ postea representat totũ populũ:vt no.s.quæ sit lõg.cõ-
sue.sup rub.De istis cõsilijs.facit mẽtionẽ gl.optime.ĩ.l.ita tñ.
11 ĩ princ.ff.ad Treb.¶ †Vltĩo no.ꝙ electio debet notificari ele
12 cto.¶ †Itẽ no.ꝙ ille,q nominat aliquẽ ĩdebitè.tenet ad supt9.

SVMMARIVM.

1 *Excusationi,quam quis habet propter maiorẽ ætatẽ,renũciare potest.secus quando propter minorem.*
2 *Cancellari de matricula excausa qui rectè petit.*
3 *Priuilegium perditur per pactum contrarium.*

1 CVm decurionatus. †Not.ꝙ excu
sationi,quã qs
habet propter ætatẽ maiorẽ,renunciare potest:secus
si propter minorem:quia tunc excusatur propter imbecilli-
tatem consilij,& eorũ imbecillitas est in renunciatione.l.do-
li.§.diuersum.ff.de noua.&.l.si iudex.ff.de mino.&.l.si intra
2 ff.de in integr.restit.mino.¶ †No.nouum modũ agendi:pe-
tõ me cãcellari de libro decurionũ,vel de matricula scholari
3 um,quod posset peti ex iusta cã aliâs nõ.¶ †Nota,quòd per
pactũ cõtrariũ priuilegio,quis perdit priuilegiũ.quod no.
Istud nota.facit cõtrahẽtes priuilegiũ,ꝙ credatur eorũ libro
Nam si falsum dixerit,illud priuilegiũ amodò sibi non valet.
Cui adde.c.cũ accessissent,in fi.de cõst.& ĩ.l.fi.C.de iure do.
impe.Limita tamen,nisi ĩ tali priuile.contineatur reseruatio
Principis,vel supioris.Nã tũc p cõtra factionẽ,vel actũ cõtra
rium,nõ admittit:vt est tex.in.c.cum tpe extrà de arbi.& vide
ad hoc no.p Barto.in.l.vsum aquæ.de aq̃ duc.& ꝙ ibi scrip-
si,lib.x.Facit quod dicitur,ꝙ priuilegiũ amittit authoritate
cõcessa abutẽs.aut.statuimus.in fi.C.de epis.& cle.vbi iudex
laicus denegans facere iustitiã clerico,amittit iurisdictionẽ,
quam habet.Alex.

SVMMARIVM.

1 *Feudum concessum alicui pro se,& filijs,quòd transit in adoptiuos,*
2 *Priuilegium perditur per actum contrarium.*

¶ LEX IIII.

CVm adoptiuum. ¶ Filius adoptiu9
habet priuilegium
filij decurionis.h.d.Bar.

1 Additio. †Ista.l.est argumentũ,ꝙ si mihi fuit conces
sum feudũ & filijs per rescriptũ Principis
quòd illud trãsit ad filios adoptiuos.Nã vides hic,ꝙ priuile
gium concessum patri & filio,trãsit in adoptiuos.tene bene
2 menti.¶ †Not.etiã,ꝙ per actũ cõtrarium priuilegio qs per-
d dit priuilegium:quasi renunciet priuilegio.[d] Ange.

¶ LEX V.

FIlios. ¶ Filij familiâs possunt esse consiliarij.&
pater tenetur pro eis,si cõsenserit.Item mi
litans potest esse consiliarius.h.d.Bar.

a ¶ Antiquior.Adde quæ ad hoc habẽtur p Feli.in.c.cũ oẽs.in.xxij.colũ.in princ.de cõsti.& pulchrè nota.in.d.c.j.in.ij.colũ.de ma,& obe.al leg.hic.

b ¶ Si non apparet.Adde ad hoc oĩno.Ale.ĩ.l.nulli.ff.quod cuius.vni not.& Pañ.in.c.q̃to.nu.vij.& qđ ibi posui in apo.ad eũ,in vers.noĩa singulorũ,extra de his,q̃ fiunt à p̃la.sine consen.c.

c ¶ Officialiũ & syndicorum.Tu dic breuiter distĩguẽdo inter syndicũ vniuersitatis & collegij:vt per Bal.in l.si ita.ad fin.ff.de ser.reip.manumi.et no.iste ĩ.l.actor.ver.videamus prĩmũ.ff.rem ra.hab.

d ¶ Priuilegio.Adde Bal.in.l.ij.& ibi no.C.de iu.do.impe.& Bar.& Ale.in.l.beneficium.ff.de consti.princ.in fi.& Ab.in.c.suggestũ.de decimis.& Car.in cle.sæpe.§.si tñ.ij.q.de ver.sig.& oĩno.d.Alex.cõsi.cxcvij.ij.parte.

SVMMARIVM.

1 *Illiteratus potest esse potestas & rector ciuitatis.*

¶LEX. VI.

EXpertes. ¶Illiteratus potest esse decurio hoc dicit, ista.l. facit ad id, quod
1 no.in.l.fi.§.de sen.ex breui.reci.f.ꝙ†Potestas & Rector ciuitatis potest esse illiteratus.glos.format contraria, & non soluit. Tu solue, ꝙ ibi ad executionem officij requiritur scientia literarum.Bar.

¶LEX. VII.

LIcet. ¶Vnus frater non tenetur pro alio in officio delinquente:licet bona non sint diuisa hoc dicit. Facit ad hoc.ff.pro socio.l.si fratres.§.idē respondit.aliâs est,l.si inter fratres. Adde,ꝙ etiam non tenetur frater, si esset socius omnium bonorum, per tex.in.l.cum duobus.§.pe.& fi.ff.pro socio facit.l.si societatem vniuersorum.eo.tit.& voluit.d.Marti.de Laude,in consilio incip.vt clarius constitutionis.Alex.

SVMMARIVM.

1 *Infamia, an adimat honorem ipso iure? remißiuè.*

¶LEX. VIII.

INfamia. ¶Qui perdit visum, non perdit officium. Secus si infamaretur hoc
1 dicit. ¶†Quæro, vtrum infamia adimat honorem
a ipso iure.[a] glos.tangit hic.plenius dicemus in.l.ij.j.de digni. lib.xij.facit,quod nota.per Dy.in.c.infamibus.de regu.iur. lib.vj.Barto.

a ¶Vtrum infamia adimat honorem ipso iure. Tu vide Ro.sentiētē, quod ipso iure, rationibus positis per eū cōsil. cccccvj.inci. fuit à me quęsitū.

SVMMARIVM.

1 *Pater propter filios habet honorem.*

¶LEX. IX.

1 INalbo. ¶Qui habet filios, præfertur non habenti hoc dicit.Bar.

1 Additio. ¶Nota.†patrem habere honoré propter filium, vt hic.& filij propter patrem.s.eo. l.cum adoptiuum.Ang.An ista.l.habeat locum in filijs naturalibus tantum? tex.ꝙ sic in.l.qui filiū.de iure delibe.&.l.ex facto.§.si quis rogatus.ad Trebel.&.l.hæredes.eo.titu.&.l. Iulianus de ritu nup.&.l.generaliter.§.cum autē.C.de insti.& substi.sub condi.fac.In contrariū tamen est veritas in causa huius.l.Text.est singularis in.l.excusantur.§.legiones.ff. de excu.tu.allegatur per Ro.in singularibus suis in litera.F. in no.xxij.& ibi ponit quid in spurijs.Item quid in adoptiuis habes casum singularē,ꝙ non habet locum etiam in illis, instit.de excu.tu.in prin.vel in.§.j.quem allegat vbi proxi. pro singu.Roma.Alexā.¶Not.l.quia casus nouus est:& fiet ista prælatio in ordine sedendi, scribendi, arengādi. Facit.j. de consuli.l.j.& de albo scriben.l.j.Bar.

b ¶Ca.sicut.Et ibidem vide Panor.ī iij.col.versicu. ex gl.quæro. iuncto ver.seq.& Fel. in c.cum Io.& And. de reg.iur.

¶LEX. X.

SI vltra. ¶Qui excedit annum septuagesimum, habet excusationem à muneribus personalibus hoc dicit.declara istam.l.vt in glos.

SVMMARIVM.

1 *Immunitas denotat priuilegium, non pœnam.*
2 *Infamis electus iudex non potest se excusare.*

¶LEX. XII.

1 NEc infames. †¶No.ꝙ verbū immunitas denotat priuilegiū nō
2 pœnam. ¶Item per hanc leg.dixit† Innoc.quod si aliqs infamis eligitur iudex, nō pōt se excusare, nisi ab alio opponatur:ita notat per eū, extrà de rescri.c.scifcitatus.in prin.in gl.infamiam.in fi.Quod an sit verū, dicā.j.ti. j.l.ij.Exceptio infamiæ non potest opponi gerenti officium publicum.Adde, quòd idem ponit Barto.in.l.militibus.de test.mili.Limitatur hoc,nisi in his, quę ptinēt ad eius officiū. si infamaret propter delictū, cui posset opponi exceptio falsitatis:qua opposita, si cōdēnet, non pōt amplius conficere instrumenta:secūdū doc.in.d.§.militibus.de quo p Bar.in.l.ea. ad.l.Iul.repetūd.p An.& alios ī.l.si quis ex argētarijs.§.j.ff. de edēdo.Ale.

SVMMARIVM.

1 *Præses prouinciæ, quando poßit dare excusationem à muneribus in perpetuum?*

¶LEX. XIII.

1 AMuneribus. †¶Illud quod dicitur, ꝙ pręses sua sententia nō potest dare excusationem in perpetuum:est verū, nisi excusaretur propter morbum, quē cōstaret esse perpetuum: vt.ff.de excu.tu.l.non solum.l.fin.&.l.idem vlpia.Item hoc est verū, quando pręses principaliter pronunciat super hoc excusando:secus si propter delictum: Tunc enim perpetuò, non permitteret ipsum ad decurionatus officium:vt.j.l.pro. xi.&.l.infamia.s.eo.titu.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ordinarius quilibet ex causa potest immunitatem à muneribus concedere.*

¶LEX. XIIII.

NEmo. ¶Nullus iudex pōt īmunitatē à muneribus cōcedere:sed solus prīceps ex
1 cā.h.d.¶†Istā.l.intelligo, qn aliquis vult cōcedere ex cā nō expressa à lege:aliâs pōt qlibet iudex ordinariꝰ, ad quē appellat:vt.j.q æta.& qui nū.liber.p totū.

SVMMARIVM.

1 *Tabellionatus officium est uile.*
2 *Instrumenta confecta ab aduocato, tenent, licet tabellionatus officium excercere non deberet.*
Clerici non debent officium tabellionatus exercere:tamen si conficiunt instrumenta, ualent:& an possit esse tabellio? nu.4.
3 *Notarius non matriculatus, si cōficit instrumenta, quòd teneantur non obstante statuto:quòd non descriptus in matricula, non conficiat instrumentum.*

¶LEX. XV.

VNiuersos. ¶Consiliarij nō debent exercere officium tabellionatꝰ.h.
1 d.¶†Ratio:qa officiū tabellionatus est vile:& sic no.cōtra aduocatos,q officiū tabellionatꝰ exercēt.

2 Additio. ¶Vide etiā per Bal.in.l.j.§.j.in pe.col.de iust.& iu.& ibi ēt per Bar.Alex.¶†Puto tamen, ꝙ si fecit instrumenta, valerēt:licet non deberet face-
b re.Pro hoc extrà, ne clerici, vel mona.c.j.&.c.sicut.[b] vbi plenius dicitur, ꝙ clerici non debent exercere officium tabellionatꝰ:tn̄ si exercent, valent instrumēta:licet puniātur quod est notandum:& dic vt ibi.& vide glo.no.in.l.hac consultissima. §.si quis aūt.in ver.depositiones.s.de testa.

3 Additio. De hoc in Specu.de.instrum.edi.§.restat ver.quid de liberto†¶No.ad statuta dicētia, quòd nullus notarius:nisi sit in matricula descriptꝰ, faciat instrumēta:contigit, ꝙ notarius, q nō erat in matricula, fecit instrumentum:an valeat? ex prædictis not.ꝙ sic.Ange.

4 Additio. †An clericus possit esse tabellio:vide bar.& doc.ī.l.seruus.ff.de testamē.& ad no.hic per Bar.vide Bal.in.l.ij.ad fi.de sententijs & inter.omni.iudi. Instrumentum tamen prius factū, deberet authēticari, p not. per Bar.in,l.nec patronus.s.de ope.lib.& quę not.in.l.si qs ex argētarijs.§.j.ff.de edē.& bona glo.in aut.de tabelli.in.§.j. ver.documentis.& glo.Io.And.in.c.vt officium.§.j.verbo, p̄missa de hære.in.vj.De hac materia per Ange.in.l.prætor.§. is etiam.& in.l.si qs ex argētarijs.§.j.ff.de edēdo.Alex.Et sic no.cōtra aduocatos:licet aduocati, & similes oīno nō debeāt exercere officium tabellionatꝰ:si tn̄ exercent, quod fit p ipsos, tenet.& p Bar.in.l.generali.vbi gl.tangit.j.de tabul.Item notarius effectꝰ clericus, an possit exercere officium tabellionatꝰ? Limita tamē.c.sicut.hic allegatū nō habere locū ī īqsitione.& sic in causa inquisitionis hæresis:qa potest esse tabellio:vt est tex.in.c.inqsi.de hæret.lib.vj.Et adde, ꝙ licet non possit officiū exercere, pōt tamē illa, quę cōfecit an̄ clericatū, extrahere:secūdū Bar.in.l.j.§.si penes.ff.de tabulis exhi.Sed an valeat statutum, ꝙ clerici, qui non possunt aliâs exercere offm̄ tabellionatꝰ, possint, & instrumentis suis detur talis fides, ac si scripta essent manu publici notarij? dic, ꝙ sic.vt Bal. dicit in.l.j.in.xiij.col.C.de summa tri.vbi allegat tex.ī.c.dilectus.de fide instr.vbi optimꝰ casus.Item adde, ꝙ in fauorem ecclesiæ suæ potest clericus instrumentum conficere. Exemplū, si scribit testamentum vnius, qui instituit ecclesiā suā hæredē, ita voluerūt Io.an.& do.An.in.c.cum inter nos.de quo dicto fecit festum.d.Matthesillanus in suis notabilibꝰ, nota. lxxxvj.Et quid in monacho.an oīa p̄dicta habeant locū ī eo? vide Bar.& ibi dixi in.d.§.si poenæ.Et ad Pe.dictum vide Ro. in suis singularibus in lit.N.in.vj.no.Alex.

SVMMARIVM.

1 *Actor accusans coutumaciam rei, non debet recedere à foro, nisi licentiatus.*
2 *Ambasiator quis cogi potest, vt sit:& debet portare literas de licentia & mandato suæ ciuitatis.*

¶LEX. XVI.

SI quis. Consiliarij non debent recedere à ciuitate sine licentia:aliâs puniuntur.hoc dicit.Barto.

Additio

1 Additio. †Hęc lex allegatur:ꝙ actor accusans contumaciā rei,nō debet recedere à foro,nisi licentiatus.facit gl.in.l.si finita.§.iulianus.de dam.infec.& ibi Ange.de Are.& in.l.properādum.§.j.C.de iudi. & ꝙ habet in.c.j.extra de do.& contu.Alexan.¶†No.ꝙ qs potest susci-
2 pere ambasiatam:vt hic no.in glo.& patet in tex.ibi dū dicit cogitur Secundo not.ꝙ ambasiatores debēt portare literas psonatas,vt appareat de licētia,& mādato suę ciuitatis va dant:quia hic colligitur secundū vnam recturā, prout dicit, quòd habere literas debent:potest tamen aliter intelligi: sed non curo.Barto.

¶LEX. XVIII.

SI ad magistratum. ¶Si acceptando officiū fuerit qs contumax,loco eius alius eligitur,qui interim bona contumacis habebit:& contumax duplicato tēpore habet officium exercere.h.d.Barto.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegia exemptionis debent intelligi sine damno aliorum.*
2 *Rescriptum,quo conceditur immunitas non ualet,& quando.nu.4.*
3 *Ciuitas,uel consilium,non potest concedere immunitatem : & quando. nume.6.*
Rescriptum concedens immunitatem,quid continere debeat?

¶LEX. XIX.

VAcuatis. Rescripta cōcedētia immunitatem sunt cassa:nec valent,etiam si cōsensu decurionum,vel curiæ fuerunt concessa.h.d.Bar.
1 Additio. Hæc.l.†allegatur,ꝙ priuilegia exemptionis debent intelligi sine dāno aliorū.cū.l. ista cōcor.l.ij.§.si quis à Principe.ff.ne quid in loco publico. &.l.omnes.s.de anno.& trib.&.l.actores.de exac.trib.Alex.
2 ¶†No.duo.Primò,ꝙ non valet rescriptum,quo conceditur
3 immunitas.†Secundò nota,ꝙ ciuitas,vel consiliū non potest ciui concedere immunitatē.Ad primū opponitur de excusa.
4 mu.per totū.& de vac.mu.l.j.†Sol.lex bene potest cōcedere: vt in cōtra.rescriptū tamē nō valet:vt hic,quod intelligo,nisi esset dictū nō obstante tali.l.vt.l.fi.si cōtra ius,vel vti.publi.
Additio. Adde Bal.in.l.omnium.per illum text.de vecti.& cōmis.& rescriptū nō potest remit-
5 tere datia,gabellas,& collectas.Alexā.¶†Quæro quid debet continere rescriptum concessum non ob.tali.l.ad hoc,vt habeatur plena immunitas?Respondeo debet dici à muneribus personalibus & realibus.In dubio enim talia realia nō intelliguntur remissa:vt.l.iij.j.de mune.pa.Itē debet dici à muneribus & oneribus:aliâs ab oneribus non haberet immunitatem:vt.l.cui muneris.ff.de mune.& ho.Item debet dici, ordinarijs aliâs & extraordinarijs:in dubio solum crederetur extraordinaria esse remissa:vt.l.is qui.&.l.in honoribus.§. qui muneris.ff.de va.& excu.mu.& videtur tāgi per gl.Dixi de hoc in.l.ij.ff.de iure immunitatis.Bar.
Additio. Item debet dici,à muneribus & oneribus: quia licet aliâs quis habeat immunitatem à muneribus:non tamen habet ab oneribus.l.cui muneris.ff.
6 de mu.& hono.Ange.¶†Venio ad secundum dictū:dicitur hic,ꝙ curia,vel ciuitas non potest concedere immunitatem. contra.ff.de pact.l.inter debitorem.&.l.epistola.§.pactū.Dicit glo.fateor,ꝙ non potest in præiudicium fisci:sed in præiudicium sui,sic:vt in contrarijs.Quod intellige,ꝙ possit concedi hæc immunitas venientibus de nouo ad ciuitatem:sed ciuibus suis immunitatem cōcedere non potest.vt.d.l.ij.ff.de iur.immu.vbi plenè dixi.Posset etiam suis concedi ex causa: vt puta,quia doctor,vel medicus,vel similis.aliâs non:vt.j.de decu.l.j.Barto.
Additio ¶In hac materia adde tex.& ibi Bart.in.l. j.j.de mul.& in quo loco.& Bald.in.l.ij.s. sine cen.vel reliquis.Alex.

SVMMARIVM.

1 *Potestas ciuitatis potest expendere de ære communis in capiendo officiales communis fugitiuos:quæ expensæ per captiuos reficiuntur.*

¶LEX. XX.

CIrcensium. ¶Iudex ciuitatis facit officiales suos fugientes ad curiam reuocari,expensis ipsorum fugiētium hoc dicit.Bar.
1 Additio. †No.argu.ex ista.l.ꝙ potestas ciuitatis potest expendere de ære cōmunis pro persequēdo & capiendo officiales cōmunis fugiētes ipsis tamen captis,omnes expensæ per ipsos debent refici,& restitui,Bart.

¶LEX. XXI.

CVriales. ¶Decuriones habent immunitatē ab extraordinarijs muneribus hoc dicit.& dixi in.l.j.s.de immu.nemi.cōce.dic, vt ibi.

¶LEX. XXII.

c Os. Qui non sequitur conditionem patris,sequitur conditionem matris hoc dicit.

SVMMARIVM.

1 *Successor in officio,an teneatur pro debito prædecessoris?*
2 *Venientes de nouo in collegio,non tenentur pro debito ante contracto.*
3 *Ciues nouiter recepti,non tenentur ad collectas,quæ pro debitis ueteribus imponuntur,*

¶LEX. XXIII.

PRouidendum. ¶Nouiter creat⁹ decurio non tenet̄ pro debitis prædecessorū hoc dicit.¶In tex.ibi,susceptorum.i.eorum qui susceperunt decurionatus ordinem,secundum Dy.Gl.verò aliter exponit susceptores, secundum expositionem gl.Bar.in.l.j.§.ferendum.ff.de magistra.conueni.per illum tex.& per istum textum arguit cōtra officiales,qui maiorē partē processum relinquunt successoribus,vt puniantur si non expedierunt illos, quos potue-
1 runt.Alex.¶†No.ꝙ successor in officio non tenetur pro debito prædecessoris.Hanc quæstionem ponit Iaco.de belui. in authen.vt nulli iudicum.§.hoc verò iubemus.col.ix.dixi in.l.ciuitas.ff.si cer.peta.secundum expositionē Dy.Et idem in ciuibus.& vide Bar.in.l.j.§.si hæredem.in fi.ff.ad.l.fal.&.l. incola.ff.ad municipa.vide Bal.in apostillis in.l.j.ad fi.quod cuiusq; vni.no.vbi ponit aliquas regulas & pulchras quæstiones.& adde Bart.in suo tractatu represaliarum.in.iiij.q.j.
2 q.prin.prope fi.Alex.¶†No.ꝙ qui de nouo veniunt in col-
3 legium,non tenentur pro debito ante contracto.†Quod facit,vt ciues nouiter recepti,non teneantur ad collectas, quæ pro debitis veteribus imponuntur.Ita no.Dy.ff.ad munici. l.incola.& ibi allegat hanc.l.Barto.

¶LEX. XXIIII.

a SI quis. Xij.liberorum numerus [a] excusat à muneribus realibus hoc dicit.Bar,

a ¶Xij.liberorū numerus. Adde, an tale priuilegiū durabit mortuis filijs.Alex.plenè in l.sciendum.§.fi.ff. qui satis.cog.& in l.si cum dotem.§. si cum maritus.ff. sol.ma.& dominū meum Phi. Deciū cōsi.suo.xliiij.col. ij.in ver.quarto facit.vol.j.

SVMMARIVM.

1 *Existens extra iurisdictionem sui iudicis,ab eo uocari non potest.*

¶LEX. XXV.

CVriales. ¶Officialis non cogitur exire locū, in quo seruire tenet̄: nisi ex causa. hoc dicit.Dico tamen,ꝙ eis posset iniungi,vt custodiam facerēt in ciuitate, vel alia per quę officium nō impedi-
1 retur: vt dixi.s.de immu.ne conce.l.j.¶†Et no.ꝙ ille,qui est extrà iurisdictionē sui iudicis,ab eo vocari non potest.Barto.

SVMMARIVM.

1 *Intrans religionem ueram excusatur à muneribus ciuitatis.*

¶LEX. XXVI.

QVidam. ¶Qui prætextu fictæ religionis onus ciuitatis euitant, retrahuntur,& qui loco eorum substituuntur bona sua cā-
1 pient hoc dicit,¶†Hoc est verū in religiōe ficta: sed si intraret religionem verā;tunc excusaretur;vt.l.qui sub pretextu.s.de sacro.sanct.eccle.An autem possit effici monachus dic,vt in glo.& no,extrà de obli.ad ratio.per totum.de hoc vide in.d.l.qui sub pretextu.glo.quam ibi no.de his,qui volunt ista munera euitare,

SVMMARIVM.

1 *Priuilegio competenti ratione originis, quando quis renunciare possit?*
2 *Filius,quando sequatur patris conditionem,& quando aui?*

¶LEX. XXVII.

PRiuilegio. ¶Priuilegium quod quis habet extra ordinem, perditur per cōtrarium consensum.& hęc primò.Item inspicitur cōditio patris potius,ꝙ̄ aui.& hoc secundò.¶Opp.de.l.assum-
1 ptio.ff.ad munici.†Sol.iuri,quod quis habet ex origine,potest renunciare inquantum facit pro se.non autem in præiudicium ciuitatis:vt in contra.¶Ad secundam partem oppo. glo.dic,vt in ea.dum dicit,arg.cōtra.ff.de sena.l.liberos.glos. non soluit.Tu dic,ꝙ ibi pater nepotis,non fuit astrictus curiali conditioni:hic sic:& solue etiam eodem modo,vt præcedens contrarium.Barto.
2 Additio. ¶†No.ex fine huius legis,ꝙ qui habet priuilegium ex psona patris & aui,patris priuilegio remanente,ipse perdit priuilegium:nec id consequitur ex persona aui.Quod intellige verū,quādo pater perdit

ante, ꝗ̃ filius nascereť. sed si post eius natiuitatẽ perdiderit:
tunc ex persona aui, cum fuerit iam adeptus, retinet priuile-
gium ex persona aui. l. emancipatum. in fi. ff. de senato. Ang.

SVMMARIVM.

1 *Impositioni & solutioni collectarum non præscribitur.*

¶ LEX. XXVIII.

n **Vllus.** Et prosequere. l. istam, vt habes in glos. & dic, vt in ea. Barto.

Additio. ¶ Non valet priuilegiũ, quòd quis mune-
ra non subeat hoc dicit. No. text, ibi, quali-
1 bet prærogatiua. quia hic est arg. † ꝙ non præscribitur impo
sitioni, & solutioni collectarum, cum hic dicit prærogatiua.
Nam præscriptio diciť prerogatiua. l. apparet. §. pe. de itine.
actuq́ priua. Cõtra quod vide, quod no. in simili ꝑ Dy. in. l. si
pupilli. §. fin. ff. de neg. gest. & vide per Cy. in. l. fina. C. noua
vecti. Ange.

a ¶ Potest extrahi. Adde, ꝙ hoc dictum Bart. al. pro sing. Ro. adhoc, ꝙ hic diciť in. l. iiij. §. prætor ait. ff. de dam. infec. ex quo dicto elicit cautelam ad extrahẽdũ quẽ ex domo pro debito priuato, quem ibi referunt & sequunť Alex. & do. meus Iaso. in. l. plerisq́. ff, de in ius voc. & Paris de puteo ĩ suo tracta. syn. in ver. captura. §. captus illicitè. de quo ꝑ Feli. & in. c. fi. col. pe. ver. limita etiã extra de iudi. & dixi post Phil. frã. c. romana, nu. vij. in ver. non potest capi. extra de fo. cõpet. lib. vj.

SVMMARIVM.

1 *Consilium ciuitatis facit syndicum.*

¶ LEX. XXX.

PRocuratores. Decuriones debẽt exer-
cere actiones reipubli.
1 hoc dicit. ¶ † Quæro qualiter intentabunt actiões?
glo. dicit per syndicum constitutũ ab omnibus ciuitatis. sub
audi, vel à duabus partibus: vt. j. eo. l. nominationum. Et per
hoc dico, ꝙ de iure speciali spectat ad consilium facere syndi
cum, ad mouendas actiones, & alia facienda. nec est opus adu
nantia generali. siue arenga: vt dixi. s. eo. l. ij. Bar. Et no. in hac
l. vnam gl. sing. secundum Ro. in litera. I. no. cxxxiij. ꝙ quã-
doq́ vniuersitas indiget procuratore ad agendum, & illi de
vniuersitate sunt in discordia in constituendo procuratorẽ,
ꝙ decuriones ciuitatum possunt agere sine mandato. Adde
glo. in. l. nulli. quod cuiusq́ vniuersi. quę dicit, ꝙ tali casu po-
testas habet mandatum à legibus. quod no. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Extrahi potest de domo quis ut acceptet officium, etiam si nõ sit curialis.*

¶ LEX. XXXI.

EX omnibus. ¶ Potest quis extrahi de
domo, vt accipiat officiũ, &
occultator punitur hoc dicit. Facit. l. munerum. §. de
fensores. de muneribus & hon. & in. §. iudicandi. & in. §. inte
rim in auť. de defensori. ciui. & in. l. sciendum. §. fin. de. l. Ele-
ctus in ambasiatorem, cogitur acceptare officium. facit etiam
tex. in. l. ij. quòd quisq́ iuris. bona glo. in. l. liberto. ff. solu. ma.
quę dicit, ꝙ si aliquis eligitur ad temporalia officia suę ciuita
1 tis, per principem est cõpellendus acceptare. Alex. ¶ † Not.
ꝙ licet aliâs quis nõ posit extrahi de domo: vt. l. satisq́. & . l.
plerisq́. ff, de in ius vocã. l. nemo. de reg. iu. tamen vt acceptet
a officium, in quo est electus, potest extrahi:[a] vt hîc. quod not.
Item in maleficijs. vt not. in dictis legibus. Adde, ꝙ vltra hic
dicta, datur cautela, vt quis extrahi posit de domo, etiã pro
debito. de qua per Bart. in. l. cũ in eo. aliâs est. l. sacrilegij. ff. ad
l. Iul. pecu. quẽ sequitur Pet. de anch. & Imo. in. ij. de iudic. &
vide Ro. & Ang. latè & . d. Alex. in. l. plerisq́. ff. de in ius vo. &
Aret. insti. de act, in. §. fi. Alex. ¶ Quæro, quid si nõ est origi-
ne curialis: an poterit de domo extrahi. hîc glos. dicit fortè, ꝙ
non: puto tamen idem quocũq́ modo ad publicum vocetur
officium. arg. s. e. l. si ad magistratum. in fi. nec refert vtrũ origi
ne, vel quomodo sit aliquis curialis: vt. l. quotiescunq́. j. eo.

¶ LEX. XXXII.

FAbricenses. ¶ Etiam de collegio fabri-
censium curialis extrahiť:
& collegium punitur hoc dicit. Bar.

b ¶ Consuetudo cõtraria non est seruanda. Tu vide, quod posui ĩ apo. ad istum in. l. j. nu. ij. in ver. non potest. j. de dig. lib. xij.

SVMMARIVM.

1 *Decuriones & alij in dignitate positi, non torquentur.*

2 *Consuetudo, quòd in dignitate positi torqueantur, non est seruanda.*

3 *Iudici malè facienti, uel officium suum malè administranti, resisti potest.*

¶ LEX. XXXIII.

OMnes. ¶ Primò dicit decuriones nõ esse cru-
ciandos in corpore. Secundò, punit iu
dices contra faciẽtes, Tertiò cæteros officiales. Secũ
1 da ibi: quòd si quis. Tertia ibi: & officium. ¶ † No. ꝙ decurio
2 nes & alij in dignitate positi. nõ sunt torquẽdi. † Secũdò not.
b ꝙ consuetudo cõtraria non est seruanda[b]. quod est notandũ.
Facit contra officiales, qui puniunt clericos propter cõsuetu
3 dinem. nõ enim est seruanda. ¶ Tertiò no. † posse resisti iudi
ci malefacienti, vel aliâs officiũ suum malè administrãti. facit.
s. de iur. fis. l. prohibitũ. Bar. Limita hãc. l. nõ procedere in cri
mine læsę maiestatis & proditionis populi. l. fallaciter. C. de
aboli. & no. Bal. in. l. decuriones, C. de questi. & sequiť Are, in
tractatu maleficiorũ, in verbo fama publica. in materia tortu
rę, in vj. q. vbi ponũť casus, ĩ qbus ꝑsonæ priuilegiatæ torquẽ
tur. Itẽ limita, vt supra in margine scripsi, qđ subiũgo. Adde
tamen, ꝙ in casib⁹, in quib⁹ posset torq̃ri, ꝙ priõ est degra-
dãdus anteq̃ torqať. tex. est singularis ĩ. l. si exempta. de malefi
cijs & mathematicis. ibi, ꝓsidio dignitatis exuti. quẽ ꝑ singu-
lari, alleg. Ro. in quodã suo sermone ĩcipiẽte, manifestissimũ.
Et àdde ꝙ talis & tãtæ virtutis est talis degradatio, ꝙ doctor
& miles accus. in syndi. licitè ad eandẽ dignitatẽ nũq̃ aspirare
pñt. dictũ singulare Bal. ꝑ illũ text. de liber. & eorum libe. Et
de ista degradatione adde bonũ tex. & ibi Bar. ĩ. l. ij. §. ignomi
niæ. ff. de infa. & Bar. ĩ. l. j. ĩ. ij. col. de pœnis. & Bal. in. l. officia
les. in. ij. col. C. de epi. & cle. & ꝑ Bar. in. l. q cũ vno. §. exercit.
ff. de re mil. ꝑ Iac. but. Cy. & Bal. in auť. presbyter. C. de epi. &
cleri. & Aret. in practica maleficiorũ, in versi. caput à spatulis.
in vlti. col. Itẽ in vers. ij. no. Nõ valet consuetudo, ꝙ miles vel
decurio possit torq̃ri. adde, ꝙ nec valet statutũ dictãs, ꝙ qli-
bet possit capi nõ ob. priuilegio. Nã tale statutũ nõ extẽditur
ad tales ꝑsonas: vt voluit Aret. post Raph. in. l. miles. in prin.
ff. de re iud. Et est rõ: qa priuilegiũ, vel statutũ nõ intelligiť tol
lere priuilegia ĩserta, & clausula ĩ corpe iuris, nisi aliud expri
mať: vt dicit gl. in auť. qua in prouĩcia, vbi de crimi. agi. op. in
ver. priuilegiũ. post mediũ. & ibi doc. & in corpe vñ sumiť. &
in. §. si igiť ambo. in verbo, ex priuilegio. & not. gl. in. l. ij. §. le
ga. & in. l. heres absens. de iudi. & Bar. in extraua. ad reprimẽ
dũ ĩ ver. nõ ob. Idẽ adde ĩ eodẽ ver. ꝙ talis cõsuetudo excusat
à pœna: vt est gl. ĩ. c. deniq́. iiij. disti. & idẽ gl. & doc. in. c. cũ ve
nerabilis. de cõsue. & ꝓba. ĩ. l. j. ĩ fi. de abige. & ĩ. l. ẽt. de lib. cã.
& ꝑ doc. in. l. pe. ff. de adul. & Bar. in cõsi. ĩcipiẽ. cõiũgam⁹. &
Rõ. ĩ. l. j. §. si qs simpliciter. de ver. obl. gl. sing. in. c. qm̃ cõtra.
de re iu. in. vj. & . d. Abb. in. c. de quarta. sup gl. fi. de ꝓscrip. &
Imo. in cle. j. de rebus eccle. nõ alie. Aduerte tñ, ꝙ id, qđ diciť
malã cõsuetudinẽ nõ esse seruãdã. hoc verũ, qñ annullat & ꝓ
hibet actũ fieri: vt hic, & expresse cõsuetudinẽ in cõtrariũ. Se
cus verò si solũ actũ prohiberet: & nõ cõsuetudinẽ ĩ cõtrariũ:
qa cõsuetudo ĩ cõtrariũ valeret, p. d. l. de qb⁹. de legi. Adde
tñ. d. Abb. in. c. cũ venerabilis, dicit, ꝙ talis cõsuetudo, licet
excuset à pœna tpali: nõ tamẽ excusat, q̃tũ ad Deũ. Idẽ dicit,
si talis cõsuetudo est cõtra ius naturale, & cõtra bonos mores
naturales. xxij. q. ij. c. fallacia. Et ad ꝓdicta vide Ro. in singula-
rib⁹ in litera. C. in no. quin. & est bona gl. in. c. ij. & ibi doc. de
tpe. ordi. Et mala cõsuetudo ẽt lõgeua. & lõgo tempore obser
uata, non valet, & seruari non debet, voluit Ang. per illum
text, vt nulli iudi. §. j. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Procuratoris uerissimum est officium.*

2 *Procurator ad iudicia, an possit fieri aliquis officialis?*

¶ LEX. XXXIIII.

SI quis. ¶ Cõsiliarius nõ debet cõstitui procura
tor: & cõstituẽs & cõstitut⁹ punientur. h.
1 d. † Et fortè nõ faciũt malè Perusini, q nolunt, quòd
aliquis notarius, vel aduocatus habeat officiũ prioratus, vel
2 cameræ, per rationẽ huius. l. ¶ † No. ꝙ officium procuratoris
est vilissimum: & ideo nullo modo aduocati volũt esse procu
ratores. Et aduerte: qa hęc. le. vř loqui in procuratore ad nego
cia: qa verò ad iudicia facit procuratorem aliquem officialem
dic vt. s. ne liceat potentiori. & de his, qui potẽtio. no. ꝑ totũ
Bart. Ad hoc facit bonus tex. in. l. milites. vbi rure se. C. locati.
quod intellige, nisi esset procur. principis: quia diceretur tũc
habere nobile officium. tex. est in. l. nemo perfectus. j. de di-
gni. lib. xij. secũdum Lu. vt ibi dixi. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Ius eligendi habens illud non perdit, si stetit per centum annos, quod nõ elegit: quia non expediebat.*

2 *Ecclesia Romana, quæ habere poterat exercitum ab aliqua ciuitate, illud ius non perdit, si stetit per centum annos quòd non exegit: quia necessitas non euenit.*

¶ LEX. XXXV.

IN filiis. ¶ Primò dicit vetera iura seruari in
filijs decurionũ. Secũdò, quòd offi-
cium aduocationis non liberat quem à curia. Ter-
tiò, quòd vbi non exigitur obsequium, quod nõ expedit, pro
pterea ius non perditur. Quartò, quod filij magistratorũ nõ
habent immunitatem à curia. Secunda ibi, eos. Tertia ibi, quę
& si. Quarta ibi, ipsos quin etiam. Prima pars est clara. Secũ-
dam partem intellige præterq̃ in aduocatis fisci, & alijs de q
1 bus dicetur. j. eo. l. fina. Tertiã partem nota multum † Si enim
habes ius eligendi rem in ecclesia: & per centum annos nõ ele
gisti, qa non expediebat: non perdis ius tuum: vt ibi, & si ne-
cessitas non exigerit. Vide glo. quæ idem tenet in. l. vt pri. §.
illud. sup ver. semel in anno. de priui. & Bar. ĩ. l. cũ scim⁹. añ me
dium.

dium.j.de agri.& cẽſi.& Bal.& Ang.in.l.hęc aũt erat.in prin.
de ſerui.ruſti.p̃di.& ibi Flori.& vide de ſufr.Bal.in.l.arbo
ribus.§.de illo ve. nã.& ſi agrũ.& in.l.itẽ.ff.queadmodũ ſer.
amit.& in.c.ſi vaſallus.ſi de feud.fue.cõtro.& Pet. de anch.
in.c.fi.de cõſue.in.vj.& Bar.quẽ ſequit̃ Ro.in rub.de arbi. in
xxj.col.in ver.& ſi ciuitas.& vide Ang.in.l.cẽteſim⁹. in prĩ.
ff.de ver.obli.& Bal.ĩ.l.data.C.ꝗ accu.nõ poſ.& Ang.ĩ.l.ma
leagit̃.C.de p̃ſcri.xxx.anno,vide Bar.ꝗ videt̃ ſentire cõtra-
riũ eius,ꝙ hic dicit,in.l.vſum aquę.j.de aquęduc.libro.xj.Et
hic adde,ꝙ per Ang.in cõſi.cxciij.vbi dixit vnũ de repreſa-
lijs,ꝙ ſi repreſalię fuerũt indictę à Ianuenſib⁹ contra Florẽ.
& elapſi fuerũt cẽtũ anni,in quibus nõ fuerũt executi:ꝙ pro
pter hoc nõ eſt p̃ſcriptũ ipſis.vide ẽt in materia Bal.ĩ.l.ſicut.
s̃.de p̃ſcri.xxx.anno.& ꝙ p do.Abb.& Imo.in.c.ad audien
2 tiã.de p̃ſcrip.Alex.¶†Itẽ no.ad hoc,ꝙ ſi aliqua ciuitas de-
bet facere exercitũ,qñ facit ipſe princeps,vel eccleſia Roma
na,et p cẽtũ annos ſteterit iſta ciuitas,ꝙ nõ fecerit:qa neceſsi
tas nõ exegerit:ꝙ prĩceps vel eccleſia Romana,ꝗ debẽt reci-
pere non perdẽt ius ſuum:vt hac.l.quam no.Bar.

Additio. ¶Adde ad hoc tex.ĩ.l.hęc aũt iura.cum.l.
ſeq.ff.de ſer.vrb.p̃di.& q̃ no.Bar.& Ang.
in.l.ij.ad fi.de p̃ſcri.xxx.an.& Bar.in.l.cũ ſcimus.ff.de agri.
& cẽſi.faciũt no.p Bal.in.l.ꝗ luminibus.ff.de ſer.vrba. p̃dio.
& ad hoc Bal.in.l.ĩperiũ.ĩ.vij.col.de iuriſ.om.iudi. Alexan.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum principis ſpecialiter conceſſum, ꝙ quis ſequat̃ conditionem matris,non ualet,ſecus ſi generaliter.*
2 *Statutum, uel conſuetudo, ꝙ quis efficitur nobilis,uel ignobilis ex progenie materna,non ualet.*

¶LEX. XXXVI.

EXemplo. ¶Tria dicta clara habet hęc.l.Ex
ſecũda parte no.†ꝙ reſcriptũ prĩ
1 cipis ſpecialiter conceſſum,ꝙ quis ſequatur condi-
tionem matris,nõ valet:ſecus ſi generaliter.h.d.vt.s̃.eo.l.eos.
2 &.ff.ad munici.l.j.¶†Ex vltima parte no.ꝙ non valet con-
ſuetudo,nec per cõſequens ſtatutum,ꝙ qs cenſeatur nobilis,
vel ignobilis ex progenie materna.reprobat̃ enim conſuetu
do,quæ cõtrariũ induceret.ꝙ not.& ꝑpetuò tene mẽti.Bart.

SVMMARIVM.

1 *Origo & ſententia æquiparantur.*
2 *Sententia lata in contradictorio iudicio de ciuilitate,uel popularitate, facit ius quo ad omnes.*

¶LEX. XXXVII.

QVotieſcunque. ¶Per reſcriptũ nõ po
teſt qs à curia liberari.
1 h.d.¶†No.ꝙ origo & ſententia ęquiparant̃: vt hic
& ſic in iſto caſu,ſententia faceret ius, vt.ff.de ſtatu homi.l.
ingenuum.Bar.

2 **Additio.** In tex.ibi,latũ.¶†Not.ꝙ ſentẽtia lata in
cõtradictorio iudicio de ciuilitate alicuius
vel etiam de popularitate eius,facit ius quo ad oẽs. & ita ſe-
mel cõſultum fuit de facto:licet notetur per hãc.l.per do.ali
ter dicam.j.eo.l.ſi ille.Ange.

SVMMARIVM.

1 *Honor,quando datur alicui inuito,dicitur pœna.*
2 *Cenſura ponitur pro interdicto.*

¶LEX. XXXVIII.

NEquis. ¶Pœna nõ debet cõcedi,q̃ habeat ho
norem annexũ:niſi ei,qui à curia fugit
h.d.vide.j.de mu.& hono.l.j.& qui ęta. vel profeſ-
ſi.ſe.l.j.Barto.

1 **Additio.** ¶†Not.ex iſto tex.ꝙ ſi honor dat̃ ĩuito,
licet honor in ſe ſit honor:tñ reſpectu per
2 ſonæ,cui dat̃,dicit̃ eſſe pœna.†Itẽ no.ꝙ hoc verbum cẽſura,
quo vtunt̃ pręlati,ponit̃ pro interdicto. Ang. Per iſtũ tex. li
mito illã gl.ſingularẽ poſitã in aut̃.cõſtitutio,q̃ de dignita.§.
generaliter.q̃ voluit,ꝙ licet qs liberet̃ à patria poteſtate p di
gnitatẽ,puta:qa ep̃s:ſi perdat dignitatẽ,remanet nihilomin⁹
liberatus à poteſtate patris.Nã illud eſt verũ,niſi ſit depoſi-
tus à dignitate ſui culpa,vel per delictũ:qa tũc nõ debet gau
dere priuilegio dignitatis.pro quo facit:qa reatus oẽm hono
rem excludit.l.j.vbi ſena.vel clariſsimi.& priuilegiũ videtur
amittere,qui cõceſſa ſibi,abutit̃ poteſtate.xj.q.j.c.priuilegiũ
vide Ro.in litera.P.notabili vltimo.Alex.

¶LEX. XL.

QVilibet. ¶Decuriones & alij officiales,in
officio eorũ delinquẽtes,plumba
torum ictibus feriant̃.h.d. Aliqñ imponitur alia
pœna,vt,s̃.de exac.tribu.l.ij.Bar.

SVMMARIVM.

1 *Immunitas non tribuit excuſationem ab actu,qui breuiter expeditur.*

¶LEX. XLI.

DEcurio. ¶Duo dicta habet clara.¶No. ex ſe
1 cunda parte,†ꝙ immunitas non tri-
buit excuſationẽ ab actu,qui breuiter expedit̃.Bart.

¶LEX. XLII.

MIlitaribus. ¶Militantes & alij magiſtratus
nihil habẽt cõe cum curialibus:
& ſi eos offendũt.punientur.h.d.Bar.

SVMMARIVM.

1 *Laicus,qui commiſit,delictum ſi efficiatur clericus nõ euitat pœnã iudicis ſecularis.& ei debet reſtitui puniendus.*

¶LEX. XLIII.

OMnes. ¶Illi ꝗ ſunt curiales ex origine nullo
modo poſſunt habere immunitatẽ,etiã
1 à reſcripto.h.d.†¶No.arg.ꝙ ſi cõmittit quis maleſi
ciũ,& poſtea efficiatur clericus,ꝙ nõ euadit pœnã iudicis ſe-
cularis:& ei debet reſtitui puniendus.Nam mutata cõditiõe
perſonæ, non p hoc mutatur qualitas pœnæ.nec ius dicentis
facit deterius.faci t.l.fi.ff.de re mili.de quo per Dy.in.l.idem
Vlpia.§.i.de excu.tu.p Cy.in aut̃.cã,quæ fit cum monacho.
C.de epiſ.& cleri.vide,quod dixi.ff.de pœnis.l.j.Barto.

SVMMARIVM.

1 *Mulier non poteſt habere dignitatem cum adminiſtratione.*

¶LEX. XLIIII.

NVllus. ¶Not.bonã rationem,quare in hono-
ribus & dignitatib⁹ quis ſequit̃ patrem
& non matrem:qa non poteſt habere à matre,ꝙ ma-
1 ter ſua non habet:¶†Sed contra:quia mulier mater põt eſſe
in dignitate,vt de digni.l.j.&.l.fœminę.ff.de ſena.Sol.dico,
quòd mater poteſt habere dignitatẽ ſine adminiſtratiõe: ſed
hic requiritur,quòd habeatur dignitas cum adminiſtratiõe:
quæ in muliere non cadit:vt hic,&.l.fœminæ.ff.de reg. iuris
Bar.Dignitas cauſat̃ à patre non à matre.& ideo alibi dicebat
Bal.in.l.fi.C.de ſeruis fugitiuis.ꝙ filius non eſt nobilis, q̃uis
mater ſit nobilis:qa cum nobilitas ſit quædã dignitas à paren
tibus deriuata,quæ denominatur à potentiori cã.Et certum
eſt,ꝙ potẽtior eſt forma quã materia,cũ forma ſit agẽs,& ma
teria patiens.& omne agẽs ſit nobilius patiente,ſecundum eũ
igitur &c.de quo vide p doc.in.c.ij.de cõuer.infideliũ.Et ali
bi tñ dicit̃,ꝙ Ieſus Chriſtus denominat⁹ eſt à matre:qa dictus
eſt de ſtirpe Dauid,vt in.c.nouit.de iud.ad hoc tex.in.c.Ro-
mana.de teſta.Sed potes dicere,ꝙ non põt negari,quin nat⁹
ex nobili muliere,nõ dicatur nobilis, & participet aliq̃d de
nobilitate:cũ omne cõpoſitũ participet de materia & forma
xxxv.q.quarta.c.fi.& Spe.in tit.de feud.§.qm̃.ver.v. & ita
dicit Bal.in.l.fi.de ſer.fugi.vide gl.no.in.c.dicat aliqs.xxij.q.
iij.quæ ponit tres caſus.in qb⁹ fili⁹ ſequit̃ patrẽ,& vnũ ĩ quo
ſequitur matrẽ:vt ibi.& adde bonũ tex.& ibi Bal.ĩ.l.liberos
ff.de ſena.vltra illos caſus adde aliũ,in quo filius denominat̃
à matre,quem ibi ponit gl.in.c.ij.de cõuer.infideliũ.& alium
caſum ponit Bal.in.l.qui contra.C.de inceſt.nupt.cui adde
glo.in.c.fi.de clã.deſpon.Alex.

SVMMARIVM.

1 *Cõſiliarij debẽt uocari ſono cãpanæ.& tubæ,et ſufficit duas ꝑtes ad eſſe.*
2 *Maior pars cõſiliariorũ ſufficit,ꝙ conſentiat in electionibus.*
3 *Vox electi connumeratur inter eligentes,*
4 *Actus qui non fit,ut fieri debet:dicitur debiliter factus.*
5 *Membrum dicitur debilitatum,quando officiũ membri primeuum nõ eſt.*

¶LEX. XLV.

1 **NOminationum.** ¶†Sufficit duas
ꝑtes cõſiliariorum
adeſſe.h.d.ꝙ no.Requiritur tamẽ ꝙ omnes vocen
tur ſono turbę.vel campanę,vt dixi.s̃.eo.l.ij. Pro
2 hoc facit hic tex.qui dicit ꝙ adeſſe non poſſunt.†Not.ꝙ ſuf
ficit ꝙ maior pars pręſentiũ conſentiat.de quo dixi in.l.nul-
li.ff.quod cuiuſq; vniuerſi.& not.etiam in.l.aliud.§.refertur
ff.de regulis iur.l.quod maior.ff.ad muni.& no.per Dy.in.c.
3 quod omnes tangit.de reg.iur.lib.vj.¶†Quæro,an vox ele-
cti cõnumeretur inter eligentes?& videtur quòd ſic:vt in.l.
vlti.ff.de offi.præto.&.C.de teſti.l.nimis,ſed videtur contra
per.l.j.& per totũ.ff.quod cuiuſq; vniuer.nomi.& ibi plenè.

4 **Additio.** ¶†In text.ibi,debiliter.not.quòd ille act⁹
dicitur debiliter factus,ꝗ non fit,vt fieri de
5 bet.¶†Itẽ no.ad ſtatutum dictãs.quòd ſi aliqs debilitauerit
alicui mẽbrũ,puniatur tanta pœna:& tunc dicat̃ membrum
debilitatũ,qñ officiũ mẽbri primeuũ nõ eſt,ſed ceſſauit. Pro
hoc vide tex.in.l.nõ ſolũ.ff.de rei vẽ.ibi,debilitatũ hoĩem.fa
cit ꝙ not.de va.mu.l.ij.§.corporis debilitas.Ex quibus legi-

bus etiã patet, ꝙ membrũ dicatur debilitatũ non solũ, vbi mẽ
brum remanet inualidũ, vel aridũ ex toto, sed et si virtus mẽ
bri est debilitata. Ang. ¶ Et hoc ibi expressè voluit gl. fin. in
fi. & no. glos. in auẽ. hoc ius, in versi. maiore. C. de sanc. eccl. et
d. An. in. c. j. in prima col. de syndico. & Bar. in. l. iij. de decre-
tis ab ord. faci. & Specu. in. ti. de syndico. §. j. circa prin. ĩ ver.
itẽ ꝙ nõ est à duabus. de quo facit Lapus allegationẽ. c. xxxj.
& vide gl. in. c. bonæ. el. ij. in. ver. temere. & ibi. d. An. in. x. co.
de postu. prel. Quod intellige verũ, ꝙ sufficit maior pars pre
sentium, nisi præsentes vellent statuere aliquid in preiudiciũ
absentium: quia tunc requiritur presentia omnium absentiũ
& eorũ cõsensus: vt. in. c. cũ omnis. in gl. de cõsti. ita cõcludũt
Io. an. & An. de but. & d. Ab. post antiquos. in. c. j. de his, que
fiunt à maiori parte ca. licet ibi Imo. multis verbis vtatur saltẽ
tacita ex mẽte eorũ, quæ no. Inn. in. c. vestra, de locato. Ad p̃-
dicta vide dictũ domini Inn. in. c. j. §. si verò. de clerico ergo, ĩ
vj. & d. An. in. c. licet euitãda. in. iij. co. de ele. & in. c. cũ inter
vniuersos. in tertia co. eo. ti. per scribẽtes. ĩ. d. c. j. de his q̃ fiũt
à maiori parte. & d. An. in. c. humilis in. iij. colũ. de maiori, &
obe. & d. Ab. in. c. ij. circa finem. de ope. no. nun. Ale.

SVMMARIVM.

1 *Nominari ad officia is debet, & eligi, qui potest, & meretur.*
2 *Bona dotalia, an computentur inter facultates uiri? remißiuè.*

¶ LEX. XLVI.

AD subeunda. ¶ Diuites & nõ paupere s sunt eligendi ad officia ciuitatis, ne pauperes fortè non possint adimplere officium. h. d. Bar.

1 **Additio.** ¶ † No. ꝙ nominari & eligi debet ille, q̃ potuit & meruit. Tenementi: qa valet ad mul
2 ta. ¶ † Quæro, an inter facultates viri cõputentur bona dotalia vxoris? dic, vt no. in. l. Lucius. §. idem respondit. ad mu. sed gl. est hic de hoc. Ang.

¶ LEX. XLVII.

CVriales. ¶ Ad euidentiam huius. l. præmittẽ, ꝙ no. in. l. Alexandrinis. j. eo. & h. d. Officiales licet efficiãtur Comites, debent obedire suo iudici. h. d. alio modo potest intelligi comitiua dignitas, vt in gl. prima verior. Bar.

SVMMARIVM.

1 *Filius consiliarij potest succedere in loco patris mortui.*
2 *Filius tenetur ratione malæ gestionis patris, factæ in officio.*

¶ LEX. XLVIII.

1 **I**N successione. ¶ Hæc. l. est clara. No. † ꝙ filius cõsiliarij, succedere põt in loco patris mortui in officio: arguẽdo
2 de decurionibus ad consiliarios: vt no. s̃. in rubri. ¶ † No. filiũ teneri ratione malæ gestionis patris factæ in officio. Bart.

SVMMARIVM.

1 *Iudæus, an poßit esse decurio?*
2 *Iudæus non potest doctorari.*
3 *Doctoratus est dignitas.*

¶ LEX. XLIX.

1 **O**Mnes. ¶ † Innuit hæc lex, ꝙ Iudeus possit esse decurio. Sed cõtra: quia decurionat⁹ est dignitas. s̃. eo. l. ne quis. sed Iudæus repellitur à dignitate: vt, s̃. de iud. l. fi. ergo &c. Dico, ꝙ inquantum decurionatus habet de onere, bene competit iudæis, sed inquantũ habet honorẽ: dico ꝙ nõ cadit in iudæos: sicut dixi ĩ infame. l. infamia. s̃. eo. & l. j. j. de infa. & l. relegato
2 rum. circa fi. ff. de interdi. & releg. ¶ † Et ideo dixi anno præterito, duobus iudeis, q̃ erãt sufficiẽtes scholares in medicina,
a ꝙ nullatenus recipiebãt doctoratũ: [a] qa † doctoratus est di-
3 gnitas. Bar. adde. c. cũ sit. de iud. & c. nulla. liiij. distin. ꝙ procedit ẽt ĩ Iudeo effecto Christiano, q̃ saltẽ in spiritualib⁹ nõ põt habere dignitatem. tex. xviij. q. iiij. c. cõsti. secundum Rom. in litera. I. not. xxxix.

¶ Vbi omnino vide in eadem litera. I. in fi. Idem tenet Bart. in. l. generaliter. in fi. ff. eo. tit. & Pet. de anc. in. c. j. de magi. in cle. & cum non possit de iure doctorari, in. j. constit. C. & ibi scripsi in ver. quæro circa hoc, an doctoratus. Alex.

¶ LEX. L.

OMnes omnino. ¶ Consiliarij non possunt extra prouinciã officium acceptare. h. d. de quo videbitis in. l. duũuirum. j. eo. Bar.

SVMMARIVM.

1 *Tempus unius anni, dicitur breue tempus.*

¶ LEX. LI.

QVamuis. ¶ Bona eius, qui quacunque fraude curiam euitat, si per annum contumax fuerit, applicabuntur curiæ. h. d. Hæc. l. declaratur in. l. si magistratũ. §. fi. s̃. eo. vbi dicit̃, ꝙ bona auferũtur contumaci: hic declarat qualiter sit contumax in modo: vt in prin. l. et in tẽpore. vt in fine. l. hoc premisso casus in terminis est clar⁹. ¶ In tex. ibi, in suspenso. i. remoto. ¶ In tex. ibi, repererũt, id est ad actũ fugiendi munera reliquerũt, per eũ modũ, q̃ sequitur in litera. ¶ In tex. ibi peregrinos expeterẽt cõmeatus, q. d. ita de facto faciebant, eundo extra fines suæ prouinciæ: sicuti si eis verè fuisset interdictus ingressus propriè ciuitatis, vel prouinciæ. & hoc innuit ibi, dum dicit: vel qualibet fraude. ¶ Op. ꝙ bona non dentur curiæ, sed his, qui loco contumacis substituuntur: vt. l. si ad magistratũ. s̃. e. So. hec determinat illã: Nã si contumax est per annum, applicabitur curie sine spe restitutionis. Facit hec lex contra nobiles, qui nõ possunt ingredi palatiũ, nisi ex causa maleficij. & ipsi faciunt, ꝙ accusentur de aliquo crimine, vt possint ingredi palatium, & facit ad hoc. l. j. in fi. ff. quæ in frau. cre. Itẽ facit cõtra tutorẽ, qui vt euitet administrationem, facit se accusari de suspecto, & facit interdici administrationi. & sic talis fraus ei non pro
1 ficit. Facit. s̃. si tutor vel cura. ex fal. alle. l. j. Item not. † quòd tempus vnius anni, dicitur breue tempus. Bar.

¶ LEX. LII.

QVistam. ¶ Vbi alij sunt idonei, & sufficientes, non coguntur alij continuare officium. hoc dicit. Bart.

SVMMARIVM.

1 *Priores ciuitatis non possunt aliquod officium acceptare extra ciuitatẽ, sine licentia ciuitatis.*

¶ LEX. LIII.

1 **D**Vumuirum. ¶ † No. ꝙ priores, seu anciani ciuitatis, nõ p̃nt aliquod officium acceptare extra ciuitatem. Idem in quolibet consiliario: vt. l. omnes. s̃. eo. Nec debent recedere, vel ire sine licentia superioris: vt. l. si quis decurio. s̃. eo. tenementi. Bar. ¶ Lud. in litera, L. no. xlix. dicit, ꝙ iudex exercens iurisdictionem extra territorium, punitur pœna arbitraria. Alibi dicit tex. in. c. ex parte, de ver. signi. ꝙ fit iniuria iudici territorij. Ale.

SVMMARIVM.

1 *Iudicis ubi non habetur copia, quis potest debitorem capere propria authoritate.*
2 *Repræsaliæ possunt concedi contra ciuitatem denegantem iustitiam, si superior adiri non potest.*
3 *Capere qui potest aliquem: si capit, debet illum iudici præsentare.*
4 *Captus pro repræsalijs non potest in domo capientis retineri.*
5 *Quando causa est publica, quilibet admittitur ad capiendum, sicut ad agendum.*
6 *Homicidas quilibet põt capere, & alios malefactores fugientes.*
7 *Arbitratores non dicuntur causam intra tres menses terminare ex forma statuti, si absoluunt partem ab obseruatione iudicij.*
8 *Casus, in quibus instantia finitur tribus mensibus.*
9 *Casus, in quibus potest sibi propria authoritate ius dicere.*

GEnerali. ¶ Vbi nõ haberet̃ copia iudicis, põt propria authoritate capi curialis, & ad curiã ducit̃, & eius qõ debet intra tres mẽses termi
1 nari: aliâs iudices puniãt̃. h. d. ¶ † No. ꝙ vbi nõ haberet̃ copia iudicis, põt q̃s obligatũ capere propria authoritate. Facit. l. nullus ibi no. s̃. de iudæis. et. l. ait p̃tor. §. si debitorẽ. ff. de his, q̃ in frau. cre. Facit. l. si alius. §. bellissimè. ff. ꝙ vi aut clam. Bart.

Additio. Facit tex. gl. et Bar. in. l. si alius. §. bellissimè. ff. ꝙ vi aut clã. & vide oĩno, q̃ habes in. l. miles, §. q̃ iudicati. ff. de re. iu. per. d. Ant. de pra. Ale. Istud intelligo verũ, qñ debitor suspectus est de fuga: vt voluit Ro. et. d. meus in. l. ij. de iuris. om. iu. & Bar. in. d. §. si debitorẽ, & Ang. in. l. nemo carcerẽ. de exact. tribut. Iac. Bal. & Sal. in. l. consentaneum. qũo et qñ iu. vide aliq̃d per Are. in. §. fi. de act. ĩ ver.
2 predicta sunt vera. Al. ¶ † Quod facit ad multa, maximè ad represalias concedendas: vt possint concedi cõtra ciuitatẽ quæ denegat facere iustitiã, si nõ põt haberi recursus ad superiorẽ.
3 ¶ † Deinde not. ꝙ licet q̃s possit aliquẽ capere, nõ tamẽ debet
b eum retinere, sed iudici presentare. [b] Simile not. in. l. j. s̃. vbi quis decu. vel coho. instit. de ac. §. j. in feu. de pac. iu. fir. §. j. &
4 dixi in. d. l. ait p̃tor. §. si debitorẽ. † Facit ꝙ si aliquis sit captus pro rep̃salijs, ꝙ ille, qui capit eũ, nõ põt in domo p̃pria reti-
5 nere, vt dixi ĩ tractatu quẽ feci de represalijs. ¶ † Itẽ no. ꝙ qñ est cã publica, sicut q̃libet admittit̃ ad agẽdũ: ita q̃libet admittit̃ ad capiẽdum. ita dicit tex. hic, ꝙ q̃cũq; põt mittere materiam

a ¶ Doctoratum. ad ꝙ adde Fel. in. c. j. de iud. et ꝙ ibi dixi in apost. Adde vltra alle. p. d. coapostillatorẽ meũ in loco, ad quẽ remittit istũ ĩ pro. C. nu. ij. & ꝙ ibi remissiuè tetigi in apost. ad ipsum in versi. doctorari.

b ¶ Presentare. Adde Bal. in addi. ad Spe. in ti. de renũ. ver. pen. & quæ p Fel. habentur ĩ. c. ij. de hom. in prĩc. j. col. & ꝙ ibi dixi in apost. vbi nonnulla ad hanc materiam.

6 num in Episcopū:†& sic facit, ꝙ homicidas,& malefactores,
& similes fugientes,quilibet pōt capere.Barto.

Additio. Vide Bar.in.l.sacrilegi.§.cū in eo.aliâs est
§.labeo,ad.l.iu.pec.& ī.l.capite quinto.ff.
de adul.& in.l.qui vas.§.q furem.ff.de fur.Alex.¶†Itē not.
7 hic casum ad qōnē.Statutum dicit,ꝙ arbitratores debēt ter
minare causas intra tres menses,ipsi absoluūt partes ab instā-
tia iudicij:an videant terminasse cām?Tex.hic facit ꝙ nō:sed
debēt cōdēnare vel absoluere:vt hic expsse dicit. Nā per ab-
solutionē ab obseruatiōe iudicij,cā nō terminat:licet instātia
8 perimat.¶†Itē no.hic casum,vbi īstātia finit trib⁹ mēsibus:
sed regulariter triennio:vt.l.properādum.s.de iud.in prin.
9 ¶†Postremò no.casum,ī quo licet sine iudice ꝓpria authori
tate in aliū sibi ius dicere.Secund⁹casus & tertius est.s.qn li.
sine iudi.se vind.l.j.&.ij.Quartus est de re.iur.l.creditor.Quī
tus est de neg.gest.l.debitor.Sextus est.ff.de admi.tut.l.quo
ties.§.sicut.Septimus mirabilis est:qa inducit in odium illius
à quo inducit,& in fauorē illius,cōtra quē inducit.ff.de peti.
hęre.l.ꝙ si possessor.Octauus est.ff.de his,q̄ in frau.cre.l.ait
prætor.§.si debitorē.Nonus est de peri.& cōmo.rei vēdi.l.j.
§.licet.Decimus,qn̄ maritus ei,quem habebat suspectum de
re sua denunciauit,ne decætero deberet habere colloquium
cum ea,pōt eum impune occidere:& in eum sua authoritate
ius dicere:vt in aut.vt lice.ma.& auię.§.fi.Et sic not.istos ca-
sus contra regulam.l.nullus.C.de iudęis.

SVMMARIVM.

1 *Statutum disponens,quòd cōtra instrumēta cōseruationū, & decimarū nulla currat præscriptio,intelligit,nisi præscriptio.xl.annorum.*

¶LEX. LV.

SIquis. ¶Si decurio dedit se militiæ retrahet,
nec iuuabit præscriptione.hoc dicit.
Bartolus.

Additio. ¶In gl.ibi,ēt quadraginta annis,nisi sit p̄-
scriptio annorū tringita.j.de cohor.ī prī.
& in.l.si cohortalis.&.l.oēs.C.de p̄scrip.xxx.an.Et hoc not.
1 †ad statuta dicētia,ꝙ instrumētis cōseruationū,& decimarū.
nulla currat p̄scriptio,intelligit,nisi prescriptio quadraginta
annorū:vt hac gl.& in.l.in ea.alle.ꝓ hoc text.in.l.cū satis.in
prin.j.de agri.& cēsi.& ibi dixi.Ang.Per istum tex.dicit hic
Ang.ꝙ stāte statuto,ꝙ instrumēto cōseruatiōis nulla currat
p̄scriptio:curret tn̄ p̄scriptio.xl.annorū.facit.l.vniuersas.C.
ne rei.domi.vel tem.Et idē voluit Ang.ī.l.j.de cōcus.& in.d.
l.vniuersas.alle.gl.ī aut.quas actiōes.C.de sac.san.ecc.ꝙ facit
cōtra no.per Bar.in.l.cū satis.de agri.& cēsi.& quæ ibi dixi ī
l.ius emphy.j.de fun.patri.in fi.Alex.

SVMMARIVM.

1 *Doctor,qui legerit per.xx.annos,efficitur Comes.*
Doctor popularis effectus Comes,potest subire honores suæ ciuitatis.sicut popularis.
2 *Assumptio popularis nominis,nō facit generale nomen amittere.*

ALexandrinis. ¶Ista.l.est localis. Primò
dicit,ꝙ decuriōes Alexā-
drini etiā si sint aduocati,non possunt aduocare ex-
tra propriā ciuitatem,cū ibi debeāt subire munera. Secundò
dicit,ꝙ quādo aliqs subijt omnia munera ciuitatis,ita ꝙ sit an
tiquior decurio.& sic fuit decurio per bienniū,incipit habe-
re dignitatē continuā:& sic efficitur Comes:remanet tamen
1 decurio.hoc dicit.¶†No.ꝙ licet doctor,q legerit per viginti
a annos efficiat Comes:[a] vt.l.j.j.de professo.qui in vrbe Con-
stantino.Si tamē ante erat popularis:& sic per formā statuti
ciuitatis suæ poterat admitti ad honores,& officia,vt popu-
2 laris:etiā modò admitti poterit.ar.huius.l. ¶†Vltimò no.ꝙ
assumptio specialis nominis,nō facit generale nomē amittere.
facit.ff.de pac.l.iurisgētiū.§.quod ferè.Tene mēti perpetuo:
quia valet ad multa.Bar.Adde Are.in.l.si fundum.§.fi.de leg.
j.adde Bart.in.j.consti.C.in fine.ij.col.Alex.

SVMMARIVM.

1 *Statutum factum à prioribus ciuitatis,ꝙ potestas non poßit procedere per inquisitionem cōtra officiales per eos deputatos,ad faciendā monstram militum potestatis,ualet.*

QVinque. ¶Hæc lex & sequens sunt locales.
1 †facit ad quæstionē.priores habēt
arbitrium super bono statu ciuitatis.Modo elege-
runt quosdā suos officiales q haberēt videre monstras equo-
rum & militū potestatis,& Capitanei.& fecerūt statutum,ꝙ
contra eosdē non posset potestas,& Capitaneus procedere p
inquisitionē:quero an tale statutū valeat.facit hęc lex ꝙ sic:cū
hoc pertineat ad bonum statum ciuitatis.quod no.Bart.

SVMMARIVM.

1 *Superior tenetur confirmare electionē factam ab inferioribus, nisi electus esset indignus.*
2 *Partes possunt adire iudicē,ut cōfirmet cōtractum ab eis factū, & facere tenetur iudex.& qūo hoc procedat?ibi.*

SIquos. ¶Legitur duob⁹ modis.Secūdum pri
1 mū.h.d.†Superior tenetur cōfirmare
electionē factā ab inferiorib⁹.Hoc intellige,nisi ille
electus esset indignus:de quo superior ad quē spectat cōfir-
matio pōt inqrere,vt extra de ele.c.iij.Ad ꝙ facit.s.de defen.
2 ciui.l.defensores.& in aut.de defen.ciui.§.interim.†Secundū
secundam lecturam.h.d.Partes possunt petere à iudice vt cō
firmet cōtractum ab eis factū,licet eorū consensus sufficiat:&
ad hoc faciendū iudex tenet.h.d.¶Et nota hunc casum,q nō
reperit alibi.nec vnq̄ vidi,nisi modo.Ex qua lectura not.ꝙ
partes possunt petere à iudice cōfirmari cōtractū.de quo ple
nè p Inno.extra de confir.vti.vel inuti.c.de cōfirmationibus
& ibi videt tenere,ꝙ in cōtractibus iurisgentiū hoc nō sit ne-
cesse,In alijs autē cōtractibus ciuilibus sic.¶Mihi autē videt
ꝙ in oībus casibus.in qbus dubitat.an qs posit cōtractū pe-
tere infringi,ꝙ pōt pars petere cōfirmari,sicut dicim⁹ in snīa
quā qs potest petere confirmari:vt.d.c. de cōfirmationibus.
de cōfir.vti.vel inuti.dixi plenè in.l.si exp̄sim.ff.de appel.
pro hoc est casus hic,& in.l.iul.§.si quis colludente.ff.de act.
emp.Pro hoc optimè facit.c.si.extra de trāsac.vbi petit trās-
actio & similes cōtract⁹ cōfirmari.Hoc aūt suggerit ęquitas.
Quid enim si timeo,ne altera pars propter aliquā causam pe
tat cōtractū rescindi,vt propter deceptionē & similia: quare
nō licet mihi petere cōfirmari.Certè nō video,quare nō liceat
Hęc aūt requirerēt altiorē indaginē.Tene mēti, q̄ dicta sunt.
Bar.Et sic videtur velle Bar.ꝙ vbi interuenit decretū in trāsa
ctione,trāsactio illa non posit rescindi.Sed an hoc casu locū
habeat.l.ij.s.de rescin.ven.Bar.ibi in.ij.col.in ver.quæro vtrū
hæc.l.etiā tenet quātum ad rei valorē,non habet locum illa.l.
sed quātum ad ęstimationē illius dubij euct⁹ litis. & hoc idē
firmat Bal.in.l.ordo.de excep.rei iudi.Sed cōtra Bart.d.Flo.
ī.d.l.ij.alleg.tex.l.ꝙ si deferente.ff.de dolo.&.l.si qs supersti
te.eo.tit.& hoc ętiā cōtra Bar.tenet Inn.in c.cum cām.de em
pti.& ven.ꝙ imo.d.l.ij.habeat locum in trāsac.quātū ad rei
valorē.Imo nullo modo habet locū secundū Bal.in.d.l.ordo.
qui indistinctè cōtra Bar.tenet &.d.Flo.p.d.iura.adde Bart.
in.l.si qs cū aliter.de ver.ob.vide.d.Alex.de imo.in suo cōsi.
lxiiij.in nou.eod.vbi cōcludit.d.l.ij.non habere locū in con
tractu trāsactionis.& ibi multos & infinitos doctores alleg.
¶In ea.in ver.qd em̄.de hoc tamē Bal.in.c.j.de cōtrouer.in-
uesti.& in.l.nā ita diuus.de adop.gl.& Ang.in.l.de pupillo.
§.qui operas.de ope,no.nun.Alex.

a ¶Comes. Adde Bar.ī.j.cōsti.ff.iij.col.&.d.Alex.de Imo.in.l.j.de of.eius.Adde Fel.in rub.extra de mag.col.mihi.ij.nu.j.ver.itē legi.vbi addit ei ducalē dignitatem.

SVMMARIVM.

1 *Seruire per substitutum,quando quis poßit.*
2 *Seruiens per substitutum,tenetur periculo suo.*

¶LEX. LX.

NVllus. ¶Non pōt qs seruire p substitutū. nisi
ad hoc habeat priuilegiū,vel sit illustris
1 h.d.¶†No.ꝙ nō pōt qs seruire p substitutū. de quo
no.p gl.in.l.qsqs.la.j.s.de epi.& cle.ff.de ver.ob.cōtinuus.§.
si ab eo.facit.l.inter artifices.ff.de sol.& ꝙ ibi dixi.
2 **Additio.** ¶†In tex.ibi periculo.†No. ꝙ vbi qs pōt
seruire per substitutū,semper debet substi
tuere periculo suarū facultatū.Adde ꝙ no.j.e.neminē.&.ff.
de admi.tuto.l.decreto.Ang.Bal.hic dicit p hūc tex.ꝙ execu
tor alicui⁹ vltimę voluntatis relic.in test.non pōt executionē
alteri cōmittere,nisi esset psona illustris,puta ep̄s,vel Car.se
cūdū eū facit ꝙ scripsi ī.l.pe.de princi.agē.in rebus.Alexā.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitas Perusina non subest ecclesiæ,nec imperio.*
2 *Lex specialis pōt fieri in fauorē certæ psonæ,ita ꝙ locū nō habeat in alijs. Item in odium,nisi talis esset cōtra cōtractū per rēpublicam celebratum.*

¶LEX. LXI.

NEque. ¶Ad euidentiā scias,ꝙ filij nati ante di-
gnitatē,nō excusant à curia.arg.l.fi.j.eo.
Fallit hic in Dorotheo & Ireneo,vt hic est casus. Et
h.d.lex,q̄ dicit,ꝙ filij q nō sequunt patris cōditionē,sequunt
matris cōditionē:nō habet locū in filijs,ī quib⁹ hoc spāli pri
uilegio cōceditur.h.d.Facit hęc lex,ꝙ ciuitas Perusina non
1 subsit ecclesię,nec imperio.¶†Et si dicas,q dqc nō subest im
perio,est sub ecclesia,cōcedo.nisi ciuitas aliqua non subsit ec
clesiæ ex priuilegio concesso.sed ciuitas Perusina est hmōi

a ¶ Subſtitutũ. Sed qd de doctore, an poſsit p ſubſtitutũ legere ĩuitis illis, qb⁹ opas ſuas locauit? vide Fel. ĩ c.j, de ſum, tri. cir. med, ij, col. Itē qd vbi ſit electa induſtria pſonę, an qs poſsit p aliũ expedire? vide p eũ. c, vno delegato. ĩ fi. iij. co. de offi. dele. ¶ Tu vide de hoc plenè p Ant. cor. ſin. ſuis in ver. ſubſtitutus. inci. uolēs ſeruire per ſubſtitutum.

b ¶ Non eſt dignitas. adde Barto. in ſuo cõ. inc. ſer. Io. de ca. durati. & in cõſ. clxxiij. Alex. Loſeus.

nam Imperator donauit eã eccleſię ſeu pmutauit cũ ea, & ex
priuilegio eccleſiæ liberauit eam. Bar.

3 Additio. ¶ †No. ĩ iſto prin. ꝙ in fauorē certę pſonę põt fieri. l. ſpecialis, ſingularis ita, ꝙ nõ
habeat locũ in alijs. Cõcordat. ṡ. e. l. Doctitij. Et etiã in odiũ videt ꝙ poſsit fieri ad vtilitatē reipublicę. l. vēditor. §. ſi cõſtat
ff. cõia pdio. & ibi plenè, p Cy, ĩ addi. ſuis, niſi talis. l. eēt cõtra
cõtractũ celebratum per rēpublicã cum priuato: qa tũc cũ reſ
publica ſit obligata priuato, nõ põt ipſamet ſuã obligationē
diſſoluere p ſuã legē: vt. l. ꝙ ſemel. ff. de decre. ab ordi. faci. &
ibi per docto. Ange.

¶ LEX. LXII.

SI ille. ¶ Duo dicit: q eſt obligatus curię rõne originis, eã declinare non põt. & ſi curia
nõ moleſtauerit patrē, filiũ moleſtare nõ poterit.
h. d. No. ꝙ ſi pater alicuius habitauerit in aliqua
villa, & ipſe nõ fuerit vocatus ad munera, ꝙ filij eius inquietari non poſſunt. h. d. Bar. Dicit Ang. in. l. ij. C. de ijs, qui latrones. ꝙ ex iſto tex. &. d. l. ij. ſunt aſſumpta illa verba. q ponunt in ſentētijs maleficiorũ: dũ dicit, ſub examine. d. p. iud.
maleficiorũ, de qb⁹ p eũdē Ang. in. §. oēs verò maleficiorũ. in
aut. de litigioſis. vbi dixit, ꝙ per talia verba dicit iudex male
ficiorũ etiã conſenſiſſe ſentētię intantũ, ꝙ ſi quid mali accideret, ipſe etiã teneret in ſyndicatu. de quo per Aret. latè in
ſua practica maleficiorum. in verbo de conſenſu omnium. &
in ver. ſub examine domi. Alex.

¶ LEX. LXIII.

DOctitii. ¶ Primò cõcedit priuilegiũ doctitio Secundò dicit, ꝙ illuſtris dignitas liberat quem à curia. Bar.

SVMMARIVM.

1 *Seruiens per ſubſtitutum, hoc facit periculo ſuarum fortunarum.*

¶ LEX. LXIIII.

NEminem. ¶ Primò ponit certas dignitates, q̃ non liberãt à curia. Secũ
dò indulget priuilegiũ, vt poſsit quis ſeruire per
ſubſtitutũ. Tertiò dicit, ꝙ nõ habet locũ in his, q
habēt dignitatē añ Imperatorē cõditorē pſentis legis. Quar
tò ponit quaſdã dignitates, q̃ oĩno liberãt à curia. ſecũda ibi,
1 ne tamē. Tertia ibi, eos verò. Quarta ibi, hos aũt. ¶ †No. ĩ ver,
ne tamē. ꝙ ex eo caſu quo quis põt ſeruire p ſubſtitutũ: hoc
debet facere periculo fortunarũ ſuarũ. facit. ff. de admi. tuto.
l. decreto. ¶ Not. ꝙ hęc lex determinatur per ſequentem.

SVMMARIVM.

1 *Lex facta in priuilegium alicuius, ſtatim incipit habere effectum.*

¶ LEX. LXV.

DIuæ. ¶ Primò repetit verba pręcedētis cõſtitutionis ad literã. Secũdò eã determinat. Se
1 cũda ibi, is em̃, ¶ †No, ex iſto ſi. ꝙ licet regulariter
cõſtitutio noua nonſumat effectũ, niſi poſt duos
mēſes: vt in aut, vt factę no. cõſtitutiões. tñ ſi lex eſt lata in pri
uilegiũ alicui⁹, ſtatim incipit habere effectũ. hoc dixi. ĩ. l. j. ṡ.
de ſum. trini. & fide ca, in, l, oēs populi. ff, de iuſti. & iur. in. q.
quã feci à quo tpe ligēt ſtatuta. Per iſtũ tex. Bart. in. l. oēs populi. ĩ. j. q. v. q. principalis infert, ꝙ ſi ſtatutũ dat præmiũ etiã
capiēti bãnitũ, capiēs habebit præmiũ etiã ſi ignoret de ſtatuto, qa vbi ſtatutũ cõfert cõmodũ, ſtatim operat effectũ ſuũ.
& prodeſt etiã ignoráti, vt hic. ꝙ intelligit verũ, ſi ille qui capiebat, ſciebat eſſe eũ bãnitum: aliâs non videt ſua opera capt⁹ arg. l. ſi is qui, §. ꝙ ſi ſeru⁹. ff. de acq. re. do. Sed cõtrariũ tenuit Bar. ꝙ præmiũ q̃rat ſolũ ſciēti. l. fi. de cõſti. princi. &. l. q
abſenti. in prin. ff. de acq. poſ. Pro cui⁹ ſolutio. vide Matth. ĩ
repe. l. oēs populi. in ver. x. dicit hoc Bar. vide Bar. & quæ ibi
ſcripſi in. l, iij. ṡ. de delatorib⁹. Itē p iſtũ tex. dicebat Abb. vt
refert Ro, in. l. ſi qs in graui. §. de his. ff. ad ſylla. ꝙ ſtatutũ purè
imponēs pœnã offendēti decurionem, vel antianũ, hꝫ locũ antiano de proximo remoto. facit. l. fi. eo. tit. l. fruſtra, C. de ſepten. paſ. ſed Ro. in. d. §. de his. determinat cõtrariũ. cuius opi.
videtur ſequi Are. in maleficijs. in verbo, Caium Semproniũ
in vltima col. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Caſus repertus ad aliquid faciendum, ultra certos modos ad id inuētos, non uidetur de illis.*

¶ LEX. LXVI.

CVrialibus. ¶ Primò ponit ĩtētionē cõditoris præſentis legis. Secũ
dò ponit ſuũ ſtatutum, cõnumerãdo. xij. dignitates, q̃ liberant à curia. Tertiò remouet omnes alios
modos, per quos contingebat liberatio. Secunda ibi, ſi quis,
1 Tertia ibi, ex quo autem. ¶ †Not. ꝙ quãdocunq; ſunt certi
modi ad aliquid agendum, vel tollendum, caſus vltra dictos
modos repertus, non videtur de illis: vt hic. arg. ff. de his, qui
ſunt ſui, vel alie. iur. l. patre furioſo. dic, vt ibi dixi. Bar.

Si ſeruus aut libertus ad decurionatum aſpirauerit. Rubrica.

¶ LEX. I.

SI libertus. ¶ Libertus, quando habet ius annulorum aureorum, nec ē reſtitutus natalibus, cum pœna remoueatur à curia
h. d. Dicit gl. ꝙ hęc. l. hodie corrigitur cum per ſolam manumiſsionem conſequatur ius annulorum aureorum
per aut. ſed hodie. ṡ. de iure aure. annul. quæ ſumitur in authē.
vt liberti de cæt ero. in prin. Bar.

SVMMARIVM.

1 *Tabellionatus officium, non eſt dignitas.*
Tabellio curiæ Principis, dicitur habere dignitatem.
2 *Diſpenſare ſuper defectu perſonæ electi quando quis præſumatur?*
3 *Iudex quando poßit ſe excuſare allegando infamiam?*
4 *Fama publica dat iuſtam cauſam credendi.*

¶ LEX. II.

PRæſes. ¶ Si ſeruus ſcienter patitur ſe ad dignitatem vocari, remouebitur & punitur: ſi autem ignoranter, reuocabitur tantũ. h. d.
¶ Op. prĩò. ṡ. qui mili. nõ poſ. l. pe. & fi. So. hæc. l.
determinat per illam ſi fuit ſciens intra. xxx. dies. ¶ Op. j. de
tab. l. generali. Sol. prędicta. l. loqtur, qñ non ad dignitatem
1 vocatur: ſed quando ad munus, ſeu ad officium. ita dicit gl. †
b Et ſic tenet ꝙ officium tabellionatus, non eſt dignitas. b tene
menti. Idem no. in. d. l. pe. & fi. ꝙ eſt verum. arg. ṡ. ti. j. l. vniuer
ſos niſi eſſet tabellio curiæ Principis. ar. ṡ. ti. j. neq; Dorotheũ
&. ṡ. de man. princ. l. j. ¶ Vide aliqd p Bar. de tab. l. fi. & p Bar.
in. l. eandē. ad. l. Iul. repe. Adde ꝙ dicit officiũ nõ dignitas: vt
eſt tex. in. c. ſicut. ne cleri. vel mon. & in. c. vt officium. in. §. ad
conſcribendas. de hęre. li. vj. Sed fallit in caſu hic per Bar. poſito. Et iõ dicit Ang. no. in cõſ. xxxij. ꝙ ſtatutũ requirēs promotum ad officiũ debere ſoluere gabellam, cõprehendit etiã
tabellionē: & iõ tenebit ſoluere gabellã. ꝙ nõ procederet tñ in
tabellione Principis, per no. per Bar. hic. Et adde, ꝙ officium
notariatus eſt ars. l. medicos. j. de profeſ. & medi. vbi ſcientia
legalis eſt magiſteriũ. dixi poſt Bar. in. l. iij. in vl. co. ad. l. iul. repe. ¶ In ea. l. ĩ ver. ex quo no. adde Bar. & Ang. in. l. quidã cõ
ſulebant. de re iu. ſi diſpenſans eũ promouit: ſecus ſi aliũ actũ
faceret, ꝙ nõ videt inhabilem diſpenſare, ſecũdũ imol. ibi, per
cle. fi. de ſen. excom. Adde Ang. in. l. libertus aduerſarij. ff. de
in ius uo. per illum tex. vide Imo. in. d. l. quidem. in. vij. co. ad
de Bal. in. l. imperialis. §. ſimiles. C. de nup. per illum text. vbi
dixit, ſi Papa promouet ſpuriũ in epiſcopũ ex certa ſcientia:
videtur eum legitimare. per tex. in. d. l. quidã. & in. l. Barbari⁹
in. v. co. ¶ In ea. l. in ver. & p hãc. l. Adde ꝙ dicendo ſe infamē
non excuſat. Imo. in. l. quidã cõſulebãt. ṡ. alle. ¶ In ea. ver. itē
no. & ideo ſolēt dicere teſtes eſſe famã de teſtificatis per eos.
de quo in. d. l. ſi mater. de ſtatu defunc. & in. c. illud. & ibi no.
de pręſum. &. l. de minore. in fi. de quæſt. Ale. ¶ Op. ꝙ ex dignitate efficiatur liber. l. Barbarius. ff. de offi. præto. ſol. ibi loquitur in populo Romano, qui potuiſſet facere ſi ſciuiſſet.
hic verò erat electus ab ordine decurionũ, q nõ poteſt facere
2 liberum. ¶ †Ex quo not. ꝙ qñ defectus eſt in perſona electa,
talis ſuper quo eligens poterat diſpenſare, præſumitur diſpēſare ſi ſcit, vt. l. quidam conſulebant. ff. de re iu. no. ṡ. de nup.
l. imperiales. vel ſi eſt veriſimile, ꝙ diſpēſator ſciret: vt. l. Barbari⁹. palle. Si aũt diſpēſare nõ poterat, vitiat elect. vt hic bar.

Additio. ¶ De hoc dic, vt per Inno. in. c. veniens. de fi. preſby. & per Bar. in. l. qdam cõſulebãt
ff. de re. iu. facit ꝙ no. gl. et doc. ĩ. l. fi. ṡ. ſi cõtra ius vel uti. pu. et
vide q̃ no. gl. et Io. an. ĩ. c. ij. de ſchiſ. et in. c. j. de æta. et qua. in
vj. & ꝙ no. in. c, nihil. de ele. & ꝙ no. gl. in. c. ſtatutũ. de reſcr.
in. vj. et tex. in. l. item Vlpianus. ff. de excu. tu. & Petr. de anc.
in. cle. j. de prębē. in. vj. co. & gl. in. c. ſtatutũ. in prin. in ver. canonici, et gl. in ver. literarũ. de reſcri. li. vj. per Ange. & Imo, in
in. d. l. quidã cõſulebant. Ale.

Additio. ¶ Adde, ꝙ ſi ſciuiſſet ipſum ſeruũ, veriſimile ē, ꝙ ei libertatē donaſſet, ex quo vocauit
3 eũ ad dignitatē. Ang. ¶ †Et p hãc põt reprobari opi. Inn. quę
dicit, quòd iudex non poteſt ſe excuſare allegando infamiã:
niſi opponat ab alio, per. l. nec infames. ṡ. ti. j. hoc no. in. c. ſciſcitat⁹, extra de reſc. Vñ vides, ꝙ iſte punit ſi patiat ſe eligi
indignũ. Debet em̃ manifeſtare cõditionē ſuã. text. eſt una cũ
gl. ff. de re mi. l. qcũ vno. §. ij. et, iij. Nec ob. l. nec ĩfames, qa dico
quòd infa-

ꝙ infamia,non est immunitas.Nõ enim potest dicere debeo
esse immunis:quia sum infamis. Sed debeo dicere,non pos-
sum esse iudex:quia sum infamis. Et hoc verum,si eius infa-
mia est cognita per aliũ:quia fuit cõdemnatus.aliâs nõ debet
suam turpitudinem manifestare:vt.l.eleganter. §.j.ff.de pig.
4 ac.&.l.qui iurasse.§.si pater.ff.de iureiu.& ibi dixi. ¶†Item
no.ꝙ iusta causa credẽdi,est fama publica.Quod facit ad mul
ta,& maximè si accusator, nõ probat maleficium : reus verò
probat se non cõmisisse maleficiũ:& publica fama erat,ꝙ il-
le commiserat maleficiũ,ꝙ excusatur à calumnia & falsitate.
ꝙ est verum:nisi tempore accusationis esset publica fama in
contrarium.Nam tunc sequens fama tollit effectum primæ:
vt.l.ij.§.j.ff.quis or.in bono.poss.& facit.l.fi.ff.de hære. inst.
& hoc vult dicere tex.hic,dum dicit,habere &c.intelligitur
tunc cum fuit electus.facit.s̃.de test.l.j. & no.gl.hic in fi.hæc
omnia tene menti. Bar.

De prædijs decurionum sine decreto non alienandis. Rubri.

SVMMARIVM.

1 *Consiliarij in Italia & decuriones uendunt res suas liberè.*
2 *Decretum,quando petitur interponi, debent causæ sigillatim exprimi,*
& solenniter probari.& nu.3.
4 *Decretum iudicis interpositum in contractu uenditionis, tollit remediũ*
l.ij. de rescin.uendi.Item tollit exceptionem doli,uel metus.
5 *Occultè dicitur,ꝙ fit sine decreto, quando decretum est necessarium.*
6 *Emptor ex contractu nullo ,non lucratur fructus.*

¶LEX. I.

SI quis. ¶Decuriones non pñt vendere bona
immobilia sine decreto: aliâs nõ valet
venditio.& emptor perdit precium,& restituit rẽ
cum fructibus. h.d.Ante omnia sciendũ est ꝙ istas
1 leges,vsus non approbauit.†In Italia enim decuriones et cõ
siliarij vendunt res suas liberè, prout eis placet.dicit tamẽ gl.
2 no.ꝙ†quando petitur interponi decretum,debent causæ si-
gillatim exprimi:vt hic.l.magis puto.§. non passim. ff. de re-
bus eorum.

Additio. ¶Vide de hoc Bald.in.c.j.in prin.iij.col.q
feu.dare poss.& ꝙ no.in.l.q̃cunq;.§.fin. de
3 pub.Al.¶†Item no.ꝙ dictæ causæ debent solenniter proba
ri:aliâs nõ tenet decretũ:vt.l.j.§.hæc verba.ff.ne vis fiat ei.l.cũ
verò.§.subuentũ.de fideic.lib.¶Istã.l.alle.Bal.in.l.fi.in octa
uo contrario.C.de edic.diui.ꝙ protestatio iudicialis semper
debet continere causam,aliâs non valet.Vide ibi per eũ,& q̃
4 habentur in.l.non solum.§.morte.ff.de ope.no.nũ.Al.¶†Itẽ
no.ꝙ decretũ operat̃,ne quis possit conqueri de deceptione
vltra dimidiam iusti precij:vt hic in tex.no.ibi,vt nec immo-
deratus venditor,nec emptor cuius sit conditionis inueniat̃
iniustus.Et ad hoc est necessaria cõfirmatio iudicis:vt habui
stis in.l.si quis spontaneos.s̃.ti.ij.¶Item operatur decretum,
a vt quis non possit de dolo,vel metu cõqueri: [a] vt hic.¶Idẽ
b si fiat in præsentia cõsanguineorum,vel amicorũ.l.[b]trãsactio
nem.s̃.de trãsac.et.l.nõ est verisimile.ff. ꝙ met.causa. Bar.

Additio. ¶Videtur gl.in contrariũ in.l.si quidẽ. de
prædi.mi.vide ibi Bar.nisi dicas, ꝙ ibi erat
minor.& sic illud decretum non confirmabat contractũ.Sed
certè etiam hic ad validitatem contractus,requiritur autho
ritas iudicis.Et vide.d.M.in.l.pacta nouissima.C.de pactis
& vide Bar.& Bal.in.l.j.C.de præscri.xxx.an. An aũt hoc sit
verum,si non admittatur probatio in cõtrariũ?Io.de Imo.&
moder.in.l.si quis cũ aliter.de verb.ob.tenẽt,ꝙ admittat̃,iux-
ta materiam.l.siue possidetis. de prob. Quod tñ latius prose-
quere in.d.l.si quis cũ aliter.de ver.ob.Al.Adde Spe.in ti.de
em.& vẽ.§.nũc dicendũ restat.vers. Et breuiter scias:vbi di-
cit,ꝙ semper præsumitur pro decreto iudicis,ꝙ omnia req̃si-
ta interuenerint.ꝙ voluit ẽt Bal.in.l.cũ.ij.§.prætor.ff.de trãs-
act.&.l.quecũq;.§.fi.de pub.&.l.nõ aliter.de adop.& ĩ.l.quæ-
cũq;.C.de bo.quæ lib.& in.l.fi.de prædijs mi.Facit ad hoc.l.
ab ea parte.de proba.&.c.in præsentia.extra eo.Bald.in.l.cũ
te.de proba.et.l.j.§.ꝙ obseruari.de iur.cal.in.v.co.in ver. q̃ro
de ista.q.vide in cõs. dñi Al.nu.3.in.ix.co.In vers.no.pulchrã
limitationẽ ad.l.ij.C.de resc.vẽ.Sed cõtra hãc põt adduci tex.
in.l.si quidẽ.C.de prædijs mi.vbi minor restituit̃ aduersus cõ
tractũ suũ cũ decreto.Sed fortè põt rñderi secũdũ ꝙ dicit gl.
in.l.ait prætor.§.ꝙ tñ.ff.de mino.videlicet,ꝙ tex.d.l.si q̃dẽ.lo
q̃tur in venditione necessaria,puta ex cã rei iudicatæ:iõ nil mi
rũ si facili⁹ restituit̃ minor.sec⁹ aũt in vẽditione volũtaria,in
qua si iudicis authori.interuenerit,nõ restituit̃ .Cogita de rẽ-
ne diuersitatis.Adde in eo ꝙ dicit hic Bar.Bal.in .l.trãsac. C.
de transac.et cũ opi.Bar.hic trãsit.d.Abb.in.c.dilecti.ad fi.de
emp.et ven.sed Bal.tenet cõtra Bar.in.l.ij.C.de resc.vẽ.in lec.
& repe.et Imo.et Ro.in.l.si quis cũ aliter.et.d.Ab.in.c.cum
cã.de emp.& vẽ.tenẽt etiã contra Bar.q̃a licet decretũ exclu
dat præsumptionem deceptionis:nõ tñ excludit probari in
cõtrariũ:sicut in minore vẽdente cũ decreto,tñ audit̃ in resti
tutione ĩ.l.si prædiũ.et.l.magis puto.§.pe.de reb⁹ eorũ.Ad idẽ
secũdũ.d.Ab.in.c.j.de rebus eccl.nõ ali.ĩ.vj.cũ opi.Bar.trãsit
5 ẽt Ang.hic.Ale.¶†Itẽ no.ꝙ occultè dicit̃ fieri,qñ aliq̃d fit si
ne decreto,qñ decretum est necessarium,vt habuistis.s̃.de his
qui expu.ratio.l.ij.& ibi dixi.

Additio. ¶Quid dicatur occultũ,vide ꝑ Bal. in.l.ea
c quidem.[c]de acc.& ibi dixi.& ad Bar.adde
eundem in.l.sciãt.s̃.de his,qui ex pu.rõ.& tenet gl.in.c.fi. in
uer.clandestinè.de cland.despon.per Angel. in.l.in tacitis. in
prin.de leg.j.per Bar.in.l.nõ intelligitur.in.§.tacita.de iur.fis.
6 per Bar.in.l.pupillus.§.fi.de autho.tu.Al.¶†Itẽ no.ꝙ vbi cõ
tractus est nullus,emptor non lucratur fructus , vt habuistis
s̃.de fide inst.& iure hastæ fis.l.j.in fi.et ꝙ ibi dixi. Bar.

Additio. ¶Hoc verũ de extãtibus,vt hic.An autem
teneatur de consumptis: dic, vt.l.si fundũ
s̃.de rei ven.Ang.

SVMMARIVM.

1 *Casus,in quibus necesse est decretum interponere.*
2 *Debitor ciuitatis potest eius curatori soluere,& soluendo liberatur.*
3 *Procurator constitutus ad exhibendum, non potest confitendo liberare*
debitorem.
4 *Confeßio procuratoris,qui confitendo liberat debitorem,licet non præiu*
dicet domino:tamen præiudicat confitenti.

¶LEX. II.

NEc venditio. ¶Venditio rerũ & libera-
tio debitorum ad curiã per
tinentium,non debet fieri sine decreto curiæ.& q̃c-
quid redigitur,debet reuolui ad curiã.& eodem mõ debẽt fie
ri locationes.¶Scire debes,ꝙ lex præcedens & sequẽs loquũ
tur de venditione rerũ curialiũ:hæc lex loquitur de venditio
ne rerũ ipsius curiæ:hoc est totius collegij. Hoc ꝓmisso casus
est clarus.Gl.j.facit multas remissiones , quã nõ.s. qualit̃ ven
dantur res curiæ,& res ecclesiæ,& similium locorum.Bar.

1 Additio. ¶†No.ex ista gl.omnes casus q̃b⁹ ẽ necesse
decretum interponi,cum eorum res vendũ
tur.item adde aliũ.s.minorẽ,cuius res sine decre.non alienant̃
C.de præd.mi.per totũ,nisi in casibus,quando decreto opus
2 non est.¶†In eadem ibi,sed Pla.No.istã opi.Pla. ꝙ licet cu
ratori ciuitatis possit solui,& solutionem recipiendo liberet
debitorem:tamẽ tũc est necesse,ꝙ decretũ iudicis interueniat,
3 per hanc.l.De quo per doc.in.l.ciuitas. ff.si cer.pe.†Et ꝑ hoc
dico,ꝙ procurator constitutus ad exigendũ,nõ põt cõfiten-
do liberare debitorẽ dñi,nisi fortè decretũ iudicis interueniat
vt hic. vnde semper sis cautus : vt decretum facias interponi.
4 †Et licet ĩ ꝑiudiciũ fisci,uel dñi talis cõfessio nihil operetur:
tñ operat̃ in ꝑiudiciũ cõfitentis.s̃.de cõueni.fi.de.l.ij.&.l.iij.et
ibi dixi.s̃.de fide instru.& iure ha.fisc.&.s̃.ne fisc.rem, quam
uẽ.euincat.l.j.facit ꝙ no.ff.de pub.l.fi.§.si q̃s professus.Ang.

SVMMARIVM.

1 *Verbum uenditio,in casu huius.l.strictè accipitur,& est speciale.*
2 *Precium propriè adaptatur ad contractum uenditionis.*
3 *Requirentia causæ cognitionem delegari non possunt.*
4 *Instrumenta quæ celebrantur per consilium ciuitatis,debent dicere,con*
uocato consilio ad sonum campanæ &c. in quo fuerunt omnes , uel
maior pars.
5 *Sententia iudicis requiritur in confirmatione uenditionis.*
Confirmare est decretum interponere.

¶LEX. III.

CVriales. ¶Decuriones non possunt vendere
sine decreto: alios aũt cõtractus nõ
prohibent̃ celebrare . & decretũ non põt interponi
sine consensu maioris partis decurionum.

Additio. ¶Vide per Bar.in.l.ij.C.de vsu.ꝓ emp.&
ꝙ no.imo.in.l.filiusfamilias.in.§.diui.ff.de
1 leg.j.Al.¶†No.ꝙ verbum uenditionis,hic accipitur strictè
ꝙ est specialissimũ:ut dicit gl.aliâs secus:ut.l.statuliberi à cæ-
2 teris.§.fi.de statuliberi.¶†Not.ꝙ verbũ ꝑciũ, ꝓpriè ad cõtra
ctũ emptiõis refert̃.Cõtra in.l.ij.§.j.ff.de cõtrahẽ.em . et ꝙ no
tat̃ in.l.j.§.pe.ff.de supfi.ꝙ tñ examina,ut dixi plenè ĩ.q. quã
disputaui,quæ incipit,publicanus quidam. &c. Adde ad hoc
text.iuxta fi.ff.de contrahẽda emptio.Et adde,ꝙ.d.bene vbi
est preciũ,ibi intelligitur esse uẽditio,ut uoluit gl.hic in uer.in

a ¶Conqueri. adde Bal.in.l.iubem⁹.j.co.C.ad Treb. & Pau. de ca.in cõsi. lxx. & An. Barb. in suo cõ.inci.primo die etc. quod est post cõ. Ale.lij. iiij.parte.

b ¶Idẽ si fiat in præsentia consanguineorũ, uel amicorũ.Adde, decretũ iudicis de quo hic supleat cõsensum consanguinei, uel amicorũ per statutum requisitũ, qñ nolunt consentire uide Bal. ĩ ru. s̃.de cõtrahẽ.em.q.xxiiij.Et q̃d si per statutũ,requireret̃ cõsensus & decretũ iudicis?not.idẽ.ĩ.l. si furiosi.s̃. de nu. & Ant.cor.singu. suis in uers.cõsensus.

c ¶In.l. ea quidẽ ad de quæ ibi habentur per Sali.& ꝙ per felin.in.c. porro.de sen. excom. & in. c.consuluit. ad fin. de off.dele.

telligi. & no. Bal. in. l. si culpa. ff. de rei ven. vide Bar. cõsi. inci. in Christi nomine amen. super primo puncto dico, gabella. Adde tamen, quòd aliquando emptio, quæ habet preciũ, ponitur pro locatione: & hoc quando emo aliquid annuatim, vel ad certum tempus, secundum Bar. in. l. cotem. §. qui maximos. in. j. col. ff. de publi. & ibi scripsi. Item adde no. Bal. in. l. qui se patris. C. vnde libe. quòd vbi princeps recipit precium pro feudo, & in rescripto dicit indulgemus. tale feudum præsumitur venditio, adeò, quòd non amplius vasallus feudo priuari. Cui adde in materia text. & ibi glo. in. l. si quis ante. ff. de acquir. poss. vbi verbum precium, nedum refertur ad venditionem, sed etiam ad locationem. adde. l. apud Celsum. §. sed cũ de doli excep. & in. l. dotẽ. ff. de iure do. & ibi dixit Bal. ꝙ stãte statuto, ꝙ de precio cuiuslibet rei deducto in contractu, soluatur gabella: ꝙ statutũ prędictũ restringiꝛ ad cõtractũ venditionis. Quod tñ intellige, vt ibi habes per eũ. Et ꝙ in dubio vbi fit mentio de precio, præsumitur emptio & vendi. tenet Bal. in. l. gallus. §. & quid si tantum. ff. de lib. & posthu. vbi alleg. gl. in. l. licitas. de officio præsidis, nisi esset precij quantitas parua: quia paruitas precij facit pręsumi donationem secundum eum. per. l. j. §. j. in gl. de superficiebus. vel nisi omnino exprimereꝛ alia expresio tituli, vt in cessione actionis pro aliquo precio. secundum Io. and. in addi. Spe. in ti. de cessio. ac. in additione, quæ incipit, rigorosum. de quo per Bal. omnino in. l. pro diuersis. in. ij. q. C. mandati. Adde Sal. in. l. Caius. de inter. act. vbi dicit, ꝙ nisi probeꝛ certũ preciũ, nõ est probata vẽditio. ꝙ no. Ale. ¶ Quæro circa secundã partẽ, quid vult dicere tex. ꝙ ille q comparuit, nõ debet dispendiũ habere ratione personæ vel causæ, vel theatralis liberalitatis. dicit gl. ꝙ emptores taliũ prędiorum aliquid conuenerãt dare ad ludũ theatri. hoc non placet: quia si conuenirẽt dare ad ludũ licitè, deberẽt dare: vt. l. legatũ. ff. de vsuf. leg. Ale. ¶ Dic ergo, ꝙ decuriones quorũ reqrebaꝛ consensus, vel pręses, cuius requirebaꝛ decretum: volebãt ab emptore aliquid solui nomine eius, vel ratione personæ, vel causæ, vel ad ludum theatralem: sicut dicim⁹, ꝙ dño soluitur aliquid, quando consentit emphyteotæ: vt. l.
3 fi. §. de iure emphy. ꝙ hic Imperator probat.† Quæro quid vult dicere tex. cũ dicit, nec ex tabella decretum recitari. dicit gl. j. per delegatũ: quia causæ quæ cognitionem desiderãt, nõ possunt delegari: vt. l. nec quicquam. §. vbi decretum. ff. de offi. proconsu. Sed recordor me aliter inuenisse hunc tex. positũ in quibusdã scriptis antiquis, scilicet, ꝙ olim consueuerũt vocari decuriones ad sonum tabellæ, sicut facit ecclesia in die veneris sancti. Dicit ergo Imperator, ꝙ non sufficit decuriones esse vocatos ad sonum tabellæ, nisi saltem duę partes sint pręsentes.† Vnde facit, ꝙ non sufficit in instrumẽtis, si dicaꝛ conuocatis & ordinatis decurionibus ad sonũ cãpanæ &c. Sed reqriꝛ: ꝙ dicaꝛ in quo fuerũt oẽs, vel maior pars: vt. §. ti. prox. l. nominationũ. An aũt noĩa cõsiliariorũ debeãt scribi, dixi in l. j. ff. de albo scri. & ibi vide q̃ dixi. ¶ Duę partes cõuocãdorũ reqruntꝛ in collegio, vel vniuersitatis cõuo. adde. l. nulli. et ibi gl. & Bal. ff. ꝙ cuiusꝙ vni. & de hoc vide in. l. j. C. de albo scr. & Sp. in ti. de synd. in prin. idẽ tenet. dicit tñ Ang. ibi ꝙ staꝛ notario dicẽti interfuisse duas partes. allegat Io. an. & ibi per eũ. in. l. fi. de vendi. rebus ciui. Ale. ¶ Itẽ no. ꝙ ex hac. l. datur materia inueniẽdi fraudes: vt possint decuriones in fraudem donare, vel permutare. de qua fraude, si cõstaret, non valeret actus ille. ar. l. sed Iul. §. mutui. ff. ad Mace. Sed qa actus huius alienationis constare non poterat, & curiales nimis depauperabantur, facta est hodie vna constitutio, per quam omnes actus huiusmodi alienationis sunt prohibiti fieri sine decreto vt in auꝛ. de nat. lib. cu. de pu. §. condemna. colla. iiij. quã constitutionẽ quidã libri nõ habent. & gl. de ea nõ facit mentionẽ vnde pone hic vnã auꝛ. quã ibi trado per hęc verba, quę sequuntur. Hodie venditiones simplices, & omnem actũ alienationum immobilium contingentem, vult noua constitutio decreto subiacere exceptis donationib⁹ propter nuptias. ¶ † Itẽ
5 no in fi. l. ad confirmandum vẽditionẽ preferri sñiam iudicis. Quod facit ad id, ꝙ dixi in. l. si quis spontaneos. §. ti. ij. facit etiam ꝙ in decreto ponantur hęc verba, dictus iudex dictam sententiam confirmauit, & suã authoritatem interposuit. Cõfirmare enim est decretum interponere: vt hic in. fi. ꝙ tene mẽ ti. & dictã auꝛ. quilibet vestrum ponat in libro suo. Bar.

a ¶ Dimidia. Adde Bal. ĩ. l. scimus. in pri. et ĩ. §. illud. C. de inof. tes. & Car di. in cle. ij. §. ij. de eta. & quali. & Fely. ĩ. c. pastoralis. de of. dele. j. ĩ. ij. co. & do. Sozi. ĩ cõsi. ccxv. ĩ ci. visa pdicta facta. vers. nec ob. circa fin. in. ij. parte. char. xcj. ¶ Adde ad hoc oĩ no. Ant. Cor. sing. suis. in ver. si pars inci. licet appellatione partis. vbi limitat hoc dictum & ibi vide: qa sua limitatio est multum singularis.

Quando & quibus quarta pars debetur ex bonis decurionum. & modo distributionis eorum. Rub.

¶ De prima parte rubricę tractaꝛ in. l. j. &. ij. De secũda parte rubricæ tractatur in. l. fi. & aliquid in. l. ij. Bar.

SVMMARIVM.

1 *Ius optimum dicitur habere qui habet actionem.*
Ius bonum, qui habet exceptionem.
Ius melius, qui habet exceptionem & iudicis officium.

¶ LEX. I.

Si decurionum. ¶ Si extrane⁹ succedit alicui decuriõi, debet curia habere quartã. h. d. ¶ † No. de significatiõe hui⁹ verbi iure optimo. Tũc em̃ diciꝛ qs habere ius optimũ, cũ ꝓ eo ꝓsequẽdo, habet actionẽ. bonũ aũt ius diciꝛ habere cũ qs põt se exceptiõe tueri: vt. l. quãuis vsu. §. de vsur. Melius aũt ius diciꝛ habere, q exceptionẽ & iudicis officiũ habet, vt. l. bonefidei. §. de vsu. & hoc no. ad. q. de illo qui in aliũ rẽ trãstulit, & ꝓmisit facere bonũ ius, melius, vel optimũ ad quid teneaꝛ, rñsio patet ex prædictis. Barto.

Additio. In. l. ista de significato hui⁹ verbi, iure optimo. Tunc em̃ diciꝛ qs habere ius optimũ. cũ ꝓ eo ꝓsequẽdo h3 act. bonũ autẽ ius qs hr̃e diciꝛ cũ qs põt se exceptiõe tueri vt. l. q̃uis. §. de vsu. Meli⁹ autẽ ius qs diciꝛ habere, q exceptionẽ & iudicis officiũ habet. l. in bonęfidei. §. de vsuris. Et hęc ad q̃onem faciunt de illo qui in aliũ rẽ trãstulit, & promisit facere ius bonũ, melius vel optimũ. nã ad qd teneatur, patet ex prædictis. Ange. Nam si promittit bonũ cedere ius, liberaꝛ trãsferendo tale ius ex quo cõpetat exceptio. Si verò promittat melius, liberaꝛ trãsferẽdo ius ex quo teneaꝛ iudicis officio. Si verò promittit cedere optimum, nõ liberatur, nisi cedat actionẽ efficacem. ita voluit gl. sing. hic. & Bar. de quo etiã hic p Ange. Adde tamẽ glo. huic similem in. l. j. §. de vsuris. & quod not. in. l. si fideiussor. §. j. in verbo posit. §. de pigno. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Verbum particula, intelligitur de quarta.*
Partis appellatione, uenit dimidia.
Pars adiecta parti, facit partem partis.
2 *Diuisio nõ est facienda de qualibet re, ne patrimoniũ corrumpatur.*
3 *Filius non potest pro sua legitima possessionem rerum hæreditariarum propria authoritate acquirere. & nu. 4.*
5 *Hæres in casu huius legis, facit diuisionem, aliàs diuisio fit iudicis officio.*
6 *Electio in diuisione in casu huius. l. dirimiꝛ sorte: aliàs inter priuatos iudex aßignare potest, cui uult.*
7 *Ratio quare expediat à communione recedere.*
8 *Actio ad exhibendum, quòd non deꝛ pro immobilibus, quia de se patent.*
9 *Ille cuius interest põt petere ab eo, qui diuidit podera, uel hæreditatẽ, qualiter æstimet partes.*
10 *Mobilia non debent patefieri in diuitibus.*
11 *Tutor nõ debet dare copiã inuẽtarij, qñ ab eo petiꝛ, maximè mobilium. & quando.*
12 *Iuramẽto hæredis crediꝛ de mobilibus, & rebus minutis hæreditatis.*
13 *Diuisioni mobilium: partes debent esse præsentes.*

¶ LEX. II.

Meminimus. ¶ Curiales debẽt habere quartam, extraneo succedente curiali. nõ tamẽ de singulis rebus. sed facta omniũ diuisione: prout hęc lex exprimit. h. d. vsq; ad. §. ad filiorum.
1 ¶ † No. primò, ꝙ dicit particulã. id est, quartã rei: vt dicit gl. j. idem in. l. si quis in suo. §. de inoffi. test. vbi appellat minusculã. ꝙ procedit ea ratione: qa appellatione partis intelligiꝛ de dimidia:[a] vt. l. nomẽ filiarũ. §. portionis. ff. de verb. signi. sed particula & similia diminuunt medietatem partis: vt hic Pro hoc facit, ꝙ pars adiecta parti facit partẽ partis: vt. l. v. §. si plures. ff. de dam. infec. & ibi dixi. Prędicta vera, nisi rõne
2 adiuncti aliud appareat. ¶ † Secundò no. ꝙ nõ debet fieri diuisio cuiuslibet rei, ne patrimoniũ corrumpaꝛ. ff. de leg. j. l. nõ
3 amplius. §. fi. cũ. l. seq. facit ꝙ no. §. ad. l. fal. l. ij. ¶ † Itẽ no. ꝙ ille, qui debet habere quartã, nõ põt propria authoritate possessionẽ ingredi, vt hic cũ dicit, curiã nõ posse sua authoritate occupare. Sed contra hoc op. de eo, ꝙ no. in. l. nõ dubiũ. §. de legatis. vbi licet hæredi vniuersali totũ occupare ꝓpria authoritate nemine possidẽte: vt. l. cũ hæredes. in prin. ff. de acq. pos. facit ꝙ no. ĩ. l. fi. §. de. edic. di. Adri. tol. Ergo eadem ratione ei cui cõpetit pars bonorũ: vt. l. itẽ veniũt. §. ait senatus. de peti. hęre. & l. j. §. si pars hęre. pe. Solu. illud est verũ, qñ alicui est debita certa portio rei simpliciter & indeterminatẽ. secus si nõ simpliciter & determinatẽ: vt hic. Nõ em̃ debet curia habere partẽ cuiuslibet rei: sed hęres debet facere diuisionẽ. Itẽ est in electione hæredis vtrũ velit noĩa apud se retinere, data alia parte curiæ: an velit ea cõiter exigi: vt in verbo, exigendi. Ad idẽ ꝙ diciꝛ de legatario, qui nõ põt licitè occupare legatũ imminẽte falcidia: vt. §. quorũ leg. l. j. & ff. eo. ꝑ
4 totũ. ¶ † Ex his puto: ꝙ filius pro sua legitima nõ soluta, nõ possit possessionẽ sua authoritate occupare: qa nõ debenꝛ si bi simpliciter & indeterminatẽ in qualibet re: cũ debeatur si bi ęre alieno deducto & nescit quãtũ sit. ideò dico, ꝙ si ingrediatur

diat,nullius partis possessio ei q̃rit: quia sua legitima inserta
est ratione loci:quia pro indiuiso:vt.l.meuius.§. duobus . ff.
de le.ij.¶ Itẽ ratione quotę:qa nescitur vtrũ quarta,tertia,vel
millesima pars prędij ei debeatur propter incertitudinem
ęris alieni:vt in.l.fideicommissi.ff.de vsur.&.l.j.§.hęc verba.
ff.si cui plus,q̃ per.l.fal.ergo possessio non queritur.l.iij . §.
incertam.&.l.locus.ff.de ac.pos.

Additio. ¶ Adde Bal.in.l.si quis in suo.de inoff.tes.
& quod no.Bald.in.l.iubemus.in.j.col. C.
ad.Tre.Alex.Cum sorte dirimitur , cuius sit electio . Adde
Bald.in.l.iubemus.C.de sacrosan.eccle.& Lud.in suis singu-
laribus in litera.s̈.no.xxj.in addi.à cuius sortis sentẽtia non
appellatur.Bal.in.l.fi.in prin.C.communia de leg.& ibi po-
nit an sit peccatũ sortes apponere?& dicit,ꝙ non . pro quo
bona glo.in.c.quoniam Abb.in glo.iij.in fi.de offic.dele . &
5 in.c.in nostra.in gl.j.extra de testib.Alex. ¶ †Not.etiam ꝙ
hęres debet diuidere,hoc puto speciale.aliâs totum hoc ex-
pediret officio iudicis,si partes non concordãt: vt.d . l . non
amplius.§.fi.cũ.l.seq.de le.j.& insti.de offi.iudi. §.si familię.
6 ¶ †Itẽ no.ꝙ cuius sit electio dirimit sorte.[a] hoc põt dici spã-
a le hic.In alijs aũt diuisionib⁹ inter priuatos, iudex põt assi-
gnare quam partem vult,cui vult:vt.d.§.si familię.non tamẽ
debet dare electionem minori:nisi in casu.s̈.de his,qui se de-
ferũt.l.j.j.de met.l.ij.cuius tamen sit electio,põt in sorte po-
nere.ar.l.fi.in prin.s̈.communia de leg.Bar.

Additio. ¶ Sed Bal.ĩ.l.sancimus.in.iij.col.C.de do.
tenet ꝙ p̃ferat hñs maiorẽ ptẽ,dixi ĩ.l.j.s̈.
de his,qui se defe.& in.l.pe.§.similiꝗ mõ.post Bal.s̈.eo.ti.de
7 donatio.Alex.¶ †No.rõnem quare expediat à cõione rece
dere:quia naturale vitium est,vt in tex.ista tñ rõ non vrget:
b qa ex hoc minor posset ꝓuocare ad diuisionẽ.sed nõ põt[b]:
vt.l.si pupillorũ.in prin.ff.de reb.eo.nisi habeat sociũ vltra
cõem modũ rixosum:vt.s̈.de sac.san.ec.l.iubemus.in prĩ.ibi,
prędia diuidũt &c.& ibi p Cy.Expedit inter cõsortes diui-
dere,& à communione recedere.Quod no.qa cõio consue-
uit excitare discordias.Et ideo solet concludi,ꝙ licet consor
tes insimul steterint per.xxx.annos.non p hoc dicit diuisio-
ni prescriptum secũdũ Bal.in.l.fi.finiũ regũd.& no.gl.in.l.fi.
C.cõi diui.Item non valet pactum, ꝙ inter consortes non
fiat diuisio.in.l.si nõ sorté.§.si cẽtũ.ff.de condi.inde.Item nec
valet pręceptũ testatoris,ꝙ filij stent in cõione.l.fi.§.Lucius.
de le.ij.& in.l.sed si hoc.§.fi.de condi.& de.secũdũ Bar.ĩ.l.sti
pulationes non diuiduntur.ff.de verb.obl.&.in.l.si cõuene-
rit.per illũ tex.pro socio.&.l.meuius.§.in fundo.de le.ij. de
quo p Bar.& Bal.in.l.lucius.§.Imperator.eo.tit.Dixit tñ gl.
not.in.l.penul.cõi diui.ꝙ ex quo cõsortes p.x.vel.xx.annos
possederunt diuisim fundum:dicit inducta diuisio.Facit.l.si
filius.de pe.hęre.ergo eodẽ modo debet esse ecõuerso, si ste-
terint per.xxx.annos simul:vt dicat inducta cõio. Tamẽ ꝙ
supra dixi,est verum.nec obstat glo.in.l. pe . quoniam cessat
ratio:qa communio incitat discordias:cũ diuisio tollat . Pre-
tereà dicta glo.secũdũ docto.ibi procedit,qñ tractat de mo-
dico p̃iudicio:aliâs aũt,si per illam diutinã possessionẽ indu
ceret magnũ pręiudiciũ consorti:non haberet locũ gl.illa se-
cũdũ eos argumẽto.l.diuus.de in integ.resti.Item in ver . ex
8 hoc versi.vide Bal.prope fi.Insti.de suspec.tut.Alex.¶ †No.
ẽt in ver.sed vbi ꝙ res immobiles per se patent.& pro eis nõ
põt agi ad exhibẽdũ.Dicit glo.ex hoc sequitur , ꝙ leges lo-
quẽtes de oblatione & consignatione,nõ hñt locum in rebus
immobilibus:vt.s̈.de do.añ nup.l.dos data.& de vsuris.l.ac-
ceptã.& quod ibi no.in gl.j.&.ff.so.ma.l.si mora.& ibi glos.
9 ¶ †Itẽ not.ꝙ ab eo,q facit partẽ alicuius poderis,seu hęre-
ditatis,potest petere is cuius interest,qualiter ęstimet dictas
res,seu partes rerũ:& debet ei dici,vt in hoc ver.ibi sub aspe
10 ctu.¶ †Item not.ex ver. mobilis &c.ꝙ mobilia non debent
patefieri.Rõ.ne in diuitibus põpa:in pauperibus manifestet
11 vilitas,vt hic in tex.Ex †hoc ver.dixi,ꝙ qñ à tutore petit co
pia inuẽtarij.nõ dñt dari in scriptis res mobiles.Casus est hic
De immobilibus vr̃ casus in cõtrariũ in pręcedẽti ver . Puto
tñ.ꝙ ẽt de his nõ est facienda copia.ar.l.ij.s̈.de ali.pupil.pręs.
Sufficit em̃ parti,ꝙ det sibi inuẽtarij initiũ & finis:vt ex hoc
appareat,ꝙ tutor posit administrare.& hæc pars tuta est.ar.
l.ij.§.defendi.ff.q.ex cau.in pos.Plus enim sibi non expedit
edi de inuẽtario:vt.l.argentarius.§.edi.ff.de edẽ.

Additio. ¶ Hoc procedit qñ tutor nõ redarguitur
ꝙ dolosè omiserit ponere quędam in inuẽ
tario.sed vbi dolosè,redarguit:tunc rerũ immobiliũ sine du-
bio copiã facit:vt hic.Quoniã dãnũ populi nõ est, ꝙ latere
nõ põt.Mobiliũ aũt nõ facit,si tutor paratus est iurare,ꝙ res
quas in inuẽtario posuit,sunt tantę estimationis:aliâs sic.per
tex.istũ.Et si tutor aliqua ponere in inuẽtario p dolũ omi-
serit,non potest administrare.l.tutor qui repertorium.ff. de
12 administra.tuto.&.l.fi.s̈.arbi.tute.Ang.¶ †No.quòd hic di
cit,iuramento hęredis,cui est credendum in istis rebus minu
tis,& mobilibus.facit quod habemus in.l.scimus.§.in com-
putatione.s̈.de iure deli.& de his,q ad eccle.confu.l.præsen
ti.ff.si cui plus,quã per leg.fal.l.diuus.& quod ibi dixi.
13 ¶ †No.ex versic.ꝙ ille sępe.modum diuidendi res mobiles,ꝙ
quando fiunt diuisiones,debent esse partes præsentes. q̃ oĩa
tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Conditio,si nupserit,debet impleri intra triennium post pubertatem.*
2 *Trebellianica:an uideatur prohibita per testatorem,qui uoluit,quòd inte gra portio deueniret ad talem?*

Ad filiorum. ¶ Descendentes masculi curiales
vel fœminę nuptę curialibus , vel
extranei curiales succedant in totum,non curiales,vel curia-
libus non nuptę,quartã dare curiæ debẽt:& cui nubant triẽ
1 niũ expectat.h.d.¶ †.No.ꝙ ista cõditio, si nupserit, habet
tempus limitatum , in quo debet impleri triennium post
pubertatem quod no.¶ Secũdò no.casum mirabilẽ,sicut in
quibusdã partibus sunt quædam monasterio habentia ma-
gna territoria:& dant in emphyteosim possessiones vsq; ad
tertiam generationẽ masculinã, vel fœmininã nubentem in
territorio monasterij.hic habes casum , ꝙ expectatur trien-
nium post pubertatẽ,an nubat & cui.quod not.

2 **Additio.** ¶ †In tex.ibi,integras opes.Iste tex . con
iũcto tex.j.ꝓxi.ibi nulla ꝑ parte.facit ad
q.Dicit testator,instituo mihi Titium:& si Titius sine hęre-
de decesserit,integra portio deueniat ad talẽ.Mõ est qõ , an
Titius institutus posit quartam Trebel.detrahere.videt,ꝙ
nõ:quia integritas est cõtraria diminutioni.Itẽ hoc vr̃ ꝓba
ri p istũ tex.Nã qñ lex voluit ad filios curialiũ ĩtegras opes
peruenire,statuit,ꝙ diminutio non posset fieri per diminu
tionẽ quartę:ita etiã in casu proposito.Et ita hoc anno fuit
cõsultũ per quosdã doctores:licet non p hanc.l. & ego dicã
& dicebã contrariũ:quia Trebel.nõ põt prohiberi,nisi cer-
ta forma:vt in aut.sed cũ testator.C.ad. l.fal. Cũ ergo illius
aut.forma nõ sit seruata,patet ꝙ detractioni locus erit. Hoc
probo per.l.q totam.ff.ad Treb.vbi rogatus restituere totã
hęreditatẽ Trebel.deducit,per.l.cũ virum.C.de fideicõ . cũ
gl.sua.vbi rogatus restituere quicquid de hęre.ad eum pue-
nit,detrahit Trebel.Per prędicta patet,ꝙ ista.l.non obst. vi
de.l.decem.cũ sua gl.fi.ff.de fideicõ.lib.quę fortiter determi
nat istã.q.& vide qđ dicit p doc.in.l.prętor ait.ff.de no.ope.
nũ.& qđ dixi in aut.de hęre.& fal.in.§.si verò expressim.An
ge.Vide Bal.in.l.sancimus.C.de nuptijs.Alex.

SVMMARIVM.

1 *Filius exclusus à quarta per priuilegium,non obstat alijs.*
2 *Filius,qui est frater minor,non facit partem alijs.*
3 *Decedens cũ filio fratre minore,an uideatur decedere sine filijs?*
4 *Mulier,quæ tenetur ad aliqua personalia curiæ,uidetur curiæ per maritum freuire.*

¶ LEX. III.

SI quis. ¶ Hęc lex seipsam summat : ideo nõ
1 summo eam. ¶ †Ex ver.nullo obsta-
culo &c.No.ꝙ filius exclusus à curia per priuile
legium,nõ obstat alijs,& ꝓ hoc facit,ꝙ filius q est
frater minor,qui propter aptitudinem regulę nõ succedit:vt
in.c.exiui de paradiso.extra de ver.sig.in cle.nõ ꝓpter hoc
facit partẽ alijs filijs,sicut illis,q propter pœnã eximunt. vt
l.j.in fi.ff.de bo.pos.cõtra tab.&.l.si necẽ.§.si deportatus. ff.
2 de bo.li.& per hoc dico,ꝙ †ille,qui decedit cũ filio fratre mi
nore:videt decedere sine filijs.& sic cõditio fideicõ . sub illa
cõditiõe relicta,videt extare.hoc posui plenius in libro mi-
noricarũ,quẽ cõposui.& Spe.tangit de sta.mo.in ver.tertiò
quæro.& in ver.quarto quæro.Bar.

Additio. ¶ Sed salua reuerentia ego credo cõtrariũ
pro nunc.Paria em̃ sunt filiũ nõ posse suc
cedere,vel nolle succedere.sed ego video,ꝙ substitutio facta
alicui,si decesserit sine filijs,euanescit,si decessit cũ filio,qui
nolit esse hęres.l.ex facto.§.ex facto.ff.ad treb.ita ergo euane
scit,si cũ filijs decesserit,q insuccessibiles sint absq; suo deli-
cto,vt ĩ casu ꝓposito.nõ ob.ꝙ fili⁹ frater minor habet ꝓ mor
tuo:qa verũ est quo ad quędã:naturaliter tñ viuit:vñ cũ cõdi
tio fuerit cõcepta ĩ casu si sine filijs decesserit.& naturalr siue

a ¶ Dirimitur sorte.Adde de hoc p Bar.in.l.si duob⁹.in.j.no.& ibi istũ, & Alexã.s̈.cõ . de le.& in.l.si duo.ff.vti pos.Flo.ĩ.l . itinere.ff.de serui. rusti.prędio.Spe.in ti.de iud.§.iiij.versicu.& scias.Canonistę in.c . fina , & Pa.in.c.j.extra de sortile . & omnino.Feli.in.c.capitulum.ad fin . extra de rescrip.

b. ¶ Nõ põt.Sed ab extra q̃ro , qđ si minor sit ꝓuocatus ad diuisionẽ. an poterit tunc diuidere sine tutore,vel curatore: vide no.p.d.Sozi.in cõsi.cliiij.incip.visa & considerata cõtingentia facti.ver.prima rõ ẽ.in.ij . parte char.cliij.

rum filium ſupereſſe: patet ꝙ iſta conditio deficit:& ſic ſub-
ſtitutus non admitteretur. Debet enim conditio ĩ forma ſpeci
fica impleri: vt.l. Meuius. &.l. hæredi.ff.de condi. & demon.
venient ergo proximiores eius, cui eſt facta ſubſtitutio talis
hoc caſu. Ange. ¶ Conditio, ſi deceſſerit ſine filijs, non dicitur
deficere, ſi filius efficiatur frater minor. Adde ꝙ not. Dyn. &
Bar.in.l.cum pater.§.hæredi.in vltimis verbis. de le. ij. vide
Ange. hic tenentem contra Bart. Ale. ¶ †Not. ex ver. ad hoc
ſancimus. ibi, per maritum eius &c. quòd mulier, quæ tenetur
ad aliqua perſonalia curiæ, videť ſeruire curiæ, ꝓ maritũ. Bar.

De imponenda lucratiua deſcriptione. Rubri.

¶ Vidæ gloſſ. rubricæ, & eam nota.

SVMMARIVM.

1 *Statutum, ꝙ de contractu ſoluatur gabella, comprehendit etiam contractus factos inter aſcendentes & deſcendentes. & ibi quando non.*
2 *Extraneus quis dicatur?*
3 *Status rei uenditæ non mutatur, ubi perſona non mutatur.*
4 *Vnus ex fratribus, qui accepit ab eccleſia emphyteoſim, poteſt alteri fratri rem alienare.*
5 *Tituli lucratiui, qui dicantur? remißiuè.*
6 *Dos & donatio propter nuptias dicuntur tituli lucratiui, reſpectu eius pro quo dantur.*
7 *Donationem propter ingratitudinem reuocans, non dicitur illam habere ex cauſa lucratiua.*
8 *Res eccleſiæ aliâs prohibita alienari, ſemel alienata, dicitur effecta alienabilis. Euentus poſterior formatur à primordio tituli. nu. 9.*
10 *Decuriones, an alienare poßint ſine decreto?*
11 *Actus non priuilegiatus, ſi cauſatur ab actu priuilegiato ratione contractus, ſumit naturam illius à cuius primordio emanauit: ſecus, ſi ſumit primordium ab eo, qui eſt cauſa honoris inducendi.*
12 *Maritus, qui lucratur dotem propter adulterium uxoris, non dicitur eam habere ex cauſa lucratiua.*
13 *Maritus, qui lucratur partem dotis uigore ſtatuti, uxore decedente, non dicitur illam habere titulo lucratiuo.*

¶ *LEX.* *I.*

DEſcriptionis. ¶ Diuiditur in duas par
tes. Primò ponit ſumma-
rium. Secundò illud declarat. Secunda ibi: vt ſi pa
ter. Secunda ſubdiuitur: quia primò ponit, quan-
do relinquitur coniunctis perſonis aſcendentibus, vel deſcen
dentibus. Secunda quando relinquitur alijs. Tertia declarat,
quæ ſint cauſæ lucratiuę: & quę non. Quarta ponit quanto
tempore durat onus ſiliquarum. Secunda ibi: cęteri. Tertia
ibi: lucratiuas. Quarta ibi: res verò. ¶ Ad euidentiam ſcias, ꝙ
olim curialis non poterat vendere, ſed donare ſic, vt.l.fi.ſ.tit.
ij. Et quando donabatur fuit impoſita vna gabella, ꝙ ille qui
recipiebat ex donatione, vel alio titulo lucratiuo, debebat ſol
uere quatuor ſiliquas. & iſta eſt deſcriptio, quę imponitur ti-
tulis lucratiuis. ¶ Hoc pręmiſſo Imperator dicit, ꝙ iſta prę-
ſcriptio imponitur poſſeſſionibus tantum, non hominibus
id eſt mancipijs, ſi alienentur: nec alijs rebus mobilibus. Item
non habet locum in contractibus, qui fiunt inter aſcenden-
tes & deſcendentes: in alijs autem ſic, vt hic dicit in principio
1 huius leg. ¶ †Ex quo no. ar. ꝙ in contractibus inter aſcendẽ
tes & deſcendẽtes, non debet ſolui gabella. tamen ſi rectè in-
ſpiciatur, contrarium innuitur hic. Nam verba generalia, per
quæ talis gabella eſt impoſita, comprehendunt aſcendentes
& deſcendentes. ſed Imperator hoc ſtatuendo, eos liberauit:
vt ibi, liberamus ergo. ante tenebantur. ar. de.l. decem. de ver
bo obligat.

Additio. ¶ Vide An. & Imo. in.l. in ſuis.ff. de lib.
& poſthum. & in.l. ſi ſeruo. de hęredi. inſt.
& Bar. in.l. ſi emancipata. de iur. & fac. igno. Alexa. Gabella
an ſolui debeat de contractibus factis inter aſcendentes & de
ſcendentes: vide Imo.l.in ſuis. de lib. & poſth. & ibi Ang. Fa-
cit ꝙ habetur in.c. paſtoralis. de decimis. vbi dicitur, ꝙ licet
de omni lucro debeat ſolui decima, non tamen ſoluetur de hę
redi. patris. adde Ang. in auť. de nup. ĩ.§. ſi verò expectet. Ale.
¶ Et ideo niſi ſtatutum eos exciperet, tenerentur. & ita eſt Pe
ruſij ſtatutũ. Fateor tñ ꝙ ſi gabella eſſet impoſita de eo, ꝙ trãſ
fertur titulo lucratiuo tm̃: tunc inter eos, non haberet locum,
per rationem huius.l. in fi. quia videtur lucrari. ſed magis vi-
2 detur recipere ſolutione debiti. facit.ſ. de codi.l. fi. † Secũdò
no. ꝙ licet aliâs diciť, ꝙ oĩs extraneus eſt, q̃ nõ eſt in ptãte: vt
l. vnica. §. extraneũ.ſ. de rei vxo. act. Tñ hic diciť extrane⁹ oĩs,
q̃ nõ eſt de aſcẽdẽtibus. ¶ No. ꝙ licet aliâs extrane⁹ trib⁹ mo
dis dicitur: primò in materia ſucceſsionũ, dicitur omnis ille,
qui non eſt de aſcendentibus, vel deſcendentibus, ſecũdum
Bar. hic. & eſt tex. in.l. ſcripto.ff. vnde liberi. & voluit Are. in
l. ex facto.§. ſi quis rogatus.ff. ad Treb. Itẽ ſecũdũ.l.j.§. extra-
neum.C. de rei vxo. ac. Item dicitur omnis ille, qui non eſt de
cognatione: vt.l. ſi emancipati. C. de col. facit.l. cõmunia vtri.
iud. Adde Bar. & ibi dixi in.l. ſi domus.§. fi.ff. de leg.j. & in.l.
cõmuni diuidundo. in princ.ff. cõi diui. & Bal. in.j. ver. ſed po
ne. Quibus modis feu. amittatur. Lu. in.l. ſtipulatio. nõ diuidũ
3 tur.ff. de verb. ob. Ale. † Itẽ nota, ꝙ vbi nõ mutatur perſona,
non mutať ſtatus rei venditæ. ¶ Hic videtur caſus talis quæ-
4 ſtionis. † Duo fratres accipiunt ab eccleſia emphyteoſim: vel
accepit pater, qui deceſsit duobus filijs relictis. Quæritur, an
vnus poſsit alteri alienare partem ſuam? videtur ꝙ ſic. Nam
rõ propter quam nõ licet alienare, eſt q̃a ille in quem aliena-
tur, nõ obligať eccleſiæ actione perſonali: vt.ſ. de iu. emph.l.
fi. Sed iſta ratio ceſſat: quia alter frater, cui alienatur eſt ęquè
obligatus eccleſię actione perſonali: ergo licet ſibi alienare.
facit.l. voluntas.ſ. de fideicõ. dixi in.l. ſi mihi et Titio. de ver.
obl. Gui. decu. ponit iſtã quæſtionem. in.l. cũ hi.§. ſi vni. in.ij.
reſponſo.ff. de tranſactio. Qui tñ.§. facit contra prædicta. fa-
5 cit ꝙ no. in.l. frater à fratre. de con. inde. ¶ † Itẽ no. ex.§. lucra
tiuas. qui dicantur tituli lucratiui. de hoc plenè dixi. & ibi gl.
in.l. apud Celſum.§. de authoris.ff. de doli exce. et ibi ponunť
6 quędam cauſę, quæ dicũtur quaſi lucratiuæ. ¶ † No. ꝙ dos &
donatio propter nup. non dicuntur tituli lucratiui. ꝙ eſt ve
rum reſpectu accipientis: ſed reſpectu eius, pro quo datur, be
ne eſt titulus lucratiuus: vt.l. fi.§.j.ff. quę in frau. credi. & not.
7 in.l. Meuia.ff. ſo. ma. ¶ † Item no. ꝙ ſi quis propter ingratitudi
nem reuocat donationem, nõ diciť illã retrahere ex cauſa lu-
cratiua. Et ſic repetens rem, quam dedit ſine nouo contractu
non dicitur illam habere ex cauſa lucratiua. Materiã aũt cau
ſarum lucratiuarũ plenè expoſui in.l. meuius.§. duobus.ff. de
8 legat.ij. in repeti. quã feci de illo.§. ¶ † Itẽ no. ex ver. res verò
ꝙ res eccleſię, quę ſemel eſt facta alienabilis, eſt ſemper aliena
bilis. Idem in omni re prohibita alienari, vt.l. pater.§. quin-
9 decim.ff. de leg.iij. ¶ † No. tex. ibi ad primordium tituli. ad
id, ꝙ quotidie allegatur: ꝙ à primordio tituli, poſterior for-
matur euentus. Item no. ꝙ res, quę ſemel eſt facta emphyteo-
10 tica, ſemper durat emphyteotica. ¶ † Vltimò ſcias, ꝙ decurio
nes poſſunt alienare, vel donare ſine decreto: ꝙ eſt hodie cor
11 rectum.ſ. ti.ij.l. fi. per illã auť. quam feci tibi ſignari. ¶ † Item
not. ex ver. contra quocꝫ. ꝙ quoties actus non priuilegiatus
cauſatur ab actu priuilegiato, ratione contractus, ſumit natu
turam illius, à cuius primordio emanauit: ſecus ſi ſumitur pri
mordium ab eo, qui eſt cauſa honoris inducendi. Bar.
12 Additio. ¶ In ver. ſi verò. ĩ tex. ibi, reuertãt ad lucrũ.
† No. ꝙ maritus q̃ lucrať dotẽ propter adul
13 terium vxoris, nõ dicitur eam habere ex cauſa lucratiua. † Iſte
tex. probat apertè, ꝙ maritus, qui ex forma ſtatuti, lucrať ter
tiam partẽ dotis, muliere decedente ſine filijs in matrimonio
nõ dicitur eã habere ex cã lucratiua. & ideo non erit neceſſe,
ꝙ illud lucrũ inſinuari faciat: neque etiam ꝙ ſoluat gabellam,
quę ſoluitur pro rebus prouenientibus ad aliquem ex cauſa
lucratiua. Angelus.

De præbendo ſalario. Rubri.

SVMMARIVM.

1 *Arbitrium habens generale, non poteſt ſalarium conſtituere.*
2 *Bannum factum à poteſtate, quòd qui capiet malefactorem, habeat centum, non ualet.*

¶ *LEX.* *I.*

1 NVlli ſalarium. Hęc lex ſummat ſeipſam
† Ex qua not. ꝙ requiriť
ſpecialis conceſsio principis. et ſic ſi alicui concediť
arbitriũ generale, non poteſt eius vigore concedere ſalarium.
Sed oppo.ff. de decu.l. decurionibus. &.ff. de decre. ab or. fa.l.
ambitioſa. ſol. conſtituere ſalarium medicis & doctoribus, et
2 ſimilibus, poteſt: vt in contrario. nõ aũt alijs, niſi ex ſpeciali cã
concedereť. † Guil. de cu. alle. hanc.l. Quidam poteſtas fecit
mitti bannum, ꝙ ſi aliquis capiat talem malefactorem, habeat
centũ. ꝙ tale bannũ nõ valet: niſi fiat per commune. de hoc di
xi in.l.j.ff. de iuſti. et iur. facit.j. de naui.l. cũ nauarchorum. hic
nõ ſunt alia. Vide Bart. in.l. iij.j. de nauicularijs. li.xj. qui ſim-
pliciter tenet, ꝙ valeat: licet tamen non valeat, nec detur ali-
ꝙ pręmiũ capienti: tamen ſi poteſtas fecit ſumptus in capiẽ-
do, poteſt

do, potest repetere, secūdū Bar. in. l. j. in fi. prī. de iusti. & iur. per. l. mulier. ff. de capti. ad ꝙ Bart. & Bal. in. l. fi. C. de statuis & imaginib⁹. Adde ad hoc Bal. in. c. dño guerrā. in ti. hic finit lex, deinde incipiunt consuetudines feudi. vbi dixit, ꝙ hoc etiam habet locum in priuata persona faciente expensas in capiendo. & vide in. l. iij. de nauiculariis. Alex.

Si curialis relicta ciuitate rus habitare maluerit. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Habitans ruri, ne uocetur ad consilia potest reuocari & puniri.*

¶LEX. I.

CVriales. ¶Omnes curiales reuocantur ad ciuitatem & ad curiam: & locus in quo in rure habitant, publicatur. h. d. ¶†Et no. ꝙ quando quis vadit ad habitandum in rure, ne vocetur ad consilia, potest reuocari & puniri. Bart.

De municipibus & originarijs. Rubrica.

¶Super rubrica quærit glo. differentiā inter municipem & originarium. Respondet glo. ꝙ municeps est genus: originarius est species. Idem no. in. l. ciues. j. tit. j. dicam latius ibi.

SVMMARIVM.

1 *Florentinus & natus de Florentia, idem notant.*

2 *Ciuitas originis præfertur in muneribus & honoribus.*

Forum, si quis sortitur in ciuitate originis & domicilij, ad quid sortiatur? remissiuè.

¶LEX. I.

CVm te. ¶In loco originis & incolatus cogit quis subire munera. hoc dicit. ¶†Not. ex eo, quod dicit Byblium origine, quòd idem est dicere Florentinus, vel Perusinus, & natus de Florentia, & de Perusio ꝙ declara, vt dixi plenè in. l. j. ff. e. ti. Quærit gl. quid si in vtraq; ciuitate vocet quis ad munera & honores: q̄ ciuitas pferat? dicit gl.† ꝙ ciuitas originis de quo dic, vt dixi. j. tit. j l. ciues. & l. cū neq;. j. tit. proxi. Sed quæro, quo ad quæ sortitur quis forum in vtraq; ciuitate? gl. tractat. ff. eo. l. assumptio. §. fi. & ibi plenè dixi. & l. ij. §. de iu. om. iud. & ibi Iac. de Are.

SVMMARIVM.

1 *Forum ratione manumißionis, cur quis sortiatur?*

2 *Verbum ciuis, respicit ciuitatem.*

Verbum lombardus, prouinciam.

3 *Ciues eiusdem ciuitatis, duo esse possunt, & tamen non erūt prouinciales.*

¶LEX. II.

SI vt proponis. ¶Sortit qs forum ex persona sui manumissoris, licet de necessitate manumiserit. h. d. †Ratio legis est, qa sicut ex origine sortit qs forū ex persona eius, ex qua nascit, vt. j. l. pxi. ita ille, q manumittit me, videt in mundū producere ciuiliter: qa ante non eram: vt. l. ꝙ attinet. ff. de reg. iur. meritò ex eius psona sortit quis forum. ¶†Secūdò op. ꝙ hæc dictio ciuis ppriè respicit ciuitatē: verbum aūt per ꝙ significat, puincia est: vt dū dicit Lōbardus, Tusc⁹ & similes, nō cōgruūt huic dictioni, ciuis: sed dicit quędam cōditio personæ, vt hic, dū dicitur, eius conditionis &c. Sed sicut à ciuitate dicit qs ciuis: itaà puincia dicit qs puincialis: vt. l. prouinciales. ff. de ver. sig. †Et ideo pōt esse vt ego & tu simus ciues eiusdem ciuitatis, & nō simus eiusdem prouinciales, vt contingit in hac ciuitate Perusij, q̄ habet castra, quæ sunt in ducatu Spoletano, & ciuitas est ī Tuscia: & nat⁹ ex isto castro, est Perusinus: vt. l. q ex vico. ff. eo. non tamē est Tuscus. & hoc plenè declaraui. ff. e. l. j. Sed quęrit gl. de duabus quæstionibus. dic vt in ea. Bar.

SVMMARIVM.

1 *Filius sequitur originem patris & aui, non aliorum.*

Idem in adoptiuo.

2 *Filius non sequitur domicilium patris non constitutum origine.*

3 *Filius an sequatur conditionem patris facti ciuis ex cōuentione? remißiuè.*

4 *Natus in aliqua ciuitate, quando sequatur illam originem, ut propriam?*

5 *Casus, quibus filius sequitur conditionem matris.*

6 *Filius legitimatus per Principem sequitur patris conditionem.*

¶LEX. III.

a FIlios. a¶Filius sequitur originem patris, non matris, nisi ex alia causa ciuitati matris 1 sit adstrict⁹. h. d. †¶Sed op. qa sequit, ꝙ quilibet sit ciuis illi⁹ loci, vnde Adam, vel Noe natus est, qui fuerūt patres nostri: ꝙ est absurdū. dicit glo. sequit originem tantū patris nō aliorū, vt plenè dixi. ff. eo. l. assumptio. in fi. & verū est, ꝙ sequit originē patris & aui, nō aliorū, vt ibi plenè dixi. Sed quærit quid sit in filio adoptiuo? & dic idē, vt in gl.

2 ¶†Itē quærit glo. vtrum filius sequat patris domiciliū, non constitutū origine? gl. dicit, ꝙ nō. & bene. ¶†Sed hic quęrit,

3 vtrum quis sequatur conditionem patris, qui est ciuis ex conuentiōe? & de hac. q. dixi in. l. assumptio. ff. eo. in fi. dic vt ibi.

4 †¶Ad secūdū dictum oppo. ꝙ si aliquis est natus ex origine matris ex aliqua ciuitate, sequitur illam ciuitatem ex origine propria: vt. l. ciues. j. ti. j. Sol. gl. concedit, ꝙ illam sequitur, vt propriam. quod tene menti. ¶Posset tamen dici, quod, nec propriā sequit, si ibi fuit natus, vel fortuitu, vel vt moris est: cū mater ad domū propriā rediret. Ad hoc ergo, vt qs rōne proprię originis sequat locū, oportet quòd sit nat⁹ in aliquo loco in quo parētes constituerūt domiciū, nec erant ibi tanꝗ a

b trāseuntes. b Facit. s. de cap. & post li. re. l. j. vbi reuersus cū matre recuperat ciuitatē, licet mater fuerit apud hostes, & peperit. hoc aūt nō firmo. De hac. q. fi. Bal. & Ang. & Rapha. in. l. huiusmodi. §. si legatū. de leg. j. vbi tenēt, quòd nō sit ciuis. de quo in. l. cætera. §. sed si paruerit. de le. j. p Are. & Raph. quod non sit ciuis, quoniā assumptio originis veritate non fictione contrahit, secūdū eū in. l. assumptio. in prin. ad munici. No. p eo quod hic dicitur. facit. l. ex facto. §. rerū. ff. de hære. insti. & l. quæsitum, de le. ij. l. hæres absens. de iu. in cle. ne Romam. de

5 elec. gl. in. c. Romana. de fo. cōpe. in. vj. Alex. ¶†Itē op. quod sequatur conditionē matris: vt. j. de muril. l. hi, qui. Sol. fallit

6 in quibusdam casibus, quos dic, vt in glo. ¶†Quærit gl. quid in filio legitimato per principē. glo. dicit idē, quod in adoptiuo. & vide eam de quo dixi in. l. assumptio. ff. ad munici. c

SVMMARIVM.

1 *Mulier alibi nupta, desinit esse ciuis ciuitatis ppriæ: & quo ad q̄ munera?*

2 *Origini, uel incolatui, an quis poßit renunciare?*

¶LEX. IIII.

ORigine. ¶Ista lex seipsam summat. Sed opp. j. de muli. & in quo lo. l. j. So. dicit gl. hoc fallit ibi pter matrimoniū. ¶†No. quòd mulier nupta alibi, desinit esse ciuis ciuita- d

c tis propriæ originis. c Quod intellige, quantū ad ea munera, quæ habent eam auocare à seruitijs viri: quo ad alia aūt remanet ciuis, vt. ff. eo. l. fi. §. itē rescripserunt mulierē. quā. q. habui de facto, qū reperi illā. l. ideo & posui. Adde no. per Bar. in. l. fi. §. idē rescripserūt. ff. de mu. & hono. & per hoc limita Bar. in. l. j. de priui. scholariū. li. xij. secundū. d. Mar. in tractatu de

2 Principe. in tit. de priuile. Alex. ¶†Sed quæro, vtrum renūciari possit origini patriæ, vel incolatui? responde, vt in glo. quam vide, & no. eam bene. Barto.

¶LEX. V.

SI quis. Hęc. l. dicit idem, quod prima: ideo eam vide per te. Bar.

De incolis, & ubi quis domiciliū habere uidetur & de ijs, qui studiorum cā in aliena ciuitate. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Domicilium quæsitum constitutione, mutari potest: & domicilium mutans tenetur ad onera iam imposita, non ad onera noua.*

¶LEX. I.

NOn tibi. ¶Qui domiciliū transtulit nō pōt reuocari ad munera. h. d. ¶†No. quòd domiciliū quæsitū consti-

1 tutione, pōt mutari: & postꝗ qs mutauit, nō potest vocari ad munera. Quod intellige ad munera noua: sed ad collectas & ad munera iā imposita tenet, vt. l. incolæ. ff. eo. & ibi dixi. ¶ Quærit glo. de vna. q. dic, vt in ea. Bar.

SVMMARIVM.

1 *Scholaris, qui causa studij stat in aliqua ciuitate, etiam si per mille annos staret, non adipiscitur domicilium.*

¶LEX. II.

NEc ipsi. ¶Scholares nō dicunt cōstituere domiciliū in loco, in quo studēt: nisi in il-

d la ciuitate p. x. annos steterint, d vel alia rōne cōstituerint. Idē in patre filiū visitante. h. d. Dixi in. l. lex Cornelia. §. domū. ff. de iniur. intellige hāc. l. secūdū Dy. in dubio. † Nā si esset certū, ꝙ staret in ista ciuitate, vt scholaris causa studēdi: tunc etiam per mille annos non adipisceretur hic domiciliū, vt. ff. de leg. iij. l. quæsitum. in prin. & dixi in. d. §. domū. Gl. quærit de duabus quęst. dic, vt in ead.

SVMMARIVM.

1 *Habitantes in territorio, non uocātur ad munera, ut ciues, sed ut comitatenses.*

¶LEX. III.

a ¶Filios. ad huius text. materiā vide do. Alex. de Imo. in. l. libertus. §. fi. ad muni. vbi etiā vide Bald. & adde Bal. ī. l. j. C. de pa. qui fi. dis. & in. l. ij. C. de lib. & eorum lib.

b ¶Trāf. Adde Feli. in. c. Rodulph⁹. de rescript. in. ix. col. ver. hāc cōclu.

c ¶Desinit esse ciuis ciuitatis propriæ originis. Chorускant em̄ mulieres radijs maritorū: vt l. fœminæ. ff. de senato. cum mul. cōcordan.

d ¶ Steterint. Ad ꝙ vide tu omnino Fel. in. c. dilect⁹. ij. viij. col. ver. limita dupliciter. de rescrip. Et adde Spe. in tit. de cōpetē. iudi. §. j. ver. xlv. & omnino vide Inn. in. c. ex parte. de fo. compe. paulo post prin. vbi pulchrè loquitur. Ad quod voluit Ang. in cōsi. inci. quidā victo. de castro. in xvj. char. quę vide & adde Abb. & alios in. c. fi. de parochi.

Est verum. ¶Breuis eſt hęc.l.& ideo non eget ſummario. Et oppo.de.l.
pupillꝰ.§.incola.ff.de ver.ſig.dicit gl. intellige, ꝙ
habitãt in territorio,nõ tanꝗ ſtãtes, ſed tanꝗ re-
ceſſuri:aliâs eſſet idẽ,quòd habitare in ciuitate.& idem tenet
1 glo.vbiq;.Vt dico,†ꝙ habitãtes in territoritorio,nõ vocant
ad honores,& munera vt ciues,vt.l.ciues.ff.eò.incolæ tamen
ſunt & vocantur ad honores, vt comitatẽſes, ſecũdũ formã.
l.j.j.ne ruſt.ad aliquod officium.lib.xj.

SVMMARIVM.

2 *Forenſi poßidenti aliquid in ciuitate,uel territorio,quando poßint indici munera,& ad collectas teneatur.*

¶LEX. IIII.

Cum neque. ¶Propter ſolã poſſeſsionẽ quis nõ vocat ad mũera.h.d.†
No.ꝙ forẽſi poſsidẽti aliqd in ciuitate,vel comitatu
a non põt indici onus cuſtodiæ:neq; põt indici collectaª ꝙ eſt
verũ:vt.l.reſcripto.in fin.ff.de mu.& ho.j.ti.j.ſup rub. Fallit
in vſurario.vt.l.fi.§.patrimoniorũ.ver.ſed & eos.ff.de mu.&
hono.Itẽ fallit in aliquibꝰ ciuitatibus,q̃ fecerũt aliqua tribu
taria prędia ꝓpter collectas,vel alia onera: ita, ꝙ collecta ſit
onus reale,vt.d.l.fi.§.patrimoniorũ.cum.§.ſeq.&.j.tit.ij.l.ij.
¶Itẽ fallit in ciuitatibus,q̃ de hoc habuerũt priuilegiũ,vt.d.
§.patrimoniorũ.cũ.§.ſeq. Et ideo ciuitates, q̃ hoc habuerũt
ex cõſuetudine,cuiꝰ cõtrarij memoria nõ extat,ꝙ imponerẽt
collectas forẽſibꝰ poſsidẽtibꝰ in territorio ſuo,hoc potuerũt
facere,cũ talis vſus ſit ſimilis priuilegio,vt.l.hoc iure.§.ductꝰ
aquę.ff.de aqua quoti.& ęſti.&.l.fi.C.noua.vec.inſti.nõ poſ.
Adde Bar.in.l.j.in.v.colũ.de mu.& in quo loco.Alexan.

SVMMARIVM.

Verbum patria,& uerbum ciuitas,idem important.

¶LEX. V.

1 Si in patria. †¶Hæc.l. eſt clara: & not. ꝙ verbũ patria,& verbũ ciuitas
idẽ importãt.Simi.s.ti.j.l.ij.circa ꝙ vide,ꝙ dixi in
l.vxor.§.legauerat.ff.de le.iij.hic nõ ſunt alia.Bar.
Vidi per doc.in.l.ſi hæres.§.j.de le.j.& in.c.Rodul. de reſcri.
vbi dicit duplicem eſſe patriam.Alexan.

¶LEX. VI.

Priuilegio. ¶Clara eſt, & breuiter.h.d.
origo & domicilium faciunt
quem vocari ad munera:niſi per priuilegiũ aliud
ſit expreſſum.h.d.Bar.

SVMMARIVM.

1 *Municeps eſt genus:ciuis & incola ſunt ſpecies.*
2 *Ciuis alius originarius:alius non originarius.*
3 *Municeps etiam dicitur natus in aliquo caſtro libero & exempto.*
4 *Baptizatus in aliqua ciuitate,ibi ſortitur etiam forum.*
5 *Poteſtas ciuitatis,efficitur ciuis illius ciuitatis.*
6 *Abbas alicuius eccleſiæ in aliqua ciuitate,an ibi efficiatur ciuis?remißiuè.*
7 *Monachus,an efficiatur ciuitatis illius ciuitatis,ubi ſit monachus.*
8 *Capitulum alicuius eccleſiæ,an ſit ciuis ciuitatis?remißiuè.*
9 *Incola quis efficitur,ubi habet maiorem partem fortunarum ſuarum.*
Item ubi quis conſtituit ſedem ſuam.
10 *Peregrinari dicitur,qui non eſt in loco ſuæ habitationis.*
11 *Vxor alicuius ratione patrimonij dicitur ciuis.*
12 *Vocatus ad honores & munera in loco originis,& in loco incolatus cui parere tenetur,remitit ad glo.*

¶LEX. VII.

Ciues quidem. ¶Hæc lex diuiditur in partes duas. Primò po-
nit qualiter qs efficit ciuis.ᵇSecũdò qualiter efficit
incola.Secũda incipit ibi,incolam verò.Sed circa
primã partẽ q̃ro,q̃ eſt differẽtia inter municipes,ciues,& in-
1 colas.†Dicit gl.ꝙ municeps eſt genꝰ:ciuis & ĩcola ſunt ſpẽs.
2 Idẽ no.j.tit.ij.ſup rub.¶†Ita dico ꝙ ciuis ſubdiuidit in duas
alias ſpẽs:qa aliꝰ originariꝰ,vt.s.ti.j.ſup rub.alius nõ origina
rius:ſed per alios modos,q hic ponunt.Bar.De hoc p Barto.
in.l.j.§.habitare.ff.de ijs,qui deie.vel effu.Et quis dicat legiti
mus ciuis,vide Bal.in.l.j.de patri.qui filios diſtrax.qui alleg.
tex.in.l.ſed ſi acceptos.§.fi.de iur.fiſ.ff.Alex.

3 Additio. Vide An.de Bu.in proœmio decre.ĩ.viij.
col.Alex.¶†Sed quæro:aliquis eſt natus
in aliquo caſtro libero,nõ ſubiecto alicui ciuitati : quomodo
appellabitur,cum nomen ciuis ſibi non cõueniat?Rñd.ꝙ ſtat
in nomine generali,& vocabitur municeps.ita loquitur Ru-
brica.s.de magiſtrati.municipa.

Additio. Vide Bar.in.l.j.in.ij.col.ad muni.Alexã.
¶Sed q̃rit.hic dicit origo.qualiter intelli
4 git?dic vt.l.filios.j.ti.j.¶†Sed q̃ro vtrũ p baptiſmũ qs ſortiat
forũ in ciuitate?videt ꝙ ſic:qa ſicut p manumiſsionẽ qs ſortit
forũ,& dicit naſci:ita p baptiſmũ.dic vt.ff.e.l.j. Itẽ q̃ro dicit
5 hic manumiſsio.qualiter intelligat?dic vt.s.ti.j.l.ij.¶†Que-
ro:hic dicit electũ ad honorẽ.qa ptãs,vel capitaneus efficit ci
uis .& ponit gl.exẽplũ de quodã ptãte ciuitatis Bononiæ no
mine Rufino guaſco.Vel dic,electiõe,ideſt,cõuctiõe,ꝙ decla
6 ra,vt dixi ĩ.l.j.ff.e.¶†Itẽ q̃ro,ſi aliqs efficit Abbas mona.ſan.
Pe.uel alterius monaſterij uel eccleſiæ.Peruſinæ,an erit ciuis
7 Peruſinꝰ?dic vt dixi.ff.e.l.j.¶†Itẽ quæro,hic dicit adoptio.
dicit gl.ꝗ diu durat.an idẽ in monachatiõe,ſi aliqs efficiat mo
8 nachꝰ.¶†Itẽ an ipſum capitulũ totũ iudicabit,vt ciuis,vel vt
9 forẽſis?dixi in.d.l.j.ff.e.ti.†Venio ad ſecundã partẽ. Ex qua
no.ꝙ quis efficitur incola,vbi habet maiorẽ partẽ fortunarũ
ſuarum.¶Itẽ vbi cõſtituit ſedẽ ſuã.ꝙ eſt not. Nã ſi probo,ꝙ
tu habes in ciuitate iſta aliquid,præſumeris incola niſi ꝓbes,
ꝙ alibi habeas plus.

Additio. Vide Barto.in.l.aſſumptio.§.fin.ad muni.
Alex.Adde ꝙ habet in.l.j.ff. ad muni.&.l.
aſſumptio.Et qualiter cognoſcat,qualiter qs ciuis,vel comi-
tatiuus,vide tex.in.l.cũ ſatis.j.de agri.& cẽſi.& gl.ĩ.c.ſtatutũ.
10 §.cũ verò.de reſcrip.ĩ.vj.Alex.¶†Itẽ no.ꝙ qs dicit peregri
11 nari,qñ nõ eſt in loco ſuæ habitationis.†Itẽ q̃ro,vtrum vxor
alicuius ratione patrimonij dicatur ciuis, vel incola? & dicit
glo.ꝙ ciuis dicitur, de quo dixi in.l.fi.§. itẽ reſcripſerũt.ff.e.
12 & ibi plenè.†Itẽ qd ſi vocatur ad honores & munera in ciui-
tate originis & incolatus?dic, vt in glo. Et facit ꝙ habuiſtis.s.
tit.j.l.j.& ꝙ dixi in.l.ordine.§.fi.ff.eo.& no.glo. hic poſitam
notabilem & magiſtram in materia ſua.Barto.

Additio. ¶Adde Bar.ĩ.l.libertus.§. præſcriptio.ff.
ad muni.& no.ĩ.l.ſi duas.in prin. de excu.
tu.Et iſtã gl.alle.Ang.in.l.contra.§.j.de re iud. & cũ gl. con-
cor.l.iij.§.ſi cũ oẽs.ad Syl.Alex.Adde Bar.idẽ tenentẽ in tra
ctatu repreſaliarũ.in.v.q.v.principalis.& not.Bal.in materia
ſyndicatus.& Bar.in.l.j. ad municipa. Itẽ adde, ꝙ miles dicit
ciuis illius ciuitatis,in qua militat,& habet ſtipẽdiũ.l. muni-
cipes.§.miles.ff.ad municipa.In doctore legẽte dicas idẽ ſecũ
dũ Bar.ibi.Et qd in ſcholari?vide p doc.in præalleg.&in que
ſti.de monachatiõe.& etiã ibi,qd de expoſitis infantibꝰ: vbi
concludunt,ꝙ tales expoſiti dicunt ciues illius ciuitatis, vbi
expoſiti ſunt.Idem Bar.in.d.l.j.Adde etiã Pet. de Ancha.in
c.Rodulphus.de reſcri.d.Car.in rub.de paroch. & per alios
in.c.fi.de offi.dele.in.vj.Abbas in.c.poſtulaſti.de foro cõpe.

SVMMARIVM.

1 *Nobilis,ꝙ quis nõ efficiat ex ipſa origine.ſed Princeps ipſe nobilitat.*

¶LEX. IX.

Mulieres. ¶Mulieres ex perſona maritorũ
ſortiuntur dignitates & forũ.h.d.
¶Et not.hanc.l.Circa quod facit quod dixi.s.ti.
j.l.origine.&.s.l.ciues.&.l.fi.§.itẽ reſcripſerũt.ff.
1 eo.Itẽ no.tex.qui dicit gñe nobilitamus.&c. †¶No. ergo ꝙ
aliquis ex ipſa origine nobilis nõ efficitur:ſed ipſe Princeps
nobilitat propter originem ſuam,vt.l.mulieres.j. de dignit.
de quo plenè dixi.in.l.j.j.de digni.in materia nobilitatis.Bar.

De muneribus & honoribus non continuandis inter patrem & filium. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Infans poteſt eſſe miles,& ut Rex coronari.*
2 *Tabellio quis naſci põt, tamẽ officiũ tabellionatus exercere non poterit.*

¶LEX. I.

Sicut honores. ¶Cõtinuatio hono
rum & munerũ im
pedit in his,qui ijdẽ ſunt,vel quaſi. Interualla
verò in his tñ,qui ijdẽ ſunt verè locũ habẽt.Itẽ
in dubio fideiuſſor nõ tenet,niſi ad id ꝙ prin-
cipali põt iniungi.h.d.Glo.noſtra tractat hãc.l.ſolẽniter. &
1 ideo dic vt in ea.& no.ꝙ dixi in ſummario.†¶Secundò no.
c ꝙ infans põt eſſe milesᶜ & coronari,vt rex.Bart.
2 Additio. †Et per hoc dicebã hoc anno per hãc,l.in
q.facti, ꝙ quis poteſt naſci tabellio. Nam
cum tabellionatus officium cõcedatur per priuilegiũ Princi-
pis,vt in aut.de tabel.in princi.poterit concedi iſtud priuile
gium alicui,vt ipſe,& qui naſcent ex eo ſint tabelliones. qua
enim ratione poteſt concedi infanti dignitas,vt hic, eadẽ ra-
tione poterit concedi alicui,dum naſcet.Concedo tñ,ꝙ licet
naſcatur tabellio,officium tamẽ exercere nõ poterit propter
lubricum ętatis.l.impuberẽ.s.de adop.vbi ponit Dy. de im-
pubere,an eſſe poſsit tabellio. Ang.Nõ tñ gaudet priuilegio
militari.l.fi.C.de teſta.mili.facit tex.in.c.ex eo.extra de elec.
in.vj.

a ¶Neque põt in-
dici collecta. Tu
vide rationẽ huius
dicti per iſtũ in.l.
libertus.§.ſola.ff.
ad muni.&quid ſi
ſtatutũ dictet, vi-
de eundẽ in.l.vni.
in.vj.col.s. de ſen-
ten.quæ pro eo ꝙ
intereſt. Et ſecun-
dum dictũ ſuũ in-
telligas loqui Fe-
li.in.c.quoniã.co.
ij.ver.& adde.ex-
tra de offi.or.aliâs
videretur de dire-
cto loqui contra
iſtum.

b ¶Ciuis.vide tu
Soci.ĩ cõſ. cxxix.
incip. præſtantiſ-
ſimi iuris.verſ.cir-
ca ſecũdã dubita-
tionẽ. circa fi.in.j.
parte char.cxcix.

c ¶Poteſt eſſe mi-
les.ĩfero poſt Bar.
in.l.fin.de teſt. mi
lit.ꝙ doctor de-
beat militẽ præce-
dere: cum doctor
minor annorum.
xviij.non poſsit
creari: vt no.idem
Bar.in.l.j.§.pueri-
tiam.ff.de poſthu.
Sed ratio Feli.in
c.quanto.lo.j.&
ibi poſui in apoſt.
ad Pañ.extra de
magiſt.mihi vide-
tur probabilior,
dum dicunt do-
ctorem habere di-
gnitatem,quã mi-
les non habet,vt
per Roman.ſing.
cccccviij.ĩci.an ſit
militia dignitas.

vj.Alex.

SVMMARIVM.

1 *Munera nō debent in eodē reiterari, donec alij sufficientes reperiantur.*
2 *Societas, non tribuit uacationem munerum.*

¶LEX. III.

INteruualla. ¶Frater propter fratrē non habet vacationē: sed propter alios idoneos nondū grauatos rectè excusat. h.d.
1 ¶†No. hic, q iusta excusatio est, ne munera reiterētur in eodē, donec reperiant alij sufficientes. Vide q dicit Bal. in.c.j. in pen.col. quib⁹ mod. feu. amittatur in ver. quero. quid si sunt duo fratres. & adde.l.is, q duos.ff. de libe. causa.
2 Alex. ¶†Sed quærit gl. qd in duob⁹ socijs omniū bonorū? & videtur tenere, q vnus propter aliū habet vacationē. q non placet. Nā societas venit ex conuentione, sed ex cōuentione propria nullus potest consequi immunitatem, vt.s.ti.ij.l. origine.&.l.fi. ergo & c. Præterea non reperitur.l.cautum.

De muneribus patrimoniorum. Rubrica.

¶Glo. super rubri. ponit diuisionē munerum, quam plenius ponit in.l. voluntariæ.s. de excu.tut. & plenius ponitur per Gul. in.l. neminē.s. de sac.san.eccle. & ego plenè examinabo. j. de mulieribus, & in quo loco.l.j. & ibi dicam. & no. & signa hanc g o. Barto.

¶LEX. I.

CIuilia. ¶Hæc lex est clara, quam prosequere, vt in glo. & etiam.l. sequentē: quia ambæ sunt claræ.

SVMMARIVM.

1 *Immunitas simpliciter concessa non refertur ad patrimonialia.*
2 *Onus suscipiendi hospites, est munus patrimoniale.*
3 *Ecclesia non tenetur hospitare milites.*

¶LEX. III.

1 QVi immunitatem. ¶No.† q immunitas simpliciter concessa, nō refertur ad munera patrimonialia, q dic, vt hic in glo. & .s. de decu.l. vacuatis.
2 ¶†Secūdò no. q onus suscipiēdi hospites, est patrimoniale: & sic videt, q non possit imponi ecclesijs, vt.s. de exac.
3 trib.l.fi.†cū eis & clericis sit specialiter cōcessum, ne teneant recipere. C. de epis. & cle.l.j. Et ista de facto occurrunt sæpe, qn superueniunt milites & multitudo eqtū, & peditū in ciuitatē. Et idē dicas in doctoribus, & alijs personis cōmemoratis hic in glo. q etiā sequitur.d. Mar. de laude, in tractatu de Principe in tit. de priuilegio. conclusio. lxxxv. Alexā.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitas iustè facit, quòd unus teneat equum pro communi, & alij conferant ad expensas.*
2 *Sententia iudicis potest decerni, an munus sit patrimoniale, uel personale.*

¶LEX. IIII.

1 NOn videtur. ¶Onus alimētādi equos decurionum, est patrimoniale. h.d.†¶Not. q iustè potest facere ciuitas, q vnus teneat equum pro communi, qui forte est bonus equitator, vel armiger, & alius conferat ad expensas, propter guerram.
2 Additio. ¶In tex. ibi, decreuit.† ¶No. p snīam iudicis posse decerni & declarari, an munus sit patrimoniale, vel personale: Et ideò erit cautus aduocatus cum de hoc erit disputatio, q faciat, quòd iudex ad cuius officiū pertinet sententialiter declaret onus patrimoniale, vel personale esse. Ange.

¶LEX. V.

NEque. AEtas, vel numer⁹ liberorū, nō excusat à muneribus patrimonialibus. Quod intelligitur nisi sit numer⁹.xij. liberorū: vt.l.ij.§. numer⁹. ff. de vaca.mune. hoc ī ętate senili: in iuuenili dic, vt.j.ea.l. etiā.

SVMMARIVM.

1 *Possidere qui non potest rem ratione professionis, non potest illam uendicare.*

¶LEX. VI.

PRofessio. ¶Philosophi nō debēt immunitatē à munerib⁹ patrimonialibus habere.
1 Additio. †¶No. ex ista.l. ar. q si alicui ratione professionis, non licet rem possidere: quod illam rem non poterit vendicare: qa vendicatio est contraria suæ professioni Ange.

SVMMARIVM.

1 *Infans potest esse miles & Rex: non tamen Imperator.*

¶LEX. VII.

ETiam. Minores nō excusant à muneribus patrimoniorum. h.d. & dic, vt in gl. Bar.
1 Additio. †Infans pōt esse miles & Rex. Adde quod ideo est: qa regnum vadit per successionē, sed non potest esse Imperator: quia creatur per electionē.c. venerabilem. de elec. imò iniquum esset secūdum Bal. in.l. ex hoc iure.ff. de iusti. & iure. Alex.

QVantum. ¶Super indictiones sunt munera patrimonialia.

Quemadmodum ciuilia munera indicātur. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Officia plura quispiam eodem tempore non potest habere.*
2 *Vocatus ad duo officia in eadem ciuitate, an ambo exercere possit?*

a CVm te. ¶Non debet quis eodem tēpore habere plura officia[a]. h.d.† Quærit glo.
1 quid si ad duo officia in eadē ciuitate fuerit vocatus? & dic vt in glo. de quo dixi in.l. ad officium.ff. de manu.vin. ¶Leges sequentes huius ti. sunt claræ: psequere eas, vt in gl.

De ijs, qui sponte munera publica subeunt. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Subiens onera sponte, à quibus poterat excusari, debet protestari, ne præiudicet sibi, uel suo priuilegio. Et quando fuit imposita præstantia, quam soluit, licet non tenetur.*
2 *Ratio differentiæ inter decurionatum, per quem perditur priuilegium, & alios honores, per quos non perditur.*

VEterani. ¶Qui patitur se creari decurionē videt renunciasse suo priuilegio: nisi sub pacto hoc officium acceptauerit, saluo suo priuilegio: si ad aliū honorē se eligi passus fuerit.
1 h.d. cū duabus.ll. seq. ¶†Not. ex fi.l.j. hui⁹ ti. q qn quis subit onera sponte, debet protestari, ne preiudicet sibi, vel suo priuilegio. Et sic feci, qn fuit mihi imposita præstātia, de qua potui excusari: tn nolui me excusare. feci tamen scribere in catastro in libro solutionum, q illud faciebam non animo preiudicandi mihi in priuilegijs & pactis mihi factis.

Additio. ¶Vide Barto. in.l. fi.ff. de priui. vetera. & ibi per Imo. latissimè per Cy. in.l. volūtariæ. de excu.tu. & vide Bar. in.l. si creditor. in pe.col.ff. de iu. do. in pe. & Bal. in.c. cū venissent. de consti. Alex. Facit, an priuilegiū p cōtrariū actū perdat. de quo vide tex. & ibi Bar. in.l. iij. de decu. & uide Bar. & ibi dixi ī.l. vsum aque. de aquę duc. & vide omnino apostillā super text. C. de iure do. in pe. Sed quantum, tēpus requiratur, dic quod.xxx. anni. vt.l. falso. & ibi no. C. de diuersis rescri. & .c. accedentibus. & .c. si de terra. de priuile. Et in versi. feci. nota. & adde Cy. in.l. voluntariæ.
2 in.v.q. in fi.ff. de exc.tu. Alex. ¶†Sed quæro, q sit ratio differentiæ inter decurionatū, per quem perditur priuilegium: & honores alios, per quos subaudi non perditur, vt.j.l. proxi. Respon. quod decurionatus est quoddā officium vniuersale: quia ex decurionatu apparet, quod eliguntur alij officiales. secus in alijs officialibus. uel honorib⁹, de quo plene per Cy. in.l. voluntariæ. de exc.tu. & etiā ego plenè dixi.ff. de priui. vetera.l. veteranos. & in.l.ij.ff. de decu. & probatur dicta ratio.j.l. proxi. hic non sunt alia. Bar.

SVMMARIVM.

1 *Filius licet ciuilitatem paternam inductam origine renunciare non possit: inductam lege, uel pacto sic.*
2 *Represaliæ concessæ contra Florentinos, non comprehendunt filios ciuiū factorum per electionem.*
3 *Ciuis alicuius ciuitatis, quòd quis efficiatur per legitimationem factam de eo, per ciuitatem.*
4 *Legitimatus per traditionem curiæ, efficitur legitimus: etiam ad succedēdum ab intestato.*

EOs qui. ¶Liber homo, qui spōte curiæ tradit seipsum, nō obligat suos liberos quādocunque genitos: secus si naturalis filius curiæ offeratur. Barto.

Additio. Faciunt notata in.l. cum satis. de agri. & censi. Alex.

1 Additio. ¶In tex. ibi. libera manebit. ¶†No. ex illo tex. q licet ciuilitatem paternam inductam

a ¶Officia. vide ad hoc que habentur per.d. Alexan. de Imo. in.l. si consu. de adop. & in.l. lecta. si cer. pe. Bald. in.l. si ad scribatū. in fi. de app. adde Ro. sin. suo. cclxx xviij. ici. si statutū prohibet. & quod ibi posui in apost. ad ipsum. & Pan. in.c. cū sit. nu.iij. vbi etiam posui in addi. ad ipsum. in ver. deponere. extra de iudęis.

ex patris origine filius renũciare nõ poſsit, vt no.gl. de mu.
& ho.l.originẽ.Ciuilitatẽ tamẽ paternã inductã ex lege, vel
ex pacto inito per ciuitatẽ cum recepto in ciue, filius renun-
2 ciare poteſt: qa talẽ ciuilitatẽ nemo conſequitur inuitus. Et†
ſunt arg. ad.q.conceſſæ ſunt alicui Peruſino contra Floren-
tinos repręſaliæ.non eſt dubiũ, ꝙ in hac conceſsione veniũt
illi qui ſunt Florẽtini in electũ vt puta qa ciuitas Florẽtię ali-
quos ciues elegerit, & eos in ciues aſſumpſerit: ſicut quotidiè
fit. Nã ciues ſunt, vt.l.ciues.ſ.de incolis.&.l.j. ad muni. ergo
comprehenduntur ſub verbis. Sed dubiũ eſt, an filij electorũ
Florentinorũ in ciues Florentinos, tam nati tempore electio
nis & aſſumptionis, quã etiam poſtea nati & concepti, con-
prehendant: ita ꝙ capi poſsint vigore repreſaliarũ. hic videt
caſus ꝙ non: nam talis ciuilitas nõ nocet natis, neq; etiam na
3 ſcituris, per hanc.l. ibi, ꝙ ab inteſtato. ¶ †Nota ꝙ quis efficit
ciuis ciuitatis, per legitimationẽ factam de eo per ciuitatem:
4 & non ſolus ipſe, ſed deſcendentes ex ipſo. ¶ †Itẽ no. ꝙ legi
timatus per traditionem curiæ, intelligitur legitimari non ſo
lum ad ſuccedendũ ex teſtamento, ſed etiã ab inteſtato. Ang.

De his, qui a principe uacationẽ acceperũt. Ru.

NVllus vacationem. ¶Hęc lex eſt clara, quã per teipſum proſequere.

De uacatione publici muneris. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Munera ordinaria, quæ ſint, & ea quibus imponuntur?*
2 *Immunitas conceſſa à muneribus non porrigitur ad ordinaria.*

MVneris. ¶Vacatio ſimpliciter conceſſa, non porrigit ad munera ordinaria. h.d.
1 ¶ †Et no. quod munera ordinaria ſunt, quæ impo-
nuntur lege, ſenatuſcõſulto, & conſtitutione principum: &
alia dicuntur extraordinaria. & dic, vt dicam.j. de mulie. &
in quo loco.l.j. ¶ †Secundò not. ꝙ immunitas nõ porrigitur
ad munera ordinaria. de quo plenè dic, vt hic per gl. &.ſ. de
decu.l.vacuatis. & dixi.ff. de iu.immu.l.ij.

De decretis decurionum ſuper immunitate quibuſdam concedenda. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Statuto quæ fieri poſſunt, an etam fieri poſſunt per pactum?*
2 *Pactum, ſtatutum, & renunciatio an æquiparentur?*

1 ¶No.glo.rub.ſpecialiter. dum† dicit, ꝙ ea quæ poſſunt fieri
per ſtatutum, poſſunt fieri per pactum. ſed in contrarium fa
cit quod no.ff. de re.iu.&.l. neq; pignus.§.priuatorum.&.l.
neq; ex pretorio.eo.ti. Quod declara, vt plenè dixi in repe.
l.omnes populi.ff. de iuſti. & iur.

2 **Additio.** ¶An† pactum, & ſtatutum, & renũciatio
æquiparentur, vide Ioã.and.in.c.fi.de ap.
in.vj. Et an pactum & conſuetudo æquiparẽtur. tex. probat,
ꝙ ſic in.c.fi. de diuor. & no. Ioan.and.in.c.ſac.ſan.de elec. de
hoc vide.l.non impoſsibile.ff. de pac. de quo etiam per Bar.
& doc.ibi. ſed iſta glo. reprobatur per doc. & Ful. & .d. Ang.
de Are.l.nõ ſolũ.§.morte.circa.ij.col.de op.no.nũ. & adde.l.
fi.de fideiuſ.&.§.diſponat.in aut.de nup. & glo.in.l.domini
prediorũ de agri. & cenſi. & vide.d. Alex.in fi. col. hoc idem
voluit Sal.in hac rub. vide do. Alex.ĩ.l.ſepe.in.iij.co.ff.de re
iudi. Alex. De hoc vide per Ioã.an.in.c.fi. de conſue. vbi ap-
probat gl.in.d.l.neq; pignus. Item probat gl. hic, cui ſimilis
eſt gl.in.l.cũ te.&.l.nõ impoſsibile.ff.de pac. vbi idem dicit.
& in.c.cũ dilec.in ver.cõſtitutũ. & vide Bal.in.l. ſi ex cautiõe
C.de nõ nu.pe.in fi.q.& in.l.j.C.quæ ſit lõga conſue. & in.l.
Titio centũ.§.ij.de condi. & de. Adde ꝙ dici põt, ꝙ iſta glo.
procedit affirmatiuè.ſ.quod fieri põt per pactũ: põt fieri per
ſtatutũ, ſed non ecõtrà. ita loquunt prędicta. Pro hac concor
dia eſt tex.in.l.fi.C.de fideiuſſ. & adde Bald.in.l.cunctos po
pulos.in.xx.col.C.de ſumma tri. vbi dicit, ꝙ quicquid põt
fieri per pactum iuramento vallatum, poteſt & per ſtatutum
& vide Bal.in.l.j.C.comminat.vel epiſtolas. & not.in.l.j.qui
bo.ced poſ.

SVMMARIVM.

1 *Decreta decurionum concedentia immunitatem, an ſint nulla ipſo iure?*
2 *Conſilium ciuitatis non recognoſcentis ſuperiorem quòd poßit concedere immunitatem.*

¶LEX. I.

1 EXceptis. †¶Quęro nunquid iſta decreta
ſint ipſo iure nulla, vel veniant
reſcindenda? videtur ꝙ ſint nulla ipſo iure: dum
dicit, ſacris conſtitutionibus. In contrarium facit.
2 l.ambitioſa.ff.eo. & dic vt in gl. & ibi dixi. ¶ †Sed quæro, cũ
decuriones non poſſunt concedere immunitatem: quis pote
rit concedere? dicit glo. ꝙ Imperator. Et idem puto, ꝙ conſi
lium magnum, & adunãtia generalis, quæ habet plenum im
perium: qa fortè eſt ciuitas, quę non recognoſcit ſuperiorem
de quo plenè dic, vt dixi in.l.ambitioſa.ff.eo. quã ſolenniter
repetij.

Additio. ¶Et per Bar.in.l.iiij.in prin. de vaca.mu.
& per Bar.in.l.vacuatis. de decurionibus.
ſ.eo.lib. Alexan.

De excuſationibus munerum. Rubrica.

¶Nota glo.rubricæ, quia eſt notabilis & magiſtra.

SVMMARIVM.

1 *Protectores dicuntur, qui ſtant ad cuſtodiam principis.*
2 *Poſiti ſub protectione alicuius, non dicuntur illi ſubiecti: nec talis recipiẽs aliquam habet iuriſdictionẽ, ſed tenetur defendere de facto cũ armis.*
3 *Ciuitas, uel caſtrum poſita, uel poſitum ſub regimine alicuius: an recipiens habeat merum & miſtum imperium? ꝗ non.*
4 *Recipiens aliquod caſtrum ſub ſuo regimine, quòd non habeat mulctas & pœnas.*
5 *Recipiens aliquod caſtrũ ſub ſua protectione & regimine, quod nõ poteſt illi imponere collectas.*

¶LEX. I.

ETiam hi qui. ¶Hi qui gerũt ne
goti a principis, nõ
habẽt vacationẽ à munerib⁹, niſi ſint ex illis
1 officijs, quibus ſpecialiter eſt cõceſſum. h.d.
¶ †Quæro, quid ſit dictũ protectoribus. gl.
dicit, de hoc.j. de dome. & protec. ſuper glo.
rubricæ.lib.xij. & ibi exponit protectores illos, qui ſtant ad
2 cuſtodiam Principis: vt ſunt macerij: & alij ſimiles. ¶ †Ex
hoc dicebant in quæſtione de facto, dicit in capitulis pacis
factis cum Archiepo Mediolanẽ. ꝙ oĩa caſtra occupata per
Vbaldinos, remaneãt ſub protectione & regimine ipſorum:
dubitat quid importẽt iſta verba, protectio & regimẽ? dico,
ꝙ per iſta verba nõ debetur eis, nec habent aliquã iuriſdictio
nem. Caſus eſt hic, & in.c.ex parte tua. extra de priui. ſed ha-
bent poteſtatẽ defendendi de facto, cũ armis, & militibus: ꝙ
eſt officiũ protectorũ, vt no.rub.j. de offi.prote. & dome.lib.
xij. poteſt etiã defendere via iuris & iudicij, vt no.in.c. ad au
3 dientiã. extra de appel. †Sed ex eo, ꝙ dicit, ſub regimine ei⁹,
eſt magis dubiũ. Nam Rector loci idẽ eſt, quòd pſes, vt no.gl.
de offi.recto.prouin.in rubro & nigro.&.ff.de offi.præſi.l.il
licitas.§.vniuerſas. Et ſic nota, ꝙ ibi dicit regũt. & ſic videt, ꝙ
ex natura dicti verbi, pñt omnia facere, ꝗ põt præſes: & ſic ha
bet merũ & miſtũ imperiũ. In contrariũ facit: qa eſt verũ, ꝙ di
ctũ eſt: qñ regimẽ cõmittit ꝓuinciæ: ſed qñ cõmittit regimen
ciuitatis, nõ venit merũ imperiũ, vel mixtũ. Et idem ſi cõmit
titur regimẽ caſtrorũ, vel villarũ, vt.ſ. de defen.ciui.p totũ. &
melius in corpore de defen.ciui.§.iuſiurãdũ.&.§.audiẽt.&.ſ.
de man.prin.per totũ. & ibi per glo. Azo.in ſumma. Et hoc
videt veri⁹, ꝙ ſit ſpeciale in vrbe Romana: vt ſi eius cõmittat
regimẽ, videat cõmitti merũ & miſtũ imperium, vt.ff. de offi.
præfec.vrb.l.j. & maximè cũ iſta verba dubia debeant inter-
4 pretari cõtra eum, q profert: vt.ff. de pac.l.veteribus. †¶Sed
poſito, ꝙ habeat merũ & miſtũ imperiũ pœnę & mulctæ quę
imponũt in dictis locis, nunqd erũt eorũ? certè nõ: qa nõ ſunt
præſidis, ſeu rectoris, ſed eius, q in illis locis habet ius fiſcale.
vt.l.mulctarũ.ſ. de mo.mul. & in.x.col. ꝗ ſint regaliæ.c.j. vbi
dicit expreſſe, ꝙ talia nõ veniunt, niſi expreſſe concedantur.
5 ¶ †Sed quæro vtrũ hui⁹ vigore poterũt imponere collectas
dictis locis? Rñdeo nõ: qa pręſes prouincię, nõ põt imponere
collectas, vt.j.l. placet. &.ſ. de ſuperindi.l.j. Remanet ergo
apud eos, ad quos prius pertinebat ius collectãdi: als dic, vt
in glo. Bar. Vide Cy. & Bal.in.l.j.C.ſi quacunq; pręditi pote.
Et quid ſi ſtatutũ dicit, talis ſit extra protectionẽ communis?
vide p Cy.in.l.j.C. de natura.lib. per modernos in.c.olim. de
accuſa. & vide gl.in.c.ergo.in verſi.ſaluo. de iureiurã. & adde
Inn.in.c.ad audientiã. de appel. vbi dixit, ꝙ operat vim ap-
pellationis. & refert & ſequit Bal.in ſua margarita, in ver.ap-
pellatio. ¶Quid in eo, qui ſubijcit ſe gratiæ volũtati, & miſe
ricordiæ alicui⁹? vide Inn.in.c.veniẽs. de renun. & Ang. in.l.
ſi cui. de ſeruit. Itẽ in ver. vt ſi eius cõmittatur regimen. vide
circa hoc Bar.in.l.ſi qñ.la.j.C. de bonis vacantib⁹. & ibi dixi
& vide ꝙ no. Bar.in.l.cõmunis.ff. de acq.re.domi.&.cũ.l.ſeq.

&Bald.in.l.ij.de pedaneis iudicibus.Alex.

SVMMARIVM.

1 Collectam pro quibus, dominus ſubditis ſuis imponere poteſt?

¶LEX. IX.

PLacet. Præſes, vel alius iudex non poteſt collectã imponere: ſed ſi neceſsitas imminet, debet ſcribere pręfecto: & p̃fectus reſcribit principi, qui hoc permittet.h.d.Barto.

1 Additio. †¶ Sed pro quib⁹ pōt dn̄s imponere collectã? dic ꝙ Albe. de Roſa. in ſuo alphabeto dicit, ꝙ pōt imponere ꝓpter defenſionẽ terræ ſanctæ: vt.iij.q.iiij.c.ſanctitudo.& de immu.eccle.c.ꝑuenit. Itẽ ſi dn̄s vult ire in exercitũ indictum à Principe contra hęreticos. Itẽ ſi in bello ex parte ſua fuerit captus, vt ſe redimat. Item ſi vult ire ad Principẽ ꝓ obtinendo priuilegiũ ſpãle ꝓ ſe & ſubditis. Itẽ ſi maritat filiá. Itẽ cũ facit filiũ militẽ. Itẽ ad refectionem põtiũ. Itẽ cũ acceperit, ꝙ erat feudũ ſuũ: vel nouũ acq̄rit. Itẽ, qn̄ ſine culpa dãnatus eſt, vel relegatus. Intelligas ſemper qn̄ ex ſe facere nõ pōt, & etiam dũ ipſe moderata imponat.x.q.iij.c.imò circa mediũ.& extra de cenſi.c.cũ apoſtolus.§.ꝓhibemus. & ibi Old. & glo. in ſumma.xxij.q.ij. & per Ray. in ſumma de exac.& talleis.& hęc omnia ponit Alberi.in alphabeto in ver.dominus Alex.

SVMMARIVM.

1 Obligatus ad factũ ex legis diſpoſitione, intereſſe præſtando nõ liberatur.

2 Munus publicum, non poteſt pecunia redimi.

¶LEX. X.

1 ILlud. ¶Not.† ꝙ ille, qui tenetur ad factum ex diſpoſitione legis nõ liberatur præſtãdo
2 intereſſe. ¶†Item no. ꝙ munus publicũ non poteſt pecunia redimi.& de primo dic, vt dixi.ff.de verb.obli.l.ſtipulationes non diuiduntur.

SVMMARIVM.

1 Poſſeßiones in cluſo Peruſino qui habent, & reddunt tertiam partem, non tenentur ad collectas.

2 Collecta, q̃ non ſoluatur pro prædijs emphyteoticis, ſed Peruſij hoc non ſeruatur.

¶LEX. XI.

PRiuatæ. ¶Prædia emphyteotica Principis extraordinarias præſtationes nó ſubeunt.h.d. Primò ponit dictũ. Secundò remouet dubium. Tertiò aſſignat rationẽ. Secũda ibi: qn̄ quidem. Tertia ibi: & pari. Prima pars eſt clara. In ſecunda gl. ponit caſum.
1 Tertia eſt clara. ¶†No.arg. ꝙ illi, q̃ habẽt poſſeſsiónes in cluſo Peruſino, & reddũt tertiã ptẽ cõi: ꝙ nõ tenent̃ ſoluere col
2 lectã, q̃ imponit̃ ꝓ imminẽtib⁹ neceſsitatib⁹. ¶†In tex.ibi, perpetuò cõſignata.hic videt̃ tex. ꝙ ꝓ bonis emphyteoticarijs, q̃ qs habet ab eccleſia, nõ tenet̃ ſoluere aliquã collectã cõmuni. Cũ enim iſta bona ſint perpetuò penſioni obligata. & pro eis cenſus quolibet ánno ſoluitur, nõ debet pręſtari pro his collecta communi: ne duplicia onera ſuſtineat. hoc tamẽ Peruſij de conſuetudine non ſeruatur. Bart.

Additio. ¶Vide Bar.ĩ.l.licitatio.§.fin.de pu. Quid in illo emphyteo. vide in.l.j. per Baldum in.j.col.C.de iure emphyteo. ſed And.de Iſernia ĩ.c.ſup verbo, prælatis.in ti.quæ ſunt regaliæ.tenet contra Bart. Alex. Adde Bar.in.l.j.de annonis & tribu.& ibi dixi: & Bar.in.l. licitatio.§.fi.ff.de publicanis.Alex.

¶LEX. XII.

EOs qui. ¶Protonotarij, notarij, & referendarij Principis habẽt immunitatẽ à muneribus extraordinarijs.h.d. Et expone ibi notarij, & protonotarij.& ibi epiſtolis, vel libellis. Iſti ſunt notarij. expone ibi pagendis. Iſti ſunt referendarij.Bar.

SVMMARIVM.

1 Priuilegia pro poſſeßionibus ſuis habens, non tenetur ad collectam impoſitam pro remuneratione legatorum.

2 Priuilegium datum officio dignitatem habenti, durat etiã dignitate finita.

¶LEX. XIII.

MAximarum. ¶Primò ponit quaſdã dignitates, quæ habẽt immunitatem à ſordidis muneribus. ¶ Secũdò, dicit alios palatinos nõ habere immunitatẽ, niſi hoc doceant. ¶ Tertiò dicit circa magiſtros ſcientiarũ ſeruãda iura antiqua. ¶ Quartò, nominat munera ſordida. ¶ Quintò, liberat quorũdã poſſeſiões à quibuſdã pręſtationib⁹ extraordinarijs. ¶ Secũdò & vltimò declarat p̃dicta locũ habere durãte dignitate, vel finita. Secũda ibi: cæteros. Tertia ibi: circa Rhetores. Quarta
1 ibi: ſordidorũ. Quĩta ibi: legatis. Sexta ibi: hoc tn̄. ¶†Et no.
c ver. ſordidorũ. vbi ſordida munera noĩant̃, & meli⁹, q̃ alibi. Itẽ no.ver.legatis. vbi apparet, ꝙ priuilegiatæ pſonæ ꝓ poſſeſsionib⁹ ſuis nõ debẽt ſoluere collectas, pro remuneratione legatorũ, q̃ mittunt̃ à curia Principis: & iſte eſt propriè intel
2 lectus iſtius ver. ſed gl. aliter intelligit. ¶†Itẽ not. ex fi. huius leg. ꝙ priuilegiũ durat etiã dignitate finita: ſed ſi priuilegiũ daret̃ officio non habenti dignitatẽ annexã, ſec⁹ eſſet, vt.ſ.e.l.j.& ibi no.& facit.j.eo.l.eam legem. quam vide Bart.

¶LEX. XIIII.

a SOrdidorum. ¶Priuilegiũ pſonale non trãſit in ſucceſſorem[a].h.d. ¶ No. ꝙ hęc lex venit ad declaratione p̃cedẽtis legis & no. hãc glo. q̃ ita plenè diſtinguit in ſua materia ſicut alibi: & ideo vide eam & ſigna. Primũ membrum glo. eſt, quando priuile. conceditur perſonæ. ꝙ declara, vt not. per Dyn. in.c. priuilegiũ. extra de re.iur.lib.vj.&.l.q̃a tale.ff.ſo.ma. Secũdũ autẽ mẽbrum eſt, quãdo priuilegiũ eſt conceſſum rebus, vel perſonis. gl. tãgit.ff.de cẽſi.l.forma.§.q̃q̃.& ego dixi in.l.pe.ff.de ſer.leg. Alia aũt mẽbra ſunt clara, & bene examinata per
b Dy.in.c.priuilegiũ[b].de reg.iur.lib.vj. Vide glo.in.c.cũ veniſſent.de conſti.quæ tenet, ꝙ in dubio perſonis conceſſum intelligat̃, niſi expreſſè aliud appareat. facit.l. in pecudũ.ff. de vſuris.de quo per doc.modernos in.l.q̃a perſonale. vide Bal. in.l.fi.de conſti.princip.per Io.and.in mercurialib⁹. in regula, priuilegiũ. per Spe.in ti.de inſtru.edit.§.nũc.ver. item.q. fuit. Et adde, ꝙ vbi concedit̃ priuilegiũ miſta conſideratione loci & perſonæ, ꝙ nõ pōt in alio loco exerceri, ſecũdũ Bal.in l.j.in.xviij.q.C.de ſerui.& Innoc.in.c.bonæ.de poſtula.p̃la. Item adde, ꝙ in perſonalib⁹ actibus in perſona inſeparabiliter includuntur, vt ibi, ſi ſtipulatus fuero per te.ff. de verbo. obli.&.l.& hęredi.ff.de pac.& hoc in priuilegijs, in reſcriptis dicunt in.c.quoniam Abbas.de offi.dele. Et ad.q. de qua hic adde glo.xvj.q.j.c.poſſeſsiones. quæ tenuit, ꝙ dicitur perſonale in dubio.& idem tenuit vbi ſupra Ioã.and.per.l.j.§.permittitur.ff.de aqua quoti.& æſti.& in.l.iij.de cenſibus. & in l.j.§.j.de iure immunitatis.&.l.priuilegia.de reg. iur. cũ quo tranſit Bal.in.d.l.fi.de conſti.prin.& ibi Pet.de Anch.& Cy. in.j.q.& Bar.in.l.j.eo.ti. vide etiam Bal.hic, & in.l.j. & in.d.l. perſonale.& ibi per Imo. Quid in beneficijs, quæ non ſunt contra ius cõmune: an in dubio intelligantur eſſe realia? vide Bar.in.l.j.de ſeruitu. vbi tenuit, quòd ſic. Spe.in ti. de inſtru, edi.§.nunc aũt.ver. quòd fuit, vbi dixit ſtandum concedẽtis interpretationi.per.l.Neratius.de regu.iur.de quo vide per Bal. qui fuit ſibi contrarius in.l.liberti libertæq;.C.de ope.liber.in.x.col.& in.l.fi.de conſti.prin.& in rubric.C.de priui. dot.in.iiij.colũ.& in.l.ſi non ſpeciali.C.de teſta.& in.l. apud iul.§.ſi quid alicui.ff.de leg.j.& quod no.Bal.in.l.fi.§. ſed & ſi quis.C.communia dele.Alex.

a ¶In ſucceſſorem. Adde.d. Alex. de Imo.in.l.j. de conſti.prin. vbi etiã p Bart.in.j.&.ij.col. & in ſuo cõſi. inci. primò quæritur.

b ¶In.c.priuilegiũ. de reg.iur.libr.vj. Adde ꝙ no. ibi in apoſ. ad ipm. poſt do.Boe.in addi. q̃ inci. non trãſit ad ſucceſſores.

c ¶Nullus excuſatur. adde Iaco. rebuf.ĩ.l.nemo.nu.j. & quod ibi poſui in apoſt.ad ipſum ſ.de an.& tribu.& quod poſui ĩ addi. ad Gul. de cug. in l.ad inſtructiones. ſ.de ſac.ſan. eccle.

¶LEX. XV.

EAm legem. ¶Hic ponit̃ alia declaratio.l, maximarũ.& proſequære, vt in glo.

¶LEX. XVI.

EVidenter. ¶Prædia principis ꝓpria, vel emphyteoticaria, ab extraordinarijs & ſordidis munerib⁹ ſunt exempta. hoc dicit. concordat.l.priuatæ.ſ.eo.& ibi dixi.

De quibus mun.uel præſtationibus nemini liceat ſe excuſare. Rubrica.

¶LEX. I.

COmparationi. ¶Hæc.l.j.eſt clara, quã proſequere, vt in glo.& totus iſte tit. ſatis clarus eſt.& in iſta.l.cũ duabus alijs.ll.ſeq. ponuntur quædam munera, à quib⁹ nemo excuſatur aliquo priuilegio: nec curatur ſiue ſint ordinaria, ſiue extraordinaria, vel ſordida.h.d. totus iſte titu.

¶LEX. II.

CVm ad felicisſimam. ¶ Nemo ab angarijs, vel per angarijs, vel plauſtris, vel alio munere: licet ſordido, exuſatur in locis, per quæ princeps ad expeditionẽ arripit iter, vel anguſta.h.d.

¶LEX. III.

HAc prouidentisſima. ¶Ab onere conſtructionis viarũ, & murorũ, vel aliarũ ſpecierũ, vel conparationis frumẽti, ſi cõmodè viſum fuit pręfecto, null⁹ excuſatur[c].h.d.& vide ꝙ no.ĩ.l.ad inſtructiões.ſ.de ſacroſan. eccl.

Qui ætate & profeſſione ſe excuſant. *Rubrica.*

¶ LEX. I.

CVm in vos affirmetis. ¶ Studentes habent immunitatem à muneribus perſonalib⁹ vſq; ad.xxv.ann.h.d. ¶ No. ꝓ ſtudentibus, vt in terris proprijs nõ grauentur ad cuſtodias, & alia munera perſonalia. Intellige hoc verũ, niſi aliter cõſuetudo ſe haberet, ſecũdũ Bar.in.l.j.j.de auro coronario. Quid in doctorib⁹, an excuſent̃ ab onerib⁹? vide Bar.ĩ.l. humiliorib⁹. de ſuſcep.& arca.Bart.& ibi dixi in.l.iij.de mulieribus, & in quo loco. Itẽ in verbo bene addiſcat.dicit tex.in.c.nemo. de pœnis.in.vj.ꝙ diligẽti ſtudio pôtiqs ꝓficere, ꝙ in iuuẽtute omiſit.& ideo Accurſius gl.noſter, qñ cœpit ſtudere erat ętatis.xxviij.& tantũ floruit.vt no.gl.in aut̃.Alex. ¶ Itẽ not.ꝙ iſtud priuilegiũ non habet locũ, niſi in minoribus.xxv.ann. quaſi præſumat Imperator, ꝙ poſtq̃ exceſſerit.xxv.annũ, ꝙ nunq̃ bene addiſcat. ¶ Sed opp.ff.de decur.l. ſpurij.§.j.ff.de mu.& ho.l.ad rempu.Glo.videt̃ tangere, ſed in ſua ſolutione nõ bene declarat: ideo tu dic: quędã ſunt munera perſonalia, in quibus requiritur cõſilium & diſcretio: vt eſſe de cõſilio: vel habere aliquod regimen.& tunc non conceditur minori xxv.anno. niſi in defectum, vt in contrarijs. ¶ Quædã ſunt munera perſonalia, in quibus aliquod periculũ non vertitur vt facere cuſtodiã in ciuitate: & ſimilia.& ad iſta poſſunt vocari minores à quibus hic liberant̃ propter ſtudium. & habẽt iſtud priuilegium cauſa ſtudiorum.Barto.

¶ LEX. II.

CVm filios. ¶ Lex iſta idẽ dicit, quòd pręcedens, niſi, ꝙ dicit, ꝙ ſtudẽtes liberãtur à perſonalibus muneribus, non aũt à patrimonialibus.iſtud vltimum non eſt in.l. præcedenti. hic non ſunt alia.Barto.

Additio. Et glo.hic dicit de patre & filio. vide Bal. in.l.fi.de impub.& alijs ſubſti. Alexã.

¶ LEX. III.

MAnifeſti. ¶ Maiores quinquaginta quinq; annis excuſantur à muneribus perſonalibus, non patrimonialibus.h.d.Bar.

Qui morbo. *Rubrica.*

¶ LEX. I.

SI ea cæcitate. ¶ Orbat⁹ vtroq; oculo, excuſatur à muneribus perſonalib⁹: ſecus ſi vno tãtũ.h.d. ¶ Not. glo.poſitam ſuper hac lege: qa hoc eſt verũ in muneribus perſonalibus, quæ opus corporis exigunt, vel requirunt: ſecus ſi conſilij.h.d.Bart.

SVMMARIVM.

1 *Debilitatus dicitur cum aliquis ſenſus perditur.*

¶ LEX. II.

CVm auriculari. Aliâs articulari. ¶ Debilitas propter morbũ, habet excuſationẽ. h.d. ¶ Quæro, quid ſit morbus auricularis. gl.rñdet, & bene nõ intelligas de morbo, propter quẽ aliqualiter debilitet̃ auditus: qa tunc non haberet excuſationem: vt.l.fi.ff.de legi.tu. Sed intelligas de tali morbo auriculari, propter quẽ totum corpus debilitatur.Barto.

1 Additio. ¶ In tex.ibi debilitatũ.† Not.qa tũc dicit̃ quis debilitatus, quãdo aliquis ſenſus perditur.& facit ad quæſtionem ſtatuti punientis pro membro debilitato, de quo dixi in.l.notionum.§. de decur.Ange. De hoc in.iiij.c.de cenſibus & conſuluit.d.An.vt refert Ludo.in no. litera.C.no.vj.Alex.

SVMMARIVM.

1 *Podagrus, quam excuſationem habeat?*

¶ LEX. III.

1 POdagræ.† ¶ Circa iſtos podagros ſic diſtingue: qa aut quærit̃ vtrum habeant excuſationẽ tempore, quo ab illa podagra grauãtur ita quod ambulare nõ poſſunt? & dic ꝙ ſic: vt hic in fi.ibi, vocari non patietur. Aut quæris vtrũ habeat vacationẽ ſimpliciter, & omni tẽpore qa podager: & tũc ſi quidẽ propter illã infirmitatẽ intãtũ debilitatus eſt, ꝙ ambulare non poteſt, & ſuis rebus non poſſet supereſſe: & habebit immunitatẽ: vt.§. l.proxi.& hac.l.ij.reſpõſo.& ff.de vaca.mu.l.pe.in prin. Aut non eſt ita debilitatus: ſed quandoq; vexatur, quãdoq; non: & tunc non haberet excuſationem: vt hic in prin.& §. de decu.l.iiij.Bart.

¶ LEX. IIII.

c AIus. ¶ Infirmitas patris, non liberat filium à muneribus perſonalibus.h.d.Bart.

De his, qui numero liberorum, uel paupertate excuſationem meruerunt. *Rubrica.*

¶ LEX. I.

NVmerus. ¶ Iſta lex cum ſequentibus ſunt clarę: quas leges proſequere, & diſtingue vt in glo.Bart.

¶ LEX. II.

CVm facultates. ¶ Diuitiæ filiorũ non onerant patrem.h.d. & l.ſequens dicit hoc. Sicut pater ita & mater excuſatur propter numerum liberorum.h.d.hic non ſunt alia.

¶ LEX. VI.

EOs qui. ¶ Numerus liberorũ excuſat patrem, nõ filium ſi ſufficiens reperit̃. Itẽ propter paupertatẽ à muneribus excuſat̃.h.d.Bart.

De profeſſoribus & medicis. *Rubrica.*

CVm te. ¶ Medic⁹ donec ſit in exercitu habet immunitatẽ à mũerib⁹ pſonalib⁹, non poſt: niſi alio priuilegio, vel alia cauſa excuſetur.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Reprobatus ſemel, non poteſt iterum doctorari.*

¶ LEX. II.

GRammaticos. ¶ Doctor. qui non legit vtiliter ſcholaribus, põt reprobari.h.d.in ſumma.& facit ad.l.ff.de exc.tuto.

a l.ſed & reprobari[a]. ¶ No.hãc.l.contra inſufficiẽtes doctores, vt poſsint reprobari, non obſtante, ꝙ receperint inſignia doctoratus.Bart.

1 Additio. ¶ Adde† ꝙ ſemel reprobat⁹, nõ põt poſteà iterũ doctorari, ſecundũ Bal.in.l.ij. in fi. per illũ tex.C.de lib.& eorũ libę. Alex. No.contra doctores legẽtes ad põpã: & cõtra doctores indoctos: & ideo dicit gl. in.c.cum beatiſsim⁹.xxiij.q.j.quòd mouet ſcholares audire optimũ magiſtrũ. Et adde ad hoc gl.in.l.nulli.de decurionibus q̃ dicit, ꝙ indoctus non põt facere aliũ doctorẽ. & Bald. ibi exclamat contra doctores indoctos.& adde text. in.l.j.& ibi Bart.de ſtudijs libe.artiũ.facit Bal.in.c.j.in prin.quo tẽpore miles.vbi dicit, ꝙ indocti incũbũt cathedræ non inſident. & Cy.in.l.minus.& ibi Ang.de acq. poſ.C.Bald.in.l.j.q & aduerſus quos.vbi dicit in defectò delega. bon.lo triſto.ſede abãcha.facit.in.c.multi ſacerdotes.xlj.diſt.in.verſi.qui malè ſedent. Ang.in.l.j.§.initiũ.ver.pueritiã.ff. de poſt. vbi dicit, ꝙ indocti debẽt dici legũ dolores.& Ang.in.l.eũ quẽ temere. de iudi.vbi dicit Bar.in.l.j.de annonis ciuilib⁹, quod qui neſcit legere, dato quòd habeat ſcholares, nõ debet habere ſalariũ.vbi gl.dicit, quòd ſcholaris doctus p̃ferendus eſt doctori ignorãti.gl.in cle.ij.in ver. honore. de magiſtris. quod aſſumens gradũ doctoratus indignè, peccat mortaliter.ad quod. c.fi.dicit, quòd indoct⁹ poteſt expelli de collegio illius artis. &.d.Dominic.in.c.quæ de epiſcopis.xxxviij.diſt.vbi dicit, quòd carẽs libris opportunis, non meret̃ doctor dici Alexã.

¶ LEX. V.

NEc intra. ¶ Non ſufficit eſſe de collegio medicorum, niſi ſpecialiter immunitas ſit conceſſa.Bart.

SVMMARIVM.

1 *Doctores legum habent immunitatem, etiam à patrimonialibus. Collecta non poteſt imponi doctoribus.*

2 *Doctores non poſſunt capi perſonaliter: nec aliquo modo uexari.*

¶ LEX. VI.

1 MEdicos.† ¶ Not.hãc.l.quod doc.legũ & aliarũ ſciẽtiarũ habet immunitatẽ, etiam à muneribus patrimoniorũ: & ſic nõ põt de iure eis

b imponi collecta[b]. Item no.† quod non poſſunt capi perſona

2 liter, vel duci ad curiam, vel aliquo modo vexari[c]: & ſic fami

c lia non debet ipſos doctores ſcrutari de armis.

Additio. ¶ Ad hoc facit, quod no.Bal.ĩ.l.j.ĩ fi.q bo. ce.poſ.& Im.ĩ.l.miles.ff.de re iud. & vide Bar.& doc.in.l.ſi libertus.cum.l.ſeq.ff.de in ius voc. Alexã. ¶ Et idẽ medici donec ſunt in exercitio: vt.l.j.§.eo. Dixit eñ habere dignitatẽ. adde glo.in.l.lege Iul.la.iij.in.l.oratores.ad l.Iul.de vi publica.& hãc.l.intellige in illis, q legerũt in publicis

a ¶ Sed & reprobari.& ibi vide Nic. de Nea. qui refert ꝙ eps̃ Capuanus faciebat examinari reuertentes ex ſtudio doctores: & ſi erãt inſufficiẽtes, lacerabat eis priuilegium. vide gl.ĩ.c.veniã.xxxv. q.ix.quę dicit, ꝙ ſi apparet electũ ad falſum rumorem pręſentãtiũ eũ doctum, nõ eſſe doctũ, debet caſſari electio.facit ꝙ no. Ioã.an.in addi.ad Spec.in rub.de p̃bẽ.vbi põit de vaſſallo, q putabat̃ robuſtus & nõ erat: qa põt feudo priuari. Itẽ facit etiã quòd no. Io.and. in addi.Spe. in rubri.de iure pa.ſup rubri. vbi ſingulariter tractat, quod eps̃ qui ordinauit aliquẽ ad ſacerdotiũ, põt eũ repellere propter inſufficientiam ab eccleſia curata, non ſolũ adepta, ſed etiã adipiſcẽda: etiã ſi bis ꝓmouiſſet eũ ad curam. p rõnes de quibus per eũ, quæ fuerunt Old. licet ipſe non dicat conſil.xcij.

b ¶ Collecta. Adde Frãci.de alberg.in ſuo cõſi.inc. in dei noĩe amẽ. pũctus talis eſt magiſter Cechinus.&c.

c ¶ Vexari. Adde ꝙ nec torqueri, vt per Cy. in.l. milites.C.de q̃ſtio.niſi pri⁹ degradet̃, vt eſt tex.in.l.fi.§. de male.& mathe.ibi dignitate exutus. Adde quod not. in apo.ad iſtum in l.j.nu.ij.in ver. nõ põt.j.de decu. lib. xij. vbi pono conſuetudinẽ in contrariũ nõ valere, p tex.ſing.l.oẽs iud. vbi dixi in apoſ. ad iſtũ .§.de decu. iſto lib.

blicis & consuetis studijs: secus si in priuatis locis ciuitatis: qa non habent doc. priuilegiũ vt in auẽ. habita. C. ne filiꝰ pro patre. per Ang. post gl. ĩ proœmio. ff. Alex. ¶ Videtur tamẽ ꝙ hæc. l. non vendicet sibi locum, nisi in doctoribus actu legentibus, non in alijs. Et not. glo. quæ est notabilis.

SVMMARIVM.

1 *Doctores debent præcellere alios in moribus, & scientia.*
2 *Doctores debent esse approbati.*
3 *Requisita in approbatione doctorum.*

¶ LEX. VII.

MAgistros. ¶ Nõ debet qs admitti ad docẽdũ, nisi prius fuerit approbatus & examinatꝰ in moribꝰ & scĩa, & alia habuerit, q̃ req
1 runẽ in actu doctorandi. h. d. ¶ † Not. ꝙ doctores præcedere debẽt alios in moribus & scĩa: & ideo ꝑpter defectũ morũ,
2 & scientiarũ, possunt licitè reprobari. ¶ † Secũdò not. ꝙ doctor debet esse approbatꝰ. Sed aduerte: qa ad hãc approbationẽ reqrĩ ꝑñtatio, & iuramẽtũ doctorũ. l. nemini. š. de aduo. diuer. iu. Secũdò examinatio & approbatio doctorũ. vt hic, q doctores de iure cõmuni debẽt esse septẽ: vt. l. si quis. j. eo. sed in hac ciuitate Perusij ex priuilegio sum. Pon. sufficiũt quatuor. Itẽ reqrĩ licẽtia, seu decretũ sũperioris: vt hic. cũ dicit decretũ curialiũ mereref: vt extra de magi. c. j. & ij. ĩ cle. Bart.

Additio. ¶ Et no. ꝙ licet reqraẽ, ꝙ examinatꝰ repertus fuerit peritus: vt hic. & l. nemini. C. de aduo. diuer. iud. Tñ fallit, si sit parum doctꝰ: cũ spes sit, ꝙ pos
a sit ꝑficere: qa poterit doctorari. ᵃita dicit not. Inn. in. c. cũ in cunctis. circa prin. de elec. & seqtur Lud. ĩ. §. de viro. l. si verò. in. iiij. char. ff. sol. ma. Alex. Scholares nõ debẽt actu legere & magistri: Bart. in. l. j. de prepo. agẽti. in rebꝰ. istã alleg. d. Abb. in. l. ij. de magistris, ꝙ eps cũ capitulo põt doctoratũ cõferre. & idẽ Host. in summa de magistris. §. pe. in prin. & vide Mathesillanũ. in. l. oẽs populi. & Bar. in. l. gñaliter. de in ius voc. & no. glo. in cle. ij. in glo. magna vltra mediũ. & idẽ firmat. d. Abb. in. c. est verũ. de fo. compe. & hoc de iure cõi. Adde. d. Abb. ĩ. c. cũ apostolicæ. in. iiij. no. de his, q̃ fiunt à prælato. licet de cõsuetudine non serueẽ. Et ibi dicit, debẽt esse septem. Tenuit etiã Bald. in. l. si qs alleg. & d. Abb. in. c. ꝑposuisti de proba. Cõtrariũ videẽ tenuisse Bar. in. l. fi. C. de profes. vrbis Cõstãti. vbi dicit, ꝙ requirunẽ nouẽ. sed põt dici, ꝙ ibi spãle. & vide. d. Abb. vbi ꝑxi. & adde ꝙ debet præsentari p suũ magistrũ: vt. l. j. C. de offi. magi. officio. debet magister morigera. aľs reprobari põt. c. j. in prin. ibi, ꝑbatæ artis. ff. de vẽtre inspi. & in. c. oĩs ætas. xij. q. j. ꝑbatissimè mori. & in. c. fraternitatis. de frigi. & malefici. in. c. gloria epi. xij. q. ij. dũ rates ille
3 plebanus &c. no. gl. in. c. cũ lr̃is. de in inte. resti. Alex. ¶ † Et not. hanc. l. Ex qua vides oĩa, quæ requirunẽ ad hoc, vt quis possit doctorari. Requirĩ etiam, ꝙ dentur eis insignia & ꝙ est hoc hodie expressum extrà de magist. in. c. ij. Bar.

Additio. ¶ Itẽ si qs notoriè est peritꝰ: vt est gl. xlvij dist. c. de Petro. & xxiij. di. c. q epi scopos. & Io. an. c. cõstitutus. de offi. Arch. xxiij. d. c. si quis pr̃sbyter. bene facit. xxiij. dist. c. nullus ordinet. & c. ad apostolicam. de reg. & vide Ant. in. c. proposuisti. de proba. Alexã.

SVMMARIVM.

1 *Gerens se pro doctore, cum non sit, tenetur pœna falsi.*
2 *Doctores debent habere uirtutem fortitudinis.*

¶ LEX. VIII.

REddatur. ¶ Qui se gerit ꝑ doctore, cũ non fuerit examinatus, nõ excusatur, à muneribꝰ: secꝰ si fuerit approbatꝰ. h. d. ¶ Not. quod dixi in summario. & licet de eo loquaẽ, qui assumit habitũ doctoratꝰ philosophiæ, tñ de iure idẽ videẽ ĩ qualibet alia scĩetia.
1 ar. š. e. l. medicos. imò † plus q gerit se ꝑ doctoreᵇ cùm nõ sit,
b teneẽ de crimine falsi: vt. ff. ad. l. cornel. de fal. l. eos. in fi. Facit ꝙ not. Bar. in. l. j. de dignitatibꝰ. in. xj. col. ver. sequiẽ in diffinitione illicita. Quid si postq̃ portauit insignia, & habitum doctoratꝰ, posteà efficiẽ doctor: an noua insignia eadẽ debeat habere? dic sufficere, ꝙ portet solita. j. q. j. quidã. ver. si fortè. secũdũ lec. gl. vltimæ. vbi vide Arch. & Ro. in litera. I. in no.
2 lxxx. & Bald. in. l. j. C. de suffra. Alex. ¶ Itẽ † not. ꝙ doctores debent habere virtutem fortitudinis, & vim fortunæ patienter sufferre. quod not.

SVMMARIVM.

1 *Medici non debent recipere ab infirmis promißionem: & si recipiunt cassantur.*
2 *Aduocati non debent recipere promißionem à clientulo lite durante.*

¶ LEX. IX.

ARchiatri. ¶ Medici, q salariũ cõsequunẽ ex publico, ita ꝑuis sicut magnis seruire tenenẽ: sed salariũ ab infirmis nõ debent recipe-
1 re, nisi cũ sanati fuerint. h. d. ¶ † No. ꝙ medici, nõ debẽt recipere ab infirmis promissionẽ: vt hic. & si receperunt cassanẽ.
2 ff. de var. & extraord. cog. l. medicos. Et sic † aduocati nõ debent recipere promissionẽ à cliẽtulo lite durante: vt. l. quis-
c quis. š. de postu. licitè tamen accipitur, ꝙ eis offertur. ᶜHabẽtes salarium de publico recipientes à seruatis puniunẽ pœna quadrupli, vt in. c. militare. ad fi. xxiij. q. j. Rom. in lit. P. not. xciij. Alexan.

SVMMARIVM.

1 *Doctores requiruntur in approbatione alicuius doctoris.*

¶ LEX. X.

SI quis. ¶ Non debet in locũ magistri defuncti alius subrogari, nisi fuerit approbatus. & licet subrogetur in numerum, nõ subrogaẽ in gra
1 dum. h. d. ¶ † Not. ꝙ septem doctores debẽt aliquem approbare. de quo dixi. š. eo. l. magistros.

¶ LEX. XI.

GRamaticos. ¶ Magistri scientiarũ, qui fuerũt palatini habẽt perpetuam immunitatem ab omnibus muneribus, ipsi & eorum filij, & coniuges. Bart.

De athletis. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Bonus ille præsumitur, qui ter se bene habuit in aliquo exercitio.*
2 *Scholaris ter examinatur antequã doctoretur.*

¶ LEX. I.

AThletis. ¶ Qui tribꝰ prælijs fuerit coronatus, quorum vnũ Romæ fuerit, ex cusatur à muneribꝰ. h. d. ¶ † Ad euidẽtiã præmit
1 te, ꝙ consuetudo erat, & adhuc est: ꝙ qñ fiunt torneamenta, hastiludia & similia, ꝙ ei qui se melius habebat, imponebatur signũ victoriæ aliquod super caput. dicit gl. hic. Si quis fuerit ter coronatus iustè non prece, debet habere im
2 munitatẽ. & vide literã. ¶ † Ex qua no. ꝙ q ter bñ se habuerit in aliquo exercitio, bonus pſumiẽ. ꝙ facit ad multa. & ex hoc inuẽta est cõsuetudo, quod scholares ter examinẽtur. Primò, à suo doctore pſentante. Secũdò in priuato examine. Tertiò, in publico examine. Facit quod dixi. š. ti. j. l. magistros. Hoc fortè non procederet in scholari notoriè perito, qui doctorari debet sine examine: vt dicit. d. Ab. in. c. constitutis. el. ij. de app. facit. c. de Petro. xlvij. distin. & xxiiij. di. c. nullus. & ideo dicit ibi Vgolinus, quòd qs non examinatur qui de curia Romana accipitur: cum tales sint notorij. facit etiam capitulum ad apostolicam. de regulis. & Roma. quia frustra fit demonstratio rei certæ demõstratæ. l. j. ff. de do. præleg. Quod tamẽ intellige, nisi esset data forma, quod in doctorando requireretur examẽ: qa forma esset seruãda. c. cum dilecti. de rescrip. faciũt not. p Ange. & Ro. in. l. hac consultissima. C. qui test. fa. pos. gl. in. l. j. ff. de li. & posth. cum si. Alexan.

De his, qui non impletis stipendijs sacramento soluti sunt. Rubrica.

¶ LEX. I.

IGnominiæ. ¶ Infamia remouet quẽ ab honoribus, non à muneribus & grauamine. h. d.

SVMMARIVM.

1 *Plenum dicitur, quod naturaliter est plenum: non id, quod impletur iuris dispositione.*

¶ LEX. II.

CVm hoc prouectæ. ¶ Missus causariè ante finẽ militiæ cõsequitur immunitatẽ à muneribus: non tñ habet priuilegia veteranorũ. hoc dicit. De quo priuilegio habemus rubricam. ff. de priuile. vete. & hæc lex habet locum in militibus templi. Bart.

1 Additio. ¶ In tex. ibi pleno. ¶ † Not. ꝙ nõ dicitur esse plenũ, nisi id quod naturaliter plenũ est: non autẽ id ꝙ impletur per dispositionem iuris. l. fi. C. de his, qui veniam æta. impetrauerunt. Ang.

¶ LEX. III.

VEteranis. ¶ Duobus modis legitur hæc. l. Primò sic dicit. Priuilegia veteranorũ cõsequitur, qui viginti annis militauerit in le-

a ¶ Doctorari. Et adde quòd acumẽ ingenij multũ operatur, prout dicit. d. Feli. in rubr. de ma. post prin. in versi. qd autẽ alle. Inn. ad hoc sing. in. d. c. cũ in cũctis de ele. alle. in tex. & Imo. in cle. j. de æta. & qualita. & vin. ĩ. c. illiteratos xxxvj. di. dicentẽ facere gl. ĩ. c. mona chus. lxxvij. di. in ver. deuotio. & in c. tñ ex literis. in ver. instructus de res. in inte. q̃ dicũt quòd prudentia, honestas, & ingenium supplet æta tem: quod not. ex quo facit ad multa prout ibi vide. Fe.

b ¶ Qui gerit se ꝑ doc. cũ nõ sit. Adde Bald. in. l. q sub prætext. nu. v. & quod ibi posui in apo. in ver. clericũ š. de sac. san. eccle. dixi post Iac. reb. in. l. grãmaticos. in ver. infamis efficiẽ. de profes. qui in vr. cõstã. lib. xij. dixi post Pano. in c. ij. j. in ver. pœna fal. post Barb. extra de cle. mi. non or. & no. Feli. in. c. ij. loco. in prin. extra de proba.

c ¶ Offertur. Adde Bal. in auẽ. ad hæc. pe. colũ. C. de vsu. vide tñ Areti. j. q. j. nõ est. & xiij. q. v. non sanè.

gione, vel vexilatione: secus si in cohorte. ¶ Ad euidentiam præmitte, ꝙ est differentia inter alā, cohortem: & legionem. l.ij.§.exercitum.& ibi no.s̃.de his, qui no.infa.hoc prēmisso, casus est clarus, ¶ Sed hæc lectura non placet, qa non potest militari in legione, quin militetur in cohorte: cum legio in se cohortē cōtineat. Vnde pone casum secundū aliā lec. secūdū quā.h.d. Qui.xx.annis militauerit in legione, vel vexillatu, ille priuilegia veteranorū cōsequitur.& ideò qui in cohorte militauerit, non habet necesse hoc à principe impetrare. Bar.

Quibus muneribus excusantur ij, qui post impletam militiam, vel aduocationem per prouincias suis commodis uacantes commorantur: & de priuilegijs eorum, & de conductoribus uectigalium fisci. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Rubrica statuti concedens aliquod priuilegium, licet nigrum non dicat priuilegium debetur. Et dicitur rubrica esse de textu.*
2 *Promittens scribere librum, tenetur scribere rubricas.*

Additio. ¶ In rubrica, de primis partib⁹ rubricæ ni
grū non tractat: sed tantūmodò de condu-
1 ctoribus vectigaliū.& sic de vltima parte. † Et sic facit ad.q.
cōiuncto nigro, ꝙ si in statutis reperiatur aliqua rubrica con
cedēs aliquod priuilegiū: præsupposito, ꝙ nigrū nō faciat ali
quā mētionē de eo in tex.tū virtus rubricę est tanta, ꝙ illud
priuilegiū cōsequař ille, cui cōcessum est. ¶ Pro hoc facit gl.
quæ in procemio sexti.vbi glo.dicit rubricas esse de tex. Et
2 ideo † qui promisit tex.scribere: teneř etiā scribere rubricas.[a]
a ¶ Adde quæ dixi in auř.de incest.nup.vbi de hoc.Ang.

SVMMARIVM.

1 *Conducens uectigal publicum habet immunitatem.*
2 *Dictio haud, cum aspiratione ponitur pro non.*

NOn alios. ¶ Principales conductores, nō
conductores conductorū vecti
1 galiū, habēt immunitatē.h.d. ¶ † No. ꝙ hi, q̄ con
ducūt vectigal publicū habēt immunitatē. Itē ꝙ
2 hęc dictio haud.poniř ꝓ nō: vt hic. Sed † tūc debet esse cū as-
piratione: de quo tangitur per glo.ff. de sol.l.j. super versi.
controuersia. & in corpore de non alien.§. si verò in perpe-
tuum.versi.ijsdem pœnis. Bar.

De libertinis. Rubrica.

COnditio. ¶ Libertini non habent excusationem à muneribus.h.d. Sed opponitur suprà. si seru⁹, vel liber ad decur. aspi. lege.j. Sol. ad honores & dignitates non possunt vocari.vt ibi sed ad munera, & ad alia grauamina bene possunt vocari.

De infamibus. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Nobilis condemnatus de falso, qui ex forma statuti perdit nobilitatem, remanet nobilis quantum ad maioritatem pœnarum.*

INfames. ¶ Personæ infames remouentur
b à dignitatibus[b] non à muneribus
1 realibus, vel personalibus.h.d. ¶ † Et per hanc di
co ꝙ licet quis fuerit cōdemnatus de falso, ꝓpter
ꝙ desinit esse nobilis ex aliqua.l.vel statuto: tamen adhuc remanet nobilis, quātum ad maioritatem pœnarum, & ad ea in quibus nobiles magis grauantur, q̄ plebeij. de quo dixi in.l. j.j.de digni. Bart. Vide Bar.in.l.j.antepe.col.j.de dignitatib⁹. & idem dicebat Ro.in.l.si quis in graui.§.de his.ff.ad Syl. ꝙ vbicūq; aliquis magnus nobilis efficitur ex forma statuti popularis, prout est florentiæ: ꝙ dicitur amittere nobilitatem quo ad commoda non quo ad incommoda. Et ideò si delictū committeret, puniretur, vt nobilis. ꝙ sequitur Aret. in suis maleficijs.versi. in Casum Sempronij.in vltima col. Alex.

De reis postulatis. Rubrica.

REos criminis. ¶ Pendente processu criminali, non potest quis ad honores vocari.hoc.d.facit.ff. de mune.& hono.l.reus delatus. Limita tū hāc.l. vt per Host.

a ¶ Rubricas. Adde Fel.ĩ rub.de accu. circa prĩ.ver.vtrū aūt.cū seq. Tu vide ad hoc Bald., in Rubr.s̃. an seruus. ex suo fac.d.Iaso. may. post Aret. Alex.& scribē.ĩ.l. j.ff.si cert. peta. & ipsum.ĩsti. de acř. rub.col.j.c.j.nu.1. & ꝙ ibi posui in addi. ad ipsum. in ver.sunt aūt tales. extra, vt li. nō cōtest.post Pano. in proœ. rex pacificus, nu.2.in ver.rubricas.post Phili. Frā.in ꝓœ.§. sanè nu.7.in ver. decretis.lib.vj.& no.Fe. c.j.col.xx.versi.q̄ sunt rubricę.&.c. ex parte.co.xviij. ver.quę sunt in decretis.extrà de rescrip. li.vj. Panor. consi.xvj.volu.ij. & Ro. consil.ciiij.

b ¶ A dignitatib⁹. adde Ludo.in fin. ver.infamia.versi. quęro nūquid. vū diciř infamē sustinere in dignitate pctm̄ est: in Spec. in ti.de disp.§. iuxta.versi. infamis em̄. & adde Paul. de caſ.ĩ cōsi.cxcvj.

c ¶ Tacētis. Adde Feli. in .c.nōne, de pręsum.ĩ.j. col. in ver.in gl.si cū plu. ver.seq.

d ¶ Per epl'am. Tu dic verū, si fili⁹ est maior.xxx.an.aſs requiritur, ꝙ pn̄s cōsentiat. Ita sing. dicit Bald. in auř. causamq̄.in vl.co. ver.extra q̄rit hic pet.C.de episc.& cle.adde Lud.Pō. in fin.ver.consensus.ver.gl.ordi.

& Io.an.in.c.meminimus.de accusa.per tex.in.c.omnipotēs eo.tit.& facit pro determinatione.q.Bal.in rub.de condi. ob tur.cau.& vide Ro.in litera.O.nota.xxj.Alex.

De his, qui in exilium dati, vel ordine moti sunt. Rub.

¶ Super rubrica dic, vt plenè examinaui.ff.de his, qui notā. infa.l.quid ergo.§.pœna grauior.& etiam in glo.Bart.

SVMMARIVM.

1 *Confinati non possunt eligi ad honores.*
2 *Doctores confinati & reuocati non habent priuilegia collegij.*

1 QVibus. † ¶ No.hanc.l.ex qua not.ꝙ confi-
nati nō possunt eligi ad honores du
rante tempore confinationis: & hanc.l. vidi exa-
2 minari de facto, quando † quidā doctores fuerunt
confinati Bononiæ reuocati per dn̄m Hosti.legatum qui fuerunt in matricula doctorum de collegio: an possint esse de collegio & priuilegium collegij habeant, vel consequi possint? dic ꝙ nō.vt hac.l. Confinati frāgentes confinia, an pœna mortis sint digni? dic ꝙ non, vt per glo.& Bald. Insti. quibus modis ius pa.pot.sol.§.serui autem.& qua pœna puniantur, vide in.§.quisquis.in.l.aut facta.de pœnis.Alex.

De filijsfami. & quemadmodum pater pro eis teneatur. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Consentire dicitur pater in casu huius.l.eo ipso, quòd non dissentit.*
2 *Consentire quando quis dicatur ex sola præsentia.*
3 *Pater consentire potest filio per epistolam, & consentiendo obligatur in solidum.non consentiendo, obligatur de peculio.*
4 *Pater qui adoptat filium, qui factus est decurio.dicitur ei consentire.*
5 *Pater ratione consensus: quādo obligetur pro filio reipublicæ & priuatis.*

PAtrem. ¶ Qui cōsentit decurionatui filij emancipati, nō obligatur: secus si ille filius erat in potestate: & ille videtur cōsentire qui non dissentit.h.d.

1 Additio. † ¶ No.ex hac.l.ꝙ consensus in hoc articu
lo inducitur eo ipso, quòd quis non cōtra-
2 dicit, † interdū non diciř consentire: nisi expresse consentiat
pręsupposito, quòd actui sit pręsens, & se subscribat tanq̄ teſtis.l.Caius.de pig.act.& ibi no.& de re.alie.nō alie.l.distrahēte. Et hoc vbicūq; actus, q̄ cōtrahitur exerceri pōt me inuito: tunc si sum præsens non videor consentire: vt no.in.l. Caius.
Itē videtur quis consentire, vbicunq; actus, q̄ geritur tēdit in
c fauorē tacentis[c].l.ij.§.voluntatē.solu.mat.& plenè per Dyn.
in.c.qui tacet.de reg.iur.in.vj.sed vbi tendit in odiū: non intelligitur consentire: vt.d.l.fallit fauore reipu.vt hic, & .ff. de
3 decurio.l.honores.§.fi. Poterit † etiā pater cōsentire filio per
d epistolā.[d] vt.d.l.honores. ¶ Itē cōsentiendo obligař in solidū
l.si filiusfami.de admi.re.ad ciui.perti.non consentiēdo obligatur de peculio, de quo vidimus in.l.j.s̃.de decu.ff.ad muni.
4 l.ij. † ¶ Dicitur aūt pater filio cōsentire cū adoptauerit eum,
qui erat factus decurio.l.lucius.§.idē respondit.ad munici.Il
5 lud † tamen scias, quòd licet pater obligetur pro filio ratione
consensus: est verū reipu.non autē priuatis personis, si eas in officio damnificasset.l.ij.ad munici. Idem tamē est etiā in priuatis, si recepit à filio literas, & non contradixit, sed literis receptis nihil dixit: nā tūc videtur approbare contractū.l. si filiusfa.la.j.ff.ad Mace.in cle.j.de procu. vbi est hodie casus in simili. Sed in filio est casus in.d.l.si filius. Item si filius est inhabilis ad officium, pater non tenetur pro eo.s̃.de mu.& ho. l.ij.& .l.lucius.§.idem respondit.ad munici.Ang.

CVm appellasse. ¶ Appellare à nominatione facta de filio est consentire.hoc dicit. & not. glo. huius.l. quæ est super versi.ostende.

SIhi qui. ¶ Filius in potestate cum patre ad idem munus vocari non debet: secus si sit emancipatus. Barto.

SIne periculo. ¶ Pater nō teneř pro filio curatore creato: sed qui eū nominauit, tenetur.h.d. Barto.

De periculo successorum parentis. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Filius, qui incepit studere patre uiuente: an eo defuncto debeat studere de bonis communibus.*

¶ LEX. I.

¶ LEX. I.

SI de proprio. ¶ Onꝰ dignitatis quæsi tę filio p patrē, transit ad heredem. h. d. ¶ † Hæc. l. facit ad. q. si filius in-
1 cipit studere de voluntate patris: an mortuo pa tre debeat pficere studiũ cõibus expensis? De hac quęstione vide per doct. & Bal. in auț. ex testamento. & in. l. si emancipa ti. C. de colla. per dyn. in. l. j. §. sed an id. ff. de colla. bo. De secunda quæstione vide Bal. vbi proxi. & Bart. & Bal. in. l. pe. ff. sol. ma. aliquid in. l. filia. fami. erc. Alexan. Item an expēsæ doctoratus debeant fieri de cõmuni. Item si filius despõsauit vxorē viuente patre: an expensæ nuptiarũ debeāt fieri de cõmuni? facit. ff. de mune. & hono. l. si filiũ. §. idē scripsi de quo dixi plenè. ff. de col. bo. l. j. §. nec castrense. hic non sunt alia.

De mulieribus & in quo loco &c. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Mulier nupta Romæ, nõ potest compelli ad munera in ciuitate originis.*
2 *Mulier uocatur ad honores & munera personalia.*
3 *Mulier subit onera patrimonialia, in loco patrimonij.*
4 *Mulier sortitur forum uiri.*
Quid in sponsa & uidua?
5 *Mulier ex persona uiri, an dicatur ciuis, comitatensis?*
6 *Munus propriè dicitur, quod necessariò subimus lege, uel mero imperio eius, qui habet potestatem.*
7 *Munera personalia. quæ sint?*
8 *Honores, qui prohibeantur habere.*
9 *Honor cum administratione minoribus concedi non potest, sed sine sic. & nu. 18.*
10 *Honor cum administratione mulieribus nõ competit: sed sine sic.*
Et quando cum administratione?
11 *Munera habentia dignitatem annexam, quæ dicantur?*
12 *Honores habentes annexam dignitatem non possunt indici, nisi ciuibus & incolis.*
13 *Immunitas à muneribus concessa non porrigitur ad munera habentia dignitatem annexam.*
14 *Dignitas annexa officio, quòd non ramaneat eo finito, si officium est temporale.*
15 *Munera sordida dicuntur habere ãnexam uilitatem.*
Vile est, quod uile reputatur.
16 *Munera sordida, quibus indicantur?*
17 *Munera, quæ non habent honorem, neque dignitatem, quæ sint? & quibus indicantur?*
19 *Mulieres, quorum munerum sint capaces?*
20 *Cogi, an quis possit ad duplex officium? remissiuè.*
21 *Pecunia, an possit se redimere ille, cui iniungit aliquod officium? remissiuè.*
22 *Munus patrimoniale propriè dicitur, ubi uertitur sumptꝰ: & est triplex.*
23 *Munus patrimoniale, ne subeant, qui excusentur?*
Præstatio per capita impouitur pro salarijs rectorum ciuitatis.
24 *Collectam, quis imponere possit?*
25 *Ciuitas, quæ debet mittere mille homines in ciuitate: an tale onus sit impositum personis, an rebus? remissiuè.*
26 *Vsurario & forensi imponitur collecta.*
27 *Collecta dicitur quæ non habet certam formam, sed uariatur secundum superioris uoluntatem.*
28 *Collecta, quibus imponi possit?*
29 *Collecta qualiter imponatur?*
30 *Collectæ munus an diuidatur in sordidum, & non sordidum?*
31 *Mobilia & immobilia æstimantur quando collecta imponitur.*
Et qualiter fiet ista æstimatio? remissiuè. & à quo tempore incipiet habere effectum.
32 *Collecta, quòd non possit imponi ecclesiæ, nec clericis.*
33 *Ciuis pro possessionibus alibi positis, an teneatur in propria ciuitate soluere collectas?*

¶ LEX. I.

EAm quæ. ¶ Mulier ĩ loco domicilij mariti subit munera personalia: patrimonialia verò ĩ loco, in quo est patrimonium. h. d. Diuisio per septem: & etiam casus est clarus ¶ Ante, q̃ vltra procedã pro declaratione, q̄ro, quare dicit, si non in vrbe Romana &c. gl. expõit dupliciter: & tene primũ, scilicet in vrbe Rom. ē tãta copia mulierũ & hoĩm, q nõ est necesse vocari
1 ad munera mulieres aliũde veniẽtes. † Nõ tñ intelligas, q mu
lier nupta Romæ possit compellt ad munera & honores ĩ ci
uitate originis propriæ: qa p hoc auocaretur a seruitio viri
(quod eē nõ d3) sicut nec liberta nupta cõsensu patroni de
bet operas, per quas auocet à seruitio viri: vt. C. de ope. liber.
2 l. liberte. & ff. de ope. lib. l. sicut. ¶ † Hoc pręmisso not. quòd
3 mulier põt vocari ad honores & munera personalia. ¶ † Secũ
dò not. q mulier subit munera patrimonialia ĩ loco patrimo
4 nij. ¶ † Item no. q mulier sortitur forũ viri[a]: vt. j. de dig. l. mu
a lieris. Sed opp. ff. ad muni. l. ea, quæ. solu. ibi loquitur in de-
sponsata: hic in nupta. Et id quod dicitur in nupta, idē in vi-
dua: vt. ff. ad muni. l. filij. §. vidua. ¶ Item not. quod. s. dixi in
desponsata. Idem in ea q̄ nupta esset, non de iure. l. fi. §. item
rescripserunt. ff. ad mu. Idem in ea, q̄ nunquam habuit virum
siue virgo, siue corrupta: vt. l. pen. §. fin. ff. ad munic. & hic in.
5 j. gl. ¶ An † autē mulier ex persona viri, dicat ciuis, vel comi
tatẽsis: dixi plenè in. d. §. itē rescripserũt. ¶ Item opp. q mu-
lier nõ vocetur ad honores, vel munera psonalia: vt. ff. de mu.
& ho. l. iij. §. corporalia. gl. soluit. & ideò dic vt in ea, & . j. dicã.
¶ His ergo præmissis, quia hic fit mẽtio de mu. & hon. patri
monialibꝰ, & psonalibꝰ q̄ ĩponũt tã masculis, q̃ mulieribꝰ: iõ
materiam munerum hic tractemꝰ: quorũ diuisionē ponit gl.
super rubrica. s. de excu. mu. ponit Cy. latius. l. volũtariè. s. de
exc. tut. Gul. multo latiꝰ in. l. neminē. s. de sac. san. ecc. Ego au
6 tē vltra oẽs hic multa dicã. ¶ † Sciendum est igitur, q munus
dicitur tribus modis. ff. de verb. sig. l. munus tribus. sed pro-
priè munꝰ dicitur quod necessariò subimus lege, vel mero im
perio eius, qui habet potestatem. vt. l. munus propriè. ff. de
ver. sig. Et istud munꝰ diuiditur per Iurisconsul. in. l. fi. in prĩ.
ff. de mu. & ho. Quia munerum quædam sunt personalia: quę
7 dam munera patrimonialia: quędam sunt mista. ¶ † Assu-
mo primũ mẽbrũ personaliũ. Quędã habẽt honorē annexũ,
& appellant honores: vt hic in tex. Quædã habent vilitatem
annexã: & appellantur sordida: vt. l. sordidorũ. s. de excu. mu.
& . l. maximarũ. Quædam non habent nec honorem, nec vili
tatem & ista appellantur munera simplicia: vt hic in tex. & su
pra in multis rubricis. ¶ Circa primum. s. de munere habente
dignitatem annexam, dic q est honor: scilicet administratio
8 reip. cum dignitatis gradu: vt. l. honor. ff. de mu. & ho. ¶ † Sed
quęro, q prohibẽt habere honores? rñ. qdã propter delictum
vt infames de iure, vel de facto: vt. s. de infa. l. j. & de his, q non
imple. sti. l. j. & . s. de de cur. l. nec infames. s. de reis post. l. j. &.
9 j. de digni. l. ij. ¶ † Item nõ põt cõcedi minoribꝰ iste honor cũ
administratione: sed sine administratiõe bñ põt cõcedi: vt. s.
de mu. et ho. nõ cõti. inter patrē & filiũ. l. j. in fi. & . ff. e. l. ad rem
pu. & de excu. mu. l. sextũdecimũ: in prin. & . l. spurij. §. j. ff. de
10 decu. † Sed an possit cõcedi mulieribꝰ. tex. hic videt dicere, q
sic quãdo dicit honores. In cõtrariũ facit. l. fœminæ. de regu.
iur. l. iij. §. corporalia. ff. eo. Sed honores sine administratiõe si
b ne dubio cõpetunt mulieribꝰ[b]: vt. l. j. & . l. mulieres. j. de. dig. &
. l. impialis: C de nup. & . ff. de sena. l. fœminæ. Honores verò
cũ administratione nõ repio in iure cõcedi mulieribꝰ, nisi ho
die de iure cano. Abbatissę monialium: Itē mulieribus, quæ
sunt ministrę sororũ tertij ordinis sãcti Frãcisci. Itē mulieribꝰ
præcellẽtibꝰ, vt in Reginis, & in Comitissis, q̄ quãdoq; succe
dũt in comitatu ex cõsuetudine, vel ex priuilegio sibi dato.
Nõ ob. s. de arbi. l. fi. & hic. in. iij. gl. & ita de facto videmꝰ in re
11 gina Ioãna, Regina hierusalé, & Sicilie. ¶ † Sed q̄ro: q̄ dicãt
ista munera, q̄ habẽt dignitatē annexã? & Gul. in. d. l. neminē.
ponit exẽplũ quãdo aliqs cõstituit iudex, qbꝰ iudicibus debe
mus honorę: vt. l. ij. ff. de in ius voc. & . ff. de iudi. l. pars literarũ
& melius. s. quãdo prouo. non est ne. l. oēm honorē. sed certè
ego video, q multa sunt officia. vbi nulla est iudicãdi ptãs: tñ
habẽt honorē & dignitatē annexã: vt sunt illi q p̄sunt cubicu
lo Principis: vel agẽtes in rebus, & similes. de qbꝰ habes. j. lib.
xij. Dico ergo, q illud officiũ habet honorē & dignitatē anne
xá, quod sic reputat in ciuitate. vñ põt esse, q idē offm̄ alibi re
putat honor, & alibi nõ: vt. l. munerũ. circa prin. ff. e. nec req-
rit, q habeat ptãtē iudicãdi: sed solũ sufficit, q sic reputet in ci
uitate. Et sic videmꝰ in ista terra. s. in Capitaneo partis guel-
phæ: q licet nullã habeat iurisdictioné, tamen honor reputat.
Vbi tamē nõ apparet qualiter in ciuitate pro honore reputa
tur: dico, q illud officiũ habet honorē & dignitatē annexam,
q habet potestatē statuendi p se, vel cũ socijs: vt dicimus in de
curionibꝰ, q sunt in dignitate: vt. s. de decur. l. iij. et. iiij. vel si
habet potestatem iudicandi: vt. l. cui muneris. ff. de mu. & ho.
12 ¶ † Item aduertendum est, quòd isti honores nõ possunt in-
dici, nisi ciuibus & incolis: vt. s. qui pro sua iurisdictione. l. j.
13 & hic. Itē † vacatio simpliciter concessa nõ porrigitur ad mu
nera ista, quę habent dignitatem annexam: vt. d. l. cui muneris
14 & quod not. in. l. vacuatis. s. de decu. ¶ † Sed q̄ro an talis digni
tas remaneat finito officio? Respondetur, si officium est tem-
porale, non remaneat dignitas finito officio. vt. l. j. s de excu.
mu. nisi aliter sit lege expræssum. & facit quod nota. per In.
15 extra de prębē. in. c. de multa. in fi. ¶ † Venio ad secũdum: &
dico, q aliud est munꝰ, q habet in se vilitatē annexã, q appe
lat munꝰ sordidũ. & istud est illud, q cõsistit in officijs vilibꝰ

a ¶ Viri. Adde Feli. in. c. dilectus filiꝰ. de rescri. & . d. Soc. in cõs. xij. ĩ. c. qm̄ in p̄sentiarũ. versi. & nõ solum clericus. circa me. ĩ. j. par. char. xvij. & in cõs. xxxvj. ĩ ci. rectè ac maturè. vers. cũ ergo. circa fi. in. d. parte char. lxxj.

b ¶ Cõpetũt mulieribus. adde illum in. l. j. j. de dig. lib. xij. & Pau. in. c. dilecti filij. nu. ij. & quod ibi posui in additio, ipm. ĩ ver. in muliere. extra de arbi.

dicit Guili.quorū multa nominantur in.l.maximarū.§.de excu.mu. Tu dic clarius,ꝙ sicut illud est honor, quod reputať honor:vt.s.dixi:ita id est vile,quod reputať vile. & pro hoc facit.j.de susce.& arca.l.humilioribus.Et ideo potest esse, ꝙ idem officium alibi est vile:& alibi nõ:vt.d.l.fi.in prin.& potest,ꝙ idem officium respectu causæ dicitur vile,& non vile. Nam ego vidi multos valentes viros quærentes eleemosynas pro pauperibus:& non est vile respectu causæ. Facit.s.de sa.san.ec.l.ad instructiones,et.l.priuilegia.ibi, humanitatis no-
16 stræ.&c.¶†Itē quæro, quibus possunt indici ista munera sordida?Respondeo nunꝙ indicūtur hominibus positis in dignitate:vt.l.humilioribus.j.de suscept.& arca.sed contra hoc facit.l.maximarū.§.de excu.mu.prout.ibi excusat quasdā dignitates præcellentes. Sol.illud verū in muneribus sordidis, quę etiam patrimoniū respiciūt:vt ibi patet,&.j.dicam,dum tractabo de patrimonialibus & mistis.hęc loquitur de muneribus sordidis meris personalibus:alia verò etiam infamibus possunt indici:vt.s.de infa.l.j.& de his, qui non imple.stip.l.j.cum seq.Limita per Bar.in.l.j.de auro coronario. Quid in scholaribus studentibus in proprijs domibus?dic idem secūdū Bar.in.l.j.qui ętate se excusant.& .l.medicos. & quod ibi no.s.de professo.& medi.in versi.itē quæro aliqs.Adde Bal.in.l.ij.sine censu vel reli.& Bal.ī.l.placet.C.de sacro san.eccl. vbi dicit,an possint collectę īponi forensibus,pro reb⁹,quas tenent ī ciuitate collectāte:determinat,ꝙ nõ .de quo per eundem in.l.rescripto.§.fi.ff.de mune.& honoribus.vide Bar.in.l.forma.§.illam.de cēsi.Et an forensis posit conueniri in lo-
17 co,vbi habet suas possessiones & terras.Alex.¶†Item quæro,an possint indici minoribus?puto ꝙ sic:si possunt illa officia expedire.argu.s.quieta.l.j.Si enim conceditur in hoc priuilegiū scholaribus[a]:ergo in cõtrariū est ius commune. Nec obst.l.ad rempu.ff.eo.quia ibi loquitur in munere,quod habet administrationē,in quo si cõcedereť minoribus,esset periculū propter imbecillitatē cõsilij.& ideo dicēdū est,vt dixi ī
18 præcedētibus, An autē mulieribus possint indici?dic,vt statī dicam.¶†Venio ad tertium.s.ad munus,quod nõ habet honores,nec dignitates annexas.Exemplum,quando nõ reputatur honor,nec vilitas:vt ī legato & eē susceptorē pecuniæ pub. & si.& ab istis nõ excusať aliqs ꝑpter dignitatē.ar.ff.de excu.tu.l.propter magistratū.Itē nec propter infamiā,vt.l.j.§. de infa.Itē nec propter minorē ętatē,nisi ī administratione versaretur periculū:vt.s.proximè dixi.¶ An autē possit cõcedi mulierib⁹ hic videť tex.ꝙ sic:ibi,qñ dicit,munera. In cõtrariū videť.l.iij.§.corporalia.ff.eo.Breuiter dic,ꝙ tex.iste solēniter loqť.dicit enim de munerib⁹,quorū sexus capax est
19 Puto†aūt mulieres eē capac. oīs officij,ꝑ quod earū pudicitia nõ lædať.verbigratia:sicut pōt præponi in ciuitate vn⁹ medic⁹,q iudicet de vulnerib⁹.vt dicā.j.de pōde.auri.l.j.Ita posset pręponi vna mulier,& plures,q̃ haberēt iudicare vtrū mulieres essent prægnātes vel virgines,vel nõ:vt.ff.de vē.inspic.l.j. Itē,sicut pōt ꝑponi aliqs,q denūciet malefi.vt ī auť.de leoni. ita possit ꝑponi mulier,vt denūciet maleficia aliarū mulierū, quę in notitiā masculorū nõ pñt puenire:quia aliqñ sciūt de his pl⁹ ꝙ masculi.& sic de similib⁹,per q̃ earū pudicitia nõ lædať. Ab istis aūt munerib⁹,multi hñt excusationē,& vacatio-
20 nē:qdā à lege:qdā ex priuilegio.ꝙ videte ꝑ vos.¶†Itē quęro, vtrū quis possit cogi ad duplex officiū?dic vt.s.quē. ad . ciui.
21 mu,īdi.l.j,& aliâs plenius dicā.† Item q̃ro,vtrū ille cui iniungiť tale officiū,possit se pecunia redimere?dic,vt.l.istud.s.de
22 excusa.mu¶†Venio ad secundū principale mēbrū.s.de munere patrimoniali.& hic aduerte:qa propriè diciť munus patrimoniale,vbi vertiť sumpt⁹:vt.l.munerū.§.patrimoniorū. ff.eo.Et istud diuidiť tripliciter.Quãdoq; sumpt⁹ īponiť per sonę tm̄,nulla habita cõtēplatione patrimonij:vt qñ imponiť pręstatio,ꝑ capita.Quãdoq; īponitur habita contemplatione patrimonij,vt quando īponitur per solidū,& librā.Qñꝙ imponitur rebus nulla habita contemplatione personæ
23 ¶†Circa primū,qñ imponiť per capita,de hoc habetis.ff.de censi.l.ætatē.&.s.de anno.& trib.l.j.& ibi ī rubrica . et ab isto nõ excusantur aliqui,nec propter sexum,nec ꝑpter ætatē:nisi aliter se habeat cõsuetudo prouinciæ:vt.d.l.ætatē.ff.de censi.Et istā præstationē solū debēt facere rustici:nõ autem ciues de iure cõi:vt.j.de cap.ci.cēsi.exi.l.j.lib.xj.Et ista ꝑstatio ꝑ capita debet īponi pro salarijs Rectorū ciuitatis ꝑ parte:vt.d.l.j.s.de anno.& trib.Et istud on⁹ debet qs subire ī loco,ī quo est ciuis & incola:prout statim dicā in sequēti mēbro.¶ Venio ad secūdū,& dico:ꝙ qñq; imponitur ꝑsonæ pro rebus, habita cõtēplatione patrimonij:& istud in vulgari appellatur
24 collecta:vt dicit gl.ī.l.rescripto.§.fi.ff.e.¶†Quęro hic primò qs possit collectā imponere[b]?Rñ.aut imponiť propter neces-

a ¶Scholarib⁹.Tu vide de hoc Iac.rebu.ī.l.nec ipi.nu.1.s.de inco.& vbi qs domi.habe.videatur.

b ¶Imponere.vide Fel.ī.c,cū dilecta.de rescrip.ver.singuli.Adde istū in.l.vna.nu.2.& ꝙ ibi posui in apo.ad ipsum,in ver.collectas.s.de sup indi.

c ¶Librā.Adde In.in.c.grauē.de sen.exc.& vide dom.Alex.ī.d.§.actor.ar.ī tex ꝑut ipse se remittit,ī.l.xj.co.ī fi.ver.q̃rit successiuē Bar.cū cõcor.nonnullis ibidem per eum signatis.

d ¶Imponi.Adde d.Alex.de Imo.in cõs.l.xviij.ij.parte vbi plenè loquiť.

e ¶Ex consuetudine.vide.d.Alex,de Imo.cõsulentē cõtra Bar,in cõsi.suo.ccx.inci.viso in.v.&.vj.co.Ita ēt refert & sequtur do.Ias.may.ī.l.de qb⁹.in xxviij.colū.de le.Et dic ꝙ imò videť sufficere cõsuetudo antiqua, si ponderes Bar.ī.l.j.de aur.coro.libro.x.quę cõsuetudo est .x.an.secūdū Panor.ī.c.fi.x.co.de consue.

f ¶Clericis& ecclesię.adde,ꝙ posui ī aposti.ad istū ī.l.placet.num.14.in ver.pro rebus ecclesiæ.s.de sa.san,ec.in.ij.sec.

sitatē ciuitatis:& pñt ipi ciues imponere:vt no.in.l.j.§.pe.ff. ꝙ cuiusq; vni.et probať.s.de ope.pu.l.oēs.s.de immu.ne.cõc. l.fi.Aut īponiť ob publicā vtilitatē,& nõ pōt īponi sine expssa licētia prīcipis,vt.s.de excus.mune.l.placet.&.s.de supi dicto.l.j.vnde si qdā ciuitas vellet imponere collectam,vt donaret principi:non posset de iure,sed de facto sic. Prædicta vera sunt in ciuitate,quæ recognoscit superiorē:sed si essent ciuitates liberæ,et non recognoscētes superiorē,possent,imponere quo modo sibi placet.Barto.

Additio.

¶Not.per Bar.in.l.j.ꝙ cuiusq; vni.no.& aliquid in.l.iiij.§.actor.& ibi scripsi.ff.de re iud.& in.l.placet.C.de sac.sanc.eccl.& an dñs possit īpone
25 re vasallo per Bald.in.l.pen.C.de bo.quę lib.†Quid si ciuitas debet mittere mille homines in exercitu:an sit onus impositum personis:an verò rebus?vide Bal.in.l.etiam.in fi.de exe.
26 rei iu.Itē†vsurario forensi imponitur collecta.Bal.in.l.etiam.
27 in pe.colū.ff.de exe.rei iu.Itē † collectę dicūť q̃ nõ habent certam formam,sed variantur secundum volūtatē supioris: vt no,Bal.in.l.fi.C.sine censu,vel reliquis.¶ Item collecta im
c ponitur per solidū & libram[c].Adde glo.in.l.sancimus.la.j.in
28 ver.per æquatio.C.de aduo.diuer.iudi.Alex.¶†Sed quæro cui possit imponi hæc collecta?Respondeo.ciuibus,& īcolis tantum.vt.d.l.rescripto.ff.eo.in fi.Et ideo.si forensis possideret in territorio vnius ciuitatis,nõ posset sibi imponi collecta quia cū imponatur personę,licet pro reb⁹:& ꝑsona nõ est sub
d dita:nõ pōt sibi collecta imponi[d]:vt.d.l.rescripto.in fin.&.l.libertus.§.sola.ff.ad mu.¶ Fallit in vsurario.¶ Item fallit in ciuitate,q̃ de hoc habet priuilegiū:vt.d.l.munerū.§. patrimoniorū.ff.de mu.& ho.¶ Item fallit in ciuitatibus,quæ hoc ha
e bent ex consuetudine[e],cui⁹ contrarij non extat memoria,quę habet vim priuilegij.vt.l.hoc iure.§ .ductus aquæ.ff.de aqua quotidia.& æsti.¶ Itē fallit in ciuitatib⁹,quæ fecerūt sua prædia tributaria propter collectā:sed tunc debet imponi rebus
29 non personis.& ideò cadit in sequenti membro.¶†Itē quæro,qualiter imponitur ista collecta?& glos.in.l.j.s.de apo.pu. dicit.ꝙ imponitur magnis & paruis per solidū & librā:vt q plus habet,plus soluat.Et ꝙ ibi dixi:fallit,si imponatur pro salario Rectoris:vt.s.proximo membro dixi.¶ Fallit etiam
30 in casu,quem statim dicam.†¶ Quæro ergo,vtrū istud mun⁹ diuidatur in sordidū,& non sordidū?Gul.dicit ꝙ sic:vt puta si imponeretur collecta pro redimendo aliquo munere sordido,diceretur munus sordidum aliâs secus.Certè licet de iure communi munus nõ possit redimi pecunia:vt.l.illud.s.de excu.mu,cum si.tamē si hoc contingeret fieri authoritate superioris,fateor dictū.Gul.& tunc ad istam collectam soluendā nõ tenerentur hi,qui nõ tenebantur ad munera sordida:aliâs alter pro altero grauaretur.contra.l.j.vt nullus ex vica.pro ali.debi.&c.& sic tunc non imponeretur collecta per solidū
31 & libram.¶†Item quęro pro imponenda collecta, quę res ęstimabuntur?Respondeo omnia mobilia & immobilia:vt.ff.de censi.l.forma.&.s.de immu.ne conce.l.fi. ¶ Sed quæro, qualiter fiat ista æstimatio?dic,vt in.l.susceptores.j.de suscep.& arca.¶ Sed quæro,à qua parte incipiet habere effectum ta
32 lis æstimatio?dic,vt in.l.j.s.de apo.pu.¶†Item quæro, vtrū
f collecta possit imponi clericis et ecclesiæ[f]?Respondeo:expręssis apparet,quòd non,cùm debeat imponi personæ subditæ.& ecclesiæ.& clerici non sunt nobis subditi:ergo &c.hodiè declaratum est per auť.Item nulla communitas.s.de sac.
33 sanc.eccl.¶†Itē quęro,aliquis est hic ciuis & alibi habet possessiones:vtrū pro possessionibus alibi positis cogať hic soluere collectas?glo hic dicit,quòd nõ:qa secūdū hoc alibi solueret tributū,& hic collecta:ꝙ esse nõ debet.Et secūdū hoc sequiť,ꝙ si esset res,pro qua nõ solueret tributū,vel collecta alibi.ꝙ hic cogi possit ad soluēdū.Et ita intelligūt qdā istam gl.q̃ si simpliciter loquereť,dānant eam.Sed ego puto,ꝙ glo. verū dicit.Nā pro possessionib⁹ tributarijs non debet solui collecta alibi:vt.l.priuatæ.& de excusatione munerum.

Additio.

¶Vide Ioā.an.ī.c.j.de īmu.ec.lib.vj.& ibi Domi.de san.Gemi.& doc.in.cle.j.§.sanè. de iure patro.& Io.Cal.in consil.x.ꝙ ponit in tit.de cõsi.et incipit,factū super quo cosiliū petitur tale præsupponitur. Alex.¶Sed alibi non soluereť tributū:tunc dicit Gul. Aut imponiť collecta ab eo,q habet iurisditionē vniformē ī omni loco,vt à Principe:& tunc deberet soluere qs pro reb⁹, quas habet vbiq;.Cõsuetudo italiæ se habet,ꝙ forēsibus posidēti b⁹ ī territorio soluať collecta Adde Bal.ī.l.etiā.ī penul.col.C.
34 de exec.rei iu.Alex.¶†Aut īponiť à ciuitate:& nõ pōt extēdi collecta pro rebus,quæ sunt extra territoriū.argu.ff.de Iuris.om.iu.l.fi.& de bo.autho.iu.pos.cū vnus.§.pen.& fin. ꝙ est notādū.Tñ in ciuitatib⁹ italiæ,cū q̃libet ciuitas habeat cõ-

suetudinem

ſuetudinem imponendi collectas,etiam forenſibus poſsiden
tibus in territorio,non eſt dubium,ꝙ pro rebus alibi poſitis,
ꝗ in ciuitate originis,vel domicilij,non debeat ſoluere:aliâs
fortè poſſet compelli etiam pro his,quæ habet extra territo
rium.ar.l.fi.ff.de decre.ab or.faci.Bart.

Additio. ¶Hoc firmat Io.And.in.c.j.de immu.ec.
lib.vj.&,ibi Domi.& doct.in.d.cle.j.& vi-
de.l.ij.§.patrimoniorũ.&.l.reſcripto.§.ij.& ibi glo.& Bart.
ff.de mu.& ho.& habetur in aut.item nulla communitas.ſ.de
epi.& cle.in.c.j.de immu.eccle.in.vj.& ibi Ioan.& plenè Bal.
in.l.iij.& Salyc.C.ſine cenſu,vel reliquis.& Angel.in.l.iiij.§.
actor.in.iij.col.ad finem.& ibi etiam do.Alex.ff.de re iudic.
35 Alex.¶†Item quæro,quis excuſetur ab iſto munere:reſpõ-
deo,nullus regulariter,vt hic.&.§. patrimoniorum.&.l.j.ſ.
quẽadmo.mu.ciui.in princi.de mu.patri.l.ij.Fallit in docto-
ribus actu legentibus:vt.l.medicos.& ibi no.de profeſ.& me
di.¶Item fallit in officialibus ſecundum diſtinctionẽ,quam
36 poſui.ſ.de immuni.ne conce.l.fi.¶†Item quærit gl.pro fun
a do dotali,quis ſoluet collectam?dicit glo.& bene,ꝙ maritus[a]
per.l.hactenus.ff.de vſufru.& probatur.ff.de impenſis in re
bus dot.l.neq;.Et quia vir percipit fructus : ideò &c.vt.l.j.ſ.
37 de anno.& tribu.¶†Venio ad tertium.ſ.munera merè patri-
monialia,quæ ipſis rebus indicuntur.Bart.

Additio. ¶Vide in rub.ſ.de anno.& ibi vide Bart.
& adde Bart.in,l.reſcripto.§.fin.de mu.&
ho.& per gloſ.in rub.ſ.de mu.patri.Alex.¶Iſta ſunt tripli-
cia.Quandoq; indicuntur ipſi rei,de eo,quod faciendum eſt
in ipſa re,ſeu de ipſa re:vt ꝙ nauis,vel ſeruus,vel equus vadat
in ſeruitium reipublicę.hoc enim fit de ipſa re.¶Item,ꝙ mi
lites hoſpitentur in domo.hoc enim fit in re ipſa.Quandoq;
iſta munera ſunt de eo,ꝙ percipitur ex re,vt ꝙ detur tertia
pars fructuum:vt.l.modios.j.de ſuſcep.& arca.¶Quandoq;
imponitur ipſi rei de eo,quod non fit ex ipſa re,nec in re:nec
de eo,quod percipitur in re:ſed eſt omnino extra rem:vt qñ
debet præſtare certam penſionem pecuniæ annuatim.Quan
doq; pecunia ex re ipſa non percipitur de primo & ſecundo,
patet exemplum.ff.de mune.& hono.l.fin.§.patrimoniorũ.
&.§.ſeq.& de priui.vete.l.pe. De tertio eſt exemplum in.l.
hactenus.ff.de vſufr.&.ſ.de imponen.lucra.deſcrip.l.j.& in
omnibus.ll.facientibus mentionem de tributo,ſeu vectigali,
quod ſoluitur in pecunia.Et differt iſtud tertium à munere,
quod imponitur perſonæ pro rebus.Nã ibi eſt obligata per
ſona:& per conſequens omnes res patrimonij:vt.ſ.l.aufertur
§.fiſcus.ff.de iure fiſci.& not.pœ.fiſ.credi.præ.l.j. hic verò
quælibet res tenetur pro munere,quod eã rem reſpicit,& nõ
38 vltra:vt.ff.de pub.& vec.l.imperatores.¶†Itẽ quęro,qui ex
cuſentur ab iſtis munerib⁹?Reſpõdeo.nemo cuiuſcũq; priui
legij,vel dignitatis exiſtat,etiam ſi ſit eccleſia:vt.ſ.de exac.tri
bu.l.fi.& de ſac.ſan.eccl.l.placet.&.l.iubemus nullam nauẽ.
&.j.de naui.nõ excu.l.ij.& de epi.& cleri.l.de his.niſi quate-
n⁹ lege,vel priuilegio ſit expreſſum ſpecialiter,vt.ſ.de epiſ.
39 & cler.l.j.¶†Venio modò ad tertiũ prĩcipale:ſcilicet ad mu
nera miſta:& cum.ſ.viderim⁹ de ſimplici:faciliè cognoſcemus
cõpoſitũ.Sunt enim,qui habẽt onus perſonę pro ſumptu:vt
d.l.munerum.§.miſta.ff.eo.Sed hic eſt aduertendũ.dixi em̃.
ſ.ꝙ à pſonalib⁹ qdã excuſant̃,à patrimonialib⁹ nullus.Quid
ergo fiet? vtrũ propter id quod,ſapit naturã pſonaliũ,excu-
ſet̃ à toto:an verò propter id,quod ſapit naturã patrimonia-
lis,vel realis,excuſet̃ à nihilo?& Breuiter,licet cõtigat,ꝙ quis
non poſsit grauari ad pſonalia propter delictũ,ſiue propter
aliã immunitatẽ:ſemper fiet ſeparatio:qa quaten⁹ hoc reſpi-
cit perſonã,nõ grauabitur:quatenus aũt reſpicit ſumptũ ſeu
p̃rimoniũ,grauabit̃:vt.l.relegatorũ.§.fi.&.l.ſeq.ff.de ĩterdic.
& releg.et hic eſt caſus.l.maximarũ.ſ.de excu.mu.Nã ibi po
nunt̃ quædã munera ſordida,quę reſpiciunt ſumptũ,& labo
rẽ perſonę:& ſic ſunt miſta,à quibus excuſant̃ ſolũ patrimo-
nia quorundã,qui ſunt in maxima dignitate.aliorum autem
patrimonia,nõ excuſant̃,licet ſint in dignitatibus minorib⁹.
Sed cõſtat ꝙ omnis perſona,quę in dignitate eſt,prout per-
ſonã reſpicit,excuſet̃ à muneribus ſordidis:vt.l.humiliorib⁹.
j.de ſuſcep.& arca.ergo apparet,quòd alij exiſtentes in digni
40 tate non grauentur ipſi,ſed eorũ patrimonia.¶†Item quæ
ro,cũ in iure ſæpe fiat mentio de muneribus ordinarijs & ex
b tra ordinarijs quę ſint iſta?& Gul.dicit ĩ dicta.l.neminem[b].
quòd ordinaria ſunt,q̃ habẽt certã & determinatam pręſta-
tionẽ.Extraordinaria ſunt quę quandoq; per accidens indi-
cũtur:vt.l.Seio.§.medico.ff.de ann.leg.&.l.ſed & ſi p p̃torẽ.
§.ſi ferię.ff.ex quib.cau.ma.Sed.l.j.ſ.de vac.pub.mu.videtur
velle dicere,ꝙ illa ſunt extraordinaria munera,quę imponũ
tur à lege,vel ſenaſcõſulto,vel conſtitutionibus prĩcipũ.Cer
tè illa cõcor.cũ dicto.Gul.qa qñ imponũt̃ à leg.vel cõſuetudi
ne ppetua,vel cõſtitutiõe:tũc de neceſsitate habẽt certã & or
dinatã p̃ſtationẽ:ſed ea,quę imponũt̃ qñq; per accidens, non
poſſunt habere ppetuã & ordinatã pręſtationẽ.& hoc modo
fortè debet intelligi.l.j.ſ.de ſuperindi.qa indictiones p ſingu
la luſtra ante illã.l.nõ imponebantur ppetuò,ſed forte ad be-
ne placitũ principis:ſi em̃ verè hoc fuiſſet,ſine dubio,fuiſſent
ordinarię pręſtationes:ſed qa non erant ideò fuit neceſſe re-
digi in aliã conſtitutionem.Bar.

Additio. Et quæ dicant̃ munera ordinaria, & quæ
extraordinaria. Adde Bal.ĩ.l.fi.in ver.ad
de tñ.C.ſine cenſu,vel reli.& Barto.in.l.hi.qui.fi.de iure im-
41 mu.Imo.in.l.ſi ex toto.in prin.de leg.j.Alexã.¶†Itẽ quęro
pedagiũ,ſeu gabella,quæ ſoluitur à tranſeũtibus:vtrũ ſit on⁹
reale, vel perſonale?& reſpõdeo,quòd eſt reale:vt.l.ij.de pri-
ui.vete.& no.in.l.fi.de cano.lar.

42 Additio. †¶Clerici nõ tenentur ſoluere pedagium
c ſeu gabellas[c].vide p Bal.in.l.placet.& in.l.
ad inſtructiones.& in.l.pe.C.de ſac.ſan.eccle. Alexã.¶Sed
tũc quæro vltrà,cum dicimus clericos teneri ad onera realia,
quare ab eis nõ poſſunt exigi iſtæ gabellę:vt in.c.clericis. ex
tra de immu.eccl.li.vj.Rñ.quòd dixi.iſta munera patrimonia
lia exigi à clericis,intelligas quando patrimoniũ iuit ad cleri-
cos cum onere:ſed ſi ad eos iuiſſet res libera,non poſſent gra-
uari.Sed iſtæ gabellę & pedagia indicũtur rebus liberis cleri
corũ:& ideo,qa trãſeũt per totũ territoriũ:hoc aũt nõ põt fie
ri:ergo &c.Vide Bart.& q̃ ibi ſcripſi in.l.j.in fi.prin.ff.de pu
bli.& dictũ do.An.in.c.ſi diligẽti.de reſcrip.ĩ fi.vbi tenet cle
ricos à collecta eſſe exẽptos, prout reperiuntur exempti de
43 iure.& Imo.in.c.fi.de pręſcrip.in repe.Alexã.¶†Sũt & aliæ
diſtinctiones munerũ:qa q̃dã publica,q̃dã priuata.& iſta nõ
pſequor::qa nõ ptinẽt ad noſtrã materiã.Item quædã dicũt̃
d angaria : & quædã perangaria[d]:qa ſub prędictis cõtinentur
& habemus rubricã ſpecialem.j.de curſu pub.l.anga.& per-
angaria.lib.xij.

Additio. Vide.l.neminẽ.de ſac.ſan.eccl.& ibi ple-
nè declarat Cy.& gl.ĩ.c.nõ min⁹.de ĩmu
ni.eccle.& per Roffre.in.libellis ſuis.Alexã.¶Vltimò ſcias,
ꝙ omnia iſta dicuntur munera ciuilia:vt.l.munerũ.§.hęc aũt
omnia.ff.de mune.& hono.hic non ſunt alia.Bar.

De legationibus. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Salariũ,quod debebatur uni ex duobus officialibus:uel ambaſiatoribus. qui mortuus eſt,non accreſcit ei,qui ſolus impleuit.*
2 *Hæredes ambaſiatoris,qui deceſsit,tenentur reſtituere reipublicæ ſalarium pro rata temporis,quo non ſeruiuit.*
3 *Hæredes aſſeſſoris decedentis in officio, an habeant reſtituere ſalariũ perceptum pro tempore,quo non ſeruiuit?*
4 *Alter ex ambaſiatoribus,ſi unus decedit in itinere,poteſt totum officium ambaſiatæ explere.*

¶LEX. II.

CVm vos. ¶Pone hic caſum in ter
minis ſic. Titius & ego
ſumus creati ſyndici in cã fiſci:vel principis
ad defendedã quãdã cauſam principis:& acce
pimus pecuniã pro ſumptibus litis,ego iui,&
cauſam defendi:ſed Titius non venit:ſed mor
tu⁹ eſt.ego volo repetere ab hæredib⁹ illius Titij illã pecuniã
quã ipſe habuit à repub.q̃ritur,an poſsim?& rñdetur,ꝙ ſi ille
acceperit pecuniã ob proprios ſumpt⁹,nõ poſſum repetere
ego,ſed reſpublica.Aut ille accepit pecuniã propter ſumpt⁹
hoc eſt,vt ſolueret aduocatos:& tũc cũ ego,q iui ad defenden
dũ cauſam ſim ad hoc obligat⁹,potero illã pecuniã repetere.
Itẽ potero collegam meũ in eo,in quo deliquit propter onus
ſibi impoſitũ accuſare corã p̃ſide.ꝙ ĩtellige,ſi ille collega me⁹
1 viueret.h.d.¶†Et nota ꝙ licet vn⁹ ex officialib⁹ vel ambaſia
torib⁹ decedat:vel aliâs officiũ nõ ĩpleat:ꝙ ſalariũ decedẽtis,
vel aliâs nõ ĩplẽtis,nõ accreſcit ei qui ſol⁹ ĩpleuit.ꝙ no.Bart.

Additio. ¶Hoc puto verũ,ſi duo eſſent deputati ad
idẽ officiũ:ſec⁹ ſi ad diuerſa,vt vno decedẽ
te,alter gereret vtrũq; officiũ,& de mãdato ſuperioris : quia
tunc cũ officia ſint diſtincta,& diſtincta habeant ſalaria:iſte di
citur ſufficere vicem duorũ:& ideo duplex ſalarium habere
e poterit.arg.C.de aduo.diuerſor.iudi.l.binos[e].¶†Item facit
2 hęc.l.ꝙ ſi ambaſiator decedit in itinere,ſalarium pro rata tẽ-
poris,quo nõ ſeruiuit,per hęredes debet reipublicæ reſtitui.

a ¶Marit⁹.adde.d. Soci.ĩ conſil.ccxvij.ĩcip.circa hãc q.ver.is.hoc idẽ ĩ ij.pte.ch.r.xcij.

b ¶Gul.ĩ.d.l.neminem.Adde eundẽ Gul.de cug.ĩ.l.placet.nu.7.& quod ibi poſui in apoſt.ad ipm̃,in ver.ab ordinario.ſ.de ſacroſan.eccle. dixi poſt Ia.rebuf.ſ.in rub.de mu. patri.nu.2.iſto.titu.& in ru.de iudi.mu.iſto ẽt libr.

c ¶Gabellas.adde Ang.in cõſi.ĩc.pũct⁹ qõnis talis eſt & Ioan.de por.vicẽ.in cõſil.oĩpotẽtis dei poſtulato ſuffragio,ĩ primo ſciendum.vij.col.& Fed.de ſe.cõ.x.& Eſdrę.c.vij.verſic.vobis quoq; totum.

d ¶Quædã angaria & q̃dã pangaria.Tu vide de hoc Rebuf.ĩ rub.ſ.de anno.& tribu.nu.7.iſto lib.Gul.de cug.in.l.neminẽ.nu.12.& ibi poſui in apo.ad ipm.in ver.qd dicit̃ angariarũ munus.ſ.de ſac.ſan.ecc.& glo.in.c.j.in tit.q̃ ſunt regalię.in vſi.feu.

e ¶Binos.vbi vide Bal.in fi.& in ſimili p eum in.c.j.vlt.co.de feu.guar.& adde Pau.de Ca.in.l.ſi eadẽ de offi.aſſeſ.

3 †Et ſic facit cōtra hæredes aſſeſſorū, qui in officio deceſſerūt,
quod teneantur reſtituere pro rata tēporis, ſi totū aſſeſſor re-
ceperat ſalariū: vel ſi nō receperat, ꝙ heredes non debeāt ha-
bere, niſi pro eotempore, quo defunctus ſeruiuit. de quo per
4 doct. in. l. diem functo. de off. aſſeſ. ¶ Item no. †ꝙ ſi vnus am-
baſiator in itinere decedat: alter ſolus poteſt officium amba-
ſiatæ explere: & id, quod faciet, tenebit: & ratum erit, ac ſi eſ-
ſet factum per ambos. Ange. Vide. ff. eo. in. l. legatis.

¶LEX. III.

TRanſmarina. ¶Legatio trāſmarina tribuit vacationem biēnij: ſecus ſi propè: quia tūc talis legatio non tribuit vacatione. h. d. ¶ Sed opp. ſ. de nume. & ho. l. ij. Sol. illa determinatur per iſtam. Vel aliter, legatio à remotis tribuit vacationem ab omnibus ciuilibus muneribus, vt hic. legatio verò de propinquo, tribuit vacationem à munere legationis per biēnium nō à muneribus ciuilibus.

SVMMARIVM.

1 *Recipiens dignitatem ad poſtula ionē & procuratione, non habet immunitatem a muneribus: ſecus ſi à libertate.*
2 *Pacto an fieri poſſit, ne immunitas à lege conceſſa, locum habeat?*
3 *Immunitas cōceſſa officio, quando duret etiam officio finito.*

¶LEX. IIII.

VNiuerſi. ¶Omnes, qui dignitates ſuffragio receperunt, non habent vacationem à muneribus, propter dignitatem: ſed ſi legatus fuerit, habet propter legationē. h. d. Iſta eſt ſingularis lex. Et ideò nota. Adde Bar. in. l. ſi ſeruus. §. ſi verò. de fur. in quæſtione illa, de dānis datis ambaſiatoribus: vt nō reſtauretur, ſi ambaſiata fuit procurata. & per Bar. ī. l. inter cās. §. nō oīa. ff. mandati. facit. c. ij. de temp. ordin. in vj. & ī. l. qui cōtra. de inceſt. nup. vbi ignorantia procurata nō excuſat. & Bar. ī. l. j. in princip. ſi quis teſt. liber eſſe iuſ. fu. Facit Guil. dictū in. l. cōtra. ff. de legi. q dicit, ꝙ ciuis ſciēs penſionē ſecretā, ꝙ minus valere debeat. vendidit carius: ꝙ illa malitia eū nō excuſat. vide Io. an. & imol. ī. c. ſignificaſti. de pignori. & Specu. ī tit. de iudi. ī ver. illud aūt. vbi dicit, ꝙ ſi nūcius miſſus à domino, capta tñ opera & nō requiſitus, in itinere fuit capt⁹, non tenet dñs eū redimere. vide Inno. in. c. ſicut. el. ij. de iureiurando. de illo, q in bello amiſit equos, vt non teneat dñs eos reſtaurare, ſi ipſe affectauit. Alex. ¶ Sed oppo. videt, ꝙ iſti, & ſimiles excuſentur. vt. ff. de va. mu. l. legato. §. comites. & . l. eos. ſ. de excu. mu.
1 Hui⁹ timore hęc lec. hui⁹. l. variatur. †Nam cōtraria loquūtur
in eo, q recipit dignitatem ex mera libertate: hic verò in eo
qui recipit ad poſtulationem, & procurationem. argu. ff. ꝙ qſ
q; iur. l. iij. in prin. ¶ Et not. hanc lect. & facit. ſ. de petit. bo.
ſub. l. j. & ꝙ ibi not. & de excu. tuto. l. tria onera. ibi dum dicit
non affectare. Adde ēt ad hoc optimū tex. in. l. ij. §. fi. ff. ſi quis
cau. & . l. quidā. ff. ex qb⁹ cauſis maio. Adde atiā, ꝙ oīs ille, qui
eſt in officio vili, & ꝑui valoris, prēſumitur affect⁹. text. eſt in
l. ſpadonē. §. fi. de excu. tut. in no. xxxj. in litera. M. Adde, ꝙ
habes in. l. vxori. §. fi. de fal. & . l. ex ſententia. & quod ibi. Bar.
ff. de teſta. tut. & per. d. Domini. in. c. ij. vt lit. pendente. in. vj.
& quod dixi ſupra in magna apoſtilla. adde tex. & ibi. Ang.
in aut. vt iud. ſine quoquo ſuff. in prin. Et cōtra officiales pro
curātes habere officiū, ꝓſumit eos habere animū malè ſe gerē-
2 di: vt dicit Bar. ī. l. ij. ī. fi. de mu: il legulis. †Alij dicūt, ꝙ in cōtra
rijs recepit dignitatē ſimpliciter hoc ſuffragio. i. pacto, ne im-
munitatē haberet: (ꝙ eſt tenēdū mēti) ꝙ ex pacto fieri poteſt,
ne imunitas à lege cōceſſa, locū habeat. ¶ In contrariū facit,
quod dicim⁹ de clericis, q nō poſſunt renūciare priuilegio cle
ricat⁹: vt extrà de fo. cōpet. c. ſi diligenti. licet de iure ciuili vi
deatur ſecus: vt. ſ. de pac. ſi qs in cōſcribēdo. ¶ Tertio modo
legit, ꝙ cōtraria loquāt in his, quæ recipiūt dignitatē ſine ſala
rio: hic verò in his, quę recipiūt ſuffragio. i. cū ſalario, & cōtē-
platione ſalarij magis, ꝙ̄ officij. & etiā hāc lec. tene mēti: quia
3 ſingularis eſt. ¶ †Alij dicunt, ꝙ hic finitum erat officiū: in cō
trario aūt durabat. Sed hec lect. nō eſt vera, vt. ſ. de exc. mu. l.
maximarū, in fi. & . l. eā legē. ¶ Vel dic cōiūgēdo hāc legē cum
leg. præcedētibus: quia quādoq; quis cōſequitur officium abſ
q; dignitate: & tūc durāte officio, habet immunitatē: vt. ſ. de
exc. mu. l. j. & quod ibi no. Aut cū dignitate: & tūc aut illa di-
gnitas obuenit abſq; ꝓcuratiōe, abſq; pacto, & nō prętextu
ſalarij: & habebit īmunitatē durāte dignitate, & poſteà: vt. d.
l. eā legē. Aut obuenit cū aliquo ex prædictis: & habebit īmu
nitatē durāte officio, non poſteà: vt hac. l. quam no. quia lex
iſta eſt ſingularis. Bart.

SVMMARIVM.

1 *Practica faciendi propoſitum in concilio.*
2 *Præſes prouinciæ qualiter coadunet cōcilium, ſeu parlamentum uniuerſale prouinciæ.*
3 *Præſes ſolus non refert principi reſpicientia publicam utilitatem.*
4 *Statutum factum à præſide ſine cōcilio, nō ualet: niſi cōfirmetur per ſuperiorem. & qualiter hoc intelligatur?*
5 *Præſes prouinciæ non pōt facere conſtitutionē: tamen cōtrarium ſeruant Præſides miſſi ab eccleſia.*
6 *Conſilium conuocari debet in loco publico.*

¶LEX. V.

SI quod. ¶In his, q̄ publicā vtilitatē reſpiciūt nō valet reformatio facta à prouincialibus: etiam cōſentiēte præſide, niſi per pręfectū, vel Principem fuerit approbata. h. d. ¶ Et ad euidentiam pręmitte, ꝙ qñ præſes, vel aliqs ſuperior proponit aliq dubiū in ſuo cōcilio, & petit ſuper hoc ſibi ſanū cōſiliū exhiberi. tūc id eſt idē dicere proponere, & cōſiliū poſtulare. ¶ Hoc præmiſſo pone caſum ſic Præſes prouinciæ cōuocauit parlamentū in prouincia, & in eo proponit, & conſilium petit ſuper aliquo euenienti, quod reſpiciebat vtilitatē publicā: ſuper quo fuit conſultum, vt ad principem mitteretur legatio, ſeu ad eius curiam: vel fuit aliter reformatū. ¶ Quæritur, an hoc ſufficit ꝑ præſidē approbari? Reſpondet Imperator, ꝙ nō. h. d. Cæte
1 ra ſunt plana. ¶ †Et not. hic modum faciendi propoſitum in
conſilio, ſiue parlamento. Petit enim proponēs ſanū & vtile
conſilium exiberi. Et hoc verū, quādo propoſitū ſit ſup ali-
quo dubio. Sed quando fieret ſup certo. ſec⁹: vt. l. ſ. de excu.
mu. Verbi gratia: finitū eſt officium vni⁹ officialis: congrega
tur conſiliū, vt eligatur ſequens officialis: tunc quia certū eſt
electionē debere fieri nō petit cōſilium ſuper hoc: ſed petit, vt
2 eligant hoies de concilio. ¶ †Secūdò not. ꝙ prętides prouin-
ciarū coadunāt conſilium, ſeu parlamētū vniuerſale prouin
ciæ Quod intellige, non ꝙ oēs de prouincia debeāt ad illud
ire: qa de hoc eſſet durū: ſed de ōnib⁹ ciuitatib⁹ deputātur ali
qui ambaſiatores, vel ſyndici, qui ciuitatē repræſentēt: & iſti
dicūt aſſiſtere præſidi. & hoc ſentit gloſſ. poſita ſup verbo, in
3 ter oēs. ¶ †Tertiò no. ꝙ præſes ſolus nō pōt referre principi.
quod intelligit glo. in his. quæ reſpiciūt publicam vtilitatem:
4 aliâs ſecus. per ti. ſ. de rela. ¶ † Quartò no. ꝙ ſtatutū, ſeu con
ſtitutio facta à præſide, ſeu parlamento, vel cōcilio prouincię
nō valet: niſi approbetur per ſuperiorē. Sed cōtra hoc oppo.
quia qlibet popul⁹ pōt ſibi facere ſtatutū: vt. ff. de iuſtit. &
iur. l. oēs populi. Sol. dicit Gul. q illud eſt verū in his, q̄ pri-
uatā vtilitatē reſpiciūt. In his verò, q̄ reſpiciunt publicā vtili
tatē principaliter, nō poſſunt, vt hic. Statutū factū ab antia-
nis, an reqrat cōfirmationē ſuperioris: an poſſit reuocari ſine
eius cōſenſu. ſ. ſuperioris? de hoc vide Bar. tenētē, ꝙ ſic, ī. l. oēs
populi. & in. l. omniū. de teſti. vbi tamen Bal. cōtra. vbi in. l.
omnes populi. diſtinguit. ex quo apparet reſpōſio ad cōtra-
ria. Bal. cum. opi. Bar. tranſit Saly. Ful. & . d. Pau. de caſt. in. d. l
omnium. & Pet. de Anch. in. c. canonū ſtatuta. in ver. ſed hic
incidēter quæro, vtrū in reuocatione. & do. Abb. ī. c. dilecto.
de præbendis. vbi ponderat ibi eſſe caſum pro Bart. quod li-
mitat, niſi ſupior appoſuiſſet clauſulā, ſi qd cōtrafiat ꝙ nō va-
leat, ꝑ illū tex. ꝑ Ang. in. d. l. omniū. & Bal. in. l. ex placito in.
iij. co. C. de re. permu. & per Bal. Ange. & Imo. in. l. ex facto. ī
princip. circa. ij. col. ff. de vul. & pu. & in. l. omniū. vide do. me
um. Alexā. ¶ Sed ego dico aliter in. l. omnes populi. Nam qdā eſt populus liber, q habet omnē iuriſdictionē: & tunc pōt
facere legē & ſtatutum, ꝓut ſibi placet: vt. d. l. oēs populi. &
inſt. de iur. nat. gen. & ci. §. oēs populi vbi ponit exēplū ī po-
pulo Romano. Quidā ſunt populi, q nō habent iuriſdictionē
de iure cōi, vt ciuitates, quæ nō habent merum imperiū. Item
prouincia, q̄ licet habeat merū imperiū: vt. l. illicitas. §. q vni
uerſas. ff. de offi. ꝓſi. tñ à præſide appellatur ad ſuperiorē: &
tūc eorū ſtatuta nō valēt, niſi cōfirmētur à ſupiorib⁹: vt hic. Et
ita fit ī iſtis cinitatibus marchiæ & ducat⁹: Nā nō admittūtur
eorū ſtatuta, niſi approbata ꝑ ſuperiorē: vt dixi. in. d. l. oēs po
puli: Sic ēt ſtatutū: ꝙ fieret in aliquo caſtro, nō admitteret, ni
5 ſi ꝑ cōe approbaretur. ¶ †Itē nota ꝙ præſides prouinciarum
nō poſſunt facere cōſtitutiones: tñ iſti ꝓſides, q mittūt ab ec-
cleſia, aliud ſeruant: vel ex cōſuetudine: vel ex ſpeciali cōceſ-
6 ſione. de quo dixi ī. d. l. oēs populi. vbi hāc. l. allegaui. † Itē no.
ꝙ cōciliū, ſeu parlamētū dʒ cōuocari ī loco publico. de quo
dixi. ī. l. ij. ſ. de decu. & videas, q̄ ibi dixi. Iſta oīa ꝑpetuo tene
menti Bart.

SVMMARIVM.

1 *Priores ciuitatis ſoli non poſſunt legatum mittere: ſed requiritur magnum concilium.*
2 *Concilium quando uocatur, abſentes extra ciuitatem non ſunt expectādi.*

Item,

Item nec infirmi, uel aliter impediti.
8 *Ambasiatores debent portare literas suæ ambasiatæ.*

¶LEX. VI.

QVoties. Nõ debet legatio mitti ad principẽ, nisi de volũtate cõsilij, & authoritate superioris. h. d. ¶ No. hic, † ꝙ priores soli hui⁹ ciuita-
1 tis non pñt legatũ mittere ad Principẽ sine magno concilio
2 ciuitatis. † Secũdò no. quod qñ vocantur ad cõsiliũ oẽs: sufficit ꝙ sint ĩ cõsilio illi, q sunt in ciuitate: nec sunt expectandi illi, qui sunt absentes, vt hic, dum dicit, ĩtra vrbem. ¶ † Itẽ no. ꝙ
3 sunt expectandi infirmi, vel aliter impediti, vt sint in cõcilio. ¶ Itẽ no. ꝙ ambasitores debent portare literas suæ ambasiatę. ad quod facit, quod dixi. s̃. de deçu. l. si quis decurio.

De excusationibus artificum. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Artifices dicuntur etiam discipuli.*

¶LEX. I.

ARtifices. ¶ Artifices hoc expresse habẽt immunitatẽ à psonalibus muneribus, tam discipuli, q̃ magistri. h. d. ¶ No. hoc be-
1 ne: qa quod dictum est de magistris, & discipulis dictum esse intelligitur: vt oẽs dicãtur artifices, ꝙ facit ad ea, quę dixi in. l. legatis seruis. §. ornatricibus. de leg. iij.

De potioribus ad munera nominandis. Rubrica.

¶LEX. I.

SI ipse. Iusta cã est appellãdi, si alter prius debeat nominari. h. d. Pone casũ, vt. s̃. quẽ ad. ciui. mu. l. pe. & fi. Aliâs pone. Rector debet esse de natione Romana: & si eligitur de natione Tuscorum: certè licitè appellatur.

Si propter inimicitias creatio facta fuerit. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Electus ad munera ab inimico. præsumitur electus propter inimicitiam. Testis qui tulit testimonium contra inimicum præsumitur testificatus ob inimicitiam. ibidem.*

¶LEX. I.

SI propter. ¶ Creatio facta de aliquo propter inimicitias, facit
1 aliquem, si vult posse appellari. h. d. ¶ † No. ꝙ eo ipso, ꝙ qs est electus ab inimico suo p̃sumiť elect⁹ propter inimicitiã, vt diciť ĩ teste q tulit testimoniũ cõtra inimicũ: ꝙ eo ipso ĩtelligať tulisse testimoniũ propter inimicitiam, vt. l. ob carmen §. fi. de te.

De sumptuum recuperatione. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Electus ad munera, qui habet excusationem, recuperat sumptus factos in lite ab ipsum nominante.*
2 *Electus ad munera, qñ appellat ab electione, eligens citatur.*

¶LEX. I.

1 MVneribus. ¶ † Elect⁹ q habet excusationẽ, recupat sumpt⁹ quos facit ĩ lite ab eo, q eũ nominauerit. h.
2 d. ¶ No. ꝙ dixi in summario. Ex quo habes † ꝙ qñ elect⁹ appellat, eligẽs seu noĩaus debet citari: qa eius interest, vt vides hic. Nã cõdẽnatur in expensis. facit. ff. de adop. l. nã ita diu⁹. Allegať hic, ꝙ iuramẽtũ calũ. excusat ab expensis: sed nihil Bar. dicit hic: sed in l. j. §. j. ad turpil. & ibi scripsi.

Si post creationem quis decesserit. Rubrica.

SI ante. ¶ Onus subeundi munera, non transit ad hæredem mortuo patre. hoc dicit.

De tabularijs scribis &c. Rubrica.

¶ Nota, ꝙ nomina, quæ ponũtur hic in rub. exponũť in glo. & ponuntur alia nomina. dic vt in ea.

SVMMARIVM.

1 *Notarius, quando inuitus põt rogari de instrumentis.*

¶LEX. I.

NVllus. Notarij, q ad aliquã militiã, vľ aliud officiũ trãseũt, remouenť & reuocãť ad curiã intra quinquenniũ, nõ posteà. h. d.

1 Additio. ¶ Sumo arg. ex ista leg. ꝙ † tabellio ĩuit⁹ põt rogari de instrumentis: si tñ ante quinquenniũ, tempore quo officium exercere cœpit, rogetur: sec⁹ autem si posteà. Ang. Adde Ang. hic, & Ro. in no. ij. in litera. N. Adde, ꝙ notarius nõ cogitur propter multitudinem cõtractuũ cõficere instrumentũ. dicit Barto. in. l. j. ff. fur. aduersus nautas. & Io. an. in addi. Spe. in rub. de fide instru. & Bal. in rub. C. eo. ti. & in. l. qui test. in fi. de test. & Ro. ĩ. l. j. so. ma. Itẽ nõ cogiť notarius qñ est effect⁹ decurio, aduocat⁹ vel cleric⁹, ĩ l. vniuersos. & ibi post Bar. s̃. de decu. Adde tñ, ꝙ si põt cogi notarius, & recusat, potest officio priuari. Bal. in. l. prouidendum. de decu. C. de postu. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Decurio, licet non debeat officium tabellionatus exercere: tamen si rogat, instrumenta non sunt irrita.*

¶LEX. II.

QVicunque. Si decurio notariat⁹ officiũ assumpserit priuilegiũ decurionatus amittit.

1 Additio. ¶ No. ex hac. l. † ꝙ licet decurio nõ debeat tabellionat⁹ officiũ exercere, vt. l. vniuersos. de decu. tñ si exerceret, instrumẽta p se facta nõ sunt irrita. Quod facit ad qõ. de qua in. c. j. ne cleri. vel mona.

SVMMARIVM.

1 *Tabellio esse prohibitus licet sit in quasi possessione tabellionatus, & conficiat instrumẽta tñ ĩ trumẽta nõ tenẽt: secus si nõ sit prohibitus.*
2 *Practica probãdi tabellionatum & eius quasi possessionem.*
3 *Lex Barbarius, quòd loquatur in eo, qui erat in quasi possessione officij ex dispositione populi, qui eum liberum facere poterat.*
4 *Notarium quem non esse probare debet opponens.*
5 *Notarius debet esse liber homo: tñ diciť seruus publicus. nu. 8.*
6 *Notarius rogans instrumentum, qui sciebat se rogare non posse, tenetur parti ad interesse.*
7 *Ignorans non punitur.*
8 *Notarius, an ex suis stipulationibus omnibus acquirat?*
9 *Libertus, an posit esse tabellio? remissiuè.*
10 *Decuriones pñt esse tabelliones. Item aduocati, Item clerici.*
11 *Notarij, quæ iura scire debeant?*
12 *Instrumenta quid cõtinere debeant? remissiuè ad glo.*
13 *Notarius, quando posit cõficere instrumenta per alium?*
14 *Iudex uel aduocatus, an teneať accipere & consulere super aliqua quæstione?*

¶LEX. III.

GEnerali. ¶ Seruus nõ põt eẽ tabellio: & si dñs ei⁹ sciuerit tale officium assumere. pti ad interesse tenebitur: seruus verò fustigabiť. h. d.

1 Additio. ¶ No. ex ista. l. † ꝙ prohibit⁹ esse tabellio licet sit in quasi possessione officij tabellionatus, & conficiat instrumenta: non tamen propter istã quasi possessionem validabit instrumenta per ipsum facta: secus tamen esset, si quis in quasi possessione tabellionatus, qui nõ sit prohibitus, conficeret instrumenta: nec esset tabellio, vt not.
2 Gul. in. l. Barbarius. de offi. præsi. † et ideo sit cautus aduocatus, dum contra instrumẽta apponitur, quòd ille, qui scripsit instrumentũ, non erat notarius, nec in possessione quasi tabellionatus officij: vt faciat articulari, quòd tẽpore dicti instrumenti confecti, quòd ille, qui scripsit erat tabellio: et in quasi possessione tabellionatus officij, & pro tabelliõe habebatur et reputabatur ab omnibus, qui cognoscebant eum: et quòd erat liber homo, & talis conditionis, ꝙ non prohibebatur esse tabellio: aliâs non sufficeret hoc solum articulare, quòd erat ĩ quasi possessione tabellionatus officij, ex quo quasi possessio
3 non sufficit in his, quæ sunt prohibitiua, per hanc. leg. † Non obstat dicta. l. Barbarius, vbi sufficit ratione publicę vtilitatis quem fuisse in quasi possessione, esto, quòd prohiberetur: qa ibi erat in quasi possessione ex dispositiõe populi, qui eum liberum facere poterat, & fecisset si sciuisset, vt dixi supra ĩ. l. prima, si seruus vel liber. ad decuriona. officiũ aspirauerit. Et vide quod dixi in authentica. de tab. post princip. & vide Innocẽ. in. c. veniens. de verborũ significatione. in. vj. & in. c. pri-
4 mo. de fide instrumentorum. ¶ Sed † quis probabit quem nõ esse notarium? an opponens, an aduersarius? Azo in summa de fide instrumẽtorum, tenet quòd opponens debet probare: maximè quando instrumentum producens est bonæ con-

ditionis,bonę famæ:nec eſt cõſuetus circa talia verſari mali-
tioſe.Pro hac parte conſuluit Frãciſ.Tig.Specu.verò tenuit
contra.in titu.de inſtrumento.edit.§.reſtat.verſicu.ſed quid
ſi producitur.per Cy.in.l.comparationes.C.de fide inſtru-
mentorum per Innocen.extra de fide inſtrumentorum.in.c.
primo.in authentica de tabellio.circa prĩcip.ponit hęc Ang.
5 ¶†Not.hic quòd notarius debet eſſe liber homo.¶ Secũdo
6 nota,†ꝙ ſi notarius patiatur ſe rogari de aliquo inſtrumẽto,
et ſciat ſe habere aliquam qualitatem,vel defectum,propter
quem inſtrumenta ab eo confecta,non valeant:ꝙ ipſe tenet̃
7 parti ad intereſſe.quod eſt not.¶†Item,not.quòd ignorans
nõ punitur.¶ Sed modò opponitur:quia notariꝰ dicit̃ ſeruꝰ
8 publicus:vt.l.non quaſi.ff.rẽ pup.ſal.fo.†Solut.eſt liber ho-
a mo:tamen dicitur ſeruus publicus[a]:quia publicè omnibꝰ ſer
uit:& ex eius ſtipulationibus omnibus quæritur:dicit glo.ꝙ
eſt not.Nec diſtinguit inter ſtipulationes prætorias,vel con-
uentionales,vel iudiciales.Sed quidã cõtrà per.c.ꝗꝗ devſu.
9 in.vj.de quo dixi plenè in.d.l.nõ quaſi.¶ Sed q̃ro†vtrũ liber
10 tus poſsit eſſe tabellio?dic vt in gloſſa.not.¶ † Item quæro,
vtrum decuriones poſſint eſſe tabelliones?gl.dicit,ꝙ nõ:nec
etiam aduocat.Tu dic,ꝙ non debent eſſe:ſed ſi aſſumant il-
lud officium,poſſunt:& valent ea quę faciunt.& ſimile dicũt
Canoni.de clericis,vt extra ne cle.vel.mo.c.cleri.& dic vt
11 ibi.¶ Item quæro†.vtrum notarij debeãt ſcire iura?& dicit
gl.ꝙ ſic.quod intellige,ꝙ nõ requiratur,ꝙ ſint docto.vel legi
ſtę:ſed ꝙ ſciãt bene officiũ notariatꝰ:vt ſciant ſummã Floren.
& alios libros eorũ.& ſi hoc ignorent:imputetur eorũ impe-
ritię:& in q̃tum lęſerũt partem tenentur parti:vt.s̃.de magi.
cõue.l.fi.& extra de reg.iur.c.imperitia.lib.vj.& ibi per Dy.
Adde Bal.in.l.ex hoc iure.§.itaq;.de vulg.& pup.ꝙ q̃uis ne-
ſciat dicere quid importet clauſula inſtrumẽti:nõ tñ per hoc
ſuſpectũ redditur cõtrarium.Tamẽ voluit Bal.poſt Albe.de
Roſate in.l.fi.ff.ad velleia.& in.l.ij.C.de hęre.vbi dicit inſtru
mẽtũ caſſatũ:q̃a notariꝰ neſciuit diſcere,q̃d eſſet velleianũ.de
12 cuius renũciatione appet in inſtrumento.Alexã.¶†Sed quę
ro,quid debeãt cõtinere inſtrumẽta?gl.enumerat omnia.quã
vide & ſigna.ſed in hoc eſt multũ aduertẽdum,quę ſit ciuita
tis cõſuetudo.Hoc idẽ voluit Bar.in.l.quidã.§.nihil.ff.de edẽ
do.Bal.in.l.fi.C.e.ti.Subſcriptio tamẽ,vel ſignũ nõ põt alte-
ri cõmittere.in.§.nos aũt.in aut̃.de tabel.Vide Bar.idẽ,quod
hic tenentẽ in.l.j.ad fi.de offi.procõ,& le.Bald.in.l.ſi quis.§.
fi.de edendo,& per doct.latè in.d.§.nihil.Debet tñ nõ cõmit
tẽs inſtrumẽtũ alteri ſcribẽdũ ſe ſubſcribere,& facere mẽtio-
nem de impedimẽto,ſecũdum Ang.in.d.§.nihil.qui alle.tex.
cũ gl.in authẽ.de fi.inſtr.§.in his.in ver.miniſtrãtium.& Bar.
in.l.diuus.§.ſenatus.ff.de fal.& Bal.in.l.j.§.ne aũt.de caduc.
tol.per Ioã.andr.de inſtru.edit.§.inſtrumẽtum ergo.in verſi.
item oppo.cum quo trãſit.d.Ant.in.c.inter dilectos.de fide
inſtru.& Imo.in.c.cum per tabellio.e.ti.& per do.Car.in ca.
fi.de offi.dele.& Ang.in aut̃.de tabelli.in prin.in.ij.co.Alex.
13 ¶ Itẽ quęrit gl.vtrũ†notarius poſsit conficere inſtrumẽtum
b per alium[b]?dicit gl.ꝙ nõ,niſi in ciuitate Cõſtãtinopolitana:
vt in authẽ.de tabel.in prin.Quod intellige,niſi ſit notarius
mortuus,vel aliter infirmatus,& ita impeditus,ꝙ ſcribere nõ
poſsit:quia tũc poterit per aliũ:vt extrà de fide inſtr.c.cum.
¶ P.tabellio.facit.ff.de offi.eius cui manda.eſt iuriſdict.l.j.in
14 prin.¶ Sed nũquid†aliquis iudex,vel aduocatus teneatur ac
cipere cõciliũ,& cõſulere ſuper aliqua q̃one?vide gl.& tex.j.
de proxi.ſa.ſcri.l.in ſacris.la.j.Sed nũquid tabellio cogatur à
principio regiſtrare inſtrumẽtũ,& poſtea publicare?& vide-
tur tex,hic facere,ꝙ ſic.ar.quia dicitur ſeruus publicus.& de
hoc vide ar.quod colligitur.s̃.de defen.ciui.l.iubemus.

a ¶ Seruus publicꝰ. Adde Spe.ĩ ti.de ſatiſd.§.ij.ver.ſatiſdatio.de inſtru.edi.§.ij.&.§.viij.ĩ prin.& Car.ĩ cle.j §.j.ij.not.de exceſ.pręla.

b ¶ Per aliũ Adde feli.ĩ.c.inter dilectos.de fi.inſtr.& d.Alex.Barto.& Pau.de ca.in.l.q̃dã.§.nihil ĩtereſt.ff.de edẽ.&.d.Al.de Imo.ĩ cõſ.cxxix.j.pte.&.d.Sozi.ĩ cõſi.xxiiij.in ci.viſis diligenter & mature.ver.ij.principaliter cũ ver.ſeq.in.j.pte.vbi ẽt q̃d req̃ratur eo caſu,ne de falſitate ſuſpicetur.

¶ Adde oĩno ad hoc propoſitum Lãfrã.de Oria.in.c.q̃m cõtra falſam ver.inſtrumẽtorum productiões.nume.12.& quod ibi.poſui ĩ apo.ad ipam in verſ.vlterius quęro.extra de proba.

c ¶ Nõ debet quis reformari in offõ. Adde iſtũ in.l.j.s̃.vt oẽs tã ciui.&.ĩ.l.reſcripto.ff.de mu.& ho.Quod aũt ſi fuit refirmatus,an debeat bis ſyndicari?vide eũdẽ ĩ.l.& iõ ff.de verb.obli.et Alex.in.l.dies.ff.de.dãn.infec.

SVMMARIVM.

1 *Notariatus officium,non eſt dignitas.*

¶ LEX. IIII.

BOethos.¶ Hic ponit nomina quorũdã offi
cialiũ,q̃ debẽt illi officio obedire:&
ſunt obligati ipſi & filij eorũ:nec debẽt ad alia offi-
1 cia trãſire.h.d.¶†No.ibi tex.honore alicuius priuilegij &c.
ꝙ notariatus officiũ non eſt dignitas:nec honor,de quo dixi.
s̃.ſi ſeruus aut liber.ad decu.aſpira.l.ij.vbi de hoc Bart.

De ſuſceptoribus præpo.& arca. Rub.

¶ Continua hãc rubricã,vt in.gl.quã vide quid ſit ſuſceptor,
& ĩ quo differt iſte titulꝰ à titulo.s̃.de exac.tri.s̃.e.li.& ibi vid.

SVMMARIVM.

1 *Debitor liberatur à pœna,quando per eum non ſtat,quòd non ſoluat.*
2 *Liberatio,quando contingat ſola oblatione?*
3 *Apocham de ſoluto,quando poſsit petere ille,qui obtulit,ſicut poteſt ille,qui ſoluit?*

¶ LEX. I.

SVſceptores.¶ Suſceptores debẽt à ſoluẽ
te ſine mora recipere:aliâs
puniũtur ipſi,& iudices qui eos punire neglexerint.
hoc dicit.¶ Diuide:q̃a primò præcipit ſuſceptores ſine mo
ra recipere.¶ Secũdò prouidet volenti ſoluere.¶ Tertiò pu
nit ſuſceptorẽ neglıgẽtẽ recipere.¶ Quartò punit iudicẽ ne-
gligentẽ cõdemnare.Secũda ibi:nã ſi.Tertia ibi:& q.Quarta
1 ibi:quod autẽ.¶†No.hic,ꝙ ſi p debẽtẽ ſoluere:nõ ſtaret,ꝙ li
beratur à pœna,etiam quæ imponitur à lege:quia res non in
cidit in commiſſum.Item poteſt petere apocham de ſoluto,
2 ac ſi ſoluiſſet.¶ † Sed contra hoc opp.ſola oblatione nõ cõ
tingit liberatio:vt.l.qui decẽ.in prin.ff.de ſolu.ergo non põt
petere apochã ſolutionis.Sed ĩtellige,ꝙ pecunia oblata erat
perdita:& ſic cõtingebat liberatio:vt.d.l.qui decẽ.ſecũdum
glo.vel dic,quòd obtulerat,depoſuerat et cõſignauerat:vt.l.
3 obligatione.s̃.de ſolutionibus.¶†Ex quo no.quòd ſicut ille
qui ſoluit põt petere apocham de ſoluto:vt.l.j.s̃.de apo.pub.
&.l.plures.s̃.de fide iuſtrumen.ita ille,qui non ſoluit,ſed ob
tulit eo caſu,quo per oblationẽ cõtingit liberatio:& ſecuta
admiſſione vel obſignatione facta,poteſt petere apocham de
ſoluto.quod Cyn.tangit in.d.l.obſignatione,quod not.quia
fortè nõ probatur hoc per aliam legem melius,q̃ per iſtam.
Bar.Adde Bar.in.l.acceptã.de vſuris.in.ij.q.&.Bar.in.l.iij.ff.
de cõdi.inſti.& quod Bal.in.l.j.C.ne lice.ter.prouo.vbi dicit
ꝙ vbi non eſt dies,vel hora,ſufficit ꝙ quis ſit paratus ſoluere
licet nõ offerat:ſecus ſi eſt appoſita dies,vel hora propria,vt
nunc ad talẽ horã.l.ratio.§.fi.de act.emp.Et ẽt facit,ꝙ ſi cre-
ditor differat recipe,ſufficit verbalis oblatio.l.ſi reſiduũ.ff.de
diſtrac.pign.&.l.fundum.ff.de reſcin.vẽ.Aliâs requireretur
realis oblatio.l.ſi rem.§.oĩs.de pigno.act.& vide Bal.in.l.j.&
in.l.acceptã.in.v.q.& in.l.ſi ex placito.de re.permu.Vbi,an
in cõtractibus innominatis ſufficiat pro implemento cõtra-
ctus ſola oblatio,vide doct.in.l.prætor.§.ſi quis paratus.ff.de
ope.no.nun.Adde quod dicit Bar.in materia obla.ĩ.l.qui de
cem.ff.de ſol.in fin.Sola oblatio facit ꝙ ſi quis tenetur de ca-
ſu,nunc tenebitur de omni culpa & iſtud dictum eſt.d.mei
Are.in.l.ꝙ te.ff.ſi cer.pe.in.iiij.q.C.tex.adducit ĩ.l.ſi arbiter.
ff.de ſo.ſecũdũ vnũ intellectũ.Adde Ange.vt exact.ĩſtan.do
tis.in.§.illo quoq;.Alex.

SVMMARIVM.

1 *Bona adminiſtratoris fiſci licitè non emuntur.*

¶ LEX II.

IVxta.¶ Ad nominatores ſuſceptorũ.in ſubſi
diũ deuenitur:nec licet ab eis emere.h.d.
1 ¶†No.ꝙ nõ licet emere de bonis adminiſtratoris fi-
ſci:ſed cõtra.s̃.rẽ alie.ge.l.j.Sol.ibi in adminiſtratore priuati
hic reipub.facit.j.de eroga.mi.in.l.opinatoribꝰ.lib.xij.Bart.

SVMMARIVM.

1 *Officiali antiquo fienda eſt ſolutio non nouo:ſi antiquus totum ſoluit de ſuo.*

¶ LEX. III.

1 SVſceptores.†¶ Ei debet ſolui,qui eſt
officialis tpe ſolutionis,
nõ ei q̃ fuit tpe,quo fieri debuit ſolutio.h.d.¶ No.
hãc.l.quia his diebus habui de facto:quã intelligo
niſi officialis antiquꝰ,q̃ nõ exigit,totũ ſoluit de ſuo:Nã tũc ſi-
bi deberet fieri ſolutio.vt.l.miſsi opinatores.s̃.de exac.trib.

SVMMARIVM.

1 *Reformari in officio nõ debet quis,niſi fuerit primo ſyndicatus.*
2 *Dantes pecuniam mercatori ad diuidendam partẽ lucri non poſſunt petere rationem a mercatoribus,niſi in fine anni.*

¶ LEX. IIII.

NEminem.¶ Nõ debet quis in officio cõfir-
mari,niſi primi officij rationem.
reddiderit.¶ Itẽ rõ ſingulis annis debet reddi.¶ Itẽ
officiales nõ debẽt eſſe perpetui ſed annales:ſed ad plus bien
1 nales,h.d.¶†No.hic ex principio legis,quòd nõ debet q̃s re-
c formari in officio,[c]niſi fuerit primò ſyndicatus.¶†Item no.
2 ex verſi.integro.pro illis,q̃ dãt pecuniã mercatoribus ad diui
dendã partẽ lucri liciti,& dãni ſecũdũ.l.j.s̃.pro ſocio.ꝙ ſolũ
in fine anni poſſunt petere rationẽ à mercatoribus,& non an
te quod tene menti.Bart.

Additio.¶ Vide etiã per Bal.C.pro ſocio.ĩ rub.&
limita ſingulariter per Sali.in.l.aduerſus.
& in.l.rationes.C.de admi.tut.

SVMMARIVM.

Solidi uerbum à iure prolatum,intelligitur de aureo.

Conſuetudo

Consuetudo intelligit uerbum solidus, de minuto.
2 *Solidi septuaginta duo libram efficiunt.*
Aurei Veneti, & Florentini habent octauam partẽ unciæ. & sic octo faciunt unciam. & .96. faciunt libram.

¶ LEX. V.

1 QVotiescunquæ. †¶ Ista.l.est breuis & clara. Ex qua nota, ꝙ
cum dico solidum licet nõ exprimatur auri, intelligatur de solido aureo. Quod est verum quãdo profertur à iure,
sed secũdũ cõsuetudinem in partibus istis, intelligitur de soli
2 do minuto: hoc est monetę minutę. ¶ † Secũdò. no. ꝙ. lxxij. soli
a di faciunt libram auri.[a] & si bene computes, quilibet aureus
habet sextam partem vnciæ: hodie vero aurei Veneti & Florentini quilibet habet octauam partem vncię: & sic octo faciunt vnciã. & .xcvj. faciunt librã auri.

Additio. ¶ Vide Barto.j.in rubr. de veteris numisma. pote. & quæ dixi post Bar.in.l.Paul⁹. de sol. Alex. Gl.in.l.quicũq;. de seruis fugitiuis. & in.§.si quis quinq; solidos.in.x.col. de pace tenenda. & in.l.fin. ff. de in ius vocan. & in rubr.j. de veteris numis. po. & in.§.fi.Insti. de pœna te.liti. Sed quãdo lex vel statutum facit mentionem de solidis, vel aureis, de quibus debeat intelligi: adde illis de quibus fit mẽtio in.l.fi.ff. de in ius vocã. vide Bal.in.l.fi.in prin.C. cõmunia de le. & ibi gl. & in.l.qcunq;. in vlti.gl.C. de seruis fu. & in.l.illud. in vlti.col. de sacro san. eccle. Bal. & Io.an. in addi. Spec. de instr. edi.§.porro.in fi.p gl. & doc.in.c.ij. de malefi. & Pet. de An. in cle. si beneficiorũ. & ibi glo. de deci. Alex.

¶ LEX. VII.

DIu minime. Hęc.l. facit cõtra eos q tenẽt pecuniã cõis: & cum ea faciunt mercantias. facit coll. de his, qui ex pub. ra.l.j. & .ij.

SVMMARIVM.

1 *Factũ à maiori parte fideicommissariorum tenet: licet in testamento dicatur quòd illud, quod fuerit per omnes approbatum, teneat.*
2 *Iudicatum à maiori parte arbitratorũ tenet, licet cõpromissum sit in pluribus: & dictum quòd iudicatum fuerit per ipsos, ualeat.*

¶ LEX. VIII.

EXactores. ¶ Hic ponitur ordo, qualiter debet eligi susceptor, vel exactor. facit. s. de iure fisci.l. sup creãdis. & ibi no. & .s. de ca. lar. titu.l. pręcepit.§. illud ẽt. & ibi dixi.

Additio. ¶ No. ex ista.l. ibi; oĩm. ꝙ licet tex. dicat. oĩm tamẽ gl. subaudit, ꝙ sufficit cõsensus maioris
b partis[b], p.l. quod maior. ff. ad muni. ¶ † Et hæc faciunt ad.q.
1 plures sunt electi fideicõmissarij in testamẽto: & sunt apposita ista verba: ꝙ illud, quod fuerit p oẽs actũ, obtineat plenã roboris firmitatẽ. certè eodẽ mõ, valebit, si fuerit factũ p ma-
2 iorem ptẽ, sicut p oẽs. ¶ Itẽ facit ad.q. † cũ promissum fuit ad plures: vt illud. quod iudicatũ fuerit p ipsos valeat, & debeat obseruari. Certè, ꝙ fuerit iudicatũ per maiorem partem, obseruari debet. Ange.

SVMMARIVM.

1 *Mensuræ ciuitatis debent fieri æreæ, uel lapideæ.*
2 *Pœna falsificantium mensuras, quæ sit? remissiuè.*
3 *Qui promissit dare mille aureos, tenetur dare ad pondus statutum per commune.*

¶ LEX. IX.

MOdios. ¶ Primò pręcipit modios, vel mensuras esse in vnaquaque ciuitate æreos vel lapideos: ad quos in dubio recurritur. Secundò punit cõmittentes fraudes in mẽsuris. Tertia ponit, q̃tũ nomine retributorũ mẽsura debet solui. Secũda ibi: ita vt. Ter-
1 tia ibi: & submotis. ¶ † Not. principaliter de mẽsuris ęreis &
2 lapideis quę obseruãtur per vniuersitates. ¶ † Itẽ no. pœnã falsificãtium põdera & mẽsuras; de quo dixi plenè in.l. arbitrio.§. de eo. ff. de dolo. & vide quę ibi dixi, quę sunt notãda.
3 Additio. † Hic est casus, ꝙ ille q promisit dare mille aureos, teneat dare ad põdus statutum per cõe ciuitatis, nõ obstãte, ꝙ diuersorũ põderũ currãt floreni in ipsa ciuitate: Si autẽ certũ pondus, vel certa mensura nõ esset in cõi, sed essent diuersa põdera & diuersæ mẽsuræ: tũc recurrimus ad cõsuetudinẽ regiõis: Si autẽ de cõsuetudine nõ appeat: vel diuersæ cõsuetudines apparẽt: tũc quod est minimũ seqmur, vt.l. semper in obscuris. ff. de reg. iur. Angel.

SVMMARIVM.

1 *AEstimũ quãdo fit, defẽsor ciuitatis, cui⁹ bona æstimãtur debet requiri. Item syndicus uillæ quando uilla.*
2 *AEstimatio fundi particularis qñ fit dominus fundi requiritur.*

¶ LEX. X.

1 SVsceptores. ¶ Ista lex ẽ clara. ex qua not. † ꝙ qñ fit æstimũ, debet reqri defensor ciuitatis, cuius territoria estimãtur: & sic sufficiet requiri syndicum villę. Nec est
necesse, ꝙ singuli de villa requirantur, & hoc qñ fit estimatio
2 vniuersalis. Sed † quãdo ex aliqua cã æstimatur prędiũ vni⁹, vel mẽsurat̃, ille debet requiri, cuius prædiũ æstimatur, vt.l. ij. & .s. fi. regũd. Itẽ istud æstimũ debet assignari præsidi, vt.l. j. in prin. s. de apo. publicis.

¶ LEX. XI.

SEcuritates. ¶ Ista.l. est fortis & modicę vtilitatis. & tria dicit. ¶ Primò, ꝙ securitates factæ à suceptorib⁹ de vino, qñ fit rõ, debet eis imputari pro interitu, q̃tũ cõtinetur in illa apocha, seu securitate de recepto. ¶ Secũdò ibi, &
accepta. dicit gl. ꝙ ratio acceptorũ, & discutio rationis debet a
fieri in apertũ. quod no. ĩ multis em̃ ciuitatib⁹ redditur ratio in cõsi. Tertio ibi: & oẽs. dicit ꝙ securitates, q̃ proferũtur dñt approbari & acceptari ab officialibus. q.d. nõ potest apponere exceptionẽ nõ nume. pecu. C. de nõ nu. pe.l. in cõtractibus.§.j. & .l.fi.s. de de apo. publi.

SVMMARIVM.

1 *Notarius semel condemnatus de falso instrumento, nõ potest de cætero officium notariatus exercere.*
2 *Notarius condẽnatus de falso ex alia cã, quam falsitatis cõmissæ in notariatu: an possit instrumenta cõficere? remissiuè.*

¶ LEX. XII.

c SIaliquid. ¶ Nõ põt qs exercere officiũ in
1 quo semel deliqt.[c] h.d. ¶ † Nota hãc.l. ex qua colligit̃, ꝙ notarius semel cõdẽnatus de falso instrumẽto, nõ põt decętero notariat⁹ of-
d ficium exercere[d] Facit. ff. de edẽ.l. si qs. ex argentarijs.§.j. &
2 ibi gl. alle.l. istã. † Sed qro, qd si notari⁹ est cõdẽnatus de falso aliâs cõmisso, q̃ ĩ offi. notari. an pote. exer. offi. nota. dic, vt dixi de ista. q. & alijs ĩ.l.ij. ff. ad.l. Iul. repetũ. & ibi plenè de hoc. Adde ꝙ reqritur, ꝙ sit cõdẽnatus: aliâs ex solo delicto, nõ est priuat⁹ officio. in.l. si qs decurio. in.§. nõ satis. C. de fal. vbi ad hoc põderat Bal. & no. Innoc. in.c. fraternitatis. de hęre. & Bal. in.l.j. ver. iij. casu. ff. de testa. & in.l. in exercendis. de fide instrum. & in.l. cassius. ff. de sena. & .in.l.ij. de sen. & in aut̃. habita. in.x.col. & .c. si interpres. de.l. coradi. Specul. in titulo. de instrumen. edi.§. instrumentũ ergo. versicul. item opponitur quòd tabellio. & in.§. restat. versiculo, quid si tabellio. Et licet Bald. Insti. de testa. mili.§.fi. dicat, ꝙ cõdẽnatus de falso notarius, nõ potest noua instrumẽta cõficere, tñ prius rogat⁹ põt authẽticare, secũdũ Ang. ĩ.l. si quis ex argẽtarijs.§.j. ff. de edẽdo. per gl. pe. in ver. documẽtis, in aut̃. de tabellio. & probat Bar. clarius in.l. ad testiũ. in prin. ff. de test. & ibi no. gl. & in.c. officij. extra de hęreticis. gloss. in au. de tabel. in.§. pe. dicit. quid si cõficiat instrumẽtũ ignorans se pronũciatum falsariũ: quę dicit, ꝙ fideliter. quã allegat Bal. in. ĩ.l. iubemus.§. fi me. de sacrosan. eccle. Et no. Bal. in.l. cũ arbiter. C. de sententijs. Itẽ adde, ꝙ iudex notario cõdẽnato de falso potest ex causa cõcedere facultatẽ cõficiendorũ instrumẽtorũ. Bar. in.l si is, qui. in prin. testamẽti.§. miles. de leg. iij. & vide ĩ eodẽ. & quæ ibi scripsit. ff. ad.l. Iul. repe. Adde, ꝙ valerẽt instrumẽta cõdemnati absentis, vt Bar. in.l. si ideò. ff. de euic. & in.l. qui repudiãtis.§.fi. ibi glo. & docto. ff. de inoff. test. & ĩ.l. cõtumacia. in.v.col. de re iud. Et in fine, an possit de nouo creari tabellio, qui fuit cõdẽnatus de falso, & sic priuatus officio: vide Bal. in.l.ij. ff. de oper. libert. vbi cõcludit, ꝙ nõ. vide Bart. in.d l. eadẽ. Ro. in litera. N. not. viij. vnde Bar. in cõsi. incip. sed & Io. Bal. in.l. q depositũ. C. depositi. & in.l. militi. de testa. mili. & .l.ij. de fide instru. & in.d.§. sanè. & Iac. de belui. in aut̃. de tabelli. in prin. in. vij. q. p Imo. in.l. infamẽ. de pub. vide tex. ĩ. l. Callipodius.§.fi. aliâs.l. eũ, qui. ff. de solu. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Iudex, qui mandat alij solui cõdemnationem, quã cui dictat statutum punitur.*
2 *Notarij deputati ad causas ciuiles, non possunt scribere acta criminalia.*
3 *Iudex negligens punitur criminaliter, etiam ad pœnã corporalẽ.*

a ¶ Auri. vide ad hoc Fel. ĩ.c. cõquerẽte. de off. iu. or. cũ nõnullis remissi. & quod ibi dixi in apost.
¶ Adde ꝙ no. in apo. ad istũ. s. ĩ ru. de ver. numis. po. num.j. in vers. septuaginta duo faciunt libram.

b ¶ Sufficit cõsensus maioris partis. adde oĩno Ant. co. sin. suis in vers. vniuersitas. ĩ ci. ꝙ fit à maiori parte. & illud singul. & alias remissiones allegaui ĩ addi. ad istum in.l. quicũq;. nu.4. in ver. cõsensu omnium.j. de omni agr. deserto.

c ¶ Deliquit. Adde Fel. in.c. ex literis ĩ.j.col. in prin. de consti.

d ¶ Exercere. vide ad hoc, fel. ĩ.c. fraternitatis post prin. ĩ ver. extra gl. de hære. Tu vide oĩno Bal. in.l.ij. nu. 2. & quod ibi posui in apost. ad ipsum post Barb. in ver. deponitur ab officio. s. de manumis. vĩdi. & ibi bonus tex. cũ gl. & Gerard. de petra sctã. fin. suo primo.

¶LEX. XIII.

DVos. ¶Hæc.l.fortis eſt in text.& modicum valet. Diuide, qa primò dicit, in qualibet prouincia debẽt eſſe duo ſuſceptores: quorũ vnus ſuſcipiet aurũ: alius ſpẽs.& dn̄t eſſe duo notarij, ſeu numerarij, vt cuilibet ſuſceptori detur vnus notari⁹ numerari⁹. Secũda ibi: ſcire aũt, dicit ꝙ ſuſceptor auri nihil habet cõe cũ ſuſceptore aliarũ ſpecierũ. q.d. vnus nõ debet ſe intromittere de officio alteri⁹.& ꝙ dꝫ ſolui vni nõ dꝫ ſolui alij.& expone ibi cũ arcæ.i.ſcrinij. rõcinijs.i. vbi aliȩ ſpẽs aliarũ rerũ extra aurũ reponũt: ꝙ ꝑtinet ad aliũ ſuſceptorẽ. Tertia ibi: in ver. iudices. punit iudices ĩ.v.libris auri:& eorũ officiales pœna capitis, ſi ꝑdicta nõ obſeruarint. q.d. ſi illud quod dꝫ ſolui vni ſuſceptori, fecerit alter ſibi ſolui, puniatur pœna ꝑdicta.
1 ¶†No.ex fi. huius.l. ꝙ punitur iudex, qui mãdat pecuniam condemnationis alij ſolui, q̃ꝫ cui dictat ſtatutum: Facit quod dixi.s̈.de cano. lar.l. pręcepit.§. prouidẽtibus. Bartol.
2 Additio. ¶In tex. ibi: nihil. ¶†No. prohiberi commiſtionẽ officiorũ. Et iõ dico, ꝙ notarij deputati ad cauſas ciuiles, nõ poſſunt ſcribere acta criminalia: nec ecõtrà, propter cõmiſtionẽ officiorũ, q̃ prohibita eſt, per hanc.l.&.ff. de offi. cõſul.l. vna.&.s̈. de exac. trib.l. miſsi. Quod intelligitur niſi ex cã neceſſitatis: vt plenè per Gul.ĩ.d.l. vna.
3 & vide.l.fi. de nu. lib. xij. ¶†Vltimò not. ex iſta.l. iudicẽ negligentẽ puniri criminaliter etiã ad pœnam corpalẽ. de hoc dixi de bo. vac.l. fin.&.l. iudices. de anno.& tribu. Ange.

SVMMARIVM.

1 *Officia uilia nõ ſunt danda decurionibus, ſed uilibus perſonis.*
Stare ad cuſtodiam portarum, eſt uile officium.

¶LEX. XIIII.

HVmilioribus. ¶Prĩo dicit in genere decuriones nõ vexandos officijs vilibus. Secũdò ibi: ſuſceptionẽ, dicit ꝙ officiũ exigẽdi collectã pro veſtibus, pertinet ad officiales procõſulis, vel ad eos, q aliâs hoc facere cõſuluerũt. Tertia ibi: in horũ &c. dicit, ꝙ ad decuriones ſpectat de prędictis repetere rationẽ, & inuenire ad hoc hominẽ ſufficiẽtem. Quarta ibi: neq; enim. aſſignat rõnẽ. ¶Ad euidentiã ſciendũ eſt ꝙ pro exactione talis collectȩ pro veſtibus, erat cõſtitutũ certũ ſalariũ officialib⁹ procõſulis, ſeu alij. ¶Dicit ergo, ꝙ rõ prædictorũ eſt quia nõ eſt ȩquũ decurioni. ſuſtinere dãnũ dictæ exactionis nõ factæ: & alios habere lucrũ. Sed alia rõ colligitur ex principio: qa eſt vile offm̃. Quinta ibi: hãc igitur. Cõcludit ad prędicta ponẽdo vnã exceptionẽ.& eſt clarus
1 text. ¶†No. bene, ꝙ officia vilia nõ ſunt danda decurionib⁹, ſed alijs hoĩbus inferioribus ſubditis: vt ſtare ad cuſtodiã portarij, facere iſtas viles exactiones, & ſimilia. facit quod dixi.s̈. de mulie.& in quo lo.l. prima. Bar. Adde Bar. in.l. iij.s̈. de mulie.& in quo lo.& limita vt ibi poſt eum dixi. Alex.

a ¶Vel credẽdum. Adde Feli.c. ſignificaſti.el.ij. de homi.ij.co. poſt prĩ. ver. nõ ibi peritorũ iudicio.

b ¶Stat̃ dicto vnius Adde quod no. in apo. ad iſtum in.l. Theopõp⁹.ĩ apo. in ver. dicto vnius ff. de do. pręleg.

c ¶Antiqua. vide q̃ dixi.s̈. in.l.j. de muli.& in quo lo. circa prin. iiij. co. verſ. itẽ fallit in ciuitatibus.

De ponderatoribus, & auri illatione. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Ponderatori, uel æſtimatori cõis, ſtatur ſuper approbatione, uel improbatione.*
2 *Imperito electo ſuper uulneribus: an ſint mortalia uel cicatrix remanſura an ſit inhærendum?*
Dicto unius præpoſiti à cõi, ſtatur.
Idem ſi eligitur de partium conſenſu.
3 *Appellari, quòd poterit à relatione æſtimatoris, uel ponderatoris communis.*
4 *AEſtimatores duo, uel medici, eligi debent, quando proponitur electio à iudice.*

¶LEX. I.

1 QVoties. ¶Hæc.l. eſt clara. Ex qua no. † ꝙ illi, qui præeſt põderi cõis Florentiæ, & improbat, vel approbat, eſt parẽdum: ſicut in ciuitate Peruſij eſt ȩſtimator publicus equorũ: & eſt ei credendũ. Item in qbuſdã ciuitatibus de anno in annum prȩponũtur quidam medici, qui habent ȩſtimare vtrũ vulnera ſint mortalia: vel ex eis ſit remãſura cicatrix: vel mẽbri debilitatio: & ſic eſt eis parendum, ſeu ſtandũ vel creden-
a dum:[a] vt hìc, cũ ſimi. ¶†Et aduerte: quia ſtat̃ dicto vnus.[b] ꝙ
2 eſt verum, quando ille cui ſtatur, prȩponitur à comuni totius
b ciuitatis. Bar.
Additio. ¶Vel ſi eligeretur de partium voluntate.l. arbitrio.ff. qui ſatiſdare cogant̃.&.l. Theopom.ff. de dot. pręlega. Iſtum textum allegat Baldus in.l.j.j.
3 de veteris numiſmatis poteſta. ¶†Vnum tamẽ no. circa hoc: quia licet regulariter ſtetur, & fidẽ faciãt tales: nihilominus poterit ab ìpſorũ relatiõe ſeu ſn̄ia appellari: vt dixi ĩ.d.l. arbi-
4 tro. in fi. ponẽdo practicã illi⁹.l. Ang. ¶†Sed qñ à iudice prȩponeretur, deberẽt eligi duo, ſi reperirent̃ in ciuitate: vt.s̈. de fi. inſti.l. cõparatiões.&.j. de re mi.l. ſemel. li. xij. aliâs vnus ſufficit: vt in aut̃. de non ali. aut ꝑmu. re.§. quod aũt. Vide Are. in trac. malefi. ſuper. ver. cicatrix. Adde hic Bar. in.l.j.ff. de fica. in.l.j.§.fi.ff. de ver. ob.& Bal. in.l. directas.C. de teſta. manu.& in ꝓœmio.ff. in prin. in ver. item quȩro. nos dicim⁹ &c. Vide ĩ.c. ſignificaſti. de ho. ꝑ Do. ꝑ Lu.ĩ.d.l.j.§.fi. de ver. ob. ¶Et no. ꝙ ſtatur dicto vnius, ſi nõ ſunt plures in ciuitate: vt Bar. in prooemio.ff. de quo in.c. propoſuiſti. de proba.& in dicto.c. ſignificaſti.

De auri publici perſecutoribus. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Solidus ſolutus ſuſceptori pro libra, nõ poteſt ſine licentia in maſſam redigi.*
2 *Exactores non poſſunt pecuniam exactam in aliam ſpeciem ſine licentia, commutare.*
Et omne lucrum, quod faciunt eſt reipublicæ. & q̃ illud retinet, cõtra conſcientiam retinet.

¶LEX. I.

AVri. ¶Hæc lex eſt fortis in tex. gl. tamẽ bẽ declarat.&.h.d. Suſceptoribus non licet pecuniam acceptã ſine licen. in maſſam redigere:
1 & habita licẽtia, nõ debẽt hoc retardare. ¶† Not. ꝙ licet ſolidus ſoluatur pro libra auri, nõ põt ſuſceptor redi-
2 gere in maſſam ſine licentia. ¶†Ex quo habes, ꝙ iſti exactores publici, ſi exigunt pecuniã, nõ pn̄t eã redigere ĩ florenos: vel florenos in pecuniã ſine licẽtia. Et ſic oẽ lucrũ, quod perciperet̃, deberet eſſe publicũ. Et ſic, q tale lucrũ retinet: cõtra conſcientiã retinet, & fiſcus poteſt repetere. quod ẽ no. pro iſtis exactionibus publicis.

De his quæ ex publica collatione. Rubrica.

¶LEX. I.

NVllus. ¶Pecuniã publicam nõ põt qs accipere mutuo, vel alio titulo, vel in ſuã vtilitatem aliter cõuertere. h.d. totus titulus.

¶LEX. II.

SCiant. ¶Suſceptũ per iudicẽ nõ põt in aliã vtilitatẽ transferri. h.d. ¶No. iſtam.l. cõtra cõſeruatores monetæ, q pecuniã cõis deputatã ad ſolutionẽ ſalariorũ doctorũ arbitrio, cõuertũt in alios vſus: puta ſoluendo ſtipendiarijs. Ideo dicit Bart. in.l. iubemus.s̈. de erog. milit. anno. ꝙ theſaurarius negligens ſoluere ſalariatis, tenetur ad intereſſe eorũ. quod no.

De auro coronario. Rubri.

¶LEX. I.

ADcollationem. ¶In tex. ibi, abſq; conſuetudine. ¶No. ex illo tex. ar. cõtra forẽſes: qa licet nõ poſsit cogi de iure ad munera perſonalia: vt.l. reſcripto.
c in fi. de mune.& ho. Tamẽ ſi de cõſuetudine antiqua[c] obſeruatũ eſt ꝙ cogãtur, habet locũ iſta pœna: vt.l. quoties.ff. de ver. obl.& tunc perſonalia munera eis indici poterũt: & ideò poterit indici ei onus cuſtodiæ. Hoc eiã facit contra ſcolares, qui licet ad onera pſonalia cogi nõ poſſint.l.j. de profeſſo.& medi. tñ ſi de cõſuetudine eis imponũtur, poterunt cogi per hãc.l. Bar.

De argenti pretio, quod theſauris infertur. Ru.

SVMMARIVM.

1 *Aurum pro argento ſolui poteſt: & econuerſo in tributis.*

¶LEX. I.

1 IVbemus. ¶Pro libra argẽti poſſunt ſolui.v. aurei. h.d. ¶ †No. ꝙ põt ſolui pro argẽto aurũ: & ecõuerſo. de quo plenè dixi.ff. de ſol.l. Paulus. do. Bart.
Additio. ¶Licet non poſsit ſolui inuito creditore alia ſpecies pecuniȩ, vt.l. Paulus. de ſol. tñ hoc fallit in tributo, vt dicit Lu.ĩ.l. diuortio.§. ob donatiões.ff. ſol. mat. Alex.

De Irenarchis. *Rubrica.*

¶*LEX.* *I.*

IRenarchæ. ¶Syndicos ad denunciandū maleficia,ſeu milites ad capiē dum malefactores , conſilium ciuitatis debet proponere,non iudex ſolus,ſiue poteſtas ciuitatis,ſiue alius rector.De iſtis dixi in.l.diuus.ff.de cu.re.h. dicit.De iſtis ſyndicis etiam habes in.l.eā quidem.de accu.& in.l. ab executore.ff.ad Turpil.Et adde,ꝙ tales ſyndici debent iurare.ſuum fideliter exercere officium,vt not.Ange.in.l.ſi vacantia. de bonis vacantibus.in primo not.Alex.

¶Finis Libri.x. Sequitur.xj.

De nauiculariis ſeu naucleris tranſportantibus publicas ſpecies &c. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Dictio nauicularius,tribus modis ſumitur.*
2 *Dictio ſiue,de eius natnra uerba diſiungit,& ſenſum cōiungit.*
3 *Candelarij,qui dicantur?*
4 *Negotiatores non dicuntur artifices.*

¶De prima parte rubricæ .ſ.de Luſtrarĳs,&c.nihil habemus
in nigro. Simile eſt.ſ̈.quibus mune. excuſantur hi,qui poſt ī-
ple.mili.&.ſ̈.ad Trebel.in rub.¶De ſecunda parte rubri.ſ. de
naui.tract.hic ti.& gl.cōtinuat ad præcedentia duobus modis:
1 vt patet in ea.¶†Quero,quare in rub.dicatur de naui.ſeu nau.
dicit ꝙ hęc dictio nauicularĳ,ſumitur tribus modis. Primò ꝓ
facientibus naues.Secundò pro his,qui maiorem partem ſuæ
ſubſtantię poſuerunt in mercantia nauium.Tertio pro his,qui
ducunt naues. Ne ergo ī ru.poſsit eſſe dubitatio,ponit de nau
2 cleris: & intelligit ſolū de ducentibus naues.¶† Natura enim
a dictionis ſiue, [a] eſt propriè,vt licet verba deſiungat: ſenſum
tamen coniungit: vt duo pro eodem ponantur.vt ibi,Alexan
der ſiue Paris,vt no.in ſimili in.l.ĳ.ſ̈.de in li.iu . licet aliter po-
3 natur in.l.ſi quis ita.ff.de au.& argen.leg.& ibi dixi. ¶†Quæ-
ro iuxta rub.ſtatutum eſt hic,ꝙ candelarĳ gaudeant certa im
munitate.Quæro modo,qui intelligantur candelarĳ? Ex hac
glo.videtur ꝙ tam illi,qui faciunt candelas,quam illi qui ven-
dunt.quam illi,qui non faciunt,neque vendunt:ſed maiorem
partem fortunarum ſuarum poſuerunt in illa mercantia : à ſi-
mili ſicut in hac glo.de nauicularĳs dicitur.Similem gl. habes
in.l.ſemper.§.negotiatores.ff.de iure immu.& fuit ſumpta de
ſumma Azo.ſuper hoc ti.facta.Ad.q.dico ꝙ propriè loquen-
do ſolum ille,qui habet notitiam faciendi illam artem de can-
delis,comprehenditur.

Additio. Vide glo.in.l.j.§.j.& ibi Ang.& Pau. de caſ.
ff.de trib.& ꝙ not.Bar. in.l.legatum de le.iĳ.
& Barto.in proœ.ff.& Bal.in rub.C.de conſti.pe.& Angel.ī.l.
cūm interdi.ff.de inſt.Alexan.Et ſic nota,ꝙ facientes artem ꝑ
ſubſtitutum gaudent priuilegio immunitatis, ſecundum Bar.
ſed Lud.in no.xlviĳ.in litera.P.alleg.tex.à nemine ponderatū
in cōtrariū ī.l.fi.circa prin.de exc.tu. Alex . ¶Et dr̄ cādelari⁹
ꝓpriè:qa illud dicit̄ nomē artificĳ:vt.l.legatis ſeruis.§.ſi ex of
4 ficio.ff.de le.iĳ.¶†Negotiatores verò nō ꝓpriè dicūtur artifi
ces:quia de iure gētium quilibet ſcit emere & vēdere:licet vnus
cautius quā alius.Et appellantur negotiatores ex negotiorum
frequentia:vt.d.l.legatis.in prin.niſi conſuetudo regiōis aliud
inducat:& iſti appellabuntur potius mercatores candelarum
ꝗ̄ candelarĳ.Et ideo in.d.l.negotiatores.iſti mercatores nauiū
non appellātur nauicularĳ,ſed potius negotiatores.& tene mē
ti.Vide ad hoc quæ dixi in .l.legatis.in princi.de le.iĳ.quibus
adde Bart.in.l.mariti in prin.ff.de adulte.& Bal. in proœmio.
ff.in princ.in ver.Item fallit in mercatore. vnum videtur dice
re,ꝙ ille dicatur mercator:qui ſolam vnam negotiationem fa-
cit.Et idem in artifice.Idem voluit Bal.in rub.C.de conſti.pe.
in fi.vbi videbitur,quæ ſub dubio fortè videtur tenere,ꝙ hoc
caſu ita demum ſit mercator,ſi profeſſus eſt matriculam.Adde
Bal.in tract.de conſtituto.in fin.Alex.

SVMMARIVM.

1 *Spēs uiolētiarū ſunt.ſ.cū armis,& ſine armis cū iudicis authoritate,uel ſine.*
2 *Nauicu. portātes res publicas,nōpn̄t ī loco detineri.tā rōne delicti ꝗ debiti.*
3 *Literæ quæ dantur alicui ꝓbant eius commiſsionem cui datæ ſunt.*
4 *Portās res emptas à republica,nō habet immunitatē de qua hic.*
5 *Conceſsio dicitur ſi officialis infert metū,ut extorqueat pecunias.*
6 *Portantes res principis non ſoluunt pedagium.*
7 *Statutū ꝗ cōtractu ſoluatur gabella,comprehendit cōtractus etiam à principe celebratos.*
8 *Securitas ſi eſt data ueniendi,intelligitur etiam data pro redeundo.*

¶*LEX.* *I.*

NVllam. Nauicularĳ ſeu naucleri portātes res
publicas,habent plenam ſecuritatem
1 in eundo & redeundo.h.d.¶†Primò quæro,quid
vult dicere nullam vim?Reſpondeo ſignum vſ̄e re
quirit ad minus tria:vt.l.in re mandata.ſ.man.¶ Vult ergo di
cere nullam vim.ſ.cū armis,vel ſine armis.cū iudicis authorita
te,vel ſine.Iſtæ enim ſpecies violētiarū ſunt:vt.l.iĳ.in princ.&
§.j.ff.ꝙ met.cau.& hoc quātū ad propoſitū : licet aliam diſtin-
2 ctionem faciat gl.in.l.extat.ff.quod metus cauſa.¶†Et ꝑ hoc
dico,ꝙ iſti nauicularĳ non poſſunt detineri ratione debiti ſiue
delicti aliâs cōmiſsi in loco condemnatiōis de his facta, vel re-
præſaliarum pro hoc facit text . iſte in fine . ibi , omni ſecuri-
tate,&c. facit.ff.de iudi.leg.ſecunda.§.legatis. ¶Quæro quid
vult dicere delegatas ſpecies annonarias transferentes,&c.Rn̄
dent gl.loquitur.de his, quibus ſpecies ſunt delegatę.i.cōmiſ-
ſę,vt transferāt à Comitibus horreorū.i.ab officialibus,ꝗ præ-
ſunt horreis publicis.Idem ītelligo. ſi committat̄ eis ab eo,qui
3 prĕeſt rebus Principis.vt.ff.de legi.l.Princeps.¶†Quæro qua
liter,cum ſint in itinere,probabunt iſtas ſpēs eſſe ſibi commiſ-
ſas portandas?Reſpō.per literas ſibi datas.arg.ſ̈.de decu.l.ſi ꝗs
decurio.&.l.ſi qua per calūniam.ſ̈.de epi.& cle.ff.de publ. l.ſi
4 publicanus.§.j.¶†Quæro,ꝗd ſi aliquis portabat res quas emit
à republica non ex delegatione officialis publici.Rn̄ . non ha-
5 bet hanc immunitatē:vt.l.licitatio.§.fi.ff.de publ.¶†Quæro, a
quid vult dicere tex.ibi,nec concuſsiones perpeti.Rn̄.concuſ
ſio dicitur qn̄ officialis infert metū:vt propter hoc extorqueat
pecunias:vt.l.j.ff.de concuſs.prohibet ergo iſtos nauicularios
hoc pati.¶Quæro,quid adĳcit id ꝙ ſequitur:nec ad aliud ge-
nus incommodi.Rn̄.vult dicere,ꝙ authoritate legis:vt occaſio
ne gabellæ,vel pedagĳ,ſeu vectigalis,nihil ab eis accipiatur:vt
6 l.licitatio.§.res exercitui.&.§.ſeq.ff.de pub.†Illi ergo ꝗ portāt b
7 res Principis,non debent ſoluere pedagiū.¶†Sed quęro:hic
loquit̄ in pedagĳs, ꝗ̄ accipiūtur:quia res exportātur.quid ſi in
ciuitate eſt gabella cōtractuū? an cōtract⁹ celebrati à fiſco vel à
principe ſint īmunes ab iſta gabella poſito ꝙ gabella ſit licita?
ar.ꝙ nō.ſ̈.ad.l.fa.l.j.§.ad municipiū.& ꝙ ibi no.Adde ꝙ dicit̄
de fiſco,an teneatur ſoluere gabellam,in.l.licitatio.§.fiſcus.ff.
de publicanis . & Bald.in.l.emptor.ff.de hæredi.vel act . vend.
8 Alex.Sequit̄ in tex.venientes ac remanentes.¶†Not.hic arg.
ꝙ cui eſt data ſecuritas veniendi:dicitur eſſe data ſecuritas re-
b deundi.[b] Poſſet dici:imò facit contra,quia non expreſsiſſet in
eundo & redeundo,niſi neceſſe fuiſſet.Dico tamen contrariū,
vt.ſ̈.non enim venit ſecurè,qui non poteſt redire:vt.l.ſciendū
ff.de leg.& ad Trebel.l.de ętate.ff.de ſepul.vio.l.vtimur.& ibi
c dixi,& plenè.ff.ad leg.Iul.ma.[c]l.j.in princ.vbi ille,qui frangit
iſtas ſecuritates.tenetur.l.Iulia.maieſta.Adde Bar.in.l.fi. de di-
gnita.ī.lib.xĳ.vbi eſt caſus in contrarium:ſed eſt ſpeciale ſecū-
dum Bar.ibi.De hoc vide doct.in.c.fi.de treuga & pace.vbi te
nent,ꝙ ſic,per illū tex.in.c.magnę.de voto.in fi.in.l.ſi cui ī ꝓ-
uincia.§.tādiu.ff.ex quibus cauſis maior.&.c.errori.de iureiu.
&.c.ſtatutum.§.pe.de reſcri.in.vj.& voluit Ange. in.l.vtimur. c
hic alleg.& in.l.j.in princip.ff.ad.l.Iul.maie.Contrariū tenuit
Domini.in.c.diſciplina.xv.diſtī.vbi dicit,ꝙ iura loquuntur ꝑ
verbum eūdi,& redeūdi ſimul:vt ī.d.c.ſtatutum.§.pe.& ī.d.c.
ego.N.vnde dicit ipſe,ſi verum eſſet,quòd verbum eundi,cō-
prehenderet verbum redeūdi:fruſtra in lege,vel ſtatuto pone
ret̄:igit̄.Ibi tamen ſequunt̄ primam opinionem tāquam verio
rē.Nec obſtat quod dixit Dom.in.d.c.diſciplina.quia illa ver-
ba ponuntur ad maiorem declarationem,ſecundum eū in .d.§.
pe.Pro hoc facit ꝙ dixit Barto.in.l.j.ff.de acqui.re.do.ī.§.fi.ꝙ
refert & ſequitur Archi.in.c.miror.xvĳ.q.iĳ.Adde,ꝙ ſaluus
conductus etiam ad aſſociantes extenditur.ita voluit Bal.ī.l.ad
miniſtrantes.§.j.de excuſ.tut.& in conſi.incipi. ſaluus condu-
ctus fuit conceſſus.ꝙ habens ſaluum conductum poteſt illuc
mittere pro ſe ſuam vxorem,vel alium de familia,ad quem ex
tenditur ſaluus conductus.¶Idem Ang.ꝙ conceſſus pro ſe &
ſocĳs, extenditur etiam ad Iudæos,etiam ſocios:quia ſocietas
poteſt contrahi cum Iudęis .l.quicunꝗ.C.de Iudæis. ita dixit
in.d.l. vtimur.& in.d.l.j.ad.l.Iul.maie.vbi dicit,ꝙ hoc non ha-
bet locum in ſaracenis.Item adde, ꝙ ſaluus conductus extēdit̄
ad præterita delicta,non autē ad futura.gl.in.c. noli exiſtima-
re.xxiĳ.q.j.& Ang.in.l.j.§.j.ff.de dolo.de quo vide per Ro.in
l.iĳ.§.ſi quis ſeruum.ff.de acquir.poſſeſ.& Are.in maleficĳs.in
verbo fama publica.ī ver.v.quærit̄ cōmittens. ponit vbi & qn̄
hn̄s ſaluū cōductū capi poſsit:iudex an poſsit concedere accu-
ſato fidantiam.vt veniat ad ſe excuſandum:vel ſe informādū.
ſ.curiam.vide per Imo.& doc.in.l.is,qui reus.ff.de publ. iudi-
cĳs.Facit ꝙ no.in.l.cū indulgentia.de ſentē. paſsis.ī.vj.colū.
Adde ſcripta in.l.fi.de ſen.paſsis.Alexā.¶Oppo.ad fin.& vi

a ¶Siue.De qua dictione vide tu Fel. copioſè,& not.ī.l. inter cæteras circa prin.ver.circa materiam. de reſcrip.

b ¶Redeūdi.Adde Fe.ī.c.fi.de treug. & pace.&.c.ego ſē per.de iureiu.& ꝙ dixi ī apo.ī.d.c.fi. ¶Tu vide iſtū ī.l. j.§.n̄ fuit.ff.de do. ꝙ eſt verū ꝓ prīa vice,vt no. iſte ī.l. dotis.ff.de iu.dot. & ī.l.j.qō. iĭĭ.ad.l. Iul.ma.Pan̄.ī alle. ti.de treu. & pa.& Ale.cō.xv.vo.iĭĭ. qualiter hoc ītelli gat̄,no.Raph.cu.ī l.ſi mihi & Titio. & per iſtum.ff. de ver. ob.

c ¶L.Iuli.ma.adde Gul.de cu.ī tract. de ſecu.ad fi.

detur ꝙ puniat̃ acrius:vt.l.iij.j.co.Sol,dicit gl.hic in pœna applicanda fisco:ibi parti.¶ Cõtra hoc oppo.quia quantũ ad fiscum,est maior pœna:quia incidit in pœnam lęsę maiestatis:vt l.j.in princ.ff.ad.l.Iul.ma.Sol.si ibi intentaretur condictio ex illa.l.haberet locum illa pœna,si ex ista.l.haberet locũ ista pœna.vt.l.quoties.ff.de act.& obli.

SVMMARIVM.

1 *Practica conficiendi rationes ab officialibus publicis.*
2 *Administratoris sacramento statur in expensis minutis.*

¶ LEX. II.

COmperimus. ¶ Spẽs,quæ portãdę suscipiuntur,debent ĩtra annum portari,et à quo susceptę fuerint,apochę de soluto reportari.Primò ponit vnum incõueniens, ꝙ dedit causam legis condendæ.Secũdò circa illud dat remediũ
1 Secunda ibi:ideoq;.¶ † Ex hac.l.no.modũ conficiendi rationes ab istis officialib⁹,qui multa recipiunt, & multa transferũt ad alios.Debent enim ea,quæ receperunt scribere à quo receperunt nominatim,ex qua causa,vt.s.de exac.tri.l. aparitores Item debẽt scribere,cui dederunt nominatim:vt.s. de susce. & arc.l.neminem.Debent etiam ponere diem receptionis:vt hic. Si enim ista singulariter non scripserint,non videtur ratio reddi.quia non potest ille,cui ratio redditur,eam intelligere, nec comprehendere,si aliquid machinationis in ea habitum sit: vt dicit tex.in.d.l.neminem.Ratio enim quæ non potest intelligi
2 non videtur reddi:vt.l.argentarius.§.edi.ff.de edend.¶ † Et hoc verum,nisi in expensis valde minimis,in quibus statur sacramento administratoris:vt.l.scimus.§.in computatione.s.de iure delib.& de dona.si quis pro redemptione.&.ff.si cui plus quã per.l.falci.§.diuus.¶ Et aduerte:quia de his rebus,quas officialis dat alteri transferendas,debet reassignare literas de recepto,si ei fuerint pręsentatæ:vt hac.l.aliâs non tenetur:sed habebitur regressus contra eum,cui datæ fuerint res portãdę: vt hic:ei enim iniungitur hæc necessitas. Quod intellige quando officiali danti non potest imputari culpa,ꝙ minus idoneę personę commisit:vt.l.eum qui.in fin.&.l. argentum.ff. commo. Tenẽtur enim isti officiales de dolo,lata & leui culpa.ff.de admi.re.ad ciui.perti.l.magistratus.¶ Quærit,an officiciales,qui recipiunt,teneantur dare apocham de recepto.glo,dicit,ꝙ sic, & bene.hic non sunt alia.Barto.

SVMMARIVM.

1 *Simplum quòd insit in pœna quadrupli.*

¶ LEX. III.

AB his. ¶ Qui contra nauicularios fecerint rapinam,tenẽtur in quadruplum hoc dicit.¶ Quęrit glo. qua actione. Respond.ꝙ actione vi bonorum raptorũ. vel dic condictione ex lege ista, quę cõcurrit cum illa.De hoc vide Bar.in.l.j.s.de pœnis fiscalibus.& ibi notaui.& adde Bar.in.l, sanctio legum.ff.de pœnis.& in.l.hoc edicto.in fine de publi-
1 cis.Alexand. ¶ † Quæro,an in quadruplo insit simplum? gl, tenet quòd sic,& bene.¶ Nam in dubio vbicunq; lex, vel statutum imponit pœnam dupli,vel quadrupli,simplum continetur.l.hoc edicto.in fin.ff.de pub.Bar.

SVMMARIVM.

1 *Expediri debens per homines certæ relionis, si non potest expediri, debet per alios expediri.*
Et hoc fit expensis publicis, si illis culpa non poßit adscribi.
2 *Priores, qui non possunt prouidere contra ordinamenta ciuitatis, poterunt prouidere neceßitate emergente.*
3 *Rectores ciuitatum neceßitate publica imminente, ex iusta causa possunt cõstituere præmium capienti, & præsentanti malefactorem.*

¶ LEX. IIII.

CVm nauarchorum. ¶ Quando id, ꝙ ꝑ personas certę regionis debet expediri non potest expediri debet ꝑ hoĩes circunstãtes expensis publicis explicari.h.d.¶ Ad euidentiam scias, quòd populus Romanus habebat in ciuitate Alexandrina, quæ erat in oriente, horrea publica,in quibus erant frumenta & species multæ, q̃ debebãt portari Romam,per nauicularios orientales intra certum tempus sub certa pœna.contigit quodam tempore,quòd casu istis deficiebant naues et homines,qui portarent:vnde illi de regione,qui portare debebant.circuiuerunt insulas circũstantes,vt inuenirent naues & naucleros. Præfectus illius regionis conspexit,quòd illi non poterant inuenire naues,vt venirent in termino:& sic nauigium non fieret, & illi in pœnam inciderent:propter ꝙ quoadiuuauit eos,qui præerant ꝓuinciis circunstantibus,& naucleros aliarum prouinciarum:& his

a ¶ Suspect⁹. Adde Salic.in.l.iij.C.de nau.fœno.et Io.an. ĩ addi.ad Spe.ĩ tit. de cõst.§.j.ver. pone ergo.ĩ addi.sed ĩcidit.& ꝙ ad materiã hãc hr̃ ꝑ Alb. de rosa.ĩ tra.statutorũ.ij.ꝑte.iiij.q̃.& ꝑ Alex.ĩ.l.q Romæ.§. Callimach⁹ de ver.ob.Sed qd de portante extra territorum aliquas merces ꝓhibitas, & aliquas nõ prohibitas : an perdat omnes.s.ꝓhibitas & nõ prohibitas? dic ꝙ solũ prohibitas:nisi statutum eẽt in contrarium vt ꝑ Fel.in.c.significauit.de Iudę.ad fi.vbi ẽt nonnulla alia ad materiam.

constituit certam mercedem:& fecit frumenta, & alias species portare Romam:quod fuit relatum Principi,qui hoc commẽdat,& dicit bene factum esse & fieri potuisse.Et hoc dicit cœt⁹ idest collegiũ.inopia.i.propter inopiam.inuestigandę.i.inueni
1 endæ.classis.i.nauigij.¶ † Not.diligenter, ꝙ qñ id ꝙ per homines certæ regionis debet expediri:si non potest,debet expediri per alios.¶ Item not.ꝙ hoc fit expensis publicis, non eorũ, qui hoc facere debebant. Quod intelligo,si illis nulla culpa potest imputari:aliâs secus. vt.ff.ad.l.Rho.de iac.l.si vehenda.§.j. facit.j.de nau.& ꝙ ibi not.l.fi.¶ Tertiò not.ꝙ hæc transmutatio scilicet ꝙ portetur per alios, fit per Rectorem illius loci: vt hic:nec hoc fit liberè:sed causa cognita,si necessitatem viderit imminere.sic.ff.de vsufruct.leg.l.legatum.& de admi.re.ad
2 ciui.perti.l,legatum † Et istud facit ad quæstionem,quæ pridie hic erat.¶ Statutum est,ꝙ priores non possunt ꝓuidere contra ordinamenta facta per adunantiam generalem.¶ Item per adunantiam erat datus certus modus in eligendis potestatibus:& compertum fuit, ꝙ si ille ordo seruaretur, ciuitas ista remaneret sine rectore.consuluimus ꝙ hoc casu emergẽte priores possint prouidere:nec dicerentur facere contra ordinationem adunantiæ generalis:vt hic,&.l.legatum.ff.de vsufr. leg.
3 ¶ † Vltimò not. ꝙ pro necessitate publica imminente potest rector ciuitatis iusta causa constituere minimum salariũ: & sic preconium valet, ꝙ quicunque ceperit talem malefactorem, & præsentauerit, habeat à communi tantum .& hanc.l.ad hoc allegat Gul.in.l.j.ff.de iniust.& iure.& ibi vide.Preconium,q cunque ceperit malefactorem, & pręsentauerit, habeat : puta centum à communi,an valeat?contrarium tenuit Bar.in.l.si libertini.in fi.ff.ad.l.flauiam.de plagiariis.vbi dicit,ꝙ non valet tale statutum:quia est contra bonos mores,nisi esset hostis ciuitatis:vt.l.non omnes.§.fina. & ibi vide.ff. de re mili. per Bart. in.l.j. in princip.ff.de iusti.& iure.in vers. item inducitur ad.q. Per Bald. in.l.fi.aliâs pe.C.cõminationes vel epistolas.& Ange.in.l.interesse.de acqui.pos.& ĩ.l.j.in prin. ꝙ quisq; iuris.& Bar.& Bald.in.d.l.j,de iusti.& iur.bene facit ꝙ no. Bart.in.l.j. post Gul.de cu.ff.ad.l.Rho.de iact.& adde Bald.in.c. domino guerram.hic finitur lex,& incipiunt consue.vbi dicit,quod expensa facta in capiẽdo bannitum,fiscus tenetur restituere. per d.l.j.de iusti.& iure.Alex.

SVMMARIVM.

1 *Portans frumentũ, uel alias res probibitas portari extra territoriũ: si cum salma reperitur per uiam insolitam, & non rectam, est suspectus.*
2 *Ambasiatores, qui uadũt per uiam transuersam, & non rectã, ut diu stent in ambasiata, pro illo tempore salarium consequi non possunt.*

¶ LEX. V.

QVi fiscales. ¶ Qui per rectã uiã non vadit & spẽs publicas detrahit, pœna capitali punitur.h.d.

Additio. ¶ Adde Ia.bu.& Bal.ĩ.l.si qs nõ dicã rapere.C.de epi.& cle.adde Bal.ĩ.l.si fugitiui.de ser.fu.& ꝑ Bar.ĩ.l.cũ ꝓponas.de nau.fœno.& q̃ ibi do.Optiẽ facit.l.cotẽ.§.dñs.&.l.Cęsar.de pub.Ale. Quid si portat arma cõtra decretũ:nõ tñ ꝑ officialẽ fuit repertus? an incidat ĩ pœnã statuti?vide Ang.& Imo.ĩ.l.iij.§.Nerati⁹.ff.de acq.pos.ꝑ Are. ĩ tractatu maleficiorũ.ĩ verbo,arma.& Bart.ĩ.l.j.de litorib⁹ & itineribus pub.li.xij.dat cautelam,ꝙ timẽs accusari notificet officiali,ad quẽ locũ vadit:vt nõ ꝑsumat̃ cõtra decretũ ire.vide Bar.ĩ.l.cętera.§.si qs ad opus.de le.j.Idẽ voluit Bal.ĩ.l.si fugitiui.de seruis fugitiuis.& Ia.but.& Bal.ĩ.l. si qs nõ dicã rapere.
1 C.de epi.& cle.Ale.¶ † No.ar.imo.quasi est cas⁹,ꝙ si qs reperiat̃ cũ salma frumẽti:vel cũ aliis rebus vetitis portare extra ter
a ritoriũ,ĩ aliqua via nõ recta,& nõ cõsueta est suspect⁹ a ꝙ eas velit exportare cõtra decretum.Facit.j.de cur.pub.l.si qs ꝑ publicũ.ff.ad.l.Cor.de fal.l.eos.ĩ fi.secũdũ vnã lec.& hoc mõ põt practicari.s.de ser.fu.l.si fugitiui.vbi dr̃,ꝙ si fugitiu⁹ dephẽdatur.&c.Qũo em̃ poterit ꝓbari,ꝙ habuerit aĩm trãseũdi: cum fuerit captus ĩ actu trãseundi?Rñdeo.ex qualitate loci, vbi ca-
2 ptus est,vel ĩuẽtus est:& dic vt ibi.¶ † Itẽ facit hęc le.cõtra ambasiatores,q ad hoc,vt habeãt maius salariũ,& maiori tpe stẽt in ambasiata,vadunt per viam trãsuersam,& nõ rectã:q, salariũ cõsequi nõ possint ꝓ illo tpe.Idẽ tenuit Bar.ĩ.l.pe.ff.de itinere actuque priuato.& in.l.non solum.§.diuus.ff.de excu.tuto. & in.l.j.§.fi.ff.si qs cau.& in.l.j.in prin.ff.de his,qui deie.vel ef fu.vtrum debeat̃ salarium pro via noua longiori.Alexãd.

SVMMARIVM.

1 *Ciues ciuitatis puniuntur pro delicto iudicis.*
Represaliæ possunt concedi propter iustitiam à iudice denegatam.

Lex.VI.

¶ LEX. VI.

IVdices. ¶ Hæc.l.legitur duobus modis: si iudices patiuntur tempore rectę nauigationis naucleros in suo territorio commorari, puniuntur ipsi & municipales.h.d. secundum vnũ intellectum. Vel secũdum alium intelligitur ex iudicibus, qui patiuntur naucleros detineri,& secundum hoc exponitur ibi
1 morari:id est,detineri:secundum And.de Barulo. ¶ †No.ꝙ ꝓpter delictum iudicis puniuntur omnes ciues ciuitatis. Et facit quod propter negatam iustitiam à iudice,possint cõcedi re
a presaliæ[a] contra omnes ciues.de quo plenè dixi in li.de represalijs.in.v.q.principali.

De prædiis,& omnibus rebus nauicu. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Bona nauiculariorum,quibus oneribus subiaceant?*

¶ Continuatio patet.quærit glos.de quibus nauicularijs loqꝑ. Respond.de portantibus spẽs publicas:vt.s.titulo.j.in rubri.
1 ¶ †Querit gl.cui oneri erant subiectę res nauiculariorũ:nec declarat.Respond.nauicularij tenebantur portare merces publicas secundum formam.l.cum nauarchorum.s.titu.j.Item si aliquid perdebatur culpa alicuius nauicularij,debebat emendari ab omnibus nauicularijs:vt.j.de naufra.l.fi.Pro hoc erãt obligatæ omnes res nauiculariorũ:& pro rata ęstimationis suarũ rerum quisꝗ contribuere debebat:vt in.l.ij.in fi.& .l.fina.j.ea. ideò ponitur hic ista rubrica.

¶ LEX. I.

DOmum. ¶ Etiam ad domũ Principis res nauiculariorũ transeunt cum onere suo hoc dicit.Bar.

SVMMARIVM.

1 *Statutum potest prohibere contractum emptionis,& uenditionis.*
2 *Ementes prædia rusticorum,quæ obligata sunt maioribus oneribus,pro quibus teneantur?*
3 *Emens rem aliquam alij obligatam,si eam meliorauit,& euincatur per hypothecariam,liberatur præstando primam æstimationem.*
4 *Pulchritudo ædificiorum facit pulchritudinem urbis.*
5 *Magnanimus quis præsumitur ex magnitudine ædificiorum.*
Practica probandi quem magnanimum & ingeniosum.

¶ LEX. II.

INhis. ¶ Pro rata rei,quæ peruenit ad aliquẽ de bonis nauiculariorũ,debet on⁹ sustinere:nec patrimoniũ,vel persona vlteri⁹ aggrauaꝑ. Itẽ inspiciꝑ quatenus erat tpe, quo ad eũ peruenit. non augmentũ postea accedens.hoc d.iste ti. Fas.j.licentia,seu facultas publica emẽdi & vẽdẽdi prohibet intercipere.i.cassare seu annullare cõtractũ:& sic cõtract⁹ remanet firmus. ¶ Domus. ¶ Pro euidẽtia huius verbi debetis scire. Nã vt quotidie obseruamus,si sunt domus,in quibus soluitur pensio,imponitur eis onus pro quantitate pensionis:si erat domus ex qua nulla percipiebatur pensio:imponitur ei onus aliter secundũ ęstimationem eorum, qui adhuc impositi erãt. sic fiebat in domibus nauiculariorũ.Hoc præmisso dicitur hic,ꝙ si ille, emit domum nauicularij eam auxerit,ita ꝙ percipiatur maior pensio,vel eam auxerit alio sumptu ad decorẽ,& ad pompam: vt si fecerit turrim non tamen augeꝑ pensio,ꝙ ille emptor non teneaꝑ,nisi secundum veterem pensionem:& habito respectu ad
1 veterem qualitatem:non ad aliud,ꝙ ipse iniunxit.h.d. ¶ † Ex princ.huius.l. Not.ar.ꝙ statutũ non possit prohibere contractum emptionis & venditionis:cum dicat,ꝙ licentia publica, quæ est de iure gen.emendi & vendendi ĩpediat annullare contractum.In contrarium est text.s.de contrahend.empt.l.dudũ l.si in emptione.§.j.ff.de contrahen.emp.ibi mores ciuitatum &c.Non ob.hic tex.quia Imperator vult dicere, ꝙ illa publica facultas fuit causa impulsiua non annullandi contractũ:non tñ negat.quin possit si vult.Idẽ dixi in.l.filiusfa.§.diui.de legi.

Additio. ¶ Adde hic Bal.in.l.ij.C.sine censu, vel reliq.& in.l.licet.C.de iure dotium.Alexand.

2 ¶ †Secundò not.arg.pro his,qui emunt prædia rusticorum,ꝗ sunt obligata maioribus oneribus:vt ipsi pro hoc non teneanꝑ nisi pro his rebus tñ.tamen in Italia supra hoc prouident sta-
3 tuta. ¶ †Ex fin.no.casum mirabilem,ꝙ si aliquis emit aliquã domum,vel rem alij obligatam,& eam meliorauerit suis sumptibus,ꝙ si ab'eo euincitur per hypothecariam, ꝙ liberetur præstando primam æstimationem.

Additio. ¶ Istud mirabile dictum sequiꝑ Paul. de ca. in.l.si conuenerit.ff.de pig.ac.An teneat obligatio rei alienæ.tex.ꝙ non,in.l.si creditor.§.fin.de distrac.pigno.& per Bar.& ibi scripsi in.l.qui aliquando.§.fin. de acqr. possess.Alex. ¶ Sed contra hanc.l.opp.de.l.si fundus.§.ij.ff.de pig.Sol.fateor quòd istum super iniunctum est obligatum.qa sequitur conditionem areę:nec hic negatur.Si enim hoc inducitur agente fisco,multo fortius agente priuato,quod maximè est verum,si expensa esset facta in illis casibus,in quibus faciẽs præfertur hñtibus anteriorem hypothecam:vt.l.interdũ.cũ.l.
4 seq.ff.qui in pig.ha. ¶ †Item no.pulchritudinem ædificiorum cedere ad pulchritudinem vrbis:vt.l.cætera.§.hoc senatusconsultum.ff.de le.j. ¶ †Itẽ not.ex.l.ista in fin.ꝙ ex magnitudine
5 ædificiorum præsumitur urbis magnanimus:vt hic in fi.ibi per industriam hominis animosi accessit.& sic habes vnum modũ probandi hominem ingeniosum & magnanimum.

SVMMARIVM.

1 *Res tantum ualere præsumitur,quantum æstimata est in æstimo cõmunis. AEstimum communis in dubio probat uerum ualorem:& quæ numero.3.*
2 *Testis deponens rem ualere centum secundum suam opinionem,probat si eã refert ad cõmunem æstimationem.*
4 *Pactiones priuatorũ quòd non ualeant in præiudiciũ fisci,licet inter se sic.*

¶ LEX. III.

HIs qui. ¶ Qui emit prædia nauiculariorũ,teneꝑ ad onus secundũ antiquã ęstimatiõem,quę pactis priuatorũ non tolliꝑ.& vendentes tenẽtur,si ẽptores non fuerint idonei.h.d. Menti.s.cõtrahẽtiũ.Dicit tex.arbitrio.q.d.istę pactiones voluntarię non prosunt:aliæ pactiones, seu cõditiones,quæ à lege intelliguntur,seruandæ sunt:vt sequitur. ¶ Pro declaratione lrę,ꝗro quid vult dicere tex. secũdum Ang.opi.gl.exponit duobus modis. Primò ĩ censualẽ ꝓfessionẽ.qa debemus opinari secũdũ ꝙ scriptũ est ĩ censu.ꝙ not.
1 ¶ †Quia in dubio pręsumitur res tm̃ valere,quãtũ ęstimata est in æstimo cõmunis.Contra hoc oppo.ff.de le.j.l.si fundum sub conditione.§.si libertus.&.l.cum pater.§.pater, qui filio.ff.de leg.ij.Sol.ibi fuit ęstimatio priuata: hic publica.cui standũ est in dubio,nisi probeꝑ cõtrariũ.Not.Adde Ange. hic.vbi dixit, ꝙ antiqua ęstimatio hodiè pręsumiꝑ adesse:& ideo si reficitur æstimum nouum,debẽt regulari secundũ antiquũ.& Bal.ĩ.l.j. C.de sententijs,quæ pro eo,quod interest.in.xvij.col.vbi quęrit,an per ĩstrumenta veterũ emptionũ ꝓbeꝑ pręsens rei valor Et qualiter articuletur in probando rei valorẽ,vide gl.& Bal.ĩ l.mortis cã.§.fi.ff. de do.cã mortis.Et adde ꝙ res dr̃ parui valoris,respectu mali vicini.l.cum sæpe.§.fi.de cõtrahen.emp.& ꝙ no.Bar.in.l.si ita.§.mulier.ff.de fund.inst.& ꝙ habeꝑ in.c.cõstitu.de in integ.rest.& in.c.quæstiones.de re.permu. facit dictũ Virgilij in bucolicis:Mantua,vę miserę nimiũ vicina Cremonę & apud Lucanum:O malè vicinis hęc mœnia cõdita gallis.De valore rei in rebus mobilibus,vide Bar.& quòd ibi dixi ĩ.l.vij. diebus.j.de eroga.mili.annonæ.& de valore rei secũdũ quantitatẽ fructuũ,vide ĩ.l.si qdẽ.de eui.& de materia p gl.& do.ĩ. c. cũ cãm.el.ij.de testibus.& ĩ.l.pretia rerũ.ff.ad.l.falci. & refert Are.Insti.de acti.ĩ.ij.char.ĩ.§.si qs agens.Alex. ¶ Secũdo mõ exponitur p gl.& iõ dicaꝑ opinio qa opinari nos facit.Cõmu-
2 niter em̃ diciꝑ opinor rẽ tm̃ valere. ¶ †Quod facit ĩ ar.ad.q.ꝙ si testis dicat rẽ tm̃ valere.secũdũ suã opiniõẽ:ꝙ ꝓbat. Quod
b ĩtelligo verũ,si suã opinionẽ referat ad cõem ęstimationẽ.[b] De re em̃ quę nõ est exposita venalis,nõ põt fieri æstimatio, nisi p opinionẽ,ꝗ fit secũdũ cõem ęstimationẽ aliarũ rerũ:q sunt eiusdẽ fruct⁹,& ĩ eodẽ loco:& ꝗ eandẽ qualitatẽ hñt:vt.l.pretia rerũ.ff.ad le.fal.& ibi dixi.& ꝙ not.ĩ.l.ij.s.de rescin.vẽ.ij.rñso.

3 Additio. ¶ AEstimũ†cõe ꝓbat valorẽ rei.sed hoc vi deꝑ verũ,si de ꝓxi.tpe fuerit factũ ęstimũ:al's secus:vt in simili in instrõ emptionis.dicit Bal.ĩ.l.j.ĩ vlt.col.de sent.ꝗ p eo,ꝙ ĩter.& ad hoc facit ꝙ not.Bar.ĩ.l.decẽ.ff.de ver. oblig.& istud de quo hic ponit ẽt Ang.ĩ.l.pretia rerũ.ad.l.fa. & ꝙ no.Moder.ĩ.§.si qs agens.insti.de act.& expressè Bal.ĩ.l. ij.ĩ pe.col.C.de rescin.vẽd.Alex.Vide Bar.ĩ.l.ij.in vl.co.ĩ ver. circa prin.gl.ij.de rescin.vẽ.vbi diciꝑ de teste.&c. & ĩ tract,de teste.in princ.ix.col.quẽ seqꝑ Bal.in.l.solã.de test.ĩ.iij.col.& in l.j.in.vij.co.C.de sen.quę pro eo ꝙ inter.& in.l.ij.in repe.C.de resci.vẽ.& vide gl.& Bar.ĩ.l.mortis cã.de do.cã.mortis. Itẽ ibi l.pretia rerũ.& ibi poniꝑ qualiter ꝓbeꝑ valor rei.& Bal. ĩ.d.l. iij.in pe.col.& in.l.j.C.de sententijs,ꝗ pro eo.in pe.col. Et adde,ꝙ ꝓbaꝑ æstimatio secũdũ quãtitatẽ redituũ & fructuũ:vt.l. si fundũ.p fideicõmissum.de.le.j.& .l.si qs.C.de resci.vẽ.& ĩ.l. q bonis.de ces.bo.ff.&Imo.ĩ.l.apud Iu.§.hęres.de le.j.ĩ.§.arbitrorũ.ĩ.l.si fundũ.de rei vẽ.p Bal.& dicit Bal.ĩ.l.j.§.si hęres.ff. ad Tre.& Bar.ĩ.l.si quos.pallega,vbi ponit,an subhastatio ꝓbet valorẽ rei:de quo per Bal.& Ang.ĩ.l.j.C. de pscri.xxx.an.
4 & Are.ĩ.§.si qs agẽs.Inst.de ac.Alex. ¶ †No.ꝙ pactiões priuatorũ nõ valẽt ĩ ꝑiudiciũ fisci,qn habeat regressum cõtra priorẽ sed inter se bene præiudicãt:& in pręiudiciũ cõtrahẽtiũ:vt in gl.Hic nõ sunt alia.Bar.hic cũ gl.vr̃ notare,ꝙ qñ scriptura ęstimi fit de consensu partiũ, probat,& fidẽ facit cõtra ipsas ptes.

a ¶ Represalię.& an & qñ,& ĩ quib⁹ cõcedi possunt:& ꝗ requirãtur ad eas cõcedẽdas:& an si iniustè cõcedãtur impetrans teneaꝑ? vide Fe.ĩ.c.Rodulphus, de rescri.& remissiones quas ibi posui in apost.

b ¶ AEstimationẽ. Sed ꝗro,nũqd ęstimatio cõis ꝑ ẽptionẽ alicui⁹ ĩducaꝑ: dic ꝙ nõ. vt p do. Sozi.ĩ cõs.viij.ĩci. visis& diligẽter ĩspectis. ver.& stãt sif.ĩ.j.ꝑt.char.viij.

facit.l.rura.& ibi per Barto.j.de omni agro deserto.& Bald.in suo con.inci.sciendum est,qñq; assignatio fit in catastro. & allegat.l.Censualis.&.l.si preses.s.de do.& idem Bal, in.l.si quis in suo.de condi.insti.& Ang.& Imo.in.l.decem.de verb.obli. Bal.in.l.in solennibus.C.de rei ven.& Bar.in.l.φ quisq;.de acacquir.re.do.Alex.

De nauibus non excusandis. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Ciuis,si suo nomine emit pro comitatense,res empta publicatur.*
2 *Titulus,s.de iure fisci,quid differt à dispositione huius legis?*

¶LEX. I.

MVlti. ¶Naues,quæ sub nomine,& titulo alieno excusantur.publicãtur.h.d.
1 ¶†Not.arg.imo casum contra Comitatenses,qui faciunt aliquem ciuem emere pro eis,vt sub titulo ciuium,non subsint oneribus impositis:quia tales res sunt publicandæ.Hæc enim lex loquitur generaliter in qualibet re,quæ subtrahitur à publica necessitate nõ specialiter:vt in nauibus:vt in.l.proxi.Adde,φ non solum punit, vt in ista.l.sed etiam feudum amittit ipso iure:vt est tex. & ibi dominus Benedictus de plumbino in.l.j.C.ne lice. poten. facit.l.vniuersi.s.de leg.& tex.in.l.j.j.vt nemo ad suum patroci. & in.l.j.j. de consulibus.& not.Bald.in.l. sacrosan.C.de sacro
2 san.eccle. ¶†Opp.s.de iu.fis.l.qui in contractibus.Sol.aut cõtra aliquem proceditur,quia celebrauit cõtractũ in fraudem fisci,& loquitur contrarium.Aut quia rem sub titulo alieno excusauit:& loquitur hic titulus.

a ¶Solitũ.Ad φ vide.d.Ale.de Imo.ĩ.l.si vt certo.ĩ prĩ.ff.cõmo.& Flo.ĩ.l.si seru⁹ seruũ.§.rupisse.ad.l.aqliã.& Bart.ĩ cõsi.ĩcip.in Dei noĩe amẽ.Ioã.locauit.& ĩ cõsi.ĩci.cõsi.Lusignani,locauit.

b ¶Gabellã.Adde Fel.ĩ.c.q̃relã.de iureiu.añ fi.ibi,& nauis vi vẽtorũ.& ĩ.c significauit.ĩ fi.de Iudæis.

SVMMARIVM.

1 *Nauis non dominus si proponat excusationem, ne deferat res ob necessitatem publicam:nauis non publicatur.*
2 *Res ecclesiæ quando publicetur propter delictum prælati?*
3 *Res immissæ in ciuitatem sine solutione pedagij,si ex dispositione statuti cõfiscantur, & mulio portauit res meas,& pedagium non soluit:res non publicantur:sed mulio præstabit quantum res ualebant.*

¶LEX. II.

IVbemus. ¶Istam.l.habemus de verbo ad verbum in.l.iubemus.de sacrosan.eccle. nulla nauis ob necessitatem publicam excusatur aliquo priuilegio in corpore iuris inserto, vel non inserto & publicabitur,si quis contrarium attentauerit pœna ista contra facien
1 tes puniuntur.h.d.tex. ¶†Quærit gl.vtrum propter excusationem alicuius,qui non sit dominus,publicetur nauis?gl.ponit opi.nec firmat.prima opi.est verior,φ nõ publicet.l.cotem §.dominus.ff.de publi.

c ¶Corã iudice illi⁹ loci.adde ant.cor.fin.suis ĩ ver.testis.ĩci.ĩ loco.vbi aliqs patit̃ aliquẽ casum vbi ampliat hoc dictũ.s.vt nõ requiratur partis citatio.

Additio. ¶De hac.q.vide tex.in.l.cotem.& ibi Bart. de publ.& vide Bal.in.l.cũ ꝓponas. de nau. fœno.& Imo.in.l.Meuius.§.duabus.ff.de leg.ij.& vide.d. Ale
2 xan.in.l.j.vt nemo priua.tit.impo.Alexãd. ¶†Quæritur qũo propter delictum prelati res ecclesiæ publicentur:cum delictũ personæ non debeat in damnum ecclesiæ redũdare:dic vt no. per Cyn.& Gul.& alios in.d.l.iubemus.

3 Additio ¶In gloss.j.ibi: hoc non nocet.hæc vera p.l.cotem.§.dominus.ff.de publi. ¶†Et hinc sume argu.ad statutum, quod si pro rebus immissis in ciuitatem, non fuerit solutum pedagium,φ omnes res debeant confiscari.Modo mulio super mulũ suum res meas portabat:fraudauit & non soluit pedagium:an res meæ publicabuntur? certè non sed ipse mulio prestabit quantum res meæ valebant, per hanc glo.Ange.De hac quæst.vide But.& Sali.in.l.j.C.vt ne priuatus tit.& glo.ij.ibi per Bar.in.l.dominus.Bal.in.l.cum proponas.de nauti.fœnore.Imo.in.l.Meui⁹.§.duobus.de leg.ij. facit l.quicunque.§.φ si ad predicta.C.de seruis fugitiuis. & in.l.j. in fi.C.de falsa moneta.Alexand.

Ne quid oneri publico imponatur. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Onerãtes equos uecturinos, & alia animalia ultra solitũ:q; teneãtur. & n.2.*

¶LEX. I.

ONeri. ¶Qui cogit nautam ad suscipiendum aliquid vltra on⁹,tenetur ad emendationem damni:quod inde sequitur: & criminaliter punitur.h.d. ¶Nota.istam.l.habere re locum in duobus casibus,quando aliquis imponit sarcinam,nec aliquid apparet de voluntate nauicularij: vel si nauicularius est coactus:secus si sciret nauicularius:vt in
1 glo. ¶†Secundò aduerte diligenter,quia dicit sarcinam, ne qs imponat:& sic si imponeretur aliquid, φ esset minus sarcina, non incideret in hanc constitutionem.Et est argu.contra accipientes equos ad vecturas,& eis imponunt valisiam vltra mo-
a dum solitum.[a] ¶†Item facit contra eos,qui onerant animalia vltra debitum.& habetis de hoc plures casus in tit. ad leg.aql. Adde tex.in.l.insulam.§.qui nullas.ff.locati.Alex.

De naufragiis. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Nauis,quæ ui tempestatis,uel timore incursionis hostium,uenit in portum non tenetur ad gabellam.*
2 *Fugiens in territoriũ alienũ propter timorẽ hostiũ,nõ tenetur ad gabellã.*
3 *AEstatis tempore q uadit in alienum territorium ad macinandũ,non tenetur ad gabellam.*

¶LEX. I.

SI quando. ¶Quia hæc.l.de consuetudine non obseruabat̃:ideo Federicus fecit authenticã, naui-
1 gia.supra de furtis. ¶†No.ex hac.l.ar.imò casum φ si p tempestatem maris aliqua na
b uis venit ad portũ. φ nõ debet soluere gabellam.[b] seu portorium:qa violenter venit vt hic.&.l.Cæsar.ff.de publ.&.l.fi.§.si propter necessitatem.ff.
2 e.ti. ¶†Et idẽ,si proptet incursum,vel timorẽ hostiũ,vel pyratarũ,illi q erãt in territorio vicĩo fugerẽt in territoriũ nostrũ: φ inde possint res suas extrahere & deportare,non soluta gabella. Adde & per istũ tex.dicit Bar.in tractatu represaliarũ, in.ix.q.vij.q.principalis.Et ex isto tex.habes.j.casum, in quo quis ꝓ rebus,quas defert,nõ tenet̃ soluere gabellas.in.l.si pu-
3 blicanus.§.j.ff.de publicanis.Alex. ¶† Facit etiã in ar. φ si tẽpore ęstatis homines vicini territorij nostri,veniunt ad macinã dum ad molendina,quæ sunt in territorio nostro, φ possunt res reportare sine gabella:quia propter necessitatem famis venerunt:quæ est magna necessitas.l.j.C.de pa. qui fi.distra.

SVMMARIVM.

1 *Iustitia cœpta in causa naufragij,quanto tempore duret?*
2 *Tectes super casu quòd sint examinandi in loco, in quo casus euenit:nec tũc partis citatio requiritur.ibi.nu.4.*
Testes in loco incompetenti,quibus casibus examinari possint.Item quando super articulis à iudice reprobatis, uel repulsis? nu.3.
5 *Mercator, qui dicit cum socijs se damnum sustinuisse,debet de hoc fidem facere intra annum.& nu.8.*
6 *Examinatio testium,q; in causa naufragrij committi possit:qñ agitur contra rapiẽtem.*
7 *Casus fortuitus debet per testes probari.*

¶LEX. II.

SI quis. ¶Nauicularius.qui dicit se sustinuisse naufragiũ, debet hoc per testes probare corã iudice illius loci:[c]
c & præfecto denunciare intra annum: postea non audit̃.h.d.Euẽtũ.i. casum naufra-
1 gij. ¶†Op.imo intra bienniũ, vt.j.eo.l.de submersis.So.hic annus statuitur parti:ibi biennium statuitur iudici.& ista est vera.Pla.dicebat, q. hic agebatur ciuiliter: ibi criminaliter.& hoc tenet Azo in sum.huius tit.φ non est verum. Non enim agebatur ciuiliter.nec criminaliter:vt.j. dicam.

Additio. ¶Instantia super naufragio inchoata debito tpe,durat biennio:vt.l.cõtraria.sed ĩchoari nõ põt post annũ ad quadruplũ.ita loquitur hic. Ange.Vide tex.& Bar.in.l.interdũ.in.§.si propter necessitatẽ.ff.de publicanis.& per Bar.in.d.q.ix.vij.q.principalis in tract.represaliarũ.Alex. ¶Secundò oppo.φ nauiculario subueniat̃ perpetuò ad simplũ:vt.l.in eũ.s.de fur.Soluunt quidam,hic ad quadruplum,

druplum, ibi ad simplum. Vel verius dicit gl. ibi loquitur de tẽ-
pore, quod statuitur actioni: hic de tempore ꝙ statuitur instan
tiæ: & sic est speciale, quòd ista causa debet finiri intra annum,
licet regulariter triennio finiatur: vt. l. properandũ. de iu. Hęc
sol. est cõtra tex. ꝗ dicit, ꝙ post annum non posit interpellare
iudicem. Si enim sola instantia periret, posset interim iudicẽ in
terpellare ratione rerum. ¶ Dico ergo, quòd hic contra nemi-
nem agebatur: sed nauicularius ad suę defensionẽ volebat pro
bare casum naufragij. dicit ergo Imperator, ꝙ apud iudicem
illius ciuitatis, vbi casus occurrit faciat probatioões ꝑ testes de
naufragio: & illas probationes portet ad præfectum ad quem
spẽs illas cũ nauigio exportabat. & ĩtra ãnũ hoc faciat: aliàs nó
posset allegare se naufragium passum esse: vt hic est casus in
hac. l. Vide per Bart. & doct. in. §. quod diximus. in. l. ij. ff. si qs
cau. & Bar. in. l. contumacia. ff. de re. iur. & eundem & Imol. in
l. quæsitum. eodem. titu. Ad idem Anto. de Butri. & Imo. in. c.
quærelam, de proc. per glo. in. c. quisquis. iiij. quæstione. v. per
Azo. in summa. C. de dila. & per Bal. in. l. j. eod. tit. §. fin. versic.
in summa. per Archi. & Io. an. in. c. j. de dolo & contu. in. vj. per
Ioan. in addi. Spe. in tit. de appel. §. nunc breuiter. ver. quid er
go. per Cy. & Bal. in. l. fi. cum glo. in verbo, sanctum. C. de fide
instr. per But. in. c. ex ratione. de appel. per Angel. in fi. ff. de fe
rijs. Bar. in. l. si quis ex argentarijs. §. pe. de edendo. & Bar. in. l.
2 qui accusare. C. eo. tit. Alex. ¶ † Ex qua not. mirabilem practi-
cam, ꝙ in loco vbi patitur quis aliquem casum, faciat examina
ri testes de casu, & illę probationes postea faciũt fidem coram
iudice competenti.

Additio. ¶ Et hoc semper est verũ, vbicũq; necessitas imminet testes examinandi à parte propter
periculũ mortis: vel absentię in loco longinquo: quoniam etiã in
loco incõpetẽti poterũt examinari, secũdũ do. de Rot. ĩ sua cõ
clu. ciiij. & hoc sequitur Lud. in. l. si verò. §. de viro. ff. solu. mat.
liiij. fal. alllegans istum tex. Et per ista limitabis no. ĩ. l. cum hi.
3 §. transactiones. ff. de transac. & ꝙ ibi addidi post Bar. ¶ † Et si
a militer si testes sunt absfuturi, vel de morte suspecti, [a] & super
articulis à iudice reprobatis, vel repulsis: qa malè formati, vel
post terminũ ꝓducti, testes sunt per iudicẽ examinandi, secũ-
dũ do. de Ro. cõclu. l. vel. xcij. in deci. nouis. & ꝑ Ludo. in loco
pręalle. ꝙ reputat valde notãdũ: & dicit se ita cõsuluisse apud
Vincentiũ. Et ad primũ dictum adde, ꝙ voluit Bar. in. l. admo-
nẽdi. ff. de iureiur. in ver. quid si dictũ testis deficit ex parte exa
4 minantis. & ꝙ ibi addidi. Alexã. ¶ † Et aduerte ad mirabile, ꝙ
in tali examinatione non est necesse citari partem, quæ fortè
multum est à lonquinquo. Et sic potest intelligi. ff. de excu. tu.
l. scire oportet. §. sufficit vbi dicit, ꝙ sufficit probare casum ex
naturali iustitia: hoc est secundum ius gentium, in quo in ore
duorũ, vel triũ stat omne verbũ: non attẽta solennitate ciuili. &
vide ꝙ ibi dixi, & ꝙ not. per Gul. in. l. ij. §. ꝙ dicimus. ff. si quis
cau. Alium casum vide, vt scripsi in. l. ait prętor. §. si debitorem
in fi. ff. de his, quæ in frau. cre. Alios casus vide per Ro. in litera
T. no. xlij. Regulariter contra. l. si qñ. š. de testi. & c. in nomine
5 domini. eo. ti. Alex. ¶ † Secundo no. ar. mirabile pro his, ꝗ dãt
suam pecuniam mercatoribus ad partem lucri & dãni: ꝙ si mer
catores dicant se sustinuisse damnum furti, rapinæ, incẽdij, vel
similiũ, mercator debet facere fidẽ intra annũ; al's nõ audit.

Additio. ¶ Istud vltimũ non est verũ. Nã secũdũ hoc sequeretur, ꝙ actio de naufragio esset perpetua
& exceptio temporalis, ꝙ est falsum, & contra oẽs regulas: qa
oẽs exceptiones sunt perpetuæ, etiam si actio sit annalis, vt. l.
purè. §. fi. ff. de doli except. Item non est vera lec. Bart. ꝗ tenet,
ꝙ hic non agebatur contra aliquẽ, sed tantummodo petebantur
testes examinari super naufragio. Nam si hoc tm̃ peteretur ex
petitione nulla posset fieri criminis punitio. & tñ hęc litera di
cit contra ibi, cõpetens dispositio procedat, &c. Tenẽdo cõtra
lec. gl. patet ꝙ in hac. l. est casus, ꝙ licet in causis criminaliter,
vel ciuiliter motis, non posit committi examinatio: vt in aut.
6 apud eloquentissimũ. de fid. instr. & in cor. vñ sumitur. † tñ qñ a-
gitur cõtra rapientẽ ex naufragio, potest bene cõmitti examina
tio testium, qui probent naufragiũ. ¶ Et hoc patet ex ista lite-
ra, ꝗ dicit: ꝙ pręses prouincię examinauit testes: & posteà exa-
7 minatos remittit ad pręfectum. ¶ † Vltimò not. casum fortuitũ
b debere per testes probari: [b] de quo per Cy. ĩ. l. nec creditores.
de pign. act. & probatur in. l. proxi. & l. de submersis. Ange.
8 ¶ † Cui cõgruit, quod mercator debet reddere rationem omni
anno. vt. š. de suspe. & arc. l. neminem. & ibi dixi: ergo intra an-
nũ debet facere fidem de casu. Tamen licet hic tex. in argumẽtũ
faciat: hoc tamen non firmo. Nam illa allegatio casus, fit ꝑ mer
catorẽ ad suam vtilitatem. s. ad suã defensiõem. Nam exceptio-
nes seu defensiones sunt perpetuæ regulariter: vt. l. purè. in fin.
9 de excep. do. & l. licet. š. de excep. ¶ † Et sic poterit probare,
& fidem facere de casu vsq; ad sentẽtiam. & hoc est speciale in
fisco: & ideo hodie ex consuetudine in partibus istis ĩ contra-
ctu apponitur pactũ, ꝙ mercator ꝓbet casum intra certũ tp̃s.

SUMMARIUM.

1 *Mors alicuius, quando probetur ex assertione consanguineorum, ubi quid quando agitur de modico præiudicio? & nu. 6.*
2 *Testes domestici, ꝗ admittãtur in rebus, quæ gerũtur in domo, uel naui.*
3 *Testium refrenatio, quando fieri poßit?*
4 *Iudex debet diligenter inuestigare, ut ueritatem habeat.*
5 *Prius examinandi & torquendi sunt, qui ueritatem melius sciunt.*
7 *Rerum amißio probatur ex uerisimilitudine.*
8 *Tempus nauigationis de quo hic, hodiè non seruatur.*
9 *Annus diuiditur in quatuor partes.*

¶ LEX. III.

* QVoties. ¶ Cũ de naufragio quæritur, examinãdi sunt duo, vel tres testes de naui, ꝗ
melius scire debent veritatẽ: & eis deficientibus, de
uenitur ad alios. & hæc nauigatio debet fieri à calẽ.
Aprilis vsq; ad calẽ. Octobris. h. d. Istã. l. intellige quando non
agebatur criminaliter, nec ciuiliter contra aliquem: sed nauicu
larius volebat probare naufragium, & amissionem rerum ad
sui defensionem: vt dixi. š. l. proxi.

1 Additio. ¶ Ista. l. facit † optimè, ꝙ mors alicuius pos-
c sit probari, non solũ per testes, [c] qui interfue
runt sepulchro, prout dicit. l. si quidem. š. sol. mat. sed per con-
sanguineos mortui, qui dicant, & asserant, ꝙ illum habent pro
mortuo, per hanc literam, & hoc verum nisi agatur de maxi-
mo pręiudicio: quia accusatur aliquis de homicidio Titij, ita ꝙ
per probationẽ accusatus decapitaretur: tunc requiritur probatio
explicata: quia de maximo pręiudicio agitur: vt. l. sciant. C. de
proba. Vbi verò agitur de magno pręiudicio: tunc probatio-
nes non requiruntur ita dilucidæ: vt in authẽ. hodiè. C. de rep.
& in corpore vnde sumitur. quando verò agitur de pręiudicio
modico: vt quia agitur, ꝙ tabulæ testamenti aperiantur: ita &
modicum pręiudicium est: ideo leuissimæ probationes requi-
runtur: quia potest per famam probari: vt. l. ij. ff. quẽad. test. ap.
Ita distinxit glo. mag. in. l. cũ quidam. §. quod dicitur. ff. de acq
rẽ. hęre. Ang. ¶ Deuide primò. dicit, ꝙ testes examinari debẽt
super naufragio. Secundò, quæ personę. Tertiò quo tempore
debeat nauigari. Secunda ibi: circa magistros. Tertia ibi. susce-
ptionis. In prima parte gl. intelligit, ꝙ agebatur ciuiliter. vel
2 criminaliter: ego aliter dixi. š. ¶ † Not. ex hoc principio, ꝙ in
istis rebus, quæ geruntur intra nauẽ. seu intra domũ, admittuntur
testes domestici: vt hic &. š. de rep. l. consensu. §. super plagis.
& extrà de. testi. c. veniens. & c. ij. in fin. & de prob. tertio loco
3 ¶ † No. etiã ad id, ꝙ dicitur de test. l. j. §. fi. ꝙ refrenatur multitu-
do testium. Quod intellige, qñ sufficit super vno articulo redu
cere ad tres: vt hic manifestè dicit tex.

Additio. ¶ Qualiter sit refrenanda ꝓductio testium, Nã ius canonis vsq; ad. xl. testes, de quo per
doct. in. d. §. fi. & hoc dictũ alleg. Lu. in. d. §. de viro. l. si verò. ff.
so. matr. in. xlv. fal. & dicit ꝙ pauci sciunt. Sed cũ reuerẽtia di-
dictũ est satis vulgatũ. vide gl. in. c. cũ cãm ꝗ inter Archiepm.
in ver. effrenatã. extra de test. quæ inquit, ꝙ hoc est arbitrariũ.
Alex. Bal. in. l. si qñ. C. vñ vi. & Alber. in. l. consensu. de repu-
dijs. in. l. fi. §. licẽtia in seruorũ. C. de iure delib. Et hoc est: quia
lex est contenta ea probatione, quæ haberi potest. arg. l. si vici
nis. C. de nup. & Bar. in. l. si quis ex argentarijs. §. pe. ff. de edẽ-
4 do. Quod est optimũ pro limitatiõe. l. ẽt. de test. Alex. ¶ † No.
etiã de solerti inuestigatione iudicis. Potest enim de multis cir-
cũstantijs interrogare, vt ad veritatem perueniat. vt hic. ibi, so-
lers quæsitor. & facit ꝙ not. š. de testi. l. testiũ. Illud autẽ ꝙ dicit c
hic de tormentis, intelligit hic glo. si vacillant, vel si sint viles ꝑ
5 sonæ. ¶ † Venio ad secundam partem, ex qua not. ꝙ prius de-
bent examinari & torqueri: si expedit his, qui veritatẽ melius
noscunt. Ad idẽ facit. l. diuus. ff. de quæstio. Adde. l. ex libero.
ff. de quęst. & l. qui falsa. ff. de test. etiã in ciuili, siue vt vilis per-
sona, siue non. c. super his. de pœnis. nec vacillans fidem facit
l. qui falsa. ff. de tes. ¶ Sed an talis testis sit reducendus ad cõcor
diã: dic, ꝙ si sibijpsi contradicit, nũquã reduci debet ad concor-
diam, vt pœnã & periuriũ euitet. ita voluit Bar. in. l. eos. in fin.
ff. de falsis. Aut testis alij testi contradicit: & tunc bene reducitur
ad concordiã: vt periuriũ euitet, non vt probet. c. cũ tu. de test.
No. Ioã. And. in addi. Spe. in tit. de teste. in. §. nunc de interro
gatorijs. in additione, caute. & Federicus in consil. clxxvij. al's
cõsi. clvij. incipiẽte, dñæ Grisolę. d. Anto. in. d. c. cũ tu. & ibi. d.
Abb. Et ꝙ qñ vnus testis sibijpsi contradicit, non reduci posit
ad cõcordiã: vt voluit gl. in. c. in nostra. de test. quã ibi põderat
ad hoc. d. Ant. tenet Iac. but. in. l. optimam. de contra. & cõmit-
tẽ. stipula. & ĩ. l. sed si possessori. §. si iurauero. ff. de iureiu. & in

a ¶ Si testes sunt abfuturi vel de morte suspecti. Adde ꝙ posui ĩ apost. ad Lãfr. de oria. post eũ. in. c. qm̃ cõtra. §. cõfessiões. nu. ij. ĩ ver. qa forẽsis, ad fin. apost. extra de probatio.

b ¶ Probari. qualiter. autem ꝓbetur. vide. d. Alex. de Imo. in l. ij. §. ꝙ diximus. si qs cau. & Spe. ĩ ti. de pig. ĩ prĩ. ĩ ver. sed qualiter. & ver. seq. & d. Alex. de Imo. in cõsi. liiij. ij. parte.

¶ Adde. Spe. ĩ tit. de pig. ĩ prin. ver. sed qualiter. & ver. seq. Bar. ĩ. l. scire. §. sufficit. ff. de excu. tu. in lec. Nico. de Neap.

* ¶ Pro concordia. Aduerte ꝙ opt. ꝓbatur mors, secũdũ Bar. hac ĩ. l. quoties. si inter liberos & cõiunctos habeatur ꝓ mortuo, & ĩ. l. genero. ĩ fi. prin. ff. de his, ꝗ no. infa. Cõtra allegatur tenere ĩ l. ij. §. si dubitatur. ff. quẽad. test. aperi. Tu dic ĩ. d. §. si dubitatur. loquitur qñ agitur de magno ꝑiudicio: puta de vita hominis, &c. secus si de modico ꝑiudicio: qa tũc vbiq; cõcor. cũ prima opi. vide ĩ tract. Bar. quõ ꝓbatur mors. & ĩ trac. Bal. de tes. ĩ. iij. cha. Pañ. ĩ. c. qm̃ freqn ter. §. porro. colũ. viij. vt lite nõ cõte. Adde ad Bar. ĩ. l. si qdẽ. vbi. d. Alex. ĩ apo. C. so. matri.

c ¶ Per testes. & ad de ꝙ multis alijs modis probat, de ꝗbus ꝑ Bal. in. c. j. ꝗ tpe mil. & ꝑ Pe. de su. ĩ. l. ꝓponebatur. ff. de iud. & Lanfr. in. c. qm̃ contra. de prob. ĩ ver. testes. & ꝑ Io. An. ĩ addi. ad Spec. in titul. de no. cri. §. fama. ver. quæ si agenti.

¶ Adde ꝙ not. in apos. ad illũ in. l. si quidem. in fi. ĩ ver. formam. š. sol. matrimonio.

l.cũ de ætate.de probationibus.& Imo.in.l.inter ſtipulantem §.j.ff.de verb.obl.& Spe.in tit.de notorio crimine in .§. fama. in fi.dicũt.ꝙ imo reducũtur ad cõcordiã,vt periuriũ euitẽt.De quo per Imo.& do.meũ in.l.inter ſtipulantẽ.§.j.in.ij. chart.de verbo.oblig.Alex.¶ Venio ad ver.ſanè.& oppo.nã primò dicit vniuerſos eſſe perẽptos:& poſtea dicit inueſtigandũ à liberis eſſe.Contra liberi,qui nõ erãt,non ſunt idonei teſtes:vt.l.teſtiũ.§.de teſt.Huius timore dicit gloſ.hic loquitur de liberis,q forte erant in naui.ſed vt dixi contradicit text.q dicit vniuerſos mortuos.Dico ergo intelligi,prout iacet litera.ſ.nauem & oẽs eſſe peremptos. Et ideo cũ per eos,q interfuerunt ꝓbari non poſsit,recurrit̃ ad cõiecturas,ad liberos,videlicet nautarũ vt ipſi examinent̃,qui veriſimiliter ſcire debent de morte patris.Itẽ de perditione rerũ,poſſunt veriſimiliter teſtificari,qui

6 viderunt res immitti in nauẽ,quæ poſteà perempta eſt.¶†Ex hoc habes duo notare.Primò ꝙ ſi quærat̃ de morte alicuiꝰ.ſufficiens ꝓbatio eſt, ꝙ inter liberos & coniunctos habeatur pro mortuo.Itẽ,ſi inter ſocios & cõmilitones pro mortuo habetur: vt in aut̃.hodiè.s̃.de repu.dixi plenè in.l.ij.§.ſi dubitet̃.ff. quẽadmo.teſt.ape.Idẽ tenet Ang.in.l.de tutela.C.de in inte. reſti. mino.per illum tex.& bene facit in.l.ſi filium.ff.de lib.cã.Sed in contrariũ eſt text.in.l.quoniam ſororẽ.C.de iure delibe. vñ hoc pendet ab eo,quo quærit̃,an coniunctus præſumatur ſcire facta coniunctorum.de quo per Bar.in.l.is poteſt.ff.de acqr. hære.Bal.in.l.de tutela.& in.l.quoniã errorem.& ibi dominus

7 meus.Alex.¶†Secundò not.ar.ad probandũ amiſsionem rerũ per veriſimilitudinẽ.de quo per Cyn.in.l.ſi creditor.s̃.de pig. act.&.ff.de eden.l.ſi quis ex argentarijs.§.fi.cũ.l.ſeq.ĩ prin.& ibi dixi.¶Item op.de tex.qui dicit,ꝙ nauicularius contendit & tex.dicit oẽs eſſe peremptos.glo.dicit:ꝙ euaſit aliquis:ꝙ eſt contra text.Ideo dicit, ꝙ aliquis de corpore nauiculariorũ eſt iſte,qui cõtendit:non tñ erat de illa naui:& ideo conquerit̃:qa

8 ad eũ ſpectat cõmodũ:& ĩcommodũ vt.j.l.proxi.¶†Vltimò no.tempus nauigandi.ſed in hoc puto ſtandum conſuetudini. ſi em̃ fecit,ꝙ diligens nauta feciſſet,non tenet̃:aliâs ſecus.Non em̃ ſeruatur iſta lex in tẽpore,vt liquet in his ciuitatibus mari-

9 timis.¶†Vltimò,ex hoc colligunt quidam diſtinctiones temporum, & totum annum diuidunt in hyemen,& æſtatem: ſed propria diuiſio eſt in quatuor partibus,vt dicit glo.

¶LEX. IIII.

PRo his. ¶Priuatis,qui ſoluerunt collectas publico officiali,q poſteà aufugit,vel perdidit,non imputatur.h.d.Tex.hic loquitur in exactoribus,vel procuratoribus fiſci.¶Not.contra officiales, q poſteà aufugiunt,vt eis tantum imputetur.

a ¶Scrupulus.vide tu.d.Bar.Cep.ĩ.l.in itinere.ĩ fi.prin.de ver.ſig.vbi no.habes de ſingulis gñibus ponderũ.Adde ꝙ no.ĩ apo.ad Iac.Rebuf.hic nu.j.in ver.Hugolinus dicit,ꝙ ſcrupulus.aliâs etiam poteſt dici ſcrupulus,vt per Cepo.in loco.s̃.alleg.

SVMMARIVM.

1 *Examinatio in alio iudicio facta,facit notorium iudici.*
2 *Libellus non requiritur in cauſa naufragij.*
3 *Libellus non requiritur,quando quis proponit aliquid ad ſui excuſationem, uel defenſionem:nec petit aduerſarium ſibi condemnari.*
4 *Cauſa naufragij debet per iudicem intra biennium expediri.*

¶LEX. V.

DE ſubmerſis. ¶Cum de naufragio quæritur, ſummatim examinatur & ex eo,ꝙ in illa cognitione reperit̃, poteſt per inquiſitionem procedi:& cauſa debet intra bienniũ terminari:aliâs nauicularius abſoluitur,& iudex tenet̃.hoc dicit,¶Primò ponit qualiter iſtæ cauſę examinentur:quia ſummatim,& leuato velo.¶Secũdò dat poteſtatẽ iudicibus procedẽdi cõtra rapiẽtẽ,& puniendi.Tertiò ſtatuit terminũ iſti inſtãtię,& iudici pœnã imponit.Secũda incipit ibi.& ſi quiſquã.Tertia ibi,ſi verò. ¶Circa primũ quæro,q̃ ſint iſtæ cauſæ?Reſpond.gl.ſ.criminales.Accuſabantur em̃ hic aliqui de eo.ꝙ dicebãtur rapuiſſe aliquid de naufragio.ꝙ licet in ſe poſsit eſſe verũ,tñ nõ conuenit tex.noſtro,in fi.vt.j.dicam.Ideò dic,ꝙ hæc erat illa cã:quia cũ res perdiderit per naufragiũ nauicularius, petebat ſe abſolui, vt dixi.s̃.l.ij.&.l.quoties.Et ſic continuatur ſequẽs litera: quia ſi in iſta cognitiõe iudex reperit aliquem aliquid accipiſſe:poterit contra illũ procedere ad petitionem nauicularij. & pu-

1 to ꝙ hęc ſit cã ſufficiens procedendi per inquiſitionem:†qa iudici notũ eſt per examinationẽ in alio iudicio factam: vt not. in.l.athletas.§.calũniator.ff.de his,qui not.infa.& dixi in.l.ij.§.

2 ſi publico.ff.de adul.¶†Venio ad tertiam partem.Not. hic ꝙ in iſta cauſa non eſt neceſſe dare libellum:ſed ſufficit coram iudice proponi cum libello in ſcriptis,vel ſine. Ad hoc op. s̃.de lit.conteſt.aut̃.offeratur.Dicit glo.hic ſpãle,vel corrigitur hęc. Certè ſi intelligeremus,ꝙ cã erat criminalis, de neceſsitate haberemus dicere,ꝙ hoc ſit ſpãle:quia de iure antiquo requireba

3 tur libellus:vt.l.libellorũ.ff.de accu.¶†Sed intelligendo, vt dixi,dico:ꝙ nõ eſt ſpeciale,nec corrigitur.nam qñ qs ꝓponit aliquid ad ſui excuſationẽ,vel defenſionẽ,nec petit aduerſariũ ſibi condemnari ad aliquid,non eſt neceſſarius libellus vt.l.ſcire oportet.§.oportet.ff.de excu.tu. Et ꝙ hic procedatur ſine libello,intelligit glo.in.l.ij.§.dies.ff.quis or.in bo.poſ.ſer.Bar. in.l.iij.C.de pignori.& per docto.in.l.iiij.§.ait prętor.de reiu. per Aretin.Inſti.de ac.in princip.in verb.Ex quo ſequitur, ꝙ quando competit officium iudicis.gloſ.videtur velle, ꝙ ſic in l.j.in prima glo.ff.de edendo.Contrarium vult gloſ.in rubrica de inter.act.in.l.Papinianus.de minoribus.ad fin.& in authẽ. offeratur.per Bar.& alios in.l.j.ff.de iuriſ.om.iud.& in.c.fi.de offi.ord.vide Cy.in.l.j.C.quæ ſit longa conſuetu. Imol.in.l.ſi verò.§.de viro.ſo.mat.in prima fallentia.Et an officium iudicis ſit idem ꝙ exceptio.tex.in.l.planè.& in.l.fi.ff.de pet.hære. & Bartol.in.l.j.§.& in parui.ff.ꝙ vi,aut clam.ꝙ ſequitur An. de But.in.c.item cum quis.de reſtit.ſpolia.& Pe. de Ancha.in cle.j.de ſequęſtra.poſ.& fructuum.& in.c.canonum ſtatuta.de conſt.& Bal.& Ange.in.l.planè.&.l.fina.prælleg.& in.l.j.de condi.inde.& in.l.ſi non ſortem.eo.titu.pro quorũ concordia

4 vide Imol.in.l.fi.ff.à quibus appel.non licet.Alex.¶†Secundò habes hic,ꝙ hęc cã debet expediri intra bienniũ,cui cõcordat.s̃.vt intra cer.tp̃s cri.q.ter.l.fi.Si intelligas ꝙ erat cã criminalis.Si verò ĩtelligas,ꝙ erat hęc cã ciuilis,eſt cõtra.l.ꝓperãdũ s̃.de iud.Sed glo.dicit, ꝙ hoc eſt ſpeciale.Item contradicit.l. ij.s̃.eod.Sed dic,vt ibi dixi:ꝙ ibi datur annus parti ad conquerendũ,hic bienniũ iudici ad terminandũ.¶Ad iſtam partem oppo.dicitur hic,nauiculario abſoluto.Contra, cum ipſe petat,quomodo poteſt abſolui ab obſeruatione iudicij?Sol.ſunt in gl.duæ expoſitiones.Prima, ꝙ abſoluitur ipſe ab obſeruatio.iudicij:& ideo dicitur abſolui:quia tenebatur,cum naufragium ſua culpa accideret.Secunda exponit nauiculario.i.ei q res ſurripuit de naui.& illam tenet Dy.& illam oportet nos tenere ſecundũ illos,qui intelligunt iſtã.l.totam loqui de criminali cã.Tamen hęc expoſitio eſt multum extranea:vt dicamus nauicularium ipſũ raptorẽ.cũ per totũ iſtũ tit.& in præcedẽtibus nauicularij appellentur,qui merces portant in naui,non qui rapiunt.Et ideò tene primam expoſitionem,ꝙ nauiculariꝰ ad ſui defenſionem volebat probare naufragium, ſi iudex negligit hoc terminare intra bienniũ, iudex & eius officium tenebitur fiſco:& nauicularius eſt abſolutus à fiſco.

¶LEX. VI.

SVper. ¶Not.caſum ſpecialem, vbi vnus de culpa alterius tenet̃.& iſtud eſt vnum munus nauiculariorũ,pro quo res eorum ſunt obligatę:vt.s̃.de prędijs naui.per to.¶Item hoc intelligit gl.quando ſua culpa naufragium contingit,quę cuplpa colligitur ex pluribus,vt in glo.quam no.¶Vltimò no.qualiter debes recipere rationem ab officiali publico,qui aſſerit ſe aliquid perdidiſſe:nam non debet ſibi dimitti,ſi ſui culpa accideret:aliâs ſecus.De modo autem probandi hoc,ꝙ ſui culpa acciderit,dicam.j.titul.ij.l.ꝙ ad præſens.& ibi de hoc tangam.hic non ſunt alia.

De metalla.& metal.& procu.metallo.Rubri.

SVMMARIVM.

1 *Fodere metalla quilibet poteſt,ſecundum formam huius legis.*
2 *Scrupulus quid ſit?*
3 *Colonus tenetur potius uendere fructus domino,quàm alij.*

¶LEX. I.

PErpenſa. ¶Ad euidentiam totius tit.debes ſcire,ꝙ illi,qui fodiunt metalla,dicuntur metallarij.& ꝙ ꝓ prio introitu in illud officium debent ſoluere.viij.ſcrupulos illius metalli:ad ꝙ fodiendum accedit,ꝙ non ſoluit amplius,q̃ ſemel:vt hic.& de eo,ꝙ fodit,debet dare quolibet anno vnam libram fiſco, q̃ ſit.xiiij.vnciarum:vt.j.l.proxi.niſi aurum fodiat: quia ſufficit tunc,ſi annuatim ſoluat.vij.ſcrupulos:vt.j.e.l.per annos.vltra hoc de toto, quod percipit facta purificatione metalli: debet fiſco dare ſuas decimas.hoc eſt de.x.partibus duas, ſi fodit in publico.ſi fodit in priuato,vnam fiſco ſoluit:reſiduum ſibi retinet.j.eo.l.iij.¶Qui vult eſſe metallarius,tenetur ſoluere.viij. ſcrupulos:& metallum,qui vult vendere, debet vendere fiſco pretio competenti hoc dicit.

Additio. ¶Adde ad iſtũ tex.omnino no.per Paul.de ca.l.diuortio.§.ſi vir.ff.ſo.matri.in fin.Alex.

1 ¶†Not.cuiq; licere fodere metalla,ſecundum formam huius l.& gl.opponit,ꝙ plus debeat ſoluere:vt.j.l.proxi.vel minus, vt.l.per annos.Solu.vt dixi in euidentialibus,licet glo.variet.

2 ¶†Quęro,quid dicat̃ ſcrupulus?[a] Azo hic,vt refert in ſumma

a hoc perquiſiuit à medicis:& exponit,vt in gl ſecundũ Azo.&

ſecundum

secundum eos dicitur scrupulus.xix.pars vnciæ,licet Pla.aliter intellexerit,ꝙ scrupulus dicatur tantum ponderis, ꝙ octo faciant.xiiij.vncias.Et sic illa.l.concordat cū ista.sed Hug.dixit aliter:vt not.in.l.per annos.vbi dicit,ꝙ scrupulus est pondus sex siliquarum.Siliqua autem est quarta pars vnciæ:vt.l.liberto.§.filium.ff.de annu.leg.per glo.s.de epis.& cle.authent.sed hodie.Et secūdum hoc scrupul⁹ esset vna vncia cū dimidia: qa tamē hoc dubiū est,standū est opi.Azo.quia scrupulum ponit esse minoris pōderis: & sic in dubio est cōtra fiscum:v.l.nō
3 puto.ff.de iu.fis. ¶†Vltimò not.ex hoc fine,ꝙ colonus debet potius vendere domino fructus,ꝙ̄ alij,iusto tamen pretio.

Additio. Hoc sequitur Lud.in.l.j.ff.soluto matrimonio.Alexand.

SVMMARIVM.

1 *Libra regulariter intelligitur duodecim unciarum.*

¶LEX. II.

OB metallum. ¶Metallarius debet annuatim pro canone soluere vnā
1 libram metalli.xiiij.vnciarum.¶† Sed quæro in dubio,quot vnciarum intelligitur libra.Respon.xij.vt.l.seruum meum.§.fina.& ibi no.ff.de hæred.insti.& instit.de here.qua.& diffe.§.hereditas.nisi aliter consuetudo se habeat, vt hic, & in quibusdam ciuitatibus in venditione quarumdam rerum,intelligitur libra.xviij.vnciarum,quibus consuetudinibus standum est in ipsis ponderibus,& mensuris:vt.l.Imperatores.ff.de contrahen.empt.& vt omnis tollatur dilatio per mensuras & pondera publica,ad quę recurrit̄:vt.l.modios.s.de suscep.

¶LEX. III.

CVncti. ¶Facilis est tex.No.istud, ꝙ de lapidibus,qui fodiuntur in prędijs priuatorū fiscus debet habere decimam.

¶LEX. IIII.

CVm procuratores. ¶Officiales ad exigendum metallum,non debent ad aliam dignitatem ascēdere,nisi prius illud officium perficiant hoc dicit.

SVMMARIVM.

1 *Dicere pro homine,idem est, ꝙ pro quolibet homine.*

¶LEX. V.

PEr annos. ¶Fodiētes aurum, pro canone oī anno septem scrupulos tenentur
1 exoluere.hoc dicit. ¶†No.istud vulgare,tantum importat pro homine,ac si diceremus pro quolibet homine soluatur tantum,vt quilibet soluat tantum.

¶LEX. VI.

QVosdam. ¶Non potest quis tantum effodere,ꝙ ex hoc aliena ędificia destruātur.h.d.¶Not.gl.ꝙ de iure licet in alieno perquirere lapides,nisi per hoc ędificia destruantur.Barto.

SVMMARIVM.

1 *Statutum,ꝙ comitatenses reponantur in comitatu,habet etiam locum in comitatense,qui esset de prioribus.*

¶LEX. VII.

MEtallarii. ¶Adscripti ad fodiendum metalla,si aufugerint ad aliud officium, retrahuntur,etiam si familiares principis fuerint.h.d.¶Ad euidentiam scias.ꝙ metallarij sunt homines liberi:licet sint adscripti ad illud munus.facit.s.de ser.fu.l.vlti.
1 ¶†No.hic arg.ꝙ si statutum dicat, ꝙ comitatenses reponant̄ in comitatu,ꝙ locum habet etiam si comitatensis esset de prioribus.Et sic vides hic,ꝙ illi,qui sunt domestici Imperatoris retrahuntur ad primam conditionem.gl.est hic,quæ tractat quo modo de vna conditione,quis trāsferatur in aliam.dic vt in eadem.& sumitur de summa Azo.de verbo ad verbum.

De murilegulis. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Murileguli & alij,de quibus hic erant liberi:adscriptitij tamen.*

¶Gl.continuat rubricam,& exponit eam.Singula verba ex-
1 ponam in tex.& leg.ad quas glo.remittit.¶†Quæro,vtrū isti homines sint liberi,vel serui? gl.& Azo in sum.innuit, ꝙ sint serui.sed puto,ꝙ hoc non sit necesse,quamuis verum est dicere,ꝙ sint liberi ascriptitij:tamen ad istas cōditiones de quibus j.videbis,ꝙ patet:quia dabant pecuniam ad hoc,vt ad ipsas cōditiones assumerentur.quod non esset,si serui essent.nullus em̄ daret pecuniam,vt seruus fieret:vt.j.eod.l.j.Item quandoque liberabantur dando substitutum: vt.j.eo.l. si quis ex corpore. ꝙ non esset in vero seruo.Item inueniuntur quædam leges,ꝙ contrahebant matrimonium:vt.l.edicimus.j.eo.&.l.murileguli.ergo serui non erant.s.de incest.nu.l.cum ancillis.

¶LEX. I.

MOnetarios. ¶Adscriptus ad cudendam monetam Principis,non liberatur alicuius dignitatis priuilegio hoc dicit.
¶Ex hac.l.apparet,qui dicantur monetarij.Innuit etiam hæc.l.quòd isti vocent̄ serui,sed magis sunt liberi conditionati.Barto.

SVMMARIVM.

1 *Tinctores corrumpentes pannos in tinctura,tenentur:quia eorum culpa factum præsumitur.*
Idem scriptores & pictores.
2 *Officium ut quis habeat,si pecuniā det,præsumitur habere animum malè faciendi,& lucrandi indebitè.*

¶LEX. II.

BAphii & genetii. ¶Primò ponit,ꝙ p tinctores & textores pannorum substantia, & patrimonium principis minuuntur,quando malè faciunt.h.d.vsq; ibi, & species baphij, tinctoris commercij & textoris.vt videtur in gl.rubricæ: per ꝙ subaudit mala facientes:& nostra priuat substātia.i.patrimonium principis tenuatur.i.minuitur.hoc autem fit duob⁹ modis.j.proxi.declarat.& species genecij.i.panni cōtexti.Ad euidentiam scias quòd ista tinctura, de qua panni domus principis tingebantur,erat multum cara.& fa.j.eo.pro hoc si quis na uiculam.&.j.tit.j.l.vellera.Corrumpebant ergo isti,vel faciendo debiles pannos,vt modicum reciperent de tinctura.seu modicum intingendo.¶Secundo modo corrumpendo ipsam tincturam immiscendo aliam tincturam corruptam in genecio: hoc est,vbi panni texebantur.Confectæ.i.contextæ corrūpuntur per prędictos malos tīctores,seu textores,faciēdo pannos debiles,vt modicum de tinctura reciperent:vel tenendo ipsos modicum in tinctura,propter ꝙ ipsi panni corrumpuntur.& hic est primus modus.¶Aliud est corrumpendo tincturam:& hoc loquitur in baphijs.i.in locis, vbi fit tinctura. temeratione i.per eorū audaciam & temeritatem.neuum adducunt.i.aliqd adducunt ad minorandum,vel augmentandum tincturam,per id ꝙ additum est.Inquinatæ alluuionis.i.corruptæ augmentationis.Hoc autem faciebant:quia quando fuerūt adepti istud officium,dederunt pecuniam:nunc volūt retrahere per dictas corruptelas.Prohibet ergo princeps pecuniam dari pro acqrendis dictis administrationib⁹:& hoc sequitur.& sic litera est plana.Ex prędictis patet,ꝙ quędam glos.quæ exponit vim.i.per vim, non est necessaria, nec habet intellectum hui⁹ literæ.
1 ¶†Not.argu.ex hac.l.contra tinctores, qui pannos corrūpūt in tinctura:nam eorum culpa factum pręsumitur & tenentur. facit.ff.loc.l.item queritur.§.si gemma.&.§.si fullo.¶Item facit contra scriptores,qui aquam immiscent in atramento, per ꝙ litera est magis alba:& contra miniatores & pictores,qui depingunt,vel miniant de adulterinis coloribus:vt teneātur domino ad interesse.Item tenentur crimine stellionatus.vt.ff.de
2 cri.ste.l.iij.§.sed& si quis.¶†Vltimò no.ar.ꝙ qui dat pecuniā vt habeat officium,habet animum malefaciendi,& indebitè lucrandi,propter ꝙ factus est ti.^a vt iudi.sine quo.suffra.Vide
a Ange.vt iud.sine quoquo suffra.in princi.adde.l.vniuersi.per Bar.s.de legu.in lib.x.Alex.

SVMMARIVM.

1 *Mors animalium,quando debeat clarè probari,& quando sufficit per coniecturas?*
2 *Mortem hominis probare per coniecturas,quando sufficiat.*
3 *Practica probandi corruptionem supellectilium,pro his qui rationem reddere tenentur.*
4 *Habentes lacum Perusinum,licet teneantur ad certam quantitatem piscium singulo die,si superuenit multitudo hominum, poterunt cogi ad maiorē quantitatem piscium.*

¶LEX. III.

QVod ad præsens. ¶Duobus modis legitur in gl. Secundū primum scias, ꝙ Imperator habebat pascua multum magna, in quibus tenebat gregem suū:& alij homines & rustici habebant similiter greges suos in eisdem pascuis,& tenebantur Principes ad hoc, vt quando grex eius minuebatur, debebat suppleri de gregibus aliorum.Et illi,qui præerant gregi Principis,vocabantur vastagarij,qui secundum nostrū vulgare,vocantur virgarij.Contingit ergo,ꝙ quodam anno decesserunt multa ex animalibus Principis. dubitabatur quantum rustici debebant dare vastagarijs pro reparatione gregis Principis?Imperator statuit,ꝙ pro illo præsenti tempore sufficiebat,si illi rustici,quilibet daret quintū animal,hoc est de qnq; vnū.Et secūdum hoc habes,ꝙ gl.q̄ dicit,ꝙ rustici pstabāt hoc oī anno dicit contra literam:hic prouidet Imperator ad solum

a ¶Fact⁹ est titulus vt iudices sine quo quo suffr.fiant.sed iste titulus properādū in maximum totius reipu. detrimētū obseruat̄:vñ multa scādala p̄ter iudiciū corruptiones & ipsa ēt iudicia venalia q̄tidie accidūt:vt plenè dixi in addi.ad Iaco.Rebuf.i.l.curiales.num.j.s.de decurio.lib.x.

remedium illius inſtantis temporis,dum dicit:ꝙ ad pręſens re
medium pertinet.Non enim vniuerſaliter prouidet pro omni
tempore.Ratio:quia ſecũdum varietatem temporis contingit
mutatio caſus: quia in quibuſdam annis greges augebantur
ex eis,qui naſcebantur.¶ Quandoque minuebantur propter
mortalitatem.Quandoque in magna:quandoq; in parua quã-
titate.facit.ff.ad.l.falcid.l.pretia rerum.§.nonnullam. ¶ Iuxta
hanc leg.quæro vtrum ſufficiat ei,qui præeſt animalibus,cum
1 vult probare diminutionem,& mortem eorum [a].quod illo an
no ita contingit communiter,ꝙ de quolibet grege mortua eſt
dimidia,vel tertia,vel aliqua pars certa in regione illa.videtur
enim,ꝙ non debet clarè probare ſe amiſiſſe.arg.l. ſi creditor.š.
de pig.act.&.l.ſi quis fundum.§.Imperator.verſi.ſi caprarius
2 ff.locati.†In contrarium facit.l.iſta.Reſpondeo,ſi quidem tra
ctatur de morte vnius certi animalis,vel de duorum, quæ non
paſcebãt gregatim:puto,ꝙ debeat clarè probare:vt.l.j.allega.
Si verò animalia gregatim paſcebãt,ſufficit probare per conie
cturas.Durum eſt enim de qualibet oue,quæ moritur,vel de-
perditur,habere teſtes de viſu.bene ſufficit probare,ꝙ illo tem
2 pore ſic cõmuniter accidit ĩ regiõe illa.ar.hui9.l.†Idem dicitur
dũ tractat̃ de probanda morte vnius hoĩs: aut em̃ dicitur de-
ceſsiſſe in exercitu, vel conflictu, vbi deceſsit magna multitu-
do hominum,vel in domo ſua vt notaui in.l.ſi quidem.š.ſolu-
to matrimonio & tetigi in.l.ij.§.ſi dubitetur.ff. quemadmod.
3 teſta.aper.†Simile dico in tutoribus,vel officialibus publicis,
qui habẽt reddere rationem de aliquibus ſupellectilibus, vel
alijs rebus,quę vſu conſumuntur:vt ſufficiat probare,ꝙ in tã-
to tempore veriſimiliter debuerunt poſſe corrumpi,tot ex illis
ſupellectilibus.argum.l.fi.š.de ali.pu.præ.Vide Bar.de hoc in
tractatu ſuo de teſt.in ver.circa carmen.in fin.Adde Bald.in.l.
non ita.§.ſpecies.de leg.ij.vbi videtur dicere,ꝙ per oſtenſionẽ
corij,mors animalium probari poſsit.& vide Barto.& doct.in
l.ſi quis ex argantarijs.ff.de edendo.in.§.prohibet.Item ĩ ver.
de aliquibus ſupellectilibus.Adde hoc caſu, ꝙ ad probationẽ
talium rerum minutarum ſufficit etiam qualis probatio arbi-
trio boni viri.& per coniecturas.nota.Bald.in.l.iiij. C.de pe-
ri.heredi.& gloſ.& docto.in.l.fi.§.in computatione.C.de iure
delibe.facit etiam ĩ.l.ſi is,qui pro redemp.cap.C.de do.Alex.
¶ Secundo mõ legitur,vt vaſtagarij dicantur Beccarij,ſeu ma
cellatores,qui beſtias occidunt, & vendunt populo ad minu-
tum.Pone ergo,ꝙ ſtatutum erat,ꝙ beccarijs daretur certus nu-
merus animalium,quæ occiderentur,& venderentur populo.
Contigit, ꝙ venit magna multitudo hominum, vnde ille nu-
merus animalium non ſufficiebat.Imperator ſtatuit,quòd pro
remedio ſecundũ iſtud inſtans tempus detur illis beccarijs qn-
tum animal: hoc eſt pro omnibus quinq;,quę dabantur,adda-
tur vnum,& hoc fiat pro reparatione ſalutis corporis humani
4 ¶ †Facit,ꝙ licet ſtatutum dicat,ꝙ illi qui tenẽt lacũ Peruſinum
debeãt certam quantitatẽ piſcium omni die ponere in platæa;
ꝙ ſi ex caſu multitudo gentiũ ſuperueniret,ꝙ poſsint cogi ad
portandũ plus:tantũ,ꝙ ſufficiat pro reparatione copis hũani.

Additio. ¶ Et ita etiã ſeqtur Ang.hic.& hanc.l. repe-
tit.& facit ꝙ no.Bal.in.l.iubemus nullam.de
ſacro.ſan.eccl.Ang.Adde,ꝙ idem dicimus de illo, qui nõ vult
portare frumentum in plateam,vt poſsit cogi tempore guerrę
vel cariſtię portare, & etiã vẽdere viliori pretio.l.ſi pendentes
§.ſi q.d.vbi Bar.dicit de vſufr. Ro.ĩ litera.F.nota.pen. ꝙ limita
non procedere in decurione, qui non poteſt cogi.l.decuriões.
ff.de admi.rerum ad ciuita.pti.&.l.non debere.ff.ad municipa.
gl.tñ in.l.annonã.de extraordi.Cu.dixit, ꝙ diues non cogitur
vendere frumentum.ſed ſecundum Bart.ibi,cogitur, ſed iuſto
pretio.quæ omnia no.Adde,ꝙ ſi ſtatutum requireret vẽdi mi-
nori pretio,& vẽderet alicui ignoranti ſtatutum,maiori pretio
tio:venditor non notificaret ſibi emptori ſtatutum,certè tene
retur ad intereſſe quo ad illud plus emptor ſecundum Bart. in
l.quæro.ff.de act.empt.facit.l.ſi viua.ver.planè.de periculo &
commo.rei vend.Alexand.

SVMMARIVM.

1 *Verba iſta trina,dena.in pœnis important geminationem.*

¶ LEX. VI.

QVi textrini. ¶ Qui occultat ali
quẽ ex textorib9,
punitur pœna triũ libra.auri.h.d.¶ Quæ-
ro,dicitur hic trinis lib.auri, quot ſunt: gl.
dicit tribus lib.auri.ar.ff.de pœ.l. interpre
tatione. licet propriè ponatur pro ſex:vt
1 ff.de lega.j.ſiquis ex teſtamento.¶ †Not,
ꝙ in pœnis iſta verba,trina,dena,& ſimilia non important ge-
minationẽ numeri ſecũdũ iſtã gl.Contrariũ no.in prima con-
ſtitutione.ff.§.pe.in ver.dena.& in.§.hæc autem tria.commu-
niter tenetur iſta:vt plenè examinaui ĩ.l.ſtipulatio iſta.§.eum
qui.ff.de ver.obligationibus.

SVMMARIVM.

1 *Cõtemnens proteſtationem,ſeu denunciationem amittit ius ſuum,ſi eſt facta per habentem ius proteſtandi.*
2 *Statutum,quòd inter homines diuerſarum ciuitatum, non contrahatur matrimonium,an ualeat?*

¶ LEX. VII.

EDicimus. ¶ Mulier nobilis nubens
monetario, ſi poſt ꝓteſta-
tionẽ non recedit,efficit̃ monetaria.ſed mulier
adſcriptitia ſi poſt proteſtationẽ à dño reuo-
cet̃,eiuſdẽ conditionis efficiet̃:& etiã moneta-
ria,quæ non põt extraneo nubere.h. d. Tres
partes habet.Secunda incipit ibi:ſi qua verò.Tertia ibi:ſed vt
1 monetarius.¶ †Not.j.de virtute proteſtationis,ſeu denũciatio
nis.Nã,qcũq; eã cõtemnit,perdit ius ſuũ.facit.š.e.l.ingenuę.&
ff.de libe.agn.l.j.in prin.& ꝑ totũ.&.š.de remiſ.pig.l.ſi eo tpe.

Additio. ¶ Hoc intelligit̃,qñ proteſtatio fit per habẽ
tem ius proteſtandi:aliàs ſecus:vt.l.ſi fundũ.
2 š.de rei vend.&.l.ſi eo.š.de re.pig.Ang.¶ †No. ex fine prohi-
bitũ eſſe mulierem monetariam nubere extraneis.Facit ad quę
ſtionem:fuit ſtatutum,ꝙ inter homines diuerſarũ terrarũ non
contrahatur matrimoniũ ſub certa pœna.Quæro vtrum ſtatu-
tum valeat?videt̃ ꝙ ſic,vt hic.In contrariũ ꝙ non: quia aufert
libertatem contrahendi matrimonium: ergo, &c.ff.de verbo.
obliga.l.Titia.&.l.ſi diuortio.& de condi.& demonſta.l.cum
ita.Reſpond.ſtatutum non valet,quantum ad hoc vt faciat ma
trimonium eſſe irritum, ſi contrahatur:quia cum ſit ſacramen
tum & res ſpiritualis,laici non poſſunt ſtatuere circa illud:cum
non ſit de iuriſdictione ſua,ſed eccleſię.

Additio. ¶ Vide Bal.in.l.j.& quæ ibi dixi.C.ad Tur-
pil.& contra Bar.hic bene no. ꝑ Bal, in.l.oẽs
populi.in.viij.col.ver.ſed nunquid ſtatutũ de iu.& iur.& An.
hic idem dicit ꝙ Barto.formaliter.Alex.Vide Bal.in.l.neminẽ
C.de nup.& Bar.in.l.cunctos populos,in.iij. quæſtione prin-
cipali.ff.de iuſti.& iure.Item ibi,cum non ſint de iuriſdictione
ſua,ſed eccleſię.hoc tenet Ioã. and.in.c.ſtatutum.de hæreticis.
in.vj.& Aretinus inſti.de iure naturali.in princi.in ver.quæro
ergo,an per ſtatutum.per Bal.in.l.ij.§.ius naturale.ff. de iuſti.
& iure.& tenet idem ꝙ hic.& Barto. diſtinguit.Alexand.
¶ Sed,an valeat quantum ad hoc, vt contrafacientes punian-
tur?videt̃ dicẽdum ꝙ ſi quidẽ pñt honeſtè nubere ſeruata for
ma ſtatuti:quia in qualibet ſecta tot ſunt, quot poſſunt matri-
monia contrahi:& tunc facientes contra, incidunt in pœnam
b ſtatuti:aliter ſecus.[b] vt.d.l. cũ ita & ſe.ff.de condi.& demonſt.
& hac leg.Barto.

¶ LEX. VIII.

AEternam. ¶ Vaſtagarijs non licet ad
aliam militiam trãſire, ni-
ſi illa completa. hoc dicit. ¶ Et ſunt vaſta-
garij illi,qui præerant animalibus Principis:
vel pręerant macello ad faciendum carnes ad
hominum ſuſtentationem.š.eo.l.quod ad pręſens.Barto.

SVMMARIVM.

1 *Murex & conchilium eſt idem:& eſt piſcis ad tincturam purpurei coloris.*

¶ LEX. IX.

1 SI quis naui. ¶ Iſta lex ẽ clara.†Et q̃-
ro,quid ſit murex & con
chilium?glo.dicit,ꝙ murex eſt piſcis, q appel
latur concha marina. alio nomine conchiliũ:
quod ſi ferro præciditur, effundit lachrymas
purpurei coloris.vnde tingitur purpura. Et
ſic vnum & idem eſt piſcis murex.& conchiliũ. & eſt tinctura
valde pretioſa,ita ꝙ ſoli principi ea vti licet,& non alijs.Idem
de tinctura,quæ ei aſsimilatur:vt color de grana:quę ſi in pan
no laneo apponatur,ſcarlatum appellatur ĩ vulgari.videbitis
in titu.proxi.l.iij.&.l.iiij.& fin.Bar.

SVMMARIVM.

1 *Tinctores pannorum debent reddere pannum tinctum lauatum.*

¶ LEX. X.

LOtas. ¶ Glo.intelligit hic,ꝙ hic dicitur ſeri
coblattæ metaxæ,ꝙ ſit genus tinctu-
ræ purpureæ,& ſic debet deuenire in fiſcum nõ
vendi.& ponit pœnam officialibus, q paſsi ſunt
contra fieri.& hoc ſecundum glo.Tu ponas ca-
ſum aliter:Ad euidentiam ſcias,ꝙ aliquãdo tingitur lana,linũ,
& ſericum

a ¶ Eorũ.ad ꝙ vide d.Alex.de Imo.in conſi.clvij.& ĩ cõſi.ccvij.ij.parte.

b ¶ Sec9.ad cui9 articuli deciſionẽ vide tu copioſè,& not. d.Feli.ĩ.c.j.de ſpõ. ĩ.iiij.col.poſt me. verſi. tractãt cum ſeq.& ĩ.c. eccleſia. q̃ in.xij.co.in prĩ. in ver.ſecũdus effectus.de conſtitu.

& sericũ non filatum. Quandoque tingitur filatũ in mataxa, seu gaueta, non textum. Quãdoque tingitur pãnus post texturã. Itẽ scias, ꝙ princeps habebat quosdã præpositos, qui à tinctoribus res tinctas accipiebãt. pręcipit ergo imperator, ꝙ isti prępositi nõ recipiãt istas res tinctas, nisi lotas, seu lauatas. Nã vt moris est post tincturã lauãtur. & si cõtra fecerint, imponit eis pœnas. ¶ In tex. ibi, in posterũ. h. d. quia ante hanc l. quãdoque fiebat cõtrarium. series. i. seriosè ordinatę. quodã enim ordine ordinãtur cũ in tincturã immittuntur. blattę. i. linũ & linisteriũ, secũdum Hug. loqtur ergo hic tex. de his, quę tincta sunt, nõ filata. & mataxæ seu gauatæ, iuxta vulgare nostrum, sunt: quando quæ filata sunt in mataxam seu gauetam
1 rediguntur, & tinguntur, † Aliud ꝙ sequitur est clarum. & est ar. ꝙ illi, quibus datur pannus ad tingendum debeant redere pannum tinctum lauatum. Bart.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteosis ecclesiastica, quæ ex pacto transire debet in fœminam, quæ tamen nubat subdito iurisdictioni monasterij, transibit ad fœminam, quæ nubat extraneo, qui uult effici de iurisdictione monasterij.*

2 *Feudũ alienatur inuito domino, quãdo emptor uult subire omne onus, quod sustinebat primus feudatarius.*

¶ LEX. XI.

Murileguli. ¶ Murileguli, si ad aliã dignitatẽ trãsierunt ad cõditionem propriã trahũtur: & res alienatæ per eos reuocantur, nisi emptor voluerit illã cõditionẽ subire. h. d.
1 ¶ † Facit in ar. ad. q. quædam monasteria habent possessiones concessas in emphyteosim sub pacto, ꝙ trãseant in fœminã, quæ tamẽ nubat alicui subdito iurisdictioni monasterij, Facit ergo, ꝙ si nubat extraneo, qui vult effici de iurisdictione monasterij, ꝙ retineat emphyteosim. facit. §. de impo. lu. descri. l. j.
2 ¶ † Item est optimum ar. ꝙ feudum possit alienari inuito do
a mino: [a] quando emptor vult subire omnes onus, ꝙ sustinebat primus feudatarius.

¶ LEX. XIII.

Si quis. ¶ Homines adstricti conditionibus huius. ti. non possunt liberari, etiã ex rescripto Principis, nisi dato substituto, qui solenniter approbetur: & talis liberatio vltra eius personam non porrigitur, hoc dicit. Bart.

¶ LEX. XIIII.

Priuatæ. ¶ Qui assumũtur, vt sint alicui collegio hominũ cõditionatorũ, nõ admittũtur interim ex sacro rescripto, nisi satisdederĩt idoneę. h. d. ¶ Quęro, vtrum hoc sit verũ in quolibet officiali publico, ꝙ non admittatur, nisi satisdederit? puto, ꝙ non: sed speciale est hoc casu, & in casu. l. imperatores. §. fi. ff. de admi. re. ad ci. pertinen. aliâs tunc demum de necessitate exigitur fideiussor, si ipse non est diues & idoneus: vt. j. de fun. pa. l. quicunque ad emphyteosim. Bart.

¶ LEX. XV.

Qui autem. ¶ Partus sequitur cõditionem illius ex parentibus, qui fuerit cõchileus. h. d. Et sic est hic casus, in quo partus quo ad statum sequitur conditionem patris.

De uestibus oloberis & auratis. Rubrica.

¶ Dic quædam sunt vestes de auro totæ: & istę dicũtur vestes oloberę. Quędã sunt vestes de serico auratę tãtum: vt quando aurũ inuoluit supra filum serici: & istę dicũtur vestes auratæ. Quædã sunt vestes, in quibus nõ est aurum, sed sunt tinctę ex illa tinctura, quę fit ex murice, seu cõchilio, quæ est adeò pretiosa sicut aurum, vt videbitis. j. in tex. Bart.

SVMMARIVM.

1 *Viris non licet portare pannos de auro, uel de auro frigiatos.*

¶ LEX. I.

Auratas. ¶ In hac le. ꝓhibet Imperator pãnos, de quibus dixi in rub. cõfici ab alijs, ꝗ̃ à suis genetiarijs: hoc est textoribus suis. hoc dicit auratas, quę sunt de auro puro, quas in rubr. nominat oloberas. sericas. i. de serico, in quo inuolutum est aurum. Et dicit tex. paragaudas, siue in vulgari nostro, sunt quidam frisi qui ponuntur iuxta gaidas, cuius exemplum videmus in pannis solennibus clericorum & religiosorum. si verò geneas: tunc est locus, in
1 quo panni texebantur. ¶ † No. quòd viris [b] non licet portare
b pannos de auro vel de auro frigiatos: vt. j. l. ꝓxi. expressius: sed de consuetudine non seruatur hodie.

¶ LEX. II.

Nemo. ¶ Panni aurati, vel frigiati, non possunt portari à viris sine rescripto Principis. h. d. facit ad ea quæ dicuntur. j. eodem. l. temperent.

SVMMARIVM.

1 *Priuati non possunt portare scarlatum.*

2 *Magna pœna, imponitur pro minimo delicto.*

¶ LEX. III.

Vellera. Non debent lanę, vel pãni tingi aliquo colore simili colori muricis. h.
1 d. ¶ † No. ꝙ non licet priuatis hominibus portare scarlatũ: cũ sit species similis purpurę. ¶ No. ꝙ nõ licet viris tingere, vel portare pãnos habẽtes species. i. habentes similitudinem cum tinctura muricis: & sic de iure nõ licet habere vestes de scarlato: & imponitur pœna capitis, vt
2 hic, in fi. ¶ † Ex quo habes, quòd pro minimo delicto imponitur magna pœna, q̃. j. l. proxi. modificat quo ad præterita.

SVMMARIVM.

1 *Priores ciuitatis possunt facere bannum, quod soluentes collectas ueteres liberentur à pœnis, quas incurrerunt.*

2 *Legatum factum uxori de omnibus pannis, & ornamentis, & ad eius usum paratis, an comprehendat prohibita portari ex summa alicuius statuti: remissiuè.*

¶ LEX. IIII.

Temperent. ¶ Vt dixi hæc lex est facta ad modificandum præcedentem quæ ita imponebat grauem pœnam, in quã verisimiliter multi incurrũt igit̃ ꝓcepit. imperator, vt nullus audeat portare prædictas species, seu dictos pannos, qui conueniunt soli principi, & domui suæ. Secũda incipit ibi: nec pallia. præcipit, ꝙ nullus in domo propria texat tales, vel faciat tales pãnos, vel pallia. Tertia ĩcipit ibi: qui tincta. iubet, ꝙ quicunq; habet dicta pallia, seu pannos tinctos de dictis coloribus, proferantur in fiscum & fisco tradant̃. Quarta incipit ibi: nulla stamina. cum. s. prohibuerit, ne contexantur panni in toto tincti in cõchilio. hic prohibet, ne
c contexantur panni, qui habẽt stamina de filo serico dicto colore tincti. Quinta incipit ibi: ne eisdẽ. prohibet ne fila tincta dicto colore pro trama ponantur in pannis. ¶ In tex. ibi, infectionis. i. tinctionis. licet glo. aliter ponat. ¶ In tex. decurrant. q. d. fila tincta dicto colore non decurrant per telam sordidã arguto pectine & est sensus. sicut. s. prohibuit stamina fieri de dictis filis: ita prohibet hic fieri substamina, q̃ in vulgari appallantur trama. In tex. grana. s. dicta pallia, & dicta fila, de quibus dixi. s. proxi. in tribus ver. posset etiam legi cum seq. Sexta incipit ibi, olobera. præcepit, ꝙ vestimenta olobera. i. de auro puro offerantur. i. dentur. ærario. Septima incipit ibi, nec est. dicit ꝙ nullus potest conqueri de istis vestibus, si non rehabeat pretium: qa satis est si propter dictam oblationẽ immunitatem ipse meretur à pœna capitali, quæ imponebatur per præcedentem legem. ¶ In tex. ibi, calcatæ legis. calcata lex dicitur illa, quæ non seruatur. vnde cum propter istam oblationem liberentur à pœna præcedentis leg. meritò dicit calcatę. l. impunitas. Octaua incipit ibi: nec quis dicatur. quę sequit̃ ex oblatione habet locũ in præteritis. sed si quis in futurũ cõtra prædicta facit, punitur crimine. l. Iul.
1 maie. ¶ † Not. ex hac. l. arg. pro prioribus istius ciuitatis, qui sæpe faciunt leg. ꝙ oẽs soluẽtes collectam antiquã intra certũ tempus, liberãtur à pœnis, quas incurrerunt: cũ pro modico delicto imponatur magna pœna: & multi in illam inciderunt videtur licitũ, ꝙ per aliam leg. concedatur impunitas. Itẽ per
2 hanc leg. potest poni casus in. l. cum lex. ff. de legi. ¶ † Vltimò hæc. l. potest iuduci in arg. ad. q. cum sint statuta per italiam, ꝙ mulieres non possint portare certa ornamenta, vel certos pannos: ꝙ si marit' vxoris suę pãnos & ornamẽta, & res ad ei'
c vsum parata legauerit: [c] an debeant illa prohibita portari ex forma alicuius statuti? & de hoc dicam. j. nulli licere in frenis. l. j. & tetigi in. l. quãuis. ff. de au. & arg. leg. Bar. Vide in. l. j. C. de legi. & Bal. in. l. adeò canonis. C. de cõdi. ob causam. ¶ Sed quæri potest, an valeat tale statutum? Io. and. in regula, ea quę fiunt in mercur. Item in casu isto, an saltẽ debeatur earum rerum æstimatio. Quid in victis, an videantur prohibitæ per statutum. Barto. in. l. j. de fonte. in. §. hoc interdictum. & de æstima. ad de Bald. in. l. cũ te. C. de dona. ante nup. in rubrica, C. de condi. furt. Alex.

a ¶ Domino. Et an & quando possit, vide tu Fe. i. c. quę ecclesiarũ, de consti. i. xxix. co. post med. vers. in eadẽ gloss.

b ¶ Viris non licet portare & c. Istud facit iũcto tex. huius. l. ad statutum ꝓhibitũ in viris, vt nõ extendat̃ ad fœminas, de quo remis. ĩ apostil. ad Paul. post eum in c. significauit. nu. 2. in ver. masculinũ extrà de rescrip.

c ¶ Legauerit. Adde de hoc, ꝙ not. in apo. ad istum in l. ꝗuis. in vers. vestibus reprobatis. post Alexã. ff. de auro. & arg. leg.

De fabricenſibus. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Faber quis dicatur?*

1 ¶ Quærit glo. de ſignificatione iſtius verbi, fabri. Et reſpondet, ꝙ tribus modis dicitur. ſ. largiſsimè pro quolibet magiſtro cuiuſlibet artis etiam lignorum, & lapidum. Secundo modo minus largè etiam pro quolibet operante ferrum. Tertio modo ſtrictè pro facientibus arma: vt hic in corpore de armis. Communis tamen vſus loquendi accipit in ſecũda ſignificatione. ſ. pro quocunque operante ferrum. quod no.

SVMMARIVM.

1 *Officialis, qui tenetur dare communi duas baliſtas certi ualoris, non poteſt dare quantitatem.*

¶ LEX. I.

1 OMnibus. ¶ Pecunia pro ſpecie ſolui non debet fiſco. h. d. ¶ † No. hic videtur caſus contra rectores iſtius ciuitatis, qui in ſuis electionibus promittũt dare cõmuni duas baliſtas certi valoris: poſteà volunt dare quantitatem, non audiũtur. caſus eſt hic in terminis. Sed regulariter ſic eſt, quòd aliud pro alio ſolui non poteſt inuito
a creditore: [a] vt. l. ij. §. j. ff. ſi cer. pet.

SVMMARIVM.

1 *Imperator ratione officij poteſt dici ſempiternus.*
2 *Adoratur Imperator impropriè.*

¶ LEX. II.

PRimicerium. ¶ Primicerius fabricenſis poſt bieniũ habet vacationem à muneribus, & ſingulis bienniis ad ſalutãdum
1 Principem admittitur, vt protector. h. d. † ¶ Op. ꝙ Princeps non ſit æternus: qa omne elementum eſt corruptibile: vt. l. cum debere. ff. de ſer. vr. prędi. So. impropriè dicitur ęternus: tamẽ imperator reſpectu officii, quòd non debet habere finem po-
2 teſt dici ſempiternus. ¶ Itẽ † op. ꝙ non debet adorari. ſcriptũ eſt in euangelio: Dominum deum adorabis, & illi ſoli ſeruies. Reſpõ. impropriè dicitur. ſ. pro quadã exhibitione reuerẽtię.

SVMMARIVM.

1 *Practica probandi recognitionem hominis & animalis.*

¶ LEX. III.

STigmata. ¶ Fabricẽſib⁹ ſicut tyronibus ſtigmata brachiis ĩfigũtur, ad q̃ recognoſcũtur. & q eos cælauerint, cũ eorũ liberis fabricę vẽdicantur. h. d. Primò quęro qualiter iſta ſigna inſigebãtur? poſſumus dicere, ꝙ imponebatur aliquod ſignũ panni in brachiis, ſicut hodie videmus aliquos portãtes in brachiis ſuper pãnos. Sed hoc nõ eſt de mente leg. quia fugiẽs poterat eleuare. Dic ergo, ꝙ inſigitur carni cũ aliquo fer-
1 ro ignito: vt no. in. l. pe. ff. ex qui. cau. ma. ¶ † Iſta lex probat vnã ſolẽnem practicam: ſi quęratur in iudicio de aliquo homine cognoſcẽdo, vtrũ iſte ſit, qui tali tẽpore fuit in ſtudio, q ſic fecerit. & teſtes dicũt ſe recognoſcere: quia viderũt & inſpexerũt faciẽ eius. valet eorũ dictũ: vt. l. cum in diuerſis. ff. de relig. Sed pone, vt de facto accidit: inuenitur homo mortu⁹, cuius facies eſt adeò deuaſtata, ꝙ per eam non poteſt cognoſci: certè deueniẽdum eſt ad alia ſigna corporis. Et ſi teſtis dicat,
b recognoſco, ꝙ eſt talis, ex tali cicatrice, [b] quã habet in aliqua parte corporis: ꝙ talis teſtis rectè probat. caſus eſt hic. Facit etiã, ꝙ animalia poſſunt cognoſci per talia ſigna, ſeu ſtigmata. & ideo de cõſuetudine eſt inuentũ, vt equi, & multa animalia ſignẽtur certis ſignis, quibus cognoſcãtur. No. & adde, ꝙ poteſt peti exhiberi, vt cognoſcatur in. l. ſi cũ exhibuiſſet. §. j. de publi. & . l. iij. §. ſi quis noxali. ff. ad exhib. & Bal. & Bar. in. l. ſi cauſas. C. ad exhi. Bart. in tractatu de teſt. in. ij. col. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Negatiua quando eſt fundamentum intẽtionis alicuius, qui negat, probat.*

¶ LEX. IIII.

SI quis conſortium. ¶ Hic ponitur ordo qualiter qs ad fabricẽſiũ ordinẽ poteſt cõuolare. ¶ Not.
1 tex. ꝓ opi. Inn. q dicit, † ꝙ quãdo negatiua eſt cauſa alicuius intẽtiõis, quod ille, q negat, debet ꝓbare. Vnde ſi dico te excõmunicatũ: qa nõ ſoluiſti: vel dico, ꝙ nõ debes audiri: qa nõ ſoluiſti collectas: ego q excipio debeo ꝓbare. Ita not. ipſe in c. ſuper his. extra de accu. Cyn. ĩ. l. ij. de iure emphy. videt̃ pro hoc tex. in. l. hoc iure. ff. de verbo. obli. & ibi dixi. Vide Bar. &

a ¶ Creditore. Adde Bal. in. l. manifeſti. p illũ text. C. de ſo. & tex. ĩ aut̃. hoc ſi debitor. eo. tit. & limita verũ, niſi debitor ſit carceratus: qa vt liberet̃ à carcere cogit̃ creditor recipere de bonis ſuis inſolutum: vt in aut̃. de fideiuſ. §. ꝙ aũt. & Bal. ĩ. l. ordo. C. de exe. rei iu. hoc verum tamẽ, niſi debitor ſit ex guarẽtigia. Alexan. in. l. cum vnus. de bo. au. iu. poſ.

b ¶ Quòd eſt talis, ex tali cicatrice. Adde Anto. cor. ſing. ſuis in ver. teſtis. incipi. dictum teſtis. vbi alle. iſtũ & eius practicam hic multũ extollit. & dixi de hoc in additi. Ia. rebuf. hic nu. 2. in ver. & ex tali cicatrice.

c ¶ Septuagĩta duo faciũt libram auri. Adde Gul. de cug. in. l. illud. nu. 5. & ꝙ ibi poſui ĩ apo. in ver. librã auri. š. de ſac. ſan. eccl. & Iac. rebuf. ĩ. l. vna. nu. 1. vbi etiam poſui in addi. ad ipm in ver. libra auri. š. de argen. ꝓtio, ꝙ theſauris infert̃. & Ioan. fab. inſti. de Atti. tu. §. nos autem. in fi.

alios in. l. in illa ſtipulatione, ſi calẽdis. in. ij. co. de ver. obli. hoc intellige verũ, quãdo præponitur hæc exceptio ad mei vtilitatẽ: ſecus ſi ad vtilitatẽ cõmunis, cui tu teneris ſoluere. Puta: qa accuſo te prĩcipaliter, ꝙ nõ ſoluiſti collectas: quo caſu tibi incũbit onus probãdi collectas ſoluiſſe: vt. l. iij. §. ſi ad diem. & l. ſi ad comeatum. ff. de re mili. Bar. ita dicit in. l. in illa. in. ij. col. in fin. de verb. obli. cũ quo trãſit Ang. in repeti. l. j. in. vij. col. de fide inſtru. & iure haſtę fiſcalis. & But. in. c. ſuper his. de accuſa. licet Bald. in repe. l. cũ mulier. ff. ſolu. ma. teneat cõtrariũ, per rationes ſatis friuolas, ad quas poteſt faciliter reſponderi, & maximè ex no. p Io. and. & no. in. c. bonę. de elec. el. j. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Caſus in quo unus pro alio tenetur.*
2 *Statutum, quòd uno de cognatione delinquente, cæteri teneantur, ualet.*

¶ LEX. V.

IVre prouiſum. ¶ Fabricẽſes vna cum ſobole debent fabricæ ſeruire: & vn⁹ tenetur pro alio de corpore. ¶ In tex. ibi, numeri. i. periculũ eſt omniũ, qui ſunt in numero illo, vel collegio. ¶ In tex. ibi, gerãt. i. ſolicitè aduertant. qualiter ſocii
1 faciãt. ¶ † No. caſum in quo vn⁹ tenetur pro aliis. Simile in. l. fi. š. de nauf. Alia ſimilia no. per gl. in. l. j. §. ſi plures. ff. de exer.
2 ¶ † Not. arg. pro ſtatutis florentinorum, quę dicũt, ꝙ vno de cognatione delinquẽte, cęteri teneãtur. facit. j. de primip. l. fi. Et ratio iſtorũ ſtatutorũ & legũ eſt, quę hic in tex. ponitur.

Additio. Adde. l. ſancimus. de pœ. vbi poſt. Guido. de ſu. dixi valere ſtatutum, ꝙ illi de domo teneantur pro cõſorte: quia ſubeſt cauſa, vt magis abſtineãt à delictis. vnde ſufficit ſola cauſa, licet nõ interueniat culpa ei⁹, q punit̃. c. qm̃. §. ſi verò. vt. lit. nõ cõteſ. c. ij. de re iud. de quo plenè no. in. c. ij. de cõſti. & Ang. latè in cõſi. lx. inci. nobilis vir. d. Ray. facit ꝙ legitur in. c. vergẽtis. de hæreti. & in. c. in quibuſdam. de pœnis. & in. c. fœlicis. §. ꝙ ſi quis. eo. tit. lib. vj. & vide per do. Alex. in repę. l. ſæpe. in. viij. col. ff. de re iudi. Alex.

¶ LEX. VI.

EOs qui. ¶ Fabricẽſes & eorũ vxores & liberi, durãte officio, vel finito non poſſunt, niſi corã ꝑfecto ꝑtorio, vel magiſtro officiorũ, cõueniri. hoc dicit. ¶ Opp. š. eo. l. ij. Nã ſi in primiceriis fabrorũ ibi eſt ſpeciale: ergo in aliis ſecus. gloſ. nõ ſoluit. Dic ꝙ ibi ſpecialiter dicitur: hic extẽditur. Vel dicas, ꝙ alius eſt ſenſus hui⁹ literę. ſ. ꝓ ciuilib⁹ debitis: vel curialibus, quib⁹ moleſtatur nullo modo ſubiacere, ꝙ fit p ꝓbationẽ, quam fecerũt tẽpore ingreſſus collegii fabricẽſiũ, vt. l. ſi qs cõſortiũ. & nõ poſſunt moleſtari. Et ſic no. ꝙ illę ꝓbationes, quas tũc fecerũt, eis proſint. Quod intellige ſi creditores fuerit citati: vt. l. ſi eo tẽpore. š. de re. pig. ¶ Itẽ oppo. quod ille, qui eſt de collegio fabricenſium, ſemper debet illi ſeruire: vt. š. l. proxi. Sed hic dicitur, ꝙ ſtipendiis imponitur finis: ergo &c. Sol. intelligas hic impoſitũ finem ex ſpeciali beneficio Principis: vt. š. titu. ij. l. ſi quis ex corpore. & . j. de colle. l. j. in fi.

¶ LEX. VII.

NVllus. ¶ Primò prohibet fabricenſes aliquas adminiſtrationes, vel agriculturam ſuſcipere, & punit dominos, qui eos locarunt: & fabricenſes, q conduxerunt. Secundò imperator loquitur magiſtro officiorum, & mãdat, quòd quando neceſſe eſt arma trãſmitti, requirat rectores prouinciarum: & per ſuos ſubditos tranſmittat. & in hoc eis angarias imponit. & ſi in hoc fuerit aliquid tarditatis, eos puniat. h. d.

De ueteris numiſmatis poteſtate. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Numiſma & ſolidus, & aureus idem ſunt.*
2 *Solidi ſeptuaginta duo olim faciebant libram: hodiè nonaginta ſex aurei faciunt libram.*
3 *Numiſma debet habere Principis imaginem.*

1 ¶ † Quæro qd ſit numiſma? dicit gl. quòd numiſma, ſolid⁹, &
2 aureus idẽ ſunt. ſed hodie aliter obſeruatur. ¶ † Quæro cuius põderis debet eſſe numiſma? dicit gl. quod. lxxij. faciũt librã
c auri: [c] vt. š. de ſuſce. & arca. l. quotieſcũque. Sed hodie aureus, quo vtimur ad põdus florentinorũ. xcvj. faciũt librã auri: vt
3 ibi dixi. ¶ † Quæro, cuius formę debet eſſe numiſma? reſpondeo, ibi debet eſſe imago Principis. vt. l. j. j. eo. & probatur in euangelio, dum dicit Chriſtus: Oſtendite mihi numiſma, vt videam, quæ imago ſit, an Cæſaris, an alterius? Cætera verò quæ tanguntur in rubrica, tangam in nigro.

Monetam

SVMMARIVM.

1 *Monetam facere quis potest ex Principis concessione.*
2 *Debitum pondus monetæ est, ut tantam utilitatem afferat in forma, quantam in specie.*
3 *Expensa cudendi monetam debet fieri de publico.*

¶LEX. I.

1 Solidos. ¶Clara est in text. ¶†Quæro, qb⁹
licet facere monetam? respõdeo, de
iure soli Principi: vt hic. facit. s̃. de fal.mo.l.j. &. ij.
Hodie ex cõcessione Prĩcipis fit à regib⁹, & à mul
tis ciuitatibus, qbus Princeps cõcessit, vt not.gl. super rubri.
An possit cõcedi priuatę psonæ, vt possit facere monetã? tex.
gl.& Sali.in.l.fina.C.de fal.mone. dicit, quòd rescriptum est
subreptitium. quod est verũ, nisi sit apposita clausula, motu
proprio.vel, ex certa sciẽtia.vel, non obstãtibus.arg.c. si mo-
tu proprio.de pręben.in.vj.& quod per Bal.in.l.eos.in prin.
de appell.& in.l.fin.C.si contra ius, vel vti.pu.& dñs Mar.de
laude, in suo tractatu de moneta.in.ij.q.Et adde Bar.in.l.ij.§.j.
si cer.peta.& Lau.in dicto tractatu in.vj.quęst.Itẽ no.ver.ex-
pẽsa debet fieri de publico.vide tamen Bar.vbi propè, & in.l.
2 Paul⁹.de solu.&.d.c.quãto.Alex. ¶†Quæro quid vult dice-
re text.ibi, speciei probæ, & debiti põderis? dic, quòd debitũ
pondus est, vt tantam vtilitatem afferat in forma, quantam in
specie.s. vt tantum valeat ille aureus, si redigatur ad massam,
quantum valet in forma: vt dicit tex.ff.de contrahen.emp.l.j.
3 ¶†Ex quo sequitur, ꝙ expensa cudendi monetam, debet
fieri de publico: licet Innoc.aliter dicat in.c.quanto. extra de
iureiurãdo. ¶Quæro per quem declaratur, quòd est iusti põ-
deris, & boni auri? Respõdeo per illum, qui præest, & positus
est à communi: vt.s̃.de ponde.& aur.illa.l.j.lib.x.

SVMMARIVM.

1 *AEstimatio, quæ ab initio est, nõ potest decrescere, nisi authoritate Principis. Item æstimatio monetæ.*
2 *Pretia rerum, quomodo dicantur decrescere, uel accrescere ex diminutione monetæ, uel eius augmento.*
3 *Damnum æstimationis mutatæ monetæ ad quem pertineat: remissiuè.*

¶LEX. II.

Pro imminutione. ¶Minuta æsti-
matione floreni,
minuitur æstimatio rerum, quę venduntur ad flore-
nos. hoc dicit. ¶ Pro declaratione quæro, quomodo potest
minui æstimatio auri? Respondet gl. solum authoritate Prin-
1 cipis, vel eius, cui Princeps cõcessit. ¶†No.gl.ex qua habes,
ꝙ æstimatio, quæ ab initio est, nõ potest decrescere: nisi autho
ritate Principis, vel facientis, cui Princeps concessisset. ¶No.
ꝙ æstimatio, quæ ab initio imponitur monetæ, nõ potest de-
crescere: nisi authoritate faciẽtis. ꝙ intellige, vt dicã.j.l.proxi.
2 ¶† Secũdò quæro quomodo decrescente æstimatione auri,
decrescat æstimatio rerũ cũ decrescat, & accrescat per se: vt.l.
ptia rerũ.ff.ad.l.fal. Tanẽ. vt colligitur ex summario. Nõ enim
intelligas, ꝙ res dẽtur pro minori ptio: sed dabũtur tot aurei,
3 quot valet. dicitur tamẽ decrescere eo, ꝙ aureus minus valet.
¶†Vltimò quęro. damnum mutatę æstimationis monetæ ad
a quem pertinet?[a] dixi plenè in.l.Paulus.ff.de sol.Bar.

SVMMARIVM.

1 *Moneta debet accipi pro ea quatitate, quam iubet superior.*
2 *Monetam factam in una ciuitat, quando quis cogatur eam accipere in alia ciuitate.*
Moneta facta in una ciuitate, si non est bonæ speciei, potest superior adiri.

¶LEX. III.

Vniuersos. ¶Omnes aurei debent accipi
æquali æstimatione, & cõtrafa-
1 ciẽtes grauissimè puniunt. hoc dicit. ¶†Not. vnus-
quisque debet accipere monetã pro ea quantitate,
quã iubet superior. ¶ Sed quęro, vtrũ monetã factã in vna ci-
uitate sub vna ęstimatione, possit qs expẽdere in alia ciuitate,
2 ita ꝙ qs cogatur sub eadẽ ęstimatione recipere? Respõ. †ciuita
tes nõ possunt facere monetã nisi authoritate principis: vt di
xi in rub. Aut ergo princeps cõcessit ciuitati, ꝙ possit facere
publicã monetã, quę expẽdi possit p vniuersum: & tũc cogi-
tur recipere: qa princeps ipse videtur fecisse: vt hac.l. Aut cõ-
cessit, ꝙ faceret monetã expẽdidã in territorio suo tãtũ, & alij
alteri⁹ territorij sine dubio nõ cogẽtur recipere. Aut dubitat,
& videt in dubio cõcessisse, vt solũ in suo territorio expẽdat.
ar.l.cũ vn⁹.§.pen.ff.de bo.au.iu.pos.&.l.fi.ff.de iu.om.iud.&
de tu.& cu.dat.ab his.l.j. ¶ Quęro, quando fit aliqua moneta
ab aliqua ciuitate, vel dño, si nõ est speciei bonę & probæ: vel
imponitur ei nimis magna ęstimatio: an possit haberi recursus
ad superiorẽ? Rñ. sic: vt extra de iureiur.c.quãto. Et ita vidi in
marchia: cũ per rectorẽ cuderetur quędã moneta, quę nõ erat
speciei probę: fuit p pūinciales marchię facta quęrela ad sum
mũ põtificem, q illũ correxit. & credo, ꝙ fuerit.d. Tãcre.Bar.

Nulli licere in frenis & equestribus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Legatum factum uxori de uestibus, ꝙ non comprehendat uestes & ornamenta, per statutum prohibita.*

¶LEX. I.

Nulli prorsus. ¶Primò loqtur de orna
mẽtis, quę fiũt circa orna
menta equorũ. ¶ Secũdò de ornamẽtis, quę fiũt cir
ca ornamẽta vestimẽtorũ hominũ. ¶ Tertiò loqtur
de faciẽtibus istas species sic ornatas. Secũda incipit ibi, fibu-
las. Tertia ibi, nulli. ¶ No. q̃ ornamẽta pñt haberi circa equos.
1 ¶†Not. ꝙ ptinẽtia ad ornamẽta mulierũ, non sunt prohibita.
Simile.s̃.de vesti.olo.l.ij. Sed hodie in multis ciuitatib⁹ est sta-
b tutũ, ꝙ ornamẽta illa nõ licet mulierib⁹ portare.[b] Et propter
hoc dico, ꝙ si marit⁹ legauerit vxori vestes suas, ꝙ licet de iure
cõtineãtur omnia ornamẽta: vt.l.vestis.cũ.l.se.ff.de au.& ar.le.
tamẽ eo casu, quo sunt phibitæ, nõ pñt dici accessiões vestiũ:
nec illis vestimẽtis accedere.ar.hui⁹.l.& eodem modo nõ pos-
sunt dici mulieris causa parata ea, quę ei⁹ gratia sunt phibita.

Additio. ¶In tex.ibi, ꝙ velit. hic est casus, ꝙ si sta-
tutũ dicit, ꝙ nullus audeat vel psumat fa-
cere, vel fabricare aliquod quadraletũ sub certa pœna, ꝙ si ali-
quis facere repertus fuerit fabricare: ꝙ nõ excusatur à pœna, si
dicit, ꝙ fabricabat ad vtilitatẽ cõmunis: & quod volebat dare
communi. Alex. Vide supra de vestibus oloberis, in.l.fina. in
fi.& adde Bar.in.l.q̃uis.de aur.& arg.le.Alexan.

De classicis. Rubrica.

¶Quidã habẽt in ru.de classib⁹.i.de nauib⁹ paratis ad bellũ:
vt sunt galeę. Alij habẽt classicis.i.hoĩb⁹ adscriptis ad classes
ducendas. Hæc rubri. plus placet: quia iste liber principaliter
tractat de hominib⁹ cõditionatis adscriptis alicui muneri Ma
re sub cuius territorio cõprehẽditur. Adde Ang.in.l.insulę.ff.
de iud. vbi dicit, ꝙ Pyratę Pisis fuerũt de facto mortui, ppter
id quod cõmiserãt in mari. Vide gl.in.l.vbi periculũ.§.porro.
de elect.in.vj. licet aliter ibi dicat Dominicus, cũ.d.glo. transit
Io.monachus & Bal.in rub.de rerum diui.in.v.col.in ver. sed
quęro, an Pyratę maris. & vide etiã eundem in.l.fi.C. de testa.
& in.l.ij. quemadmodum testa.aperi. & in.l.si testamentum.
C.de insti.& subst. Alexand.

SVMMARIVM.

1 *Purgare, prouinciam malis hominibus per terram, congruit bono præsidi. Item & per mare.*
Punire, quòd possit quis delinquentem in mari ciuitati adiacenti, sicut delinquentem in ciuitate.
2 *Delinquẽtem in mari, quòd iudex propinquioris territorij illi loco, in quo maleficium est commissum, puniat.*

¶LEX. I.

Classem. ¶In quadã ciuitate, quę appella-
tur Selucena ciuitas, erat quædã
classis valde notabilis. Iubet ergo imperator, quod
tam illa classis, quam omnes aliæ quę sunt in oriẽte
pertineant ad præfectũ prætorio, q eas armet, & aptet de ho-
minibus adscriptis illi functioni. & si illi nõ sufficiũt, alios su-
per adijciat, & eos exerceat ad purgãdũ mare malis hominib⁹
& Pyratis: etiã propter alias necessitates publicas, potest cõ-
mittere præfectus comitis oriẽtis. ¶ In tex. ibi, accrescẽtibus.
& si illi cẽsiti non sufficiũt, alios super adijciat & addat, ex qui-
1 bus accrescẽtib⁹ sufficiẽtẽ cõpleat numerũ. ¶†No.ex.l. quòd
sicut cõgruit bono psidi prouinciã purgare malis hominibus.
super terrã: ita eidẽ cõgruit p mare. Casus est hic. Et sic patet,
quod sicut qs potest punire delinquentes in territorio suo: ita
c punire in mari adiacenti[c] illi ciuitati, vel prouinciæ. facit.ff.de
publi.l.Cæsar.& ibi dixi, sequentes titulos vide per te. Bar.
2 Additio. ¶†Itẽ est arg. quod si aliqs deliquit in ma-
ri, ad illũ spectat punitio, q est iudex terri-
d torij propinquioris[d] illi loco, in quo maleficiũ est cõmissum
pro quo est glo.in.l.ij.s̃.de nau.facit.l.quoties.& eo.tit.

a ¶Pertinet. Sed ab extra q̃ro, quid si qs dedit pecunias ad mercãtiã dãdo aurũ Venetum: & ille volebat reddere argẽtum & non aurũ: qa creuerat: an salua cõscientia possit tenere ista bona, quę accipiẽs habet, & ille dãs nescit vide Feli.in c.excõmunicam⁹. el.j.in fi.de hæ. Et quãdo cudit moneta, quod tẽp⁹ inspici debeat, an tẽpus obligationis, vel solutiõis: vide Old.in cõs.xiij. & in cõsi.xxxj. & in consi.cclxix. & ꝙ dixi in apo.in.d.c. excommunicam⁹, in loco alle.

b ¶Portare. Sed qñ statutũ prohibet portare certa genera vestiũ, an intelligatur de vestib⁹ antea factis? vide Fel.in.c.qm. in xij. col. circa medium. de consti.

c ¶In mari adiacẽti illi ciuitati. vide istũ in trac. Tyberiadis. & Barto. Cep. in titul. de ser.ru.tit. de mari. Et qd si est cõmissum in loco vicino duab⁹ ciuitatibus, not. Cep. vbi. s̃. & Angel.in.l.sanè.ff. de iniur. & dixi post Ia. rebuf. hic nu.2. ĩ ver. ĩ mari.

d ¶Propinquioris. Adde Bar.in trac. Tyberia. & Bart. Cep. ĩ trac. de ser. ru.titu. de mari. & Ange.in.d.l. sanè. de iniu. & quid de delicto cõmisso, in portu, vide Bart. Cepo. in. d. tract. tit. de portu.

De collegiatis, & chartopatris. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Collegij priuilegio, qui eſt in collegio alicuius artis, ſi artem non exercet, non gaudet.*
Scholaris ſi non intrat, non gaudet priuilegio ſcholarium, licet ſit in matricula.
2 *Collegij priuilegio num gaudeat prioris, qui in aliud tranſit?*
3 *Collega unus, ubi de uno collegio remouetur, & alius illius loco ſubrogatur: hoc debet fieri de uoluntate eorum, qui præſunt collegio.*
4 *Collegijs diuerſis quando quis poßit ineſſe: remißiuè.*

¶ LEX. I.

QVi ſub prætextu. ¶ Primò dicit, ꝙ qui intrat vnũ collegiũ, & munera ad q̃ ordinatus eſt, non exercet: nõ effugit munera alterius collegij, de quo exiuit, ſed de nouo debet extrahi: & alter in locũ eius ſurrogari, requiſitis primatibus collegiorũ. Idẽ ſi
1 decederet. hoc dicit. ¶ † Primò not. arg. ꝙ ille, qui eſt in collegio alicuius artis, nec exercet artẽ, non debet gaudere priuilegio collegij. & ſic ſi quis eſt in matricula ſcholarium, & nõ in-
a trat, nõ debet gaudere priuilegio ſcholariũ.[a] Facit. ff. ex quib.
2 cau. ma. l. pe. † ¶ Sed aduerte: quia per hãc. l. inducitur quoddam iudiciũ petitorium, per ꝙ ille, qui eſt in vno collegio, ſi trãſit ad aliud cauſa fugiendi munera, ab illo retrahitur. vnde videtur, ꝙ interim cum ſit in quaſi poſſeſſione illius iuris priuilegij, debet gaudere priuilegio illo. arg. ff. de aqua quo. & æſti. l. fi. Idẽ voluit Bar. in. l. q ſub prætextu. C. de epiſc. & cle. & in. l. ſemper. §. j. de iure immunita. Adde, ꝙ idem eſt, & ecõtra, ſi ſcholaris ſtudet, & non ſit deſcriptus in matricula non gaudet priuilegio. l. ex eo tẽpore. ff. de teſt. mili. & not. Bal. in procœmio, Dig. in. ij. col. In dubio tñ p̃ſumit̃ pro matriculato. de q̃ vide q̃ no. de agẽtibus in reb⁹. l. matricula. poſt Bar. & in l. j. de tyronibus. lib. xij. & in ver. ij. no. vide Bar. in. l. j. §. actio. ff. ſi qs teſt. liber eſſe iuſſus fue. & p Cyn. in. l. j. §. ij. de rei vxo. ac. & gl. in. l. certi cõdictio. ff. ſi cer. pet. & Ang. in aut. vt clerici, qui. in. v. col. dicit, ꝙ ſi aliqs tẽpore mortis ſubrogatur loco patris, ei debeat dari idẽ ſalariũ, ꝙ habebat pater. & intellige de natara ſubrogationis primordiali nõ acceſſoria: vt dixit gl. in. d. l. certi cõdictio. per. l. itẽ veniũt. §. cũ p̃dixerim⁹. de peti. her. & Io. an. in regula, cõtra quẽ. in. vj. & Ro. in not. lxvj. Ale.
3 ¶ † Secũdo not. ꝙ quãdo vn⁹ de collegio remouetur, & alius ſubrogatur, debet fieri de voluntate & conſilio eorũ, qui præſunt collegio. dicit gl. in. l. qui ſub prætextu. s. de ſac. ſanc. ec-
4 cle. niſi trãſiret ad aliam regulam ſtrictiorem. Item no. † ꝙ ex hac. l. innuitur, ꝙ quis non poteſt eſſe in diuerſis collegijs. ꝙ an ſit verum, dixi in. l. fi. ff. de colle. illi. Bart.

a ¶ Scholariũ. adde Feli. in. c. clerici. in prin. j. col. ver. vlt. pronun. de iudi. Adde quod not. in apoſt. ad iſtum in. l. qui ſub prætextu. nume. j. in apo. in ver. gaudere priuilegio. s. de ſac. ſan. eccle.

b ¶ L. j. & ibi vide Dy. & adde Bald. in. l. j. in fi. C. ſi de momen. poſ.

c ¶ Quòd ſic. Vide Fel. in. c. ſignificauerunt. de iudic.

Quod autem. ¶ Qui ſupra numerũ admittuntur in collegio, non gaudent priuilegio collegij. hoc dicit. Bart.

SVMMARIVM.

1 *Notarius, qui emit officium ſcribendi ad certum banchum poſt certum tempus, ſicut ſentit commoda, ita & incommoda.*

Sed ne tantum. ¶ Pone caſum, Imperator quãdoque perſonis adſcriptis alicui collegio p̃mittit, vt de collegio exeãt, & aliũ loco ei⁹ ponãt: & ſic ius ſuũ vẽdunt: vt. s. de murile. l. ſi quis ex corpore. dicit ergo Imperator, ꝙ ſicut illis vẽdentibus cõcedit carthã: hoc eſt locũ ſuũ, ꝙ ipſi ſint immunes à muneribus: ita ꝓuidet illis, qui ſubſtituũtur, vt ſuſtineant onera illius collegij ſecũdũ cõditionem, quę tũc erat cũ ipſe emit illũ locũ, vt poſteà nul-
1 la nouitas fiat. h. d. ¶ † Ex iſto tex. eſt ar. optimũ contra notariũ, q emit officiũ ad ſcribẽdũ ad certũ bãchum ab alio p tempus, prout fit Bononię: ꝙ iſte q emit iſtud officiũ, ſicut ſentire debet cõmoda illi⁹ officij, ita etiã incõmoda. Vnde ſi notarijs dicti loci imponitur aliquod onus, vel collecta: iſte emptor ſubſtinebit onus, nõ autẽ vẽditor. ꝙ not. Vide ad hoc not. ĩ. c. cõſtitutis. de elec. ſecũdũ vnã lec. vbi recedẽti ex collegio, non poteſt pro futuris reſeruari vox in electione: licet poſſit vn⁹, q nõ ſit de collegio dare vocẽ in illo collegio, ſi oẽs voluerint c. ſcriptũ. e. ti. & c. bonę. de poſtu. p̃la. Et vno cõtradicẽte non poſſet, ſecũdũ Cõpoſtellanum in. d. c. ſcriptũ. vbi refert Ioan. and. in nouella. vide Ro. litera. C. not. lxxx. aliâs. xciij. Alex.

De ſtudijs liberalibus urbis Romæ. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Doctores, qui faciunt intrare famulos, & alios non ſtudẽtes ſunt infames.*

¶ LEX. I.

VNiuerſos. ¶ Primò ponit, ꝙ quidã magiſtri legebant in aliquibus locis ad hoc, vt ibi ſtaret multitudo populi, vel in locis priuatis: & conuocabant homines vndiq; vt viderent̃ habere multos ſcholares: & ſic ad pompã magis q̃ ad vtilitatem. hoc imperator prohibet, dicẽs: ꝙ qui facit, infamis eſt. vide tex. Argumento huius tex. Gul. decu. in. l. decernimus. C. de epiſ. & cle. dicebat, ꝙ doctores actu legentes, vrgente neceſſitate, poſſunt cogere dños ædiũ, vt eis locent. & ita allegat, & ſequitur in quodã ſuo ſermone incipiẽte, manifeſtiſ-
1 ſimũ Romanus. Alex. ¶ † No. contra doc. qui faciunt intrare ſcholas famulos ſcholarium, vel alios ſecundũ veritatem non ſtudentes: ꝙ qui hoc faciunt, ſunt infames.

Illos. ¶ No. dicit hoc Imperator, ꝙ ĩ locis priuatis rectè põt doceri aliqs diſcipulus à doc. niſi doct. eſſet de numero eorũ. q ſunt deputati ad legendũ omnibus, q volunt eum audire. Nam illi non poſſunt: & ſi faciant perdẽt ſalariũ & priuilegia, quæ habent, eò ꝙ publicè non legunt. ¶ Not. contra doc. qui non docent omnia, quæ poſſunt publicè omnibus, ſed aliquos docent ſingulariter in camera.

Habeant. ¶ Hic dicit Imperator ꝙ doc. p̃nt eſſe in omni faculta. ¶ Opp. ꝙ alius debet eſſe numerus doc. in qualibet ciuitate: vt. l. ſi duas. §. docet aũt. ff. de excu. tu. Sol. tẽpore illarũ legũ erat ſufficiẽs numerus, qui ibi ſtatuitur: hic erat ſufficiẽs, qui ſtatus eſt tempore iſto. Et ideo in ciuitatib⁹, q̃ habent ſtudia ſecũdũ diuerſitatẽ tẽporũ, eſt ſtatuẽdus numerus diuerſus doc. Iſtũ text. alleg. Hoſti. in ſumma de ferijs. §. fi. in ver. quid ſi magiſter cõducit. & dicit, ꝙ ſi eſt diſcordia inter duos magiſtros, quorũ vnus vult aliũ expellere, eò: qa conduxit poſt eũ ſcholas prope ſuas, ꝓpter ꝙ ſe inuicẽ impediũt: talis cauſa poteſt agitari die feriata etiã in honorẽ dei. Et idẽ dicit Spec. in tit. de ferijs. §. ſequit̃. ver. ſed ſi magiſter conducit ſcholas. & do. Ant. poſt Io. and. in. c. fi. in fi. de iud. Et eſt ratio: qa cũ agit̃ de ſcientia tractãda, quæ res eſt ſanctiſſima. l. j. §. eſt quidẽ ſanctiſſima. ff. de varijs & extraordi. cri. & ſcientia ſit donũ dei, vt in. c. non ſolũ. j. q. iij. & c. reuertimini. in fi. xvj. q. j. & gl. ĩ. c. qa nõnulli. de magi. tanq̃ cauſa pia tractari poſſit tali tp̃e. Facit quod in ſimili no. Ioã. and. in nouella, in. c. decet. de immunita. eccle. in. vj. Et ſi ſcholares nõ inueniũt domũ: an poſſint cõpelli ciues domos ſuas locare? Gul. in. l. decretum. C. de epi. & cle. tenet ꝙ ſic & idem dicit in religioſis non habentibus monaſteria, & domos condecentes. ita refert & ſequitur Bal. in. l. j. in. vij. colũ. in verſi. idem adde ſi ſcholares. ff. ſo. ma.

SVMMARIVM.

1 *Factum iuxta ſcholas, propter quod lectura impediretur, officio iudicis remouetur.*
2 *Faber malleans iuxta ſcholas, poteſt expelli.*
3 *Scholaris habens ſocium prope cameram ita quòd per eius ſtrepitum ſtudere non poteſt, poteſt illum expellere.*
4 *Appellari non poteſt à ſententia lata contra expulſos propter ſtrepitum, quem faciebãt prope ſcholas.*
5 *Malleatores exiſtentes prope monaſterium, ita quòd propter eorum ſtrepitum impeditur cultus diuinus, poſſũt expelli de loco.*
6 *Doctor propter ſtrepitum ſcholarium, non debet ceſſare legere.*

Ita vt vnicuique. ¶ Hic Imperator cõmittit p̃refecto, & eadẽ rõne rectori cuiuſlibet ciuitatis. vbi eſt ſtudiũ, ꝙ faciat aſſignari loca doctorib⁹ & magiſtris ita diſtãtia, quod qñ vn⁹ legit, nõ audiat̃ in ſcholis alteri⁹: & ꝙ ſtrepit⁹ ſcholariũ, q ſunt in vna nõ au-
1 diãt̃ in alia: ne ex hoc ſtudiũ turbet̃. ¶ Not. † quòd ad officiũ iudicis pertinet remouere qcq̃d fieret iuxta ſcholas, p quod
2 lec. impediret̃, vel auris auditorũ turbaret̃. † Et facit ad q̃ſtionẽ, ꝙ faber nõ poſſit malleare iuxta ſcholas. Idẽ no. ff. ſo. ma.
b l. j.[b] & ibi dixi.

Additio. ¶ Et ibi glo. determinat, ꝙ faber poſſit expelli intereſſem̃ reipub. habere Iuriſperitos. inſti. in procœ. in fi. Bar. ibi tenet idem, ſi ille locus penes quẽ malleat, erat deputat⁹ ad ſcholas. quod p̃ſumit̃ ſecũdũ eũ. ar. de reg. iur. l. in ambiguis. Et quod dicit̃ hic ĩ doctorib⁹, idẽ & ĩ ſcholarib⁹, dixit idẽ Bar. ĩ. l. legatis ſeruis. §. ornatricib⁹. de leg. iij. mod. tñ cõtra p. l. j. & ij. de excu. arti. lib. x. vbi priuile-
3 giũ artificib⁹ cõceſſũ, nõ extẽdit̃ ad eorũ diſcipulos. ¶ † Quid aũt de ſcholare habẽte aliũ ſcholarẽ ꝓpe camerã, ꝓpter cui⁹ ſtrepitũ non poteſt ſtudere: vtrũ poſſit ipſum expellere? dic
c quòd ſic,[c] ſecũdũ Spe. ĩ ti. de iudi. §. generali. ver. hoc etiã no.
4 d. Ant. in ꝓœ. decre. ¶ † Itẽ adde, quod à ſentẽtia lata ſup iſta expulſiõe nõ põt appellari, ſecũdũ Bart. ĩ. l. j. C. ſi de mo. poſ. fuc.

fue.ap.quia est causa, quę celeritatem desiderat: ergo non ap-
a pellatur[a].l.fi.ff.de ap.reci.† ¶ Sed quid si malleatores fuerint
5 prope monasterium, adeò, ꝙ propter strepitũ turbaretur of-
ficiũ & cultus diuinus? dic quòd possunt expelli. tex. est sing.
6 xviij.q.ij.c.pridẽ. ¶ † Quid de doctore legẽte, si scholares vo
ciferant: vtrum posſit dimittere lectionem? dic ꝙ non. glo. est
fin. xlviij. dis. scimus. ¶ Item pro sententia gl. facit. Nam do-
minium riparum spectat ad istos, qui habent prædia adhæ-
rentia ripis. insti. de re. diui. §. riparum: tamen de iure non po
test habere aliquid quod impediat publicam nauigationem
l.j. in princ. ff. de flumi. Alex.

De honoratorum uehiculis. Rubrica.

SVMMARIVM.

Doctor non habet necesse semper uti insignibus doctoratus.

¶ LEX. I.

OMnes. ¶ Honorati antiquitus in signum dignitatis, & honoris, homines in dignitate positi ibant in carrucis seu vehiculis. dubitabatur in ciuitate Romana, vel vrbe constantinopolitana, vbi erat Princeps, an posſint vti vehiculis omnes positi in dignitatibus illis, & in illis ciuitatibus? & videbatur ꝙ non propter reuerentiam Principis: tamen hic Princeps permittit omnibus habẽtibus dignitatem, ꝙ posſint vti dictis vehiculis, etiam in illis ciuitatibus. ¶ Quæro, vtrum habeant necesse vti carrucis? tex. innuit, ꝙ sic. dũ dicit, semper vtẽtur. gl. tamen exponit. i. liceat eis vti, si
1 velint. † Et sic not. ꝙ doct. non habẽt necesse semper vti insignibus doctorat⁹, sed possunt, si velint etiã vbi est Princeps.

De Metropoli Beryto. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitas, si efficitur metropolitana, non per hoc exit de iurisdictione metropolitani.*
2 *Ciuitas metropolitana dicitur Archiepiscopalis.*
3 *Ciuitatum ordines erant tres. s. maximæ, magnæ, & paruæ.*
4 *Ciuitas constituitur Principis uoluntate.*
5 *Prouincia qualiter constituatur?*
6 *Prouincia dici potest ciuitas habens distinctum territorium, quæ non recognoscit superiorem. Et in eadem prouincia possunt esse duæ ciuitates metropolitanæ. nu. 7.*
8 *Plures rectores in eadem ciuitate esse possunt: sed in eadem prouincia non potest esse, nisi unus præses.*
9 *Prouincia non potest diuidi in plures sine rescripto Principis.*
10 *Communitates in præiudicium ciuitatis, non possunt inter seipsas diuidere sine eius licentia.*
11 *Prouincia unica potest fieri de duabus.*
12 *Prouinciæ unitæ cum alia sub uno præside negocia, licet quælibet remaneat principalis, possunt in alia expediri.*
13 *Prouinciæ uel ecclesiæ unitæ cum alia, debita, quòd non debeant per aliam supportari, sed in eis habet locum titulus de separa.*

¶ LEX. I.

PRopter. ¶ In eadẽ prouincia possunt esse duæ ciuitates matres, siue matrices. h. d. in terminis. Pone casum: In prouincia Phenicę erant ciuitates quædam. s. Metropolitana & magna, quę vocatur Tyrus. In eadem prouincia erat quædã ciuitas, quæ vocabatur Berytus in qua erat studium generale, & in eadẽ vigebat multũ peritia literarũ: impetrauit à principe Berytus, vt ista ciuitas vocaretur metropolitana, sicut ciuitas Tyri. & hoc Imperator ei cõceſsit propter multas virtutes, quibus ciuitas illa erat ornata, hoc primò. Sed contra hoc instatur: quia Imperator facit iniuriam Tyro. Ad hoc respõdet Imperator, ꝙ nulla ei fit iniuria: quia ipsa etiam remanet metropolitana priuilegio antiquorum Imperatorum, & Berytus efficitur metropolitana priuilegio suo. hoc dicit.

1 Additio. ¶ † In tex. ibi, derogat. No. ꝙ pro hoc apparet apertè, ꝙ si aliqua ciuitas efficitur metropolitana, quòd non propterea exit de iurisdictione metropolitana, sub cuius iure primò districtus erat: nisi sit hoc specialiter statutũ. casus est hic si bene aduertatis. quod bene no.
2 pro Florentinis & Pis. Alex. ¶ † Pro declaratione quęro, quę dicatur ciuitas metropolitana? glo. dicit. i. archiepiscopalis.

Additio. ¶ Adde ad hoc Bar. & doc. in. l. si hæres. in §. vicis. de leg. j. ¶ Itẽ quid sit castrũ, villa,
b burgus, vicus?[b] Bar. in. l. j. §. siue autem. ff. de no. ope. nũ. & quę ibi dixi post eũ. & dixi, quid sit paria: & quid sit terra. Alex.
3 ¶ † Sed videamus de iure antiquo ante, ꝗ essent Episcopi & archiepiscopi, quid erat? Respõdeo tres erãt ordines ciuitatũ: quędã maximę: quędã magnę: quędã paruę. Maximę dicebãtur illæ in quibus erat forũ causarũ, cui suberant multę alię ciuitates etiã habentes merum imperium. Magnæ ciuitates dicebantur illæ quæ habebãt merum imperium, non tamen habebãt alias sub se. Paruæ dicebantur illæ quæ non habebant merum imperium, sed solam iurisdictionem, quæ datur defensoribus ciuitatum: vt in authen. de defen. ciui. Istam diffini-
c tionem facit tex. ff. de excusa. tuto. l. si duas.[c] §. decet. illa ergo ciuitas, quæ erat maxima, vocabatur metropolitana: hoc respectu inuentum est, quòd ciuitas, cuius sedes est patriarcha-
d lis, vel archiepiscopalis,[d] dicitur metropolitana: quia habet plures Episcopos sub se habẽtes merum imperium. Illa vero,
4 quæ habet Episcopũ, dicitur ciuitas non metropolis. † ¶ Sed quæro, qualiter cõstituatur ciuitas. Respon. voluntate Principis volentis aliquem locũ esse ciuitatem. Probatur per hanc leg. Inn. tenet hoc in. c. cum ab ecclesiarum. extra de offi. ordi.

Additio. ¶ Vbi dicit, ꝙ si imperator ex certa scientia scribit vni loco, tanꝗ ciuitati: sciens nõ esse ciuitatem: eo ipso ciuitas efficitur. Ang. Adde ꝙ si summus Pontifex scribit aliquid alicui castro, & illud appellat ciuitatem. vide in cle. si summus põtifex: de ver. signi. Itẽ his dictis adde Bar. in. l. j. ff. de ver. sig. vide Bar. in extrauaganti, qui sint rebelles. Alex. ¶ Vnde poſsibile est esse ciuitatem, licet non habeat Episcopum: quia Princeps nõ potest facere Episcopum: sed dat alia priuilegia: & sic nõ sequitur, si Papa priuat ciuitatem Episcopo: ergo desinit esse ciuitas.

Additio. ¶ Vide etiam per Bart. in extraua. qui sint rebelles. & per gloss. & Flo. in. l. ciuitas. ff. si cer. peta. ¶ Et licet Bart. in dicta extrauaganti dicat, ꝙ Princeps alicui loco scribens tanꝗ ciuitati, videatur ciuitatem cõstituere, si aliâs non erat: hoc tamen videtur contra casum cle. fi. de sen. excom. vbi est tex. ꝙ Papa etiam ex certa scientia nominans certam personam sub nomine dignitatis, quæ digni-
e tas ante non erat in illo: non tàmen illam dignitatem videtur concedere[e]. ¶ Et qualiter constituatur ciuitas, vide Bart. in. l. si hæres. §. vicis. de leg. j. Barto. in. l. ij. de verbo. signi. & ꝙ ibi dixi post eum. & Bar. in. l. j. §. si autem intra oppida. de oper. no. nun. Et qualiter constituatur prouincia, vide quæ dixi
5 post Bart. in. d. §. siue autem inter oppida. Alex. ¶ † Sed quæro, qualiter prouincia constituatur? hic videtur text. ꝙ omnes ciuitates, quæ subsunt vni Metropolitano, faciãt vnam prouinciam: vt hic, in fi. ibi. sit illa mater prouinciæ &c. Domi. Cy. tangit de præscri. long. temp. l. fin. & ibi determinat, ꝙ prouincia appellatur secũdum communem vsum: vt Tuscia, Lombardia, & si. & isto iure vtimur. Arbitror tamen quòd olim facta fuisset distinctio prouinciarum sic. i. vt omnes ciuitates, quæ suberant vni præsidi, & vni metropolitano, cõstituerent vnam prouinciam: vt. l. illicitas. §. qui vniuersas. de offi. præsi. & sic secundum illum ritum antiquũ remanet adhuc
6 hodie nominatio prouinciarum, quo ad quædam. † Tamen quælibet ciuitas habens distinctum territorium, quę superiorem non recognoscit, potest dici prouincia: vt no. gl. in. l. fi. §. de lon. temp. præscri. Vide Bart. & quæ ibi scripsi in. l. j. §. siue autem. ff. de ope. no. nun. De diocesi & territorio, vide in cle. ne romani. de electi. & Ang. in aut. quomodo oportet epi. §. non aliter. & ibi aliquid dixi. & in. c. vbi periculum. de elect. in. vj. & in. l. ij. de verb. sig. & in. l. fina. de col. illicitis. &. l. j. in pri. ꝙ cuiusque vni. no. & in. l. ex hoc iure. de iustitia & iur. Et quid si sit terra, vide in. c. j. de postu. prela. & in. c. cũ in partib⁹ de verb. sig. Bar. in. l. j. ad munici. Inn. in. c. cũ ad sedẽ. de restit. spo. & Bal. de pace cõstan. in ver. nos Romanos. & in. l. quicunque caprarũ. de fun. limitro. per Ro. ĩ. l. j. §. si autẽ de cad. tol. adde extrauag. q sint rebelles, ĩ vers. lombard⁹. in. j. col. Bal. videtur tenere cõtrarium in. l. penul. & in penul. col. C. de prec, imperato. off. alle. text. vj. q. j. c. ꝑcipimus. Adde Bal. in. l. fi. de colleg. illicitis. in ver. videamus ergo. In tractatu Tyberiadis in. ij. lib. in figura. ver. his circa. & Bal. in. l. si aliqua de off. pro-
7 consul. Alex. ¶ † Tertiò quęro pro declaratione huius, quod hic principaliter dicitur, quomodo in eadem prouincia posſint esse duæ ciuitates matrices? videtur enim monstrũ, quòd in eodem corpore sint duo capita. vt extra de off. ordi. c. quoniam. Respõdet gl. si quis fatetur in eodem Episcopatu duos Episcopos illud esset monstrum. sed quòd vnus Episcopus habeat duas ecclesias ęquè principales, hoc non est mõstrum.
8 ita loquitur hic. vide gl. istã. & no. eam. ¶ † Circa primum insurgit dubium, quomodo est, ꝙ vna ciuitas non potest habe-

a ¶ Nõ appellatur. Adde Fely. ĩ. c. significauerũt. ad finẽ. de iudi. in fin.

b ¶ Vicus. vide Fel. plenè de omnibus ꝓdictis in. c. Rodulphus. de rescri. in. xiiij. col.

c ¶ L. si duas. & ibi vide Nic. de Neap. in. §. grãmatici, in. ij. co. ver. quęrit gl. quę dicũtur intellectu. Bar. adde Firma. in tract. de epis. in prælu.

d ¶ Patriarchalis, vel Archiepiscopalis. Adde Ni. de neap. in. l. si duas. §. decet. ff. de excu tu. & Bert. Firma. in suo trac. de epo. in præludijs.

e ¶ Concedere. adde Fel. ĩ. c. si aliqñ. in. j. linea. j. col. de senten. excõ.

re duos rectores, cum in eodem tribunali posſint eſſe plures
iudices:vt.l.j.ff.de offi.conſu.&.ff.de re iudica.l.Pompo.ſcri-
bit ſi vni.Reſpondeo:iſta procedunt ad ſimilitudinem corpò
ris humani.Monſtrum enim eſſet,ſi aliquis haberet duo capi
ta,ſed non ſi haberet duas manus, vel duos pedes, vel ſimilia.
Et ideo iſti rectores prouinciarum, qui merum locum capitis
tenent,non poſſunt eſſe plures:vnde nō poteſt eſſe,niſi vnus
rex.vij.quæſt.j.c.in apibus.Sed alia officia inferiora poſſunt
in eodem corpore multiplicari: & ſic poſſunt eſſe plures re-
ctores in eadem ciuitate:vel in vna eccleſia parochiali plures
cappellani.& vnius pupilli plures tutores,& ſimilia.¶ Circa
ſecundū.ſ. ꝙ duæ ciuitates matrices ſint in eadem prouincia
ſub vno tamen pręſide:nihil eſt,ꝙ impediat:Nā quilibet pri
uatus poteſt habere in pluribus ciuitatibus domicilium, & in
vtraque eſſe æqualiter inſtructus:vt.l.domiciliū.ff.ad muni.
ſecūdum hoc in vna prouincia parificantur ciuitates magnæ,
9 remanente vnitate prouincię.¶ †Sed quæro,an vna prouin-
cia poſsit diuidi in duas?tex.dicit ꝙ ſic.ff.de aſſeſ.l.ſi eadē.Pu
to tamen ꝙ hoc nō poſsit fieri ſine reſcripto Principis: vt ibi
10 patet.& arg.hui⁹.l.† Et per hoc dico, ꝙ cōmunitates nō poſ-
ſunt p ſeipſas diuidere in plures ſine licētia ciuitatis, cui ſub-
ſunt.ꝙ intelligitur quantū ad pręiudicium ciuitatis:ſed inter
ſe cauſa cōmodioris adminiſtratiōis poſſunt hoc facere: ſicut
in pluribus tutoribus videtur:vt.l.iij.§.fina.cum.l.ſequen.ff.
de admini tuto. vnum tamen commune remanebit:vt.l.inter
11 tutores.ff.de admi.tu.¶ †Quęro vtrū de duabus ciuitatibus,
vel prouincijs poſsit fieri vna?dicit gloſ.quod ſic:vt in auẗ.vt
iudi. ſine quoquo ſuffr.§.illud.&.§.hoc autem. Imo fit hoc
multis modis.quādoq; vt vna nō ſubijciaẗ alteri:ſed & vniaẗ.
& hæc vnio,vel fit,quòd vna ſit principalior altera:vel quod
vtraque ſit ęquè principalis.vt no.per gl.extra ne ſede vac.c.
12 j.& ibi p Inn.& doct.iuris Canonici.¶ †Quęro,quādo vniū-
tur duę prouinciæ,ita ꝙ vtraque remanet principalis,ſed ſub
vno pręſide:vtrū negotia vnius ꝓuincię poſsint expediri in
alia?Reſpōdeo ſic:vt extra de offi.leg.c.nouit.& per Inn.ibi.

Additio. ¶ De hac materia vide no.per Bar.&doc.
in.l.j.§.ſi cohæredis.ff.ad.l.falc.& Ang.in
13 §.illud autē.vt iudi.ſine quoquo ſuff.Alex.¶ †Quęro,quādo
duę ciuitates,vel ꝓuincię,vel eccleſię vniūtur,an debita vni⁹,
alia debet ſupportare?Inn.extra de priui.c.paſtoralis,tenet ꝙ
habeat locū titul⁹ de ſeparationib⁹.ꝙ ego examinaui in.l.j.§.
ſi cohæredis.ff.ad le.fal.in eo ꝙ ibi dicitur, an portio grauata
accedat non grauatæ.& ibi hanc quæſtionem formaui.

Additio. ¶ Adde Bald. loquentem de duabus villis
æquatis.l.j.§.ſi cohæredē.ad.l.fal.vide tex.
cum pulchra gl.in.l.j.c.ne ſede vacā.& do.Ant.ibi,qui ponit
ſpecies adæquationis. & in quibus caſibus adæquatio poſsit
fieri:vide ſingulariter Bal.in.l.j.§.lex fal.ff.ad le.fal. Idē Bart.
in.l.j.in princ.de leg.iij.Alex.

a ¶ Per viſum. Adde Bar.in.cōſ.inci. cōmune Lignani. & do.Ale.de Imo. in cōſ.xlij.iiij.pte. & Feli.in.c.tertio loco.de proba. & aliquid in.c.ſuper his. de accu. viij. co.& ꝙ dixi in. d. ca. tertio loco. in apo. adde Iac. rebuf.in.l.ſi qs conſortium.nu.1.ſ. de fabri.eo.lib.

b ¶ Poſsit dari frumentū. Adde Antō. cor. ſingu, ſuis in ver. frumētum. quod incipit, illud ꝙ debet ſolui in pane. vbi alleg. dictum Bar.hic:& hunc tex.

De canone frumētario urbis Romæ. Rubrica.

SVMMARIVM.

Frumentum promittens, intelligitur de frumento ſecundum communem uſum loquendi:licet eius appellatione ueniant omnia, quæ ad uſum ſunt neceſſaria.

1 ¶ Glo,dicit,†ꝙ appellatione frumēti,omnia quæ ad victum
neceſſaria ſunt,accipiuntur.ꝙ eſt verū hic:ſed ſecūdum com-
munem vſum loquendi frumentum intelligitur id tantū gra-
num,ꝙ ſecundum bonitatem excellit cætera.no.ff.de ver.ſig.
l.frugem. Et ideò ſi quis promitteret decē corbes frumēti, in-
telligeretur de illo grano cōmuni vſu loquēdi.l.labeo.de ſup.
leg.ſecundum Iac.de Are.vt ipſe dicit in.d.l.frugem,Bar.

SVMMARIVM.

1 *Negatiua coarctata loco & tēpore pōt directè probari,ſicut affirmatiua.*

¶ LEX. I.

NAutici. ¶ Nauta debet confiteri ſe ſpecies cor
ruptas recepiſſe: ꝙ debet approbari
aſpectu officialium tempore quo dantur, & quo re-
1 ſtituuntur.h.d.¶ †No.ꝙ negatiua coarctata loco & tempore
directè probatur per viſum, ſicut affirmatiua: vt hic &.ff.
de au.& ar.le.l.ſi quādo.&.l.pediculis.§. Neratius.& de hoc
diſputatur in.c.bonę memorię.extra de elec. Tamē hęc veri-
a tas declaraẗ p viſum[a] propriè nō videtur,niſi color.& ex illa
viſione intellect⁹ indicat,q̄ res eſt. & qa tale iudiciū omnibus
notū eſt cōmuniter:ideò dicim⁹ nos videre rē,ſed nō videẗ ve
rè:qa ſubſtātia rei inuiſibilis eſt.Ita eodē modo p colorē iudi-
cat intellect⁹ nihil vitij eſſe:qa tale iudiciū cōmuniter eſt om-
nibus notum:ita directè probatur negatiua,ſicut affirmatiua

Additio. ¶ Hoc nō eſt verū:nā oīs negatio eſt pri-
uatio.ſed priuatio nō cadit in aſpectum
directò.nam quod non eſt,non poteſt videri.Sed quid eſt ꝙ
cadit in aſpectū?entitas,per quā entitatem cognoſcitur priua
tio.ita hic intelligiẗ.Ideo eſt neceſſe: quia negatiua minimè
poteſt probari,niſi per indirectum. de quo per Cano. in.c.
bonæ memoriæ,extrà de ele.Pro prima tamē parte facit.d.
l.pediculis.§.Neratius.de aur.& arg.le.Ang. Negatiua qua-
liter probetur.Cy.Bar.in.l.actor.de proba.Bal.in.l.hoc am-
plius.de fideicommiſ.& doc.in.l.in illa ſtipulatione. in fi. de
verb.obli.in.l.ij.§. ſi dubitetur.ff. quemadmodū teſt. aperi.
&.l.cū quidam.cum.l.ſeq.de leg.ij.&.l.is poteſt.ff. de acqui.
hære.per doc.in.l.decem.ff.de verb.obli. & in.l. Pantonius.
§.rei perduellionis.ff.de acqui.hære.& per Ange.in.§.hinc
nobis.in auẗ.de hære.& fal.& per Bal.in.l.cū j.§.j.ff. de tran
ſac.& in.l.j.§.hoc interdicto.de itinere actuq; priuato.& in
§.ſi verò abſint.de hære.& fal.col.j.Alexā.

SVMMARIVM.

1 *Lex,uel ſtatutum annullans contractum,quando intelligatur annullare ipſo iure,uel ope exceptionis?*

¶ LEX. II.

SI quid. ¶ Annullat omnia priuilegia conce-
dentia remiſsionē canonis.h.d.Hæc
lex poteſt intelligi,vt annullet priuilegia in po-
ſterum concedenda,vel iam conceſſa ſimpliciter:
& tunc nihil noui addit. qa hoc habemus.ſ̈. de preci. imper.
1 off.l.nec damnoſa fiſco.& ſi cōtra ius vel vti. pub.l.fi. ¶ †Se
cundo modo poteſt intelligi, ꝙ annullet priuilegia cōceſſa,
in quibus erat dictum expreſſè,non ob.tali lege.& tunc adij
cit:qa aufert priuilegia hic,quibus erant conceſſa Et aduer-
tendum: qa dicit non valeant. & intelligo ipſo iure. Contra
quod op.ſ̈.de preci.impe.offe.l.vniuerſa.Sol. quādoq; dicit
lex,non valeat ſimpliciter:& tunc intelligiẗ ipſo iure,vt hic,
&.ſ̈.de le.l.non dubiū. Quandoq; dicit,ꝙ non valeat, ſi per
partem aliquid fuerit factum,vel commiſſum:& tunc intel-
ligitur ope exceptiōis:vt.d.l.vniuerſa.Vnde facit, ꝙ vbi ſta
tutum dicit,ꝙ ſi contrahentes non ſoluunt gabellā intra octò
dies,contractus non valet.intelligitur ope exceptionis:ſicut
dixi in.l.ſi ita quis.§.ea.l.ff.de verb.obl.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiū impetratū cōtra leg.ut ualeat,debet dicere,nō obſtāte tali lege.*

¶ LEX. III.

NEminem. ¶ In.l.præcedēti prohibuit re
miſsionem,nunc prohibet ca-
nonis mutationem.&.h.d.Null⁹ poteſt poſtulare
canonis mutationem,& impetrata priuilegia à iu-
dicibus,non admittanẗ,& impetrantes in duplum puniātur.
& iudices,qui canones in proprios vſus cōuertūt, puniunẗ.
h.d.In tex.ibi,ad vſurpationem.id eſt conuertendo in pro-
1 prios vſus.¶ †Quęro,quid ſi hoc reſcriptum fuit impetratū?
reſpō.non valet,niſi ſit dictū,non obſtāte lege tali. Et aduer-
tendum,ꝙ debet exprimi non ob.l.quę prohibet impetrari,
vel concedi.Itē oportet,ꝙ in caſu iſto modo diſpenſetur cō-
tra.l.iſtam,quæ prohibet iudices priuilegia ſic impetrata ad
mittere.aliâs rectè iudex diceret,fateor priuilegium tuū va-
lere,& te eſſe excuſatū à pœna impetrādi:ſed ego nō poſſum
iſta admittere,vel etiam audire,vt hic.Item not.hic, ꝙ punit
eos,qui contrafacerēt.quod intelligo tam de hoc impetrāte,
quam de iudice ſuſcipiente.quod tene menti.

De frumento urbis Conſtantinopolitanæ. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Cariſtia,creſcit ex mala adminiſtratione frumenti.*
2 *Priores habentes arbitrium ſuper abundantia,poſſunt ordinare in ciuitate quantum frumentum poßit uendi qualibet die,& quolibet menſe.*

¶ LEX. I.

NVlli nec. ¶ Quod debet dari in pa
ne,non debet ſolui in fru-
mēto.Itē ex inordinata adminiſtratione cre
ſcit cariſtia.h.d.Ad euidētiā p̃mitte, ꝙ Con
ſtantinus ſtatuit certā q̄titatē frumēti dādā
comitib⁹ horreorū,q illā quātitatē deberent
dare piſtorib⁹:& piſtores ex illa redderēt panē coctū, & ne-
ceſſariū dn̄i Principis,& quorūdā aliorum officialiū publi-
corū:q̄ quātitas fuit aucta per Theodoſiū.hoc præmiſſo ve-
nio ad caſum. ¶ Quæro, vtrum domui Principis, vel alteri
domui publicæ,cui debet dari panis coct⁹,poſsit dari frumē
b tum?[b] Rn̄det imperator,& dicit,ꝙ non:imò hoc ꝓhibet.ſed
pręcipit dare panē coctū,& ſic diſtribuit canonē.p̃cipit Cō-
ſtātin⁹ ſeruari canonē actū à Theod.Hui⁹ ratio eſt: qa ſi daẗ
frumētum

frumentũ poteſt cõuerti in aliũ vſum, q̃ in panẽ: & ſic diſper-
geretur & cariſtia efficeretur: quia reſpublic. cogeretur eme-
re frumentũ: qꝫ ſi moderatè adminiſtraſſet, venderet. h. d. ¶ In
tex. ibi, nulli. ſ. domui aliquorũ officialiũ. ibi, domibus, vel no
1 ſtris publicis. ¶ † No. ex mala admiſtratione frumenti, creſcit
2 cariſtia. Ex hoc habes, ꝙ priores qui habẽt † arbitrium ſuper
abũdãtia. poſſunt hui⁹ nomine ponere ordinẽ qualiter & quo
a ordine in ciuitate, & quãtũ frumẽti poſsit vẽdi[a] quolibet die,
vel quolibet menſe. facit. ff. de offi. prefe. vrb. l. j. §, cura carnis.

SVMMARIVM.

1 *Pecunia decreta pro habenda abundantia, non poteſt minui, nec in aliam cauſam conuerti.*
2 *Pecunia ordinata pro habenda abundantiá, poteſt piſtoribus mutuari.*
3 *Lucrum aſſumit naturam capitalis.*

¶ *LEX.* *II.*

AVri ſtatuta. ¶ Quantitas ſtatuta ad em-
ptionẽ frumẽti, nõ poteſt mi-
nui, nec ad alios vſus conuerti: & ꝙ de ea fit, debet in
publicũ librũ ſcribi: cõtrafacientes puniũtur in duplũ, & lu-
1 crũ aſſumit naturã ſortis. h. d. ¶ † Not. primò, ꝙ ſi in aliqua
ciuitate eſt ſtatuta certa quantitas pecuniæ pro habẽda abũ-
dantia, ꝙ officialibus publicis non cõpetit arbitrium minuẽ-
di illã, vel cõuertẽdi in aliã cauſam: vt hîc dicitur in tex. & hic
titulus nõ ſolũ habet locũ in ciuitate Romana, ſed in qualibet
2 ciuitate: vt hîc no. in rub. † ¶ Secũdò not. ꝙ licet nõ poſsit in
aliũ vſum cõuerti: tamẽ põt piſtoribus mutuari. ¶ Ad hoc op
ponitur. ſ. de his, q ex ratio. pub. l. j. & ij. So. non licet mutuare
extraneę pſonę: ſed ſi mutuat, & tẽdit ad expeditionẽ negotij;
ꝑpter ꝙ erat ordinata pecunia, poteſt fieri: vt hîc. Mutuat em
piſtoribus, q forte aliter ſe nõ poterãt ꝑparare ad decoquẽdũ
panẽ, & ad alia neceſſaria faciẽda. Et ſic videtur caſus pro cõ-
ſeruatoribus monetę hui⁹ ciuitatis, q habẽt pecuniã deputatã
ꝓ ſtipẽdio: vt poſsnt ex cã militib⁹ mutuare pecuniã: vt ſe ar
mis, & eqs fulciãt. facit. l. ad rẽ. & l. ad legatũ. ff. de proc. ¶ Vl-
3 timò no. † ꝙ lucrũ ſibi aſſumit naturã illã, quã habet capitale.
Quod facit ad multa: & maxîè, ſi int plures ſocios erat cõtra-
cta ſocietas ad certũ tẽp⁹: ꝙ ſicut nõ debet minui capitale miſ
ſum in ſocietatẽ: ita nec de lucro. ꝙ tũ mitto ſub dubio fortè.

De annonis ciuilibus. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Vniuerſitas ſtudij non poteſt aliquid immutare in præiudicium conceſsionum factarum à communi doctoribus.*
2 *Salarium debitum officiali quando, & quòd debeatur eius hæredibus.*
3 *Clericus decedens poſt fructus perceptos, illos tranſmittit ad eius hæredes.*

¶ *LEX.* *I.*

ANnonas. ¶ Annonæ ciuiles nõ dãtur pro
titulis in dignitate, ſed pro meri-
tis. h. d. Primò in tex. ibi titulus. i. nõ dãtur ſalaria
pro titulo dignitatis, vt puta quia doctor: ſed pro
meritis: vt qa benè legit, & bene ſatiſfacit illi officio, ad ꝙ prę-
poſit⁹ eſt. Seqtur verſ. ideoque. q duob⁹ modis legitur. ¶ Pri-
mo modo pone, ꝙ doc. q neſciũt legere habeãt ſcholares: certè
propter hoc non debẽt habere ſalariũ. Secũdo modo legitur,
cum ſalariũ ſit deputatũ authoritate Principis, nõ poterit il-
1 lud mutari in nouũ ſtatutũ, vel reuocari. † Et ſic no. ꝙ per vni
uerſitatẽ ſtudij Peruſi nõ poteſt aliquid ſtatui in ꝑiudicũ pa-
ctorũ & cõceſsionũ factarũ à cõmuni doctoribus. ꝙ tene mẽti.
licet de facto te ſcholarẽ tedeat. Sequitur ver. vt quicunque.
2 † Salaria debita tranſmittuntur ad hæredes. poſſet etiã iſtud
alijs cõcedi, quouis alienationis titulo. h. d. Iſtud intelligit gl.
verũ in ſalarijs tẽporis præteriti. ¶ Sed, an decedẽs pro futu-
ro tẽpore debeat habere ſalariũ, ſi officiũ nõ cõpleuit? dixi ple
3 nè in. l. j. §. diuus. ff. de var. & extraor. cog. † Itẽ glo. inducit ad
argumentũ, ſi clericus decedat poſt perceptos fructus prębẽ-
b dæ, ꝙ illos tranſmittat ad hæredes[b] ſuos, de quo extra de offi.
ordi. in. c. fi. & ibi glo. lib. vj. dixi plenè in. l. diuortio. ff. ſo. ma-
tri. Adde tex. in. c. relatum. de teſta. vbi vult, quod tranſeat ad
ſucceſſores. & hæc eſt cõmunis opinio doc. in clerico benefi-
ciato habẽte adminiſtrationẽ. In clerico verò ſimplici, eſt mai⁹
dubium, ſecũdum doc. ibi Bal. & Saly. in auť. licentiam. C. de.
epi. & clerici. & doc. in. l. commodis. ff. de re iudi. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Ciues poſiti ſuper eleemoſynis, non debẽt illas extraneis pauperibus dare.*
2 *Epiſcopus, qui debet bona inter pauperes diſpenſare, non debet illa dare pauperibus extraneis.*

¶ *LEX.* *II.*

CEntum. Legitur duobus modis. Primò de fru
mento inter milites. Secundò de diſtri
buendo inter pauperes. & hoc magis placet per. l. pri
1 uilegia. ſ. de ſac. ſan. eccl. & eſt clara hæc lect. † ¶ Not. ꝙ dicit
ciuilibus noſtris. argu. quòd officiales poſiti ſuper faciendis
eleemoſynis publicis, non debent hoc dare extraneis paupe-
ribus: ſed poteſt intelligi, quòd hîc dicit ciuibus noſtris. etiã
de omnibus, qui ſunt ſub imperio Romano. Bart.

Additio. ¶ Per Ioan. an. de inſtru. edi. §. nunc verò
aliqua. ver. ſed an paupes. facit ꝙ no. Bar. in
2 l. quæ cõditio. §. ꝑtereà. de cõdi. & demon. Alex. ¶ Facit † ꝙ
Epiſcopus, qui debet diſpẽſare bona inter pauperes, non de-
beat dare extraneis pauperibus. ſ. de epi. & cle. l. nulli.

Additio. ¶ Adde ad hoc tex. in auť. de eccl. tit. §. ſin-
autẽ. aliâs in. §. ſi quis autem pro redẽptio-
ne. & gloſſ. ſingularis in. §. pater. inſti. de teſt. quæ hoc tenet.
Alex. Bal. adde in. l. ciuitatibus. de leg. j. Alex.

De mendicantibus ualidis. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Bona, quæ debent inter pauperes mendicantes diſtribui, non poſſunt diſtribui inter mendicantes robuſtos.*
2 *Pauperes uerecundi, qui non publicè, ſed à quibuſdam clam quærunt, non incidunt in hanc legem.*
3 *Mendicitas quando dicatur certa, & quando incerta?*
4 *Pauper mendicans, qui oſtendit membrum aliquod debilitatum, inſpici debet.*
5 *Sanitas, uel infirmitas ex inſpectione corporis deprehenditur.*
6 *Senectus probatur ex aſpectu, ſicut minoritas.*
7 *Pater poteſt filio non laboranti, quando ſine uerecundia laborare poteſt, alimenta denegare.*
8 *Mendicans fictè, punitur ciuiliter: & pœna parti applicatur.*

CVnctis. ¶ Qui ſine neceſsitate publicè mẽ-
dicanr, poſſunt inſpici: & qui eos
inſpexerit. & prodiderit, & eſſe probauerit, domi-
nium eorum conſequitur, ſi ſunt ſerui: vel ius colo-
natus, ſi ſunt liberi, ſalua dominis actione ſerui corrupti. h. d.
¶ In text. ibi: proditor. i. delator. opp. ꝙ ſeruus debeat reddi
domino, liber operi publico: vt in auť. de quæſtore. per totũ.
col. vj. dicit gl. quòd quidam dicunt, quòd hîc corrigitur. Alij
dicunt, quòd ibi de his, qui in ſacra vrbe reperiuntur: hic de
his, qui reperiuntur in alijs vrbibus. Dicunt ibi, de his, qui mẽ
dicant: & nihil aliud fingunt: hic de his, qui mendicant & fin-
gunt infirmitatẽ apponẽdo herbam, vel aliud propter quod
infirmi videantur. Tu dic, ꝙ ibi loquitur de his, qui reperiũ-
tur mendicare indebitè ab officiali publico: hic de his, qui de-
feruntur & conuincuntur à priuato.

1 Additio. † ¶ Hic eſt argu. ꝙ ſi teſtator inter paupe
res mendicantes iuſsit diſtribui bona ſua:
quòd illa bona non poſſunt diſtribui inter mendicantes ro-
buſtos: quoniam non videtur teſtator de eis ſenſiſſe: ſed ſo-
lum de languidis & debilibus. Pro hoc videtur dictum gloſſ.
quoniam corrigi debet iniuſtè petens: non autem dari. v. q. v.
non omnis. lxxxij. diſtin. c. j. & in hoc gloſ. rubricæ. cum dare
eleemoſynam iniuſtè petenti, non ſit Deo acceptum. Angel.
2 † ¶ Quæro, dicitur hic, ꝙ in publicum quæſtum &c. Quid eſt
dictum? dic vt gloſſ. Ex qua habes, quod pauperes verecun-
di, qui publicè non quærunt: ſed à quibuſdam ſingularibus
amicis, & clam: non incidunt in hanc conſtitutionem. Item
intelligo publicè, & palam ſine defectu, ſecundum formam. l.
3 palam. ff. de ritu nuptiarum. ¶ † Quæro, hic dicit, incerta mẽ-
dicitas. quid ſit hoc dictum? gloſſ. hic dicit: quia ignoratur
egeat, vel ne. Pro cuius euidentia debetis ſcire, ꝙ mendicitas
quandoque eſt certa ex qualitate religionis: vt quia eſt de ali-
quo ordine mendicantium ab eccleſia approbato: aliâs non:
vt in. c. religionum diuerſitates. extra de religi. domi. lib. vj.
Quandoque eſt certa reſpectu cauſæ pro qua quæritur: vt
ſunt iſti hoſpitalarij ſancti Spiritus, & ſimiles: qui vadũt per
mundum. Iſti non admittuntur ſine literis dioce. Epiſcopi.
de pœnitent. & remiſſ. c. ij. in cle. Quandoque quis quærit
pro ſeipſo: tunc mendicitas dicitur certa vicinis, & nota ex
vulgi opinione: vt. l. vbi. & ibi notatur. ſ. de iure dotium. ſed
ſi vulgi opinio ſuper hoc non eſt, tunc debet explorari. ita
4 loquitur iſta lex. ¶ † Quæro dicitur hic inſpectis. à quo de-
bent inſpici? Reſpondeo, vel ab officiali publico: vt in authẽ.
de queſtore. vel à priuata perſona: vt hic: qui talem vult in iu-

a ¶ Vendi. Adde. d. Iaſo. may. in. l. j. in ij, colũ. ſ. de leg. cũ concor. ibidẽ ꝑ eũ ſignatis. & Barto. in. l. negotiatores. pillũ tex. C. de ep. au. & Flo. ĩ. l. ſi pẽdentes. §. ſi qd cloacarũ. ff. de vſufr.

b ¶ Tranſmittat ad heredes. Adde Imol. in. l. diuortio. ff. ſo. ma. gloſſ. & doc. ĩ. c. pſenti. extra de offi. ordi. lib. vj. & ĩ. c. ſtatutũ. §. aſſeſſorem. de reſcript. eo. lib. Archi. ĩ. c. cõſuetudinẽ. ĩ fi. de cle. nõ reſi. eo. lib. Car. in cle. gratiæ. nu. xij. & ibi no. ĩ apo. ad ipſum ĩ ver. quod clerici præciſè. de reſcri. in cle. & dixi poſt Panor. in c. reprehẽſibilis. nu. viij. in ver. teſtari. extra. de appell.

dicio prodere. Ex quo not. quòd pauperem mendicantẽ, qui
in aliquo ostendit membrorum debilitationẽ, potest quis in-
5 spicere, & tangere, & illud videre, an hoc sit verũ. Et etiã † no.
ex hoc, ꝙ ex inspectione corporis, potest cõprehendi sanitas
& infirmitas, sicut ętas. Simile in quacũque re suspecta. Nam
potest perpendi, an sit vitiosa, vel nõ: vt. s̈. de canone frumẽ.
vrbis Romę. l. j. Rectè ergo testis, qui deponit de sanitate alicu
6 ius: dicit sic esse, quia vidit. ¶ † No. ꝙ sicut minor ętas potest
probari ex aspectu: vt. l. minor vigintiquinque annis ex aspe
a ctu. ff. de minoribus. Ita similiter senectus: [a] vt hìc. Item hæc
7 lex facit ad quæstionẽ. † vtrũ filio robusto & sano nihil ope-
ranti, pater possit denegare alimenta: hìc videtur, quòd sic. &
etiã. l. si quis à liberis. §. si vel parẽs. ff. de liberis agnoscẽ. Quod
intellige, si secundũ cõditionem natalium operari nõ esset si-
bi verecundũ. Quis enim diceret, quòd filio vni⁹ hominis no-
bilis diuitis imponeretur necessitas laborandi terram? certè
nullus. Nam non possum⁹, quòd honestè non possum⁹: vt. ff.
de conditi. institu. l. si filius. &. l. nepos proculo. ff. de verborũ
significatione. ¶ Non obstat hæc. l. quia maior verecundia est
publicè mendicare, quam laborare. Et ideo robustus corpo-
re, qui publicè quærit, sine distinctione natalium, cogitur la-
borare, postquam in tãtam miseriã est deductus. Non enim
est sibi turpe. Sed si alio modo posset viuere percipiendo ali-
menta à patre, non cogeretur laborare: vt. s̈. dixi. Ex his ap-
paret ratio, quare ista lex non habeat locum in his, qui clam
8 mendicant. ¶ † Vltimò nota, quòd tales qui fingunt causas
mendicitatis, puniuntur ciuiliter: quæ pœna parti applica-
tur. & sic delinquit: & per consequens puniri debet extra or-
dinem à rectore ciuitatis.

a ¶ Senectus. Adde Angel. in auẽ. de quæstore. circa fi, col. vj.

De nautis Tyberinis. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Testis, qui dicit, vidi Titium habere equum, uel nauẽ: an probet dominiũ?*

¶ LEX. I.

QVi nauem. ¶ Quæro: quid si nauis inueniatur extra alueum fluminis? Respondeo idem est. Principiũ enim loquitur generaliter: licet in illatione aliqualiter se restringat. ¶ Quæro, quæ fuit ratio condendi hanc legem? nonne sufficiebat titulus de naui. non excusan. Respon. quia in vrbe Romana erãt multæ personæ priuilegiatæ, quæ prętendebant immunitatẽ: ideo placuit principi de hoc principalem legem condere: vt magis timeatur. argumento. l. item apud labeonem. §. hoc edictũ. ff. de iniurijs.
1 ¶ † No. hic text. qui dicit, visus. ꝙ si testis dicat, vidi Titium
equum, vel nauem habere: ꝙ hoc est probatiuũ. cum hoc vi-
deri possit. contrarium videbatur: quia dominium non po-
test videri. Ideo si testis dicat, vidi Titium dominum esse: nõ
probaret: cum dominium non cadat in sensu. vt no. Inn. in. c.
cum causam. de testi. Vel dic, quòd hoc non refertur ad domi
nium: sed ad detentionem. & quandoque ad solam detentio-
nem refertur. Bart. Adde, ꝙ dictum testis semper debet reddi
ad sensum congruum: licet incongrue ipse dicat. vide Bald. in
rub. C. si ex fal. instru. Bar. in. l. j. de pericu. nomina. Ang. in. l.
j. de præscrip. xxx. annorum. & in. l. j. §. j. de his, quæ in test.
delen. & Bar. in. l. j. §. hoc autem. de oper. no. nun. Alex.

De frumento Alexandrino. *Rubrica.*

¶ LEX. I.

IN æstimatione. ¶ Primò cõfirmat salarium, ꝙ præfectus orientis statuerat quibusdam officialibus positis ad congregandum frumentum ad ciuitatem Alexandrinam, & ad tuendam substantiam nauiculariorum, quæ erat obnoxia reipublicæ: vt. s̈. de prædi. na. per totum. Secundò prohibet ad aliud officium vocari decuriones: sed illos officiales præcipit eligi prouisione præfecti. Secũda incipit ibi: atque. ¶ In tex. ibi, in æstimatione. i. secũdum æstimationem, seu quantitatem cohibetur. i. adiuuatur. Munere. i. salario ei statuto, secundum quãtitatem frumenti, quòd coadunabatur: vt in prin. dixi. ¶ No. pro statutis, quæ dicunt salarium alicui officiali statui secundũ quãtitatem eorum, quæ venire fecerunt in communi. Ex secunda parte no. arg. pro statutis quæ prohibent nobiles aduocari, & similes, à quibusdam officijs publicis. Bar.

SVMMARIVM.

1 *Mensuræ debent signari signis publicis.*
2 *Effectus, quòd cassetur, nomine cassato.*

DIurnos. ¶ Primò addit certã quãtitatẽ frumenti, pro quolibet die pro alimẽtis Alexãdrinæ ciuitatis. Secũdò reuocat nomen cuiusdã officij. Tertiò dicit habendas esse quasdã mensuras, quæ vocant̃ tesseræ. & eas iubet signari & suo nomine nuncupari. h. d. Secũda incipit ibi, & perissico. Tertia ibi, & tesseræ. ¶ In tex. ibi, alimonijs. i. vt de publico vendat̃ quolibet die in ciuitate, volentib⁹ emere pro suis alimonijs. Vel dic, vt de publico detur pauperib⁹ illi⁹ ciuitatis, vt. s̈. ti.
iij. l. fi. ¶ In tex. ibi, designet̃. i. signũ publicũ eis imprimatur.
1 † Et sic no. ꝓ eo, quod fit quotidie in ciuitatibus, vbi mẽsurę
2 signis publicis consignant̃. ¶ † Not. ꝙ cassato noĩe, cassatur
effectus. Et ideo si per statutũ cassant̃ nomina officialiũ guer-
rę incõtinẽti intelliguntur ipsi officiales cassati. ꝙ not. Bar.

De Alexandriæ primatibus. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Ciuem mediocrem unius nobilis & honorabilis ciuitatis esse melius est q̃ maiorem ciuem, unius mediocris ciuitatis.*
2 *Popularis unius nobilis ciuitatis, plus debet honorari, q̃ magni ciues mediocris ciuitatis.*

COrporatos. ¶ Tria dicit. Primò de curionibus Alexandrinis concedit immunitatem purgãdi fluminis Nili. Secundò pro illo munere concedit posse assumi de munere vectigali pertinẽti ad imperium certã quantitatẽ. Tertiò iubet, quòd illud quod inde minuitur, ex vectigali nauiũ repleat̃. Secũda incipit ibi, & ꝓ tenore. Tertia ibi, vt ex titu. In tex. ibi preconia dari ꝓ purgãdo Nilo. ¶ Quærit gl. qui dicunt̃ corporati ciuitatis? dic vt in ea. & quidam exponunt. i. decuriones, vt patet ex rubrica quæ dicit, primatibus. Alij dicũt de quolibet ciue, q̃ oẽs sunt
primates. s. aliarũ ciuitatũ. Primã expositionem tenet Dyn.
1 ¶ † Ex secunda no. ꝙ melius est, quem esse mediocrem vnius
nobilis ciuitatis & honorabilis, q̃ esse maiorẽ ciuẽ vnius me-
2 diocris ciuitatis. † Et sic facit ꝓ popularib⁹ isti⁹ nobilis ciui-
tatis: ꝙ plus debeant honorari, q̃ alij magni alterius ciuitatis.

Additio. ¶ Et no. bene. & sequit̃ Lud. in. l. si verò. §. de viro. ff. so. ma. ĩ. xj. fallẽ. primę partis. licet gl. ĩ. l. j. j. de colo. Pale. dicat, ꝙ nat⁹ in terra, in qua Christus est natus, expressè nõ gaudeat priuilegio potiori. Alex. ¶ Quæro, quid ꝓfuit huic ciuitati, si princeps ꝑmisit, ꝙ de nouo vectigal tollatur, si de alio debet reddi? Respõdeo multũ: q͞a illud vectigal erat magnũ, & semper ibi reperiebat̃ pecunia: vnde posset assumi tẽpore debito: sed aliud erat vectigal paruum. consequitur ergo respub. quoddã mutuũ reddendum de pecunia habita ex alio vectigali. facit. ff. de verb. obli. l. si pœnam. & dę leg. j. l. si seruus legatus. §. fi. Bal.

De iure reipublicæ. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Respublica quomodo accipiatur?*

¶ Quærit gloss. rubri. de qua repu. loquatur hic? Respõdeo,
1 de repub. aliarum ciuitatum. q̃ ciuitatis Romæ. ¶ † Quæro
etiam, quomodo accipiatur respub. glos. ponit in corpore de hęredibus & fal. in prin. dixi. s̈. de iure fis. super rubrica circa fi. Glo. dicit, ꝙ sunt quædam ciuitates in Lombardia, quæ habent merum & mistum imperium ex constitutione Federici, de pace constan. de qua in corpore in auẽ. de defen. ciui. §. iusiuran. in fi. magnæ glo.

SVMMARIVM.

1 *Sententia data contra ciuitatem, quando teneat, & sit contra rempublicam?*
2 *Citare rempublicam quando quis uult, an sufficiat citare syndicum?*
Contumacia syndici non nocet reipublicæ.
3 *Ciuitas, uel respublica qualiter citetur?*
Dominus citatur in prima citatione.
4 *Agere uolens contra ciuitatem, potest petere, ut ciuitas constituat syndicum.*
Iudicium agitatum contra ciuitatem, quæ requisita est, ut defensorem constitueret: si non constituat. tenet.

¶ LEX. I.

Si quid

SI quid aduersus. ¶ Opp.ff.quod cuiusque vniuer.l.j.§.
quibus.&.l.ciuitates.† Huius timore gl. distinguit
1 tres casus. Quandoque cõtra ciuitatem indefensam
peruenitur ad diffinitiuam:& tunc est ipso iure nulla:vt hic:
sicut iu minore: vt.l.cum & minores.s.si aduer.rem iud. Quã
doque peruenitur ad interlocutoriam:& tunc valet: vt in cõ
trario. ¶ Aduertendum tamen est:quia.j. e.l.rempu. dicitur,
ꝙ æquiparatur pupillo. Differt tamen in hoc:quia licet con-
tra pupillum non perueniatur ad secundum decretum : vt.l.
apud iulia.ff.ex quib.cau.in poss.ea.tamen contra ciuitatem
poterit interponi,ideò:quia pupill⁹ speratur fieri maior,sed
ciuitas nunquam.ar.l.iiij.§.fi.de tute.& ra.dist.de quo per gl.
in.l.j.§.quibus.ff.quod cuiusque vni.no. Quandoque respu-
a blica plenè defenditur:& tunc valet sententia,sed restituit[a]
si est læsa:vt.j.eo.l.rempublicam.& de officio eius, qui vicem
2 alterius gerit.l.j. ¶ † Sed extra gl.quæro,quãdo quis vult ci
b tare rempublicam,an sufficiat citare syndicum?[b] Videtur ꝙ
sic,vt.l. aut qui aliter.§.j.ff.ꝙ vi,aut clam. Contrarium not.
& bene in.l.non potest dolo carere.ff.de regu.iur.ꝙ intellige
verum, si syndicus citatus non comparuerit. Eius enim con-
tumacia non nocet reipu.vt ibi dicitur.sed si comparuerit &
litigauerit, valet sententia:vt.s.dictum est.&.ff.quod cuiusq;
vni.no.per totum illum ti. ¶ † Quærit ergo qualiter citabitur
3 ciuitas, vel. Respond.citando eos,qui regunt ciuitatem:vt.ff.
de condi.& demon.l.municipibus.& no.plenè extra de con
ces.pręben.c.fi.lib.vj.& pręd̄icta intelligo vera in prima cita-
tione veniendi ad causam.postquam verò ab initio ciuitas mi
sit syndicum, videtur uelle per illum,non per se in iudicio li-
tigare,vt.l.j.§.vsus.ff.de proc.Ideo ipsa non est amplius citan
da,sed ipse syndicus. Pro quo facit extra de dolo & contu.c.
causam quæ.& ibi no.per gl.quæ incipit,no.ꝙ citandus &c.
¶ Adde,quæ habentur in.l.eum, qui ædes.C.de proc.& An-
ge.in authẽ.de exhibẽ.reis.in.§.j.in.j.co.Al. Nam dicit,ꝙ de-
bet citari dominus in prima citatione,non proc.vt. ff. si quis
ius di.non obtem.l.j. §.si procu. ¶ Bart.in. l.non potest quis
dolo carere.ff.de re.iur.gl.in.c.bonæ memoriæ.de elect.Et qd
in collegio & vniuersitate,dicit Bal.in.c.j.de mili.vasal.vbi di
citur sufficere citare maiorem de vniuersitate.& idem Arch.
xliiij.di.c.comessationes.Ro.in litera.E.no.xxxviij. Alexan.
4 ¶ † No.quòd sicut.quando agitur contra pupillum, potest
petere creditor,vt constituatur tutor:vt.l.ij.§.j.ff.qui pe.tu.
Ita qñ agitur contra ciuitatem potest petere actor,vt consti-
tuat̃ syndicus,vt hic:& imputabit̃ actori,si nõ petierit. ꝙ no.

Additio. ¶ Adde. l.iiij.§.si sub conditione.ver.creditoribus.de fideic.li.& per Iac. de Aret. & Bar.Ale. ¶ Sed quid si petitum est, ut ciuitas constitueret defensorem,& non constitutus est? Respondeo, ꝙ tenet iudicium. Et est ratio:quia nisi hoc diceremus, esset in potestate ciuitatis:an deberet:quia nunquam constitueret syndicum, vel procuratorem.ꝙ esset absurdum.vt sit in potestate debitoris an debeat,vt.l.j.ff.de eo,ꝙ cer.loco.& probatur hic à contrario sensu. Et ideo si agens contra ciuitatem petijt defensorẽ sibi constitui,& non fuit constitutus,non curet,sed agat,& faciat ferri sententiam:& valebit. Sed si dicas, quare non est idẽ in minore:sed est necesse, quòd constituatur defensor? dic, qa eo inuito potest defensor constitui.l.qui habet.ff.de tute.sed non ciuitate inuita.ꝙ est valde no.Bar. ¶ Vide Iac. de Aret. & Bal.in.l.ergo.§. creditoribus.de fideicõ. liber.ubi dicitur, ꝙ vniuersitas potest cogi,vt cõstituat procuratorem. & Bar. in.l.solent.de ali.& ci.leg.Alex.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitas, an habeat tacitam hypothecam?*

¶ LEX. II.

AN respu. ¶ Respublica non habet tacitam hypothecã, nisi ex speciali priuilegio, vel pacto.h.d. ¶ Op.ff.de priuile.cre.l.in bonis.§.respublica. Sol.gl.duobus modis. Primò ibi loquitur in priuilegio circa personalem actionem. Secũdò ibi loquitur in repub. Romanorum: hic alterius ciuitatis. Ista est vera, & probatur.ff. ad muni.l.fi.

Additio. ¶ Adde gl.& Bar.in.l.ij. C.in quib.cau.pi.ta.contrah.et latè per gl.et Bart.in.l.ij.s.de priui.fis. Alex.

1 Additio. ¶ † Not.quòd licet fiscus habeat priuilegium tacitæ hypothecæ, vt in toto.de priuileg.fisc.et con.fin.debi.l.ij.cum si.tamen ciuitas nunquam habet priuilegium in personali, aliis creditorib⁹ chyrographis existentibus, vt in.d.l.in bonis. Fallit in ciuitate Roma, vt hic. Angelus.

SVMMARIVM.

1 *Respublica habetur loco pupilli, non adulti.*
2 *Hæc lex habet locum in qualibet ciuitate.*
3 *Respublica restituitur usq; ad quadriennium.*
4 *Respublica, in quibus non habeatur loco pupilli?*

¶ LEX. III.

1 REmpu. ¶ † No.ꝙ respu.habet̃ loco pupilli
2 non adulti. ¶ † Quærit glo. de qua
c repub.loquit̃.& dicit gl.ꝙ de qualibet ciuitate[c] ꝙ
mihi placet:licet Pe.cõtra.vt recitat Cy.i.l.j.C.ex
quibus cau.ma.Ratio:qa edictum prętoris subuenit omnib⁹
qui propter ętatem, vel aliam causam legitimam se tueri non
possunt:sed necesse est, ꝙ regantur p alios. Lex em̃ subuenit
adsentibus, furiosis & simi.vt.ff.de mi.l.j.& ex qui.cau.ma.l.
j.& ideo ponit̃ ibi illa clausula generalis, si qua mihi iusta cã
&c.Facit.l.marcellus.ff.de fideius.sed respublica regitur per
3 alios &c. ¶ † Quęrit gl.vsq; ad ꝙ tp̃s restituatur respu.& vide
tur tenere, ꝙ vsq; ad quatuor annos. Non enim in ea potest
expectari tẽpus maioris ętatis:ꝙ est hodie expressum extra
4 de in inte.resti.c.j.li.vj. ¶ † Not.ꝙ in qbusdã resp.nõ habet̃ lo
co pupilli.primò in manumissiõe seruorũ,q nõ p̃nt manumit
ti à minore.xx.annis,sed à repu.sic.s.de ser.reipu.per totum
&.ff.de ser.ad ci.perti.l.j.Item etiam quo ad secũdum decre-
tum,vt dixi in.l.j.s.eo.Item quo ad venditionem immobiliũ,
potest etiã ciuitas vendere, si debitum nõ subsit:vt.j.ti.ij.l. fi.

SVMMARIVM.

1 *Dominium rei meæ, an per statutum ex causa tolli poßit.*

SI secundũ. ¶ Quod ciuitas facit per sua statuta, nõ reuocat̃ p pręsidẽ.h.d.
Duobus modis legit̃. Primò ꝙ dicat̃ secũdũ.l.i.p pri
uilegiũ,& non est dubiũ. Hoc verũ dicit Bar. in statuto gene
rali,sec⁹ si fieret statutũ cõtra aliquos specialiter.alle.l.nemo.
C.de iudi.& doc.in.l.ij.de epis.vide & Bar.in prooemio.ff.cir
ca.ij.& in.l.fi.si cõtra ius, vel vtili.pub.Alex. Secũdò, vt dica
mus secundũ.l.id est secundũ cõsuetudinẽ, vel statutũ. & ista
1 bona. ¶ † Ex qua no.ꝙ p statutũ põt ex cã auferri alicui do-
miniũ rei suę,vt.l.venditor.§.si constat.ff.cõia p̃dio. Dixi ĩ re
pe.l.oẽs populi.facit qa ab eo, ꝙ continet̃ ĩ statuto, nõ põt ap
pellari.dixi in.d.l.oẽs populi.&.ff.de appel.re.l.fi.dixi.in.l.
si qua.ff.de ver.sig.& tangit gl.ff.de origi.iur.l.ij.§.deinde. Vi
de p Bal.in.l.qsqs.C.quorũ ap.non reci.& in.l.iudicibus. de
app.& in.l.j.§.similiq; mõ.C.de lati.liber.tollẽ. Ange.in.l.ij.
quod qsq; iuris.p canonistas ĩ.c.cum oẽs.de consti. Alex.

a ¶ Restituit̃. Adde Bul.ĩ.c.j.de resti.ĩ inte.& Spe.de legato. §. vj.ver. x. ad finem.

b ¶ An sufficiat citare syndicũ. Adde istũ in.l.municipibus.de cõdi. & de mon.& ĩ.l.fi. ff.ꝙ cuiusq; vni.Bal.in aut̃.s3 cũ testator. col.j. ad fin.s. ad.l. fal.et in.c.j.co.vij. uersic. an uniuersitas.in titu. de mil. vasa.q cont. est in vsi.feu.

c ¶ Ciuitate. adde Bald.in.l.iij. C. ad Treb. et in.l. cꝫcꝫ in fi.C.de sen. quę sine cer.quãti pf.

De administratione rerum publicarum. Rubri.

SVMMARIVM.

1 *Priores ciuitatum possunt eligere officiales, qui regant ciuitatẽ, & eius negotia exerceant.*

1 ¶ Nota ex fin.glossę rubricę †, ꝙ priores. per quos ciuitas regitur possunt eligere officiales:qui ciuitatem regant,& negotia reipublicę administrent.facit.l.ij.ff.ad muni.tetigi in.l.obseruare.s.de decu.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitas non potest auferre gabellam emptori fructuum eius si pretium tempore statuto soluit.*

¶ LEX. I.

FVndum. ¶ Conductor expelli nõ debet à conductione, donec vectigal
1 soluit.h.d. ¶ † No.istam legẽ postquã ciuitas vendidit fructus alicuius gabellę, non põt auferre, si emptor soluit pretium tempore statuto.pro quo casus. in.l. quod semel.ff.de decre.ab ordi.faci.facit.l.Cęsar.ff.de publ.

¶ LEX. II.

COntra. ¶ Si officialis est negligens in exigendo cautionem de legato, vel fideicommisso pręstando.tenetur ad interesse.h.d.

De uendendis rebus ciuitatis. Rubri.

SVMMARIVM.

1 *Emptor emens à ciuitate debet probare pretiũ uersum in utilitatẽ eius. Et quid in emptore rerum fisci?*

¶ LEX. I.

SI sine. ¶ Venditio pura & perfecta, nõ debet à rep.reuocari: licet p aliũ maius pretiũ offerat̃.h.d. ¶ In tex.ibi. ꝓpriã leg.i. ꝓpriũ priuilegiũ, vel statutũ, vt. ff. ad muni.l.libert⁹.§.fi. ¶ Quęrit glo.q̃ sunt ista tẽpora adiectionib⁹ pręstituta? dic vt dixi in

j.&.l.ſi tempora.&.l.facultas.ſ. de fide inſtru. & iu. ha. fiſc.
1 ¶†No.hic gl.ꝙ fiſcus habet hoc plus,ꝙ̃ ciuitas:quia emptor
à ciuitate grauatur plus,ꝙ̃ ille,qui emit à fiſco. Debet enim
emptor ciuitatis probare pecuniã in vtilitatem ciuitatis eſſe
conuerſam:ſed in emptore fiſci ſufficit ſola confeſsio:vt in gl.
idem tene.j.e.l.fi.in fi.primum,ꝙ dicit,ꝙ emptor ciuitatis ha
bet probare pecuniam conuerſam iu vtilitatem ciuitatis:non
videtur verum. Nam authent. hoc ius porrectum. loquitur
in creditore,in quo eſt ſpeciale:vt ibi per doc.& Cy.C.ſi ad
uer.cre.l.j.ff.ſi cer.pe.l.ciuitas.& per Inn. extrà de depo.c.j.
Item ſecundum ꝙ dicit,ꝙ ſufficit confeſsio,videtur contra.l.
ſi procurator.§.j.ꝙ ibi no.ff.de iure fiſ.& no.per doct.in.l.in
ciuile.ſ.de rei ven.Dic ergo,ꝙ gl.intelligit confeſsionem, id
eſt apocham,in qua continebatur eſſe ſolutum: vt.ſ.de apo.
pub.l.j.q.d.hoc ſufficit:nec eſt neceſſe,ꝙ probetur eſſe verſum in vtilitatem fiſci.hoc tene menti. Bart.

¶LEX. II.

QVamuis. ¶Locatio perfecta nonr euocatur licet alius maiorem penſionem offerat.h.d.¶Quero, vtrum quando fit locatio rerum ciuitatis,debeat præcedere ſub haſtatio?dic vt in gl.ꝙ no.bene Bar.¶Adde,ꝙ ſi facta locatione ego offero tantum, quantũ nouus conductor:an ſim præferendus? dic ꝙ ſic.tex.eſt.in.l.pe.& ibi Bar.de locati.fund.ciuilium,aliâs fiſcalium, Alexan.

SVMMARIVM.

1 *Annui reditus, & mobilia ciuitatis, quæ ſeruari poſſunt, alienentur eadem ſolennitate,qua & immobilia.*
2 *Immobilia ciuitatis nõ recognoſcentis ſuperiorem alienari poſſunt,cum authoritate eius conſilij.*
3 *Obligari,quãdo quis dicatur uirtute iuramenti præſtiti de præterito?*
4 *Ciuitas alienando rem immobilem,an poßit renunciare ſolennitati huius legis? & quomodo?*
5 *Nomina ſingulorum conſtituentium ſyndicum, an debeant ſingulariter nominari in conſtitutione?*

a ¶Omnia noĩa conſtituẽtiũ ſyndicũ. Adde iſtũ in.l.omnibus.& ꝙ ibi poſui in apoſt.ad ipſum in ver.qualit̃ cõſtituat̃ ſyndic⁹. ff.ad Tertul.

¶LEX. III.

SI quæ hæreditatis. ¶Immobilia ciuitatis,& mobilia,quæ ſeruando ſeruari non poſſunt pro vtilitatibus ciuitatis permittuntur alienari authoritate Principis in vtraq; Roma.in alijs vrbibus authoritate præſidis,& conſenſu cuiuſlibet poſſeſſoris. hoc. d. ¶Primò præmittit alienationem.Secundò ponit modũ alienandi in vtraq; Roma.Tertiò ponit modum alienandi in prouincijs.Secũda
1 ibi,indefenſa. Tertia ibi,in prouincijs. Ex prima parte no.†
ꝙ res immobiles ciuitatis,& etiam annui reditus, & etiam bo
na mobilia,quæ ſeruando ſeruari non poſſunt,debent aliena
ri eadem ſolennitate.Et ꝙ dico de mobilibus, collige ex eo,
quod dicitur mancipia.Facit.l.lex quæ tutores. de admi.tu.
Et ſic alia,quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, alienari poſſũt
ſine decreto ad ſimilitudinem tutorum:vt.d.l.lex quæ tutores.Quærit gl.ſi ciuitas egerit, quis iuret de calumnia?dic,vt ĩ
2 ea.¶†No.ex ſecunda parte,ꝙ in vtraque Roma. requirit̃ au
thoritas imperialis in venditione.Et per hoc dico,ꝙ in ciuitatibus,quæ in temporalibus non recognoſcũt ſuperiorẽ:vt eſt ciuitas Peruſina:& ſic populus eſt liber:vt no.in.l.hoſtes ff.de cap.ꝙ venditio rerum immobilium poſsit fieri authoritate eius cõſilij.apud quòd eſt omnis poteſtas.Illud em̃ vicẽ imperatoris gerit in ciuitate illa.¶No.circa tertiam partem ꝙ illa ſolennitas habet locũ tm̃ in ciuitatibus, q̃ ſunt ſub aliq̊ p̃ſide,nõ in ciuitatib⁹ liberis,vt.ſ.dixi.¶Adde Bar.ĩ.l.prohibere.§.planè.ꝙ vi aut clam.& in.l.ij.nequid in loco publico. vbi dicit,ꝙ in ciuitatibus recognoſcentibus. ſuperiorem eſt conſilium,ꝙ ciuitas faciat ſtatutum,ꝙ res ciuitatis poſsint vẽdi ſine licentia principis.Sed cõtra hoc facit.C.de rebus ſine decre.alien.vbi minor alienando,teſtando,in quo dicitur legem facere ſibi,non poteſt ſine decreto id facere, vt ibi Bald. Alex.¶Quærit gl.vtrum quilibet teneatur iurare & ſcripturas tangere?dicit gl.ꝙ non. Sufficit enim ꝙ ſacroſanctæ ſcripturæ ſint propoſitæ: vt ad memoriam reducatur iuramen
3 tũ ꝙ ab initio præſtant fideliter conſulere.¶†Ex iſta gl.not.
ꝙ quis obligatur, ſi promittat, vel dicat aliquid ſub virtute iuramenti præſtiſti de præterito.contra hoc videtur text. extrà de iureiur.c.pe. Sed dico q̃n̄que iuramentum præſtitũ cõprehendebat illud,de quo nũc agitur:& tunc loq̃tur iſta gl. ſed quando iuramentũ præſtitũ interpoſitũ fuit ſuper alio:et tũc nõ valeret tale dictũ promitto, vel dico ſub virtute præſtiti iuramẽti:vt.d.c.pe.¶Adde,ꝙ iſta diſtinctio facit pro illa.q.qua q̃rit̃,an officialis iurans ſeruare ſtatuta,porrigatur illud iuramentũ ad futura ſtatuta:de qua per Bar. in.l.ſi ſtipulat⁹ eſſem.§.j.ff.de ver.ob.& Bal.in.l.ſi ſeruit⁹.de ſeruit.vrb. pre.ſed diſtinctio Bar.melior,per quã ſaluabunt̃ multa contraria. Ale.¶Quærit gl.hic,quid ſi hæc ſolennitas fuit obſeruata:vtrum habebit locum adiectio de qua loquitur.ſ.l.j.&
reſpondeo,ꝙ non,per illud,ꝙ dicitur in tex.ſtabiles.¶Quę
4 rit gl.q̃d ſi ſolennitas non fuit obſeruata?dic vt in gl. ¶†Itẽ
quæro,an ciuitas poſsit ſolennitati huius leg.renunciare?puto ꝙ non.nam.ſ. proximè dixit non aliter fieri: & hic dicit̃. Sed.ll.prohibẽtibus renunciari non põt:vt no.per glo.in.l. j.&.ij.ſ.ne fide.dotium dentur.¶Item legibus dantibus ſolennitatem,non poteſt renunciari.l.nemo poteſt.ff.de leg.j.verũ tamen,ſi eſſet talis ciuitas,quæ haberet ius condendi ſtatuta, ſecũdum ea quæ dixi in.l.omnes populi.ff.de iuſti.& iur.tũc faciendo primò legem circa formam & modum alienãdi, vel circa ipſam alienationem valeret enim alienatio ſeruata forma,legis municipalis.licet diſcreparet ab iſta.caſus eſt in.l.p
5 hibere.§.planè.ff.ꝙ vi aut clam.¶†Vltimò Spec.inducit ad
q.iſtã,ꝙ in inſtrumento ſyndicatus debeant ſingulariter inſe
a ri omnia nomina conſtituentium ſyndicum:[a] vt ibi ſigillatim
vnumquemque etc.vt nó.in Spe.in titu.de ſyndico.§.j.ver. item opponitur, ꝙ nomina &c.de quo dixi plenè in.l.j.ff.de albo ſcribendo.facit extrà de procu.c.fin.An nomina antianorum debeant inſeri in inſtrumento ſyndicatus fiendi, ſiue facti:vide per Hoſtien.de ſyndico.in.§.qualiter.in ſumma.q tenet ꝙ ſic niſi eſſent nimis.vide etiam Spe.de ſyndico.in.§. porro.& Bald.in.l.j.de magiſtra.conueni.et Ioã. an. in addi. in.d.ver.porro.cum quo tranſit Abb.in.c.vnico,de ſyndico. de quo vide per doct.in.c.quanto.de his, quæ fiunt à præla. Et fallit in cauſis parui præiudicij,vbi nomina non ſunt omnium inſerenda:ſed vtroque caſu,ſecus eſſet ſi notarius atteſtaretur, ꝙ affuiſſent duæ partes ſecundum Ange.in.l.nulli.ff. ꝙ cuiuſque vniuerſitatis no.in.ij.col. alleg.Io.an.in ad.in tit. de ſyndico,in verſ.quid ſi aliquid in aliquo inſtrumento &c. in addi.inci.Ber. in decretali vltima,de proc.vide ſcripta per mod.poſt Bar.in.l.j.de albo ſcriben.& Bal.in.d.l.nulli. Ale.

De debitoribus ciuitatum. Rubri.

¶LEX. I.

NOn prius. Debitores ciuitatum non poſſunt in eis habere honorem, niſi prius debita ſoluant.h.d.Bar.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitas,quibus caſibus habeat hypothecam tacitam,uel expreſſam?*
2 *Actione quanam contra ciuitatis debitores agatur?*
3 *Caſus in quibus poſſeſſor conuenitur pro rata.*
4 *Vendere rem ſuam,quòd quis cogatur pro utilitate reipublicæ.*
5 *Statutum poteſt facere,quod quis conuicino habenti magnam poſſeßionem uendat rem ſuam.*
6 *Emens à fiſco rem debitoris uendentis,ut ſuam,quando poßit conueniri?*
7 *Poſſeſſores prædiorum ruſticorum dicuntur magis idonei, quàm poſſeſſores urbanorum.*

¶LEX. II.

APud quos. ¶Prima pars eſt clara.no.ꝙ in debitis annuis & menſtruis differre ſolutionem eſt nociuum debitori.q̃a quantitates ſimul coadunatę faciunt vnam magnã quãtitatẽ,cuius difficilis eſt ſolutio. & ſic poſſet ex hac culpa tutoris,vel alterius adminiſtratoris redargui.Secunda pars incipit ibi,& quia nefas.&.h.d.Excuſſo debitore ciuitatis,cõueniuntur poſſeſſores pro rata eius,ꝙ poſsidẽt cõdictione ex iſta.l.h.d.¶Vide per gl.ordinariam in aut̃.de fideic.§.pe.Adde caſum,in quo quis cogitur uendere fauore libertatis,in.l. j.§.ſin autem ſocio.de ſeruo cõi manumiſ.& in.§.fi.inſt.de act. & in.l.alieno.§.ſi quis.ff.de fideic.liber.& Bar.in.l.nõ dubiũ §.j.de.l.iij.Al.¶Op.hic dicit̃ obnoxij:cõtra,ciuitas nõ habet bona obligata,vt.ſ.de iure rei pub.l.ij.So.quidam intelligunt obligata expreſſè,vel tacitè,et proprio priuilegio ciuitatis. Vel pone debitorem obligatũ ex adminiſtratione,quo caſu bona ſunt obligata ad ſimilitudinẽ tutoris: vt.ſ.de admi.tu.l.
1 pro officio.Iſti caſus ſunt veri in ſe.†Et no.iſtã vltimam poſi
tionẽ hic in gl.ꝙ cõtra adminiſtratorẽ, ciuitatis,ciuitas habet tacitam hypothecã.tñ quãtũ ad hãc.l.non eſt bonus intellectus.Nõ enim tũc cõueniret̃ quilibet poſſeſſor pro rata,ſed à quolibet poſſeſſore tota res auocaret̃. ſ.ſi vn⁹ ex plu.deb.uel cre.l.j.&.ij.et.ſ.de diſtra.pi.l.quãdiu.ff. de diſtr.pi.l.creditor
&.ff.de iur.

&.ff.de iure fisci.l.moschis.& ibi no.Dicendũ est ergo, ꝙ bo
na non erãt obligata,sed dicunẽ obnoxia eoipso,ꝙ erant de
2 bitoris ciuitatis.¶†Sed quæro qua actione,agiẽ cõtra debito
res?Rñdeo condi.ex.l.ista.& est spãlis casus fauore ciuitatis:
aliâs autẽ si qs possideret aliquas res,q̃ fuerũt debitoris mei,
quę non essent mihi obligatę,non posset à me cõueniri. nisi
esset facta alienatio in fraudẽ:tũc reuocareẽ parti, de his,q̃ in
frau.credi.& in his fieret executio,sicut si esset in bonis debi
3 toris.insti.de act.§.si quis in fraudẽ.¶†Quęro.vtrũ sint alij
casus in qbus possessores cõueniantur pro rata?gl.ponit ali-
quos.Primus est.s̃.cõia de le.l.j.in fi.sed certè ibi nõ tenebanẽ
pro rata eius,ꝙ valet,sed tenebanẽ in totũ pro portione hęre
ditaria,qua tenebaẽ hęres,cuius res fuerũt.¶Itẽ ponit exem
plum,qñ duobus pro rata simul obligaẽ eadẽ res,tunc quili
bet agit pro rata sui debiti.¶Itẽ cũ plures mittunẽ in posses
sionẽ ex cã dãni infecti:vt in gl.Sed ista exẽpla nõ cõueniũt.
Nã ibi est verũ,ꝙ creditores agũt pro rata sui debiti.hic verò
oquiẽ cũ possessores cõueniunẽ pro rata eius:ꝙ possidẽt:&
sic dissimilis casus est.credo ergo,ꝙ hic casus sin.est.¶Tertia
pars incipit ibi,ab eo autẽ.&.h.d.Debitor ciuitatis,q alienа-
4 uit ei maiorẽ partẽ,cogiẽ eidẽ alienare minorẽ.h.d.¶†No.ꝙ
a pro vtilitate reipu.cogiẽ qs vendere[a] suas res.& hoc haberet
locũ in illis ciuitatibus,quę pecuniã suã credunt,& mutuãt.
expedit enĩ eis,vt ibi sint locupletiores possessores, quibus
pecunia posset credi.¶Itẽ not.arg.pro statutis quarundam
ciuitatum,in quibus cõtineẽ,ꝙ q iuxta cõfinia habẽt magnã
possessionẽ,ꝙ coganẽ vicini eis vendere:ꝙ de iure cõi nõ eẽt.
¶Quarta pars incipit ibi,ꝙ si quispiam.& breuiter.h.d.qui
emit à fisco bona debitoris vẽdẽtis vt sua,nõ poterit condi-
5 ctione ex.l.ista cõueniri.h.d.¶†Ad partẽ istã op.ff. de peti.
hęre.l.& si putauit.§.si qs à fisco.Sol.hic emit rem singularẽ:
ibi emit vniuersalẽ.Vel aliter illa corrigiẽ p.l.bene à zenone.
de quadri.p̃scrip.Et istã partẽ Pet.tenet:sed prima videẽ ve
rior p hunc tex.qui dicit,secundũ ius vetus. Ergo in hoc nõ
differt ius antiquũ à nouo.Tene ergo primã,q̃ ibi poniẽ ĩ gl.
6 ¶†Quinta pars incipit ibi,ꝙ si qs debitor.ista est clara.No.
ex fi.ꝙ magis dicunẽ idonei possessores p̃diorũ rusticorũ, q̃
vrbanorũ.Nam vrbana subiacent maioribus periculis:vt in-
cendij,& ruinę.facit.ff.de nego.gest.l.diuortio.& de mino.l.
vtrum.§.ex facto.& quod no.ff.sol.ma.l.ij.circa prin.¶Vl-
timò gl.ponit hic ea,quę sunt specialia in debitore ciuitatis:
quam signa.& tene menti.

De periculo nominatorum. Rubrica.

¶Vide glo.quę continuat hanc rubricã,& duas sequentes.

SVMMARIVM.

1 *Nominator officialium,quando teneatur?*
2 *Officialis ad hoc,ut eius nominator non teneatur, quo tempore debeat esse soluendo?*
3 *Nominatori officialis incumbit onus probandi,quod tempore depositi officij,officialis erat soluendo:& etiam post.*

¶LEX. I.

SI qui. ¶†Electores officialiũ publicorũ
nõ teneneẽ p electis,lʒ fideiussores
nõ receperint,si tpe depositę administratio-
1 nis soluẽdo fuerint.h.d.¶†Op.ff.de magist.
cõue.l.j.§.si magistrat⁹.Sol.aliud ĩ creatiõe
tutorum:aliud in eo,q creat officiales publi-
cos.in his enĩ non est necessitas exigendi fideiussores,si sol-
uendo sunt.¶Op.de.l.diuor.ff.de neg.gest.Sol.intelligas,ꝙ
patrimoniũ officialis non fuit diminutũ subito, dũ deposuit
administrationẽ,sed stetit p tẽpus,ita ꝙ officiali,q eum debe
bat cõuenire,potuit imputari culpa:vt hic,aliâs teneretur no
2 minator:vt in.l.cõtraria.¶†Op.ꝙ nõ sufficit quẽ esse soluen
do tẽpore depositi officij:sed tpe lit.cõtest.vt.ff. de fideiuss.l.
inter eos.§.j.Sol.hic loquitur de his,q incidũt ĩ obligationẽ
ex necessitate:ibi in his,q ex voluntate.Idẽ no.Cy.in.l.ex p-
3 sona.s̃.de proba.¶†Quęrit glo.cui incũbat probatio,ꝙ tẽpo
re depositi officij,erat soluendo. Respõdeo nominatoribus.
vt.l.j.§.si magistratus.de magi.cõue.¶Et aduertendũ,ꝙ non
habet nominator necesse pbare,ꝙ esset soluendo tẽpore de
positi officij tantũ: sed etiã post tanta tẽpora,ꝙ posset offi-
ciali culpa imputari:vt dictum est.

SVMMARIVM.

1 *Magistratus nominat successorem,sed consilium ciuitatis eligit.*
2 *Nominator officialis,quando tenetur ex sola nominatione?*
3 *Testis,qui dep[illegible]cio:quia tetigi eum manibus,licet deponat super re incorporali,probat.*

¶LEX. II.

b SI successoris. ¶Nominator tenetur
p nominato[b] officiali,
quatenus ipse conuenitur ex persona sua non in
eo,ad quod cõueniẽ ex persona alterius nominati
1 ab eo.h.d.¶†Not.ꝙ ad magistratum pertinet sibi nominare
successorem :electio vero pertinet ad consiliũ:vt.l.ij.s̃.de de-
2 cur.ita dicit gl.& bñ.¶†Oppo.ff.de neg.gest.l.ex facto.Sol.
quandoq; quis aliquem nominat in suum adiutorem:& tunc
pro illo tenetur.per illum enim ipse gerit,& pro tali tenetur
nominator:vt in contrario.Sed quãdo eligitur aliquis ad ali
quod officium distinctum à suo,non nominat sibi successorẽ:
& tunc nominator non teneẽ:vt hic. ¶No.tex.qui dicit,nec
ad nominatores manus porrigi.Intelligitur enim manus por
rectio intellectualiter magis, q̃ corporaliter. facit.s̃.de nau.
3 tybe.l.j.& de iure codi.l.ꝙ per manus.†Et est hic ar.pro te-
ste,qui interrogatus quomodo scit,dicit:ꝙ tetigit eum mani
bus:licet non esset res tangibilis,ꝙ referatur ad sensum con-
gruum illius rei Barto.

Additio. ¶Adde Bald.in.l.non omnium. in fi.ff.de leg.& in.l.iij.in.vij.q.C.de test.Ale.

c *De periculo[c] eorũ qui pro magistratibus inter. Ru.*

¶LEX. I.

FIdeiussores. ¶Fideiussor tenetur reipu
blicæ ad interesse, non ad
pœnam,in quam magistratus incurrit delinquen-
do.h.d.¶Item not.in.l.fi.ff.de fideiuss.hodie verò
forma fideiussionis,tali modo recipitur,ꝙ in pœnam tenen-
tur.Promittunt enim interesse,.& omnes condemnationes,
quæ fient de eo.

a ¶Vendere. Quib⁹ casibus aliquis vẽdere cogatur,& emere, vide Fel.in c.j. de Iudæ. post princ.ver. vl.no.

b ¶Nominato.Adde Bal.in.l. nominatori.C.de pign. per illum tex.

c ¶Aduerte. ꝙ Bar. legit tantũ modo vsq; ad hanc rubr. de pericu.vt refert do.Ias.in.l.si fideiussor.§.fi.co.ij.ff. q satis.cog.& in.l. qdã cũ filiũfa.col. xiij.ff.de ver. obl. Alex.Loseus,

Quo quisque ordine conueniatur. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Officium publicum licet plures assumant, tamen non dicuntur duo rei, nisi expressè dicatur.*

¶LEX. I.

ET si duobus. ¶Administratores
ciuitatis tenentur in
solidum omnes, licet simul administratio sit
concessa:secus si pro portionibus diuisis.Pri
mò tamen gerens,non secundò gerens cõue-
nitur, quasi vno mortuo alij in administran-
do culpam commiserint,pro tali culpa,hæredes mortui non
1 tenentur.h.d.¶†Et no.ꝙ quãdo plures assumũt officium pu
blicum,eoipso,intelliguntur esse duo rei:licet hoc non sit ex
pressum.hoc est verum de iure isto,secundum ꝙ duo rei con
stituebantur tacitè.sed cũ hodie necesse sit hoc expressè agi.
vt in auẽ.de duo.reis.in princi.sed si non expressim agatur,ꝙ
sint duo rei:ꝙ hoc casu non erunt duo rei. & hoc gloss. in.l.
proxi.no.sub dubio fortè.ꝙ singulariter no.

¶LEX. II.

QVoties. ¶Si duobus pro indiuiso admini-
stratio est iniuncta:quilibet prius cõ-
uenitur,q̃ nominator.sed si pro separatis portioni-
bus tunc primò administrator, deinde fideiussor, posteà no-
minator,vltimo loco collega.h.d.¶Et no. hanc legem in hoc
quis ordo debeat seruari in conuentione & exactione officia
lium publicorum.et.no.s̃.de cõue.fis.deb.l.quoniã Augerio.
Et no.istam.l.quæ fuit alleg.in quęstione de facto. si est actũ
contra vnum ex obligatis insolidum,& est facta excussio rea
lis & personalis:an possit agi contra tertium possessorem re-
rum,non excusso primo alio correo obligato insolidum.

¶LEX. III.

SI ita. ¶Quando officiũ est diuisum inter officia
les, prius cõueniẽ nominator, q̃ collega:
aliâs secus.h.d.secundum verũ intellectũ.Et ĩtelli-
ge primã partẽ vsq; ibi,cũ in magistratibus.ꝙ offim
& administratio inter officiales erat indiuisum.Secũdam par-
tẽ ĩtellige,ꝙ erat diuisa administratio.& ita tenet gl.hic.Bart.

SVMMARIVM.

1 *Actio personalis quandoque sequitur fundum.*

¶LEX. IIII.

CVm te. ¶Si administratiõe diuisa vn⁹ colle-
garũ pecuniã collocauerit, quã respu
blica cõsequi nõ põt,eo mortuo hęres ei⁹ priò est cõ
ueniẽdus.secũdò possessor:tertiò noĩator:quartò collega.h.d.

Additio. Vide gloss.in.l.j.§.si hæres. ad Trebe. licet Fran.de Are.ibi reprehendat illam gl. quia

ille tex, loquit in ciuitate, quę nō habet priuilegiū hypothecę. l. ij. §. de re pig. & in l. simile. ff. ad muni. vnde dicit, ꝙ hic est specialis casus. vel potes soluere, vt per gl. & Bar. in l. j. §. de debi. ciui. ¶ † Not. hic casum: ꝙ actio personalis sequitur fundum. de quo dixi in l. ij. §. tit. iij. regulariter contra: vt. l. j. §. si heres. & §. si ex fundo. ff. ad Trebel.

Ne quis liber inuitus. Rubrica.

¶ LEX. I.

SI vt proponis. ¶ Ibi inter officia. i. actus, siue ministeria, & sic impropriè ponitur. Nam nihil ꝙ sit officium, propriè seruus habere posset cum officia publica conueniant liberis tantum. Et per hoc litera, quæ dicit murilegulos & vastagarios habere dignitatem, statim propriè. cū illi murileguli sint serui: vt no. in gloss. rubricę illius ti. Patet ergo: ꝙ dignitas, vel officium non potest per eos exerceri, cum dignitatis vel officij serui non sint capaces. vt. §. si seruus: vel liber ad decu. aspi. l. j. & ij. & de tabu. l. generali. patet ergo, ꝙ non est officium, nec dignitas. Bar.

Sumptus iniuncti muneris ad omnes collegas pertinere. Rubrica.

¶ LEX. I.

CVm ad munus. ¶ Si vnus ex pluribus officialibus electus, expensas totius muneris supportauerit, pro rata eas repetet à collega. h. d. Not. pro eo, quod vidistis. §. de leg. l. ij. libr. x. Barto.

De his, qui ex offi. quod admini. coueniuntur. Rubri.

¶ LEX. I.

FOEnoris. ¶ Reipublicę debitor, si reperitur minus idoneus administrator, tenetur ad sortem, quā ei mutuauit: nō autem ad vsuras tenetur. Bar.

De solutionibus & liberationibus. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Soluere non dicitur, nec liberatur, qui rectè non soluit.*

2 *Pecunia soluta administratori ciuitatis, & non rectè, non præsumitur uersa in utilitatem ciuitatis.*

¶ LEX. I.

CAutiones. ¶ Apochę de soluto à seruis publicis confectę, ita demū debitoribus soluentibus prosunt, si à curatore reipubli. sunt subscriptę, aut pecunia soluta in vtilitatem publicam est conuersa: & non aliter. & si dolo serui publici debitor soluerit pecuniam curatori, nec in vtilitatem publicam est conuersa, tenetur curator de peculio eius serui:

1 & debitor remanet obligatus. h. d. ¶ † Et not. ex hac. l. quod non dicitur soluens pecuniā soluere, nisi rectè soluat: & ideo soluens non liberatur. licet tū non liberetur, non potest conueniri, nisi in subsidium: vt. §. de conuer. fis. debi. l. ij. libro. x.

2 ¶ † Vltimò not. ꝙ quādo pecunia soluitur administratori ciuitatis non rectè: ꝙ non presumitur versa in vtilitatem ciuitatis: nisi probetur. Eodem modo si solueretur minus rectè tutori, vel curatori. quod no. Bar.

De spectaculis, & scenicis, & lenonibus. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Consensus populi in agendis attenditur, licet primates reluctentur.*

¶ LEX. I.

NOn inuidemus. ¶ Hic imperator permittit quibusdam, qui scenici appellantur: celebrare spectacula: maximè cum ipsi velint ea facere suis expensis,

1 hoc dicit in gl. cōsentientes. ibi vel populi in agendis. ¶ † No

a ta, quòd sufficit consensus populi[a] in agendis: licet reluctētur primates.

a ¶ Sufficit cōsensus populi. Adde istū in rubri. §. de resc. ven. versi. itē si collegiū. & in l. maiorem. ff. de pac. & alexand. oīno in l. ꝙ maior. ff. ad muni. & dixi post Iac. rebuf. i. l. cū te. nu. j. §. que ci. mu. indi.

b ¶ Liciti. qs ludus sit licitus, vide Oldra. i cōsi. lxxviij. & d. Soxi. in cōsi. xvj. ici. circa prædictā cōsultationē vet. verū prędictis non obstantibus. cum versi. seq. in. j. parte char. xvj.

c ¶ Emācipare. Adde Spe. in titu. de adul. versi. porro.

¶ LEX. II.

EOs qui. ¶ Deseruiētes sacris ludis, nullo afficiunt supplicio. h. d. Et ratio: quia

b tales ludi sunt liciti[b]: ideo ludentes non infamant. hic non sunt alia.

¶ LEX. III.

QVisquis. ¶ Accipiens equum deputatū spectaculis, & eo vtēs ad sui cōmodum in vna libra auri punitur.

¶ LEX. IIII.

SI qua. ¶ In loco, in quo imagines principis consecrantur, non debent fieri spectacula turpia: puta corporis. vel vestis verecundę: in alijs locis non prohibetur. Bar.

SVMMARIVM.

1 *Impedientes equos currentes ad brauium puniuntur.*

¶ LEX. V.

NEmo. ¶ Nullus iudex debet festiuitates ciuitatis impedire, animalia necessaria ad ludos tollēdo, vel aliud faciēdo, per ꝙ impediat publica festiuitas. contrafaciens, vt violator legis in libris. l. punit. h. d. ¶ Et not. contra iudices tollentes equos deputatos

1 ad currendū ad pallium. de quo hic vt ista gloss. ¶ † Et not. istam. l. contra eos: qui ragatios existentes super equos currētes ad brauium impediunt, faciendo eos ire ad alium locum, expauendo equum currentem ad brauium: vel faciendo eum cadere, vel equum, ne currat, ꝙ punitur tanquā legis violator vt hic. Bar. Adde idem esse in creditore prostituente ancillā sibi datam in pignus. l. eleganter. §. fi. de pig. act. & in prostituente illam, quam redemit ab hostibus. l. fidissimè. ff. de capti. & no. gl. in d. §. fi. in gl. fi. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Pater cogitur filium emancipare.*

¶ LEX. VI.

1 LEnones. ¶ † Si patres. vel domini, filiabus vel ancillis peccandi necessitatē imponunt, priuantur dñio, & patria potestate: et possunt dictæ filiæ vel ancillæ adire defensorem, vel episcopū, vt eas liberet à tali miseria. & si insistunt faciendo eas peccare, puniuntur pœna huius. l. h. d. ¶ Et no. hāc. l. cōtra patres prostitui permittentes filias. No. contra lenones qui tenent mulieres in prostibulo contra earum voluntatem.

c Additio. ¶ Not. ex ista. l. casum in quo pater cogitur filium emancipare.[c] Sunt & alij casus, qui notantur insti. qui. mo. ius pa. po. sol. §. fin. & l. non potest. de adop. & in authē. qui. mo. nat. effi. sui. §. generaliter. co. vij. facit. §. de epi. & cle. l. si lenones.

De expensis publicorum ludorum. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Pecunia deputata ad usum uoluntarium, in causam necessariam sine permissu Principis conuerti potest.*

2 *Pecunia deputata ad unum usum, si in alium conuertitur, finito illo usu, remanet usui primo.*

¶ LEX. I.

CVm. ¶ Pecunia deputata ad spectacula, ad refectiones murorum potest conuerti: & ipsis refectis, causa pristina rema

1 net firma. hoc dicit. ¶ † Not. ex hac. l. quòd pecunia deputata ad vsum voluntarium, absque permissu Principis potest conuerti ex causa in vsum necessarium: secus si esset deputata ad vsum ne

2 cessarium: vt vidistis in l. ij. §. de his: quæ expu. colla. ¶ † Vltimò not. ꝙ quando pecunia ex causa deputata in vnum vsum conuertitur in alium: quod finito illo vsu: remanet pecunia deputata vsui primo. quod no. Bar.

De aquæ ductibus. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Aquæductus publici, si transeunt per priuatum, debent habere latitudinem quindecim pedum, si per publicum, decem.*

Arbor præsumitur mittere radices per. xxv. pedes.

Lex. I.

¶LEX. I.

AQuarum. ¶Illi, per quorũ prædia aqua publica transit, à sordidis muneribꝰ sunt immunes. Sed aquęductus foueas purgare tenentur. & si fuerint uegligentes: eorum prædia publicantur. Item inter dextram & sinistram locorum, per quos talis aquæductus decurrit: debet esse latitudo. xv. pedum. & si in dicta latitudine arbores pullulauerint, sunt excidendæ. h. d. ¶ Et no. hic de dex
1 tra & sinistra. ¶ † Item not. ꝙ quando publicus aquęductus ꝑ
transit per locum priuatũ, semper talis aquęductus debet ha
a bere locum. xv. pedum,[a] in quo nullæ sint arbores. Sed si aliquæ nascantur, excidi debent. Si verò per publicum locum
facit transitum: debet esse latitudo. x. pedum: vt. j. omnis. §. su
2 per his. ¶ † Item no. ꝙ præsumptio iuris est, ꝙ arbor radices
mittat extensas per. xxv. pedes. Bart.

¶LEX. II.

SI quis. ¶ Deriuans aquam ex publico aquæductu ad fundum suum, priuatur fundo. hoc dicit.

SVMMARIVM.

1 Beneficium Principis strictè intelligitur contra abutentes.

¶LEX. III.

EOs. ¶ Habẽs authoritatẽ ducendi aquam de publico aquæductu debet ipsam ducere per castellum, vel aliud paruum foramen: ne fistulæ matrices corrumpantur. contrafaciens officium perdit & benefici
1 um, & punitur corpore. h. d. ¶ † Nota, ꝙ abeuntes suo beneficio perdunt ipsum: & ꝙ hoc casu beneficium Principis strictè interpretatur: aliàs contra. s. de bo. vacan. l. si quando. ff. & de consti. princi. l. beneficium.

SVMMARIVM.

1 Vsus aquæ publicæ ꝙ præscribatur per tantum tempus, ꝙ memoria in contrarium non existat.
2 Vtentes priuilegio multum strictè, non possunt eo uti magis largè.

¶LEX. IIII.

VSum. ¶ Ius hauriendi aquam. vel eam vertẽdi de publico aquæductu, non turbatur si tanto tempore quis est vsus, ꝙ eius contrarij memoria non existat. ¶ Item rigantes agros, vel hortos furtiuo modo de publica aqua, aquæductu priuantur. h.
1 d. ¶ No. hic vsum aquæ ducendę posse præscribi tanto tempore, quo eius in contrariũ memoria non existat: longo autem tempore non præscribitur: vt. j. e. diligentes. ¶ Hoc dictum facit contra id, ꝙ no. Bar. in. l. i filijs. de decurionibus. & ibi scripsi. Et sic priuilegium per actũ contrarium tollitur. Alexan.
2 ¶ † No. l. istam contra illos, qui habent priuilegium nimis largum de aliquo faciendo: & illo priuilegio vtuntur multum strictè qa nõ poterũt posteà eo vti magis largè, ꝙ fuerũt vsi. Bar. ¶ De quo per Bar. in. l. fi. ver. quæro quãto tẽpore. ff. de consti. princ. adde etiam ꝙ no. Bar. per illum tex. in. l. j. de his qui sponte munera sub. li. x. & Archi. xxv. q. ij. in summa. per Bar. in. l. iij. de decu. per illũ tex. per doc. in. c. fi. de consue. in vj. & Io. an. in. c. ij. de immu. eccle. & in. c. suggestum de decimis. Et quanto tempore amittatur priuilegium per actum cõtrarium, dixi in. l. j. s. de his qui sponte mune. sub. Alex.

SVMMARIVM.

1 Aquæ usus si pluribus conceditur, officio iudicis inter eos diuidi debet.
2 Iudex, qui se intromittit officio ad eum nõ spectante, acriter punitur.
3 Rescriptum præsentantum corã incõpetenti, non potest corã competenti præsentari.
4 Frumentum ciuitatis, quando de eo debetur alicui certa quantitas annalis, illi tribuitur quando de eo superest.

SI quis. ¶ Habens beneficium ducendi aquam ex publico aquæductu, debet ipsum intimare præfecto, non alij. & ille qui contra facit in quinquaginta libris auri punitur. Et si aqua in tm̃ abundat, ꝙ sufficit ciuitati, totum superfluum debet diuidi inter eos, quibus priuilegium est concessum ducendi aquam. h.
1 d. ¶ † Et not. diligenter responsum huius. l. ex quo habes, ꝙ
quando pluribus conceditur ius hauriendi aquam simul: ꝙ il
b le haustus aquæ debet diuidi inter eos pro modo iudicis.[b] ꝙ
2 bene not. ¶ † Vltimò no. ex principio huius. l. ꝙ iudex, qui se
intromittit de officio, ꝙ non pertinet ad se, punitur acriter.
3 ¶ † Not. hic, ꝙ præsentatio rescripti facta coram iudice incõpetenti, priuat me vti posse coram iudice competenti effectu dicti rescripti. Et dicit Ro. in lit. P. no. lxxj. ꝙ hæc præsentatio facit præsumi rescriptum surreptitium, vt hic, coniuncta glo. & vide Ro. in no. pe. litera. E. vbi dicit, ꝙ ex pręsentatione rescripti perpetuatur iurisdictio. allegat. Inno. & Hostien. in. c.
4 ex conquesti. de resti. spoli. Alex. ¶ † Item not. ꝙ si de frumẽto huius communis Perusij alicui debet tribui certa quantitas annalis: quòd tunc debet tribui, quando de frumento superest. per hanc. l. Barto.

SVMMARIVM.

1 Iudex licitè ingreditur domum alicuius, si timet, ne ibi fiat aliquod maleficium.
2 Rescriptum emanatum super aliqua re, super qua lex prohibebat rescriptum fieri tenet, si dicatur non obstante tali. l.

¶LEX. VI.

OMnis. Seruitus priuata aquæducendæ ad alia loca priuata ex aquęductu palatij Adriani, etiam per rescriptum est prohibita: cõtrafaciens in centum libris auri punitur. & debet esse latitudo aquæductus prædicti. x. pedum, munda omnibus arboribus. Et sicut præfectus formam dicti aquæductus fieri fecit: ita faciet obseruare. Itẽ præfectus prædictus potest domos & prædia priuatorũ ingredi. ac inquirere, an aliquis subtrahat dictã aquã.
1 No. ex ver. super his, illa verba, ex vtroque latere &c. ¶ † Vltimò no. ꝙ qñ officiales ciuitatis timẽt, ne in aliqua domo aliquod maleficiũ committatur, licitè & impunè possunt ingredi, & inspicere, an ibi fiant maleficia. facit. l. mancipia. s. de ser.
2 fugi. ¶ † In gl. siue ex certa scientia. No. bene. hanc gl. quæ tenet, ꝙ licet. l. expressè prohibeat, ꝙ rescriprũ Principis concessum super tali negocio, etiam ex certa scientia, non valet ipso iure: tamẽ si Princeps rescribit, & in rescripto dicit non ob. tali. l. valet. Bar. De hac clausula vide gl. magistrã in authẽ. de hered. & fal. in gloss. j. & doc. in. l. fin. si contra ius, vel vtili. pu. per Bartol. ad reprimendum. in verbo non obstantibus. Bald. & docto. in. l. sed & si quis. §. quęsitum. ff. si quis. cau. per Barto. & doc. in. l. si quis test. in principi. de le. iij. per Bal. in. l. humanum. C. de legi. per Sal. & doc. in. l. sancimus. de test. per Bal. & doct. in. l. nemo potest. de le. j. & per Are. insti. de ac. in. §. in bonęfidei. & in. l. si constat. de appel. Alex.

a ¶ Debet habere locum quindecĩ pedum. Adde Spec. in titu. de cã pos. & ꝓprie. §. iij. ver. est insuper.

¶LEX. ¶VII.

AD reparationem. ¶ Pecunia redacta ex vectigalibus ꝓ reparatione aquęductus, debet expendi, eam dando operarijs aquęductus: & habentes ius ducẽdi aquam ex publico aquęductu, nihil soluere tenẽtur fisco ex eo. h. d. ¶ Et no. ꝙ turpe esset ciuitati vendere aquam. Bar.

¶LEX. VIII.

HAc lege. ¶ Pręfectus conuertẽs aurũ aquęductus deputati ad aliquod opus, de suo resarcire debet: et aurũ prędictum in arca separata ab alia deponi. h. d. ¶ Et no. hanc. l. pro his, quę dicta sunt. s. de his, quę ex pub. ratio. l. ij.

b ¶ Iudicis. Adde Bal. in ti. de pa. cõstan. §. nos Romanorũ. iij. co. in. fin. ver. not. ꝙ ĩterdũ.

SVMMARIVM.

1 Vsus aquæ ducendæ ex publico, præscribitur tanto tempore, cuius initij memoria non est in contrarium.

¶LEX. IX.

DIligenter. ¶ Fons publicꝰ ab initio, vel ex postfacto publicus effectꝰ, vsui priuatorũ nõ applicabit, ex rescripto etiã super hoc impetrato. & sup hoc nõ obstat reipubli-
1 cę pręscriptio longi tẽporis. h. d. ¶ † Et sic non ob. s. e. l. vsum aquę. vbi vsus aquę ducẽdę etiã ex publico pręscribit. q verũ est tãto tẽpore, cuius memoria nõ existit: sed nõ lõgo tpe. vel hic loquitur in aquęductu publico solito stare vsui priuato. Sed prima placet: vt vidisti in contrario. Bar.

SVMMARIVM.

1 Res aliqua dicitur esse iuxta aliam, quando ab ea distat minus decẽ pedũ.

¶LEX. X.

DEcernimus. ¶ Nullus debet ex fonte puplico, aut ex paruis riuis, q minusculi appellantur, aquam subtrahere. & cõtra faciẽs ipsam restituere tenetur publicis aquæductibus. Itẽ iuxta publicos aquęductus nullus plantare arbores potest: ne aquæductui publico noceãt. contra facientium prædia publicantur, ad quę deriuata aqua fuerit, & arbores fuerint plátatę, & dicta pœna non remittitur etiam per sacros apices,

Item custodes dictarũ aquarũ de noĩe Principis signantur ĩ manibus, vt recognoscant, & nõ trahantur ad alium vsum: & nõ teneant hi ad angaria, vel perãgaria: & si aliquis ipsorum decesserit, in eius locũ alius est subrogandus cũ impressione dictorũ signorũ. h. d. vide ver. vniuersos. ¶ No. hũc ver. ꝓ eo ꝙ vidistis. s. de fabri. l. stigmata. & etiam. s. eo. l. oĩs seruitus.

1 de eo, qui habet vnũ nomẽ, & alio nomine nuncupat. ¶ †Itẽ

a not. de verbo iuxta[a]. Nã si res distat ab alia per decẽ pedes, non dicitur iuxta eam: vt. s. e. l. omnis. pro quo vide. ff. de ser. vrba. prędio. l. quidam iberus. Bar.

¶ LEX. XI.

Diuinam. ¶ Hęc. l. cõfirmat præcedẽtes. s. ꝙ nulli licet aquã ducere de publico aquęductu. & imponit alias pœnas. s. illas, quæ per leg. p ręcedẽtes imponuntur. ¶ Et not. etiam hãc legẽ, ꝙ qñ lex sequẽs imponit maiorẽ pœnam, ꝙ̃ leg. præcedẽtes ꝓ eodem delicto, ꝙ habet locũ pœna vltimæ leg. & etiã pcedẽtis quod est verũ. qñ lex sequens confirmat legem præcedentẽ: vt hic. aliãs secus: qa reus puniri non debet duabus legi. pro eodem crimine: vt. l. qui sepulchra. s. de sepul. vio. & ff. de accu. l. senatus. Vide Bar. in. l. sanctio. de pœnis. & aliquid dixi post Bar. in. l. senatus. eo. tit. Alex.

De uenatione ferarum. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Ducere rem ad domum, uel ciuitatem, ille dicitur qui eam ducit intra.*

¶ LEX. I.

Occidendorum. ¶ In isto ti. vult dicere, ꝙ qñ istę bestiæ feræ capiuntur per duces militum, & cõducũtur per aliquã ciuitatẽ vel comitatũ, nõ debẽt ibidem morari vltra septem dies. & no. hic de comitatu. ¶ No.

1 †ꝙ ille dicitur rem ducere ad domum, vel ad ciuitatẽ, qui ducit intra. de quo dixi plenius in. l. j. de naufra. Bart.

a ¶ Iuxta. De quo verbo vide tu latè & p Fel. ĩ. c. ex parte. de rescri. ĩ ver. ĩ clausula si pręces. & in. c. qa indicãte. de pscrip. circa fi. & ꝙ dixi ĩ apostil. in. d. c. ex pte. in loco. s. allegato. ¶ Tu vide de hoc verbo Bald. in. l. j. nu. j. & ꝙ posui in apost. in ver. de dictiõe, iuxta. C. de episco. & cle. dixi post Iaco. rebuf. hic nu. j. in ver. iuxta no. Nico. in. l. admonẽdi. ff. de iureiur. Old. consil. xlix. aliãs. cxviij. ĩ cip. in confessiõe cuiusdam doctoris. & Alex. cõsil. viij. volu. iiij.

De agricolis & censitis. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Substantiua si duo ponãtur in oratione idem importantia, unum ipsorum adiectiuatur.*

1 ¶ In gl. rubricę ibi, adiectiuantur. Not. † ꝙ vbi ponunt duo substantiua in oratione idem importantia, ꝙ vnũ ipsorũ adiectiuatur per figuram endiadis: vt in exemplo Virgi. Arma virumq; cano. i. armatum virum. s. Aeneam.

SVMMARIVM.

1 *Argumentum à contrario sensu in iure ualidum est, & quãdo. nu. 4.*

2 *Vocari in ius potest tempore feriarum meßium, uel uindemiarum, non occupatus circa messes, uel uindemias.*

3 *Munera extraordinaria dicuntur, quæ non indicuntur lege, uel senatusconsulto, uel constitutione principum.*

4 *Clerici præstant canonicas functiones.*

5 *Immunis à muneribus si aliqua sponte soluit, non obligatur ad munera alterius generis.*

6 *Statutum puniens trahentem Perusinum ad curiam ecclesiasticam, non habet locum in trahente sponte.*

Statutum puniens extrahentem sanguinem de manu dextra, non habet locum in barbitonsore, à uoluntario extrahente.

¶ LEX. I.

Vnquã. ¶ Tẽpore, quo agricola insistit sectionibus. i. messis, vel vindemię. nõ vocat ad munera extraordinaria. h. d. Hęc lex de cõsuetudine nõ obseruat in Italiam rusticis & colonis nostri tẽporis, & est ratio: qa tales coloni nõ sunt cẽsiti, vel agricolæ, vel

1 alio modo terrę adstricti. Et est arg. †huius. l. à contrario sen-

b su, quod est validũ quandoq;[b]: vt. j. tit. ij. l. ij. quòd non occupatus ad messes vel vindemias, possit vocari in ius tempore dictarum feriarum: sicut hic agricolæ vocantur ad munera tẽpore messis, & vindemię quãdo non insistunt terræ. de quo

2 not. per glo. in. l. j. ff. de fer. & hoc in gl. ¶ † Ad euidentiam autem scias, ꝙ illa dicuntur munera extraordinaria, quę non indicuntur leg. vel senatusconsul. vel cõstitutione principũ. & istud est infallibile. Quãdoq; tamen licet indicantur leg. nõ sunt munera ordinaria, vt puta si indicantur p. l. ob necessitatem obuenientem. Illud enim munus ordinarium est, quod per leg. vel senatusconsultum, vel constitutiones principum indicitur tempore ordinato: puta de anno in annum: de quinquennio in quinquennium: vt. s. de vacatione. munerũ. l. j. &

3 de iudi. l. j. † In eadem gloss. ibi, cum clerici præstant. nota clericos præstare debere canonicas functiones. de quo in. l. pla-

4 cet. hic alleg. ¶ † In ea. gloss. ibi, nec enim semper. not. ex hac particula, ꝙ argumentum à contrario sensu non est semper validum in iure. ¶ In eadem ibi, quę sunt contra. solu. spe-

5 ciale est in casibus illarum. ll. & sic nõ ob. ibi. ¶ † In ea. glo. in fi. no. ꝙ immunis à muneribus, si quod subit sponte, nõ obligat muneribus alterius generis, siue ea subit sciens, siue igno-

6 rans. de quo in. l. penul. s. de his, qui sponte mu. sub. ¶ † Item glo. inuitus, ibi ex vi vocabuli iungũtur. No. ad statuta dispo nentia, ꝙ nullus trahat Perusinũ ad curiã ecclesiasticam sub tãta pœna. Nam hoc non habet locum in trahete sponte, sed inuitum: qa hoc est vi verbi, vt hic no. & est etiã vtile ad quęstionẽ statuti dicentis, ꝙ quicunq; abstraxerit sanguinem de manu dextra, puniatur. Non enim punitur barbitonsor qui trahit sanguinem voluntariò. & hęc est quęstio Raynerij disputata Bono. Bar. Vide Bar. idem tenentem in. l. omnes populi. in. vj. q. principali: & in. l. non dubium. ff. de legi. & per Bal. in. l. gracch[9]. de adul. & in. l. decuriones. in fi. de infa. & in aut. ingressi. in. ij. col. de sacrosan. eccle. vbi dicit de medico. Iaco. but. & doc. in. l. quãuis de in ius voc. vbi Ange. illud dictũ limitat, si ex causa ille fuit phlebotomat[9]. secus si sine causa pateretur se percuti: quia tunc percussor tenetur. ar. l. liber homo. la. j. ad. l. aquil. hoc idem voluit Bar. in. l. j. §. vsq; adeò. ff. de iniur. quem referunt & sequuntur moderniores in. d. l. quãuis. Alex.

b ¶ Qñq;. Et an, & qñ. vide Feli. ĩ. c. j. j. dis. in fi. ij. col. & ĩ. c. à nobis. de sen. excõ. ibi, no. ꝙ argumentũ. cũ nonnullis remissionibus positis p me. in apost. in. d. c. j. iij. distin. ¶ Adde Antoni. cor. sing. suis ĩ ver. argumẽtũ. & ꝙ dixi post Guilel. de cu. in. l. cõueticulã nu. j. in verb. semper ergo concludit. s. de epis. & cle.

SVMMARIVM.

1 *Venditio, si probetur pacto fieri ob utilitatem publicam, non potest cũ authoritate iudicis fieri: secus si ob priuatam.*

2 *Pactum, uel stipulatio contra bonos mores, ꝙ non firmetur iuramento.*

3 *Prædium minoris etiam sterile, non alienatur sine causa.*

4 *Colonus, qui ex forma statutorum, non potest prædiũ deserere intra quinquennium sub pœna: licitè deserit: si est factum sterile.*

5 *Colonus potest fundum deserere: si dominus ipsum molestet in cultura uel pacta innouauit.*

¶ LEX. II.

Si quis. ¶ Non potest quis vẽdere prędium, & eius retinere agricolas in dicto prędio existentes. hoc dicit. ¶ In gloss. ibi, contra pu

1 blicam vtilitatem. ¶ † Ex hoc patet, ꝙ vbi venditio rei inhibetur alicui propter publicam vtilitatem, quòd sicut priuata pactione non potest fieri venditio: ita etiã nec authoritate iudicis. secus si ob vtilitatem priuatam fiat prohibitio.

2 ¶ In ea. glos. ibi, item nunquid &c. ¶ † Not. ex hac gloss. ꝙ sicut pactum contra bonos mores non firmatur sacramento: ita nec etiam stipulatio. de quo in. l. non dubium. hic alleg. & in. l. stipulatio hoc modo. de ver. obli. ff. de fideius. cũ leg. In

3 gloss. vtiles. ibi, † respondeo idem. Ex hac gloss. argumentari potest, ꝙ ex quo prędij minoris interdicta est alienatio absque causa, ꝙ talis interdictio locum habet, etiã si prædiũ sit sterile: vt hoc prædiũ nõ alienet, absq; agricola & censito. Proquo vide, ꝙ no. ĩ. l. cũ hi. §. si vni. ff. de trãsac. & ff. de reb. eorũ. l. magis puto. §. nõ passim. ¶ In ea. gl. ibi. ecõtra colon[9]

4 &c. ¶ † No. ex hoc, ꝙ coloni nostri tẽporis, qui ex forma statutorũ nõ possunt intra quinquenniũ culturam agrorum deserere, hoc statuto nõ obstãte, impunè deserent, si terra est effecta sterilis, vt hic. & in cor. a sic. in glo.

Additio. ¶ Sequit Ludo. Ro. in. §. de viro. l. si verò ff. sol. ma. in. xj. limitatione primæ partis. Et hoc limitat primò nõ procedere in colono reipublicę habente non solũ agros steriles, sed alios fertiles, quia nõ potest deserere sterilia, nisi deserat fertilia. tex. est no. in. l. qui vtilia. de oĩ agro deserto. licet hoc facere possit colon[9] priuati. l. vniuersi. s. secũdũ vnũ intellectũ de fundis patrimonialibus. Alex.

5 ¶ † Item potest deserere, si dominus eum molestet in cultura aut cum dominus innouauit pacta: vt. j. eod. l. cum satis. §. teneant.

SVMMARIVM.

1 *Concesso accessorio inseparabili à principali, uidetur principale concessum.*

Idem quando concesio esset inutilis.

2 *Occupans prædium desertum, usq; ad quantum tempus poterit molestari.*

Seruus uagus dicitur, quando eius dominus est uagabundus.

3 *Vagabundus, quis dicatur: remissiuè.*

¶LEX. III.

QVisquis. ¶Facta donatione seruorũ fun-
di per Principem, videtur facta
donatio fundi:& ideo donatarius ad tributa fun-
di tenetur. Idem si aliquis occupauit seruos præ-
1 dij deserti domino patiente.† Ex hac lege apparet regula ge-
neralis, ꝙ vbicũq; alicui est accessoriũ ĩseparabile cõcessum à
principali, ꝙ videt̃ cõcessio facta ẽt principalis, vt hic:et ecõ-
uerso.l.iiij.§.fi.&.l.vlt.de ser.rust.prædio.sec⁹ si sit separabile
vnum à reliquo. Item vbi non potest fieri separatio, si fuerit
principale concessum tantum absque accessorio: ita ꝙ non
comprehendat accessorium, vel econuersò:vt.d.§.fi.Et ideò
hic concedens seruos inseparabiles à prædio, concesio esset
inutilis.nisi Princeps concesserit ex certa scientia:vt not.in
2 gl.¶†Vltimò no.ex antepe.gl. de eo, qui occupat fundum
3 alterius, intra quantum tempus inquietari posit.¶†In tex.
ibi vagos. Et no.hic appellari seruos vagos, licet insistant ter
ræ, quando dominus eorum est vagabundus: quia terram de-
seruit. Et no.pro eo, ꝙ quærimus, quis dicatur vagabundus
esse.de quo vobis dicam plenè in.l.j.j.de Tyro.li.xij.vbi est
casus.& no.in.l.nemo.de re mili.j.li.xij.ff.de dam.infec.l.iiij.
§.abesse.

SVMMARIVM.

1 *Statutum, q; colonus teneatur ad gabellam pro recollectione fructuum pro domino, non ualet.*
Statutum, q; coloni clericorum pro eis teneantur non ualet.
2 *Procurator aßignans in castro pro domino, non tenetur ad collectas.*
3 *Collectas, census: & datia soluit, qui prædia suo nomine poßidet.*
4 *Coloni censiti, & adscriptitij liberi sunt, & proprium habere possunt.*
5 *Dominus non tenetur soluere collectas pro possessionibus famuli.*

¶LEX. IIII.

HI penes. ¶Domini, non coloni, vel censiti
pro eorum prædijs tributa soluere
tenentur. Ipsi tamen coloni, vel adscriptitij pro
fundis, quos habent tributa persoluent. hoc dicit.
1 ¶†Not.ex principio huius.l.ꝙ statutũ, disponens, ꝙ ad sol-
soluendum gabellas recollectionis fructuum, teneantur colo
ni pro dominis, non valet: sicut de non subditis, sicut est Pe-
rusij: quia fuit factum, quoddam statututum in odiũ clerico
rum: qui cum non possent cogi, inductum fuit, vt coloni te-
neantur pro eis.ꝙ est iniquum, & iniustum. Nã coloni nõ te-
nentur, nec teneri debent pro domino, nec vrgeri possunt,
per hanc.l.¶ Limita, vt Bar.in.l.colonus.la.j.j.eo.In eo. not.
in fine. Adde ad hoc per Bald.& Ange.in.l.j. C.in ius vo.vt
eant.& Bar.in.l.ij.de his quæ poenæ no. Bal.in.l.j.C.de indi.
vide.ad fi.in.l.j.in princ.C.de epis.& cle.& Pe.de Ancha.in
c.canonum.& Imo.in.l.hæres meus.§.fina.de condi.& de.ad
de tex.in.l.ꝙ si nolit.§.qui asidua.ff.de ædi. Alex.¶In tex.
2 ibi, libris censualibus.¶†Ex hoc patet, ꝙ ille, qui asignari fa
cit in castro aliqua bona tanquam procurator alterius, nõ po
3 test cogi ad datia & collectas: sed domin⁹ est vrgẽdus.¶†Itẽ
ex hoc patet, ꝙ ille dicitur vrgeri ad solutionem census, & da
tiorum, & collectarum, qui suo nomine prędia posidet:& in
libro censuum nomine proprio reperit̃ adscriptus. Pro quo
facit in authentica de collationi.§.nullus autem.&.s̃. de an-
4 no.& tri.l.pro locis.†Itẽ per hãc.l.patet ꝙ coloni cẽsiti, & ad
scriptitij possunt habere propriũ, & posidere:& ꝙ sunt libe
5 ri, et non serui. Item facit,† ꝙ dominus nõ tenetur ad collectas
pro suo famulo, quę imponuntur ratione suarũ possesionũ.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo, si est in ciuitate, q; quilibet conductor teneatur in festo natiuitatis dare unum par caponum: comprehendit conductorem, qui cõduxit prædium pro præstatione frumenti.*
Conductor, qui annuatim tenetur dare decem corbes frumenti, tenetur dare de illo, quod nascitur in illo prædio.
3 *Conducens prædium ad colendum. si nihil sit statutum, de reditu, tenetur secundum prædij qualitatem.*

¶LEX. V.

DOmini prædiorum. ¶Si ꝑ cer-
ta portione
frumẽti locatio est facta, tenet̃ colonus ad ipsum, nõ
ad p̃stationẽ pecunię, nisi cõsuetudo sit, vt nõ ob. pacto pecu-
1 nia soluat̃.h.d.secũdũ vnã lect.¶†Et no.singularit̃ istũ casum
per quę patet, ꝙ si cõsuetudo est ĩ ciuitate, ꝙ qlibet cõductor
soluat dño prędij ĩ festo natiuitatis dñi vnũ par caponũ, ꝙ ad
hui⁹ p̃stationẽ tenet̃ cõductor, qui accipit p̃diũ ꝑ p̃statiõe fru
menti. Adde tex.in.l.ꝙ si nolit.§.q asidua.ff.de ędil.edi.& ĩ
l.si fundus.de euic.& in.l.circa.§.locati.& Bar.in.l.ex ea par
te.in prin.ff.de ver.ob.& aliqd p eũdẽ in.l.si pri⁹.§.j.de ope.
no.nun.& Bal.in tit.de pace constan.in verbo.sicut antiquo
tẽpore vbi dicit, ꝙ in p̃scribenda cõsuetudine nõ est necesse
ostendere tit.allegat Io.and.in.c.j.de rescrip.in.vj. vide Bar.
in.l.nemo.& ꝙ ibi scripsi de duob⁹ reis. Bal.in rub.de fid.in-
stru.ꝙ notarius in dubio intelligit̃ rogat⁹ secundũ cõsuetudi
nẽ loci. Adde Bal.in.l.fi.eo.tit.Roma.in no.cxj. Alex. Itẽ no.
2 illud ꝙ dicit, id ꝙ terra pręstat.†Nã ex hoc patet, ꝙ colonus
vel conductor qui noĩe conductionis tenet̃ annuatim dare.
x.corbes frumẽti, vel grani, tenet̃ dare de grano, ꝙ nascitur ĩ
3 illo prędio.¶No.etiã gl.pręalleg.s̃.l.ꝓxi.in ver.†Itẽ ex hoc
patet, ꝙ qñ aliqs accipit prędiũ ad colendũ:& nihil statuit de
reditu, quãtum debet reddere dño prędij, tenetur secundũ
prędij qualitatẽ.hęc est veritas.licet quidam dicant aliud.

¶LEX. VI.

OMnes. ¶Adscriptitius colonus, vel inquili
nus fugiens non obstante cõditione
sexus, vel alia, redire cõpelletur ad prædium, vn-
de fugit per præsidem.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Casus in quo uendens rem & pretium recipiens, potest rem uendicare.*
2 *Dominium non transit ex contractu simulato.*
Possessio transfertur ex contractu simulato.
3 *Præscribere cum mala fide, q; ille præsumatur, qui habet titulũ simulatũ.*
4 *Lex pœnalis & odiosa extra propriam significationem extenditur fauore reipublicæ.*
Statutum puniens facientem comprehendit fieri facientem.
5 *Alienatio si probetur, quãdo dicatur prohibita hæredis institutio uel legatum.*
6 *Bona subiecta fideicommisso alienantur etiam pro redemptione suæ personæ.*
7 *Colonus adscriptitius transferri de loco ad locum, an poßit?*
8 *Mißio in poßeßionem ex primo: uel secũdo decreto in re libellaria, uel emphyteotica ad instantiam creditoris.*
9 *Iudiuiduũ dicitur irritum in totum, si par eius irritatur.*
10 *Emptor, qñ contractus est à lege reprobatus, si est pretium stipulatus in casu euictionis, re euicta, illud petere potest.*
11 *Qualitatem scire debet ille, qui ratione illius qualitatis infixè puniri debet, & qualiter hoc procedat?*
12 *Lata culpa, ubi pœna est corporalis, dolo non æquiparatur.*
13 *Emens rem à furioso, uel ab eo, cui bonis est interdictum, q; præscribat lõgo tempore.*

¶LEX. VII.

QVemadmodum. ¶Sicut coloni
originarij abs-
que terra non alienant̃, ita nec censiti. & nõ licet
vnicuiq; minimã partẽ fundi tenẽdo, & maiorẽ vẽ
dẽdo retinere dictos cẽsitos. Itẽ vendẽs totũ fundũ, oẽs eius
colonos trãsferre tenet̃. Et vendens partẽ, illos q in ea parte
steterũt, tenet̃ transferre, & si secus emptio fuerit, vel vendi-
tio celebrata emptor pretium perdet: & venditor poterit
rem vendicare. Et etiã hæres ei⁹ submota lõgi tẽporis pręscri
ptione. Item quilibet intelligit̃ malę fidei possessor, qui cõtra
legem mercat̃.h.d. Et ex prædictis patet: ꝙ hęc lex diuidit̃ in
sex partes. Secunda ibi. neq; verò. Tertia ibi, sed cũ soliditas,
Quarta ibi, & emptor. Quinta ibi. & si aliqua. Sexta ibi, malę
fidei. In text. ibi, vẽditori ad repetendos seruos. Exemplum
vide per Bar.in.l.ꝑ diuersas.in fi.C.mãda.& in.l.nõ dubiũ.de
1 leg.per Bal.& doc. Alex.¶†No.casum, in quo vendẽs & pre
tium recipiens vendicare potest rem venditã. Et est speciale
hic, ob vtilitatẽ reipublicę, & ne agrorum cultura deseratur.
Simile habes.s̃.de sac.san.eccle.l.iubemus.& de preci.impe.
offeren.l.ij.&.l.j.de patri.qui fili.dis.& in aut.de nõ alie. cir-
ca princi.§.nos autẽ.&.s̃.de fide instru.& iure hastæ fi.l. pe.
Regulariter autem, qui vendit, & pretium recipit, à vendica
tione submouetur ex regula generali: quia contra factũ suum
quis venire non potest vt.l.post mortem.ff.de adoptio.quia
quem de euictione tenet actio &c.vt.l.vendicantem.ff.de eui
ctio.non ob.quia hic vendendo contra prohibitionem legis
deliquit, sicut emptor emendo. per quod videtur venditorẽ
submoueri debere: cum in pari causa turpitudinis, potior sit
causa posidẽtis:vt in regula iuris.in.vj.c.in pari. Patet quòd
est speciale hic ob reipu.fauorẽ: ne agrorum cultura desera-
tur: hic tenet gloss.in verbo agnatione.quam not. quia limi-
tat illam regulam. Vide Barto.l.post mortem.de adoptioni.
Bald.in.l.creditoribus.de seruis pigno.dat.manu. per casum

in.c.diuersis fallacijs.de cleri.coniug.& in.c.si quis præsby-
terorum, de rebus ecclesiæ non alien. per Bald.in.l.j.de libe.
3 causa.& in.c.nosti.de elect.Alex.¶ † Secundò not.ex hac li
tera, ꝙ dicit huic venditori vẽdicationẽ cõcedi &.j. appellat
huiusmodi vendicationem simulatam:quia per hoc patet ex
presse,ꝙ ex contractu simulato non transit dominium.con
cor.ff.de aqua plu.arcen.l.emptor.sed bene transit possessio
ꝙ apparet:quia conceditur vendicatio,quæ non daretur,nisi
esset translata possessio:cum istud sit extremum,ꝙ requirit̃
ex parte conuenti:vt.l.vna.s̃.de aliena.iudi.mu.cau.fac.& in
stit.de act.§.j.¶ In tex.ibi,malæfidei namque.¶ †No.ex hoc
ver,ꝙ ille, qui præscribit, semper præsumatur præscribere
bona fide:& in hoc stetur suæ assertioni:vt no.gl.inst.de act.
§.j.Tamen hoc est verum,quando præscribens non habet ti
tulum reprobatum à lege.Sed si posideret cum titulo repro
a bato,semper præsumitur malæfidei.[a] ad quod facit ꝙ not.s̃.
de fide instr.lib.x.l.j.&.ff.de fideius.l.cũ lex.¶ In glo.ibi an
4 permutare.ibi,statuliberi.§.fi.† Ex hoc patet,ꝙ licet lex pœ
nalis & odiosa, extra significatum proprium nullatenus ex-
tendatur:vt.l.cum quidam.hic alleg. &.c. quia .de reg.iur.in
vj.Tamen vbi extensio tendit ad fauorem reipublicæ,ita de
bemus ipsam extendere,sicut legem fauorabilem.Et ideò cũ
pertineat ad fauorem reipublicæ punire maleficia,ad hoc,vt
prouincia in quiete remaneat:vt.l. congruit.ff.de offi. præsi.
ff.de iud.l,si longius.§.si filiusfa.pœna statuti punientis faci-
b entem maleficium punietur fieri faciens.[b] & debet extendi,
si facit fieri.ff.de iur.om,iud.l. si quis id, quod. cum si. ¶ Ad
fauorem reip.fit extensio.vbi aliâs est prohibita. Adde tex.
in.l.hoc modo.de con.& dem õ,& Imo.in.l.cætera.§.sed &
si quis.de le.j.nec fit extensio etiam in pœnalib⁹,vbi est eadẽ
ratio in.c.j.§.porro.in titu.quæ fuerit prima causa beneficij
amit.& in.l,si quis id, quod.in prima gl.in fi. ff.de iuris.om.
iudic.Quod limita,nisi esset aliquod speciale inductum in fa
uorem,seu priuilegium alicuius:vt est gl.in.§.item mista.in-
stitu.de act.& no.Bal.in.d.§.porro.Itẽ fit extensio & in pœ
nalibus,vbi tractatur de fauore animarum.Io.an.& Abb.in
c,ex tenore.qui filij sint legitimi.& Dominic⁹ in.c.pro huma
ni.§.fi.in.j.co.de homicidio.li.vj.vbi allegant gl.no.in.c.sci-
ant cuncti.de elec.in.vj.Idem Ab.in.c.quæsiuit.de diuortijs.
Ioan,an.in.c.j.de homicidio.in.vj.& Ab.in.c.iurauit.de pro
ba.alle.c.cum dilecta.de cõfirma.vtili, vel inuti.facit gloss.in
aut.sacramenta puberum.C.si aduersus ven.& vide vbi fauo
re animæ id fit,ibi.& not.in.c.fi.de prescrip. quæ extendit̃ in
reali & personali fauoræ animæ.Ale.¶ In ea.gl.de ser.expor.
l.ij.obligatio per quam impediatur cultura est improbata in
leg.præcedentibus .secus si per eam non impediatur : vt. d.l.
5 ¶ In ea.gl.†ibi.l.si quis inquilinos.est speciale in istis adscri-
ptitijs terræ,ob reipu.fauorem:vt nõ alienentur etiam in vlti
ma voluntate:vt.d.l.si quis inquilinos.¶ Regulariter autem
quando alienatio simpliciter prohibetur nõ videtur esse pro
hibita in vl.voluntate,quasi sit necessaria, vt.l.ex hoc edicto
§.alienare.ff.de alie.iu.mu.cau.fac.&.l.j.ff.de fund.do.vbi ve
ro alienatio esset prohibita in certam personam indistinctè:
tunc enim legatũ & hæredis institutio,videtur, in eo prohi-
bita:adeò,ꝙ talis prohibitus curare debet,ne ad eum perue-
niat res,etiam ab intestato.vt no.in.l.si ita quis.§.ea lege.ff.de
ver.ob.Vbi verò alienatio est permissa in quibusdam,in cæ-
teris videtur prohibita:tunc in vltima voluntate non intelli
geretur prohibita:vt.d.l.si pater.§.fundum.&.d.l.Lucius.§.
j.hic alleg. Adde text. in. l. peto. §. tractare. de le. j. &.l.fi-
liusfamilias.§.cum pater.de le.j.& ibi per Bart. & in.l. si ita
quis.§.ea lege.ff.de ver.obli.& tex.in.l.si Ruffinus. C. de te-
sta.mili.vbi prohibitũ alienari int̃ viuos,dicitur prohibitum
alienari in vltima voluntate.Quod intellige verũ, secũdũ ꝙ
dixit Ang.in.l.cum hi.§.si cui.ff.de transac.vbi dixit, quãdo
prohibetur alienatio,et similiter permutatio propter similẽ
rationẽ,habet dominij abdicationẽ.& Pau.de ca.in.l.volun-
tas.s̃.de fideic.Et limita,nisi subesset necessitas.vt hic.Barto.
Itẽ fallit in.d.l.voluntas.Itẽ in aut̃.res,quę.C.cõia.de le.&.l.
muliere.§.cũ proponeret̃.ad Tre.& no.Bar.in.l.filiusfam.di
ui.in.ij.q.de le.j.Adde, quòd prohibitus alienare, non po-
test dare pro anima:vt in.c.j.§.alienare.qualiter olim feu.po
te.alie.Idem adde,ꝙ prohibitus alienare sub pœna,si obliget
omnia bona sua:ꝙ non incidit in pœnam:in generali obliga-
tione non veniunt prohibita, vt est casus in.l.j. de capit. qui
curiam vendit,et Bal.in.d.l.volunta.in pe.col.Nec generalit̃,
nisi specialiter, vt voluit Bart. in.l.codicillis.§. in substituto
ff,de leg.ij.& Aret.in.l.seruum.§.idẽ seruus.de leg.j. Item, ꝙ
prohibit⁹ alienare in ppetuũ,intelligit̃ vsq; ad quartũ gradũ
siue generationem post prohibitionem,& non vltra:vt in au
then.de restit.fideicõmis.in.iij.co.& ibi Ang. vbi etiã dixit,
ꝙ prohibitus extra familiam factam filio,nõ trahitur ad ne-
potem.Item an prohibita alienatione sit prohibita datio in
emphyteosim?Ang.ꝙ sic.in.§.emphyteosim in authen.de re
bus eccl.non alie.Itẽ an sit prohibita concesio vsufr. ad vi-
tam?Ang.ꝙ nõ, in eo.ti.§.hæc igit̃.Itẽ an dicat̃ prohibita loca
tio ad longũ tempus?vide Bar.in.l.codicillis.§.in substituto.
6 Al.¶ In ea gl.ibi,an propter famẽ.† No.arg . ꝙ occasione re-
demptionis personę,quis põt alienare bona subadiacentia re
stitutiõis,& alienare prohibita. Si enim possunt alienari pro
pter famẽ:ergo eodẽ modo, vt persona redimatur .Vtrobiq;
enim de redemptione,seu couseruatione personę tractat̃.fa-
cit.l.ij.hic allega.de patri.qui fil.distra.C.de lega.aut̃.res quę.
7 & in corpore vnde sumit̃.¶ In ea.gl.†ibi transferri posit trã
latio de loco ad locũ nõ est alienatio.Et ideò posset fieri,sicu
ti põt fieri diuisio fundi prohibiti diuidi per sepes,& fossata
gratia uberioris culturę:qa nõ est diuisio,seu alienatio:vt glo.
in.l.iubemus.in prin.s̃.de sa.sanc.eccl. et not.in.l.si quis duas
ff.cõmunia prędi.& pro hoc facit de hęre.instit.l.ex facto.la-
8 grande.¶ †In ea gl.ibi sed dicas contra.Diligẽter no.hãc par
tem,ex qua uidet̃, ꝙ in fundo liuellario prohibito alienari,
creditor se nõ posset mittere in possesionẽ. & est verum, vt
duret apud eum possesio perpetuò: sed duret durante iure
debitoris sic:vt no.gl.in.l.si finita.§.si de vectigalibus.de dã.
infe.Nec obst.hęc lex:quia speciale est in agricolis: Vel dic,
ꝙ qñq; creditor desyderat mitti in rẽ liuellariã ob debitũ im-
minens rõne reip.puta:qa dom⁹ liuellaria minat̃ ruinã: et tũc
qa hoc onus rẽ concernit,ẽt vt perpetuò duret,et teneat,fieri
poterit misio:vt.d.§.si de vectigalibus.sed vbi debitum non
cõcernit rem liuellariã,sed personã eius cõtra quẽ misio de-
siderat̃:tũc poterit fieri misio in rẽ liuellariã respectu iuris:
ꝙ debitor habet:vt duret̃ eatenus, quatenus durat ius ipsius.
Et est ratio,quia creditor nõ põt cõsequi plus,ꝙ̃ habeat ipse
debitor.¶ In ea gl.& imputet sibi.hęc est vera.nec ob.l.in cõ
trariũ alle.si rectè inspiciatur:qa in eis principale et accesso-
riũ nõ petebant̃ ab eodẽ, sed à diuersis. & ideo pro accesso-
rio nouũ preciũ statuit̃.Nec ob.ꝙ duplex dãnũ sentit vendi-
tor:qa imputet sibi cur sic cõtraxerit.vt.ff.de pact.l.ueterib⁹.
¶ In eadẽ ibi,argumẽtũ cõtra.ff.de cõtrah.em.l.dolia.Sol.ibi
dolia poterãt vendi sine terra, sed nõ ita cẽsiti. ¶ In eadẽ ibi:
cõdictione ex hac .l.sequẽs opi.vera est.¶ In eadẽ ibi:vel dic
nõ ualere hęc verba:qa de facili fraus fieri posset vendendo
9 omnes seruos cũ vili parte ei⁹ fundi. ¶ †In eadẽ in fi.No.istã
regulam,ꝙ irritata parte indiuidui,irritat̃ & totũ.Facit.ff.fa.
er.l.ĩ hoc iudicio.¶ In gl.redit.ibi,ecclesię redditur:sed aliud
in ecclesia:quia eius fauore alienatio est interdicta:sed hic nõ
est interdicta alienatio fauore venditoris,sed reipublicę:ideò
10 precium debetur fisco. ¶ †In ea glo.in fi.No. diligenter hanc
particulam, ex qua habes,ꝙ vbi contractus est reprobatus à
lege.tamen si in casu euictionis emptor est stipulatus sibi pre
cium:re euicta illud petere potest. Bart.

Additio.

¶ In gl.quę incipit, redit.ibi, et dic sciens.
11 ¶ †No.ergo,ꝙ dicit sciẽs,ad hoc vt aliquis
puniatur ratione qualitatis infixę,alij,est necesse, vt sciat illã
qualitatem:aliâs non puniretur:vt dixi.s̃.de fabri.in.l.null⁹.
& in authen.de eccle.ti.§.fi.Facit optimè ꝙ no.in.l.j.ff.de re-
ceptato.&.ff.de parri.l.vtrum. Et hoc sine dubio verum est,
quando quis agit actum qui est de genere permissorum : sed
vbi aggrederetur actum prohibitum,teneretur , licet etiam
qualitatem suam ignorauerit:quoniam debuit eam explora-
re.et nõ explorãdo fuit in culpa: meritò tenet̃:vt.l.in furti.§.
12 ope.ff.de fur.† Et hoc credo verũ,vbi pœna pecuniaria venit
imponenda:secus autem si corporalis debeat irrogari:quia in
illa culpa non sufficit,cum in corporalibus lata culpa nõ ęqui
c paretur dolo:[c] & nunquam quis potest corporaliter puniri
d nisi dolus interueniat.[d] tex.est in.l.in lege Corne.ff.ad.l. Cor.
de fica.Ang.¶ In gl.sciens.ibi:quo ad pręscri.No. singularẽ
doctrinam,ꝙ vbicunque quis emit rem vendi prohibitam,
ratione personę:uel rei:ꝙ emens pręsumitur scire quo ad hoc
13 vt non usucapiat spacio longi temporis.¶ †Et per hoc patet
quòd emens à furioso,uel ab eo cui bonis interdictum est:nõ
usucapit rem spacio longi temporis : quia pręsumitur in du-
bio quo ad pręscriptionem sciuisse illum furiosum : vel pro-
digũ.Sed cõtra hoc facit.ff.pro empto.l.qui fundũ.§.q sciẽs.
&.l.ij.§.si à furioso.eo.ti.et.l.si quis cum sciret.Et hoc est ue-
rum non obst.gl.ista quia loquitur:quando res est prohibi-
ta alienari ratione sui subiecti:secus si ratione personę vendẽ
tis:ut in contrario.uide gl.in.l.ij.C.de usuca.pro empto. per
docto.in.l.si filiusfami.§.diui.de lega.j. Barto.

a ¶ Malefidei.mala-
fides:uel bona, an
et qñ pręsumat̃,et
ex qb⁹ iudicet̃:ui-
de latè per Fel. in
c.si diligenti. de p̃
scri.in.j.col. ĩ uer,
ĩ cꝗtũ Ab. cũ seq.

b ¶ Fieri faciens. ad
quam materiã ui-
detu Fel.in.c.quã
to.de sentẽ.exc.in
princi.in uer.non
omisso cũ seq. &
ad id, ꝙ dicit hic
Bar.ꝙ lex pœna-
lis extendit̃ fauo-
re reip.Adde Bal.
in.l. q̃ actiõe. §. fi.
in collectatione,
ad.l.aql. in uer.q̃-
ro hic dicit statu-
tum.

c ¶ Dolo. Adde,d.
Al. de imo.in.l.ꝙ
Nerua : per illum
text.ff.dep.et tex.
in. l. actiones . ff.
de in lit.iur.ĩ qui-
bus haberet̃,ꝙ ęq
parat̃, sed nõ spe.
unde Lud.Pon.in
sing.uer.dolus. &
latè Ale. ubi. s̃. ad
fi.dñt: ꝙ si in libel
lo deducat̃,et pro
betur lata culpa,
nõ sufficit : sed fer
ri debet absoluto
ria.tunc ęquiparã
tur dolus et lata
culpa. Ad ꝙ adde
gl.no.ĩ.l,illud.uer
sic.hoc iudicio. ff.
de li.cã.et Bald.in
l.ij.C. de probat,

d ¶ Interueniat. Ad
de An.de bu.in.c,
ij.de cõst.et.d. Al.
ĩ.d.l.ꝙ Nerua.iiij.
co.ff. deposi.et in
l.si qs test.li.ubi di
cunt : ꝙ qñ dolus
de iure cõi ad cõ-
misionem pœnæ
requiritur: tũc suf
ficit culpa lata. Et
ad id:ꝙ ĩ penis cor
poralibus requira
tur dol⁹:adde Bal.
in.l. quibuscũque
v.co.C.de ser.fug.
Sed q d in statuto
simpliciter disp.
iñ delictis:an req-
rat̃ dolus? dic, ꝙ
sic.nec eẽt subau-
diri etiam si pœna
sit grauis: sed suffi
cit lata culpa.Pau
l⁹ de ca. l.j. in fi.ff.
de legi.et falic.l. si
serui.C. de noxa,
et in.l.plagij.C.de
plag.et.d.Al. in.l.
iij.§. ꝙ p̃tor. ff. ne
quis eũ.vbi p Bar.
et Bald. et Pau.de
cast.in cõsi.cxc.et
consi.cxciij.

SVMMARIVM.

1 *Receptans bannitum etiam ignoranter, an puniatur?*
Hospes receptans bannitum ignoranter, siue notum, siue ignotum, an puniatur?
2 *Præstans auxilium bannito, quando puniatur pœna statuti?*
3 *Parochianus fraudulenter fugiens de una parochia, & constituens se in aliam, restituitur pristinæ cum omnibus decimis.*
4 *Colonus nostri temporis, qui pacto rupto uadit ad colendas terras aliorũ, si possessiones remanent incultæ, tenetur ad tributa.*
Et quando etiam teneatur dominus, ad cuius prædia accessit?

¶LEX. VIII.

OMnes. ¶Receptans colonũ tributariũ fisci, debentem domino censum annuum scienter restituere ipsum cõpellet domino: & etiã censu non soluto, & etiã soluere fisco tributa, si talis receptans vsus est operis dictorũ colonorũ gratis: aliâs cõtra ipsos fugitiuos habet regressus: quibus non existentibus soluendo, cõtra debitores ipsorũ recurritur hoc dicit. In tex. ibi, alienos esse nouerit. ¶Per istũ text. aliâs obtinui in facto in. q. an fructuarius soluens affictum adhibitũ in testamento, dicatur omni exceptione maior? & dicebã, ꝙ non: quia æquiparatur colono, vt hic. & voluit Saly. in. l. si olei. C. locati. facit quod per Bal. in. l. j. C. de epis. & cler. Alex. ¶Not. ꝙ dicit nouerit: quia per hoc patet, ꝙ receptans tales fugitiuos colonos ignoranter nõ punitur, nec est cõtra. j. e. l. seruos. vbi receptans etiam ignorãter punit. quia quãdoq; quis receptat colonum ignotũ, & tũc punit: q̃a imputatur sibi, cur non explo
1 ret eius conditionẽ: vt in contrario. ¶†Quandoq; quis recepat colonũ notum, sed eius conditionẽ ignorat: & tunc non punitur. Ita loquitur hic. licet gl. istud cõtrariũ nõ soluat. Et est hoc vtile ad receptantẽ exbannitos, vt receptans ignoran
a ter nõ puniatur[a]. si bannitus erat notus, & eius cõditio ignota: secus si erat ignotus exbãnitus & eius cõditio. Imputatur enim receptanti, ꝙ eius conditionẽ non explorauit, vt. d. l. seruos. Sed hoc fallit in caupone, & stabulario, vt nõ puniantur illum receptando, qui penitus ignotus est. Ex quo enim publicè hospitatur, non tenet hospitantiũ conditiones inquirere: cum inuitus ad hoc cogatur: vt. l. j. in fin. ff. fur. aduer. nau. Adde Bar. in. l. non omnes. §. fi. de re mili. & in. l. j. §. penul. de incen. rui. nau. & in. l. j. §. j. de rescri. & ibi scripsi. Quid in muliere receptante virum? vide in. l. eos. de recepta. Quid in receptante alterius debitorẽ, ne capiat? Bal. in. l. fi. de ope. libe. & post Bar. scripsi in. l. ij. ff. ad. l. Iul. maie. vbi dicit, ꝙ receptãs tenet, vt ibi. Sed hoc fallit. Adde ꝙ hospes põt dare bannito comedere, nec tenetur. l. Seiæ. §. idẽ. ff. de fun. instr. Et in eadem ibi. §. furti. Et ibi vide Bar. qui idẽ dicit esse in notario. limitat tamen istud ibi, nisi esset magna multitudo, quam inuitus non tenetur recipere propter alios hospites: vbi etiam alia multa videbitis. Alexã. ¶Vel dic & melius, ꝙ receptans exbannitum ignorãter non punitur, etiã si fuerit penitus ignotus tali receptanti, nisi in loco notoriũ esset istũ esse bannitũ: quia tunc receptans esset in lata culpa, vt in. c. j. de postu. præla. & in. l. fi. ff. de decre. ab ord. fa. & s̃. qui & aduersus quos. l. j. & not. glo. expressè in. l. j. ff. de recep. Nec obst. l. seruos. j. eo. quia speciale est in istis censitis. Ita fuit hoc anno consultũ in
2 hac ciuitate: cũ hæc quæstio esset de facto. ¶†Itẽ est vtilis hæc litera: quia ille qui præstat auxiliũ & fauorem exbannito, nõ puniatur pœna manus, ex statuto disponẽte, ꝙ præstans opẽ exbannito, priuetur manu: nisi in actionẽ, vel inquisitionem sit deductũ, quod præstitit ei opem sciens eum exbannitum:
b quod necesse est etiã probari,[b] per hanc literam. Et pro hoc videtur casus. ff. de parrici. l. vtrũ. vbi præstans opem parricidio, punitur ea pœna, si fuerit cõscius, & nõ aliter, vt. s̃. de rapto. virgi. l. vna de episc. & cle. l. raptores. & pro hoc. s̃. de fabri. l. nullus. & ibi dixi. Idẽ Areti. in. maleficijs, in verbo. Andræam auxiliatorẽ. in. ij. co. & Ang. in. §. iubemus. in fi. in aut.
3 de ecclesiasticis tit. Alexã. ¶†Vltimò no. ex gl. in ver. ab his, quòd parochianus fugiẽs de vna parochia, & collocans se in aliam parochiam in fraudem: ꝙ restituitur pristino parochiano cum omnibus decimis præstandis. Barto.

4 Additio. ¶Not. ex ista†. l. argumentũ contra colonos nostri tẽporis, qui pacto rupto vadũt ad colendas terras aliorũ. Et propter hoc possessiones remanent incultæ. adeò ꝙ dominus nõ potest postea tributa soluere. Nã isti coloni ad illa tributa tenentur. & etiã domini prædiorum ad quæ gubernanda accesserunt, nisi ignorarẽt Ang.

¶LEX. IX.

IMmunitates. ¶Immunitas iugationis vel capitatiõis absq; principis authoritate concessa non tenet, sed ad pristinã conditionem reuocatur hoc dicit.

¶LEX. X.

CVm antea. ¶Ad euidẽtiam scias, quòd olim tantũ præstabat nomine capitationis vnus homo, quãtũ duæ mulieres. Imperator hic mandat, ꝙ hodie præstent tantum duo, vel tres viri nomine capitationis, q̃tum olim præstabat vnus: & quod tantũ præstãt quatuor mulieres, q̃tũ olim duæ. & sic patet, ꝙ onus capitationis est diminutũ pro dimidia in masculis & fœminis. Sed hæc. l. est localis in q̃busdã locis. Bar.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium Principis absorbẽs in totum ius alterius, an ualeat? remißiuè.*
2 *Coloni originarij nõ liberantur ex priuilegio, nec ex census non solutione.*

¶LEX. XI.

ORiginarios. ¶Si originarius colonus culturam deserat, nulla dignitas,
1 vel authoritas eũ excusare poterit hoc dicit. ¶†No. ꝙ nõ valet Principis priuilegiũ, quod absorbet in totum ius alterius. quòd dic, vt no. in. l. ij. s̃. de preci. impe. offe. & l. fin.
2 eo. tit. ¶†Item no. ꝙ coloni originarij non liberantur ex priuilegio, nec ex censu non soluto longo tempore, & ad aliquã dignitatem aspirare non possunt. Bar.

SVMMARIVM.

1 *Ignorans, an puniatur, & qua pœna? remißiuè.*

¶LEX. XII.

SEruos. ¶Adscriptitij & censiti penes dominos debẽt remanere: & ipsos ignotos receptans, etiã ignorãter, punitur in. xij. libris argenti: tenetur etiã receptãs cũ altero similis estimationis restituere. hoc dicit. Nõ ob. s̃. eo. l. omnes. & ibi dixi. An adscriptitij veniant appellatione bonorũ? Roma. ꝙ sic, & alleg. l. talem. §. fi. de hære. instit. & Bal. in. l. j. ff. de statu hom. & in. d. §. fi. Et an liber homo possit præscribi, vt adscriptitij? dic, ꝙ sic. gl. in. l. ij. de iud. & in. l. fi. de præscri. lon. tem. c. quæ pro liber. nõ tamen, vt sit seruus: vt ibi no. glo. in. l. ij. de inge. manu. & si teneat per mille annos, vt ibi. Idẽ gl. in. c. cũ nõ licet. de præscrip. & quod Bal. de illo, q̃ tentus est pro sacerdote per centũ annos: vt nõ dicat præscripsisse sacerdotiũ. in. l. j.
1 C. de emãcipa. libe. Alex. ¶Op.†& videt, ꝙ ignorãs non pu a niatur. vt. l. generali. s̃. de tabula. & l. omnes profugi. s̃. eo. So. vt ibi no. in prima. sol. ¶Op. ꝙ alia pœna puniat, q̃ hic dicatur: vt. l. j. & l. quicunq;. s̃. de seruis fugi. dic, vt ibi. Barto.

a ¶Non puniatur. adde. d. Alexã. de Imo. ĩ. l. j. de recep. & Iac. de are. Ang. & Oldr. in aut. de eccle. ti. §. pe. ad fi.

b ¶Quod necesse est etiam probari. Adde gl. bo. iuncto tex. in. l. j. ff. de recep. notata in. l. j. s̃. qui & aduersus quos. & Alex. ĩ. l. j. ff. de recep. & dixi ĩ apo. post Iac. rebu. in. l. nullus. nu. 2. in ver. aliquẽ bãnitũ. s̃. de fabri. cen. isto libro.

SVMMARIVM.

1 *Colonus licet alienari non poßit: tamẽ de uno prædio ad aliud transfertur.*
2 *Filius, quando sequatur matris conditionem?*
3 *Colonus & adscriptitius in quo differant?*
Item colonus & inquilinus.
4 *Filius natus ex homine meo, licet non ex fœmina mea, est homo meus.*

¶LEX. XIII.

DIffinimus. ¶Natus ex vtroq; parente censito, vel patre tantum censito, censitus est. Itẽ si dominus duorũ fundorũ inquilinos vnius transtulit ad culturã alterius, & ad diuersos dominos fundi prædicti pertinuerint: dominus eius fundi ex quo est facta translatio tenet reddere domino alterius fundi, cũ agnatione talium colonorũ hoc dicit. ¶No. ꝙ
1 inquilinorum, & colonorũ penè eadẽ est cõditio. ¶†Secũdò no. ꝙ licet coloni non possint alienari, tamẽ possunt de vno in aliud prædiũ eiusdẽ domini trãsferri. Simile. s̃. de ædi. pri-
2 ua. l. ij. ¶†Op. ꝙ imò matris conditionem sequant: vt. j. e. l. ne diutius. Sol. quidã habent in litera, vtroq;, vel altero. & tũc exponitur vtroq;, aliâs censito. & tũc responde ad contrarium, quod loquitur in censitis, qui sunt serui. hic verò sunt liberi. Alij habent vtroq; vel neutro, secundũ hoc neuter est censitus. erat tamẽ vterq; adscriptitius: quo casu si vterq; ex parentibus est adscriptitius, filius sequit cõditionẽ patris. & ita loquit hic. sed si solus pater esset adscriptitius, mater verò nõ: tunc matrẽ sequitur: vt in cõtrario. Alij exponũt tex. censito. i. adscriptitio. & tũc expone, vt in glo. aliâs vel vtroq;. ibi, alij
3 dicunt. ¶†Quæro, an differat in aliquo colonus ab adscriptitio? ista glo. dicit ꝙ sic. Tu verò dic, vt no. in. l. cũ satis. in prin. in glos. quæ incipit, nisi quadraginta. j. eo. ¶Itẽ quæro, an sit aliqua differentia inter inquilinos & colonos? glos. ponit tres opi. tene primã, quam approbauit Dy. & Pet. ¶Vltimò ista
4 l. in princ. facit ad quæstionẽ, † ꝙ filius natus ex homine meo, non tamẽ ex fœmina mea, sit homo meus. Ad idem facit. s̃. de murileg. l. fi. & j. e. ne diutius. & l. mulier. & l. fi. De hac. q. dic, vt in Specu. de feu. §. ij. ver. quinto quæritur.

SVMMARIVM.

1 *Cadenti à poßeßione: quæ remedia dantur.*

2 *Agenti possessorio recuperandæ, semper sit restitutio possessionis antequàm causa proprietatis cognoscatur.*
Secus in alijs possessorijs.
3 *Libellus in possessorio recuperandæ, requiritur.*
4 *Remedium.c.redintegranda.quòd habeat locum, etiam in rebus priuatorum, & laicorum.*
Item pro iuribus incorporalibus.
Item competit etiam detentori.

¶LEX XIIII.

SI coloni. ¶Colonus bonafide possessus fugiens ad alium, restituitur primo bonefidei possessori: & posteà causa originis agitatur.h.d.vel aliter. Ille ad quem peruenit possessio cum vitio, eam restituet pristino possessori, licet careat ti.h.d.& est not.hæc.l. Quia vbi quis cadit à possessione, & non habet titulum, quo mediãte præscribere possit, siue sit possessio rei mobilis, siue immobilis, potest ipsas petere condictiõe ex hac.l.dum tamen ad nouum possessorem peruenerit cum vitio, & non aliter. Aliud autem remedium cadẽti à tali possessione non competit. Non enim potest agere rei vendicatione, vel publiciana: cum nõ esset dominus, vel quasi, nisi haberet aliquod ius in re, vbi autem possessio peruenisset ad alium absq; vitio: tũc nullum videtur dare remedium cadẽ-
1 ti à possessione, secũdũ An.de Baru. ¶†Sed tu dic, quòd fortè duplex est remedium. Primum, vt agatur triticaria pro illa possessione: vt.l.j.ff.de triticaria. Secundũ ꝙ agatur condictione ex.l.si me & Titium.ff.si cer.pet. Debes em̃ narrare, ꝙ possessio mea ad te peruenit: & ꝙ nõ est ęquũ, ꝙ ex possessione mea, efficiaris locupletior: & ideo peto, vt cõdẽneris ad restitutionem dictæ possessionis. Sed hoc remediũ non competijsset, nisi ei, qui cecidisset à possessione, quam bonafide tenebat. Si enim fuisset malefidei possessor, hoc remedium sibi non competeret: quia hæc æquitas in eũ non competeret: qa in pari cã &c. Nota, ꝙ etiam officio iud. poterit agi, quod qs potest implorari, qñ cecidit à possessione, secũdũ Hosti.& Io. and.in.c.accedẽs.el.j.vt lit.non contesta. & Lapus alleg.lij.
2 Alex. ¶†Vltimò patet per hanc literam, ꝙ quãdo agitur possessorio recuperandæ. siue detentator possideat cũ violentia, siue non: semper debet fieri primò restitutio possessionis, ꝙ̃ agatur causa proprietatis. Primum & secũdũ probãt hic, & in l.si quis emptionis.§.super illis.de p̃scrip.xxx.an.&.l.si quis in tantum.C.vñ vi.& ita tenet In.in.c. sæpe.de restit.spo.& ibi vide. In alijs autem possessorijs sec⁹ est, si exceptionẽ obijciens paratus est incontinenti de iure suo probare: vt not. in l.incerti.s̃.de interdictis.&.ff.de carbo.edic.l.iij.§.duæ.&.ff. vt in possessi.leg.l.si is à quo.&.s̃.de edic.diui adri.tol.l.ij.& quod no.s̃.loca.l.si quis conductionis. Patet in possessorio peti.restitu.possessionis in petitorio petit̃ non possessio, sed res ipsa. Adde.l.si duo.in fine.ff.vti posside.& Specu.in.tit. de resti.spol.§.j.ver.& no.& Ioan.and.in Specu.de act.& peti.§.sequitur.ver sed quam vocas.& in.c.cum ad sedẽ.de rest. spo. Archi.in.c.redintegranda.iij.q.j.& Federicus in consil. clxxxiij: aliâs cclxxxiij.ĩcip.cõsiliũ latũ.& Bal.ĩ.l.pe.si à non cõpetẽti iud. Et ibi iuxta fi.ibi.ĩ.c.redintegrãda. Adde ꝙ idẽ voluit do.Ant.in.d.c.cum ad sedẽ.ibi, quoddam est remediũ magis latum.& ibidem do.Abb.& idem consuluit do.Aret. cõsi.suo incipiẽte, cũ quæritur in.c.redintegrãda.& licet Io. cald.tenuerit contrarium.& malè, in.d.c.cũ ad sedem.& ad Bar.hic adde Ang.in consi.cliiij. Incipiente, in dei noĩe, in p̃dicta.q.vertẽte inter cõe.& no.per doc.in.l.rẽ, quę nobis.ff.de acquir.poss.an remediũ dicti capituli det̃ cõtra titulo possidentẽ. do.An.& Abb.in.c.sæpe.de resti.spo.tenent.ꝙ sic.& idẽ Moderni in.d.l.rẽ, quæ nobis. Idem Abb.in.c.si diligenti. de præscrip.vbi ẽt dixit, ꝙ hoc remediũ competeret etiã malęfidei possessori, q à possessiõe cecidisset: & non mirũ, qa sic agenti non obstat exceptio dñi.apposita à reo conuento. & ita dixit, & voluit Inn.& Ioan.And.in.c.post electionem.de concess.p̃ben.d.An.in.d.c.sæpe.in vlti.col.& ibi Inn. Et adde, ꝙ hoc remedio etiam posset vti coram iudice loci, in quo esset res, vel possessio. Quod ꝓbatur: quia licet cõdictio ex canone dicti capituli, sit actio personalis: quia omnis condictio ex lege, est actio personalis, in.§.appellam⁹.insti.de act.& Bart.in.l.j.de condi.ex.l.in fin.in.v.colũ.de edicto diui.C.& conuentus solũ ratione rei immobilis, sortitur quis forũ, vbi quis cõuenitur actione reali, vel mista, non personali, secũdũ Bar.in.l.illã.in prin.ff.de cẽsi.&.l.ordine.§.solam.ad munici. vt.in.l.fi.vbi in rem acti.p Bal.in.l.iubem⁹ nullã.C.de sac.san. eccl.&.in.l.fin.C.de p̃scrip.lon.tẽp.fallit tñ hoc in canone redintegrãda.ĩ quo agit̃ possessorio: in quo nõ habet locũ dictũ Bar.in.d.l.illã.cũ se.tex.est.& ibi Bar.& Bal.C.vbi de hære

a¶.C. redintegranda quando locum habeat, & cui competat, vide Ang. in cõsi.ciiij. incip. in dei nomine, in q.vertẽte.do. Alexan.de Imo.in cõsil.lj.j.parte.

3 agi oportet. Alex. ¶†Vnũ tñ scias, ꝙ licet celeriter debeat fieri restitutio possessiõis in possessorio: vt hic, & in.l.momẽtaneæ.s̃.vñ vi.tñ in illo possessorio recuperãdę debet offerri
4 libellus: vt ibi gl.no.qđ ẽt hic tenet do.And.de Baru.†Et istã.
a l.not.alleg.Ioã.and.p quã probat, ꝙ id, qđ dicit̃ in.c.redingrãda.ª iij.qõ.j.qđ lo q̃t in rebus ecclesię, habeat locũ in reb⁹ priuatorũ, & laicorũ de iure ciuili. ꝓbat & allegat hanc.l.de quo p eũ in nouella: & ibi p In.in.c.cũ ad sedẽ.extrà de resti.spol. qđ singulariter no.& vide verba notabilia q̃ ponũtur in.l.rẽ, quæ nobis.de acqui.pos.quã no.qa de factó quotidie venit.

Additio. ¶Scias, ꝙ cõdictio.d.c.redintegrãda.locũ habet ẽt in iuribus incorporalib.ij.q.ij.nullus.& Ant.de but.in.c.cum ecclesia.de causa poss.& proprie. & p Pet.de ancha.in.c.ex parte.de restit.spoli.& de hoc vide per gl.& Bal.in.l.ij.s̃.de fur.p Bar.& Ange.in.l.manifestissimi.in.§.sin autem.eo.tit. Itẽ cõpetit etiã detentatori secundũ Spe.in ti.de peti.& pos.§.j.versi.sed nunquid.in.vj.colum. Itẽ licet glo.d.c.cũ ad sedẽ.de resti.spo.dixerit illud remediũ cõpetere ꝓ reb⁹ ecclesiasticis: vel cle.quã partẽ licet tenuerit Io.cald.ĩ.d.c.cũ ad sedẽ.secũdũ quod no.ibi Ant.de but.& eãdem opi.sequit̃ in.c.quęrelam.de elect.tñ ꝙ etiam in alijs rebus habeat locum, diffusè tenet Lud.in.d.l.rem, quæ nobis.q̃ est no.& vide Lap.in suis allegatio.alle.ij. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Statutum, quòd coloni teneãtur soluere gabellam pro dominis non subiectis, est iniquum.*

¶LEX. XV.

COlonos. ¶Coloni glebæ adscripti, causa dominorum non inquietãtur.h.d. Ideo autem dixit pro terrulis dominorũ, quia si sua sponte possiderẽt, eorũ tributa tenerentur
1 soluere: vt.s̃.eo.l.si penes. ¶†Et est vtile ad statuta disponẽtia, ꝙ gabellas teneant̃ soluere coloni pro dominis non subiectis. Iniqua enim sunt, vt patet in hac.l.& ex.l.si penes.&.j. vt nullus ex vic.l.vna.Bar.

Additio. ¶Facit hęc.l.ꝓ scholarib⁹ & clericis: vt occasione alicuius litis, non debeant à suis studijs vel ecclesijs auocari. Ad idẽ.l.omnes.s̃.de epis.& cle.An.

SVMMARIVM.

1 *Soboles sequitur conditionem matris.*

¶LEX. XVI.

MVlier. ¶Mulier originaria copulãs se cũ alio in cõsortiũ, cũ sua sobole reuocat̃.h.d. †¶Et sic not.hic, ꝙ soboles sequitur cõditionem
2 matris.& est hic regulare: sed filij colonorũ, & ĩquilinorum sequũtur cõditionem patris: vt.j.e.l.ne diutius.& dixi.s̃.eo.l.diffinimus.Bar.

¶LEX. XVII.

PEr colonum. ¶Colonus domino inuito cõtrahẽdo, circa dominiũ nõ parat præiudiciũ.h.d. Ideo aũt dixi circa dominiũ: quia plenè pręiudicaret circa possessionẽ vt plenè patet in.l.j.s̃.de acqui.pos.Bart.

SVMMARIVM.

1 *Seruus, an potest esse baiulus?*

¶LEX. XVIII.

COlonos. ¶Coloni adscriptitij ad nullũ honorẽ etiã humilioris militiæ vocãtur. Nec etiã magisterij potestatis apparitores cõ-
1 stituuntur.h.d. ¶In tex.ibi.apparitores.†no.arg. ꝙ seruus nõ põt esse baiulus, licet hæc militia sit infima.& loquitur secundum Dialecticos.Bart.

SVMMARIVM.

1 *Longum tempus in hac materia est decem annorum.*
2 *Colonum esse, uel inquilinum, probatur, quando per decem annos respondit de pensione: ut inquilinus, uel reditu, ut colonus.*
3 *Vasallus quis non probatur, probando quod per spatium decem annorum præstitit seruitia, tanq̃ domino.*
4 *Colonus, quando possit refricare quæstionem dominij?*
5 *Sequestrum, si quis uult impedire, aut reuocari facere, debet idoneè satisdare. & nu.8.*
6 *Sequestrum, an reuocetur per iuratoriam cautionem? & nu.9.*
7 *Satisdatio, iteratò præstatur, si primus fideiussor datus, est effectus non soluendo.*
Satisdatio de restituendo rem sequestratam non durat, nisi triennio, & nu.10.&.18.
11 *Lex, properãdũ. quòd non habeat locũ in causis, ubi lis non contestatur.*
Instantia, quòd non currat in executionibus instrumentorum, & sententiarum, & ibi, an hoc sit uerum. & nu.13.
12 *Instantia q currat emergentibus ante litem contestatam.*

Res

14 *Res tempore peritura, cum de ea sit quæstio, officio iudicis uendi potest & pretium sequestrari. & nu. 20.*
15 *Colonus, quando duo asserunt se dominos fundi, quem colit, potest in se fructus retinere satisdando de restituendis ei, qui pro se sententiam reportabit.*
16 *Fructus lite pendente, sequestrantur.*
Sequestratio est permissa, etiam quando timetur de barataria fructuum.
17 *Satisdatio si præstatur de restituendo fructus, non peruenitur ad sequestrationem.*
19 *Sequestratio de fructibus, quãdo fit debet fieri apud ædem sacram, & qualiter.*
21 *Sequestrum de re alicuius, quod non fiat, nisi de debito constet per publicum instrumentum.*

¶ LEX. XIX.

E Litibus. ¶ Si de dominio terræ inter dominum & colonũ est disceptatio, & locatio negetur: infra scripta forma seruatur: quia satisdare tenetur colonus conuentus de restituẽdo fructus redituum prestandorũ sine procrastinatione, si dominus obtinuerit in causa: quę satisdatio durabit triẽnio: & post ea reuocatur. Si verò colonus hoc facere noluerit, vel nõ potuerit: tunc reditus in auro cõsistentes deponuntur, vt hac. l. notatur. Si verò cõsistunt in speciebus, iudicis venduntur arbitrio, & pretiũ inde perceptum, posteàmodò prędicto sequestratur: publicas autem functiones soluet dominus, vel colonus secundũ consuetudinẽ antiquitus obseruatam. hoc dicit. ¶ Diuitur in duas partes principales. Primò enim ponit, quãdo est quæstio circa dominiũ inter colonũ & dominũ quid fieri debeat de fructibus & reditibus dictæ terrę: & quo ordine procedatur vsq; ad ver. hæc de reditibus. Ibi est secunda pars principalis, in qua ponitur quis debet soluere publicas functiones pro terra locata: an domin⁹, vel colonus: cũ inter dominum terræ & colonũ, de terræ dominio questio agitatur. Et hæc est vna lect. secundũ quã posui summariũ. & est vera, & approbatur in gl. in ver. restituantur. ¶ Secũdo modo legitur secundum Placẽtinũ: quia hic nõ erat questio inter dominũ & colonũ de proprietate terræ: sed cõtendebãt de terra. Et quęrebatur qd colonus debeat facere de fructibus. sed hęc lectur. non placet: quia est cõtra hãc. l. quę dicit, in principio, ꝙ coloni cõtra terræ dominos declamãt.
1 ¶ † In tex. ibi, prolixoq; tempore longum & prolixum tẽpus. In hac materia est tempus decem annorum, vt patet hic in gl. in ver. colonorum.

Additio. ¶ Et adde, quę dicit Bal. & Ang. in. l. malè agitur de pscri. xxx. ann. & vide in proxi. col. & hic adde Bal. in. l. j. in. vj. col. C. de fideiu. Quid in emphyteota? vide hic plenè & melius per Andreã de Barulo. Alexã.
2 ¶ † Ex hac litera probatur apertè, ꝙ si p decẽ annos respondisti mihi de pensione tanq; inquilinus, vel tanq; colonus de reditu, ꝙ ex hac præstatione diutina probatur esse colonum, vel inquilinũ meũ, sed præstatio modici tẽporis hoc nõ probaret: argumento sumpto à contrario sensu huius. l. Nec obst. ff. de vsur. l. cum de in rẽ verso. vbi diutina præstatio nõ sufficit, sed requiritur præstatio longissimi tẽporis, nõ enim homines trahuntur ita de facili, sicut res. ¶ Nec ob. si dicitur, ꝙ hæc solutio videtur contra casum huius legis: qa hic tractatur de omni genere colonorũ: & tamẽ cõstat, ꝙ esse censitũ, vel adscriptitium est mala fortuna: vt. j. l. proxi. quia hic nõ queritur de statu personæ vtrũ sit colonus, vel nõ: tunc enim diutina præstatio non sufficeret: vt. l. cõtraria. sed quæritur tantummodo de statu rei. s. vtrum possit questio dominij denegari, vel refricari antiqua reditũ præstatio. Et est vera sol. licet de hoc cõtrario gl. discrepet multũ in. l. cõtraria. & etiã hic aliquãtulũ in verbo colonorũ. & pro hoc est casus. j. e. l. cũ satis. §. j. Quandoq; autẽ ad aliquem obligandũ, non dico ad mutandum statũ, sufficit
3 minor prestatio, vt est in alimẽtis: vt in. l. j. š. de fideic. ¶ † Ex prædictis apparet, ꝙ si ego tanq; vasallus præstiti seruitiũ tibi spatio decẽ annorũ, ꝙ hæc præstatio nõ est sufficiẽs ad probandum ius vasallagij. Nã hic agitur de mutatione status personæ, qui nõ mutatur ex diuturna præstatione, secundũ Martinum de fano, & Andreã de Baru. Adde Bar. in. l. qui vniuersas. §. quod p colonũ. ff. de acqui. pos. intellige cõtra dominũ, non contra tertiã personã. & in materia. l. cũ de in rẽ verso. ff. de vsuris. & Bar. in. l. j. & in. l. si cõductor. ff. de acq. pos. & per Cy. & alios in. l. si certis annis. C. de pac. Cy. & Bal. in. l. ij. C.
4 de iure emphy. Alex. ¶ † In tex. ibi, idoneũ fideiussorẽ. ¶ Ex hac litera apparet, ꝙ quãdo inter dominũ & colonũ est quæstio de terræ dominio: ꝙ colonus domino nõ tenetur rẽdere de fructibus: sed sufficit, ꝙ ipse satisdet idoneè de restituẽdo oẽs reditus, in quantũ dñs sentẽtiã pro se reportauerit. Sed cõtra istud opponitur de. l. si quis conductionis. š. loca. vbi colonus refert dño qõnem dñij. Timore huius variauerunt glossatores, & etiam doctores. Quidã eñ dixerũt, ꝙ hic cõductio nõ erat finita. ibi sic. Sed hoc reprobatur per doctores: quia si nõ est licitũ referre qõnem dñij cõductione finita: ergo nec ea durante. Alij dicũt, aut cõstat de locatione: & tunc nõ refertur qõ dominij, vt ibi. aut nõ constat: & tunc sic, vt hic. & hæc est vera, & probatur pro parte per hanc. l. dum dicit, ꝙ si per diutinam præstationem apparet istum esse colonum, ꝙ cessat ordo. vnde in hac. l. negabatur dominium, & negabatur locatio, & conductio. Alij dicunt, ꝙ coloni simplices non possunt refricare quæstionem dominij: vt. l. contraria. cum si. censiti autem & alij sic, vt hic. Sed hæc solutio est contra literã hui⁹. l. quæ dicit in colonis cuiuscũq; conditionis hanc. l. seruari debere, & hoc videtur innuere glo. iij. in prin. licet glo. in. l. contraria approbet hanc. l. Alij dicũt, ꝙ hæc lex corrigit illam. similiter hæc est mala: qa vitanda est legũ correctio: vt. l. præcipimus. in fin. de app. in authẽ. quas actiones. š. de epi. & cle. tene ergo secũdũ. ¶ Sed Iaco. de areña sequendo quandam alterã opinionẽ positã in. l. cõtraria dicit, ꝙ aut est qõ de dominio: & hoc modo refricari non põt: vt. l. contraria. Aut est q̃stio de præstatione redituũ solũ: & tunc legitimè potest hoc colonus obijcere: vt hac. l. Et est ratio: quia tunc colonus obijcit de nullitate cõtract⁹. Sed ista solutio videtur cõtra hãc. l. quæ dicit, ꝙ super terræ dominio cõtra dominos clamabant. Propterea si colonus dicit de nullitate cõtractus, ex eo quia est dominus: & ideò dicit se non debere cogi ad redituum præstationem. de necessitate sequitur refricatio quæstionis dominij. tene quam dixi.

Additio. ¶ Adde Imol. in. l. Impatores. ff. de ap. & cũ Bar. hic transit simpliciter Ludo. in. l. fideiussor. §. fi. ff. q satisd. cog. & vide Bal. in. l. fi. C. q. ad liber. p cla. nõ licet. Alex. ¶ Bar. in. l. emptorẽ. ff. locati. videtur tenere contrarium in illa. q. quãdo prælatus locauit vni rem ecclesiæ, & posteà mouetur sibi quæstio de ecclesia. Alexã.
5 ¶ † Itẽ ex litera patet, ꝙ ille, qui vult impedire sequestrum, aut etiã
a facere reuocari, debet idoneè satisdare[a] de restituendo rẽ absq; aliqua procrastinatione. Vnde non sufficit simplex satisdatio, nisi hæc verba ponantur.

6 Additio. ¶ † Quia si propter iuratoriã cautionem reuocaretur, frustrà foret. & vide dictum elegans Ioã. and. in addi. Spe. eo. ti. de seque. pos. & fru. in ru. vbi dicit, quòd vbi sequestratio non fieret propter suspicionem: licet ordinarie à iure permissa sit, non reuocabitur per præstationẽ fideiussoris: alle. c. eũ qui. de eo, qui mit. in pos. lib. vj. tu alle. §. nouissimè. institu. de suspe. tu. ibi satisdatũ. Et de materia sequestrationis vide apostillã in. l. mandatis. de requi. re. & vide Abb. in. c. dilectus. de sequestra. pos. & fru. idem tenẽtem. Alex. Vide Bal. in. l. fin. C. quibus ad libertatem procla. li. & in. l. si fideiussor. §. fi. qui satisd. cog. iam tamen videtur, si dixit secũdũ formã iur. vt cõiter fit ibi, non durat nisi triennio. vide Imo. in. l. Imperatores. §. fin. ff. de appel. & Bal. in. l. j. in vlt. col. de prohib. sequest. ibi nõ habet locũ l. properandũ. Adde tamẽ, ꝙ terminus præfixus incipit currere in prio actu, in quo quæritur de meritis: quia tũc habetur lis pro cõtestata. l. nihil. & l. nulla. & ibi glo. & Bar. C. de procu. & Bal. in. l. mutari. de procur. ff. gl. in cle. sæpe. de ver. sig. & in cle. prima de elec. Ang. de exhib. reis. in authen. in prin. in. ij. col. Ad de ꝙ idẽ voluit Bal. in. l. ij. de execut. rei in. & Areti. in. l. intra dies. ff. de re iud. & in repetitione. l. tale pactũ. §. q pruocauit. vbi aliud tenet, & Romanus in ru. de arbi. in. xv. col. Alexan.
7 ¶ In tex. remouetur. ¶ † No. ar. q. fideiussore electo non soluẽdo, debet iteratò satisdatio præstari. facit. ff. q satisd. cog. l. si ab arbitro. de peti. hære. l. si quo tempore. Per hoc enim patet, ꝙ satisdatio de sequestrando, vel de restituendo rem sequestratam non duret, nisi triennio.

8 Additio ¶ † No. ꝙ sequestratio non reuocatur, nisi pstetur cautio de restituendo rem cum fide-
b iussore.[b] ¶ Idem dicit Anto. † de but. in. c. j. de sequestra. pos.
9 & fruct. alleg. l. senatusc. de offi. præsi. & subdit, ꝙ etiam si est paup. nõ reuocabitur propter lucratiuam cautionem: alle. Spe. in ti. de fideius. §. j. ver. illud autẽ. & de hoc est casus in. l. fideiussor. §. j. qui satis. cog. & ibi Ange. idẽ sequitur Ange. in. l. j.
10 š. de phi. sequest. pos. Alex. ¶ † Et aduerte: qa glo. hic in ver. accipiatur. dicit, ꝙ incipit currere ad trienniũ à tpe litis contestatæ quia tanto tpe instantia durat. quod no. quia per hoc patet, ꝙ tempus instantiæ præfixum per. l. properandũ. inci-
11 pit currere à die litis cõte. de quo solet ibi notari. ¶ Vnde † in casib⁹, in quibus nõ cõtestatur lis, nõ vr̃ illa lex locũ habere. Et ob hęc dixi. multoties allegãdo in qõnibus de facto, ꝙ cũ executiones instrumẽtorũ, vel sñiarum fiant absq; contestatione litis, ꝙ non currit instantia, cũ non fiat contestatio.

a ¶ Debet idoneè satisdare. Ex hoc dicit regula, quòd cautio idonea facit cessare sequestrum, vbi etiam aliâs deberet fieri. ita no. in apost. ad Gul. de cu. post eũ in autẽ. generali ter. nume. 5. š. de epis. & cleri.

b ¶ Cũ fideiussore. Adde Abb. in. c. ij. de sequestr. pos. & do. Alexan. de Imo. in. l. si fideiussor. §. fi. ff. qui satisd. cog. & quo ad materiã hanc habetur plenè p Fel. in. c. examinata. i. j. col. in ver. i glo. ij. cum se. de iud.

Additio. ¶Sed perpetuò durat.& hoc videtur sen-
tire Gul.in.d.l.properandũ.in prin.Et ad
hoc allegabat do.Ant.istam gl.me audiente.Sed cõtrariũ sen
tit dominus Bart.in.l.ab exec.in fi.ff.de app.facit quod ipse
not.in summaria cogni.super verbo.figura.posteà dictus
dominus meus mutauit sententiam,& intelligẽdo,vt habeo
super libro in.d.l.properandum.in princ.nec ego video,ꝙ
ista glos.inducta prout.s̃.inducit do.Bar.prohibeat istud ad
quod eam allegat hic.Sed iudicio meo gl.dicit,ꝙ speciale est
cum hoc probet illud,ad quod allegat: quasi velit dicere,ꝙ
instantia triennij non currat hic.cum sit causa talis,in qua lis
non contestatur.sed quia summaria.Itẽ nec Gul.dicit,vt sen-
tit.in.d.l.properandum.Alexã.¶Vnde tenemus,quod no.
Bar.in.d.l.ab executio.in fi.Nec ob.glos.intellecta,vt intelli-
go:quia hic non erat quęstio principalis de sequestra fienda,
vel non:vt.s̃.patet.ad quod not.Gul.in.l.properandum. Sic
ergo est verum,quod ipse Bar.no.in.d.l.ab exec.in fi.hoc ta-
men fallit in causa appellationis,vbi instantia incipit currere
à principio citationis in ius factæ, producẽdo libellũ appel
lationis:& hoc in odium & cõtumaciam appellati.nec iudi-
cium eius valet.vt ex.d.§.fi.colligitur.Ange.

Additio. ¶Adde Bal.in l.consentaneũ.C.quomo-
do & quando iudex.Idẽ tenet Bal.in.l.ta-
le pactum.in.§.qui prouocauit.ff.de pactis.in repe.in.x.q.in
fine.Pe.de Anch.in.c.j.de iur.calũ.qui dicit ita fuisse consul-
tum per do.Bal.& dicit ita se de facto obtinuisse. Contrariũ
tenet Bal.in.l.j.C.de iur.calũ.cum cõcor.& per eundem in.l.
ij.C.de execu.rei iudi.post Ang.& in.l.& post.§.fi.de iudi.&
no.Mod.in.l.ab exec.in prin.in.iij.char.ff.de appel.sed Bar.
in.l.properandum.in.§.si quidẽ.in prin.C.de iudi.vbi aliter
loquitur.& idem videtur velle Gul.de suza.in.d.l.properan
12 dum.in prin.§.& si quidẽ.sequitur Bart.ibi.†In his verò,quæ
emergunt ante lit.contest.nunꝙ̃ currit instantia, secundum
13 Bal.no.in.l.& post edictũ.§.j.ff.de iud.†Fortè tutior est opi.
ꝙ currat instantia à tẽpore,quo cœptũ est tractari de meritis
causæ executionis per no.per Bart.in.d.§.& siquidẽ.cũ quo
concordat Cy.& Bal.& Saly.in prin.illius.l.Et pro hoc fa-
cit,ꝙ dispositio illius.l.est inducta ob publicam vtilitatẽ: vt
no.glo.in prin.huius leg.ergo debet extendi ad casus similes,
per no.per gl.& Bar.in.l.si cõstante.& ibi Bar.in.ix.q.primę
partis.ff.solu.ma.Et maior est ratio in causa executiocis,quæ
est summaria.l.à diuo Pio.§.si super.ff.de re iud.cũ in summa
rijs limitata sit instantia,sicut in ordinarijs:& potius in eis est
maior instantia.l.de submersis.s̃.de naufra.Bal.in.l.j.§.j.ad fi.
ff.si quis ius di.non obtẽ.tenet idẽ,quod tenet in.l.ij.de exec.
14 rei iudi.Alex.¶In tex.ibi,fructus vendant̃.†No.ꝙ quando
res sequestrata est tempore peritura,ꝙ iudicis officio potest
a vendi,& pretiũ sequestrari.[a] Posset etiã id solus sequester:vt
l.si oleum.ff.de dolo.cuius sequestri officiũ est voluntariũ,&
nõ necessarium:vt.l.fi.s̃.de bo.autho.iudi.pos.¶In text.ibi,
nec de reditibus.Not.diligẽter hunc versiculũ, quãdo res est
in litigio inter dominum & colonum ad quẽ spectet solutio
publicarum functionũ.Et vtrũ solutio facta per vnum altero
sciente,& patiente sibi pręiudicet?¶Ex hac litera sumit arg.
glo.super verbo moris erat.An rustici teneant̃ præstare deci
b mas clericis,vel ecclesijs?[b] & dicit, ꝙ ita seruat consuetudo.
15 Vltimò secundũ lecturã†Placentini positã hic in glos.super
verbo restituant̃.est hic casus (si vera esset,quæ est vera quã-
tum in se) ꝙ si duo asserunt se dominos vnius fundi,ꝙ colo-
nus põt dicere neutri vestrũ,volo restituere fructus satisdan-
do de restituendo ei,qui pro se sentẽtiã reportauit.quod no.
quia est limitatio legis vltimæ.C.de peti.hæredi.Bart.

16 Additio. ¶In text.ibi.fideiussor.†Est enim hic ca-
sus,ꝙ lite pendente fructus sequestrantur,
scilicet cũ dominus agit cõtra colonũ suũ.Regulariter autem
talis sequestratio est prohibita.l.j.s̃.de prohi.sequestra.pec.
nisi timeretur de barataria fructuũ.vt.l.Imperatores.in fin.ff.
17 de ap.¶†Itẽ not.optimũ argumentũ,ꝙ licet ex forma legis,
vel statuti fructus debeant sequestrari:si tamẽ ille contra quẽ
agitur vult dare fideiussorẽ de restituẽdo omnes fructus,nul-
18 lo modo peruenit̃ ad sequestrationẽ.¶†In tex.ibi,per trien
nium.Hic tex.est optimũ arg.ꝙ fideiussor,qui promittit re-
stituere omnes fructus,qui perciperent̃ ad hoc,vt sequestra-
tio euitaret̃,ꝙ nõ intelligit̃ obligari,nisi pro fructibus trien-
nij tantũ.est ratio,quia cõuentus nõ tenetur pro maiori tẽpo
re fideiussorem dare,ꝙ̃ triennij:vt hic.ergo simpliciter dãdo
19 ad tẽpus triennij videt̃ dedisse.quod no.sed nõ firma. ¶†In
tex.ibi,æde sacra.Not.cũ sequestratio fit de aliquibus fructi-
bus alicuius rei,debet fieri apud ędem sacram illius ciuitatis,
sub qua possessio sita est.vnde si possessio est sita in parochia

a ¶Et pretiũ seque strari.Adde istum in.l.fi.per illũ tex. ibi.ff.de requi.re. & ibi posui in apo stil.ad istũ in ver. potest vendi.

b ¶Vel ecclesijs.ad cuius articuli de-cisionem vide tu plenè do.Sozi.in consi.cclxvij.inci. eleganter & subti liter.in princ.cum ver.seq.vsꝗ ad fi. in.ij.part. charta. clxxx.

c ¶Per publicũ in-strumentũ. Adde An.Cor.omnino sin.suis in versi.se-quester.inci.quis nõ potest petere. dixi post Ia.rebu. in addi.ad ipsum in.l.prece.in fi.in eo.ver.s̃.eo.& de hoc per do.meum Decium cõsi.lxxj. inci.diuino &c.& pro tenui ingenio li mei &c.colũ.ij. ver.sexto etiam fa cit:ibi, imo quòd fortius est.volu.j.

sancti Petri,in ecclesia illius parochię debebit fieri sequestra
tio.& si illa ecclesia ad illud sequestrum non sit sufficiens,vel
idonea:fiet sequestrum ad ecclesiam cathedralem.tex.est hic.
20 ¶†In text.ibi, fructus vendãtur.ibi, solus sequestrans non
posset.licet fructus corrumpantur,nisi iudice permittente ei
21 de partiũ volũtate.sic intelligit̃.l.si oleum.ff.de dolo.¶†No.
etiam ex principio huius.l.ꝙ nunꝙ̃ fit sequestratio de re ali-
c cuius,nisi de debito constet per publicum instrumẽtũ, [c] vt.j.
de ero.mili.anno.l.per hãc.& ibi dixi.Ang.Adde,ꝙ Bal.te-
net contra Bar.in.l.j.de iur.cal.vbi dicit,ꝙ si statutũ requirit
instãtiam causæ terminari intra duos menses:ꝙ habet locum
vbi petitur executio instrumenti confessionati:sed aliqui cõ-
tra,secundũ eum.¶In tex.ibi,fructus vendantur.vide Ang.
& doc.in.l.si fideiussor.§.fi.ff.qui satis.cog.& adde Bart.in.l.
si magistratus.ff.de priuilegijs creditor. & in.l.interesse.de
acqui.pos.Bal.in.c.olim.de rescri.bene facit.l.diuus.de petit.
hære.In.e.l.in fine.An hoc sit verũ,vide Imo.in.l.Imperato
res.de appel.§.fi.& quod no.Bal.in.d.l.j.C.de prohib.seque.
& vide Abba.in.c.dilectus.in fin.de seque.pos.& fru.vbi re-
probat dictum Bar.eo modo reprobat Imo.in.d.l.imperato
res.§.fi.Vide quę no.in.l.per hãc.de eroga.mili.anno.lib.xij.
& vide Bar.in.l.fin.in fi.C.de edic.diui.vbi dicit,ꝙ immissio
debet probari per publicum instrumentum, nec sufficit per
testes.Alexan.

¶LEX. XX.

Nediutius. ¶Hodie natus ex adscriptitio & serua, vel adscriptitia & seruo,sequitur ventris conditionem.Itẽ inter seruos & adscriptitios modica est differẽtia cũ seruus cũ peculio:adscriptitius cum terra alienari possunt per dominũ hoc dicit.Præmitto ad euidẽtiam,ꝙ olim senatusconsultum Claudianum volebat,vt natus ex adscriptitio,vel adscriptitia semper sequeretur conditionẽ adscriptitiam.& sic quãdoꝗ paternam:quandoꝗ maternã:vt.s̃.de senatusconsulto Claudiano.Vnde videns Imperator ꝙ semper quis traheretur ad priorem fortunam,statuit ꝙ illud senatusconsultum esset sublatum ex toto.& ꝙ ille,qui nasceret̃ ex adscriptitio, & muliere libera,esset liber,vt notatur in lib.aut̃.ibi,hoc etiã declaratum fuit in lib.aut̃.constitutio quæ ex adscriptitio & libera natos.in prin.col.v.Verũ,quia multi dubitãt, quãdo quis nascebatur ex vno adscriptitio vel adscriptitia: & ex altero seruo vel serua:vtrũ sequeretur conditionẽ ventris:cũ illa lex antiqua posita ad remotionẽ dicti senatus, non loqueret̃ nisi tantum de adscriptitio,& muliere libera:ideò Imperator pò suit legem,& disposuit,ꝙ sicut ille,qui nasceretur ex muliere libera,& adscriptitio,sequitur conditionẽ ventris.ita ille,qui nascitur ex adscriptitia,& seruo,vel ex serua & adscriptitio, semper sequitur cõditionẽ ventris.¶Et ex hoc infertur alia regula generalis,ꝙ partus sequitur regulariter conditionem ventris,siue conditio ventris sit deterior partui, siue vtilior. Hæc autẽ regula fauore publicæ vtilitatis fallit in partu murilegulorũ:quia semper murileguli sequuntur conditionẽ liberi:siue sit pater,siue mater:vt.l.fi.s̃.de murilegulis. ¶Item fallit in partu eius,qui natus est in prædio tamiatico: quod prædium quale sit,notatur.j̃.de pr̨ędijs tami.in rub.& in.l.j. ¶Item fallit in filijs inquilinorum & colonorũ natis ex libera muliere.vt.s̃.e.l.diffinimus.¶Item fallit in filijs libertorũ curiæ.xij.q.ij.de libertis.& hoc de iure ciuili. ¶Itẽ fallit secundum legem lombardorũ.vt no.in gl.Quo ad honores verò assequendos partus sequitur conditionem paternam:vt.l. cum legitimè.ff.de statu ho.¶Vltimò no.ex glo.pen.omnes differentias inter adscriptitios & seruos.Barto.

SVMMARIVM.

1 *Enunciatiua uerba in dispositione,uel contractibus,si sunt in duplici confeßione emanata,ualent in una, posteà in alia probant & obligant.*
2 *Terræ recommendatæ quæ tenentur ciuitati præstare subsidium in caluacatis,si stant per centum annos,q non præstiterint.per hoc non censentur præscripsisse libertatem,si non fuerint requisitæ.*
3 *Statutum,quod absentes à ciuitate Perusij,non gaudeant priuilegio ciuiu: non comprehendit absentes,quorum fratres,sorores,& cognati stent in ciuitate,qui supportent onera.*
Et non dicitur absens,nec uagabundus.ibi.nu.5.
4 *Iniuria facta uni de consortio,uidetur toti consortio facta.*
6 *Confeßio facta in iudicio:non in figura iudicij,non nocet : & quando noceat etiam extra iudicium geminata?*
7 *Geminatio actus,uel eius perseueratio,quod multum arguant actus ualiditatem.*

¶LEX. XXI.

Cum scimus

CVm scimus. ¶ Sola cõfesio, vel scri-
ptura in qua enunciati-
uè quis se alterius colonum esse asserit, non preiu
dicat, nec statum mutat, nisi sit aliis adminiculis
approbata, scilicet ex illa diutina præstatione, quam faciunt
filii adscriptitii: aut quia alia confesio emanauerit de eodé.
¶ Item si filius adscriptitij viuente patre per.xxx.annos cõ-
tinuos terram non coluit, nõ propterea liberatus est à condi-
tione adscriptitia: cum pater eius tempore vitæ suæ culturæ
satisfecerit hoc dicit. Ideo autem dixi enũciatiuè prolata, &
facta: quia si dispositiuè per solẽnem stipulationẽ quis vellet
se facere alterius adscriptitium, non requirerentur alia admi
nicula, secundum Martinum de fan. & And.de Barulo hic: li
licet glo.in.l.proxi.in.§.cum autem.videatur dicere, ꝙ licet
præcederet pactio, qua quis se obligauerit: tamen ista pactio
non præiudicat, nisi secuta sit postea triginta annorum præ-
scriptio. Sed ego intelligo illam gl.quãdo illa stipulatio non
fuit solennis, sed posteà cursu temporis ex diutina prestatio-
ne solenizatur, Vbi autem quis pacisceretur solenniter, puta
per stipulationẽ: non videtur dubiũ, quòd eo ipso sit effectus
seruus, & adscriptitius, vendendo se ad pretium participan-
1 dum. ¶ † In tex.ibi, sinautem est scriptura. Ex hoc ver.limita
ri possunt omnes leges dicentes, ꝙ verba enunciatiua non in
a ducunt dispositionẽ,[a] & etiam in contractibus prolata non
sunt obligatoria. ¶ Nã hoc est verum, nisi bina confesio ema
nauerit vna post aliam. Si enim circa conditionem adscripti-
tiam quæ est mala: vt.l.ne diutius.§.eo.præiudicium generat.
quanto magis generabit in his, quæ non sunt tãti preiudicij.
certè multomagis. Vide quæ dicta sunt in.l.ex hac scriptura.
in prima col.in margine post Bart.de donati.& idem Roma-
2 nus in litera.d.in no.ij. Alexand. ¶ † In text.ibi illud quoq;.
Ex hoc.§.sumitur optimum ar. ꝙ si terræ recommendatæ te-
nentur dare ciuitati perusij subsidium caualcatis, & exerciti-
bus, extra ciuitatem euntibus, & per centum annos steterũt,
ꝙ nõ prestiterũt ex eo, quia ciuitas Perusina nó requisiuit, cũ
de suis gentibus esset copiosa nimis, vt non propter hoc di-
ctæ terræ præscripserint libertatem dicti seruitij: nulla enim
causa desidiæ potest cõmuni Perusij imputari, ex quo neces-
sitatem dicti subsidij nõ habuit. de quo dixi in.l.in filiis.§.de
decur. vbi videtur casus. Adde Ang.in.l.malè agitur.de pre-
scrip.xxx.annorum.circa fi. Itẽ vbi patres & fratres abessent
à ciuitate vel loco, nõ est qui habeat de sua progenie in loco,
vel ciuitate: vt in patre, qui habet filium. vide gl.in.l.fi.in ver
bo, & eadem persona.C.de impub.& aliis substitu. Alexan.
3 ¶ † In tex.ibi.patres, vel fratres.no.arg.quòd si statutũ dicit,
ꝙ absentes à ciuitate Perusij non gaudeãt priuilegio ciuium:
cum onera non supportent. ꝙ si aliquis abest à ciuitate, & in
eadem permanent patres, vel fratres, sorores, vel cognati, qui
supportent onera ciuium, ꝙ non obstante tali absentia, priui
legio gaudebit absens. Videtur enim supportare onera cum
illi supportent: qui sunt de sua progenie. Et ideo si statutum
dicit, ꝙ non allibrati non audiantur in ciuilibus, nec in crimi
nalibus, cum non supportent onera ciuitatis: ꝙ libra patris,
vel aliorum consortum de domo proderit non allibrato.
Sufficit enim hos consortes onera sustinere per hanc legem.
Adde bonam gl.in.l.ij.C.de his qui ætat.bel.profes.se excus.
lib.x.de quo per Ange.in.l.pretor.in princi.ff.de edendo.&
Barto.in.l.j.§.si hæredis.ff.ad.l.fal.l.j.§.domini.ff.ad Sy.Bal.
in.l.si preallegata.vbi dixit per glo.in.l.ij.qui eta.se excusant
quòd si statuto cauet ꝙ nullus possit habere officiũ, nisi ha-
beat centum in bonis. quòd filius poterit habere officium, si
pater habet æstimum vsq; ad illam quantitatem: licet sint plu
res fratres: qui si diuiderẽtur, non haberent illa centum. & ita
dicit in.l.prætor.§.sed si filius.ff.de edendo.& Ange.in.l.fin.
præallegata.& Bal.in.l.ij.ad fi.§.de liber.& eor.liber.& in.l.j.
§.illud.§.cõmunia de manumis.& in.c.fili⁹.de capi.qui curiã
vendi.& in.l.nõ plures.de sac.san.eccle.& in.l.sciendũ.ff.qui
satis.cog.& ibi Bar.in pe.q.Bald.in.l.diximus.§.si pater.ff.
de excu.tut.& in.l.ij.in fin.§.de legiti.hære.& in.j.& in pe.co
lum.ver.modò videndum est.§.de execut.rei iudi.& Bald.in
addit.Spec.in ti.de censibus ad finem.& in.l.illud.ff.quod
cuiusque vniuer. Item ibi, in versi.item de iniuria, quæ fit vni
adde Barto.in.l.lex cornelia.& ibi dixi.ff.de iniuriis. Et ibi:
ibi omnes.not.Barto.& ibi scripsi in.l.ij.in prin.ff.de accusa.
4 Alexan. ¶ † In tex.ibi, cum tamen pars. No. ꝙ corpus vnius
consortum appellatur pars cæterorum consortum. ¶ Item
iniuria, quæ fit vni eorum, toti consortio, facta videtur: vt.l.j.
b de senatuscon.Claudi.& omnes poterunt vindicare[b] tanquã
consortes eorũ ꝓsequẽtes eorũ iniuriam: vt.l.si fœmina.§.ad
Turpil.etiam si vindicans sit spurius.l.j.cum simil.ff.de lib.
5 cau. ¶ † In tex.in fin.l.per hanc literam videtur posse dici, ꝙ
non videantur absentes à ciuitate, illi q de ciuitate habent pa
trẽ.& alios cognatos. Vnde non appellabitur vagabundus:
cum ibi residere videatur, sed contrarium videt. Nam vide-
mus, ꝙ bonis absentis detur curator, & citantur primò agna
ti, si volunt eum defendere. textus est in leg.item ait prætor.
§.j.ff.ex quibus causis maior. & quod datur curator, pa-
tet in.l.ab hostibus.eodem titul. & non obstat hæc lex.
quia ideo hic non reputatur absens: quoniam sui cognati one
ra ad eum spectantia supportabunt. Sed contrarium videtur
ꝙ bonis absentis datur curator.glos.in.l.cognatos.C.de ca-
pti. Et idem in hæreditate iacente.in.l.j.de cura.bo.dã. & An
ge.in.l.iiij.§.quoties.ff.de damnó infect.per.l.si seruus com-
munis.ff.de stipula.seruorum. Alexan. ¶ In glo.extra ius. ibi
6 non in figura iudicij. ¶ † No. ꝙ cõfessio facta in iudicio, non
in figura iudicij. puta coram tabellione, nón nocet. Et per
hoc patet, quod malè dicant illi, qui dicunt quòd glossa, quæ
est in.l.iubemus.§.de liber.cau. quòd nõ reperiatur alibi, quã
ibi. quia hoc non est verum: q etiã hic inuenitur. & est etiam
alia gl.sing.in.l.interrogatam.C.de liberali causa. Hoc est ve-
rum in confessione, quæ non præiudicat extra iudicium.
vbi autem præiudicaret extra iudicium, eodem modo præiu
dicaret coram notario: vt in glos.seq. Item confesio facta nõ
in figura iudicij: licet non præiudicet, tamen si bis emanaue-
rit fortè ita præiudicaret sicut ea, quæ est facta in figura iudi-
c cij[c]. hoc videtur velle sequens glo. Adde, quod dixi in.l.triti-
cum.ff.de verbo.obli.vbi dixi, ꝙ duæ cõfessiones plus ope-
7 rantur, quam vna. † Actus em̃ geminat⁹, vel perseueratio mul
d tum arguunt ad vtilitatem eius, quod agitur.[d] & facit opti-
mè.l.si mulier.§.ad velleianum. Bart. Confessio bis emanata
extra iudicium præiudicat, ac si esset facta in iudicio. Regula
riter tamen contra.l.j.in fin.in glo.super versiculo.actibus.ff.
de inter.actio.& per gloss.in.l.quoniam.ff.de infamibus. &
in.l.cum de indebito.in.§.fi.de proba.& in.l.generaliter.C.
de non nu.pecu. Adde circa confessionem geminatam glo.in
l.capite quinto.ff.de adul.quæ dicit, ꝙ q̃uis dicatur, ꝙ aliâs
confessus non præcedentibus indi.& timore tormentorum,
non sibi præiudicet.l.j.§.diuus.l.maritus.& quod ibi per gl.
Barto.ff.de quæsti.tamen si ante confessionem factam sine in
diciis emanasset alia confessio, quæ teneret: per consequens
condemnaretur ex ea propter geminationem ipsius confes-
sionis. Adde tamen circa confessionem factam extra iudiciũ,
quòd licet regulariter non præiudicet confitenti, tamen si iu
ramentum interuenisset sibi præiudicaret. Barto.in.l.cum
quis decedens.§.Titia honestissima.de leg.iij. Et adde in eo,
quòd dicit hic Barto.de confessione bis emanata: quòd idem
voluit Bald.in rub.res inter alios acta.& iudicio meo est tex.
ibi gloss.& doc.in.l.similiter perfectæ ætatis.C.ad velleia. &
in.l.j.C.de plus peti. Et adde, quòd confessio geminata ope-
ratur vnum no.effectum, vel quòd exceptio non numeratæ
pecuniæ, quæ aliâs intra biennium opponi poterat, iuxta ea,
quæ habentur in.l.si extant.C.de non nume.pecu.non pote-
rit opponi si confesio fuerit geminata. ita dixit Ab.in.c.si
cautió.de fide instr.vbi allegat not.per gloss.hic. Tu allega.
tex.in.l.in contractibus.in.§.de illo.de non nu.pecu. Et adde
in confessione facta extra iudicium, quòd talis confessio nõ
prodest ad actionem, sed ad probationem.l.j.in fine.§.depo-
siti. Fallit nisi esset geminata: quia tunc cum æquipararetur
confessioni factæ in iudicio, vt hic. Et confessio facta in iudi-
cio prodest ad actionem, vt est gloss.in.l.sed & si possessori.
ff.de iureiur.in.§.item si iurauero. quod confirmat Cyn.in.l.j.
C.de cõfes. quæ actio vocatur vtilis confessoria, vt est tex.in
l.proinde.§.procurator.ff.ad.l.aqui. igitur potest dici tali ca
su prodesse ad actionem. cogita: quia nemo hæc tangit. Item
adde, ꝙ ista geminatio operatur alium naturalem effectum: qa
ex geminatione pacti nudi dicitur pactum vestiri, & parare
act.& obligationem: vbi aliâs ex tali pacto non nascitur. di-
ctum est Angel.& Salic.in.l.petens.C.de pact.& facit Insti.
de act.in.§.de constituta. Itẽ, adde ad istam geminationem, ꝙ
geminata interlocutoria non reuocatur.glo.no.in.l.clerum.
ad repulsionem.de appel. Item geminata mora nõ potest pur
gari.l.traiectitiæ.§.de illo.secundum vnam lect.de act.& ob.
Item geminatio rescriptorum operatur clausulam motu pro
prio. Bald.singulariter in.l.damnosa.C.de preci.Impe.offer.
Item peccatum veniale geminatum transit in mortale.tex.est
in.§.criminis.xxv.distinctione. Et ibi: ibi, si bis enumerauit,
diuersis tamen temporibus, & ĩteruallo.secũdũ Bal.in proœ.
C.ad fi.alle.quod habet in.l.si cõuenerit.de pigno.act. Adde
do.Anto.debut.in.actu requisito ad consuetudinem, vt req-
ratur interuallum temporis in.c.fi.de consue. Alex.

a ¶ Dispositionem Adde.d. Sozi.cõsil.ccxxvij. incip. presens consultatio pulchra.versi.v.quia verba.cum ver.seq.in.ij.parte char.cj.& in cõsil.lxvij.incip.circa.j.q.vers.circa aliam quæstio.in.j.pte.char.cxiiij.

b ¶ Videtur. Adde Fely.in.c.partus.de homi.

c ¶ Iudicij. Adde do.Sozi.in consi.xv.incip.visis pre dictis publicis instrumẽtis.ver.tertius verò tractat⁹.circa med.in.j.pte char.xxiij. & Fely.ĩ.c.si cautio.de fide instr.in.ij.col.ver.fallit notabiliter.& in col.viij.in fi.vers.fallit vltimò.

d ¶ Agitur. Quid autem operetur ĩ obligatione, rescripto, in interlocutoria & in nonnullis aliis actibus. vide tu plenè per Fel.ĩ.c.si cautio.in ix.col.statuti post medium.ibi & hic est.de fid.instr.

SVMMARIVM.

1 *Statutum, quod inſtrumenta dotalia executioni mādentur, nulla longi temporis præſcriptione obſtāte: an obſtet præſcriptio quadraginta annorum?*
2 *Statutum excludens præſcriptionē, an ualeat?*
3 *Adſcriptus alicui conditioni, ſi fugit, ut illud onus euadat, dicitur furtum ſui facere, etiam ſi ſit liber.*
4 *Coloni & cenſiti ſunt homines liberi.*
5 *Moderator prouinciæ cognoſcit de crimine.*
Refectio expenſarum, quod ueniat in cauſa criminali.
6 *Colonus, an poſsit deſerere culturas agrorum, etiam ſi dominus nouet pacta ſi ſtatutum dictat, quod non poſsit eas deſerere.*
7 *Vxor, ſi uerberatur à uiro, licitè poteſt diuertere.*
8 *Proteſtatio procuratoris quod faciat incidere proteſtatum in pœnam, ſi ei oſtendit mandatum.*
9 *Conditio adſcriptorum eſt durior quam aliorum colonorum.*
10 *Statutum, quod iudex prouideat, ne damna dētur: uel quod debeat tueri tales iniurias patientes, quando pariat actionem, & quando officium iudicis.*
11 *Primogenitus Regis, an dicatur natus ante dignitatem regalem?*
12 *Statuto ſtante quòd habitantes in comitatu, non gaudeant priuilegio ciuitatis nec eorum filij: aliquis habitat, an præiudicet filijs ante habitationem natis?*
13 *Statutum diſponēs quod pro quolibet animali naſceti in territorio, dominus ſoluat unum ſolidum comprehendit illum, qui ducit animalia prægnātia extra territorium, ut ibi pariāt.*
14 *Colonus remanens in colonia, tenetur ſolitam fructuum reſtitutionem facere.*
15 *Hæredes coloni, ſi remanent in colonia ſine renouatione pactorum. pacta facta inter dominum & colonum defunctum ſeruare debent.*

* Pro ſaluādo Bar. hic in hac. l. cū ſcim⁹. qui vult ꝙ ex cōfeſſione geminata extraiudiciali oriatur actio: vt hic circa fi. cōmenti ſui. vide concordantiam, quā poſui ad. l. triticum. ff. de verb. obl.

a ¶ A viro. An liceat viro vxorē ex cā verberare, vide Feli. in. c. illud de p̄ſum. poſt. prī. iiij. colum.

¶ *LEX.* *XXII.*

CVm ſatis. ¶ Adſcriptiti⁹ fugiēs, ſicut ſeru⁹ ſui furtū facit: licet liber ſit: & iō à tali fortuna nō liberat̃. xxx. an. ſpatio: ſed cū ſua ſobole idē adſcriptiti⁹ remāet. Itē effecti colonariæ cōditionis p culturā aſsiduā. xxx. an. ſūt liberi, & eorūdē. lʒ oēs adſcriptitij ſint cōditionis p̄dictę, etiā ſi tāto tpe filij nō ſteterint in cultura. Itē domini poſſeſsionū non debēt eiſdē violentiā inferre, aut veterem conſuetudinē redituū immutare: cōtrariū facientes eiſdem ad intereſſe tenentur: nec poterunt ob hoc culturam agrorū deſerere. Itē nullus debet colonū, vel adſcriptitium alienū occultare: & ſuſcipiens etiā ignorāter. niſi reſtituat ipſum, pœnis hic inſertis tenetur. h. d. In tex. ibi, quātuncunq; emanauerit. hoc verū: niſi ille adſcriptitius in fuga ſteterit per. xl. annos: vt. l. omnes. de pręſcrip. xxx. an. q̃tum autem tempus requiratur in ſeruo fugitiuo, no. de ſer. fu. l. j. Iſte tex. probat qualiter cognoſcatur ciuis à comitatiuo. Nā cognoſcūtur ex perſonis, ex quibus naſcuntur ipſi ciues, ſeu homines: non autem inſpicitur locus, in quo naſcunt̃: vt hic. Adde gl. no. in. c. ſtatutū. §. cū verò. de reſcrip. in. vj. quę dicit, ꝙ ille dicit̃ de ciuitate, qui ibi habet domū: vt ibi, p doc. Alex.
1 ¶ † No. ꝙ dicit quantuncūq; &c. quod p hoc patet cōiūcta. l. omnes ꝙ licet ſtatutum dicat, ꝙ inſtrumenta dotalia executioni mādentur, nulla longi temporis præſcriptione obſtante: quia ſi currerent. xl. annorum curricula, quòd obſtabit tēporis præſcriptio: ſicut videmus hic Imperatorem dicere, nō præſcribere iſtos longi temporis curſu libertatem: tamen currunt curricula. xl. annorū. Sed contrariū dicas: quia iſtud ſtatutum ſimpliciter loquit̃. & ideo ſimpliciter intelligendū eſt: vt. l. de pretio. ff. de pub. in rem. Nec ob. hæc. l. qa limitatur per aliā, quod in ſtatuto non eſt. de hoc dixi. ſ. qui nume. li. ſe excu. l. fi. vbi glo. allegat omnes. ll. q̃ poſſunt allegari.

Additio. ¶ Si ſtatutum excludit præſcriptionem longi temporis, an verificetur in præſcriptione longiſſimi temporis? dicas ꝙ non. Facit quod dicim⁹ ſtatutum interpretari: vt aliquid addat iuri communi, ſecundùm Barto. in. l. ij. de vſu. Bald. in. l. j. de præſcri. longi temporis, quæ pro libe. cum ſi. ſed præſcriptio longi temporis eſt tantum. x. an. inter pręſentes &c. In cōtrarium faciunt ea, quę dicimus, ſtatutum interpretādū ſecundū ius commune. & pro certo dictū Bar. nunq̃ mihi placuit. pro quo multa poſſent adduci ſpecialiter. quod no. Bal. p illū tex. in. l. ī cōtractib⁹. in
2 prin. de nō nu. pe. & multa alia. ¶ † Quādo autē valeat ſtatutū excludēs p̄ſcriptionē, vide p Bal. in. l. j. ne rei do. vel tēplorū. & dixi plenè poſt Bar. in. l. j. de vſu. Sed aduerte ad dictum Bar. hic, quod puto, ꝙ ſit corruptū: quia nō deberet eſſe illud verbū lōgi relatū in ſtatuto: an p̄ſcriptio cētū annorū ītelligatur excluſa: vide no. in. d. l. j. ne rei do. vel tē. & in. c. j. §. pręterea de cap. Corra. in vſibus feudorū. Alex. Statutū faciēs mētionem de præſcri. lōgi temporis, non comprehendit præſcriptionem xl. anno. Idem Barto. in. l. ius emphyteotici. ſ. de fu. di. patrimoni. & ibi vide & contra Barto. hic tenet Angel. in l. ſi quis dedurio. ſ. de decu. lib. x. vbi dixi. Alex. ¶ † In text.
3 ibi, furari intelligatur. No. ꝙ licet quis ſit liber: tamen ſi adſcriptus eſt alicui conditioni in fugiendo: vt onus illius con-
4 ditionis euitet: dicitur facere furtum ſui. † Sequitur in text. voluit liberos permanere. Et hoc patet, quòd coloni & cenſi-
5 ti ſunt homines liberi: licet aſcripti ſint huic cōditiōi. ¶ † No. quod moderator prouinciæ cognoſcit de crimine, & facit reſarciri intereſſe: vnde per hoc dici poteſt, quòd in cauſa criminali veniat refectio expenſarū: hic enim crimen violentiæ, vel rapinæ intentabant: tamen iudex hoc recognoſcens, facit reſtituere dāna, & intereſſe. quod an ſit verum no. ſ. qui accu. non poſ. l. qui crimen. & per Cy. in. l. fi. ſ. de fru. & lit. ex pen. Quis autem iudex de hac violentia cognoſcat, & quis exequatur, & qualiter petatur huius violentiæ punitio: dic vt in glo. in ver. per iudicem. ¶ In tex. ibi: & ſic veterem conſue-
6 tudinem. ¶ † Not. quòd ſi ſtatutum dicat, quòd coloni non poſſunt deſerere culturas agrorum: ꝙ non poterunt, licet eis pacta immutentur: ſed domini tenentur eiſdem ad intereſſe. & idem ſi verberantur à dominis. Concor. in quib. cau. colo. & cenſi. l. j. ſed contrarium teneas. Nam non plus operatur hic ſtatutū, q̃ operatur pactum: vt no. ſ. in rub. de decu. Sed ſi quis promittit terram excolere ſub certo pacto & pœna, non incidit in pœnam, ſi eidem pacta mutantur: vel dominus ita rixoſus eſt, ꝙ colonus in colonia non poteſt perſiſtere: ſicut dicimus in ſocio, qui promittit ſocietatem non diſſoluerę. Nā poteſt, ſi ſocius eſt rixoſus: vt. ff. pro ſocio. l. ſi conuenerit. in fi. Nec obſt. hæc lex quia ſpeciale eſt in iſtis, quorum conditio eſt multum ſtricta: vt. ſ. eo. l. ne diutius. &. l. diffinimus.
7 † Præterea, vxor, cū flagellis verberatur à viro[a], licitè poteſt
a diuertere. vt ī aut̃. vt lic. ma. & auię. §. qa verò plurimas, multò ergo magis colonus à domino quādo acriter verberatur. Adde Dy. & Bald. idem tenentes in. l. j. in. iiij. colum. ſ. de leg. vbi dixit, ꝙ hoc caſu dabuntur alimenta extra domū. & idem no. Cy. in. l. quod in vxorē. ſ. de nego. geſt. & ibi Bald. bene facit tex. in. l. Caio Seio. §. fi. ibi, ſi ob grauiorē ſeruitutem diſceſſerunt. ff. de ali. & ci. leg. facit etiam. l. ſi cum dotem. §. ſin autem in ſeuiſſimo. ff. ſo. ma. & Bald. in. l. j. de priuil. do & in. l. j.
8 C. de ſententijs quæ ſine cert. quanti. Alexan. ¶ † Sequitur in tex. vel procuratorem. hic videtur caſus, ꝙ proteſtatio procuratoris facit incidere proteſtatū in pœnā, ſicut proteſtatio domini. quod verum eſt, quando ipſe oſtendit procuratorium. vt. l. ſi quis inficiatus. in prin. ff. depoſiti. ¶ In gloſ. etiā. xl. anno. hoc procedit in curialibus: vt non liberentur pręſcriptione. xl. annorū: vt in. l. hic alleg. Aſcriptitij verò bene liberantur tanto tempore à tali conditione: vt. l. omnes. de pręſcr. xxx. an. niſi pars eorum corporis in prædijs remanſerit: vt. ſ. l. proxi. ¶ In eadem glo. ibi, ſolue, vt ibi tractat̃ de alia libertate, q̃ de ea, quæ per viam præſcriptionis inducit̃. & ſic non ſtat cōtrarium. ¶ In glo. ibi. l. eū. gl. in. l. præſcri. xxx. ann. ſoluit alio modo. ſ. ꝙ ibi eſt ſpeciale in adſcriptitijs curiarum: vt minori tempore præſcribātur. Aſcriptitij verò fundorū prīcipis nullo tempore præſcribuntur: vt. l. j. ſ. ne rei do. vel tempo. Et prædicta procedunt cum aſcriptitij ipſimet volunt p̄ſcribere libertatē. An autem alius poſſit præſcribere adſcri-
9 ptitios alienos? dic vt hic not. ¶ † In glo. ſuper verbo intelligatur. in gloſſ. quæ incipit, ex fœmina adſcriptitia. ibi. l. ead. hoc placet: qa adſcriptitiorum conditio eſt durior, quam aliorum colonorum: vt. ſ. eo. l. ne diutius. & ideo magis eis fauetur pro libertate. ¶ In gl. in verbo. pmanere ibi. not. ſimile &c. not. quem poſſe eſſe liberum, & aſcriptitium ſimul & ſemel. quod facit. j. eo. l. fi. & quod not inſtituta de iure perſonarum.
10 in princi. & in authen. de nupt. §. adſcriptitio. ¶ † In gloſſ. in verbo, per iudicem. ibi, hic innuit prouideat &c. & nota bene pro ſtatutis dicentibus. quod iudex prouideat bene, ne damna dentur, vel iniuriæ inferantur. Nam vigore huius ſtatuti nulla naſcitur actio, ſed eis datur officium iudicis. Si autem ſtatutum dicat, quòd iudex debeat tueri tales iniuriam patientes: tunc eis datur actio, & exceptio: vt. l. ſtatuas. ff. de acqui. re. do. ¶ In eadem glo. ibi, ꝙ in ſimplū, & ſic ſecūdū Hugo. opi. eſt dare caſum, ī quo pro furto, vel rapina, nō cōpetit ius agēdi, niſi ad ſimplū tātū. ſ. cū furat̃, vel rapit dominus ab adſcriptitio, vel colono, aut cēſito. No. caſum ī quo pro furto & rapina non agitur niſi ad ſimplum. & quæ differentia ſit inter furtum, & rapinā, & violētiā, vide Bar. in. l. itaq; fullo. ff. de fur. & l. licitatio. §. ꝙ illicitè. de publicanis. Et īter furē, latronē, & raptorē, vide ī. c. ex pte. de reſti. p doc. & p Ange. ī aut̃. vt mulieres iurēt. §. j. & Bal. ī aut̃. ſed nouo iure. C. de ſeruis fugi. & in

gl.& in.l.capitalium.§.famosos.de pœnis.& ibi dixi. Alexã. ¶ In glo.nati ex colonis.ibi,sed quid de nato. Nota, an filius natus ex colono ante præscriptionem completam,vel cõceptus ante præscriptionem completã:& natus posteà sit colonariæ conditionis. Nam nõ est primo casu:quia non est natus ex patre colono.secundo casu,non,est:ꝙ cum sit conceptus ante,ꝙ pater esset colonus,etiam habetur pro nato : cum de
11 eius fauore tractet̃:vt.l.qui in vtero.ff.de sta.homi. †Et ideo
a non dicitur primogenitus Regis,[a] qui natus est ante dignitatem regalem. Nec filius presbyteri,qui natus est ante presbyteratũ:vt no.in.l.imperialis.de nup.&.l.senatoris.ff.de sena. Vide Bart.in.d.l.imperialis. Et adde ꝙ idem Bart.dicit in.l.ij.§.filius.de decurionibus.vbi ponit de filio nato ante,ꝙ pater efficeret̃ nobilis:an gaudeat priuilegijs nobilitatis, & ibi concludit,ꝙ non nec quo ad cõmoda,nec quo ad incommoda.& Bal.in.d.l.imperialis.§.fi.Ratio:quia qualitas adiuncta verbo,debet intelligi secundum qualitatẽ verbi, cui adiungitur.l.in delictis.§.si extraneus.ff.de noxali.& facit text.& ibi Bart.in.l.si senator.j.de digni.lib.xij.& vide quæ scripsi in.l.ij.§.filius.de decurionibus. Alexã. ¶ In filijs autem eorũ,qui se sponte curiæ obtulerunt,hoc speciale est: vt licet nati sint post oblationem factam curiæ non sint curiales inuiti:vt no.in.l.fi.§.de his,qui sponte mun.sub.

12 Additio. †¶ Faciũt ad.q.dicit statutum, ꝙ si aliquis fecerit stationem in villa per.x.an.teneatur in perpetuum ipse & filij:an talis præscriptio noceat filijs natis ante præsctiptionẽ. Item si ciuitas recipit aliquem ad ciuitatem. Pone fecit statutum,ꝙ omnes trahentes morã in comitatu,non gaudeant priuilegio ciuitatis , nec eorum filij.ꝙ si aliquis habitauit in comitatu,non præiudicet iam natis,secũdum Bal.in.l.ij.ad fi.C.de li.& eorum libe. Alex. ¶ In eadem ibi:licet.sed non obst.hæc.l.quia intelligitur de liberis natis & cõceptis postꝗ pater est colonus effectus,& ideò ipsi sunt coloni:licet nõ steterint.xxx.annis. ¶ In eadẽ gl.ibi item da-
13 retur occasio. ¶ †Not.bene ad statuta dicentia,ꝙ pro animali nascẽti in territorio Perusino debeat soluere dominus vnũ solidum. Nam si habens animalia prægnãtia ea abducit,vt pariant extra terrirorium Perusinum,non euitat propter hoc solutionem:quia in fraudem fecit,pro hoc.ff.de hære.insti.l.ex facto.la grande.

14 Additio. No.†ex isto.§.arg.quòd colonus remanẽs in colonia,illam partem fructuum solũ restituere tenetur, quam restituebat temporibus retroactis.
15 ¶ †Item est casus,quòd hæredes alicuius coloni remanentes in colonia,sine renouatione aliquorũ pactorum, ꝙ p omnia & eodem modo & cõdi.pacta omnia,quæ extabant inter dominum & colonum defunctum,debent seruari inter dominũ & hæredes coloni.ꝙ no. Ang.hic & hęc additio est.§.caueãt.

SVMMARIVM.

1 *Adscriptitij matrimonium contrahere possunt.*
Adscriptitij effici possunt clerici dominis eorum inuitis.
2 *Partus conditionem uentris sequitur.*

¶ LEX. XXIII.

SI qui. ¶ Mulieres liberæ cum adscriptitijs matrimonium contrahentes,non perdunt ipsæ,nec eorum posteri libertatem.& natus ex libero & ex adscriptitia muliere,cõditionẽ ventris sequitur. Item domini talium adscriptitiorũ possunt eos extrahere à tali matrimonio,authoritate propria,& etiam castigare,si iudicis copia desit:quod si non fecerint ad eorũ dãnũ
1 negligentia redundabit.hoc dicit. ¶ †Et nota,adscriptitios contrahere matrimonium per quod dicũt quidam ipsos esse liberos,& non seruos.sed certè matrimonium istud est de facto,non de iure:vt in authen.de nup.§.ascriptitios. Non tamẽ intelligas,quòd ipsi sint serui,nisi quo ad quędam seruitia:& hoc apparet:quia etiã inuitis dominis possunt effici clerici: vt in authen.de san.epis.§.adscriptitios.quod non est in seruis. Hanc opi.tenet glo.in.d.§.adscriptitios.in ver.agriculturam. Similem text.habes ad literam in.l.j.s.de senatusconsu. Clau.in.§.sed serui.in fin.olim enim semper natus ex aliquo adscriptitio, vel adscriptitia,cõditionem adscriptitij sequebatur.& hoc introductum fuit per senatusconsultũ Claudianum:sed posteà hoc mutatum fuit, ꝙ sequeretur conditionẽ ventris,vt.l.j.de sena.con.Claud.& in auť.cõstitutio, quæ ex adscrip.& vidistis.s.eo.l.ne diutius in glos.intelligatur.in fi. & hoc verum olim ex dispositione sena.con.Clau.sed hodiè
2 †indistinctè partus sequitur conditionem ventris liberi, licet pater fuerit seruus.

De capitatione ciuium censibus eximenda. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Rubrica,si est generalis,lex etiam generalis intelligitur.*

¶ LEX. I.

PLebs. ¶ Ciues Romani habitantes in vrbe,effugiunt onus capitationis hoc dicit.secundum primam lect.potest etiam intelligi in ciuibus aliarũ ciuitatũ habitãtibus intra vrbem & hoc patet ex generalitate huius literæ,quæ dicit , in orientalibus quoꝗ. Sed hæc.l.fallit in tributo capitis , quod pro metallo prestatur:vt.l.per anno.s.de metallarijs.quæ videt̃ con-
1 tra. ¶ †Vltimò no.ex glo.hic posita,ꝙ quando rubrica est generalis,ꝙ etiam.l.debet generaliter intelligi. Barto.

Additio. ¶ Per moder.in rubrica.ff.de verbo.obli. Alex. Quando rubrica est generalis,lex debet esse generalis. Adde Imo.in rubri.ff.de verb.obli.& hoc maxime quando per verba rubricæ cõprehenditur mens statuti.facit gl.l.j.C.ne fideiuś.dot.dentur.&.l.j.cum ibi no.per Barto.& doc.ff.si cer.peta.& glo.in.l.j.in ver.pretorio.& ibi Bal.ne lice.iij.prouo.& no. Ioan.and.in addi. Spec.in titu.de dispu.& allegatione.ad finem.& Bal.in.l.fi.ff.de hære.insti.& gl.in rub.si quis test.liber.esse iuś.fu.& in.l.j.in prin.ff.quod quisꝗ iuris. Alex.

In quibus cau.colo.cap.censi.do.accu.poś. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Coloni,qui colonia finita perseuerant in ea,consuetum affictum præstare tenentur.*
2 *Timens ne ab aliquo offendatur,potest iudicem adire , ut ille sibi caueat.*

¶ LEX. I.

QVisquis. ¶ Colonus exactus per dominum contra cõsuetudinẽ præstationis antiquam,accusare potest:& si dominus conuincitur,punitur.& hoc.l.not. istud dicit. ¶ In text.ibi,quam ante consue-
1 uerat.ar.op.† pro colonis nostri temporis, qui reditum annuum præstant dominis:vt si finito tẽpore coloni in colonia persistunt,tantundem debent præstare,quãtum consueuerunt.facit.s.tit.ij.l.cũ satis.§.caueant. ¶ In tex. ibi,in posterum prohibeatur. ¶ Not.posse ferri sententiã, vt in futurum non debeant agentem molestare , sicut in negatoria:vt insti.de act.§. æquè.& in titu.vti.poś.ff.&.C. Et sic patet,quòd ratione iuris de præsenti, fertur sententia super futuro:secus si ius non competeret de præsenti : vt.l.j.§.j.ff.
2 de vsur.quæ hic allegatur pro contrario. ¶ †Et per hanc literam dicit And.de Barulo,ꝙ qui timet,ne offendatur ab aliquo,potest adire iudicem,vt sibi caueatur per illum: vt non offendatur.de quo per Gul.in.l.illicitas.§.ne potentiores.de offi.præsi.& facit.ff.de vsufru.l.æquissimum. Bar.

SVMMARIVM.

1 *Statutum,quod aliquis non habeat uocem in capitulo,uidetur ei præcludere uiam in iudicio.*
2 *Imperator est uniuersalis dominus omnium non tamen particularis.*

¶ LEX. II.

COloni. ¶ Coloni censiti.licet respectu aliorum sint liberati:tam ẽ quo ad personam dominorũ,quibus tributa præstant,videntur quadam seruitute esse adstricti.& ideo eos ad iudicium vocare non possunt pro causis ciuilibus,nisi ratione superexactiõis:sed pro publicis criminibus eos accusant, si suam vel suorum iniuriam prosequantur:tamen sua peculia & eorum prædia alienare non possunt inuitis dominis in
1 ter viuos hoc dicit. ¶ †In textu,ibi: ipsi sunt.& ideo cũ persona est alicuius:multòfortius bona illius. ¶ In text.ibi:vocẽ negamus. No.modum loquẽdi. Nã per hoc patet, ꝙ si statutum dicit,ꝙ talis non habeat vocẽ in capitulo:per hoc videt̃ sibi præclusa via in iudicio. ¶ In glo.quæ incipit,coloni.ibi:
2 nam sæpe vulgariter:†Not.istud vulgare,quid importet. In eadem ibi:sic & aliàs. No.ꝙ omnia sunt principis,quo ad iurisdictionem,& vniuersale dominium:sed non quantum ad particulare.de quo no.plenè.l.bene à zenone.s.de qua præscri. ¶ In gl.super verbo alienare.ibi,nec etiã intrare ecclesiã. de iure ciuili videtur secus:vt no.gl.in.l.quemadmodum.de agri.& censi.& est tex.in authen.de sanc.epis.§.adscriptitios.

a ¶ Non dicitur primogenitus Regis. Tu adde de hoc omnino per Bald. in.l.imperialis.in. x.& ibi posui in apostil.ad ipsum. s.de nupt.quã ad hoc alle.pro sing. Franc. de cremia. sin.suo.l.inci.vide pulchram disputationem.vbi remissiones habes ad saturitatem.

De colonis paleſtinis. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Nati in terra, ubi Chriſtus fuit natus, non habent aliud priuilegium, quã alij.*

¶LEX. I.

CVm per alias. ¶Coloni paleſtini non poſſunt à terra recedere: ſicut nec alij: & eorum dominis datur
1 plena poteſtas reuocandi domũ. h.d. Et no. †gl. fi. huius. l. ꝙ nati in terra, vbi fuit natus Chriſt⁹, non habent aliud priuilegium, quam alij. Bart.

De colonis thracenſibus. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Vacabundus quis dicatur, & quando ille, qui uagando uadit per orbem?*

¶LEX. I.

PEr vniuerſam. ¶Thracẽſes capitationis non præſtant tributa, ſed tributa terræ: non tamen poſſunt à terra diſcedere. & occultans vel retinens colonũ thracenſem ipſum reſtituit domino cum peculio, & cum agnatione, & punitur in duabus libris auri. h.d. in tex. ibi, vagabũdi.
1 ¶†No. de vagabundo: qa ꝓpriè eſt ille, qui vadit vagando p
a orbẽ.[a] vt hic, & .j. l. ꝓxi. & eſt caſus ĩ. l. j. de tyro. lib. xij. & hoc tenet gl. ff. de dã. infe. l. iiij. §. prætor. ver. verecũdè. & hoc eſt verũ niſi in proprio domicilio fuerint agnati, vel cognati, q vellẽt eũ ab inquietudine defendere: vt. s. de agri. & cẽſi. l. cũ ſcim⁹. §. illud quoq;. gl. tñ. ff. ad mu. l. eius. §. Celſus. dicit, ꝙ ille eſt vagabundus, q nõ habet domiciliũ. Sed hæc truffa: qa ſecundũ hoc ſemp op⁹ eſſet, ꝙ loc⁹ originis eſſet paſſus aratrũ: quod eẽt abſurdum. Adde Bar. in. l. iiij. §. prætor. de dãno ĩfe. in vltima col. qualiter vagabũdus ſit citãdus. vide Inno. in. c. ſi aduerſarius. de eo, qui mitti. ĩ poſſeſ. cauſa rei ſeruã. & Spe. in ti. de cõpetenti iudicis adi. in ver. qd ſi debitor. vide glo. & ibi Bar. in. l. cum hęreditas. ad Treb. Qui dicãt vagab. & qualiter cõueniãt, & citandi ſint: vide Io. an. in addi. Spe. in ti. pal leg. & ibi etiã ponit quid de bannitis. & per Cy. & Bal. in. l. j. vbi de cri. agi oportet. & in. l. ad recogni. & quæ dixi ibi poſt Bar. ff. ex quib⁹ cauſis in poſ. ea. Alexan.

› a ¶Per orbem. Ad quod tu vide omnino Feli. in. c. fi. de foro cõpe. ĩ. ix. col. ver. de vagabũdo. & ꝙ ibi dixi. in apo. De vagabũdis dixi multa. s. ĩ addi. ad Bar. ſed nũc non occurrit locus. vide tamen oĩno de hoc Ant. corſe. ſin. ſuis in ver. vagabũdus inci. ſi beneficiat⁹. vbi latè de multiplici vagabundo tractat.

› b ¶Cum fideiuſſore vel ſine. Adde gl. & iſtum in. l. ſi mandato. §. fin. ff. mandati & in. l. cautionis. de verbo. ſig. & in. l. prętoriæ. in fi. de p̃to. ſti. Baldus in. l. ſancimus in. ij. opp. s. de verbo. ſig. & in aut. cui relictũ. colum. iij. ver. itẽ no. ꝙ. idonea cautio. s. de in dicta vidui. tol. Alex. in. l. j. ff. qui ſatiſda. co. & Car. ĩ cle. j. §. & quia. de pœ. & per Oldra. cõſi lxviij.

De colonis illirycanis. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Intereſſe lucri ceſſantis æſtimatur iudicis officio.*
2 *Bannitorum receptatores, quomodo & qualiter puniãtur?*

¶LEX. I.

COlonos. ¶Coloni illyricani originè à terra ſe ſeparare nõ poſſunt: contrafaciẽtes reuocanẽ: & reuocati ſubmittunẽ vĩculis. Itẽ receptãtes eos, licet ignotos, puniunẽ. hoc. d. Et de hac receptione vide qđ dixi. s. de agri. & cenſi. l. cũ ſatis. & . s.
1 de fab. l. pe. ¶†In tex ibi, authoritate iudicis, No. ꝙ intereſſe lucri ceſſantis, iudex ex ſuo offõ æſtimare debet. quod no. ꝓ eo quod ponit Cy. ĩ. l. j. C. de ſen. q̃ ꝓ eo quod intereſt, ꝓferũtur, circa ꝓbationem intereſſe. ¶In tex. ibi illud ſufficiat.
2 †No. optimũ tex. cõtra receptatores ex bãnitorũ: & puniũtur pœna receptatorũ: nõ ſolũ ſi ſciuerint pœnã, in qua erãt bãniti: ſed etiã ſi oĩno iſta ignorauerint: dũ tñ ſciuerĩt iſtos eſſe bãnitos: ſecus autẽ ſi hoc ignoraſſent. l. j. s. de recep. & de agri. & cenſi. l. quemadmodum. & quod dixi. s. de fabri. l. nullus. Rubricas quatuor ſequentes vide per teipſum.

De omni agro deſerto. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Prædia ſterilia, quòd debeant iungi pro parte fertilibus propinquis.*
2 *Collectam, an teneantur alij de ciuitate ſoluere pro eo, qui ſoluere non poteſt.*

¶LEX. I.

CVm diuus ¶Pıædia deſerta. decurionibus loci. quibus ſubſunt, aſſignari debent cum immunitate triennij. & ſi inſufficientes ſunt ad onera ſupportãda debẽt diuidi, & poſſeſſionibus fertilibus aſſignari. h.d. hanc. l. allegat Bart. in ſuo tractatu repreſaliarum, in. l. iij. q. prin. ꝙ per ſtatutum poteſt fieri, ꝙ quilibet de villa teneatur pro debito alterius. Quod tamen intellige & limita vt per Bar. in. iiij. q. pe. q. principalis. ĩ. l. ꝓuidendũ. s. de de
1 cu. Alex. ¶†Et no. ex fi. l. ꝙ prædia ſterilia debent adiũgi p partes fertilibus propinquis, ad hoc, vt alia prædia fertilia ſubſtineant onera prædiorm ſterilium. h. d.
2 Additio. †¶Quod ponderat Bar. in. l. ſi ſe non obtulit. §. actor. ff. de re iudi. allegat hanc. l. ſi qs de ciuitate non eſt ſoluendo, ꝙ alij de ciuitate teneantur ſoluere ꝓ illo p librã & ſolidũ. & cũ Bar. ibi tranſeũt omnes poſt eũ. ſed Bar. in. l. fin. §. miſta. ff. de mu. & hon. determinat cõtrarium: vbi vult, ꝙ de iure cõi onus deficientiũ, nullus teneatur ſubire. alle. tex. in. l. j. s. vt nullus ex vica. ꝓ alien. de. lib. xj. Et rñdet, iſtã. l. procedere, niſi alio modo eſſet expreſſum. l. municipali: qa illi legi, vel cõſuetudini ſtandũ eſt, vt dãnũ ſuſtineat. Pro hoc etiã facit diſtinctio Bart. in. l. ij. de apo. pub. lib. xj. de quo videas. & quod ibi ſcripſi. & vide per An. in. d. §. actor. ĩ. ij. col. ver. quærit Bar. ꝙ ſi aliquis de vniuerſitate. & vide Alex. in. rep. l. ſæpe. in prin. ix. col. de re iudi. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Prædia fertilia dicuntur nerui ſterilium prædiorum.*

¶LEX. II.

SI quis. ¶Poſſidens fundos ſteriles, & fertiles tributario, ſi alienat fertiles, & ob hoc efficitur non ſoluendo, tenetur ad tributa fer-
1 tilium, & ſterilium emptor. h.d. ¶†Et prædia fertilia appellãtur hic nerui prędiorũ ſteriliũ: Et eſt ratio: quia ſicut in corpore humano caro fertilis, & imbecillis cõſeruatur per neruos: ita prædia ſterilia conſeruantur per fertilia.

SVMMARIVM.

1 *Verbum cautio, an intelligatur cum fideiuſ. uel ſine? remiſſiuè.*

¶LEX. III.

QVicunque ¶Recipientes prædia deſerta cum immunitate triẽnij, debẽt cauere idoneè, ꝙ prædia nõ relinquant cum damno reipublice. h.d. ¶In tex. ibi: Impetratorum. notanter dicit Impetratorum. Vnde ille cui aſſignarentur prædia deſerta abſque impetratione, non debet hac cautiõe grauari: qa ſatis eſt, ꝙ fuerint ipſo inuito illa prędia ſibi aſſignata. ¶In fi. gl. vlt.
1 †Nota bene de hoc verbo, cautionis: vtrum intelligatur cum
b fideiuſſore,[b] vel ſine. de verbo. ſig. l. ſancimus. & ibi per Cyn. & hic per Andrę. de Bartul.

SVMMARIVM.

1 *Repudians hæreditatem, priuatur non ſolum hæreditate, ſed etiam omnibus bonis ad eum, quocunque titulo per inſtituentẽ, deuolutis.*
2 *Hæreditate repudiata, an uideatur officium executionis repiatum? remiſſiuè.*

¶LEX. IIII.

HAEredes. ¶Hęc lex eſt ſingularis. ſcriptus hæres à tributario debitore, etiam onus fundorum ſterilium agnoſcere cogitur: & ſi hæreditati renunciet, cogeẽ cedere omnib⁹ bonis quę etiam ex alio titulo à debitore percepit. h.d.
1 ¶†Not. ſingularem caſum, in quo repudiãs hęreditatẽ inſtituẽtis nõ ſolum priuatur hæreditate, verũ etiã oĩbus bonis, quocunq; titulo ad eũ deuolutis per inſtituentem, & ſic eſt ar. hic, ꝙ inſtitutus à debitore communis Peruſij, ſi repudiat eius hæreditatem, priuatur omnibus bonis ſuis, quocũque titulo ei acquiſitis, à teſtatore.

Additio. ¶Hoc tñ ſpeciale fauore fiſci: ergo in contrarium eſt ius commune. l. ius ſingulare. ff. de leg. & ſingulariter no. Ang.

Additio. ¶Vide Ang. in. l. j. ff. de acqui. hęre. & vide in. l. ſi patroni. §. quid ergo. ff. ad Treb. & ĩ
2 l. qui hæredi. §. ſi pars. de cõdi. & demõ. vtrum autem † repudiata hæreditate, videatur repudiatũ officiũ executionis. & econuerſò: vide Bar. in. l. cum proponas. C. de fideicom. lib.

¶LEX. V.

QVi vtilia. ¶Poſſidẽs prædia ſterilia & fertilia, nõ poteſt renunciare ſterilib⁹, & fertilia retinere: ſed omnibus debet cedere, vt pariter omnia curialibus deferantur. h.d. Bart.

Verbum

SVMMARIVM.

1 *Verbum reuertantur significat translationem dominij ipso iure: & de eius significatione. remissiuè.*

¶LEX. VI.

QVisquis ¶Prædium sterile desertum iūgi debet possidenti fundum fertilē
dn̄icum: vel templorum: & si nullus reperiatur vo
lens dictum fundum possidere, antiquo possesso-
ri restituitur, præstita cautione soluendi tributa, & alias pu-
blicas functiones. h. d. ¶In tex. ibi reluctandum. Sed qūo re-
luctatur, cū prędium desertum assignetur domino inuito: vt
s̈. eod. l. j. Respondeo, ꝙ hic loquitur in prædio dominico, vel
templorū: ibi aūt in prędio priuati, ¶In tex. ibi reuertantur.
1 ¶†No. de verbo reuertantur. qa significat translationem do-
minij ipso iure: & est vtile pro substitutionibus. de quo ha-
bes in. l. j. ff. de dona. & s̈. de reuo. do. l. si vnq̄. & de inoffi. do.
l. si totas. & dixi de vulg. & pup. in. l. centurio. Bar.

SVMMARIVM.

1 *Fundum sterilem in emphyteusim habens si sua cultura facit eum meliorem, an poßit illum transmittere ad hæredes extraneos: licet hoc in instrumento non dicatur?*

2 *Prædium patrimoniale principis sterile, cui aßignare habet biennij uacationem à tributis: si fiscale, habet triennium.*

3 *Portare granum de cluso Perusino, quis teneatur?*

4 *Colonus, qui fundos steriles reddit bonos & fertiles sua cultura, non potest per dominum de eorum cultura remoueri: nec de eis pensio augeri.*

¶LEX. VII.

a QVicunque ¶Qui fundū patrimonialē sterilē[a] sua industria ferti
lem fecerit, debet ipsum perpetuò possidere, & ip
sum relinquere hæredibus tanq̄ proprium: & ille
cui assignata sunt prædia sterilia, tributa p̄sentia, nō pręterita
soluit. & etiā p̄ p̄ntib⁹ gaudet īmunitate bieñij qua īmunitate
alij gaudere nō debēt. Itē p̄curator cū videt p̄dia sterilia, cura
re debet pro posse, vt assignent̄ prædijs vicinis fertilibus. Itē
hospitale diachatrotiæ, habet immunitatem, ne cogatur su-
scipere prædia sterilia. h. d. ¶In tex. ibi perpetuò. †No. ar.
1 quòd habens in emphyteosim fundū sterilē, vel defectiuum,
si ipsum sui cultura fecerit meliorem, potest transmittere ad
hæredes extraneos: nec finitur emphyteosis tertia generatio
ne, licet in instrumento hoc nō dicatur. pro quo facit. j. l. qui
fundos. tamen hoc non affirmo.

Additio. ¶Hoc dictū secutus est Lu. in rubri. de ar. in fi. ix. chartę. sed ipsemet & melius in. l.
etiam. in prin. so. ma. tenet cōtrarium, & bene, per. c. ad aures.
de reb. eccl. non alie. nec ob. iste tex. quia loquitur in re Prī-
cipis, non ecclesiæ. ¶Item apparet hic, quod esset data in em
phyteosim. ita dicit ipse. & hoc verum tenendo opin, ꝙ talis
emphyteosis non transeat ad extraneos. de quo plenè ibi &
in. l. quod dicitur. de verbo. obli. per Imo. Alexā. Adde, ꝙ si
quis fuit exemptus a canonis præstatione alicuius fundi ste-
rilis, ī totū vel ī parte: & posteà sit effect⁹ fertilis industria pos
sessoris: an debeatur præstatio canonis. & possit augeri? casus
est, ꝙ non. in. l. fi. C. de alluuionibus. quem alleg. Ange. in. l. si
seruitus. ff. de seruitu. rusti. prædi. imò secundū eum liberatio
& exemptio remanébit firma. per illum tex. & . §. quia verò
leonis. in auť. de non alie. & Bald. alleg. hanc. l. in argumentū
in. c. de alien. feud. pater. & ibi in tex. perpetuò not. argumē
tum. No. casum in quo emphyteosis durat vltra tertiam gene
rationem. & ad extraneos transmittitur. Adde Roma. in ru-
brica. de arbi. in. xix. coll. regulariter tamen non egreditur
tertiam generationem. in. §. emphyteosin in auť. de alien. &
emphyt. etiam si sit præscripta secūdū Bal. in. c. j. §. quibusdā
obligauerunt. de feu. dato in vicem. l. commissoriæ. qui dicit
ita consuluisse de facto. Et eodem modo solet dici in dignita-
te, quæ obuenit ex accidenti, quæ non egreditur tertiam ge-
nerationē. s. pronepotes, secūdū Bar. in. l. diuo Marco. s̈. libr.
ix. C. de quæst. Et quę dicatur tertia generatio, & vsq̄ ad quē
gradum duret: vide per doc. in authē. si quas ruinas. C. de sa-
crosanc. eccle. & in. l. si mihi & Titio. & in. l. quod dicitur. de
verb. obl. & à quo incipiat generatio, Ange. in. §. emphyteo-
sin. in authenti. de non alienā. Alex. ¶In tex. ibi post bieñiū.
2 ¶†Not. quòd ille, cui assignatur prædium patrimoniale Prī
cipis sterile, habet bieñij vacationem à tributis. si autem es-
set fiscale, tunc habet vacationem trienñij. vt. s̈. eodē. l. j. & ita
tenet hic gl. In tex. ibi, vt primum vicinas. ¶†No. hic ar. ꝙ ad
3 portādū granū de cluso Perusino ad ciuitatem Perusij, prīo
debent grauari clusij: posteà viciniores cluso: tertiò alij, si pri-
mi sint impotentes. Pro quo facit optimè. s̈. de naui. l. cum na
uarchorum. An autem isti propinquiores alijs teneantur por
tare suis sumptibus, vel publicis? dic vt ibi dixi ¶In tex. ibi,
consensu omnium. Not. hic dicit cōsensu oīm. & tamen gloss.
b dicit sufficere cōsensum maioris partis [b] hoc est vtile ad qōnē
statuti dicentis, ꝙ factum per maiorē partē studij, non valeat
reprobari. quod certū est, si sit factū p̄ maiorē partē: vt hic. Ad
de Inn. in. c. fi. de pecul. cleri. ꝙ si cleric⁹ fundū sterilē ecclesię
sui cultura fecit fertilē, & propter delictū deponat̄ ab admini
stratione, pro victu debet sibi remanere ille fundus fertilis. ꝙ
no. Ro. in litera. E. alias. F. no. xxxj. Alex. ¶In tex. ibi exclu-
4 dat. †No. optimum ar. pro laboratoribus & colonis terrarū,
qui sua cultura fundos bonos, & fertiles fecerunt, cum essent
steriles: vt non possint per dominos eorum de cultura remo-
ueri. nec etiam de eis pensio augeri. facit. j. titu. ij. l. j.

SVMMARIVM.

1 *Agrum deserere, & agrum derelinquere, sunt diuersa.*

2 *Occupans prædium incultum, & desertum propria authoritate: si accusetur, qualiter teneatur? & ponit practicam tam pro accusato, quàm pro accusatore.*

3 *Cautela, ut quis præscribat fundum incultum, tributarium minori tempore biennij.*

¶LEX. VIII.

QVi agros. ¶Agrum sterilē, & tributarium desertū, quilibet authoritate pro
pria potest inuadere, siue inuadens sit vicinus, siue
non: sed dominus deserens intra biennium recuperare potest
restitutis expensis cultori, quo elapso, non auditur hoc dicit.
1 ¶†Nota diligenter ex hac lege, quòd aliud est agrum desere
re, & aliud derelinquere. Qui enim derelinquit, ipsum ex pœ
nitentia non reuocat: vt. l. j. ff. pro dereli. sed qui deserit intra
biennium sic: vt hac. l. Item bieñium datur, si nō fuit vocatus
per possidētem aliâs datur sibi solum tempus semestre: vt. j.
2 e. l. locorum. † & est optima hæc. l. in ciuitate Eugubij, in qua
per formā statutorū omnia prędia sunt tributaria. Nam si ali
quis prædium incultum, & per consequens desertum autho-
rite propria occupauerit, non tenetur cōdictione ex. l. cū quę
rebatur. s̈. vnde vi. quod tenet gl. hic. Et ideo sit cautus aduo-
catus accusati in dicta ciuitate in interdicto recuperandę, vel
ex illa. l. vt articulet, quomodo prædium erat incultum, & re
putabatur desertū: quo probato necessario sequitur absolu-
tio: ex quo prędiū erat tributoriū. secus si nō erat: vt. l. clā pos
sidere. §. qui ad nūdinas. ff. de acqui. pos. Nisi diuturnitas tem
poris, vt tempus. x. ann. aliud induceret: vt no. glo. mag. in. l.
j. s̈. de ser. fug. ¶Per hanc etiā. l. dici potest, quòd licet sine ti.
nō pręscribantur res spatio minori. xxx. anno. tamen in locis
in quibus sunt prędia tributaria spatio bienñij præscribitur
res: vt hic. Et ideò sit cautus aduocatus cōuēti, vel agentis, vt
articulet, ꝙ oīa p̄dia sunt tributaria secūdū formā statutorū,
& quod ipe semp̄ possedit illud p̄diū p̄ bieñiū, & hoc p̄bet p̄
testes: & ꝙ intrauit possessionē illi⁹ p̄dij tūc vacātis, & deser-
3 ti. †Et ob hoc præsumitur tributariū, quibus probatis agens
& excipiēs obtinebit absq; aliquo ti. Et si vult breuiori tēpo
re possidens esse securus, faciat citari illos, quorū credit inter
esse, vt compareāt intra sex mēses ad contradicendū, si cre-
dunt prędium ad eos pertinere necne: vt si intra dictum tem-
pus domini nō comparuerint, possidēs dominium ipsius ac-
quirit pleno iure. ¶Posses dicere, quomodo dominus audi-
tur, si agrum deseruit? respondeo, non deseruit. argumen. l. j.
ff. pro derelicto. sed tantum culturā. & intra biennium audi-
tur: quo elapso non auditur. Bar. Vide tex. & Bar. in. l. de eo.
de acquir. pos. in ver. per hanc. l. vide hic dicta ad limitationē
doct. in. l. Celsus. de vsu. ff. Alex.

a ¶Sterilem. Quę dicatur sterilitas in fundo, vide Bart. in. l. si vno. §. vbicūq̄. ver. sed dubitatur. ff. loca. & Salic. in. l. licet. C. de loc. ī. ij. colum. versi. quero qn̄ nō dicatur sterilitas. vbi etiā vide Bart. & Bal. & Io. and. ī addi. ad Spe. in ti. de loc. & An. Barba. consi. suo inci. scripsit propheta.

b ¶Cōsensum maioris partis. Adde Bal. in. l. veterem. nu. 1. & quod ibi posui in apos. ad ipsum. in vers. qđ oēs tangit. s̈. de autho. p̄stan. & Ant. cor. in. suis: ī ver. vniuersitas tota. quod fit à maiori parte capituli.

¶LEX. IX.

QVi fundos. ¶Præmitte ad euidentiam, quòd fundos patrimoniales
Principis, ille dicit̄ possidere iure priuati, qui ipsos
accipit steriles. & sui cultura fecit fertiles: vt. s̈. eo. l. quicunq;.
Et ideò dicit hic Imperator, ꝙ possidēs tales fundos, & eidē
alij fundi steriles assignētur: ꝙ ibi datur electio, ꝙ aut renuat
fertiles, aut suscipiat vtrunq;. h. d. Bart.

¶LEX. X.

QVi per potentiam. ¶Si fiscus alicui successerit, qui fundos steriles, & fertiles possidebat: & aliquis
per potentiam fertiles occupauerit, cogitur steriles ex eadē
substantia pro portione acceptare. Bart.

SVMMARIVM.

1 *Casus, in quo quis potest priuari dominio rei suæ.*
2 *Casus, in quo contumax habetur pro confesso.*
3 *Citatus ad iurādum de calumnia, si non cōparet, non habetur pro cōfesso.*
4 *Proprietas possessionis, si dicatur, idem est, ac si diceretur, dominium rei.*
5 *Ecclesia & respublica æquiparantur.*
Emphyteota ecclesiæ si citatus, ut ueniat ad soluendum canonem, non soluit, cadit ab emphyteusi per lapsum sex mensium, licet alias requiratur biennium.

¶LEX. XI.

LOcorum. ¶Cum prędia deserta ꝑ ęquatorem alicui assignantur: anti
qui domini per edicta vocant̃, qui intra sex men-
ses, si venerint, recuperāt bona, & debita cōtracta
persoluunt. sed si per dictū tēpus cōtumaces extiterint, per
petuò possidens possidebit, & soluet tributa futura nō præ-
1 terita hoc dicit. ¶†No. casum quomodo ꝑ lapsum sex men-
sium quis potest priuari dominio rei suæ. de quo. s. eo. l. qui
agros. Adde, ꝙ aliquādo per lapsum quatuor mensium. l. cū
2 duobus. §. idem respōdit. pro so. Alex. ¶†Secūdò no. hic ca-
a sum, ꝙ contumax habetur pro confesso.[a] quod tenet hic gl.
Idem no. in. l. ij. §. senatus. ff. de iure fis. vbi delatus contumax
b tribus edictis[b] vocatus, pro confesso habetur. Concor. in aut.
de exhi. re. §. si verò. & de asser. tol. l. j. in fin. & ff. de re mili. l.
3 qui cum vno. §. qui post. & s. de iura. cal. l. ij. §. pe. †Regulari
ter contra: vt. l. diuus. §. sic & diuus. ff. de custo. reo. Ex hoc pa
tet secundum And. de Baru. ꝙ citatus, vt veniat ad iurandum
4 de calumnia, si non veniat, non habetur pro confesso. ¶†In
text. ibi proprietas possessionis. Nota modū loquendi. nam
tantum est dicere proprietas possessionis, quantū dominium
rei: vt. l. cū satis. de agri. & censi. & hoc est vtile pro statutis di
centibus, ꝙ domini possessionis possunt talia facere. Nā non
refertur solum ad dominos possidentes, sed ad dominos rei.

5 Additio. †¶Et hanc. l. quia per eā habes, ꝙ cū eccle
sia & respublica æquiparentur: vt no. in. l.
resp. C. ex qui. cau. ma. & requiritur in ecclesia cessatio bien-
nij: vt emphyteota possit expelli: vt. l. ij. C. de iure emphy. ꝙ
illud verum est, vbi ecclesia nō citauit emphyteotam, vt veni
ret ad soluendum canonē: sed vbi citauit, non erit necessarius
cursus bienij: sed sufficiat lapsus sex mensiū, per hanc. l. quod
singulariter not. quia pulchra limitatio est. vide in authen. de
alie. & emphy. §. si verò quis. Ang.

Additio. ¶Vide Ioā. And. in. c. quoniā. §. ꝙ si super
in. j. col. aliâs. vij. vt lite non conte. & quę di
xi post Bar. in. l. si fur. ff. de vsufr. & in terminis Spec. in tit. de
probat. §. videndū. ver. sed pone statutum. & Bal. in. l. ij. in. §.
locum. de relig. & sum. Et quid veniat appellatione proprie-
tatis, vide Bal. in. l. pe. in. j. col. C. si non à compe. iudi. & adde
Ioan. an. & do. Ant. in. d. c. quoniam frequenter. §. ꝙ si super.
vt lit. non contest. & quod no. Bal. in. l. sciendum. §. sed etiam
cum seq. qui sat. cog. Alexan.

a ¶Pro cōfesso. An & quando contumax habeat̃ pro confesso, vide fel. in. c. cū Bertol. co. vij. ad fi. de re iud. vbi plenè. & quid in causa criminali, vide Old. cōsi. iij.

b ¶Edictis. sed q̃d si statutū disponat. dic idē: quia omnino intelligit̃, si sit ter citatus, non semel pro omnibus vt per. d. Alex. in l. absentē. de pœnis. & Fel. in. c. excommunicam⁹. de here. circa fi. j. col.

c ¶Hoc est verū. Tu vide de hoc Lāfrā. de oria in. c qm̃ cōtra falsas. §. cōfessiones. num 32. ver. pro veritate & ibi posui in apost. vbi habes multa singula. de hac materia extra de proba.

¶LEX. XII.

HAc diffinitione. ¶Ad tributa prędij sterilis nullus possidens fertilia adstringitur, nisi postquā fuerit assecutus hoc dicit. Bar.

¶LEX. XIII.

OMnium. ¶Domini prędiorum debēt requiri, vt soluant tributa contracta, & ipsis cessantibus assignant̃ volētibus soluere. hoc dicit. ¶Et no. hanc. l. in ciuitatibus, in quibus sunt prædia tributaria. Nam si domini nō soluant tributa, incontinenti possunt prædia alijs assignari. Bart.

SVMMARIVM.

1 *Dominium rei emptæ per unum ex fratribus, nomine proprio, qui in catastro communi cum alijs poni fecit, & tributa communiter sunt soluta acquiritur per hoc omnibus fratribus.*
2 *Confeßio facta in iudicio, per quam confiteor rem meam tuam, licet falsa sit, mihi præiudicat.*
3 *Res descripta in meo æstimo, præsumitur mea.*
4 *Confeßio erronea, uel falsa, solutis expensis corrigi potest, si causa erroris sit probabilis.*
Assertio facta in libello, uel exceptionibus, an poßit corrigi?

¶LEX. XIIII.

RVra & possessiones. ¶Si curialib⁹ pa
tientibus, & apud acta fatentibus ꝑdia esse alicu-
ius, & tributa q̃s soluerit, apud soluētes remanet
perpetuò dominiū prędiorū: & nulla repetendi dat̃ licentia.
1 ¶†Et no. hāc. l. cōtra fratres, q̃ fecerūt se in instrumentis em-
ptionū tm̄modo nominari: & postea prędia fecerūt in cata-
stro cōscribi eis & fratribus: & sic communiter tributa sunt
soluta. Nam pro hoc est fratribus dominium acq̃sitū, sicut ip-
sis: quos tenor instrumēti designat. pro quo facit. s. de dona.
censualis. & no. ꝑ Cy. s. de rei ven. l. solennibus. Adde Bald.
in. l. solennibus. in prin. C. de rei vend. & Ro. in. litera. D. no.
lvj. & in consilio Bal. vbi dicitur, ꝙ opponens aliquod signū
rei, ꝙ videtur esse communis, si signum sit cōe. Idem dicit in
l. si patruus. de subscrip. libr. C. comunia vtri. iudi. & facit in
rubro & nigro: vt nemini lice. & vt nemo. priuat⁹ titul. & Bar
tolus in tractatu de insignijs & armis. Et in materia æstimi. vide
quod dixi in. l. fi. in fi. de prædijs nauiculariorum. Nicol. de
Neapoli, per glossam hic, dicit, ꝙ interlocuroria redacta in
scriptis, nō potest reuocari per iudicem. Simile dicit in teste,
ꝙ hic, licet aliâs possit se corrigere, tamen dicto suo ĩ scriptis
redacto, non licet. facit glo. in. c. apud miserabilem. xxxij. q. j.
quæ dicit ꝙ confessio redacta in scriptis reuocari non potest.
Sed certè Nicolaus videtur malè dicere: q̃a glossa hic non di-
cit, quòd dicit dictus Nicolaus. Secūdò q̃a istud est cōtra tex.
in. c. cū cessante. de appella. ibi, ne processus negotij friuolis
occasionibus retardetur. quæ ratio cessat, siue interlocutoria
2 sit redacta in scriptis, siue non. Cogita tamē. Alex. ¶†In tex.
ibi, apud acta. No. ꝙ licet confessio extraiudicialis, qua ego
confiteor dominiū rei meæ esse tuum, non præiudicet mihi:
vt. l. cum falsa. s. de iur. & fac. igno. tamen secus in iudicio: licet
ista sit confessio falsa. per hanc. l.

Additio. ¶Vide quę dixi insti. de act. in. §. sic ita q;
Pau. de ca. in. l. scriniarios. C. de testa. mili.
vbi dicit, ꝙ in dubio præsumitur ꝓ matricula. & ꝙ per eam
quis ꝑsumat̃ quasi ĩ pos. vt ibi ꝑ Bal. & Sal. & hoc alleg. Pau.
3 de ca. ibi, quādo ꝑsumat̃ pro ęstimo. †q̃a si aliqua possessio
descripta est in æstimo meo, præsumit̃ mea. alleg. l. fi. cū glo. &
ibi Bar. de ꝑdijs naui. s. cū ibi notatis ꝑ Bal. in. l. censualis. C. de
4 dona. & quod no. in. l. cū possessor. §. j. de censi. Alex. ¶†In
c glo. hac. l. ibi, non pōt corrigi. hoc est verū: anisi sit erronea cō-
fessio, vel falsa, & cā erroris sit probabilis, vel iusta: vt. l. inter
rogatā. s. de lib. cau. & ff. de cōfes. l. cū fideicommissum. & de
interro. act. l. cōfessionibus. & facit. s. de decu. l. si ille. Et tunc
nō admittit̃ erroris correctio, nisi refectis expensis, si iudici vi
debit̃: vt. l. edicta. s. de edē. cū sua glo. Et no. bene, an assertio fa
cta in libello pręcū, vel exceptionis, possit corrigi.

¶LEX. XV.

SI quis. ¶Ad euidētiam scias, ꝙ quędam prædia erant adscripta nauiculariæ functioni: vt. s. de prædi. naui. ꝑ totū. & dicta prędia erāt etiā tributaria. Et ideò si dicta prędia efficiūt sterilia, & deserta, alicui adiungent̃. ille aūt solū ad naucularian functionem, & non ad tributa tenebitur.

¶LEX. XVI.

SI quis. ¶Accipienti fundū pr̃imonialē sterilē sub certi canonis annui ꝑstatione, nó debet augeri canō ex melioratione. h. d. ¶No. hāc l. cōtra ĩsatiabiles ꝑlatos, de qb⁹ vidistis in. l. cū satis. §. caueāt. de agri. & cēsi. in. l. j. in q. cau. coloni. Bar.

De fundis limitrophis, & terris, & paludibus, & pascuis limitaneis uel castrorum. Rubri.

SVMMARIVM.

1 *Rescripta impetrata à potentibus existentibus in curia Romana. quòd sint nulla.*

¶LEX. I.

TYberianus. ¶Ad euidentiā scias, ꝙ quidā ꝑfectus, q̃ vocabat̃ Tyberianus, statuit quasdā possessiōes quibusdā militibus custodientibus limites Imperij, quādo deferebāt frumēta. hoc statutū hic cōfirmat hæc. l. & iubet in perpetuum obseruari, mandansq; ꝙ rescripta in cōtrarium ĩpetrata,

1 petrata, nullius sint momēti hoc dicit. ¶ †Et hoc est optimū arg. secundum And. de Baru. contra potentes existentes in curia Roma. vt rescripta impetrata ab eis, ipso iure sint nulla, quando inferunt hæc alicui præiudicium. & hoc patet ex litera, quæ dicit, quicquid vel potentia vniuscuiusq;. Bart.

SVMMARIVM.

1 *Castrum non potest teneri intra territorium ad emulationem, uel castramentationem alterius.*

¶ LEX. II.

QVicunque. ¶ In limine Imperij nullus debet esse castelli detentor: nisi is solus, cui per Principē detentio est cōmissa: cōtrafacientes pœna hic inserta puniuntur hoc dicit. ¶ Et no. hanc. l. cōtra tenentes castra in finibus territorij Perusij. Nā coguntur ea relaxare cōmuni cū eorū territorijs, nisi permissu ciuitatis sint eis concessa. vel per tēpora vetusta possederint: quia tūc talis vetustas pro. l. habet: vt l. ij. ff. de aqua plu. ar. in prin. Adde Bar. & quod ibi scripsi in l. opus nouum. de decretis ab ordi. faci. in fi. vide glo. in. l. per prouincias. hic alle. & in. l. opus. de ope. publicis. vide glos. in rub. de metallarijs. & Ange. in. l. cū eo. de serui. rust. prædi. Et qui possunt petere, vt destruatur castrum factū ad emulatio-
1 nem. Inno. in. c. Pisanis. de resti. spolia. Alex. ¶ †In alijs autē locis, quàm in finibus bene est licitū possidere castellum: vt. l. si legatum. §. fi. ff. de ope. pu. nisi tale castellū teneat ad emulationē, vel ad castramētationē, vt. l. p prouincias. de ędi. priua. hoc tenet gl. hic & vide Inno. in. c. Pisanis. de resti. spo. Barto.

SVMMARIVM.

1 *Casus, in quibus nulla currat præscriptio.*
Statutum, q cōtra instrumenta dotalia nulla currat præscriptio, quid operetur: remißiuè.

¶ LEX. III.

AGros. ¶ Agri limitanei donec p milites possidentur, sunt à tributis immunes, si tamen alienati fuerint leg. prohibēte, vendicant. nō
1 ob. longi tēporis præscriptiōe hoc dicit. ¶ †Not. hic casum, in quo nulla currit præscriptio. Alios casus habes no. in gl. in ver. cessante. quod est vtile ad instrumēta dotalia, in quibus nulla currit pręscriptio ex forma statutorum. de qua vidistis in. l. cū satis. de agri. & censi. & in. l. si quis decur. de decu. & in auē. vt de cętero cōmu. eccle. rerū. §. nūc autem. ¶ No. tamen gl. quę alle. omnes. ll. de hac materia loquentes. Vide Ange. in auē. vt de cætero cōmunicatio, qui dicit q hoc casu currit pręscriptio centum annorum, per illum tex. & ad de Ange. in auē. vt eccle. Romanā. vbi quærit, an pactum fieri possit, q nō currat aliqua pręscriptio. & idē in. d. auē. vt de cętero cōmu. vbi ponit, an possit fieri per statutū. & vide quod scripsi post Bart. in. l. sequitur. in. §. si viā. ff. de vsusc. Et adde quòd sicut non currit pręscriptio cōtra instrumenta dotalia: ita non currit contra instrumenta finis dotis. Ang. in. l. exigere dotē. ff. de iudi. & ita dicit pluries obtinuisse. Alexā.

De pascuis publicis, uel priuatis. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Pactum initum, per officiales deputatos ad uenditionem gabellarum cum emptoribus ipsarum: quod sit nullum, si est factum contra soitū modum uend endi.*

¶ LEX. I.

CVm nulla. ¶ Hæc lex dicit, quòd si aliquis conduxerit pascua publica, vel etiā Principis pro certa annua pensione apposito pacto, quòd ibidem possint depasci publica animalia, seu principis, quod si postea talis cōductor vult soluere maiorem pensionē, ad hoc vt dicta animalia ibi depasci nō possint: quòd non pōt, nec hoc debet isti permitti. hoc dicit.
1 ¶ †Et no. ar. ex fi. huius. l. quia si officiales deputent ad vendendum gabellas cōmunes, q omne pactum initum per istos officiales cū emptoribus gabellarū contra solitū modū vendendi, est nullū: quia intelligitur eis concessa potestas, vt vendant more solito, & nō aliter. Tempus solitū. vel solitum hic positum aliter intelligit. vide Bar. in. l. mela. §. j. de ali. & ci. le. & in. l. fi. quomodò & quādo iu. vbi dixit. q refertur ad actū proxi. præcedentē. Vide quod in simili dixit gl. in. l. iij. C. de epi. audi. quę loquitur in verbo, cōsueto. quod verbū refertur ad duas vices. Albe. & Bal. secus verò in verbo, solitū quod verificatur in prima vice, vt dixi per dictū Bar. in. d. l. j. quod sequitur Fulg. in auē. sed nouo iure. C. de seruis fugitiuis. vbi dicit pro hac esse casum in. l. Mela. in versi. sed alimenta. licet in contrarium videat facere tex. in. l. filiū. de leg. ij. Sed dic, quòd illud prouenit ibi ex volūtate testatoris. Et illud quod dicit consuetus. probat per binū actū induci. est verū in cōsuetudine hominis, nō mulieris. quia mulieres nō possunt facere, nec inducere consuetudinē. dictum Bar. vbi tex. C. de legi. Alex.

¶ LEX. II.

INsignis. Hic mandat Imperator magistro militum, vt animalia militū nō dimittat pascere in publicis pratis: q si non curauerit obseruare vna cū eius officialibus, in. xij. libris auri punietur quæ pœna ponitur etiā deuastantibus prata priuatorū. dicit tamen q prouinciales debēt prouidere, in quo loco animalia militū sine dāno prouincialiū depascantur hoc dicit. Et no. l. contra deuastantes prata publica. & est hæc. l. vtilis pro militibus Imperatoris descendentibus ad partes Tusciæ, vt possint petere à Tuscis, vt assignentur eis prata, in quibus possint eorum equos pascere. No. istum tex. milites deuastantes * prata. Adde. d. M. de laude ī trac. de Principe. in tit. de milite. in. xiij. cōclusione. Sed qd si Capitaneus reseruat dannū datū militibus suis dānum passo: an poterit ei cōputare in suo salario? dic, q non iuxta no. per glo. in. l. ex maleficijs. §. is quoq;. de act. & ob. & in. l. j. §. plures. de eo per quē fac. erit. & no. d. Mar. de Laud. in cōclu. xxiij. Sed quid si non sunt prata, sed frumenta in herbis deuastan. possit hac pœna agi, ac si deuastata prata essent? ego ex dictis Bar. in. l. certè. ff. arbo. fur. cęsa. colligo, q nō. Nam dicit ibi, q dānum debet estimari, q̄tum possit vendi dubius euentus illius frumenti, quod pasculatū est. ar. l. propter spem. ff. fa. ercis. ita dicit. d. Iac. de Are. Alex.

* ¶ Pro concordia. Aduerte, q Bart. in. l. fin. C. de iure emph. & in. l. si domus. §. fi. ff. de le. j. tenet q donari, vel legari nō pōt res emphyteotica sine consensu domini. sed cōtrari' allegatur in hac. l. j. de fundo pat. & in. l. conuentionibus. ff. de ver. sig. Tu dic si bene cōsideret Bart. vbiq; soluit q pria opi. procedit ī emphyteosi priuata. Rationē reddit: quia tunc nimis grauaretur dominus: qa esset opus, q dominus ageret rei vendicatione contra possessorē: cū nullam obligationem personalē haberet: cū nullus sit inuitus contractus inter dominū & possessorem. Sed in casu huius l. j. est speciale. & Barto. vbiq; si videatur, dat istam sol. quia tūc in isto casu cessat ratio prędicta in hoc casu singulari. & ineptè allegatur. in. d. l. in cōuentionalibus.

SVMMARIVM.

1 *Milites non possunt cum eorū equis stare in pascuis publicis: uel priuatis.*

¶ LEX. III.

PRata. ¶ Prouincialium prata non debēt fatigari molestia militum principis hoc di
1 cit. sic facit hæc. l. contra† stipendiarios communis Perusij, q non possint stare cum eorum equis in pascuis publicis, vel priuatis. Bar.

De fundis patrimonialibus, & saltuensibus, & emphyteoticis, & eorum conductionibus. Rubri.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteota ecclesiæ, uel priuati: potest domino irrequisito rem emphyteoticam donare: non tamen uendere.*
2 *Conducens rem a fisco in perpetuū, tenet locū domini, & uendere potest.*

¶ LEX. I.

* SI quis. ¶ Accipiens fundū fiscalem in emphyteosim ppetuā, ipsum donare potest, etiā irrequisito fisco. hoc dicit. Sicut autem donare ita vendere possunt: quia tales emphyteotæ tenent locū dominorum:
1 †sed secus in emphyteotis ecclesiarū, vel priuatorum: quia licet possint donare fundos domino irrequisito, non tamē vendere, vt. l. fi. s. de iure emphy. Et ita tenet hic
2 glo. pe. ¶ †Vltimò scias q, ille qui conduxit à fisco in perpetuum, tenet locum domini, & ideò potest vendere: vt no. glo. in rub. s. eo. Bart. ¶ Limita, vt in. l. fin. C. de iure emphy. & ibi Bar. & in. l. si domus. §. fi. de leg. j. & adde. c. potuit. de locato. Quid in cōcessione vsusfructus? an possit alij concedi sine cōsensu domini? Bar. in. d. l. fi. C. de iure emphy. alleg. tex. q sic, in. l. j. §. item in fundo. quibus modis vsusfru. amittitur. facit, quia etiam ibi nō loquitur, an possit facere sine consensu domini emphyteota. Puto contrarium verius per regulam. l. fi. C. de rebus eccle. non alie. vbi prohibita alienatione, prohibetur & vsusfru. constitui. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Minori non soluenti uectigalia Principis, pro eius fundo patrimoniali, nō currit præscriptio.*
2 *Minor nō soluens uectigalia in ciuitate Florētiæ, nō incurrit pœnam.*

¶ LEX. II.

PAtrimonialis. ¶ Si pro re patrimoniali emphyteoticaria, tempore debito soluta pensio' nō probetur, minori ipso iure nō infertur dānum, vel pœna: sed tu
1 tori & curatori in solutiōe cessantibus. hoc, dicit. Nec† est cōtra. ff. de mino. l. si ex causa. §. si in commissum. & ff. de pub. l. Imperatores. §. fi. ibi minori currit tēpus, sed potest restitui: quia ille. ll. loquuntur quando minor debet soluere vectigal fisco. hic quādo principi, ex eo, q prædiū erat principis: licet

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA

aliâs omne priuilegiũ, quod daẽ fisco sit Principis, & Augustæ solent habere: vt not. s̃. de iure fis. in rub. ¶ Itẽ nõ ob. s̃. de fi. instr. & iure has. fis. l. quęcunq;. vbi res incidit in cõmissum, & non restituiẽ: quia ibi similiter erat fisci. & venditio rei minoris erat facta hic. cũ debitum erat principis: & res minoris
2 non erat distracta, vt hic tenet glos. ¶ † Per hoc patet, ꝙ cum omnia vectigalia cõmunis Florentiæ ex cõmissione Principis sint licita, ꝙ si minor cessauerit soluere vectigal, quod dicitur Principis: multòmagis nõ incidit in pœnã: sicuti nõ incidit in pœnã nõ soluendo vectigal, quod debeẽ ipsi ciuitati. Et hoc est verũ: nisi ciuitas sup hoc legem propriã haberet: quia tunc minori curreret pręscriptio statutaria, licet posset restitui, vt patet in. c. constitutus. de in inte. rest. Adde Bar. in l. Imperatores. ff. de publica. Et in ea. in fi. sicut per rescriptũ nõ põt auferri directũ dominiũ, ita nec vtile. Pro hoc est tex. ibi, & Bal. in. c. j. de nauti. fœnore. & in. c. j. de noua forma fidelita. sed dubiũ in hoc facit: quia licet principes nõ possint tollere dominium de iure gentiũ: tamen quod est introductũ de iure ciuili, põt etiam sine causa, vt no. Bal. in. l. rescripta. C. de preci. impe. of. per Paul. de ca. ibi, & alleg. ibi in rub. ff. si cer. pet. in fi. Sed dominiũ vtile videẽ huiusmodi. s. de iure ciuili: quia istæ duæ sine dubio sunt inductę de iure ciuili. s. emphyteosis, & vsufr. vt in. l. ij. in prin. C. de iure emphy. Sed respõdeo, ꝙ licet forma & nomina sint inducta de iure ciuili: tamẽ traditio, quę fit, quę est actus iuris gentium, cõseruat sibi effectus directi dominij. & ita declarauit Bar. ad alium finẽ in extrauaganti, quoniam nuper. in versi. rebellando. in. iij. col. in ver. item quæro, quid de dominio bonorum. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteota ob sterilitatem, an petat remißionem canonis?*
2 *Res emphyteotica non potest ab emphyteota euelli, licet alius offerat meliorem conditionem.*
3 *Dominium utile mihi sine causa auferri non potest, sicut nec directum.*

¶ LEX. III.

QVicunque. ¶ Emphyteota ob sterilitatẽ non põt remissionẽ mercedis impetrare. & rescriptũ in contrariũ impetratum per obreptionẽ nõ valet. ¶ Itẽ fundus fiscalis cõcessus in emphyteosim perpetuã, ab emphyteota nõ potest euelli: licet alius
1 offerat meliorẽ cõditionẽ hoc dicit. ¶ † Et nota hic casum, ꝙ
a propter sterilitatẽ non petit remissionẽ, [a] licet secus sit in colono. Sed an hoc sit verũ simpliciter? dic vt no. in auẽ. de non alie. §. hoc igitur increpans. & per Petrũ de bella perti. eo. ti.
2 §. qa verò leonis. ¶ In text. ibi: sed nec &c. ¶ † No. ꝙ ab emphyteota ppetuo nõ põt res euelli, licet alius offerat meliorẽ
3 cõditionem. † Itẽ quia per hãc. l. patet, sicut dominiũ directũ non põt auferri mihi per rescriptũ absq; causa: vt no. s̃. de fi. instr. & iure ha. fis. l. quecunq;. nec etiam vtile: vt hic. Nota ad hoc Bal. in. l. j. C. de iure emph. & vide Ang. in. §. qa vero. de alie. & emphy. vbi qui primò iurauit nõ alienare, qui sentit contrariũ eius, quod hic dicit Bar. loquiẽ tamẽ indistinctè in sterilitate, q̃ secuta est propter guerrã, vel mortalitatẽ. Alex.

a ¶ Remissionẽ. Ad quã materiã vide Pe. de anc. in. c. potuit. de loc. vbi etiã Io. de imo. & Capra. & Sali. omnino in. l. j. de iure emphy. & Ange. in auẽ. de nõ ali. §. lex itaq;. col. ij. & Rich. malũ. in. d. l. j. & d. Alexan. de Imo. in consi. vj. ij. parte. & in consil. xxvij. iiij. part. & ĩ cõs. xcviij. iiij. pte Pau. ardizo. in cõsi. inc. verũ emphyteota &c. Adde Iaco. reb. in. l. oĩm. nu. 1. & quod ibi posui in apos. ad ipsum in ver. sterilia. s̃. de omni ag. deser. & Cano. ĩ. c. propter sterilitatem. & ibi Barba. extra de loc. & eundẽ Barb. cõsil. suo inc. scripsit ꝓpheta.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia, & fiscus parificantur.*
2 *Ecclesia, quod poßit concedere fundum in emphoteosim cum pacto, quo non incidat in commissum, licet emphyteota teneatur ad canonem.*

¶ LEX. IIII.

FVndi. ¶ Si fundi patrimoniales Principis in emphyteosim conceduntẽ apposito pacto, vt ratione canonis nõ soluti, nõ incidãt in commissum: ob hoc nõ releuaẽ emphyteota à solita canonis p̃sta-
1 tione. h. d. ¶ † Et no. tex. ex quo patet, ꝙ cũ ecclesia & fiscus
2 paribus passibus ambulẽt: vt. l. fi. de sac. san. ec. ꝙ † sicut fiscus põt cõcedere fundũ in emphyteosim pacto apposito, vt non incidat in cõmissum: ita etiã ecclesia. ¶ Secũdò habes, ꝙ per istud pactũ non tolliẽ, quin emphyteota teneaẽ ad canonem.

Additio. ¶ Adde Bal. in. l. ij. in. j. col. C. de iure emp. & ibi etiã p Bar. Alex. Ecclesia põt dare in emphyteosim cũ pacto, ꝙ non incurrat in commissum. quod no. pro cõsulendo illis, qui accipiũt ab ecclesia Neuandulana. Sed posset quæri, an talę pactũ valeat? & videẽ tenere Bal. in. j. col. in. l. ij. C. de iure emphy. vbi simpliciter loquiẽ nó faciendo mentionẽ de fisco, vel ecclasia: videẽ tenere, ꝙ valeat. ad hoc bene faciunt no. per Bald. insti. de vsufruc. in prin. in ver. ne tamẽ. ꝙ nõ valeret rescriptũ superioris sic concedentis, vt no. Bal. in. l. si à te. de pac. inter emp. & vend. Alex.

¶ LEX. V.

SI qui. ¶ Suscipiens à peræquatore fundum desertum ipsum perpetuò possidebit. hoc dicit.

¶ LEX. VI.

HI quibus. ¶ Donatarius Principis rẽ sibi donatam possidet inconcussam, & eã in alium potest transferre. h. d.

SVMMARIVM.

1 *Satisdare, qui tenetur ex forma statuti antequàm acceptet officium, si est idoneus, statur eius cautioni cum generali hypotheca.*

¶ LEX. VII.

QVicunque. ¶ Accipiẽs in emphyteosim fundũ à fisco, debet cauere de nõ deferendo sub hypotheca oĩm bonorũ suorũ, vel satisdare tenetur: quam satisdationẽ si magistratus omiserit,
1 ad suũ redũdat periculum. h. d. † Et est ar. ꝙ vbi ex forma statuti, aliquis teneẽ satisdare ante, q̃ acceptet officium alicuius potestariæ: ꝙ si est idoneus: credeẽ soli cautioni cum generali hypotheca bonorum suorum.

Additio. ¶ Adde quod no. Bal. in. l. abstinendũ. C. quo. app. nõ reci. & quod no. in. l. p̃torię. ff. de pręto. stip. & in. l. j. qui satisd. cog. Istud dictũ sequiẽ Pau. de ca. in. l. diuortio. §. sed interdũ. so. ma. vbi etiã pro hoc alle. qđ legiẽ no. in. l. de creationibus. s̃. de epis. aud. Cõtra hoc tñ faciũt not. p Ang. in. l. j. ff. de lib. & posth. & adde Pau. de ca. ĩ. l. j. q satisd. cog. & quod idẽ no. in. d. l. p̃torię. circa prin. de p̃to. stip. Et etiã similiter facit in cõtrariũ tex. cũ gl. in. l. mulier. C. de iur. dot. nisi dicas ꝙ ibi debet intelligi, ꝙ tutor erat diues: non tamẽ intantum, ꝙ sine fideiussore diuitiæ suæ essent ĩ dãno sibi inspectis facultatibus populi. Alex. Si statutũ dicit, ꝙ satisdetur in persona idonea, sufficit nuda promissio bonorũ. Adde Bal. in. l. ij. aliâs fi. in fi. de execu. rei iud. Idẽ Pau. de ca. ĩ l. j. ff. q sa. cog. vbi dixit per istum tex. ꝙ nulla satisdatio etiam prætoria, vt dãni infecti, quorum legatorum &c, est p̃stãda ab eo q est manifestè diues: sed sufficit sola promissio sub hypotheca bonorũ suorũ. Ad idem allega. l. de creationibus. C. de epi. audi. ad idem dixit Pau. de ca. in. l. diuortio. §. interdũ. ff. so. ma. vbi idẽ dicit: si ex forma statuti tenetur quis satisdare, vel p̃stare fideiussorẽ. Adde bonũ tex. & ibi gl. in. l. si mulier. ff. de iure dot. & tex. ĩ auẽ. cui relictum. C. de indic. vidui. tol. & in. l. j. ibi, ꝓpter amplissimas facultates. de custo. reo. & in. l. j. §. magistra. ff. de magistra. cõue. & ibi Bal. Et in materia adde, ꝙ p hoc nõ procederet dictũ Bal. ĩ. l. gñaliter. C. de epis. & cle. vbi dicit, ꝙ iudex teneẽ in syndicatu si nõ recepit idoneos fideius. Nã fallit, nisi esset idoneè diues & idoneus, p p̃dicta: qa tunc non tenetur in syndicatu etiam si minus idoneum recepisset. quod no. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio introducta per statutum, quód quis non debeat audiri impedit litis ingressum.*

¶ LEX. VIII.

OMnes. ¶ Fundi limitrophi militibus assignati etiã p rescriptũ principis, vel annotationem in emphyteosim, vel iure dominij in alium
1 trãsferri nõ p̃nt: & trãslati reuocanẽ. h. d. ¶ In tex. ibi, penitus audianẽ. No. ex hoc. ꝙ exceptio introducta per statuta, quòd quis non debeat audiri, impedit litis ingressum: vt hic, & s̃. de legi l. leges sacratissimæ. Bar.

¶ LEX. IX.

VNiuersi. ¶ Ad euidẽtiã scias, ꝙ si alicui fundus patrimonialis tanq; fertilis à principe assignaẽ: ꝙ peræquator potest ei fundum sterilẽ assignare. Modò Imperator facit hic differẽtiam, an quis accipiat fundum patrimonialẽ à principe, vel à priuato. Nam si accipit à principe directò, põt perę̨quatuor sibi sterilem assignare: sed si à priuato secus. tamen talis accipiẽs debet soluere fisco canonem annuum.

¶ LEX. X.

FVndos. ¶ In hac. l. dicitur, ꝙ si fundi patrimoniales aliquibus sint concessi, steriles nõ, perę̨quator debet sterilia fertilibus cõgregare: vt sic oĩm pensio prę̨steẽ, & diuisio fiat steriliũ æqua lance, & fertilibus congregentur.

SVMMARIVM.

1 *Pactum appositum à poßidente fundum patrimonialem, uel fiscalem ipsum uendente: quòd ipse, & non emptor taneatur canonem soluere, nõ tenet nisi in instrumento ad sit Principis authoritas.*
2 *Lex intelligitur secũdũ materiam tituli, ubi est posita.*
3 *Obligatio uitiosa, uetustate temporis non firmatur.*

¶ LEX. XI.

¶LEX. XI.

IVs emphyteotici. ¶Hæc.l. diuiditur in duas
partes, vt patet in litera. Et prima legit̃ trib⁹ mo-
dis. Prĭo mō in gl.j. huius.l. alĳs duob⁹ modis. ĩ gl.
vl. secūdū primā lect. Istud principiū breuiter hoc dicit. Pē-
sio emphyteotici prædĳ fisco debet̃ p emptorem, non obstā-
te pacto, ꝙ venditor soluere debeat, nisi Principis iudicio fue
rit firmatū. h.d. ¶Verba autē literæ expone, vt.j. dicā. & hæc
1 lectura placet, & est vera. & no. Ex qua habes, ꝙ †possidēs fun
dum patrimonialem, vel fiscalem, si ipsum vēdit apposito pa
cto, ꝙ ipse teneatur canonem soluere, & nō emptor: tale pa-
ctū nullā obligationem inducit: qm̃ ius percipiendæ pēsionis
est ĩmutabile: nisi fuerit firmatū Principis iudicio. Et secūdū
dictā lecturā expone verba hoc mō: ius, id est pēsio sine obli
gationis vinculo: ideò dicit sine: qa non inducitur obligatio,
ꝙ venditor teneatur ad solutionē pensionis, & non emptor.
Retētū est. i. retenta. immutabile. i. immutabilē. subaudi, nisi
talis pactio Principis iudicio fuisset firmata: vt in litera pa-
tet. Aliæ verò lecturę, quę ponuntur in gl. vltima recipiūt po-
tius vltimū dictū, q̄ principiū huius legis. ¶Possessionem.
hæc est secūda pars huius legis: & legitur tribus modis. ¶Pri
mo modo, qui emit prædium patrimoniale emphyteōticum
non iuuatur ex vetustate temporis, quo venditor soluit cano
nem, quominus ipse soluere teneatur. ¶Secundo modo legi-
tur, ꝙ ille, qui possidet prædium emphyteoticum non emit,
nec in eo habet aliquē titulum, sed ipsum prędium vitiosè q̄-
siuit: & ideo non iuuatur vetustate temporis, quin ipse cano-
nem, soluere teneatur, licet non soluerit. Et secūdū istā lec. ver
bū vitiosè. est adiectiuū nominis possessionis. q.d. vitiosa pos-
sessio, q̄ sine obligatiōe & tit. fuit nō iuuat̃ tpis vetustate. secū
dū verò secūdā lect. est adiectiuū nominis vetustatis. q.d. pos-
sessio acquisita sine obligatione: id est pacto, de qua fit mētio
in prin.l. ꝙ emptor nō teneatur soluere pensionem, q̄ pactio
non parit obligationem: vt dictum est, nō iuuatur vitiosa ve-
tustate temporis, quominus emptor teneatur soluere canonē,
licet p vetusta tempora non soluerit. ¶Tertio modo legitur
hic ver. secūdū Azon. ꝙ non loquitur de præscriptione liber
tatis contra prętationem canonis, sed ꝙ loquatur de iure ip-
sius iuris emphyteotici, vt ipsius ius non p̃scribat̃ lōgo tpe. s.
xxx. annorū. qm̃ nō soluit canonem. certè possum agere cōtra
eū in rem, nō ob. exceptione prescriptionis. Sed lec. ista repro
bat̃ p Accur. qa non est verum, ꝙ hæc lex loquatur in fundo
priuati emphyteotico: sed in fundo patrimoniali loquit̃. Et
istud apparet: qa in rubrica dicitur de fundis p̃rimonialibus:
sic hæc lex videtur loqui de eis. ff. de in diē adie.l. Imperator.
& quælibet istarum potest esse vera propter plenitudinē lite
ræ: & secūdū oēs lect. hæc.l. breuiter hoc dicit. Emens fundū
emphyteoticū patrimonialem, non immutat suo pacto ius p̃-
standæ pensionis, quin eam soluere teneat̃: nisi fuerit princi-
pis iudicio confirmatum: etiam si per vetusta tempora non
soluerit emptor. Item habens ius prædĳ emphyteotici non
perdit ipsum vetusto tempore. h.d. secūdū vnā lectu. positā
2 in gl. fi. ibi, nā in rub. &c. ¶†No. ꝙ lex debet intelligi secūdū
materiam tituli, vbi est posita, & est casus in.l. Imperator. de
in diem adie. Quod autem hæc litera dicit ius præstandi pen
sionem nō prescribi longo tempore: intellige, nisi effluxerint.
xl. anni: vt.j.l. fi. de fun. rei priua.l. fi.

3 Additio. ¶No. †ex hac.l. ꝙ vitiosa obligatio vetu-
state tpis nō firmatur. Ange. Et sic facit, ꝙ
statutum tollens longam præscriptionem, non dicitur sustu-
lisse præscriptionem. xl. annorum, secūdū Barto. in.l. cum sci-
mus. s̃. de agri. & censi. Et idem tenet Bal. in.c.j. §. pretereà de
capi. Corradi. sed in.l.j.C. ne rei domic. vel templ. & in.l. nō so
lum. de vsusc. tenet cōtrariū: quā opi. sequit̃ Ro. in rub. de ar-
bi. in. xix. seu. xx. col. per.l. hoc iure. §. ductus aquę. ff. de aqua
quoti. & ęsti. Sed p opi. Bar. facit, quod dixit Ang. ĩ.l.ĳ. §. in-
terdictū hoc perpetuum. de itinere actuq́; priua. p gl. ibi posi
tā, videlicet si statuto cauetur, ꝙ cōtra instrm̃ guarētigionatū
nulla possit opponi exceptio p̃scriptiōis: ꝙ nihilominus ęq-
tate suadēte poterit opponi p̃scriptiōis exceptio cētū anno-
rū. & vide q̄ dixi in.l. si quis decurio. s̃. de decurionibus. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteota, quòd habeat utile dominium.*
2 *Emphyteota non tenetur emere à domino iure dominĳ per allodium.*

¶LEX. XII.

POssessores. ¶Emphyteotæ fundos patri-
moniales per allodium emere
nō coguntur: dñiū verò vtile habēt, si à Principe, vel
1 alio quocūq; titulo acquisierint. h.d. †¶Not. hic casum exp̃s-
a sum, ꝙ emphyteota habet vtile dominiū,[a] vt in fine patet. In
alĳs verò legibus nō dicitur, ꝙ emphyteotæ sint domini: sed
2 habēt in rē actionē. ¶†Vltimò videtur hic casus, ꝙ emphy-
teota nō cogitur emere à domino iure dominĳ p allodium: vt
hic in fi. concor. s̃. de iure deli.l. nec emere. cū si. Bar.

NVlli. ¶Prædia patrimonialia hic noĩata non
possunt alienari in aliū, poena cōtrafaciē
tibus imminēte. h.d. & est localis hæc.l. vt dicit gl.
regulariter aūt prædia patrimonialia & ēphyteo a
ticaria possunt alienari: vt. s̃.l. ius emphyteotici. Bar.

a ¶Habet vtile dominium. Adde gl. ordi. in.l. cū manu fata. §. nemo. ff. de contrahen. empt. & ven. & Bal. s̃. in rub. de iure ēphy. & in ru. s̃. de contrahen. emp. & vēdi. q. xj.

SVMMARIVM.

1 *Canonis præstatio præscribitur spatio. xl. annorum. & requisita nu. 5.*
2 *Præscriptio quadraginta annorum, quòd currat contra rem publicam & ecclesiam: non tamen Romanam.*
3 *Possessio naturalis annexa cum ciuili dicitur naturalis.*
Possessio corporalis separata à naturali, quòd non reperitur.
4 *Prædium dominicum, uel templorum etiam cum beneficio Principis, non alienatur cum pacto, ne canon soluatur.*

IVbemus. ¶Qui per. xl. an. fūdū patrimo
niale vel tēplorū, vel alterius iu
ris cū titulo, vel sine, possederit nullā pro ipso mo
lestiā, cōtrouersiā, vel qōnem pati pōt, si soluat ca
nonem debitum. Si verò à principio probet titulum posses-
sor. adempto canone à Principe prædium fuisse sibi cōces-
sum, à canonis præstatione securus est. h.d. Hanc legem alle.
gl. in.l. emptorem. C. locati. quia licet dicat̃, ꝙ emptor cogat̃
stare colono: hoc verum, nisi conduxisset à domino modicū
tempns. Cui adde text. in.l.j. §. cui autem. & ibi Bar. de super-
ficieb⁹. & vide alium casum, in quo tenetur stare colono. in.l.
in vēditione. §.j. de bo. aut̃. iudi. pos. & ibi aliū casum posui
post Bar. Itē in seq. ver. in tex. ibi, vel locorum habetur. ĩ aut̃.
1 quas actiones. de sacrosan. eccle. Alex. †Et sic non obst. s̃. eo.l.
ius ēphyteotici. q̄ dicit p̃statiōnē canōis nō prescribi vetusto
2 tpe: qa nō. xxx. an. vt ibi, sed. xl. sicut hic. ¶†In tex. ibi, vel
locorum. no. contra rempu. & contra templa præscribi spa-
tio. xl. annorum. hoc est verum secūdum hæc iura in quoli-
bet templo: sed hodiè fallit in ecclesia Romana: vt aut̃. quas
ac. s̃. de sacrosan. eccle. & in cor. vnde sumitur. Item hoc verū
in rebus emphyteoticis templorum: aliâs contra: vt. s̃. ne rei
3 do. vel temp. ¶†In tex. rei corporalis No. ꝙ dicit corporalis.
&.j. subnectit possessionis: & sic apparet, ꝙ hic loquitur de
corporali possessione. & appellat hic corporalem possessio-
nem naturalem annexam cum ciuili. quod apparet: quia ex
eo resultat præscriptio: vt hic: cum ex sola naturali non pos-
sit resultare: vt in.l. acquiritur. in fin. ff. de acquiren. re. do. Vn
de non videtur vera doctrina dicentium, ꝙ possessio corpo
ralis est illa, quæ parit effectum. i. dominium. i. fructuū acqui-
b sitionem.[b] Nam hic erat corporalis possessio: & tamē effectū
parit dominĳ: & ideò dicas prout gl. dicunt. ꝙ non reperitur
possessio corporalis separata à naturali, sed quod duplex est
4 possessio. s. ciuilis & naturalis. ¶†In text. ibi, hoc etiam &c.
per hunc versi. patet ꝙ prædium dominicū, vel templorum
etiam cum principis beneficio nō alienatur cum pacto, ne ca-
non soluatur. expressius probatur. j. de fund. rei priua.l. fin.
nisi tale beneficium spatio. xl. anno. sit confirmatum. vt hic.
5 ¶†Et aduerte bene: quia si non soluatur canon, non præscri
c bitur spatio. xl. anno. nisi duobus concurrentibus. Primò, ꝙ
si possidens acquisiuerit rem cum titulo. Secundò, ꝙ tempo-
re acquisitionis Imperator concesserit, ꝙ canon nō soluatur.
Nam si post acquisitionem prædĳ tale beneficium concede-
tur: tunc præscriptio. xl. annorum. non procederet: vt not.
hic in gloss.

b ¶Acquisitionē. Adde Pau. de cas. in.l. Iul. §. ex vendito. ff. de act. ēpt. & Cy. in.l. certū. C. de rei vē. & d. Alexā. de Imo. in.l. iĳ. §. ex cōtrario. vbi etiā vide Bart. in. iĳ. col. ver. q̄ro, q̄ possessio. ff. de acqui pos. & domi: Alex. in cōsil. xxxiiĳ. iiĳ. parte.

De mācipĳs & colonis patrimonialium & saltuē sium & emphyteoticorum fundorum. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Locato castro cum territorio, & terreno non censentur locata loca syluestria, ad culturam pænitus inhabilia.*
2 *Colonus, qui facit cultiuari arbores, uel uineas per inexpertos, si prædia ex hoc efficiantur deteriora tenetur domino.*

¶LEX. I.

EMphyteoticarios. ¶Si villa loca-
ta in emphyteosi cōceditur, nō pōt colonus
vsurpare totum territorium eiusdem, & vni
uersas aquas & fontes: sed fructū debet pci-
pere de his, ĩ qb⁹ cultura reqritur, & vti aqua

quatenus ad culturã necessaria est:reliquũ verò cedit emphy
teotæ hoc dicit. Ludo.in litera. L.no.iiij.alleg.istum tex. Item
ver.& sic videtur. vide.d.Mar.de Laude.in trac.de Principe,
in titu.de castellanis.in.xiij.cõclusione.vbi dicit, ꝙ in conces-
1 sione nõ venit vsusfru. Alex.† Et sic videt̃ casus hic, ꝙ si domi
nus villæ, vel castri, locauit alicui villã, vel castrũ cum territo
rio & terreno:non videt̃ locare podera & alia loca syluestria
ad culturam penitus inhabilia, nec fontes, nec riuos aquarũ:
nisi quatenus aqua est expediens ad culturã. & ideo residuo
aquæ poterit vti & collibus & poderijs, vt hic. Vltimò glos.
hanc.l.inducit contra doctorem, seu magistrũ, qui nimis facit
scholarem pro se legere. Itẽ contra scriptorẽ committentem
alicui scribere pro pecunia. ¶ In tex.ibi, culturis erudierunt.
2 No.† tex.cõtra colonos, qui faciunt cultiuari arbores, vel vi-
neas, vel arari terras per ineruditos in cultura. Nam si prædia
a ex hoc sint effecta deteriora tenentur dominis:[a] quia imputa
tur eis, cur ineruditos miserint ad culturam. Bart.

¶ LEX. II.

Libertates. ¶ Manumissio facta de mãcipio fundi patrimonialis à non domi-
no rescinditur per procuratorem Cæsaris.

SVMMARIVM.

1 *Emens à fisco, uel in emphyteosim accipiens, tenetur stare colono fiscali.*
2 *Successor singularis ecclesiæ, an teneatur stare colono ecclesiæ?*

¶ LEX. III.

Cognouimus. ¶ Emptor fundi patri monialis tenetur stare
colono: quẽ si expulerit, possessione priuat̃. hoc
1 dicit. ¶ † Et no. hic, ꝙ emẽs à fisco, vel in emphy-
teosim accipiens rẽ, tenetur stare colono fiscali. & est ratio:ne
colonus fiscalis habeat recursum cõtra fiscum. cui concor. su
prà eo.l.j. Emphyteota verò, vel emptor fundi priuati, nõ te-
2 netur stare colono regulariter:vt.s̃.loc.l.emptorẽ. ¶ † Et not.
istã.l.ad.q.de ecclesia, quę concessit fundũ in emphyteosim,
in quo fundo steterat ad laborãdũ quidã per maximũ tẽpus:
quia si emphyteota expellit illũ colonum, cũ bonus esset:&
alium surrogauit in locum eius, ꝙ debet emphyteosi priuari.

Additio. ¶ Et sic collige, ꝙ singularis successor eccle
b się tenetur stare colono,[b] sicut in successo-
re. facit.l.fi.de sacrosan.eccle.& tenet Lud.in.l.si filiofami.§.
fi.sol.mat.& ibi scripsi post Imo.

¶ LEX. IIII.

Super. ¶ Coloni ad aliquam militiã cõuolã tes, reuocantur ad culturã antiquam.
¶ Itẽ milites veterani ad quietẽ donati, rei rusticę
operam nõ debẽt dare. Et hoc fallit in militibus li-
mitaneis, qbus est arare permissum, vt.l.agros.s̃.de fun.limi.

a ¶ Tenentur dominis. Adde Bal.ĩ.l.j.nu.iij.ver.& no. quòd lex.s̃.de acc. Bar.in.l.si merces. §.cõductor.ff.loc. &.l.ij.ff. de an.le.

b ¶ Colono. vide tu ad hoc do.So. in cõsil.cxxij.inci.ex his quæ superius. ver. circa secundã quęstionẽ.cũ ver. seq.in.j.part.char. lxiij.

c ¶ Incõsulto Principe. adde istũ in l.sacra.ff. de re.diui.& in.l. ex hoc iure. ff. de ius. & iur.& omnino per Alex.post eũ in.l. opus .ff. de ope. publi.

d ¶ Principe. Adde d.Alex.de Imo.in l.opus.de ope.pu. vbi etiam p Bart. & Bal.in.l.ex hoc iure. ff. de iust. & iur.

e ¶ Potius dicitur emphyteuta. Potes ex hoc elicere discrimẽ, quòd inter emphyteusim est & locationem. de quo vide Bald. in.l.j.s̃.de iure emphy. Ioã.in addi. ad Spe.in titu.de loc.tit.v.in princ, & do.meum Phil. deci.cõsi.pen.vol, ij.per totum.

De fugitiuis colo. patrimo. emphy. & sal. Rubri.

¶ LEX. I.

Quicunque. ¶ Coloni patrimoniales, vel saltuenses nõ obstanti-
bus aliquibus stipendijs, quæ promeruerint reuo
cantur ad pristinam culturã agrorũ hoc dicit. Bar

¶ LEX. II.

Quisquis. ¶ Suscipiens, vel occultans colonũ patrimonialem, pœna hic inserta
punitur.

¶ LEX. III.

Cuiuscunque. ¶ Omnes adscriptitij ad agriculturã prędiorũ pa-
trimonialium, si conuolauerint ad aliquam militiam,
reuocantur hoc dicit. Bar.

De prædijs tamiacis, & de his, qui ex colonis dominicis alijsq; liberæ cõditionis procreãtur. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Partus uentrem sequitur. fallit in tamiaco*

¶ LEX. I.

Si liber. ¶ Natus ex vno parente tamia co, & altero libero, tamiacus
est. natus autẽ ex adscriptitio vel seruo alie-
no, & ancilla dominica, vel adscriptitia, vel
serua priuati, & ex colono vel seruo domini
co:semper sequitur conditionem parentis li
beri. hoc dicit. ¶ Et sic est speciale in natis ex tamiaco q sem-
per sequuntur conditionem parentis tamiaci. regulariter con
tra:quia partus ventris cõditionem sequitur:vt.l.ne diutius
s̃.de agri.& censi.& ibi fuit dictum.

SVMMARIVM.

1 *Abundans cautela non nocet.*

¶ LEX. II.

Meminimus. Hic Imperator dicit, quòd ipse fecit quandã legẽ quã
nõ habemus. in qua statuit, ꝙ prędia tamiaca vẽde
rentur emere volentibus sub soluto canone:& ꝙ
emptores prędiorũ p neminẽ poterũt inquietari.& licet illa
l.illis emptoribus esset sufficiẽs:attamẽ adhuc Imperator cõ-
1 stituit, ꝙ dicti emptores nõ possint grauari. ¶ † Et secundum
hoc no. illud vulgare, ꝙ abundans cautela nõ nocet, secundũ
And.de Baru de qua in.l.testamentum.C.de test.

De diuer. præ. ur. & rustic. & temp. & ciut. &c. Rubrica.

¶ LEX. I.

Pro ædibus. ¶ AEdificans in loco pu- blico, soluere debet debitã
pensionẽ pro ędificio, si expediat reipublicę:aliâs
ipsum solũ cũ ędificio vẽdicat̃ hoc dicit. tex. & g.

SVMMARIVM.

1 *Restauratio murorum non potest fieri inconsulto Principe.*

¶ LEX. III.

Restaurationi. Tertia pars canonis, quę redigitur ex fundis, & lo
cis reipubli. sufficit ad restaurationem murorum.
1 hoc dicit. Et no.† ꝙ restauratio murorũ nõ potest
c fieri inconsulto Principe.[c] de quo in.l.sacra.§.muros.ff.de re.
di.& hic in glo.

¶ LEX. IIII.

Eos qui. ¶ Emptor reipublicę vel templorum ipsam perpetuò possidebit, nec ab eo
põt euelli. licet alius offerat meliorẽ conditionẽ. h.d.
¶ Et secundũ hoc no. ꝙ habet locũ subhastatio in rebus tem
plorum & reipublicę. sed hoc est correctum in rebus templo
rum, per aut̃. hoc ius porrectum. C.de sacrosan.eccle. Bar.

¶ LEX. V.

Si quis. ¶ Emptio rei emphyteoticę fiscalis fa cta à priuato, vel à ciuitate, sub pacto,
ne teneatur ad canonẽ tenet:sed pactũ est irritum
hoc dicit. Nec ob.s̃.de fun.rei priua.l.fi.vbi nõ te-
net venditio, nec pactum:quia ibi emptio fuit facta à Princi-
d pe:[d] quia erat emphyteota alteri⁹:& ideo abominabile esset,
ꝙ princeps non possidens teneretur ad canonem, vt hic no.
ꝙ hæc litera dicit, à consulatu &c. Quia secundum hoc patet,
ꝙ potest fieri lex, quæ habeat locum in omnibus actibus prę
teritis à tali tempore citra, vel retro. Barto.

De locatione prædiorum ciuilium, uel fiscalium, siue tẽplorũ, siue rei priuatæ, uel dominicæ. Rub.

LEX. I.

Diuipatris. ¶ Prædia Principis, quę in perpetuũ loquãtur, sunt lo
cãda diuitibus, vel alijs cũ fideiussione idonea
præstita:& officialis prędicta negligens, debet
de suo resarcire omne detrimentum. Barto.

¶ LEX. II.

Fundi. ¶ A colonis perpetuis fundorũ publi- corum nõ auferunt̃ fundi, licet alius me-
liorem conditionẽ offerat. h.d. ¶ Et no. hic cõtra prę
latos, qui post ędificia facta in ruinis volũt dicere se deceptos.
de quo.s̃.de fun.rei pri.l.j.&.s̃.de pdijs naui.l.ij.vbi dixi. Bar.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteota potest conductor appellari.*
Accipiens rem in perpetuum, potius dicitur emphyteota, quã conductor.

¶ LEX. III.

Loca. ¶ Subhastatio in locatione pperpetua fun- dorum publicorum ita vendicat sibi lo-
cum, sicut in vẽditione hoc dicit. ¶ In tex. ibi, per
1 petuarijs conductoribus. ¶ † Not. emphyteotam
appellari conductorẽ. Nã omnis accipiens rẽ in perpetuum,
e dicitur potius emphyteota[e], quam conductor, vt hic. Barto.
Vide Bal.in.l.fi.si contra ius vel vti.pub. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Conductores perpetui, q. possideant*

¶LEX. IIII.

COngruit. ¶Si finita locatiõe cõductor pri-
mꝰ tm̃ offert, q̃tũ nouꝰ ĩ locatiõe
1 ꝓfert.h.d.¶†No.gl.hic posità, q̃ tenet ꝙ cõductores
perpetui possidẽt secus in tpalibꝰ:qa illi dicũt habere detẽta
tionẽ,qui sunt ad tp̃s.do.Bar.Adde Bar.in.l.cotẽ.in prin. de
publicanis.&vide.j.in.l.fin.facit.l.cognouimus.s̃.de mãcipĳs
& colo.adde.l.iĳ.de vendi.rerum ciui.lib.xj.Alex.

SVMMARIVM.

1 *Conducens rem in perpetuum, potest eam uendere & donare.*
2 *Casus, in quo Princeps non potest rem uni concessam, etiam motu proprio alteri concedere.*
3 *Donans uel locans rem, quòd intelligatur solum donare, uel locare ius quod in ea habet.*

¶LEX. V.

PRædia. ¶Prædia domus augustalis in ppe-
tuũ locata ad aliũ non pñt transferri
sub alio pretextu, q̃diu pẽsio soluitur, & Comes re
rũ priuatarũ cõtrafaciens punit̃. Itẽ p̃diũ augustale
Princeps donare põt ei, cui locauerit in perpetuũ, vel ad tem
pus. Itẽ primus cõductor conditione finita, si in licitatiõe of-
fert tm̃, q̃tum alius, præfert̃. Si verò rẽ cõduxerit ĩ perpetuũ
1 oĩ tpe est securꝰ.h.d.& cũ primo†respõso huius.l.no.gl. hic ĩ
ver.retrahendã.quod cõducens rẽ in ppetuũ, potest eã vẽde-
re & donare, & ad posteros trãsmittere.¶In tex.ibi.vel spõ
te donauerit.¶†No.Casum, in quo princeps rẽ concessam ꝑ
2 se vni, nõ potest alteri concedere, etiã motu ꝓprio: nisi dicat
non obstãte tali cõcessione facta: vt in.c.si motu proprio.ex-
tra de preb.lib.vj.¶In tex.ibi, concedere pẽsionem.†¶No.
3 ꝙ si detinẽti rẽ qdã habẽs ius in ea donat eam, simpliciter in-
telligit̃ donare solũ ius, qđ habet. Idẽ est in locatione: vt.l.si
domꝰ.§.fi.ff.de le.j.no.in.l.cũ alienã rẽ.s̃. de leg. qđ satis cre-
do. Idem in donãte.doc.in.l.si domus.§.fi de leg.j.alle.c. pa-
storalis, de do. Idẽ Bal.& Saly.in.l.cum alienã.de le.j.in prĩ.&
ibi Ang.& Bal.in rub.de contrahẽ.emp.& in.vj.q.& in.l.mo
numenta.C.de legi.& doc.& maximè Pe.de Anch.in.d.c.pa
storalis.& in.l.senatus.de leg.j.§.fi.Alex.

De conductoribus & procuratoribus, siue exactoribus prædiorum fiscalium domus Augustæ. *Rubri.*

SVMMARIVM.

1 *Causis fiscalibus mouendis seruandus est ordo iuris, sicut in causis priuatorum.*
2 *Citatio facta per Regem Baroni, ut ostendat ius, quod habet in tali castro, est nulla.*
3 *Bardarij ptãtis, si delinquũt, grauius puniuntur, quàm alij.*
4 *Substitutio si est facta de domo Bardorum, intelliguntur substituti omnes illi de Bardis.*
5 *Legatum factum ecclesiæ sancti Francisci, an sit nullum: sicut si esset factum fratribus.*

¶LEX. I.

COnductores. ¶Conductores fundo
rum domus fiscalis &
alĳ hoĩes dictæ domus cũ agere volũt expediri de
bẽt ordinario iure:& nulli aliorum patrociniũ p̃sta
re dñt, nec executionis ministeriũ.& contrafaciẽtibus pœna
1 ĩponitur: nec est penitẽtiæ locꝰ.h.d.†Per hãc.l. dicit And. de
Baru.ꝙ in causis fiscalibꝰ est seruãdus ordo iuris, sicut in cau-
2 sis priuatorũ.†Itẽ si rex facit citare suũ Baronẽ, vt ostẽdat iu-
ra, quę habet in castris, quæ possidet: aliâs auferret sibi ea: Nã
talis citatio ipso iure est nulla: cùm nemo titulum ostẽdere de-
beat suæ possessionis, vt.l.cogi.s̃.de petitio.hæredi. & sic est
in isto, quod not. In causa fiscali non iuratur de calumnia.glo.
no.in.c.j.§.sacramentnm.de consuetu.recti feu.quam ad hoc
alle.& sequitur Laudẽsis.in tractatu de Principe:in tit.de fi-
3 sco.cõclusione.xvĳ.Alexan.¶†In tex.ibi, grauior.No.cõtra
Bardarios ptãtis delinquẽtes, vt ipsi debeãt magis puniri, q̃
4 alĳ ciues.†Et no.hic gl.q̃ exponit domũ.i illos de domo.Vn
de si quis substituit filio suo domũ Bardorum, ꝙ ĩtelligantur
5 substituti oẽs illi de Bardis.†Item per hoc tenet, ꝙ si legatũ
relinquitur ecclesiæ sancti Francisci, ꝙ illud legatum est nul
lum: sicut si relinqueretur fratribꝰ de sancto Francisco, licet te
nuerim contrarium in libello minoricarum.

Quibus ad conductionem prædio.fiscalium acce. non licet. *Rubri.*

¶LEX. I.

NVllus. Palatini milites prohibentur à locatio-
ne fundorum Principis.hoc dicit.Bar-
tol.

De colla.fundo.fisca.uel rei pri.&c. *Rub.*

¶LEX. I.

ORdinariorum. ¶Præses prouĩcię, &
sui officiales possunt
exigere cõductores domĩcos, & ẽt imptiri fauorẽ
curialibꝰ Cæsaris, volẽtibꝰ facere dictã exactionẽ.

SVMMARIVM.

1 *Ambasiatoribus non creditur sine publicis literis.*
2 *Baiulo non creditur sine literis, quando non est notus: uel quando uult aliquem citare personaliter: uel qñ agitur de magno præiudicio.*
3 *Citatio facta domi sine literis non reddit citatum contumacem.*

¶LEX. II.

PAlatinos. Palatini possunt trans-
mitti per comitem re-
rum priuatarum ad præsidem cum literis, vt
sint soliciti circa exactionem pensionum fi-
scalium:& non debent inferre aliquam con-
cussionem: contra facientes puniuntur rela-
tione facta de hoc prefecto pretorio.h.d.¶In text. ibi, cum
1 publicis literis.¶†Per hãc literã patet, ꝙ nõ creditur amba-
siatoribꝰ sine publicis literis.cõcor.s̃.de decu.l.si quis decurio
secũdũ vnã lectu.& de exac.tri.l.missi.ibi, cum delatorũ &c.
2 ¶†Itẽ per hanc.l.dici potest, ꝙ cum isti palatini obtineãt vi-
cem quorũdam baiulorum: vt ibi dicitur, ꝙ baiulo debet da-
ri litera ad hoc, vt ei credatur. Et hoc est verum, quando baiu
lus non est notus, vt hic.&.d.l.missi.aliâs bene debet ei credi
sine literis.& ita no.glos.in.l.sed interpellatur.§.j.ff.de arbit.
Pro hoc facit.l.iiĳ.§.toties.de dam.infect. ibi, libellum &c.
Vel dic, ꝙ quando baiulus vult grauare aliquem realiter, ꝙ
tunc requiritur litera: quia agitur de magno præiudicio: vt.d.
l.facultas. Aut vult citare verbotenus, vt compareat corã iu-
dice:& tunc si est notus, non requiritur litera: vt.d.l.sed inter
pellatur, si est ignotus, sic vt hic. Nam hic transmittebatur de
vna prouincia ad aliam.

3 Additio. ¶†Tñ no.ꝙ nũq̃ citatio facta domi red-
dit citatũ cõtumacẽ absq; literis vt no.Bal.
& An.in.l.ĳ.in.ĳ.co.de anna.exce.& vide de hac materia, qñ
a credat̃ nũcio,[a] per Bar.in.l.j.§.cura carnis.ff.de offi.prefe.vr-
bis,& ibi dixi.Alex.Ro.in.l.sciendũ. de ver.ob.&.d.Ioã.de
Platea.in.l.prohibitũ.s̃.de iure fis.& per do.Ant.in.c.quod
super his.de fi.instr.vbi dicit̃, ꝙ personæ dignæ notæ & fi-
de digne creditur sine literis.facit.c.nobilissimus.lxxĳ.disti.
& no.Ang.in cõ.cix.Alex.¶Vltimò no.hanc.l.contra baiu
los cõmittẽtes cõtra aliquẽ cõcussionẽ.Bar.

a ¶Nuncio. & tamen ad saturitatẽ vide plenè p Feli. in.c.inquisitionis. §.fi.colũ.viĳ. post me.ver.itẽ querit̃. de accu.& ĩ.c.j.vj. co.ĩ ver.iiĳ.cõclusio.circa med.ver. de iu.& quod ibi dixi ĩ apo.& in.c. quoniam.de ꝓb. in prin.vĳ.col.& gl.ĩ ver.citatiões. & quod ibi dixi etiam in apostil. ADDE istum cõs.suo.lxxxvj.in ci.nõ creditur nũcio. & quod ibi posui in add. Bal. in.l. properandũ. §. sed & si quidem.nume.13.vbi posui post eum in ver.executoris.s̃. de iudi. dixi post Rebuf.in.l. prohibitũ.in prin.s̃. de iure fis.lib.x. post collecta.in.c. cum dilecti.nu.15. ver. nũquid creditur nuncio citanti in apost.in eo. vers. extra de dolo. post Lãfr.c.qm̃ contra falsam.§.citatiões.nu.16.vers. in glo.fin.ibi, ista gl. extra de proba.& Fel.c.j. colũ. vj.ver.iiĳ.conclusio.extra de iudi.

¶LEX. III.

OMnia. ¶Prędia ex quacũq; causa ad fiscum
pertinentia, à transuectione publica-
rum specierum non habent immunitatem.hoc di
cit.Barto.

De priuile.domus augustæ, uel rei priuatæ.&c. *Ru.*

¶LEX. I.

PRiuatas. ¶Ad extraordinaria munera, vel su
per indicta etiã fiscalis possessor nõ
cogitur.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Comitatiui soliti portare granum clusinum ad ciuitatem Perusij, non possunt urgeri, ut portent ad alium locum longiorem.*

¶LEX. II.

REm priuatam. ¶Prædia Principis
à trãsuectiõe publica-
rũ specierũ nullatenus hodie excusant̃, sicuti nec
prędia priuatorũ, licet aliqñ excusata fuerĩt: quia
vltra solitũ tales spẽs portabãtur. quod hodiè fieri nõ permit
1 tit̃.h.d.¶†In tex.ibi, qbus ante.optimũ argumẽtũ p̃stat hęc
litera.ꝙ cũ de cõsuetudine ciuitatis Perusij sit ꝙ granũ clusij
perusij portet̃ ad ciui.pusij: ꝙ comitatiui soliti portare, nõ pos
sunt vrgeri, vt portẽt ad aliũ locũ lõgiorẽ, & magis distantẽ à
Clusio.facit.s̃.de ann.& trib.l.pro locis.

¶LEX. III.

PRo tyronibus. ¶Hic dicit Imperator,
ꝙ cum certus reditus as
signatus esset militibus certæ militiæ:& ad huius re
ditus præstationem prædia prouĩcialiũ tenerẽtur cõferre, ꝙ

etiam prædia Principis ad hoc tenentur hoc dicit. Barto.

SVMMARIVM.

1 *Strata & uia sunt diuersa.*
2 *Statutum puniẽs in duplum maleficium commissum in strata, non comprehendit maleficium factum in uia.*

¶LEX. IIII.

ABsit. ¶Instructiones viæ publicæ, pontiũ & stratarum inter sordida nõ numerant͏̃: & ideo nemo excusatur ab eo. cõcor. C. de sacrosan. eccle. l. ab instructione. Fallit si alicuius muneris publici vacatio sit specialiter cõcessa: vt. l. cui muneris. ff. de
1 va. mu. Et no. † quod dicit hic stratarũ, & .s̃. dicit, viæ. ¶Et sic patet quòd hic via & strata ponuntur, vt species differentes.
2 concor. ff. de via publi. l. j. circa fi. † Et est vtile ad statutum dicens, ꝙ committens maleficium in strata, pœna dupli puniatur. Nã si accusatio dicat, ꝙ maleficium sit commissum in via: non cõcludit pœnã dupli: quia sunt attendenda verba legis, vt. l. prætor ait. §. hæc autem actio. ver. docere. ff. vi bo. rap.

¶LEX. V.

EXcepto. ¶Nullus à superindicto excusatur excepta Principis possessione hoc dicit. Bar. Intellige, nisi in cõtrarium apparet cõmunis vsus loquendi tam in via. q̃ in strata: quia tunc attenderetur. l. librorum. versi. quod tamen cassius. de leg. iij. & l. cũ de lanionis. §. à sententia. ff. de fund. instr. per Barto. in rub. ff. de ope. no. nun. quod tamen intellige, vt ibi in margine. Alexã.

De grege dominico. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentiæ quòd sit locus in furto consummato.*

¶LEX. I.

PRopositis. ¶Subtrahens equum à grege dominico ipsum restituit, & in vna libra auri punitur: subtrahens de grege priuati, punit͏̃ in media libra. à qua pœna releuat͏̃ si eũ obtulerit spõte hoc
1 dicit. † ¶Et not. hic casum, in quo subtrahẽs punitur alia pœna, q̃ dupli, vel quadrupli. Itẽ no. ꝙ in furto consummato est locus penitentiæ. Simile. s̃. de his, qui se deferũt. l. j. & . ff. de alie. iud. mu. cau. fa. l. iij. in fi. & .s̃. ad. l. iul. ma. l. quisquis. §. fi. regulariter contra, vt. l. ea mente. ff. de fur.

De cupressis ex luco Daphnes, uel Perseidis per AEgiptum non excidendis, uel uendendis. Rub.

¶LEX. I.

SI quis. ¶Ementes vel vendentes arbores cupressi in locis hic nominatis puniuntur hoc dicit. Et est hæc lex. arg. ꝙ eo ipso, quod imponit͏̃ pœna ementi, imponitur vendenti. de quo in. l. ij. s̃. ad leg. Iul. maie. Adde Dominicum de sancto Gemi. in. c. j. de temp. ord. in. vj. & in. l. nõ tantũ. ff. de re iud. p Raph. & Aret. Sed quid si statutum dicit de quolibet cõtractu venditionis, soluatur gabella: an cõprehendat emp. & vendi. Dic quòd solus venditor. casus est in. l. debet. in fi. de ædili. edic. adde Bal. in rub. de reb. credi. C. & sequit͏̃ Ro. in no. iij. in litera. G. adde Bar. in. l. legem. de indic. vidui. tol. vbi dicit. ꝙ si ex forma statuti punitur vendens frumentũ in alio loco, quam in platea communis, punit͏̃ emptor & emẽs. Dic, vt ibi. Adde etiã Bal. in. l. fin. iij. col. C. de ædil. ac. & adde Bal. in contrariũ in. l. j. C. de cõmuni seruo manumis. vbi dixit, ꝙ statutũ cogens aliquẽ emere, nõ propterea cogit aliũ vendere. Et adde Sali. in rub. C. de rebus credi. vbi dat vnã regulã, ꝙ semp in correlatiuis lex loquens de vno trahitur ad reliquũ. & ibi inducit ad statutum loquens de debito, an comprehendat creditũ: punitur quãdo statutũ loquit͏̃ de digniori gl. ibi ĩ rub. prçalleg. Alex.

¶LEX. II.

OMnes. ¶Authoritate propria nullus põt in luco Daphnes incidere cupressos, nec eas collapsas aliò transportare: contrafaciens punit͏̃. Itẽ plantans cupressum nõ põt aliã ob hoc incidere, sed pro tali plantatione à fisco vnã librã auri cõsequet͏̃ hoc dicit. No. l. pro constitutione papali disponente, ꝙ de massa trabaria. nulli sit licitũ excidere abietes, nec eas collapsas aliò portare.

Liber Duodecimus.

De dignitatibus. Rubrica.

¶Continua rubricam, vt in gl. Vel dic vt dictum est in libro præcedenti de multis qualitatibus personarũ: sed qa dignitas est qualitas, quæ inhæret personæ: vt dicitur ibi in le. j. iõ ponitur hic rubrica de dignitatibus.

SVMMARIVM.

1 *Militia, an sit dignitas: remißiuè. & infra nu. 83*
2 *Doctor torqueri non potest, nec personaliter capitur. nu. 11.*
3 *Donatio facta in concubinam per doctorem, nõ tenet.*
4 *Doctor non tenetur ultrà, quàm facere potest.*
5 *Doctor pro delicto nec suspenditur, nec decapitatur. nu. 20.*
6 *Domum ad locandum habentes coguntur doctoribus locare.*
7 *Doctoribus competit actio popularis,*
8 *Doctorum filij præferuntur alijs, & gratis promouentur.*
9 *Doctoris persona discipulo honesta uideri debet.*
10 *Doctor sine literis est de consilio Principis.*
Efficitur comes, si legit per. xx. annos.
In ius uocatur scriptura, non uerbo.
12 *Doctor non subit munera personalia.*
Doctor habet iurisditionem.
Doctor non punitur corporaliter, nisi degradetur, & nu. 30.
13 *Præses scribens doctori, si appellat eum fratrem, punitur.*
Extrahens doctorem de domo, capitis pœna punitur.
Doctori creditur de uita, & peritia scholaris.
14 *Doctoris interpretatio est probabilis.*
Doctori credens excusatur ab expensis.
15 *Doctori consuetudinem alleganti creditur.*
Gaudent doctores priuilegio immunitatis.
Dicitur habere dignitatem.
Gabellas doctor non soluit.
16 *Scholaris magni ingenij, licet non studuerit per quinquẽniũ, doctorari põt.*
Scholaris, qui doctoratur, debet esse maior. 17. annis.
Moribus alios antecellere.
Examinatur à septem doctoribus,
18 *Spurius, Iudæus uel mulier non potest doctorari.*
19 *Priuilegia cõcessa militibus trahũtur ad doctores, uel aduocatos. remissiuè.*
20 *Doctor legum est maior omnibus professoribus.*
Orator præfertur alijs professoribus.
21 *Doctor postquã recepit insignia reprobatur: & semel approbatus non potest amplius reprobari.*
22 *Doctor cum eius familia, non potest scrutari de armis.*
Doctor non tenetur soluere collectas
23 *Scholaris studens nõ tenetur ad munera in propria patria.*
Scholaris uagabundus, an poßit doctorari?
24 *Doctor senex, non est semper iuueni præferendus.*
25 *Scholaris licentiatus ante susceptionem Bireti, non habet priuilegia doctoratus.*
26 *Licentiatus, quando habeatur pro doctore?*
27 *Scholaris solo uerbo uocatus doctor ab Imperatore habet priuilegia doctoratus. & nu. 29. & quando?*
28 *Doctor legens dum legit, dicitur ciuis illius ciuitatis.*
29 *Imperator solo uerbo doctorem creat.*
31 *Scholaris doctus præfertur doctori ignaro.*
Scholaris, qui excessit. xxv. anuum præsumitur non addiscere.
32 *Scholaris, qui incipit studium patre uiuente, an debeat studere de bonis cõmunibus?*
33 *Doctori promittenti scholaribus maria & montes, non est credendum: & est præsumptio cnotra ipsum.*
34 *Mulier sequitur conditionem patris: & an sit illustris, si nubat clarißimo. & .nu. 40.*
35 *Dignitas proueniens ex accidẽti, nõ extenditur ultra pronepotes: secus si ex origine. & uide latius. nu. 20.*
36 *Consules dicuntur clarißimi.*
37 *Hic titulus in quo differat à tractatu primi libri suprà , ubi tractatur de dignitatibus.*
38 *Officium, quòd sit aliud à dignitate.*
39 *Casus in ista lege.*
40 *Nobiles habent dignitatem.*
Mulieres habent nobilitatem & dignitatem: & qualiter. nu. 42.
41 *Dictio uir qualiter accipiatur.*
43 *Abbatissa dicitur habere dignitatẽ & administrationẽ in suas monachas.*
44 *Dignitas , quot modis dicatur: & qualiter accipiatur: & quid sit quãdo est idem quod nobilitas. nu. 47.*
45 *Dignitas non diuiditur per gradus: & qui sunt illi gradus.*
46 *Nobilitas an sit idem, quod dignitas.*
47 *Dinitiæ quòd cõferãt ad nobilitatem, ubi circa finem , quòd possunt esse cã remota ad nobilitatem acquirendam.*
48 *Mores boni in aliquo, & antiqui dicuntur, si durauit in actibus uirtuosis per decem annos.*
49 *Nobilitas transit in filios , nisi propter eorũ delictũ illam amittant.*

50 *Nobilitas non tranſit ad baſtardum.*
51 *Nobilis, an dicatur, qui deſcendit à parentibus ualentibus: puta patre, uel auo, licet ipſe ſit modicæ conditionis.*
52 *Ruſticus licet probus, diues, & ualens, tamen non dicitur nobilis:*
53 *Filius natus ex nobili, qñ dicat̃ nobilis, & quando ignobilis?*
54 *Nobilitas, an contingat ex natiuitate?*
55 *Nobilitas, quæ habetur ex progenie, non durat ultra pronepotes.*
Origo non eſt dignitas, nec dignitatem tribuit.
56 *Nobilitas an detur, ubi uirtus datur?*
57 *Nobilitates ſunt tres, ſcilicet theologalis, naturalis, & politica.*
58 *Nobilis apud deum, quis dicatur, & ſit?*
59 *Nobilitas naturalis conſiderari poteſt duobus modis.*
60 *Nobilitas naturalis uno modo cõſiderata, eſt quidam habitus electiuus in medio cõſiſtens circa ea, quæ pertinẽt ad præeſſe, uel dominari.*
61 *Nobilitas politica, quæ ſit. & nu.62.*
Nobilitas politica eſt inuenta ad ſimilitudinẽ nobilitatis theologalis.
63 *Plebæius in ciuitate Florẽtiæ, ſi efficit̃ miles, efficitur nobilis: ſecus alibi.*
64 *Dignitatẽ nullus habere põt à ſeipſo, ſed oportet, ꝙ per alium conferat̃, & eam ſibi aſſumens incidit in crimen falſi.*
65 *Cauſæ tres quæ poſſunt impellere ad cõcedẽdã dignitatẽ, nõ tñ neceſſitãt.*
66 *Dignitates etiam propter uitia conceduntur.*
67 *Dignitas, quando concedatur ex mera gratia?* [a]
68 *Præferens indignum digno peccat.*
69 *Progenies ex cauſa concedendi dignitatem.*
70 *Nobilitas quandoq; cadit in ignorantem.*
71 *Nobilitas eſt actus uoluntarius, nec in intellectu conſiſtit.*
72 *Nobilitas poteſt alicui in puncto mortis conferri.*
73 *Infans poteſt effici miles, & coronari.*
74 *Nobilitas quæ cadit in ignorantem, non eſt propriè uirtus.*
75 *Voluntas, licet non ſit uirtus, eſt tamen ſignum uirtutis de præſenti.*
76 *Nobiles ĩ electionibꝰ, & teſtimo. ubi uoces ſunt pares præferunt̃ plebæis.*
78 *Princeps ſolus poteſt concedere dignitatem, & omnis, qui habet poteſtatem leg. condendæ. & ſub nu.77.*
79 *Magni barones, licet non ſint milites, poſſunt tamen facere militem.*
80 *Rex tranſiens per alienũ regnum, poteſt ibi creare milites.*
81 *Populus ciuitatis, qñ poßit facere milites, & concedere dignitatem.*
82 *Ciuitas, an poterit dignitates & nobilitates, quæ inducuntur à iure communi non acceptare, ut dignitates?*
83 *Dignitas aliqua põt eſſe ex forma ſtatutorum, quæ nõ ſit de iure cõmuni.*
84 *Miles, qui nullam habet iuriſdictionem poteſt alium militẽ facere authoritate conſuetudinis.*
85 *Plebæij quidam dicuntur honeſti: quidam uiles.*
86 *Plebæij ueniũt appellatiõe populi: & qualiter hoc ꝓbet̃: nu. ſe. & n.98.*
87 *Practica probandi communem uſum loquendi. & .j. nu.98.*
88 *Nobilitas ſemper importat acceptationem.*
89 *Nobiles delinquẽtes, de iure cõmuni plus puniuntur in pœnis pecuniarijs quam plebæij.*
90 *Princeps propter ſtatus ſalutem, quoſdam remouet de ciuitate, & quibuſdam profectum ad ciuitatem interdicit.*
91 *Nobilitas habet aliqua grauamina annexa, quæ per ſe mala ſunt.*
92 *Priuatus ob delictum nobilitate, & dignitate: licet ſit priuatus quo ad oĩa commoda: non tamen erit priuatus quo ad onera quæ retinebit.*
Pœna non debet eſſe cauſa præmij.
93 *Virtuoſus ſi ſtaret & uiueret per mille annos, niſi tranferatur eum eo aliqua dignitas, ſemper remanet plebæius.*
94 *Nobilem quempiã eſſe qualiter oſtendatur.*
95 *Nobilitas infima dicitur illa quæ confertur per ſtatuta ciuitatum diſponẽtia, ꝙ aliqui ſint nobiles.*
96 *Verbum, ꝙ referatur ad id, quod congruit in ſpecie, non in genere.*
97 *Officia habentia nobilitatem annexam, & dignitatem, quæ ſint.*
98 *Practica probandi aliquem nobilem.*
99 *Communis uſus lõquendi, ut dicatur communis, debet eſſe longus ſaltem, decem annorum.*
100 *Nomen popularium prout differt à nobilibus, in quibus locis habeatur in iure?*
101 *Nobilis uerbaliter dicitur eſſe, qui nobilis reputatur.*
102 *Nobilitas quæ attribuitur ex genere, uſq; ad quos tranſeat.*

SI vt proponitis.

Additio.
1 ¶†An militia ſit dignitas[a]: vi-
a de Bar. ĩ. l. ex eo. ff. de teſt. mili.
2 ¶†Doctor primò torqueri non põt[b]. l. milites. C. de queſtio.
b quia militant aduocati. l. aduocati. C. de aduoca. diuer. iudi.
3 †Donatio ab eo facta in concubinam: non valet. l. ij. C. de do.
inter vir. & uxo. no. doc. in. l. affectionis. ff. de dona. Ioan. an.
in. c. cum quis. de ſepul. lib. vj. Hoſt. in ſum. in titu. de dona.
4 inter vir. & vxo. §. cui. ver. excipitur: †Item nõ tenetur ultra
ꝙ facere põt. gl. in. l. miles. in pri. ff. de re iu. Et vide Inno. ĩ. c.
5 j. de magi. †Pro delicto nõ ſuſpẽditur. l. deſertorem. §. pœna
militũ. de re mili. & ibi gl. In cõductiõe domus gaudet priui.
6 do. Bar. & Bal. in. l. j. ff. ſo. ma. †Coguntur enim eis ædes loca-
re. ſecundũ Guil. in. l. decernimus. de epiſ. & cle. & Bal. & An
7 ge. in. d. l. j. ff. ſol. mat. †Popularis actio cõpetit ꝓ iniuria ſibi
8 illata. Bar. in. l. j. §. huius ſtudij. de iuſti. & iu. †Filij eorũ p̄ferun
tur ęqualibus, & promouent̃ ſine expẽſis. gl. in. l. iubemus. C.
9 de aduo. diuer. iud. †Perſona doctoris diſcipulo ſancta & ho
neſta videri debet. l. liberto. in gl. fi. de obſe. pa. pręſtã. & iux-
ta illud. Iuue. Qui p̄ceptore ſancti voluere parẽtis, Eſſe loco.
10 Bal. in aut̃. habita. ne filius pro pa. †Doctor eſt de conſilio prĩ
cipis ſine literis. l. fi. de aduo. diuer. iud. Doctor efficit̃ Comes
& illuſtris, ſi legit per. xx. annos. l. j. de profeſ. qui in vrb.
¶ Item, ſcriptura nõ verbo in ius vocatur. l. quoties. j. eodem.
11 ¶†Itẽ nec perſonaliter capitur. l. medicos. de profeſ. & med.
12 & ibi gl. & Bar. ¶†Itẽ nec muneribus perſonalibus affligit̃.
l. grãmaticos. eo. tit. Itẽ iuriſdictione habet. d. aut̃. habita. Itẽ
nullus pati debet in dignitate. ideo doctor niſi degradet̃, ad
pœnã mortis, vel abſciſsionis mẽbri, nõ cõdẽnat̃. l. oẽs. §. præ
13 tereã. cũ gl. de epiſ. & cle. †Itẽ ſi p̄ſes iudex ſcribẽs doctori ap
pellet eum fratrẽ, extraordinariè punit̃. l. ij. ş. de of. diuer. iud.
Itẽ extrahẽs eũ de domo ſua pœna capitis punit̃. l. medicos.
C. de profeſ. vide do. Car. florentinũ in cle. j. de magi. ¶ Item
creditur doctori de vita ſcholaris. xij. q. j. c. j. De peritia eiꝰ ſo
14 li doctori ſtatur. l. nemini. C. de aduo. diuer. iu. † Item eius in
terpretatio probabilis eſt. gl. in. c. j. ver. ĩterpretatꝰ. de poſtu.
præla. Credens doctori ab expẽſis releuat̃, ſecundũ do. Car. ĩ
cle. ij. de magi. Pet. de anch. in. c. finẽ litibꝰ. de dolo & cõtu. &
15 quod not. Bar. in. l. bonorũ. ff. de bo. poſ. †Itẽ creditur eis ſi al
legãt cõſuetudinẽ. Bal. in. l. de quibus. ff. de legi. alleg. glo. in. l.
dos à patre. C. ſol. mat. Item gaudet priuilegio immunitatis.
Bar. in. d. l. medicos. Item dicit̃ habere dignitatẽ p Bar. ĩ ꝓœ.
16 C. †Itẽ non tenet̃ ſoluere gabellas, ſecundũ Bal. in. d. aut̃. ha-
bita. Ingeniũ ſcholaris ſupplet ętatem. c. frequens. de reſtitu.
17 ſpo. lib. vj. † Item ſcholaris magni ingenij poteſt eſſe doctor
licet non ſtuduerit per quinquẽniũ: vt in prooe. ff. §. his igit̃.
Et ad hoc, vt doctor priuilegio gaudeat. debet eẽ maior. xvij.
an. l. j. §. pueritiã. ff. de poſtulã. Item moribus alios debet exce
dere: aliâs dignitate priuatur. Bar. in. l. magiſtros. ş. de profeſ.
& medi. li. x. Et ꝙ ſit examinatus à ſeptẽ. l. ſi qs. C. de profeſ.
18 †Et ꝙ nõ ſit ſpurius, licet de facto non ſeruet̃, ſecundũ dom̃.
Car. in. d. cle. j. de magi. Et ꝙ nõ ſit iudęus, uel mulier, in qbꝰ
19 nõ cadit dignitas. l. ij. ff. de reg. iur. l. fin. C. de iudæ. ¶†Et an
priuilegia cõceſſa militibus trahatur ad doctores, vel aduoca
tos: dixi in repeti. mea. l. cẽturio. ff. de vulg. & pupil. in princ.
20 †Et doc. legum ſunt maiores omnibus alijs profeſſoribus: vt
voluit gl. no. in prooe. ff. in. §. pe. dũ voluit, ꝙ ſcholaris habeat
tres iudices. Orator tamẽ p̄fertur oĩbus alijs profeſſoribus:
21 vt voluit glo. in. l. j. ş. de ſta. libe. vr. & ibi tex. †Et doctor quã
uis receperit inſignia põt tñ reprobari ſecundũ Bar. in. l. grã-
maticos. C. de profeſ. & medi. Et doctor ſemel approbatꝰ, nõ
põt amplius reprobari ſecundũ Bal. p illũ tex. in. l. ij. de liber.
22 & eorũ libe. †Et doctor cũ eius familia non põt ſcrutari de ar
mis. vide Bar. & q̃ ibi ſcripſi in. l. medicos. C. de profeſ. & me
di. & ibi etiã, ꝙ doctor nõ tenetur ſoluere collectas: & qñ ille
23 qui vult doctorari nõ eſt repertus & c. & ibi etiã ſignaui. †Et
ſcholaris ſtudẽs non tenet̃ in propria patria ad munera. l. j. q
ęta. vel profeſ. & ibi vide qualiter intelligatur ſtatutũ. ſi dicit
ꝙ ſcholaris conuenit̃ tm̃ corã Ep̃o, an poterit cõueniri corã
rectore: vide Bar. in. l. viros. j. eo. de diuer. offi. lib. xij. in fi. lib.
& vide Bar. in. l. j. j. de tyro. an ſcholaris vagabundus poſſit
24 doctorari. Item doc. †ſenex nõ eſt ſemp iuueni præferẽdus[c].
c vide tex. & ibi Ang. in aut̃. de monachis in. §. fi. & facit ꝙ no.
25 Glo. & Bar. in. l. cũ qd. ff. ſi cer. pe. ¶†Et not. ꝙ ſcholaris licen
tiatus ante ſuſceptionẽ bireti, nõ habet priuilegia doctoratꝰ,
ſecundũ Bal. in. l. bene à zenone. de quadri. pręſcri. & . l. athle-
26 tas. de excu. tuto. Imò dicit Bal. in. l. j. in fi. ff. ſol. mat. † ꝙ in fa
uorabilibus licentiatus habet̃ pro doc. Et an licentiatus qui
ſuſcepit gradũ doctoratus, poſt doctoratum alterius, debeat
præponi illi primo doctorato. Bar. ꝙ ſic. in. l. j. C. de cõſu. lib.
27 xij. p illũ tex. †Et an ſcholaris vocatus doctor ſolo verbo ab
imperatore, habeat priuilegia doctoratus? vide Mar. de lau. ĩ
addi. ſuis in. j. char. & vide Bald. in. c. j. quis dicatur Dux, vel
28 March. †not. quòd doctor legens donec legit, dicitur tũc ci-
uis illius ciuitatis, vbi legit. per Barto. in. l. municeps. in. §. mi
les. ff. ad municipa. & in. l. j. eod. titu. circa mediũ vbi loquitur
29 de prælato. †Et no. ꝙ imperator põt ſolo verbo creare doc.
ſecundũ ꝙ not. p Ang. in. l. j. C. de ſen. paſ. Pronũciatus tamẽ
doctor ſolo verbo ab imperatore vel papa, ſi eſt ignarus iuris
nõ habet priuilegia doctorũ, ſed vt doctor minoris ſcientiæ
honoratur. arg. l. ꝙ ſi fortè. §. j. de ſolutio. & per Barto. in. c. j.

a ¶ Dignitas. vide Fel. ĩ. c. clerici. circa fi. j. col. de iudi. vbi ꝙ nõ eſt dignitas. Adde Iaco. rebuf. in. l. j. n. j. ş. de mu. & ho. & oĩno p Lud. Ro. in. ſuo cõſi. cccccvij. inci. an ſit militia dignitas.

b ¶ Nõ põt. de oĩbꝰ infraſcriptis vide Fel. in rub. de magi. vbi plenè. & q̃ ſint eorũ pręrogatiuę. Ego amplio hoc dictũ: ſcilicet ꝙ doctor nõ poſſit torqueri, vt ꝓcedat etiã ſi cõſuetudo ſit in cõtrariũ. ita not. caſus ẽ ſingu. ſecũdũ Bar. in. l. oẽs iudices. ş. de decu. lib. x. quẽ ad hoc refert & ſequit̃ Ro. ſing. ſuo. ccccxc. incip. milites doctores & decuriones. & ibi in apoſtilla. multa vtilia ad hanc materiam.

c ¶ Pręferẽdus. adde Feli. ĩ. c. clerici. circa mediũ. ij. co. de iud. & latè ĩ ru. de maio. & obedi.

30 quis dicatur dux.vel March.¶†Et doctor dãnatus ad mortẽ
decapitari nõ põt.l.oẽs.iuncta gl.in verbo,post amissionẽ.de
epis.& cle.vbi dicit,ꝙ nemo in dignitate cõstitutus mori de-
31 bet anteq̃ degradet.facit.c.degradatio.de pœ.li.vj.†Et scho
laris doctus præfert doctori ignaro.gl.in.l.iij.§.j.ff.de decu.
& eorum filijs.& est gl.in aut.de monachis.§.fi.in ver.tẽpus.
& est præsumptio,ꝙ scholaris qui excesserit.xxv.an.nõ be-
32 ne addiscat,secũdũ Bar.in.l.j.C. de his q̃ ęta.se ex.li.x.¶†Et
an scholaris,qui incepit studiũ viuẽte patre debeat ꝑficere
sumptib⁹ cõib⁹ patre mortuo,an expẽsis suis?Bar.ĩ.l.j.C.de
33 peri.& cõmo.rei vẽ.†Et de doctore,q̃ promittit maria & mõ
tes scholari,nõ est credẽdũ.vide gl.& Bar.in.l.oẽs.§.fi. de re
mili.Itẽ ar.suspiciõis est cõtra doctores,q̃ acquirũt sibi scho-
lares p pecuniã.l.j.§.solent.de of.ꝑfe.vrb.&.§.sed si q̃s.insti.
34 de suspe.tu.ĩ glo.Alex.¶†Mulier cõditionẽ patris & aui il
lustris retinet,dũ tñ nubat clarissimo.h.d.Si autẽ nuberet ho
mini minoris cõditiõis:tũc sec⁹:q̃a sicut mulier propter viri
cõditionẽ choruscat,ita deprimit vt.s̃.de incol.l.mulieres.et
35 j.eo.l.mulieres.¶†Vltimò no.ex gl.ista duo.primò, ꝙ vbi-
cunq; dignitas nõ venit ex origine,sed ex accidẽti, ꝙ illa di-
gnitas nõ extẽdit vltra ꝓnepotes.cõcor.s̃.de q̃õ.l.diuo Mar
36 co.¶†Secũdò no.ꝙ cõsules dicunt clarissimi.& ita est expe
37 dita hæc.l.¶†Sequit repeti.eiusdẽ.l.q̃ro,in quo differt tra-
ctat⁹ hui⁹ libri à tractatu primi libri,in quo tractat de digni
tatibus,sicut hic tractat.Rñ.in primo tractat prĩcipaliter de
officijs,ex quibus sequit dignitas:hic tractamus principali-
38 ter de ipsa dignitate.†propriè em̃ loquẽdo aliud est officiũ,
aliud dignitas.ꝙ patet.Põt em̃ q̃s habere dignitatem senato-
riam vel consularẽ,licet nõ sit senator.uel consul:vt videbitis
in processu.Itẽ quis põt habere officiũ senatoris & nõ habe-
re dignitatẽ:vt dicemus.j.l.quoties.& sic apparet ꝙ sunt se-
parata.Breuiter.h.d.¶Nobilitas mulieris,q̃ habetur ex pro
genie,retinetur etiã si nubat nobili,etiam maioris dignitatis
39 non plebęio.h.d.Modò†pone casũm in terminis causa sola-
tij.Domine duæ sorores fuerunt inuitatę in quodã cõuiuio:
& quia nõ fuerãt positæ inter dominas cõsulares & præto-
rias:ideo iuerunt ad principẽ:proponentes,ꝙ auũ cõsulẽ &
patrẽ habuerunt prætorẽ:& ipsæ sunt nuptę nobilibus viris
licet nõ tantę dignitatis.Quæritur nunq̃d debeant poni in
mensa inter nobiles respectu nobilitatis parentum,an respe
ctu nobilitatis maritorũ?Rñdet imperator,ꝙ si vera sunt quę
proponunt,ꝙ tenent nobilitatẽ & dignitatẽ generis: & sic
40 poni debuerũt in mensa.†No.ꝙ nobiles habent dignitatem
vt dicitur.j.¶Item no.ꝙ mulieres habẽt dignitatẽ,& nobili
tatem ex progenie.¶Item no.ꝙ si filia vnius regis nubat vni
Comiti,debet appellari regalis vel si filia vnius comitis nubat
vni minoris nobilitatis debet appellari comitissa.¶Itẽ not.
ꝙ si filia Comitis nubat populari nõ debet appellari Comi-
tissa.¶Op.dicitur hic ꝙ istæ mulieres habuerũt patrẽ & auũ
41 virum.cõtra.s̃.de nup.l.nemini.¶†Solu.expone virũ.i.homi
nem:vt in gl.dicit. pro cuius notitia sciendũ est,ꝙ nomẽ viri
q̃ñq; ponitur respectiuè ad vxorem:& tunc ponitur nomen
viri pro marito:vt.ff.solu.mat.l.viro atq; vxore.&.ff.de iure
dot.l.vir ab eo.s̃.de do.inter vi.& vxo.in rubro & nigro. de
iure dotiũ.l.si inter virũ.cũ similibus.Q̃ñq; non ponit respe
ctiuè:sed ponitur cũ adiectione denotante,ꝙ sit vir alicuius
mulieris:vt per genitiuũ casum:vt si dico vir Seię.vel prono
men possessiuum:vt si dico mulieri:vir tuus:vel similia ver-
ba:tunc etiam intelligunt in dubio viro pro marito:vt.ff. de
sena.l.j.ad.l.velleia.authẽ.si qua mulier.¶Si verò dictio vir
cum alia adiunctione ponat:tũc intelligitur vir,id est hõ: vt
hic:&.ff.iudi.sol.l.vir bon⁹.& ꝓ so.l.si societatẽ.§.arbitrorũ
cũ simili.Aduertẽdũ tñ est,ꝙ nomẽ vir:adultũ hominẽ ĩpor
tat.cũ verò dico vir,hominẽ importat.& põt intelligi de quo
libet:vt.ff.de leg.iij.l.cũ q̃s decedẽs.§.codicil.& ibi no.quod
42 est notãdũ ad multa.¶†Secũdò op.ꝙ mulieres nõ possunt
a hr̃e dignitatẽ[a]:vt.l.fœminæ.ff.de re.iur.Sol.dignitatẽ cũ ad-
ministratione possunt habere:vt hic.sed dignitatẽ cũ admini
stratione regulariter non:vt in cõtrarijs.Fallit in quibusdam
præcellẽtibus mulieribus:vt de cõsuetudine quarũdam par-
43 tium:vt.l.fi.s̃.de arbi.&.c.dilecti.extra de arbi.†fallit in Ab
b batissis:quas videmus habere dignitatem[b], & administratio
nem in suas monachas:& interdum extra.cũ habeant castra:
& similia.Ista dignitas sine administratione de qua loquitur
hæc lex nihil aliud est quã dignitas,seu nobilitas:& sic apud
nos vocatur.ita dicit hęc gl.& probatur.ĩ.eo.l.mulieres.&.j.
dicam.Dicitur em̃ talis est nobilis domina tali nobilitate cũ
sit comitissa.Marchionissa:& si.vt.j.ostendam. Est ergo vi-
dendum:quid sit nobilitas?ad cuius declarationẽ præmitto
44 aliquas quæstiones.¶†Et primò quęro quot modis dicitur
dignitas?Respõdeo,quãdoque accipit largissimè, vt oẽs dicã
tur in dignitate,qui sunt bonæ famæ, & integri status: vt.ff.
de va.& extraordi.cog.l.cognitionum.§.j.ibi.illesæ dignita
tis status.Et alibi quilibet dicitur dignus,qui nõ reperit ĩdi
gnus:vt.l.cum quidam.de lega.ij.et de manu.test.l.seruus.&
de hoc nõ loquitur hic.Quãdoque verò accipit dignitas pro
officio.ꝙ habet dignitatem annexam:vt.ff.de mu.& ho.l.ho-
nor.in prin.Et ita loquit rub.extra de præb.& dig.& tex.in
c.de mulcta.eo.ti.ita loquitur gl.ff.ad.l.Iul.de ambitu.l.j.quę
dicit,quædam officia,quę ibi nominãtur esse dignitates.verè
em̃ officiũ ipsum nõ est dignitas,sed habet dignitatem anne-
xam.vt.ff.de mu.& ho.l.honor in prĩ.& isto modo etiam non
loquitur hic ti.Quãdoque dignitas accipitur pro quadã qua
litate,quæ facit personã differre à plebęis:& ista est nobilitas
secũdũ vulgare nostrũ,vt statim dicã. ¶Et cõsiderat ista duo
bus modis.Primo,prout ista dignitas stat in noĩe gñis sui:nec
habet nomẽ speciale:vt esse decurionẽ: vt.ff. de mu. et.ho.l.
spurij.in prĩ.et esse militẽ,& ꝑsbyterũ,& similia:ut.l.ne q̃s.s̃.
45 vt ne.priua.Sũt et alię dignitates noĩatæ.†& istę diuidũtur ꝑ
suos grad⁹.Est em̃ illustris.supillustris,spectabilis,clarissim⁹
vt.j.videbitis ĩ prosecutione materiæ.& istis noĩbus adhuc
46 doctores hodie vtũtur:de his loquitur hic li.¶Secũdo†quę
ro,et reuoco in dubium,vtrũ sit verũ,ꝙ dignitas prout acci-
pitur,vt separata ab officio,vel administratione, sit idẽ ꝙ no
bilitas?respõdeo, si quidẽ nobilitas accipitur propriè, prout
facit quẽ differre à plebęis:& de ista loquitur hic:et tũc dico,
ꝙ est idẽ nobilitas et dignitas.Probo.sola dignitas est,quę fa
cit quẽ differre à plębeis,et quem nõ esse plebęiũ.vt.ff.de sus.
tu.l.j.in.fi.et.l.iij.§.tutores. Et ibi hoc Iac.de are.ponit,ꝙ o-
mnis carẽs dignitate,est plebęius.aliâs qui est in dignitate,de
sinit esse plebęius.probat.C.vt ne.priua.l.ne q̃s.Illud ergo ꝙ
secũdũ nostros mores appellat nobilitas: illud idẽ est digni-
tas,q̃ facit quẽ nõ esse plebæiũ.Pręterea hoc uidet expressim
instit.de iure natu.gẽ.et ciui.§.plebiscitũ.ibi gl.dicit ꝙ plebs
cõtinet oẽs exceptis nobilibus. In tex.verò dicti.§.appellan
tur nobiles patricij et senatores,q̃ habẽt dignitatẽ. et facit.ff.
de verb.sig.l.plebs.in prin. Sed posset dici ꝙ ille.§.plebisci-
tum.probet contrarium.Dicitur em̃ ibi,ꝙ plebis appellatio-
ne cõtinẽtur omnes,exceptis senatoribus et patricijs:sed mul
tę sunt alię dignitates inferiores à senatoribus, et patricijs:vt
j.tit.ij.l.nemini.ergo patet,ꝙ multi habẽtes dignitatem sunt
plebęij.id est,homines habentes inferiorẽ dignitatem à pre-
dictis:et sic nõ omnis,qui est in dignitate desinit esse plebæ-
ius.et sic nõ est idem nobilitas et dignitas.Sol.ibi ponitur no
men patriciatus in genere pro omnibus partibus ciuitatis:et
sic pro omnibus habentibus in ciuitate dignitatem: vt patet
ff.de origi.iur.l.ij.§.deinde cum ęrarium.et.§.eisdem tempo-
ribus.sed.l.nemini.j.ti.ij.loquitur de alio magno patriciatus
honore,qui cœpit esse postq̃ fuerũt creati imperatores.Pre
terea istum intellectum ponit Hugo.sub dictione plebs.Prę
terea certũ est,ꝙ dignitas nõ debet cõcedi,nisi ei,qui sit in ali
qua potestate,saltẽ ꝙ sit decurio:vt.l. honores.§.is qui.ff. de
decu.nam plebeius nõ põt eligi ad dignitatẽ:vt ibi patet.Sed
alibi dicit,ꝙ ad dignitates debẽt eligi nobiles:vt in aut.de de
fen.ciui.ĩ.§.ĩterim.et.§.fi.ergo patet,ꝙ ob hoc,ꝙ dicit nobi-
les intelligitur,hoc est,in dignitate positos:vt in authẽ.de de-
fen.ciui.Et sic nobilitas et dignitas sunt idẽ. Pręterea hoc pa
tet ĩ.l.quęro.de nata.rest.vbi dicit nobilissimus Imperator.
ideo autem dicitur nobilissimus in suppellatiuo gradu: quia
est in dignitate in gradu suppellatiuo.Pręterea hoc patet in
diuina scriptura Marc.xv.cap.in fi.vbi uenit Ioseph ab Ari
mathia nobilis decurio.q.d. erat nobilis:q̃a erat posit⁹ in di
gnitate decurionatus.¶Cõcludit ergo,ꝙ nobilitas, quę facit
quem differre à plebęio est quędam dignitas, eo modo sum-
pta,quo dixi.s̃.scilicet separata ab administratione. iõ nos vi
demus in nostro vsu nominari dignitatem,a qua procedit no
bilitas.Dicimus enim regales,ducales,marchiones , comites,
& similia.Quosdam uerò vocamus nobiles simplices :quia vt
dixi:quędam erant dignitates nominatę:quędam innomina-
tę.ergo apparet:quia licet sub nomine nobilitatis non habe-
mus aliquem specialem tractatum , tamen habemus hunc li-
brum de dignitatibus,et in multis alijs partibus iuris.ideò de
nobilitate rectè tractare possumus.Potest etiam accipi nobi-
litas multis alijs modis : et tunc non est idem quod dignitas,
ut statim videbitis . ¶Tertiò ergo quęro: quid sit nobilitas:
seu dignitas : prout idem sunt , et circa hęc veritas elucescat
multorum opi.referam. Fuit enim quidam nomine Dantes
allegeri de florentia poëta vulgaris: laudabilis , et recolendę
memorię , qui circa hoc fecit unã cantilenam in uulgari : quę
incipit.Le dolce rime damor che solea trouare li mei pensieri
&c.ibi

a ¶Dignitatẽ. adde Feli.ĩ.c.dilecti. de maio. & obedien.

b ¶Dignitatem. an Abbatissa dicatur habere dignitatẽ, uide Fel.ĩ.c.memi nim⁹.ĩ.j.col.ver.vlterius q̃ro de acc.

&c. ibi recitat tres opi. antiquorum. ¶ Prima est, quę dicit ꝙ
47 quidam Imperator dixit, ꝙ † nobilitas est antiqua æris, & diuitiarum possessio cum pulchris regiminibus & morib⁹. Alij dixerunt, ꝙ antiqui boni mores faciunt hominem nobilem. & isti de diuitijs non curant. Tertij dicunt, ꝙ ille est nobilis qui descendit ex patre, vel auo valenti. & istas opi. reprobat.
a Vltimò ipse determinat, ꝙ quicũque est virtuosus ē nobilis.[a] Item potest esse nobilitas, etiam vbi non est virtus: & sic nobilitas habet in se plus, ꝗ̃ virtus. Exemplum in puella verecũda. nam verecundia est diuersa à virtute: et tamẽ in ea est nobilitas. Cõcludit igit̃, ꝙ omnis anima prędestinata à Deo in fœlicitate, vt in omni tempore benę operetur, etiam ante, quàm alium actum virtuosum operetur dicatur nobilis. & ista sunt eius dicta in summa. De quolibet ergo largè & latius videam⁹ singulariter. ¶ Prima ergo opi. fuit ꝙ quidam Imperator dixit, ꝙ nobilitas est antiqua possessio æris, siue diuitiarum, cum pulchris regiminibus, & moribus. Et istud reprobat ipse dicens, ꝙ ista diffinitio est falsa & imperfecta. Falsa, quia diuitiæ non possunt dare, nec auferre nobilitatem. ꝙ apparet quia diuitiæ ex se sunt viles. & ꝙ vile est nobilitatem nõ põt concedere. Vilitas aũt earũ apparet: quia diuitiæ cõgregatæ
b nõ quietãt animum,[b] sed maiorem curam tribuũt. ¶ Item illa diffinitio est imperfecta: quia alijs modis contingit nobilitas: vt. j. dicet̃. & ista videtur intẽtio poëtæ prędicti. ¶ Primũ ꝙ dicit, ꝙ quidã Imperator posuit diffinitionẽ prędictã: hoc non reperit̃ in corpore iuris: sed fortè ipse in alijs historijs inuenit: Tamen contra reprobationem suã arguo, ꝙ diuitiæ cõferunt ad dandã nobilitatem: quia quicquid confert ad uirtutem, confert ad nobilitatem. Istud patet ex dictis suis, qui di-
c xit, ꝙ vbicunque est virtus, ibi est nobilitas.[c] & secũdũ istud nobilis est ille, quẽ nobilitat sua virtus. Sed diuitiæ conferũt ad magnanimitatẽ, quę est virtus: vt habetur à sancto Tho. in ij. ij. q. cxxviij. c. fi. & per Philosophũ. iiij. Eth. vbi tractat de magnanimitate: ergo confert ad nobilitatẽ. Prætereà quicquid cõfert ad fœlicitatẽ, cõfert ad nobilitatẽ, secũdũ eundẽ. Sed diuitiæ conferunt ad fœlicitatem: quia sine ipsis nõ cõtingit hominem esse fœlicẽ secũdũ Philosophũ. j. Eth. ergo &c. Prætereà eorũ diffinitiones ponit Philosophus. v. politi. circa primũ, vbi sic ait: nobiles enim esse vident̃, quibus assistũt progenitorum virtus & diuitiæ. Finaliter concludo, ꝙ diuitię nõ sunt dignitates: nec dignitatem possunt dare directè: vt dicit poëta. Possunt tamen esse causa remota, ob quam nobilitas euenit: & obuenta conseruabitur. & ita concludunt rationes in oppositum factæ. & hoc est verũ: vt. j. dicam. & in hoc bene dicit poëta. ¶ Secũda opi. fuit eorũ, qui prędictam opi. reuoluerunt hoc modo: ꝙ antiqui boni mores cũ possessione diuitiarum, faciũt hominẽ nobilem. & optimã partẽ ademerũt: qa fortè ipsi non habebant eã. et hæc sunt verba poëtæ. q. d. secũda opi. ꝙ soli antiq boni mores, faciũt quẽ nobilẽ. Istã opi. ipse dãnat. Isti videntur pręsupponere, ꝙ ex vili patre, non põt descendere nobilis filius. ꝙ patet: qa reqrũt antiquitatẽ. Ex eorum antecedenti, sequeretur, ꝙ omnes sumus nobiles: vel omnes sumus ignobiles: quia si primus parens fuit nobilis: ergo omnes descendẽtes sunt nobiles. Si primus ignobilis: ergo omnes descẽdẽtes ignobiles: quia nũquã in persona alicuius potuit incipere nobilitas, seu dignitas. Nam aut ipsi habent dicere, ꝙ mũdus fuit ab æterno cũ multitudine omnium: ꝙ est falsum, & contra fidem christianam. Mihi uidet̃ salua reuerentia tãti poëtæ ꝙ dictæ rationes factæ ad reprobãdũ dictas opi. non sunt veræ. Primò enim authoritas, quam ipsi asserunt ex dictis eorum, scilicet, ꝙ ex vili parente nõ possit nasci nobilis filius. Nã ipsi requirũt antiquitatem bonorum
48 morũ. † certè ista antiquitas põt esse in vno homine. Nã si durauit longo tempore. x. vel. xx. an. in bonis moribus, dicetur antiqui boni mores: vt. ff. de leg. l. de quibus. in gl. super ver. inueterata. Vnde ex istis actibus virtuosis, non erit nobilis nisi completo longo tempore. Istud uidetur expressum in doctoribus, qui non consequunt̃ dignitatem comitũ, nisi expletis. xx. an. in legẽdo: vt. j. de profes. q in vr. l. j. li. j. Pręterea posito, ꝙ antecedens esset verum, nõ sequit̃ consequens, ꝙ oẽs essemus nobiles, vel ignobiles. Pone em̃, ꝙ Adã fuit nobilis.

d **Additio.** ¶ Et qui sint isti nobiles: & quot modis sumantur,[d] vide tex. et ibi Bal. in. l. nobiliores de commer. & mer. vbi dicit: ꝙ qui facit artem mercantium, non potest esse nobilis. ꝙ not. cõtra dominos uenetos. Alex.

49 ¶ † Et nobilitas transit in filios: nisi propter eorum delictum eam amittant. Nam propter delictũ qs infamat̃, & propter infamiam perditur nobilitas & dignitas: vt. j. l. proxi. & l. quoties. Si ergo aliquis ex filijs se gessit virtuosè, retinet nobilitatem & erit nobilis: & si alius gessit se vitiosè, perdit nobilitatem, & erit plebæius, & ita fuit de facto in Cain, qui occidit Abel fratrem suum, propter quod perdidit nobilitatem patris:[a] vt habetur Geñ. iiij. c. Et de hoc multa exempla ponũtur per Valerium maximum sub rub. qui à patribus degenerau-
50 runt. ¶ Item pone, ex eodem patre nobili natum vnum filiũ legitimum, & alium bastardum: certè ad legitimum transit nobilitas, non ad bastardum: vt. l. cum legitimè. de statu homi. et de sena. l. liberos.

Additio. ¶ No. per doc. in. l. fi. C. de verb. sig. & per Bal. in. l. j. & Ang. & Imo. in. l. ex facto. xxiiij. co. ad Treb. Alex. ¶ Exemplum in Abraham, qui habuit filium legitimum, & alium naturalem ex ancilla. Geñ. xxj. Eodem modo non ob. dictæ rationes tertiæ opi. vt statim dicã. licet enim istæ reprehensiones non videantur cõcludere: tamẽ verum arbitror, ꝙ antiquitas morũ nõ est nobilitas, nec nobilitatem facere potest: sed potest esse causa nobilitatis: vt. j.
51 dicam. ¶ † Tertia opi. fuit, quòd illi dicantur nobiles, qui descendunt à parentibus valentibus: puta, patre, vel auo: licet ipse qui descendit, sit modicę conditionis. Istud reprehendit poëta eadem ratione: quia videtur præsupponere, ꝙ non sit nobilis,[b] nisi qui nascitur ex nobili. Et quia ex rustico nõ põt nasci nobilis, ex quo sequuntur consequentiæ falsæ: vt. s. dictum est. sed non est verum, ꝙ ipsi hoc pręsupponant. Dicũt enim ipsi, ꝙ ex valentibus parentibus, vt ipse poëta recitat: non autem dicit nobilibus: & possunt hæc habere talem intel-
52 lectum. Pone, † rusticus incipit esse probus homo, & valens, & tenere statum nobilitatis. certè ipse non est nobilis: quia illa rusticitas non potuit purgari plenè & perfectè in eo: sed filij & nepotes sui erunt nobiliores: vt tota die videmus in rusticis peruenientibus ad aliquẽ gradũ ciuitatis: vnde ex patre ignobili, tamen valente, nascitur filius, vel nepos nobilis.[c] & sic non præsupponit illud, ꝙ poëta dicebat. & posito ꝙ prę supponeret non sequeret̃, ꝙ ille essent falsæ consequentiæ: vt dixi in præcedenti opi. ver. mihi videtur. ¶ Item reprobat poëta dictam tertiam opi. in eo, ꝙ adiecit: licet ipse sit modicę conditionis, Nam talis est vilissimus: quia habuit viam nobilitatis paratam à parentibus, & ipse non seruat eam: & talis vituperandus est plus, ꝗ̃ alius. Si ergo est vilissimus: ergo non est nobilis. et hoc tangit multos viuentes, qui vadũt per
53 terram: sed quo ad mores mortui sunt. † Sed ista responsio nõ videtur vera. Sciendum ergo est, ꝙ ex parentibus nobilibus quandoque nascitur filius nobilis, & virtuosè viuens: & iste erit nobilis secundum omnes prædictos. ¶ Qñq; nascit̃ filius reprob⁹, qui habet mores malos, ex quibus est infamis: & tũc perdit nobilitatẽ: vt. j. l. proxi. & isto casu verũ dicit poëta, q eũ appellat vilissimum. Quãdoque nascitur filius, qui nõ habet mores, nec bonos, nec malos: & fortè est segnis, qui nõ est operatiuus: vel fortè est demens, vel furiosus. & iste casu retinet nobilitatẽ. ff. de iudi. l. cœcus. & l. cum furiosus. & isto casu loquuntur verba illorum, qui dicunt, ꝙ licet sit ipse modi-
54 cę conditionis: & sic reprehensio poëtæ eos nõ tãgit. ¶ † Videndum est vtrũ dictũ suũ sit bonũ, ꝙ ex natiuitate quis habeat nobilitatẽ:[d] & videt̃ ꝙ sic: vt hac. l. j. eo. l. senator. & ff. de sena. l. senatoris filiũ. & videtur expressum prouerbio. xviij. c. ibi. Gloria filiorum patres eorum. & Eccle. x. c. ibi, Beata est terra, cuius rex est nobilis. & exponit gl. ibi id est de stirpe regia. In contrarium est Iob. xiiij. c. in fine. vnde dicit, ꝙ mortui siue nobiles, siue ignobiles fuerunt, non intererit filiorũ. Si enim nobilitates transirent à parentibus, pro certo eorum interesse ignorare non possent. ¶ Prætereà: quæ ex natiuitate naturaliter habentur, non possunt tolli per Principem: vt insti. de iure natu. §. sed naturalia. ¶ Sed hoc potest mutari: quia nubendo vni plebæio perdit dignitatem, vt hic. l. fœmi-
55 næ. ff. de sena. ergo &c. † Prætereà, nobilitas, quæ habetur ex progenie non durat vltra pronepotem: vt hic no. gl. & j. dicã Et sic ille. qui nascitur ex pronepote nascitur ex nobili: non tamẽ est nobilis. & ista est vera: quia proles seu origo nõ ẽ dignitas, nec dat dignitatem, vt hic. & in auẽ. de referẽ. §. fi. j. eo. l. mulieres. & ibi in genere. Nobilitas ergo Princeps est, q nobilitat propter genus. meritò ergo Princeps eam põt auferre
56 & dare, quandocũq; vult. ¶ † Quarta opi. fuit ipsius poëtæ, ꝙ vbicũq; est virt⁹, ibi est nobilitas. & intelligitur de virtute, qua homo fœlix efficit̃. Itẽ dicit, ꝙ põt esse nobilitas, etiam, vbi nõ est uirt⁹: & sic nobilitas se habet in plus, ꝗ̃ virtus. Exemplũ in muliere verecũda: nam verundia diuersa est à virtute, & tamẽ in ea est nobilitas. ¶ Cõcludit ergo, ꝙ anima pdestinata à Deo in fœlicitate, ut omni tẽpore bñfaciat, ẽt anteꝗ̃ faciat aliquẽ actũ uirtutis, dicit̃ nobilis. & hæc est vera nobilitas, de qua pauci reperiuntur: vt ipse dicit. Videam⁹ ergo, an prædicta sint vera: et ostẽdo ꝙ non. Pone aliquẽ propt̃ deli-

a ¶ Est nobilis. adde Iunenalẽ Tota licet ueteres exornent vndiq; cæræ. Atria nobilitas sola ẽ atq; vnica uirt⁹. Adde de nobilitate & quid sit Pau. de ca. sicut. el. ij. ĩ fi. ver. in gl. j. in uer. nobilis. extra de homic. Pau. de ca. cõsi. cxxij. co. ij. ver. posset etiã ad huc & consi. cxxj. aliàs xxvij. co. iij. & Bar. Cepo. cõs. xxiiij.

b ¶ Animũ. Facit dictũ Vale. maxi. in. c. de mu. fortunæ, in exẽplo de Syphace Rege: & in fine, dũ inquit, itaque neque dici debeãt bona, quæ inflictorũ malorũ amaritudinẽ desideriosui duplicãt.

c ¶ Nobilitas. Adde beatũ Chryso. super Matth. ĩ ho. xv. fo. xlij. uer. bene aũt ait. vbi iqt, ꝙ nihil ẽ, ꝙ sic hominẽ facit insignẽ atque cõspicuum ẽt si magno ambitu optet latere: vt splẽdor iste virtutis. Sicut em̃ ipso sole circũdat⁹: ita utiq; clarus refulget: nec in terram solũmõ rutilatus propriæ virtutis emittit, sed supra ipsum ẽt cœlũ ꝓprio fulgore radiabit.

d ¶ Sumãtur. Vide tu ad hoc copiosè & no. Feli. in. c. super eo. in fi. j. co. ĩ uer. not. ij. cũ seq. de test. et do. Soc. ĩ cõs. cclvj. ici. elegãter et subtiliter. ver. prima ratio ẽ, quia ĩ secũda parte chart. cxxj. et Paulus de ca. ĩ cõ. cxxviij. et in cõsi. cxxix.

ctum suum esse infamem: & sic in eū nō cadit dignitas, vel no
bilitas: vt. j. l. proxi. postea reuersus ad bonos mores est factus
virtuosus, secundum eū iste erit nobilis: ꝙ est falsum, nisi resti
tuatur per Principem: vt. l. imperialis. s̈. de nup. Itē pone ali-
quē virtuosum de crimine dānatū, ꝙ infamat & est cōtra vir-
tutem. certè iste erit nobilis secūdū eum: ꝙ est falsum, cū infa
mis sit: vt. l. athletas. in fi. de his qui no. infa. ¶ Item pone ex
vno Rege natū filiū, qui futurus est reprobus, & infamis, & p̄
destinatus adeò in damnationem. certè secūdum eū iste non
erit nobilis: quod est falsum: quia saltem interim antequam
uitia committat, est nobilis: vt hic, et. j. eo. l. senator. cum simi.
Item sequeret̃, ꝙ seruus virtuosus esset nobilis, ꝙ est falsum:
vt. l. fi. qui mi. nō poss. Secundò probatur authoritate diuinę
scripturæ Eccle. x. A Principe stultum positum in dignitate
sublimi: ergo est nobilis, licet stultus, & tamē nec virtuosus,
nec prędestinat⁹ in fœlicitate. Pręterea, si est nat⁹ ignobiliter
surget in gloria. scribitur. j. ad Corin. xv. c. vides ergo, ꝙ licet
prędestinatus sit in gloria: tamē donec est hic. dicit̃ ignobilis.
Itē dicit Apostolus ad Cor. iiij. ca. nos nobiles, vos aūt ignobi
les vsque adhuc. Pręterea si uerū esset dictum eius, sequeretur
ꝙ nullus plebæius esset virtuosus, vel prædestinatus in salutē
quia si esset prædestinatus vel virtuosus esset nobilis, secūdū
eū: et sic non esset plebęius. ¶ Tertiò adhuc probat̃ authori-
tate Phi. j. Eth. iiij. c. qui dicit, ꝙ sunt quidā homines virtuosi
tamē sunt nobilitate priuati. Pręterea, potest esse, ꝙ seruus,
vel rustic⁹ est uirtuosus cū omni virtute: vt quia est fortis, vel
prudens, iustus, & expertus in his, quæ sibi mandabunt̃: & ta
men nesciret dominari. certè iste non est nobilis: vt dicit. Phi
losophus. j. Eth. ix. c. non em̄ est nobilitas, vbicunque est vir
57 tus. Quid ergo dicemus? ¶ † Dico, pro declaratione præsen
tis q̄ōnis habemus ponere tres nobilitates. Prima est nobili-
tas Theologica, seu supernaturalis. Secūda est nobilitas natu
ralis. Tertia est nobilitas politica & ciuilis. De prima Theo-
logica & spirituali est quęrendū in conspectu ęterni iudicis.
apud quem nulla est obumbratio: nec aliquid latet: vt dicit
58 poëta prędictus. † Nam apud deum est nobilis omnis, qui est
in gratia faciente gratiam, vel gratū. Item omnis ille, qui est
virtuosus, dico de illa virtute. quæ facit hominē fœlicē, intel-
ligo hoc, scilicet si est in charitate. Si enim aliquis in charitate
est, ille est in gratia. Nō em̄ pōt esse in charitate sine gratia: et
ista gratia cōsistit in hoc, ꝙ Deus sua largitate, fecit hominem
gratū sibi: vt habetur in magistro sn̄iarū in. ij. li. dist. xij. & cla
rius ibidē ab illo reuerēdo doctore fratre Bonauētura de Bal
neo regio, & à sancto Tho. in. j. ij. q. cx. & q. l. et hoc est uerū.
et probat̃. j. Reg. ij. c. vbi dicit̃. Quicunque honorabit me, ego
honorificabo eum: q aūt cōtemnunt me erūt ignobiles. Istos
aūt nobiles nō possumus perfectè cognoscere, nisi per reuela
tionē. Dicit̃ em̄ Eccl. xj. c. Nescit homo utrū amore, vel odio
dignus sit: & multi sunt prędestinati, q apud nos reputantur
ignobiles: vt patet ex dictis authoritatib⁹ Apostoli ad Cor.
iiij. et xx. c. Istā ergo nobilitatē theologicā dimittamus theo
59 logis. ¶ † Secūda igit̃ nobilitas, est naturalis: et hęc pōt cōside
rari duobus modis. ¶ Primo, prout cōgruit animalibus rōna-
libus: et ēt irrationalibus: et alijs ēt sensu carētibus: et isto mo
do dicūtur nobilia et ignobilia secūdū nobilitatē operationū
vt in brutis patet. Videmus em̄ quasdā aues eiusdē speciei no
biles. ¶ Exemplū in falcone aliquis dicit̃ gētilis, et aliqs pe-
regrinus. etc. Idē de cęteris animalibus. Idem de pomis. Et eo
dem modo inter artifices distinguimus quosdā nobiles, qui
sunt magis instructi alijs: et alij sunt, quos ignobiles dicimus:
vt. s̈. de cōd. in pub. hor. l. j. lib. x. et. C. de postu. l. prouidendū
Et isto mō seruus et ancilla pōt esse nobilis. et ita habet̃ Leui.
ix. c. ista ancilla nobilis. et de hoc loquit̃ Philosophus. ij. Eth.
in prin. Et de hoc nō est nostrū principaliter tractare: qa pęr
hanc nō distinguitur nobilis à plebæio, de quo quęrimus.
¶ Secūdo mō pōt cōsiderari prout cadit in hominib⁹ ista no
bilitas naturalis: et tūc debet ītelligi naturalis. i. naturali rōne
inducta. ꝙ nos iuristę appellamus de iure gē. primeuo. ꝙ ap
paret: qa solis hoībus cōgruit. et de ista nobilitate Philosoph⁹
j. Eth. iiij. c. ubi dicit, ꝙ nihil aliud, q̄ uirtus et malitia determi
nat seruū et liberū, nobiles et ignobiles. hoc aūt nō est intelli
gēdum de omni virtute: sed de ea, q̄ cōpetit aliqbus: ꝓut sunt
apti dn̄ari: nō de ea, ꝓut apti sunt subijci, ꝓut p Philosophū
j. pol. ix. c. ¶ Dicēdum est ergo: ꝙ talis nobilitas est uirt⁹: ꝓut
cōpetit his: q sunt apti dn̄ari: seu pręesse. Vel ponas diffinitio
nem virtutis: quā ponit Philosophus. j. Ethic. cū dicta adie-
60 ctione: † Tu dicas: ꝙ hęc nobilitas est quidam habit⁹ electiu⁹
in medio cōsistēs. circa ea q̄ pertinēt ad pręesse: vel dominari.
& cū hac determinatione posset esse verum ꝙ dicit poëta. &
61 de hac nobilitate habet̃. lvj. dis. nunq̄ de vitijs. ¶ † Tertia no
bilitas est politica, seu ciuilis, prout differt nobilis à plebeio
secundū ꝙ accipim⁹ apud nos, & in foro nostro: tūc ꝙ dicit
poëta prędictus oīno nō est verū: quia tūc sequerent̃ incon-
uenientię suprascriptę. Quid ergo dicēdū? Rn̄ Host. ī sum. de
præbē. & digni. ꝙ dignitas est pręeminentia quędā. Idē ergo
dicēdum de nobilitate: qa nobilitas & dignitas idem sunt: vt
dictū est. Sed certè nimis generaliter loquit̃: qa etiā serui ha-
bent præeminētias: vt ordinarius, & vicarius, & etiā plebeij,
& rustici habēt præeminētias: scilicet. ꝙ quilibet paterfa. in
domo sua habet præeminētiā. Inno. verò in. c. de multa. de p̄-
ben. dicit, ꝙ illa est dignitas, q̄ reputat̃ dignitas: & si nō repu-
tat̃ dignitas nō est dignitas. ¶ Istud nō probat̃ rōnibus, & ni-
mis generaliter loquit̃, tamē veritati propinquior est. qd ergo
dicēdū? Rn̄. ꝙ nobilitas apud nos inuēta est ad similitudinē,
& imitationē illius nobilitatis, q̄ est apud Deū: vt in aut̃. vt iu
di. sine quoquo suffra. §. itaq;. s̈. de offi. p̄fec. p̄to. afri. l. j. & l. in
noīe domini. in prin. & de nup. l. imperialis. in prin. sicut er-
go ille apud deū est nobilis quē deus sua gratia sibi gratū fa-
cit: ita in foro nostro, ille est nobilis, quē princeps sua gratia:
vel lex sibi gratū, vel nobilem facit. Nō tamē pōt esse similitu
do per oīa. Et ideo de hac nobilitate prout intelligitur apud
Deū relinquit̃ Theologis quibus est stādū. Prout verò loqui-
mur de nobitate apud nos: pone diffinitionē veram: & exami
nabo eam, ex qua apparebit theorica & practica huius mate-
62 riæ. ¶ † Nobilitas est qualitas illata per principatum tenētem
qua quis vltra honestos plebeios acceptus ostendit̃. Exami-
nemus ista verba diffinitionis. Dixi, ꝙ nobilitas est qualitas.
hoc esse verū apparet. qa pōt adesse, vel abesse præter subie-
cti corruptionē. vt apparet in muliere plebęia, q̄ nubit nobi-
li. quæ statim efficit̃ nobilis: vt. j. eod. l. mulieres. & l. fœminæ
de sena. & in his quibus imperator cōcedit dignitatē, vt per
totum hūc librū. Itē ea dignitas, q̄ adest, pōt abesse. vt in mu
liere nobili, q nubit plebæio: vt hic. Vel in eo, qui ꝓpter deli
ctum perdit dignitatem: vt. j. eo. l. quoties. & l. iudices. & sic
est possibile ꝙ in aliqua parte tēporis esset qs nobilis, & alia
ignobilis: & econtra. & ex his sequit̃ aliud. Nā cum de diuersi
tate tēporis vel locorū idē fit iudiciū: vt. l. vinū. ff. si certū pet.
& l. fi. de cōdict. trit. sequitur ꝙ idē homo loco certo sit nobi
lis: & loco certo ignobilis. ꝙ est verū. Pone saracenū nobilem
à nobis captum: certè ex quo est captus erit ignobilis apud
nos: qa seru⁹. Idē si aliquis de nostris nobilibus caperet̃ ab eis
63 & istud est clarum: & expressius † videmus in ciuitate ista Pe
rusij: ꝙ si aliqs plebęius efficiatur miles: habetur pro nobili.
Sed in ciuitate florentię etiam post militiā remanet popula-
ris: & est expressum in. l. munerum. §. j. ff. de mu. & ho. hoc est
64 verū: sed clarius declarabitur. j. ¶ † Sequit̃ in diffinitione illa
ta. hoc ideo dico: qa nullus potest habere dignitatē à seipso:
sed oportet ꝙ p aliū conferat̃. Et sua authoritate assumens eā
incidit in crimen falsi: vel. in. l. iul. maie. vt in. l. iij. §. fi. ad leg.
iul. maie. & ff. de fal. l. j. in fi. & extra de reg. iur. c. j. lib. vj. Item
ideo dixi illata: quia dignitas cōfert̃ in alium ex mera gratia
concedētis, nō ex aliqua necessitate: quæ sibi imponatur ra-
tione alicuius meriti recipientis: vt in authē. vt iudi. sine quo
65 quo suffra. §. itaq;. † Fateor tamen, ꝙ possunt aliquæ causæ
præcedere quæ ex congruo impellūt concedentē ad conce-
dendū: nō autē impellunt ex necessitate. Et istæ causæ possūt
esse triplicis generis. ¶ Primò, virtutes: & actus virtuosi: vt
s̈. de sta. & imagi. l. virtutū: de hoc habemus exemplum per
totum istum librū. vbi per actus virtuosos dantur dignitates
vt. ff. de orig. iur. l. ij. in penult. colum. ¶ † Secundò vitia, seu
66 actus vitiosi: vt in. d. l. ij. §. posteà cum Appius. vbi propter
furtum quis consecutus fuit dignitatem: & officium. Et hoc
videmus quotidie apud principes seculares: & ecclesiasticos,
ꝙ propter vitia aliquis ipsi principi efficitur acceptus: & ab
67 ipso nobilitates & dignitates consequitur. ¶ † Prædicta quæ
dixi ꝙ ex mera gratia conceditur dignitas: intelligo in princi
pe, qui non recognoscit superiorem. aliâs superior potest co
gere inferiorem: vt det dignitatem alicui. & sic quo ad conce
dentē erit debita: quo ad recipientem erit mera gratia. s̈. de of
ficio. quęsto. l. prima. Et de hoc sunt multi casus decretalium.
Item quod dixi, ꝙ propter vitia conceduntur dignitates: ve
68 rum est loquendo ciuiliter. † Fateor tamen, ꝙ concedens pre
ferens indignum digno peccat: vt dicit beatus Tho. de aqui
no in. iiij. quæsti. lxiij. vbi tractat: vtrum acceptio personarū
69 sit peccatum. ¶ † Tertiò sunt quędā quæ nō sunt vitia nec vir
tutes: vt progenies, propter quā lex seu princeps concedit di
gnitatē: vt hac. l. & s̈. dictū est & matrimonium: quia nobilita
tur mulier propter virum sine aliqua eius virtute. & in matre
quæ nobilitatur propter filium quandoq;: vt. ff. de sena. l. j. ꝙ
70 dic vt ibi. ¶ † Ex prædictis sequitur, ꝙ dignitas seu nobilitas
cadit

cadit quādoq; in ignorantē, ꝙ patet: qa vt dictū eſt nobilitas
cōſiſtit in acceptatione eius, q dignitatē confert. vnde ſicut
dilectio mea, qua accepto Titium, poteſt cadere in eum igno
rantem: ita & dignitas: vt apparet expreſſè in puero nato ex
nobili. qa ſtatim eſt nobilis, lʒ nil intelligat: vt probat̃ in auth.
de defen. ciui. §. ſed interim. & no. ſ̃. de iuriſ. om. iu. l. priuato-
71 rū. ¶ †Ex his ſequit̃, ꝙ iſta nobilitas nō eſt in voluntate, nec
in ĩtellectu. nec eſt actus volūtarius ei⁹, q nobilis efficit̃, ꝙ pa
tet qa cadit in ignorantē, q circa id, ꝙ ignorat nullā habet vo
luntatē: vt not. in. l. j. ſ̃. de acquirē. poſ. Nec in pſona ſeu corpo
re: nec in parte ſeu corpore ſenſitiuo conſtat: ſed ſolum acce
ptatione dignitatē conferentis. Determinat̃ enim in perſona
eius, q efficit̃ nobilis: ſicut viſio in re viſa: & dilectio in re dile
cta, & ſic ante cognitionē illā, nulla obuenit noua qualitas in
perſona nobilitata: ſed dicit̃ nobilis reſpectu acceptationis.
Fateor tñ, ꝙ poſtq̃ ſciuerit, imprimet̃ in eū qualitas: quia in-
cedet vt nobilis. & operabit̃ vt nobilis: & ſimilia. hoc videt̃
velle gloſſ. in. l. priuatorū. ſ̃. de iur. om. iu. quæ dicit ꝙ ſtatim
habet dignitatē, ſed non effectū. Non ergo eſt parū iſta nobi-
72 litas: cū homo ſe acceptū cognoſcet, plura audebit. ¶ †Ex p̃-
dictis patet, ꝙ talis nobilitas poteſt alicui in puncto mortis
conferri: quod patet: quia pōt conferri in ignorantē, & cōſi-
ſtit in acceptatione alicuius. Simile in legatis, quę quęruntur
ignoranti: vt. l. cū pater. §. ſurdo. ff. de leg. ij. & . ſ̃. quando dies
lega. ced. l. fi. Simile in conditionibus poteſtatiuis, q̄ poſſunt
impleri per aliū: vt. ſ̃. ff. de ſta. ho. l. Arethuſa. & l. ſeq. de cōdi.
& demō. l. ij. Et ſic patet ꝙ in puncto mortis, quis poteſt effi-
73 ci miles, & ꝙ † infans, vel pupillus, licet nihil intelligāt, poſ-
ſunt effici milites & coronari: & ſimilia. Probat̃ de teſta. mil.
l. fi. de mune. & hono. non contin. inter pa. & fi. l. fi. §. j. lib. x.
74 ¶ †Ex hoc ſequitur aliud, ꝙ talis nobilitas non eſt virtus, ꝙ
patet: quia virtus cōſiſtit in voluntate, ſeu habitu mentis: vt
ff. de iuſti. & iure. l. iuſtitia. vbi dicit, ꝙ hęc virtus, quæ eſt iu-
ſtitia, eſt conſtās & perpetua voluntas. & ſic virtus eſt in ha
bitu voluntatis, & in rectitudine voluntatis. ꝙ apud Theolo
gos & apud Philoſophos eſt vulgatiſſimū. & ita intelligo. d.
75 l. iuſtitia. & ſanct⁹ † Thō. de aquino. ij. ij. q. lxij. vbi querit qd
ſit iuſtitia: licet tñ voluntas nō ſit virtus, eſt tamē ſignū virtu-
tis de præſenti, vel ſperatur in futurū, qa credendū eſt princi
patū tenentem, qui aliquē ponit in dignitate hoc facere pro-
pter virtutes. ff. de offi. prefect. prętο. l. & propter nobilitatē
parentum bene ſperatur de filijs: vt in aut̃. de admi. offi. iij. co
76 lum. † Vnde in dubio in electionibus, & teſtimonijs, & alijs
actibus: vbi ſi voces eſſent hincinde pares, præferunt̃ nobiles
vt. ff. de pac. l. maiorem. in prin. & . ff. de teſti. l. iij. §. j. & l. ob
carmē. §. fin. & ibi not. ¶ Sequit̃ in diffinitiōe, p principatū
78 tenētē. hoc dico: † qa ille, q tenet principatū pōt cōcedere di-
gnitatē, & nō alius. ff. de app. l. ſi cōſtat extra de elect. c. ij. Itē
ꝙ dico principatū tenentem, intelligo generaliter: ſiue ſit ille
qui tenet principatū omniū vt Deus, qui quādoq; iſtas digni
tates, & nobilitates temporales immediatè conſtituit: vt li. j.
& . ij. Regū. ſiue de principe vniuerſali mundanorum: ſicut de
principe Romanorū, cuius ſunt oĩa: vt in. l. bene à zenone de
quadri. preſcrip. & l. deprecatio. ff. ad. l. rho. de ia. de quo ſine
dubio cōſtat, ꝙ per ſe & ſuas leges dignitates cōfert. Siue ſit
alius princeps inferior. vt Rex, marchio, dux vel magnus
Comes, qui habet poteſtatem condendi leg. in ſuos. Et idem
intelligo de quolibet populo, qui habet poteſtatē conden-
di leg. ff. de mu. & hono. l. j. circa princ. & l. vt gradatim. §. j. ꝙ
patet. quia per leg. conceditur nobilitas: vt per totū hunc li-
brum. Sed ciuitatibus princeps cōcedit, ꝙ poſſint ſibi legē
79 facere, vt. ff. de iuſti. & iur. l. oēs populi. ergo &c. ¶ †Ex p̃di-
ctis multa inferuntur. Primò ꝙ prædicti magni barones, licet
non ſint milites: tamē poſſunt facere milites: qm̃ habēt pote-
80 ſtatē legem cōdēdi. † Sed tñ dubitatur, ſi Rex vel baro tranſit
per alias partes extra ſuum regnum: vtrū poſſit creare mili-
tes? & videtur ꝙ non: qa ibi, vt priuatus homo habetur. ff. de
offi. præfec. vrb. l. fi. In cōtrariū eſt veritas, qa ea quæ ſunt vo
lunterie iuriſdictionis, poſſunt extra territoriū exerceri: vt. l.
81 j. & . ij. ff. de offi. procō. & leg. ¶ †Ex prædictis ſecundò infert̃
ꝙ populus huius ciuitatis pōt facere milites: uel concedere
aliam dignitatem. Sed cōtra hoc videtur pręalleg. l. ſi conſtat
de appel. Sol. intelligo ibi ad vocem populariū plebęiorum
qui nō habēt authoritatem ſine decurionibus de iure commu
82 ni: ſecus ſi totus populus feciſſet. ¶ †Tertiò ex prædictis in-
fertur: ꝙ ſicut ciuitas per ſua ſtatuta: & conſuetudines poteſt
derogare legi communi: vt. l. de quibus. ff. de legi. ita poteſt
dignitates, & nobilitates quæ à iure communi inducuntur:
nō acceptare: vt nobilitates. & hoc videmus de facto hoc. Nā
de iure cōi oĩs, qui eſt de numero conſiliariorū: vel decurio-
num, eſt nobilis: vt. ff. de decu. l. ſpurij. in prin. Hęc autē ciui-
tas Peruſij nō admittit, imò remanēt decuriones, ſiue concilia
rij plebęij. Ciuitas Venetiarum admittit. & pro hoc eſt caſus
83 in. l. fi. §. j. ff. de mu. & hono. ¶ †Quartò infert̃ ex pręd ctis, ꝙ
illa, quę nō eſt dignitas de iure cōi: tamē pōt eſſe nobilitas per
ſtatuta, vel conſuetudines ciuitatū. Exemplū. militia de iure
cōmuni nō eſt dignitas: ergo nec nobilitas: niſi in militibus vr
a bis Romę[a]: vt. j. de ęque. digni. l. j. & ibi not. & tñ quędā ciuita
tes admiſerūt hāc nobilitatem: vt in hac ciuitate: licet florēti-
ni cōtra: vt dictum eſt. Ex hoc patet, ꝙ nō omnis militia facit
quē nobilem, ſed quē popul⁹ acceptat. Vnde milites curiarū
uel ciuitatū ut ſunt iſti hiſtriones, nō erūt nobiles: qa nō acce
ptātur, ut nobiles. ita de his qui vocant̃ milites gaudētes. poſ
ſunt ergo per ſtatuta fieri de ignobilib⁹ nobiles: & econtra
84 & hoc in multis locis ſeruatur. ¶ †Sed circa pręd cta dubita
tur, quomodo miles, qui nullā habet iuriſdictionē pōt facere
alium militem? Rñ. hoc pōt facere authoritate cōſuetudinis. q̃
85 habet vim legis: vt. ff. de legi. l. quibus. ¶ †Sequit̃ in diffinitio
ne, qua quis vltra honeſtos plebęios &c. Hoc ideo dico: quia
plebęiorum, quidā dicunt̃ honeſti: quidā viles, vt. j. eod. l. mu
lier. & l. capitalium. §. fi. ff. de pœ. & de arbi. l. j. §. pe. & l. Pe-
dius. §. j. ff. de incen. rui. nau. licet ergo honeſti ſint magis acce
pti, quā viles: non tamē propter hoc ſunt nobiles nec deſi-
nunt eſſe plebęij. oportet ergo ꝙ ſint accepti vltra honeſtos
86 plebęios. ¶ †Sed hic poteſt dubitari: quare in noſtro vulgari a
nomine plebęiorū nō vtimur? Reſpō. fateor. Nā in iſtis ciuita
tibus Italię, & ſpecialiter Tuſcię, appellamus cōmune, & po
pulum, vt cum dico cōe, comprehenduntur omnes nobiles et
ignobiles. cum dico populum cōprehēdūtur plebęij & igno b
87 biles tantum. ¶ †Vnde ſi quis practicaret iſtam materiā ha-
beret facere articulū: & probare primò de iſto vſu communi
b loquendi. & intelligēdi, ꝙ qualiter fiat, dixi plenè ĩ. l. labeo[b].
de ſuppel. leg. & dicam. j. in fin. poſteà habet facere articulos
ad probandū alia, quæ requirunt̃ ad nobilitatē. de quibus. j.
dicam. ¶ Sequitur in diffinitione acceptus. hoc ideo dixi: qa
nobilitas conſiſtit in hoc, ꝙ ſuperior facit quem ſibi gratū, &
acceptum. vt. ſ̃. dixi. ¶ Sed hic inſurgit dubiū. Nam in iſtis ci
uitatibus quæ reguntur à populo illi qui dicuntur nobiles,
ſunt minus accepti in impoſitione pœnarū & in multorū of
ficiorum exhibitione, & in pœnis pecuniarijs, in quibus ma
gis puniunt̃ nobiles quā ignobiles: & in multorum officiorū
exhibitione à quibus excludunt̃ nobiles. Et ſic videtur ꝙ illi
nō poſſunt dici nobiles: cum non ſint magis accepti, ſed mi-
nus. & ſic diffinitio nobilitatis eis nō cogruit. Reſpon †. ꝙ no
88 bilitas ſemper importat acceptationem & bonū eius ad quē
refertur. Hoc autē poteſt eſſe duobus modis. vno modo ſecū
dum ſe, vel per modū cauſę. Alio modo ſecundū aliū modū.
Primo modo quando ſecundū ſe plura exempla ſunt. ſ̃. poſi-
ta: qa ideo qs dicitur nobilis qa acceptus & in dignitate poſi
tus, & alijs antelatus. Secūdo modo per inuocationē: vel per
modum cauſæ: & tunc procedit argu. factum in contrarium.
89 ¶ †Nam nobiles de iure cōi plus puniuntur pœnis pecunia
rijs: vt. l. quædā delicta. ff. de pœnis. C. de epiſ. & cle. l. preſby
teri. Et licet iſtud plus punire ſit malū: tamen cauſatur à bo-
no, & ab acceptatione facta à delinquente. Nam ideò: qa no-
bilitas, & dignitas erat ſibi conceſſa à lege, habuit pro maiori
delicto iſi ipſe delinquat: & ſic eſt magis ingratus. Et eodem
modo ſtatuta: vel lex hoc facit: vt eorum audacia compeſcat̃.
Nam iſtud plus puniri reſpectu cauſę, denotat bonitatem ad
bonum finē: ſcilicet in exhibitione beneficiorum. Nam à qui-
buſdam remouentur nobiles. & poſito, ꝙ iſtud remoueri ſit
malum: tamē cauſatur ad bonū: qa populus videns eū multū
acceptū: dubitat ne ſi præponetur alijs: opprimeretur popu
pulus: & ideo nobilis ab officio remoueretur ſecundū iuſtitiā
90 † & hoc videmus in principe qui propter ſalutē ſtatus quoſ
dam remouet de vna ciuitate, & ponit in aliam: vt. ſ̃. de iure fi
ſci. l. certa forma. & . ſ̃. ne liceat habi. metropo. l. j. Sicut aliquā
do pręfectus interdicit, propter quietē alicui⁹ ciuitatis alicui
aliquem locum. vt in. l. j. §. j. de offi. præfec. vrb. & cauſa iſtius
poteſt eſſe ſcilicet remota nobilitas & acceptatio illius: quia
potens minus acceptatur. & hoc eſt de mente philoſophi. v.
Politi. vbi dicit, ꝙ propter exceſſum: vt quando quis fuerit
potentię maioris cōſilium eſt eū relegare in agros & alibi eo.
libro. ſic debet legibus ordinari, vt nullus fiat multum exce-
dens potentia: nec amicorum: neq; diuitiarum uel pecunia-
rum. Sic autem ſequeſtratus non faceret ſtrages eorum. Vi-
des ergo, ꝙ per ſe, uel reſpectu cauſæ nobilitatis, commune
91 importat bonū. ¶ †Ex prædictis apparet ꝙ nobilitas habet
in ſe aliqua grauamina annexa, quæ per ſe ſunt mala. Ex quo
92 infero notabilem concluſionem. † Aliquis priuatur nobili-

a ¶ Vrbis Romæ. ad de Par. . e ca. ĩ cō-ſi. ccxxviij. ꝙ dixi ĩ. d. l. j. Alex. ĩ tex.

b ¶ Dixi plenè in. l. labeo. poſt princ. ver. & hoc eſt vti le ſcire. ubi ēt po-ſui ĩ addi. ad ipm ĩ ver. cōi vſu loquē di. dixi poſt Bal. ĩ l. oēs. nu. ij. uer. qua liter aūt formari debet articul⁹. in apo. ĩ ver. reddere cām ſciētię. ſ̃. de fe rijs poſt Lāfrā. in c. qm̃ cōtra. §. teſti um depo. nu. 103. ver. q̃rit̃ ultra p̃di cta ĩ uer. ſignifica. extra de pba. poſt Panor. ĩ. c. cappel lan⁹. nu. j. ĩ uer. ſe-cūdū cōem vſum extra de fer. & Fe ly. in proœ. decre. col. v. ver. ij. not. ꝙ ad pbādū cōem vſum. & Tho. ter rarium oĩno ĩ ſuo trac. cautelarū cau te. lij. ĩci. tu habes ꝙ cōmunis opi.

tate, vel dignitate propter suum delictum. Certè quo ad omnia commoda dignitatis, & nobilitatis erit priua-
a tus:[a] sed omnia nobilitatis & dignitatis onera, quatenus separabilia sunt, retinebit. Quod apparet per rationem: quia pœna non debet esse causa pręmij: vt. l. siue hęreditaria. de nego. gest. & de hęredi. inst. l. si quis solidum. Pręmium autem esset q̃ releuaretur ab oneribus: vt est expressum. s. de infa. l. j. lib.
93 x. & ff. de interdi. & relega. l. relegatorum. §. fi. & l. se. ¶ †Sequitur in diffinitione, ostenditur &c. Hoc ideò dixi: quia si mille annis quis viueret plenus omnibus virtutibus: & Princeps eum summè diligeret: tamen plebæius remaneret, donec transferatur in eum aliqua dignitas, seu nobilitas, per quam distinguatur à plebæis: vt patet ex his, quæ. s. dixi in illa quæstione: vtrum nobilitas & dignitas sint idem. Sed quæro. qua
94 liter fiat ista ostensio? †Respondeo potest fieri verbis expresse hoc continentibus: & tunc non est dubium: vt. l. ille, aut ille. §. cum in verbis. de lega. iij. In verbis tamen potest esse differentia. Nam princeps quando nobilitat aliquẽ cõmuniter se refert ad nobilitatẽ, quæ habetur respectu certę dignitatis: vt. j. de præpo. sacri cubiculi. l. cubicularios. & de comiti. consisto. l. j. & idem habetur in multis rubricis, quæ sequun-
95 tur post illam. Ciuitates† verò per eorum statuta faciunt, vt aliqui habeantur nobiles simpliciter, nec adijciunt, qua nobilitate: & tunc etiam erit nobilis, sed nobilitate infima, quæ est nobilitas innominata, de qua dixi. s. in. j. q. est etiã species
96 per se. Et verba† debent referri ad id, cui congruit secũdum specialem, non ad id cui communiter & in genere: vt in. l. hoc legatum. de legatis. iij. Quãdo q̃ hoc nõ exprimitur: & tunc debet fieri in aliquo actu hoc importante, quasi de necessita. arg. l. pro hærede. §. Papinianus. de acqui. hære. vt si concedatur alicui, aliquod beneficium, q̃ haberet nobilitatem, & dignitatem annexam: vt si concedatur alicui ducatus, Marchio, vel comitatus & similia: vt. ff. de mu. & ho. l. honor. &
97 in. x. col. quis dicatur. c. j. ¶ †Sed dubitatur, quæ sunt ista officia, quæ habent nobilitatem annexam. & dignitatem? Respondeo. de iure communi sunt multa: vt patet per totum istũ librum: sed quia ista officia nõ sunt hodie in vsu: ideo do talem regulam. Illud officium, seu ille actus habet in se dignitatem, siue nobilitatem annexam, q̃ in vniuersitate illa vbi de hoc agitur habere illam reputatur. Istud probatur primò authoritate Inn. in. c. de multa. extra de preben. Secũdò p tex. ff. de mu. & hono. l. fi. in prin. ibi, quæstura quoq; in aliqua ciuitate inter honores non habetur. Tertiò probo per rationẽ. dignitas & nobilitas consistit in acceptatione eius, qui potest tribuere dignitatẽ. aut ergo ille populus, qui habet illud officiũ pro nobilitate, & dignitate, habet iurisdictionẽ, & tũc sine dubio sufficit, q̃ potest inducere: vt. s. dictum est. Nec curo quo modo istã suam dignitatem declaret verbis, seu factis ff. de legi. l. de quibus. in fi. Aut ille populus nõ habet iurisdictionẽ: et tũc requiritur volũtas Principis. sed illa iam declarata est, q̃ illud ibi habeat pro nobilitate, quam vniuersitas il
98 la habet: vt. l. fin. ff. de mune. & hon. ¶ †Ex istis manifestè apparet qualiter debent formari articuli, qñ aliquis vult probare aliquem nobilẽ esse. Priò debet probare q̃o vsus cõmunis loquẽdi & cõis modus intelligẽdi sic se habet & habuit, q̃ appellatione cõis cõtinent omnes de ciuitate nobiles, & ignobiles: & appellatione populi seu populariũ, continent omnes de ciuitate nobilibus exceptis. ¶ Secũdò q̃ cõis mod⁹ loquẽdi & intelligẽdi se habet, q̃ ille, q̃ est Comes, vel de prole Comitum seu militũ sit nobilis, & nõ contineat appellatiõe popularium. ¶ Tertiò, q̃ ille homo de quo agit: puta Titius est comes, vel de prole comitũ, vel miles de prole militum, & similia. & eodẽ modo, si quis vellet probare cõtrariũ, scilicet, q̃ nõ sit nobilis: quia fortè ius cõe habet cõtra se, debet facere
99 articulos in contrarium. †Et aduerte, q̃ vbicunque fit mẽtio de cõi vsu loquẽdi, seu intelligẽdi, debes intelligere de vsu lõgi tẽporis, scilicet. x. vel. xx. anno. vt in. l. Labeo. de sup. leg. & ibi habet modus probãdi, quem pulchrè posui. ¶ Sed si q̃s faceret articulũ simpliciter, q̃ talis fuit, & est reputat⁹ nobilis, nõ sufficeret: q̃a verbũ nobile, est equiuocum: vt. s. in. ij.
100 q. †Et sic dictum testis, qui deponeret super articulo, nõ concluderet de necessitate: vt extra de prob. in. c. pręsentia. oportet ergo, q̃ cõcludat, q̃ sit nobilis ea nobilitate, quæ facit quẽ differre à plebæio, seu populari. In iure autem istud nomen populariũ, prout differt à nobilibus, habetur. ff. de appel. l. si constat de pœnis. l. capitaliũ. §. solent. In quibusdam tamen partibus prædicti, qui suprà sunt nominati nobiles, appellãtur magnates: ut florentiæ: alibi appellantur maiores: vt Venetijs. vnde secũdũ diuersitatem locorũ diuersificanda sunt nomia, & articuli diuersimodè formandi. quod est iudicio ad

uocatorum, qui sunt in partibus, relinquendum. Dicas ergo q̃ uerbaliter ille est nobilis, qui nobilis appellatur, vel repu
101 tatur. ¶ †Ex prædicta expositione diffinitionis, quæritur vsque ad quos descendentes transeat nobilitas, quæ attribuitur ex genere? Et gl. hic respondet, q̃ vsque ad pronepotes: vt. s. de questi. l. Diuo. q̃ hoc probat. Nã vltra pronepotem, nõ est acceptus vltra plæbeium: vt ibi no. Tu tamen dicas latius. qñque illud ex quo sequitur nobilitas, transit ad posteriores vt regnum, ducatus, & comitatus, & similia: & tunc vsque ad infinitũ erit nobilis ille, ad quem transit, non ex parentum persona, sed quia ipse habet id, ex quo est nobilis. Quandoque illud non transit: et tunc de iure communi ex persona parentum non transit vltra pronepotes, sed secũdũ consuetudinem in quibusdam partibus Italiæ omnes descẽdentes admittuntur, vt habeantur pro nobilioribus: et tunc istud est probandum. Quãdoque isti admittunt limitatiuè, vt habeantur pro nobilibus, donec peruenerint ad paupertatem & ad vi-
b les artes: & tunc incipiunt esse ignobiles.[b] argu. j. eo. l. ne quis. Et ita loquitur authoritas Philosophi. s. alle. v. poli. vbi dicit nobiles esse videntur, quibus assistunt progenitor virtus & diuitiæ. Nam intelligo, q̃ pollitica illa, quæ tunc regnabat, admittebat nobilitatem. ex progeniẽ, donec durabant diuitiæ. Vñ breuiter secundũ q̃ Princeps: uel populus acceptauit: ita est nobilitas: vt. s. ostensum est. & hoc de nobilitate sufficit. De materia dignitatis & nobilitatis: ponit Laudensis in materia de Principe: in tit. de dignitate. Et adde q̃ in concernẽtibus nobilitatem: præsumendum est pro nobilibus. c. illud. xl. distinct. in gl. Adde, q̃ nobilitas ingenij, et scientię: pręfertur nobili ex accidenti. dictũ est Cy. in. l. quisquis. de postu. Adde. c. j. de donatio. & adde, q̃ etiam consistit in animo: et nobilitas animi ex largitionibus cognoscitur. l. filiusf. ff. de don. facit q̃ no. Inn. in. c. grãd. de supplen. negl. prela. et in cle. j. de reliquijs. & uene. sanctorum. dicit, q̃ cũ donat, q̃ diutius durat, gratius habetur. Et per famam probatur nobilitas. vt in. l. prouidendum. C. de postu. ¶ In. e. in ver. not. q̃ filia. ibi, sciendum. quod not. adde Bar. in. l. cum quis decedens. §. codicillis. in vltima gl. de le. iij. ¶ In. e. in vers. aduertẽdum. Adde, q̃ uir dicitur aliquãdo à virtute: ut in. c. illud Ambrosij. xxxij. questione septima. et not. gl. in. j. de clandesti. desponsa. ¶ In eo. in uersi. est igitur uidendum. uide per docto. gl. in. c. j. de prohi. feu. alien. per Lot. ¶ In eo. in uersi. ultimo ipsi diffamant. Pro hoc Ang. idẽ tenet in. l. sed si susceperit. §. j. ff. de iudicijs. ubi dicit: q̃ quilibet doctor dicitur nobilis: et nullus præsumitur nobilis, et similes, nisi probet Bald. in. c. j. §. si rustic⁹. de pace tenenda. Et an faciens artem mechanicam, possit esse nobilis: Bal. in. l. nobiliores. C. de cõmercijs. tex. in. c. j. de donationibus. dicit, q̃ natura nobilitatis seu nobilium est: vt quod donant existiment se debere. et sic in eo non cadit obligatio ad antidora. Vnde nobilitas cognoscitur ex largitionibus. facit tex. in. l. filiusf. ff. de donat. & quod no. Innocen. in. c. grandi. de supplenda negl. prælat. & in cle. j. de reli. et vene. sanctorum. Adde: quòd doctor plebæius ualens et uirtuosus: præfertur doctori minus ualenti: licet nobilis genere. Bal. in. l. nemini. C. de aduoc. diuer. iudi. facit. c. de multa. de præben. et in. c. nũquam de uitijs. lvj. distinct. qui dicit: q̃ natus ex parentibus prorsus alienis à uirtutibus, dũmõ ipse sit uirtuosus, debet pręferri nato ex claris parẽtibus: licet sit uirtuosus. pro quo facit ubi paritas est, præfertur nobilis gñe. Bal. in. d. l. nemini. ¶ In eo. in uer. sequũt. in diffinitione illata. facit q̃ no. Bar. s. de profes. & medi. l. reddat. et ibi notaui li. xj. Adde tex. et Bart. in. l. j. j. ut digni. ordo seruetur. vbi vsurpãs honorẽ et dignitatẽ illicitè: punit pœna sacrilegij: et uide Bald. in. l. data opera. ĩ. xvij. co. q acc. nõ pos. ubi dicit de noĩante se comitẽ: q nõ sit: et creãte notarios: q punit pœna mortis. ĩ. c. parat. xxiij. q̃one. j. ¶ In ea. in uer. et sic patet: q̃ in articulo mortis: quis istud adesse ex mera gratia Principis: nõ aũt inferior à Principe posset dignitatẽ cõcedere. in. d. l. fi. C. de re mili. qui ita intelligit. l. ad rẽ publicã. ff. de mun. & hon. ¶ In uer. sed dubitat: an aliqs etc. uide no. per doc. in. l. fi. ff. de iur. omniũ iudicũ. ¶ In uer. quarto infert. in uerbo exemplũ de iure cõi. Adde Alb. ĩ. l. milites. C. loca. et Laud. ĩ tractatu de Principe: in titulo. de milite. cõclusio. xxiij. Et q̃ militia nõ sit dignitas: est tex. Inst. qb⁹ modis ius pa. po. sol. ĩ. §. filiusfa. et Roma. in sermone incipiente, manifestũ est etc. ¶ In uer. ex prędictis apparet. ibi, aliquis priuatus etc. Intellige hoc esse uerũ, si nõ amisit ciuitatẽ, & bona propter illud delictũ, sed tm̃modo nobilitatem: et dignitatẽ. Nã si aliãs fuisset bãnitus et bona fuissent publicata: nõ teneret ad onera. Bar. ĩ l. dãni. §. q dãni. ff. de dãno infect. facit. l. decreto. de suspect. tuto. et. l. si seruus pluriũ. §. si quis. de leg. j. et ibi p Pau. de ca.

et Are

a ¶ Priuatus. adde Fel. in. c. intelleximus. in prin. j. co. de iudi.

b ¶ Ignobiles. adde Fel. in. c. cũ adeò de resc. cũ nõnullis remissionib⁹, quas in apos. ibi posui.

& Ar.e.nec ob.l.si sine hærede.de admi.tuto.& alia iura hic allegata:qa loquiť in illis, qui retinebant bona:qa sup eis poterat imponi collecta.& adde Bar.in.l.ad cognitionem. ex quibus cau.in pos.eatur. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Infames non possunt habere dignitatem.*
2 *Infamis, an posit esse procurator? & quando.*

¶LEX. II.

NEque. ¶Notati ĩfamia iuris,aut facti,aut inquinati scelere,aut turpitudine vitæ, ad dignitates nõ ascẽdũt.h.d. Ad hãc.l.adde text. ĩ.l.j.§.de infa.li.x.& φ ibi Bar.& p Dy.ĩ regula.ĩfamibus.& adde Bar.in.l.cassius.de senatorib⁹. Et limita hãc l.non habere locum in dignitate obueniẽte cum hæreditate, ad quam infamis aspirare põt,secundũ Bal.in.l.j.in ij.col.de secundis nupt.Alexã.
1 ¶†Not.infames non posse habere di
a gnitates[a].dicit tamen gl.φ possunt esse procuratores. Idem not.§.de decu.l.si quis procuratorẽ.Ad hoc etiam no. in.iiij. q.vij.infames.& insti.de exce.in fi. Veritas est secũdũ Host. φ aut crimen est tale, φ si penderet iudiciũ sup eo, φ repelleret quem à procurando: vt quia quis fuit accusatus & condemnatus de crimine publico:vt.§.de procu.l.reũ.& tũc sicut non potest esse ꝓcurator pẽdente accusatiõe contra eũ de tali crimine:ita etiam secuta sentẽtia repellit quem à procurando: quia non debet esse melioris conditionis, ille q est condemnatus,φ̃ ille cõtra quem pendet iudicium.l.euidenter.ff.de excep.rei iudi. Vbi autẽ pendẽtia iudicij nõ repelleret eum a procurando:nec etiam impediret sententiã.& hãc opi.firmat Cyn.in.l.j.ff.de postul.in.§.deinde.&.§.eũ.Bart.

¶LEX. IIII.

SEnatorum. ¶Substãtiæ senatorũ habent immunitatẽ à muneribus sordidis,& etiã extraordinarijs,h.d.& est argu.secundũ And.de Baru.de qõne agitata ĩter Regem & fratres tertij ordinis:quorũ fratrũ terris erat cõcessa immunitas : an porrigeretur ad terras suorum subditorum: puta vasallorum.Bar.

¶LEX. V.

NEmo. ¶Præfecti senatoribus nõ possunt aliquod munus absq; principis scientia indicere Bar. Iste tex.facit φ procurator principis diciť habere nobile officiũ quem Rom.alleg. in.l.j.not.vlti.quod venit ad limitationem.l.si quis procurator.supra de decu.Alex.

SVMMARIVM.

1 *Ars uilißima dicitur,uendere oleũ,& sal,& stare ad custodiã porcorũ.*

¶LEX. VI.

NEquis. ¶Negotiãtes artes vilissimas,ad dignitatem non aspirant:& aspirãtes repel
1 luntur ab ea.h.d.Facit.j.nego.ne mil.l.j.† Et no. appellari vilissimas artes illorũ,qui stãt ad custodiã porcorũ,et illorum,qui vendunt oleum & sal.vt dicit gl.Bar.

¶LEX. VII.

QVoniam. ¶Iudex volens in vrbe ędificia cõstruere:senatorũ substantias ad prędicta non vexat.h.d.

¶LEX. VII.

FVs. ¶Senatores in quorũ numero est Imperator,sunt defendendi ab omni iniuria.hoc.d. Nota quòd sicut imperator dicitur de numero suorum senatorum,vt hic:ita papa de numero suorum Cardinalium,secundũ Archidia.in.c.sacrosanc.xxij.distin.vti refert Laudẽsis in suo tractatu,in titulo de cardinalibus.q.x.&.aliqua addit. Alexand.

SVMMARIVM.

1 *Filius senatoris,qñ sequať dignitatẽ paternam. & dicať senatoris filius.*
2 *Natus ante, quam pater sit Rex:non dicitur filius Regis.*

¶LEX. XI.

SI senator. ¶Natus ex eo,qui post natiuitatem adeptus est senatoriam dignitatem,non sequitur dignitatem paternã. Si verò natus sit senatoria dignitate durante,licet fuerit ante conceptus,eius sequitur dignitatem.hoc.d. ¶Et sic duo dicta ponit hęc lex. Primũ qñ quis nascitur ex patre non senatore, q postea senatoriã dignitatẽ adipiscitur. Secũdò de eo,q nasciť post senatũ.& concipitur ante senatum.& sic nõ ob.l.senatoris filium.ff.de sena.vbi diciť esse filius senatoris,etiã ille,qui
1 post dignitatẽ nascitur. ¶†Ex qbus distingue:aut qs est natus & cõceptus ante dignitatẽ:& non est senatoris filius : vt hic,in prin. Aut nasciť post dignitatẽ finitã:& idem:vt.l.fi.e. tit. Aut nasciť & cõcipiť dignitate durante:& nõ est dubiũ.φ est senatoris filius. Aut concipitur ante,& nascitur posteà,et similiter est filius senatoris:qa habeť pro nato ĩ sui fauorẽ,&
2 nõ in odiũ,vt.l.q in vtero.ff.de sta.homi. ¶†Ex p̄dictis appa ret,φ ille q est natus ante,φ̃ pater esset Rex,nõ dicať fili⁹ Re
b gis.[b] de quo per gl.& Cy.in.l.imperialis.§.de nup. Vide Bar. & quę ibi dixi.§.in.l.cum satis.de agrico.& censi.Alex.

SVMMARIVM.

1 *Pœnæ,quibus puniunť iudices in officio baratarias committentes.*
2 *Iudices & docti iudicantur esse nobiles.*

¶LEX. XII.

1 IVdices. ¶†Iudices ĩ officio furta,vel scelera cõmittẽtes,pœnis hic insertis puniunť.h.d.cõcor.sunt in gl. ¶No.cõtra officiales committentes in officio furta,& baratarias.
2 ¶†Ex hoc apparet,φ iudices,& doctores iudicanť esse nobiles,qui tñ exuti dignitate inter priuatos habentur.

¶LEX. XIII.

MVlieres. ¶Vxores durante matrimonio:viri genere nobilitanť,& eorũ forum sequunť,& imitantur eorũ domicilia.h.d.hanc.l.examinaui.§.de incolis.l.mulieres.Bar.

¶LEX. XV.

CLarissimis. ¶Clarissimi & spectabiles possunt proficisci sine licẽtia quo volunt.concor.j.eo.l.fina.

¶LEX. XVI.

SI grauius. ¶Illustres in criminibus grauioribus impediti,in carceribus non detinentur,sed committuntur custodiæ militari, & per aliquem iudicem nõ puniuntur,sed de commissis p eos relatio fit principi .constituti verò in dignitate minori,puniuntur per præfectũ ꝑtorio.h.d. Ista aũt relatio,de qua.§.dictũ est,habet locum durante dignitate illustri.sed si propter facinus esset ea priuatus:tunc absq; relatione posset de eo fieri punitio:vt.j.l.proxi.

SVMMARIVM.

1 *Conuentus suo nomine hodiè nullus tenetur satisdare.*
2 *Dominus,si promisit stare in iudicio,& procurator citetur,& non comparet,stipulatio committitur.*
3 *Acta regulariter in scriptis fiunt.*
4 *Verbum absfuerit,etiã scriptum per id,quòd denotet absentiam.*
5 *Periurus,quando sit infamis ipso iure?*
6 *Citatio appellatur sententia.*
5 *Præceptum iudicis omne faciens ad causam,diciť sñia interlocutoria.*
7 *Clarißimi citantur in scriptis,aliàs citatio non ualet.*

¶LEX. XVII.

QVoties. ¶Illustres conuenti ciuiliter:& criminaliter ad satisdationẽ de iudicio sisti nõ vrgentur.sed eorum committitur iuratorię
c cautioni:qua expleta per eos:vel eorũ procuratores fit missio in eorum bona in ciuili:in criminali verò tanφ periuri dignitate expoliãtur,& absq; relatione puniuntur per iudices Item dicti illustres criminaliter,vel ciuiliter:non possunt cõueniri sine scriptura.hoc dicit.Habes hic textum, quòd periuri dignitate priuentur. Adde gl.in.l.j.C.de rebus creditis. & ibi Bald.in fine primę coll.dicit φ oẽs canonistę tenent, φ qs ratione periurij priuetur quocunq; beneficio ecclesiastico xxij.q.v.c.pupilli.c.ex literis.de sponsalibus.c.j.de purgat. canonica.c.quæstionem.de appel.c.j.de fideius.facit.xxij. q. j.in summa.c.primo.de crimi.fal.c.quãto.de iureiurando.& c.quærela.eo.tit.Et adde gl.in.l.iiij.§.miles.ff. de infami . vbi periurus debet deponi ab omni officio,nedũ beneficio. Ale
1 xan. ¶In gl.super verbo nulla. ¶†No.casum in quo nõ possidens immobilia,nõ cogitur satisdare iudicio sisti, sed com
c mittitur suę iuratorię cautioni[c]:regulariter contra:vt.l.sciendum.ff.qui satisda.cogan.& hoc verum secundum hæc iura. hodiè verò nullus nomine suo conuentus tenetur satisdare: vt insti.de satisda.§.sed hodiè. ¶In tex.ibi,vel eorum procu
2 ratores. ¶†Ex hac litera patet, quòd si dominus promisit stare in iudicio , & citetur procurator,si est, & non comparet,quòd committitur stipulatio. Nam hic domin⁹ cadit de iudicio sisti,& iurauit:& ꝓcurator fuit citatus & absfuit:& ratiõe absentię ꝓcuratoris,fit missio in bonis domini. ¶In tex.

a ¶No.ĩfames non posse hr̃e dignitates. Adde φ infamia nõ tm̃ repellit queã dignitati b⁹ habẽdis, sed & ab habitis.& an & qñ hoc sit verũ,dixi post Iac.rebuf. in.l.j.nu.j.ĩ apost. in ver.ab honorib⁹ & dignita.§. de infa.li.x.|Et an ipso iure põit Ro. sing.suo. cccccvj. inci.fuit à me q̃situm.

b ¶Regis. Et adde vt refert Iustinus lib.ij. versi. ex his Ariadmenes. fuit de facto p Tiriafernẽ fratrẽ darij, iudicatũ,cũ esset qõ ĩter Ariadmenẽ et Xersẽ filios darij. Xerses eñ natus post regnũ patri q̃sitũ Rex declaratus fuit à patruo arbitro. Ariadmenes verò pri⁹ acquĩt & ad id φ dicit tex.adde do.Ale. in.l.q ad tẽpus.de decur.Sed qd de natoañ coronatione ñedic,φ nõ succedit,sed natus post Bal.in.d.l.ĩperialis.alle.ĩ tex.& ĩ.l. ĩ suis.ff.de libe.& posth.vbi ẽt dicit φ fili⁹ nat⁹ anteφ̃ pr̃ eẽt de magnatib⁹,nõ cõprehẽdiť ã statuto loquente de magnatib⁹. Ad de φ not.ĩ apost. ad istũ.ĩ.l.cũ satis. nu.vij.in a post.in vers.nõ diciť primogenitus.§.de agri. & cẽsi.lib.x.

c ¶Cautioni. Addę tex.in.l.cũ nõ faci le.ff.si cui pl⁹ φ̃ p l.fal.idẽ dic de viro honestę vitę,& laudabilis,ac ꝓbatę vitæ glo.ĩ.l.j.§. his aũt.ĩ gl.ij.ff.de vac.mun.vbi dicit φ virt⁹ animi ꝓ satisdatione habeť.

3 ibi,ſine ſcriptis.¶†No.caſum,in quo ſemp eſt neceſſe,quòd acta iudicij redigantur in ſcriptis.& idem eſt regulariter cau
a tum hodiè:vt extra de proba.c.quoniam contra[a] falſam.licet fallat quandoq;:vt in aut.niſi breuiores.s̈.de ſen.ex breui.re ci.&.j.de proxi.ſacr.ſcri.l.pe.&.s̈.de mand.princi.l.j.ī.j.glo.
4 ¶†No.bene de hoc verbo,abſuerit.quia ſi ſcribitur per.b. tunc notat abſentiã abſq; dubio. Aut per duplex.ff.vel.d. & notat præſentiã regulariter. Sed cauſa cõtrarietatis vitandæ etiam ſi ſcribatur per.d.notat abſentiam:vt hic,& de hoc in aut.de defen.ciui.§.ſed neq;.in glo.quæ incipit.ipſo iurē. in
5 fi.¶†Not. bene quòd periurus eſt infamis ipſo iure, quãdo venit contra pacta,& ſacramentum.ſed quando contra ſacra
b mentum tantũ:tunc per ſententiam[b].Cõcord.ſunt in gloſ.q̃ incipit,contra pacta. Adde.l.ſi quis maior.C.de trãſac. Et ad de quod licet ſit periurus ipſo iure,requiritur tamen ſententia iudicis declaratoria:vt eſt tex.in.c.cum ſecũdũ.de hęreticis.& vide Bar.in.l.meuius.§.duobus.de lega.ij.Alexan.
6 ¶†In glo.quę incipit,cõmonitoria,apparet ꝙ citatio appelletur ſententia:vt hic.Hoc etiam tenet gloſſ.in.l.quoties.j.de priuile.ſcholar.& in.l.in ſacris.in gl.iij.j.de proxi.ſac.ſcrini. quę tenet quòd omne pręceptum iudicis faciẽs ad cãm, dicit
c ſententia interlocutoria[c].& eſt alia gl.ſingularis in aut.de liti. §.ſancimus,ſuper verbo,interlocutionibus.colũ.viij.Adde gloſſam in.l.cum clericis.de epiſ.& cle.& in.l.ex ſtipu.C. de ſententijs.&.l.harum.ff.ſi ſerui.vendi.& vide gl.in cle.j.de ſequeſtra.poſ.& fruc.& in cle.fi.de app.Bar.in.l.titia.de accu.
7 Alex.¶†Item ex hac gl.coniuncto tex.patet,ꝙ licet citatio de cõparendo poſsit fieri per nunciũ abſq; literis:vt.l.ſed interpellatur.§.j.ff.de arbi.& dixi.s̈.de col.fundo.l.palatinos. &.s̈.de exac.tri.l.miſsi.tamẽ hoc fallit in clariſsimis : nã talis citatio nunquã valet,ſi non fiat per ſcripturam.

SVMMARIVM.

1 *Securitas ueniendi ſi conceditur;an cenſeatur etiam data pro redeundo.*

¶LEX. XVIII.

IVbemus.¶Vocati per principẽ ad aliquã dignitatẽ maiorem, vel minorẽ:poſſunt de vrbe,& etiã de puincijs abſq; licẽtia principis comitatum adire.
1 ¶In†glo.vlti. ibi,non recedet &c.Per hanc gl.patet euidenter,ꝙ illi cui datur licentia veniendi liberè,nõ propter hoc datur licẽtia remeandi. Et hoc verũ intelligo in caſu, quãdo lex ſpecialiter
d hoc diſponit.regulariter aũt contra[d]:vt not.s̈.de nau.l.j.lib. xj.&.ff.de legatio.l.ſciendum.de ſepul.viola.l.vtimur.& ad trebel.l:de ętate.& dixi plenè in.l.j.ff.ad.l.iul.maieſta.Bart. Vide quę ſcripſi in.l.j.C.de nauicularijs.Quibus adde, ꝙ ſaluuſcõductus,ſeu ſecuritas conceſſa debitori, ꝙ nõ moleſteť à ſuis creditoribus: non habet locũ in creditore fiſcali. in.§. prędiorũ.in authẽ.de man.prin.& vide Ang.in cõſi.xxiij.& Laudẽſem in tractatu de principe,in tit.de priui.&reſcripto concluſio.xiij.& in titulo de fiſco cõcluſione.cxcvj.Itẽ adde ꝙ talis ſecuritas non habet locum in creditorib⁹ ex delicto. Albericus in.l.ex parte.§.quem q̃.ff.quod cũ eo.& in.l.ſi rerum.ff.de re. diui.& not. Laud.vbi ſupra.item adde, an ſaluus conductus videatur datus pro vna vice tantum:vide quę ſcripſi poſt Bar.in.l.j.ad.l.iul.maie.Alex.

De cõſuli.& nõ ſpargen.ab his pecu.&c. Rub.

¶LEX. I.

ANtiquitus.¶Inter habentes eandem dignitatem, ille debet prius antecedere,qui eſt prius dignitatem adeptus,etiã ſi poſterior fuerit eandem pluries aſſecutus. Si tñ prior in cõſulatu principatus honorem fuerit aſſecutus,poſt eum,qui eſt in cõſulatu:eſt poſterior, & ĩ principatu prior: hoc caſu pręferť.h.d.Bar.Vide iſtũ tex.qui alle.per Bart. de inſignijs:& armis.in.ij.col.Alex.

¶LEX. II.

ORdinem.¶Hodie cõſules prohibentur per vrbem ſpargere pecuniam ne cupiditate lucri populus eos ſequať:ſed eorũ merita & ꝙ pecunia q̃ per eos iactabať,expendať in opus aquęductus & quilibet conſul expẽdire debet certũ pondus auri.h.d.

¶LEX. III.

NEmini.¶Nullus poteſt eligi patricius, niſi prius alterã dignitatẽ hic inſertam fuerit adeptus.Item habens dignitatem cõſularẽ abſq; adminiſtratione,in opus aquæductus debet expẽdere certũ pondus auri.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Gabella,ſi ſemel ſoluta fuit de contractu,pro quo non debeat transferri dominium,& ex forma ſtatuti debeat ſolui de quolibet contractu, per quem ius transferatur:ſi poſteà mortuo altero ex contrahentibus dominium transferatur,non debet iterum ſolui.*

2 *Electus in conſulem,ꝙ teneatur ſoluere,licet adminiſtratio nõ ſit cõceſſa. Statutum,ꝙ de quolibet contractu,ex quo ius transfertur ſoluatur gabella: quòd comprehendat illum, cui res uenditur pacto appoſito, ut ius adminiſtrandi ei non competat: niſi poſt certum tempus.*

¶LEX. IIII.

SAncimus.¶Si cui conceditur adminiſtratio dignitatis diu ante cõceſſę,non videtur dignitas de nouo concedi:imò illis potietur honoribus,quibus potiretur, ſi eidem ab initio adminiſtratio conceſſa fuiſſet : nec ſoluet cẽtum libras auri in aquæductu.ſi tempore dignitatis conceſſæ ſoluit h.d.¶Vide ꝙ dixi poſt Bar.per iſtũ tex.j.de dome.& protect.Item.j.proxi.in ver.& hic.l.in argumentum.An habeat locum ſtatutum,de quo hic per Bar.ſi fiat pactum,ꝙ nõ trãſ
1 feratur dominium vſque ad certum tempus.Alex.¶†Et eſt hæc lex argumentum,ꝙ ſi per formam ſtatuti de quolibet cõtractu, per quem ius acquiritur, debet ſolui tm̃ pro gabella: aliquis titulo venditionis,vel donationis dedit alicui aliquid hoc pacto:vt ius nõ trãſferatur in eũ,niſi mortuo donãte,vel vendente:ꝙ ſi tunc fuit ſoluta gabella dicti contractus : ꝙ licet adueniente morte trãſeat ius in iſtũ,nõ debet gabella iteratò ſolui. Sicut ille,qui fuit electus in conſulem abſque adminiſtratione : ſi ſoluit centum libras auri pro tali electione, non ſoluet poſtea,ſi ſibi concedatur adminiſtratio.¶Ex hoc etiã infertur aliud, ſcilicet ꝙ electus in conſulẽ teneť ſoluere,
2 gabellã licet ſibi nõ ſit adminiſtratio cõceſſa.¶†Et hoc facit ad quæſtionẽ dicti ſtatuti,ꝙ ille cui res venditur pacto appoſito,vt ius adminiſtrãdi ei nõ cõpetat, niſi poſt tale tẽpus:ꝙ tenetur ſoluere gabellã etiam ante,q̃ dictum tempus adminiſtrãdi veniat.hic non ſunt alia.¶Adde tex.in.l.cum manu ſata.§.fi.de cõtra.em.diciť ibi,ꝙ vẽditio hoc modo facta non eſt propriè venditio:quia ſi ſtatutũ diceret,ꝙ de quolibet cõtractu ſoluatur gabella, de hoc nõ ſolueret.per illum tex.Ale.

SVMMARIVM.

1 *Ius ex ſola electione,quomodo poßit dici,non tribui.*

¶LEX. V.

SAncimus.¶Filiuſfamilias electus in patriciũ à patria poteſtate liberatur: ꝙ triplici arg.probatur.h.d.
1 ¶†In tex.ibi,præſtitis no.tex.coniuncta gloſſ. quomodo videatur poſſe dici,ꝙ ex
e ſola electione[e] ius non tribuatur: ſed tunc cũ electionis literę pręſentanť.Pro quo facit ꝙ no.gl.ff.de iureiu.l.Labeo.et hãc q̃õnẽ diſputauit Ia.de bel.de qua dixi.s̈.de decu.l.ij.li.x.Bar.

De præfe.prætorio ſiue urbis, & magiſt. mili.etc. Rubrica.

¶LEX. I.

PRæfectum.¶Præfectus urbis, & pręfectus prætorio,& magiſtri militum:& peditum:licet habeant dignitates diſtinctas: tamen omnes ſunt paris gradus:& ille præfertur,qui primò fuit in dignitate electus. Barto.

¶LEX. II.

QVisquis.¶Dignitate depoſita per plures,in pari gradu dignitatis exiſtentes, ille eſt potior, q prius ẽ in dignitate elect⁹.hoc dicit.

De præpoſitis ſacri cubiculi, et de omnibus cubic.& pri. Rubrica.

¶LEX. I.

SAcri cubiculi.¶Cuſtodientes cubiculum Principis, uel Auguſtæ eãdem dignitatem habent:quã pręfect⁹ vrbis,& præfectus prętorio,& magiſtri militum. Et hac dignitate depoſita:nulla eſt inter eos diſtinctio reſeruata:niſi reuerentia temporis.Barto.

¶LEX. II.

a ¶Ca.qm̃ cõtra.Et ibidẽ vide Feli.in col.ij.circa medi.

b ¶Per ſniam. Adde btm̃ Tho.ij.ij. q.xcix.arti.iij.circa medium.

c ¶Interlocutoria. an ſit interlocutoria,vel diffinitiua. vide tu latè p Fel. in rub.de re.iur.in ver.ad illud.de p̃cep.

d ¶Regulariter aũt cõtra. Tu vide de hoc.Iaco.rebuf.in l.nullá.nu.v.& ꝙ ibi poſui in apoſ. in verſic. redeundi.s̈. de nauicula. lib.x. de quo omnino per Ale.in.l. j.§.nõ fuit.poſtiſtũ ff.de dolo.& cõſi. xv.uolu.iiij.

e ¶Ex ſola electiõe. Tu uide de hoc Dyn.in. l.ſerui.& ibi no.in apoſt.ad ipſum in uer. non poſſunt. ff.de le.j. dixi poſt Bal. ĩ fi. uer.vlti.Dy. inducit eũdẽ Dy.in regu.ꝙ ſemel. & ibi poſui poſt domi. Boerij in apoſt.in uer.impugnare.et dixi poſt. Iac. rebuf.in.l.ſi quis nu. j.in uerſi. cõfirmamato. s̈. de decu. lib.x.

¶LEX. II.

HAc nostræ. ¶Cubicularij Pricipis et antequã ad dictũ officium transeant, gaudent immunitate extraordinariorum munerum: & dignitate finita, nõ recipiunt hospitem inuiti. & prȩsides contra facientes pœna hac. l. inserta puniũtur hoc. d.

¶LEX. III.

CVbicularios. ¶Cubicularij pricipis, & Augustæ. non coguntur respondere, nisi coram officiorum magistro. hoc dicit. Bartol.

SVMMARIVM.

1 Famulus pro seruo accipitur.

2 Princeps potest dare priuilegium defunctæ personæ.

¶LEX. IIII.

IVbemus. ¶Si domin⁹ Principi seruũ in cubiculariũ obtulit, illicò talis seru⁹ libertatẽ adipiscitur: & ea vtitur inter viuos, & etiã in vltima voluntate: & eidẽ ex testõ & ab intestato succedetur ꝑ agnatos, & cognatos, qbus deficientibus fiscus eius bona occupat, tãq; vacantia. Si autẽ domino ignorante, vel inuito, cubicularius factus sit intra quinquenniũ, ꝑ dominũ cũ peculio vendicaẽ, & prædicta

1 etiã ad cubicularios extendunẽ. h. d. ¶ † Et nota hic diligenter de hoc nomine famulus, ꝙ sumitur pro seruo. de quo in. l. iij. §. de his, qui in ecclesijs manu.

2 Additio. Et not. ex. l. ista † ꝙ princeps defunctȩ personȩ priuilegiũ dare potest eius testamentũ validando, iuris fictione, post mortem statuendo liberũ qui seruus erat. Ange.

¶LEX. V.

IVbemus. ¶Cubicularij etiam dignitate deposita, cum vadunt extra vrbẽ, poterunt vti cingulo suæ dignitatis.

De primicærio & secundicærio & notarijs. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 Statuto dictante, quòd qui notarius appellatur, nõ possit esse decurio: semel matriculatus licet se faciat deleri, non poterit esse decurio.

¶LEX. I.

PRæcipua. ¶Notarij Principis, licet senectute deposuerint officium, aut maiorẽ dignitatem fuerit adepti: non ob hoc notariorũ nomen perdũt: sed & notariorũ, & dignitatis suæ retinent priuilegiũ: nec põt esse discussores, aut peræquatores, aut similẽ dignitatem cum administratione habere: contrafacientes puniũtur. h. dic.

1 ¶†Et est hæc. l. optimũ argumentũ ad statutum disponens, ꝙ ille, qui appellaẽ notarius, non possit esse decurio. Et si aliquis fuit semel in matricula notariorũ descriptus, si posteà se faciat deleri, non tamen propter hoc poterit esse decurio. h. d.

SVMMARIVM.

1 Militia notariorum Principis est nobilis.

2 Statutum, q. percutiens aliquem in domo habitationis, puniatur in manu: si percußit bis, debet in ambabus puniri: nisi distinguat dexterã à sinistra.

¶LEX. II.

PRæclaram. ¶Primicerij vltra bieniũ in officio militare nõ cogũtur. etsi à palatio ꝑ vnũ annum se absentauerint, vnũ gradũ militiæ perdũt: si per bieniũ duos: si ꝑ trienniũ tres: si ꝑ quadrieniũ quatuor, ꝑ quinqueniũ primiceriorũ ordine nõ vtuntur. Et licet ob absentiam ꝑ quinquennij ab officio sint remoti, tñ ordine discussorũ & ꝑæquatorũ nõ grauanẽ: & inter eos ꝓrogatiua tꝑis est habenda, q nulla põt rõne cœlari: & hoc officio finito ad offm magistri

1 officiorũ sunt assumendi. h. d. ¶†In text. ibi, nobileq; militiã. No. ꝙ appellat nobilẽ militiã notariorũ pricipis iõ licet ĩ alijs notarijs sit, vt eorũ offm vile reputeẽ: vt no. in. l. vniuersos. §. de

2 decurio. tñ secus est in notarijs Principis, ꝑ hãc. l. ¶†In glo. ibi geminant pœnam. est argumentũ à statu dicens, ꝙ q percussit aliquem ĩ domo habitationis puniatur in manu: ꝙ si percusserit bis, puniatur in ambabus manibus. per hanc glo. & . l. nemo. hic alle. & hoc verũ, nisi in statuto dicereẽ de manu dextra, vel sinistra: cum quis non possit habere, nisi vnam dextram, vel sinistram. de quo dixi in. l. nũquã. ff. de priua. delict. Adde ꝙ no. Bar. in. l. vulgaris. de furtis. & dixi post Bart. in. l. nunquã plura. in. ij. col. in margine. Alex.

Vt dignitatum ordo seructur. *Rubrica.*

¶LEX. I.

SI quis indebitum. ¶Vsurpãs sciẽter honorẽ sibi indebitũ, crimine sacrilegij punitur. h. d. Potest tamen intelligi. l. ꝙ electione de se facta, non vendicaret sibi locũ pœna huius. l. vt. §. si seru⁹ aut liber. l. ij. Bar. Adde ea. quę not. Barto. in. l. reddantur. de ꝓfes. & medic. lib. x. & ĩ. l. j. §. de dignita. in ver. sequiẽ in diffitione illata. Lo. intelligit istũ tex. procedere in eo, q accusauit locũ officij: quia bene punitur pœna de qua hic. sed vbi qs occuparet locũ maioris: puta in sedendo, vel ambulãdo: quia tũc punitur pœna: quia debet poni in loco viliori, & priuari loco assumpto. c. præcipimus. lxiij. distinct. ita not. Ro. in litera. M. no. xxiij. Alexand.

¶LEX. II.

OMnes. ¶Habentes dignitatem cũ administratione preferuntur habentibus eandem sine administratione. Postea qui dignitatẽ habẽt solã, & administrationẽ deposuerũt: & hi habere dicũtur dignitatem vacãtem. Posteà illi qbus dignitas cũ administratione cõmittiẽ. Quartò illi, quibus dignitas à principe conceditur in prouincia sine administratiõe. & hi honorarij appellantur. Quintò hi quibus illustris dignitas sine administratiõe committitur. Item administrationem habentes preferuntur vacantibus. Item vacantes preferuntur honorarijs in simili dignitate constitutis, non dispari. Et prefectus vacans prefertur prefecto honorario: non autem quæstorius præfecto honorario. Item non debet appellari vacans, si habenti dignitatem postea conceditur administratio, h. d.

De magistris sacrorum scriniorum. *Rubrica.*

¶LEX. I.

VIris spectabilibus. ¶Magistri notariorum magnȩ curiȩ, etiã dignitate finita, vna cum eorum filijs, à grauamine priuato & publico sunt immunes: & pœnam grauẽ imponit cõtra eos, qui compellunt munus subire. hoc dicit. & durat priuilegium. Concor. sunt in glos.

De Comitibus consistorianis. *Rubrica.*

¶LEX. I.

EOs. ¶Comites consistoriani sunt illi, qui steterũt in principis consistorio. & proconsulibus adȩquantur.

De Comitibus, & tribunis scholarium. *Rubrica.*

¶LEX. I.

PRæpositos. ¶Præpositi scholarium, id est illorum, qui sunt per principem ad aliquod officiũ deputati, Principem adorare possunt, inter quos etiã palatini numerãtur: si eis fuerit data primi ordinis comitatiua cum administratione: deposito officio, si non aspirauerint ad maiorem dignitatem, pares sunt Comitib⁹ AEgypti, & diœcesis Põtice. Alij vero milites soluta militia, numerãtur inter eos, qui fuerunt prouinciarum duces. Barto.

De comitibus rei militaris. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 Capitanei guerræ, qui mittuntur ad expugnãdum saracenos, sunt in dignitate proconsulibus pares.

¶LEX. I.

QVi contemplatione. ¶Missus ob suam probitatem ad partes transmarinas custodiendas, illis dignitatum insignijs adornatur, quibus pro consules. h. d. ¶†No. istam. l. ꝑ illis Capitaneis

1 guerræ qui per Papam, vel principem mittuntur vltra mare ad expugnandum saracenos: quia quo ad dignitatem sunt pares proconsulibus.

SVMMARIVM.

1 Deputati ad custodiendas ciuitates per Principẽ, sunt similes Ducibus.

¶LEX. II.

EOs qui. ¶Missus principaliter ad defendendum aliquam ciuitatem, vel prouinciam citra mare, similis est duci administrãti aliquã prouinciã, excepto Duce Põtico. & AEgypti. h. d.

1 ¶†No.istã.l.pro illis, qui deputantur ad custodiendas ciuitates per Papam, vel per principem: quia sunt similes ducibus, & possunt ciuitatem defendere, queadmodum duces. Barto.

De Comitibus & archiatris sacri palatij. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Medicus principis dicitur habere dignitatem.*

¶LEX. I.

ARchiatros. ¶Archiatri, i. militantes inermi militia intra palatium principis, si primi gradus militiã obtinuerint, eã dignitatem adipiscũtur, quã duces & vicarij Principis, q militiam administrauerunt, & etiã Comites primi ordinis. h.d. ¶No. hãc.l. p medico Papę vel Principis, vt hac dignitate fungantur. Bar. Idẽ est in notario Principis in.l.j.C.de man.prin.Bal.c.de feudo guardię.

De Comitibus, qui prouincias regunt. Rubrica.

¶LEX. I.

EOs. ¶Comites, qui gubernauerunt prouinciam, deposito officio, priuilegijs dignitatis vicariæ funguntur.

De profes. qui in vrbe Constan. docen. ex. lege meruerũt comitiuam. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Doctores legentes in ciuitate Perusij, gaudent priuilegio huius legis.*
2 *Approbatus per cœtum doctorum, debet iudicari dignus.*
3 *Doctores nouem debent esse in approbando unum doctorem.*
Ciuitas Perusina habet priuilegium, q quatuor doctores sufficiãt, excepto præsentante, in approbatione doctoris.

¶LEX. I.

GRammaticos. ¶Grãmatici & Sophistæ, & Iurisperiti, qui p viginti annos scientiam docuerunt in Constantinopolitana ciuitate, per illi⁹ ciuitatis cœtum in arte docendi ęstimandi sunt digni ea dignitate, qua funguntur vicarij
1 Principis. d.d. ¶†Not. hãc.l. pro doctoribus, qui legunt in ciuitate Perusij: nam gaudebunt priuilegio hui⁹.l. cum hęc ciuitas habeat priuilegium studij, prout ciuitas Constantinopoli-
2 tana. Item no.† q si aliqs approbatur, debet iudicari dign⁹ per cœtum doctorum: & cœtu hoc iudicante, debet æstimari di-
3 gnus. ¶†Vltimò no. gl. hic positam, q nouem doctores debẽt esse in approbando vnum doctorem. Ciuitas tamẽ Perusij ha-
a bet priuilegium, q sufficiãt quatuor,[a] excepto pręsentãte. Adde, q si doctores collegij dãt fabas reprobatorias scholari per odium, & non iustè, & cancellarius siue notarius collegij hoc videat solum per odium: ipse solus potest appobare scholarẽ. Ita dixit Innoc. in.l.ex literis. de consti. qui alleg. Ioã. de lignano. Plus dixit Abb. in.c.causam. de offi. deleg. q si scholaris habet aliquem doctorem de collegio suspectũ, potest talis scholaris ire ad Rectorem: & ei proponere causam suspicionis: qua suspicione docta, potest Rector prohibere talem doctorem, ne ingrediatur examen. Alexand.

a ¶Quòd sufficiãt quatuor. Sunt & aliæ vniuersitates, q̃ pari vtunẽ priuilegio. de quib⁹ dixi post Ia. Rebuf. in.l. vna. nu.j. ĩ versiculo ter examinetur. s. de athle. libr. x.

b ¶L. Macedoniani. & ibidem vide Bal. & Do. Limitatũ, si filius sit boni ingenij, non aliter vt per Bal. ibi, per l. Stichũ. de leg. iij.

De silentiarijs, & decurionibus eorum. Rubrica.

¶LEX. I.

DEcuriones. ¶Post depositum decurionatus officiũ, decurio põt eligere, vtrũ velit esse magister officiorum domesticorũ, vel Comes: & potestatem Principis adorãdi habet, & salutandi administratores ipsius.

¶LEX. II.

VNusquisque. ¶Decurio & silentiarius à Tyronũ equorumq; pręstatione habetur immunis: nec pręstare cogitur collectas extraordinarias. quæ necessario imponũtur. hoc dic.

¶LEX. III.

DEcurionibus. ¶Priuilegia data decurionibus & siletiarijs per hãc l. cõfirmantur, & eis conseruantur: licet ad maiorem ascenderint dignitatem: nec eis pręiudicatur in hoc, p aliq̃d generale, vel speciale statutum, vel rescriptum disponens contrariũ. Item à muneribus hic descriptis sunt immunes. Hoc tamen priuilegium habebunt tres decuriones & xxx. senatores. & ita demũ si p. xiij. cõtinuos ãnos peregerint inculpatũ officiũ eorũ & si decuriões senatores fuerint electi, ĩmunitatẽ hñt, & honore curiæ sine functione lætantur: cum quieti traditi fuerint. & iudex pręditta non obseruãs decem libris auri mulctabiẽ. h. d. Istum tex. alleg. Bal. in.l.fi.C. si contra ius, vel vtili. pu. & An. concordat Bar. & gl. de eo, q dicit de clausula generali. de hac glo. cum tex. exclamat Ro. in.l. hac consultissima. C. qui test. facere pos. & ĩ.l. verò. §. de viro. solu. ma. in fallentia de publica vtilitate. Bal. in.l. placet. de sacrosanc. eccle. & in.l.j. de nouo Codi. compo. & in.l. dotalem. C. de test. mili. & in.l. si cum mili. ff. de dolo. & in auẽ. habita. ne filius pro patre. ĩ.c.j.§. sanctũ. quo tempore miles inuest. petere debet. Alex.

¶LEX. IIII.

NE ad diuersa. ¶Silẽtiarij & eorum vxores ciuiliter & criminaliter sunt conueniendi coram magistro officiorum. h.d.

SVMMARIVM.

1 *Acquisitum à filiofamiliãs militante inermi militia, efficitur quasi castrẽse.*
2 *Acquisitum à doctore aduocato, uel assessore, est eius proprium, & peculiũ castrense dicitur.*
3 *Donatum per patrem filio in eius doctoratu, q sit proprium filij, uelut peculium castrense.*
4 *Pater qui misit filium ad studium, an teneatur ei emere libros? remißiuè.*

¶LEX. V.

IVbemus. ¶Silentiarij in potestate constituti quicquid acquirunt retinent, tanquã castrense peculium: nec eis per parentes auferri potest: nec post parẽtum obitũ fratribus conferre tenẽtur: nec etiã teneẽ conferre fratribus illud, q parẽtes, vel alij donauerũt ratione militiæ supradictæ. Itẽ excusantur à tutelis & curis: & filij eorũ inuiti ad præturam non vocantur.
1 ¶Et per hãc.l. nõ derogatur priuilegijs eis datis. h. dic. ¶†No. hic casum expressum, q filius militãs inermi militia, illud q acquirit ratione dictæ militiæ, appellaẽ peculium quasi castrẽse adeò q ipsum sibi retinere potest, inuito patre, nec teneẽ con-
2 ferre fratrib⁹ post mortem patris. ¶†Et sic videtur hic casus, q filius doctor, vel aduocatus, vel etiam assessor: illud, q acquirit in tali militia militando, sibi retineat pręcipuũ, tanquam castrẽse peculiũ, adeò, q non teneatur conferre ipsum fratrib⁹ post mortem patris. Pro quo facit.l. fori. s. de aduo. diuer. iudi.
3 ¶†Vltimò hæc.l. est optimum arg. q si pater filio doctorando multa fecit xenia, aut etiam alij consanguinei: q illa oĩa xenia filius doctorandus retinet, velut castrẽse peculiũ: & patri vsusfructus non q̃riẽ: nec etiam teneẽ post mortem patris, diuidere
4 ĩter fratres per viam collationis. ¶†An autem pater, qui misit filium ad studium, teneatur emere libros? Dic vt no. per gloss.
b s. ad Macedo.l. Macedoniani.[b]

De domesticis, & protectoribus. Rubrica.

¶LEX. I.

DOmestici. ¶Domestici & ptectores Principis salutantes vicarios, & pręfectum, ipsos osculari possunt: ac etiam omnes reuerentiam debent adhibere.

¶LEX. II.

PRimicærius. ¶Primicęrij domesticorũ, & protectorum funguntur dignitate spectabili: alij subsequẽtes ĩ gradu post ipsũ vsque ad numerum decem inter clarissimos numerãtur: ita tñ. q qui prior est in loco, prior sit in ordine. h.d.

¶LEX. III.

SIquis. ¶Domesticus vel protector, qui sine licentia Principis se absentauit à curia, nõ ex causa reipublicæ si per bienniũ absens fuerit, poni debet post quintũ in ordine ipsorũ. si triennio, in decimo gradu ponatur: si quadriennio, loco nouissimo erit habendus. si quinquennio spoliandus erit à cingulo. h.d. Bart. in.l. aut facta. §. tempus. ff. de pœnis. allegat istum textum, & in l.ij. infra de primipilo. q matricula extinguitur quinquennio: an si quis de nouo petat matriculari, debeat iterum soluere: vel sufficiat prima solutio? tex. est q sufficiat prima, in.l.pe. in fi. de consul. quem tex. allegat Barto. in consilio, quod incipit, scholaris soluit matriculam: vt refert & sequiẽ Roma. not. xxxiij. in litera. M. & hanc.l. allegat Barto. in.l.pe. de test. mili. Alexand.

SVMMARIVM.

1 *Hæres officialis decedens in officio, q debeat habere salarium totius temporis, non autem temporis subsequentis.*
Hæres assessoris defuncti, pro quanto tempore debeat habere salarium?

¶LEX. IIII.

LEge. ¶Si domesticus, vel protector ante finitum officium decesserit, eius hæres salarium toti⁹ anni, ac etiam subsenquentis percipiet. h.d. Et est mirabile in isto officiali: vt si decedat durante officio, hæres eius debeat habere salariũ toti⁹ tpis, & etiam vnius anni subsequẽtis.
1 ¶†In alijs autẽ officialibus non reperiẽ hoc cautum: sed hęres eius debet

eius debet habere salarium totius temporis: nō autem tpis sub
sequentis: vt. j. tit. ij. l. si quis in sacris. &. s. de aduo. diuers. iud. l.
post duos. §. fi. & de primicę. l. ij. & de agen. in re. l. iij. Et facit ēt
a ꝙ no. ff. de asses. l. diē functo.[a] & hoc not. pro hæredibus asses-
sorum decedentium in officio, vt petere possint à potestate sa-
larium totius temporis semestris, vel totius anni. Bar. Adde, ꝙ
idem tenuit Bal. Ray. Albericus Ange. & Bal. post glo, in. l. diē
functo. ff. de offic. asses. facit. l. j. §. diuus. in ratione sui. ff. de va.
& extraord. cogni. Et ista est vera opi. licet Cy. in addi. Ia. Bu-
tri. in. d. l. diem. voluerit contrarium: vt ibi habes per. d. Mart.
laud. & Bal. in. c. j. quis dicatur Dux, vel Marchio. fuit secutus
opinio. Cy. ¶ Sed quid in officiali, cum est paratus ingredi ci
uitatem in officio, decessit in itinere, an debebitur salarium hę
redibus? Bal. in. d. c. j. concludit. ꝙ non. Quod limita, nisi misis-
set aliū loco sui. per. §. prohibemus. authē. de col. & voluit Bar.
in. d. l. diem functo. Adde tamen, ꝙ licet non debeatur hoc ca-
su hæredibus, debent tamen releuari ab impensa facta per offi
cialem in itinere. argu. si pecuniam. in principio. ff. de cond. ob
causam. Dicas, ꝙ si officialis fuisset ingressus ciuitatem, & ante
quā cœpisset administrare officium decessisset: deberet habere
salarium: secundum Bartol. in. d. l. j. §. diuus. Item adde ꝙ licet
mulier exercuerit officium quia electio nulla, tamen debetur ei
salarium, secundum Alberi. in. d. l. diē functo. per. l. ab admini-
stratione. C. de le. facit ad hoc in simili de procu. in. l. j. C. man-
da. secundū Bal. ꝙ licet mandatū procuratoris sit nullū, & in-
efficax quo ad agendum. l. j. de procu. tñ si exercuit officiū de-
bet habere salarium. Et adde: ꝙ si non decessit officialis pēdē-
te officio, sed recessit: quia non poterat iustitiam facere, debet
habere salarium. secundum Bar. in. d. §. diuus. in versi. iuxta prę
dicta quæro: aliquis est electus. & de materia vide in. l. si vno. §.
item cum quidam. ff. locat. Alex.

De *præpositis laborum.* Rubrica.

¶ LEX. I.

QVi præpositi. ¶ Præpositi laborū durāte officio, sunt clarissimi: eo finito inter consulares habentur. hoc dicit. Barto.

De *proxi. sacro. scriniorum, cæterisque. &c.* Rubrica.

¶ LEX. I.

PRoximos. ¶ Proximi sacrorū scriniorū ea dignitate funguntur. qua vicarij Principis: & officio deposito sunt præponendi vicarijs Principis, qui primò officium vicariatus sunt adepti: & eorum officiū est finitum. ¶ Itē onus descriptionis nullo modo subire coguntur. h. d.

SVMMARIVM.

1 *Consulere, & etiam iudicare, ꝙ quis cogatur.*
Compromissum recipere nemo cogitur.

¶ LEX. II.

INsacris. ¶ Militantes ī sacris scrinijs ordinarios, vel spectabiles iudices ī prouincia existentes, salutare non compelluntur, nec etiā accedere ad consilium. & eis non debet denegari accessus ad prīcipem: & eis debet in salutatione reuerentia adhiberi: aut etiā dari potestas sedendi cum iudice. Primates, & apparitores, si contrafecerint trinas libras auri nomine pœnę soluant hoc. d.
1 ¶ † No. quē cogi consulere, & etiam iudicare, vt hic. &. s. de ad
uo. diuer. iu. l. sancimus. sed compromissum recipere nemo co-
b gitur[b] vt. l. iij. §. j. ff. de arbi. & hoc no. glo. hic. Bar. Adde ꝙ idē
do. Anto. in. c. si pro debilitate. in quarta col. de offic. dele. vbi
hāc gl. alleg. idem Bal. insti. de emp. & vendi. in fi. Sali. in. l. sci-
mus. de aduocatis diuer. iudi. ¶ Sed quid in causa, in quo do-
ctor est aduocatus: an cogatur consulere? Bart. ꝙ non. in. l. pro-
ximè. de his, quæ in testa. delentur. & tex. in. l. meuio. de asses.
bene facit. l. quisquis. C. de postu. vide Ro. in litera. C. not. xx-
xiij. Alexand.

¶ LEX. III.

INscriniis. ¶ Qui militauerunt ī sacris scrinijs, per. xx. annos si qeti posteà fuerint per principem destinati, consularem retinent honorem, nec possunt quoquo modo ab impartito otio separari.

¶ LEX. IIII.

IVbemus. ¶ Possessio militātis in sacris scrinijs, tributum solum canonicæ indictionis præstat: à cæteris verò muneribus non vexatur: & si ad maiorem dignitatem ascendunt, non perdunt ob hoc priuilegium scriniorum.

¶ LEX. V.

PEculiari. ¶ Omnis militans in sacris scrinijs cuiuscunque sit gradus ad principem habet accessum: siue sit inter clarissimos ratione sui gradus. siue inter spectabiles. h. d.

¶ LEX. VI.

PRo biennio. ¶ Officium militantis in sacris scrinijs ꝙ olī durabat biēnio, hodie ad vnum reducitur. hoc dicit. Barto.

SVMMARIVM.

1 *Canonici, si sint plures extra numerum, qui subrogari debeant in loco decedentium: & datus sit ordo subrogandi: qualiter fiet ista subrogatio?*
2 *Testes quindecim requirūtur in casu huius. l. ad probationē alicuius actus.*
3 *Statutū, ꝙ si prior extractus reperiatur mortu⁹, quòd loco ipsius subrogetur primo descriptus: & ille prīo descriptus nō uult subrogari, et extrahat alius prior mortuus: an primo descriptus, qui renuit possit subrogari?*

¶ LEX. VII.

VNicuique. ¶ Militantes in sacris scrinijs vltra numerum, loco deficientiū succedunt, secundum ordinem gradus sui: nisi q posterior eorum est laborum opera superet antiqorem in ordine, quia tunc succedunt in locū defuncti: excluso priore nisi defunctus teneatur illi, qui est in ordine prior: quia tunc posterior, licet melior in locum defuncti nō succedit: sed qui prior est in ordine & subrogatus, illud salarium obtinebit ꝙ in hac. l. describitur: & prorogatione soluit quātitatem hic descriptam. Et si primus in ordine pecuniam soluere recusauerit succedere in locum defuncti, in gradu posterior admittet. Et si aliquis de numero dictorum scriniorum decesserit, q repudiauit locum vnius defuncti, poterit locum istius defuncti
1 de nouo acceptare offerendo pecuniam. hoc dicit. ¶ † Et no. ex
princi. huius. l. ꝙ si vltra numerum canonicorum, sunt aliqui
canonici deputati, qui in locum decedentium debeant subro-
gari. ꝙ secundum ordinem datum istis canonicis vltra numerū
quilibet ipsorum subrogabitur in locum deficientis canonici.
Vnde si tenens primum locum de numero canonicorum deces
serit: ille qui primum locum obtinet de numero illorum, qui
sunt extra canonicorum numerum, in eius locum succedet. &
sic de singulis: nisi ille qui posterior est ī ordīe, melior sit prio-
re: quia tunc ipse præponeretur, nisi qui decesserit fuerit dete
rior isto, qui primus est in ordine, qui se in locum eius subroga
2 ri petit. ¶ † Secūdò no. hic casum specialem, in quo sunt. xv. te- a
stes necessarij ad probationem alicuius actus. & est speciale, re-
gulariter autem duo sufficiunt: vt. ff. de testib. l. vbi numerus.
3 ¶ † Tertiò not. ex fi. huius. l. optimum ar. ad quæstionem. Dicit
statutum, ꝙ si aliquis prior extractus fuerit de sacculo, qui sit b
mortuus, ꝙ in eius locum debeat subrogari, qui prior reperit
ascriptus in numero subrogandorum in loco deficiētium. Cō-
tigit, ꝙ vn⁹ q mortu⁹ est, extrahitur prīò de sacculo: & ille qui
primus reperit descriptus de numero subrogandorum in locū
deficientium, non vult subrogari in locum istius mortui, tra-
ctatu temporis, cum reuocatur prioratus officium, extrahitur
de sacculo quidam alius prior mortuus. Modo ille, q erat pri-
mò descriptus in numero subrogandorum in locum deficien-
tium, dicit ꝙ vult in locum istius secundi mortui subrogari. op
ponitur sibi, ꝙ non potest: quia noluit in locum primi mortui
extracti subrogari. Ista. l. determinat contrarium: quia licet re-
nuerit tamen nunc potest acceptare. ꝙ no. Bar.

a ¶ L. diē functo. Et ibi vide q̄ ad hāc materiam habētur p Paul.

b ¶ Cogitur. Adde. Spe. ī ti. de recusa. §. effectus. ver. q d si arbiter. Limita tñ, nisi p statutum disponatur cogi posse secūdū. Bal. in. l. non iustam. in fi. C. ad Trebel.

¶ LEX. VIII.

PRoximos. ¶ Qui lōgo tempore probabiliter militauerint ī sacris scrinijs, finito officio cingulo comitiuæ sacri palatij, dum viuunt vtuntur: & nihilominus oīa priuilegia data eis salua manent. h. d.

¶ LEX. IX.

INsacris. ¶ Militans in sacris scrinijs, qui antequam conueniretur in vltīo commeatu accepto se absentauit, durante tempore commeatus prædicti conueniri non potest: & etiā ab indictionibus munerum publicorum officio deposito sunt immunes: & domus quas in prouincia possident ab onere metatorum, non vexantur.

¶ Quod autem sit on⁹ metatorum videbitis. j. de metatis. Bar.

SVMMARIVM.

1 *Officio duplici fungi nemo potest.*

¶ LEX. X.

HAc parte. ¶ Militātes ī sacris scrinijs Principis, debēt esse. lxij. videlicet. xxiiij. super epistolis. xxxiiij. super libellis cōuentionalibus &. iiij. qui sunt omnibus prædictis seniores. nec duplici officio

1 fungi possunt.h.d. ¶ †Et not.ex hac.l.ꝙ quis non potest fungi
duplici officio.Concordan.sunt in glo.Bar.

SVMMARIVM.

1 *Salarium defuncti, an debeatur successori pro toto tempore?*

¶ LEX. XI.

SI quis. ¶ Si militans in sacris scrinijs decessit,&
in eius locũ fuerit alius subrogatus, sala
rium debitum ei inter creditores diuidetur hæredi
tate nondum adita, salua tamen priuilegiorum prę
rogatiua: ea verò adita, salarium hęredibus debetur pro pręte-
1 rito tempore, & etiam residui temporis.h.d. ¶ †Et not.ꝙ suc-
cessori debetur salarium defuncti pro toto tẽpore, de quo vi-
de,vt dixi .s̈.de domesticis.l.fi.Bar.

SVMMARIVM.

1 *Notarijs actorum potest dari certa forma in exactionibus fiendis pro editione actorum.*
2 *Statutum disponens,ꝙ hospitale non possit agere,nec conueniri, nisi coram certo iudice, & sit alius iudex specialiter deputatus per illud ad statutũ pro certis causis: an ꝓ talibus causis poterit agi coram iudice pro hospitali deputato?*
3 *Libellũ in scriptis non dicit̃ quis offerre, licet uadat corã iudice, & dicat notario: scribæ ꝙ ego peto à Titio decẽ, & peto ipsũ mihi cõdẽnari ĩ eis.*
4 *Iudex non recipit sportulas, quando proceditur extraordinariè.*
5 *Citatio appellatur sententia.*
6 *Citari per epistolam, quòd quis possit.*
7 *AEquitas in iudicijs seruari debet.*
8 *Priuilegiũ quo ad præstationem sportularũ uni cõcessum, extenditur ad aliũ.*

¶ LEX. XII.

IN sacris. ¶ Militantes in sacris scrinijs,
& eorũ parẽtes, vxores liberi,
coloni, adscriptitij, & serui eorum ciuiliter & cri
minaliter coram officiorum magistro sunt con
ueniendi. & si in prouincia conueniuntur, sa-
tisdare non coguntur de iudicio sisti: licet immobilia non possi
deant: sed eorum iuratoriæ cautioni committitur: & nomi-
ne sportularum nihil soluent. Nam executoribus agentium in
rebus vnum solidum pręstabunt. & cum ingrediuntur iudiciũ
dicti magistri, solidos soluant duos pro editione actorum: no-
tarijs dimidium solidum. & si litigatur coram delegato, vel ar-
bitro eidem nomine sportularum, vnum solidum tantùm pręstabunt: pro omnibus verò alijs in iudicio agitandis, tertiũ so-
lidum tantùm. Item si non coram magistro, sed coram alijs iu-
dicibus maioribus super annonis ciuilibus, tutela, vel curatio-
ne, vt nunciatione noui operis conueniantur: illos sumptus fa
cient in tali iudicio, quos facere tenebantur coram magistro of
ficiorum. ¶ Si verò conueniantur coram præfecto, aut fisci pa
trono, aut vrbis pręfecto, vel apud architectos: illos sumptus
præstabunt nomine sportularũ, quos coram arbitris pręstare
tenentur, & non vltrà. Et habent locum prædicta siue per se, si
ue per procuratorem litigẽt. & ad dictas sportulas tenẽtur cũ
processus ordinariè agitatur in scriptis: secus si extraordina-
riè. ¶ Item dictis militantibus donec militent, & etiam deposi
to officio priuilegia data sunt salua, & ob æqualitatem in iudi-
cijs obseruandam, priuilegia eis competentia circa præstatio-
nem sportularum ad aduersarios porrigũtur. ¶ Item mutatio
ne loci priuilegia eis concessa non perduntur. hoc dicit. Regu-
lariter contra in.§.ne autem.in auth.de iud. Itẽ adde aliũ casum
puta in omnibus casibus, in quibus agit̃ extraordinariè, vt hic.
Idem vbi iudicis officium imploratur, secundum Bar.in.l.fi.in
iij.co.C.de fru.& litiũ ex. Idem in causis summarijs & misera
bilium personarum, secundum Bal.in.l.generaliter.in.j.colum.
de epis.& cle. Idem in pauperibus, qui nec sportulas, nec expẽ
sas soluunt.no.gl.in.c.ab omni.de vita & honesta.cle.in.c.sta-
tutum.§.prouisurus, de rescriptis.in.vj. & in authen.de mand.
princi.§.si quoq; tibi. Idem in clericis conuentis pro bonis ec-
clesiæ: quia non soluunt sportulas.tex.est & ibi not.Bar. ĩ.l.li-
cet.de episco.& cle. ¶ Item in. c.post principium.& ibi coram
delegato.vel arbitro. Adde Bal.tenentem contrarium, ꝙ arbi-
ter non recipit sportulas.in authen.generaliter.§.fi. de epis.&
cle.idem Bar.in.l.fi.de princ.agen.in reb. Adde.l.fi.& ibi Bart.
C.de iudicijs.& Aret.idem tenet in.§.tripli.insti.de ac.in pen.
charta.vbi alleg.Specu.in ti.de arbitro, ad finem.ver.sed nun-
quid arbiter. ¶ Item in ver.in tex.ibi, maiorem. in verbo sta-
tutum dicit.vide per Bal.in.l.vnica.in.§.ne autem. de cad.tol.
facit ꝙ not.Bal.& Imol.in.l.Titię textores.in fi.de le.j.& Bar.
in.l.j.de offi.pręfecti vrbis.& in.l.quoties.§. per contrarium.
ff.de admi.tu. Adde tex.in.l.ne quicquam.in princi.de officio
proconsul. Barto.in extrauaganti.ad reprimend. in verbo nõ
obstantibus. Areti.in.d.l.Titiæ.& in.l.quod in rerum. de leg.

1 j.Alex. In tex.ibi ꝓ editione gestorũ. ¶ †No.dari posse formã
actorum, notarijs per legem, vt pro editione actorum, non de-
beant assumere, nisi certam quantitatem. ¶ In text.ibi, maiore
quidem iudicio. ¶ Oppon.ꝙ non poterunt conueniri coram
alio, q̃ coram officiorum magistro: vt in princ.huius.l. Sic iste
ver.princip.contradicit, & econuersò. Sol. dicit gl. in ver.cos
ꝙ hic litigabant sponte coram alio, q̃ coram magistro officio
rum, & sic non obst. Vel aliter dicit gl.illa causa erat speciali-
ter demandata istis iudicibus. & ideò possunt conueniri corã
2 eis pro hac causa tantùm. quod not. †quia secundum hunc in-
tellectum, est casus huius quæstionis. ¶ Dicit statutum, quòd
hospitale misericordiæ non possit agere, nec cõueniri, nisi sub
iudice portæ sancti Petri. Aliud statutum dicit, quòd iudex
portæ eburneæ solum habeat cognitionem à.x.libris infra.
¶ Modò quæro, an hospitale poterit agere coram iudice por
tæ eburneæ pro casu à.x.li.j̃.& hic est tex. quòd sic. & illud sta
tutum disponens ꝙ hospitale debeat agere, vel conueniri corã
iudice sancti Petri, habet locum in alijs causis, quarum cogni-
tio non est specialiter alijs iudicibus demandata per formam
legis, vel statuti.

Additio. Bal. expressè videtur tenere contrariũ in.l.
executorem.in .vj.colum.de exe.rei iudi.de
quo vide quæ dixit Bart.in.l.j.C.de offi.pręfect.vrb.& in.l.ij.
in princ.de verbo.oblig.contra Barto.hoc etiam tenet Lud.in
l.j.in.§.j.de no.ope.nũ.& videtur tenere Imo.in.l.Titiæ texto
res.de leg.j.ꝙ & ibi dixit Bal.in.l.j.§.vbi autem.de ca.tol.vide
Bal.in.l.qui posthumos.ad fin.& in.l.j.in.iij.q.de offi.procon.
& Ange.in.l.si vacantia.de bo.vacan.circa me.& in.d.l.Titiæ.
& Ang.in.l.ꝙ in rerũ.§.si qs.de leg.j. Vide Bar.in consilio suo
xlv.ꝙ incipit, a domino Cyn.in.ij.colũ.vbi loquitur, quando
sunt duo statuta punientia de falsitate, vnum generale, & aliud
speciale: quid iuris? Alexand. ¶ In glo.super verbo dispone ibi
3 notarius. istam glo.no.†ꝙ si aliquis vadat corã iudice, & dicit
notario actorum: scribe, ꝙ ego peto à Titio.x. & ipsum peto
mihi condemnari in eis, ꝙ non dicitur per hanc literam in scri-
ptis libellũ offerre, licet notarius hoc scribat: nec videtur pro-
cedere ordinario modo, sed potius extra ordinem. quod not.
quia tibi posset contingere de facto.

Additio. Bal.in authen.offeratur.in fi.C.de lit.conte.
& Ange.in.l.j.in prin.in.j.col. de edẽ.& ibi
Bal.& Paul.de cast. Alex. De hoc etiam per Bal. in authen. of-
ferat̃. Et sic ex hoc apparet, ꝙ etiã hodiè oblatio libelli in scri
ptis est de substantia, etiam reo non petente, quando agitur iu
dicio ordinario. vide ꝙ habetur per docto.in.c.j.de libel. obl.
glo.in cle.sępe.in ver.necessario.de ver.signi. Spe.in titu.de li-
bel.concep.§.nunc dicendum.in prin.& per legistas in.d.aut̃.
offeratur.per Bald.in.l.ne quicquam.§.de plano.de off.procõ
sul.& le. Et communis conclusio est, ꝙ si reus non petat offerri
sufficiat qualisqualis petitio apud acta, per notariũ. Adde tex.
in.c.præterea.de dilat. ¶ Sed quid in criminalibus, an requira-
tur libellus? gloss. videtur tenuisse, quòd non, in leg.si quis se.
C. de accusatio. quæ dicit, quòd quis potest verbotenus ac-
cusare. ¶ Et ibi eam sequitur Bald. dicens, quòd non est neces-
se offerre libellum in scriptis. sed vide ibi latius per Salyc.qui
tenuit, ꝙ imò requiratur libellus. pro quo est glos.in.§.scimus
in authen.de exhib.reis. præter quàm in leuibus.l.leuia.de ac-
cu. Nec ob.d.l.si quis se. quia ibi procedebatur ad quærelam.
quo casu non requiritur libellus dari in scriptis.c.qa pręsulat⁹
iij.q.iiij. Casus autem vbi hodiè libellus non requiritur in scri-
ptis offerri, vide per Specu.in.d.§.nunc dicendum. in prin.&
per docto.in.c.j.de libel.obla. ¶ Quid in exceptione rei, an sit
in scriptis danda: cum dicatur rei libellus? vide Bart.tenentem,
ꝙ sic, in.l.j.in.iij.col.de excep. Quid, quando imploratur iudi-
cis officium, an debeat dari libellus? vide Barto.in.l.de submer-
sis.& cum Bar.transit Ro.in.l.j.de arbitris.in.ij.colum. Alexã.
4 ¶ Item no.ex ista gl.†ꝙ cũ proceditur extra ordinẽ, iudex non
potest accipere sportulas.

Additio. ¶ Et de hoc dic, vt no. per Bal.in.l.generali
ter in.j.co.C.de ep.& cle.ꝙ in causis summa
rijs non soluuntur sportulæ. Et ad hoc adde Bald.in.l.fin.in.j.
5 col.C.de fruc.& lit, expen. Alexand. ¶ †Item no.ex glo.in ver
a bo.sententia. quòd citatio appellatur sentẽtia interlocutoria[a].
Et hoc etiam probat tex.in princ.huius.l.ibi, libellos ex sentẽ
tia, &c. Et hæc sententia dari potest parte absente: vt.l.sed ĩter-
pellatur.§.j.ff.de arbi. Pro quo facit quod no. Inn.extrà de pro
6 cu.c.auditis. †Item no.ex hac eadem glo.quòd quis potest ci-
tari per epistolam.& ita de consuetudine obseruatur.concor.
7 d.l.sed interpellatur. ¶ †Vltimò no.ex ver.& ob ęqualitatem.
in iudicijs obseruandam, concor.l.fi.s̈.de fruc. & litiũ expen.
&.l.prouidendum, s̈. de postu.&.j.de re mili.l.fi.cum simi.hic
alleg.in glo.

a ¶ Interlocutoria. Adde ꝙ citatio habet duo extrema.s. interlocutoriã de citãdo .i.cõmissionẽ.& ꝑ ipsam citationẽ.i.actũ nũcij, & relationẽ. Bar.ĩ l.j.§.nũciatio .ĩ.v. colũ. in fi.ver.q̃rit Iaco.de Are.ff. de ope.no.nuncia.& Io.An.in.c. Rom̃. ĩ antepen, colũ. de for.compe.& Fel. in.c.gratũ. de offi. del.in.ij.col.& Oldra.ĩ cõs.xcviij.

1 alleg.in glo.¶ †Et ideo priuilegium vni concessum circa præstationem sportularum ad alium extenditur. vt hic.& eodem modo in dilatione: vt.l.petendæ.§.de in integ.resti.Bar.

SVMMARIVM.

1 *Statutum reducens officiales ad minorem numerum, non præiudicat electis, tempore conditi statuti.*
2 *Capitaneus potest simul & semel aliquem deputare ad officium iudicis maleficiorum, & ad officium notariatus.*
Quis ad duo officia pænitus diuersa deputari nō pōt: secus si nō sint diuersa.
3 *Iudex, qui scripsit omnia acta coram se facta ex ipsis pronunciare potest: & sententia ualet.*
4 *Subrogatus loco alterius, succedit in ordinem subrogati.*

¶ LEX. XIII.

COmperimus. ¶ Hic ponitur quomodo adiutores scriniorum, qui appellantur adiutores quæstoris, ex iuris dispositione non poterāt esse, nisi.xij. in scrinio sacræ memoriæ: hoc est in scrinio registri. In scrinijs verò sacrarū epistolarum,& libellorum conuentionalium, quæ sunt scrinia inferiora, solū.vij.coadiutores scriniorū esse poterant. Postea propter importunitatē quorūdam, talis numerus disturbatus fuit & multi superadditi fuerunt. Et ideò statuit Imperator, ꝙ nō faciendo præiudicium illis, qui nunc sunt, ꝙ nulli alij possint eligi in hoc numero coadiutorum durante numero supradicto qui per legem statutus fuerat. ¶ Secundò dicit, ꝙ si aliquis de dictis coadiutoribus ad latrunculense officium fuerit vocatus: aut etiam fuerit dimissus in numero scriniorum, cùm primò esset coadiutor, ꝙ potest in locum sui aliū subrogare: dum tamē libellum offerat vni viro illustri, significando personam illius, quem subrogari vult,& tempus: & dictus subrogandus ordinari debet pro tanto tpe, ꝓ quanto libellus fuit porrectus illustri. ¶ Tertiò dicit, ꝙ adiutor, qui alium subrogari in suum locum petit, si erat prior in ordine adiutor: & similiter subrogatus erit prior: licet ille subrogatus fuerit de numero memorabilium inferioris ordinis. ¶ Quartò dicit: ꝙ hoc ī alijs officijs obseruatur.h.d.vsq; ad finem ¶ In tex.ibi, modo vt examinen-
1 tur. ¶ † Not.ex hac litera, ꝙ si per formam alicuius statuti, numerus officialium reducitꝰ ad minorem numerum: puta cum essent decē: reducitur ad numerū.v.ꝙ talis reductio nullum generat præiudiciū in illis officialibus, qui erant electi tempore reductionis. Præiudicabit ergo tantum nouæ electioni officio-
2 rum. ¶ In tex.qui prior in adiutoribus. ¶ † Not.hic, ꝙ ille, qui erat scriniarius, si fuit electus coadiutor scriniariorum, potest ambobus istis officijs fungi.& sic est optimum argu.ꝙ capitaneus possit simul & semel deputare alium ad offm iudicis maleficiorum,& ad officium notariatus. Nec ob.ꝙ quis non potest fungi duplici officio: vt.§.eod.l.hac parte. quia hoc est verum, cum officia sint protinus diuersa: secus quando officia nō erāt diuersa, sed circa idē tendebant. Pro quo vide ꝙ dixi.§.de sac.sanc.eccle.l.iubemus.§.sanè.& hoc fuit hic de mente gl.su-
3 per vers.meruit. ¶ † Et sic facit, ꝙ si iudex, qui erat tabellioꝰ scri-
a psit omnia acta coram se facta: ꝙ ex ipsis pronunciare potest: & sententia lata valet: nec impeditur hic fungi duplici officio: quia circa idē tendunt. Pro quo facit.j.q.mili.nō pos.l.his qui
4 dem.& extrà de consue.c.ij.de pbē.c.cum singula.li.vj. ¶ † Vltimò no.ꝙ subrogatus in locū alterius, succedit in ordinē, quē tenebat ille, in cuius locū subrogatio facta est. Barto. Vide quę dixi.§.de iure fisci.l.ij.iuxta finem. Adde etiam quod no.Bar. in.l.iubemus.§.sanè.el.j.de sac.sāc.ecc.in ver.venio ad tertiam partem.& ꝙ no.Bar.in.l.ex sententia.ff.de test.tutel.vbi dicit an notarius possit esse rogatus de cōmissione sibi facta à iudice & adde quæ dixit Bar.in sua disputatione iudex maleficiorū in.j.colū. Sed, an quando potest esse iudex & notarius, debeat habere salariū duplicatū: vide do.Paul.de ca.in.l. qui duobus, de condi.& demō.& ibi vide Bal.dicentē de collaterali exercēte suum officium,& officium alterius, an debeat habere salariū duplicatū:& Bal.in.j.const.C.in.§.ratio:&.& vide ꝙ no. Ang. de duobus officijs vnitis, an debeatur vnum salarium, in auth. vt determina.sit nu.cleri.& in auth.vt iud.sine quo.suffr.an qs possit officio plurium fungi: vide Iac.de bel.in.d.§.ideo:&.per Bar.in.l.ij.de stipul.seruorū.& in.l.fin.de collegijs illicitis.ver. quæro, an quis possit in duobus.vbi ponit, an quis possit esse de diuersis collegijs.de quo.§.de colleg.cath.lib.xj.& de materia in.c.quod propter.de elect.ꝑ Inn.& Bal.in auth.nisi breuiores.C.de sententijs.Bald.post.Iacob.de Areti.in.d.l.qui duobus.per illū tex.& in.l.binos.C.de aduo.diuer.iud.& in.l.si ad scribatum.C.de appel.& Io.an.in.c.cū olim.de re iudi.& text. in.l.duorū.de ope.pub. An gerēs officiū alteriꝰ, vel subrogatꝰ, gaudeat eisdē priuilegijs, qbꝰ ille, q eū subrogauit,& quāptātē habeat, vide Bar.ī.l.filiꝰ.ff.de le.& ī.l.j.§.ij.qbꝰ.de le.ij. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Agens cōtra aliquē sine scriptis, satis est, si nudo uerbo exprimat nomē suū.*
2 *Miles licentiatus à ciuitate Perusij, ut iret in Alemaniam, debet habere stipendium pro tempore, quo stetit absens cum licentia.*
3 *Clericus, qui de licentia Papæ stetit absens, debet habere præbendam pro tempore absentiæ.*

¶ LEX. XIIII.

HAc lege. ¶ Adiutores cū cōueniunt sine scriptis, eorū nomē voce sola sufficiat demonstrari: aliàs in scriptis tam in actis, ꝗ̄ in sentētia demonstrandū est. Item si adiutores commeatu accepto se absentauerint, durante absentiæ tpe integrū dēt habere salarium, sicut si præsentes essent. ¶ Itē nullus in locū vocantis coadiutoris debet institui, ꝗusq; plenus est numerus, ꝑ legē
1 statutus.h.d. ¶ Itē tex.ibi, designatū. † No.cū agitur contra aliquē sine scriptis, nudo verbo nomē eius sufficit designari: aliàs in scriptis designandū est. ꝓ quo facit.l.libellorū.ff.de ac. ¶ In
2 tex.ibi, aut emolumentorū. ¶ † No.ꝙ si ciuitas Perusij concessit alicui suo stipendiario licentiam, vt iret in Alemaniam: vel vt iret ad bellandum: & staret absens certo tempore: ꝙ toto illo tempore, debet habere stipendium: sicut si principaliter seruiret. Et eo.modo, si concederetur licentia potestati, vel capitaneo.vt hic. Adde Bal.in.l.si ea.de condi.inser.& gl.in.l.desertorem.§.si ad diem.ff.de re mili.Ro.in litera.S.not.xxx.Alex.
3 ¶ † Et hoc inducit gl.in ar.ad quæstionē de clerico, qui toto tēpore absentiæ debet habere præbendam, si fuit absens de licētia Papæ.Barto.

SVMMARIVM.

1 *Statutum, ꝙ priores non possunt per nullum casum fortuitum mutari, non poterit etiam eorum numerus augeri.*

¶ LEX. XV.

CErtæ. ¶ Primò facit mentionem de lege circa adiutores. Statuta, quę disponebant, ꝙ nullus de numero adiutorum, qui nunc sunt, diminui debeat licet sint vltra numerum: vt.§.eo.l.comperimus.nec esset alius subrogandus: nisi adiutor subrogari petens ad latrūculense officium, vel ad locum secundorū scriniariorū cōuolauerit. ¶ Secundò dicit quòd subrogatus tenebit locum vltimi adiutoris: si adiutor cui fuit subrogatus erat similiter vltimus, non obstāte, ꝙ talis subrogatus erat de primo numero scriniariorum. ¶ Tertiò facit mentionem de quadam pragmatica sanctione per quam erat prouisum: vt non solum in casibꝰ prędictis vbi adiutor vocabatur ad latrunculense officium, vel ad officium secundorum scriniariorum: sed etiam vbi per casum fortuitū impediebatur seruire, in sui locum poterat subrogare alium. ¶ Quartò corrigit hanc practicam sanctionem, statuens, ꝙ in prędictis duobus casibus tantùm adiutor possit petere aliū in suo loco subrogari. ¶ Quintò mandat, ꝙ.xij.tātū adiutores sint in scrinio sacræ memoriæ.i.registri: septem verò in alijs duobꝰ
1 scrinijs libellorum & epistolarum. ¶ Vltimò, † ꝙ nullus vltra numerum possit addi, confirmando certa capitula.hoc.d.vsq; in finem. ¶ In text.ibi, circa fin.ibi, si mutatione. est optimum arg.ꝙ si statutum dicit, ꝙ per nullum casum fortuitum possint priores mutari, ꝙ vigore eiusdem statuti, intelligitur prohibitum, ne possit numerus priorum augeri. Nam ex quo prohibita est mutatio: multò magis prohibita est additio.

a ¶ Iudex q erat tabellio. vide gl.& Saly.in.l.iubemus §.his quoque.§.de sac.sanc.ccc. Albe. de Rosa.in.l.& si cum.ff.de euic.

De agentibus in rebus. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Agentes in rebus, qui sint?*
Qui præpositi agentium, & qui principes agentium.

1 ¶ Ad euidentiam † premitte, ꝙ agentes in rebus sunt illi, de quibus fit mentio per gl.j.de curiosis.l.ij. Prępositi agentiū, de quibus fit mentio.j.ti.proxi.sunt illi, qui pręsunt dictis agentibus & Principes agentium: de quibus fit mentio.j.ti.ij.sunt illi, qui palmam laborū emeriti ꝑ lapsum.xxv.an.per principē postea quieti traditi sunt.vt.j.ti.ij.l.j.&.iiij.

¶ LEX I.

NVllus. ¶ Nullus de numero agentium in rebꝰ in locum mortui per pecuniam potest euadere: sed in locum eius, debet ille succedere, qui in gradu post eum, erat proximus,& dignus labore hoc dicit.

¶ LEX. II.

NVlli. ¶ Agens in rebus, deponendus vel eximendus de libro agentium, non est per aliquem iudicem, ad cuius officium non spectat cognitio contra eundem.hoc dicit.

SVMMARIVM.

1 *Successor officialis mortui, ꝙ debeat habere salarium totius temporis.*
2 *Subrogari, ꝙ non debeat alius loco officialis defuncti, donec hæres officialis mortui habeat salarium.*
3 *Matricula registri officialium probat aliquem esse officialem, si ibidem scriptus reperitur.*
4 *Officialis non scriptus in libro officialium, non debet habere salarium, nec utitur priuilegijs officialium.*

¶LEX. III.

MAtriculam. ¶Matricula agentium ĩ rebus non debet esse, nisi. xlviij. q̃rum quilibet præest ducentis. Circitores verò debent esse trecenti: & ęquites quadringenti quinquaginta. ¶Item si quis de numero ducentorum decesserit, hæres eius ex testõ totum salarium percipit. & per hoc nullus alius in locũ eius subrogandus est per illud tempus, quo defuncti officium durare debet: ne duobus salarijs respublica fatigetur. Item nullus, qui non est scriptus in matricula prædictorum registrata in memorialibus Principis, salarium vel pręmiũ habebit. h. d. ¶In tex.
1 ibi, eius fructum successores. †¶Not. ꝙ officiali decedente, successor eius debet habere salarium totius temporis: vt hic, &. s̈.
2 de dome. l. fi. ¶In tex. ibi, qua de cã. †No. diligenter, ꝙ vbicũque hr̃s officialis mortui, debet habere salarium totius temporis. nunquam in locum officialis mortui, debet alius subrogari: ne respublica duobus salarijs fatigetur. ¶In tex. ibi, diuali pro
3 batoria. ¶†No. istum tex. per quem patet, ꝙ ad probandum quem esse officialem communis, probatur per matriculam registri: in qua registrata sunt omnia nomina officialium. ¶Se
4 cundò no. †hic casum expressum, ꝙ si officialis non reperitur in originali registro, vbi registrantur omnia nomina officialiũ: ꝙ non debet habere salarium: nec potitur priuilegio. Textus est expressus in contrarium. in. l. scriniarios. C. de test. mili. vbi patet, ꝙ notarius militum: licet sit in matricula, non tamen ex hoc dicitur miles. & idem voluit Io. and. in tit. de instru. edi. §. restat. ver. & scias. vbi dixit, ꝙ qs nõ probatur tabellio eo ipso, ꝙ sit descriptus in matricula notariorũ. Et idem dicit Bal. in. l. si cum dies. §. si arbiter. ff. de arbi. nec scholaris, qui non intrat, quamuis sit in matricula, nisi sit profectus, qui studet in camera, non gaudet priuilegio scholarium. Fateor tamen, ꝙ matricula constituit eum in quasi possessione: & facit præsumptionem, ꝙ sit de tali arte, & officio, quę reijcit onus probandi ĩ aduersarium. arg. l. circa. de proba. & ita dixit Bal. in. d. l. scriniarios. Et ꝙ in dubio præsumatur pro matricula, est text. & not. Bar. in. l. petitionem. C. de aduo. diuers. iu. & ibi Bald. & Sal. in. l. ij. de sententijs. titulo generali. Facit. l. eos. de offic. magis. milit. & idem Bal. in. l. Barbarius. in. xij. col. per. l. ex eo. de test. mili. Faciunt no. per eum in. l. non ignorat. in. iiij. col. s̈. de accusati. Rom. in. l. in illa. in. ix. col. de verb. obl. Et iura in contrariũ allegata dicunt, ꝙ matricula non facit quem notarium, sed bñ facit pręsumi, vt prædixi per prædicta. Ar. eius, quod dicitur, de confessione extraiudiciali. q̃ non inducit obligationem, sed probationem: vt in. l. publica. ff. depositi. Vide ad prædicta. d. Anto. in tit. de instru. in. ij. col. vbi distinguit, an fiat matricula de his, qui fuerunt facti notarij: aut de his, qui fiunt: vt primo casu præsumatur notarius. secũdò probet eum notariũ: & quãto tempore perdatur ius matriculæ: tu vide in. d. l. ex eo. & in authenti. habita. in. viij. colum. per Bal. tex. in. l. fin. de aduoca. diuer. iud. & Bar. in. l. per hanc. eo. tit. de quo per Ange. in consi. vniuersitatis nostræ statutum vbi dicit, ꝙ scholaris absentia facit perdere ius matriculæ. C. de primicęrio. & in. l. iij. de domest. & protect. Si tamen redit & velit matriculari, non debet iterum soluere. allegat. l. pe. s̈. de consulibus. & idẽ Bal. & Paul. de ca. in. l. filio quem pater. ff. de lib. & post. & vide etiam quæ in materia no. Barto. in. l. naturalium. §. ipsum. de acquiren. re. do. Item adde, ꝙ si quis iniustè fuit cãcellatus de matricula, an perdat priulegium? Vide per Bal. in. d. l. scriniarios. & Io. and. in loco pręallegato. Item, ꝙ si quis est cancellat⁹ de matricula, quia vult transire ad alium ordinem scholarium: seu de vno capitaneo ad alium: an iterum gaudeat priuilegio militũ, seu scholarium? dicas, quòd sic, per tex. in. l. j. in fin. de bo. pos. ex testa. mili. Sed ille, qui non est descriptus in matricula, non gaudet priuilegio: vt in. l. ex eo. & no. in. d. l. eos. Alexand.

SVMMARIVM.

1 *Statutum ꝙ scholaris non poßit uexari, nisi coram Rectore, intelligitur tã ciuiliter, quam criminaliter.*
Item donec degit in illa ciuitate ratione studij. nume. 2.

¶LEX. IIII.

EX eo. ¶Nullus de numero centenariorũ, vel ducentenariorum in rebus agentiũ, moram cõtrahens in ciuitate Constantinopolitana, cõueniri potest coram alio, quam coram officiorum magistro in causa ciuili vel criminali: quo priuilegio non vtitur, si extra illã ciuitatẽ
1 degat, vel deposito officio. h. d. ¶†No. ex prĩ. hui⁹. l. ꝙ si statutũ simpliciter dicit, ꝙ scholaris nõ possit pulsari corã alio iud. q̃ corã rectore: intelligit̃ nõ solũ in cã ciuili: sed etiã in crimi-
a nali.[a] Nam si pro ciuili non potest coram alio, multòfortius ꝓ criminali. ¶Vltimò no. ex fin. ꝙ si statutum dicit, ꝙ scholaris
2 non pulsetur coram alio, quã coram rectore ĩtelligitur† donec est in illa ciuitate, in qua degit rõne studij. Sed si extra ciuitatẽ degat, poterit coram iudice ordinario cõueniri ꝑ hãc literam.

De præpositis agentium in rebus. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Officia duo assumens, cum nõ poßit habere nisi unum, pro primo tantũ debet habere salarium.*
2 *Officia duo quis habere non potest.*
3 *Seruire per substitutum, quando quis poßit?*
4 *Seruire qui uult per substitutum, debet seruire per homines eiusdem conditionis, cuius est ipse.*

¶LEX. I.

AGentes. ¶Præpositi agentium in rebus, sunt per ordinem faciendi de anno in annum: ad ꝙ officium negotiatores & procuratores alienarum possesionum, non possunt assumi: sed illi solum, quos laboris vt sufficiẽtes probat testimonium. Item Primicærij. & Tertiocęrij scriniariorum ad hoc assumendi non sunt: quia duobus officijs deseruire non possunt. & si tale offm̃ susceperint, non possunt habere Primicęriatus salarium. & si tale offm̃ morbo, ętate vel imperitia: vel alia causa adimplere non potest: põt seruire per substitutum eiusdem scrinij, chartulariũ moribus optimis pręditum scientia & peritia eruditum, & suo periculo: si tamẽ seruire volens multos ob rem publicam sustinuit labores. h. d. ¶In tex.
1 ibi, præter emolumenta. ¶†No. ꝙ quando qs assumit duo officia, & non potest habere, nisi vnum, non potest habere salariũ,
2 nisi primi officij tm̃. ¶Secundò not. ex hoc tex. ꝙ duo officia, quis simul subire non potest: vt hic. &. s̈. tit. ij. l. hac parte. &. ff. de adop. l. si consul. & hoc est verum, qñ sunt incompatibilia: vel vtrique quis deseruire non potest. secus si ad inuicem se cõpatiantur, vel deseruire potest vtriq; vt dixi. s̈. tit. ij. l. comperimus. De hac. q. dixi. s̈. & adde Pet. de Anc. in rub. extra de offi. dele. vbi quæritur vtrum deputatus ad vnum officium pro certo tempore, intra illud possit ad aliud exigi. & concludunt in effectu, ꝙ non. posito ꝙ statutum diceret, ꝙ electus ad certum officium, ad certum tempus intra illud elegi nõ possit ad aliud quod referunt scribentes in. l. iij. in prin. de iur. om. iu. quod intellige verum, si eligitur ad aliud officicium incõpassibile: vt hic videtur sentire Bartolus: secus si esset tale officium, ꝙ aliud non impediret: vt puta, quia electus esset ad scribendũ ꝑ scripturam, non videtur impediri aliud officium. ita no. Ro. in no. ccxxv. in. l. duorum, de ope. li. facit. c. suscepimus. de hęret. Ale.
3 ¶In tex. ibi, per substitutum. ¶†Not. quẽ deseruire per substitutum ꝙ est verum. nisi ad officium requiratur industria perso
b næ.[b] Concor. de epis. & cleri. l. quisquis. & l. ad similitudinem. de admi. tu. l. decreto. ff. ad muni. l. quid ergo. s̈. de peri. nomi. l. fin. cum si. hic alle. in gloss. ¶Quod est verum, quando volens per substitutum seruire multum in alijs laborauit, per hanc lite
4 ram. ꝙ no. ¶†Item no. ꝙ volens seruire per substitutum, semp debet seruire per hominem eiusdem conditionis: vt hic. dũ dicit, chartularium eiusdem scrinij, &c. Si ergo doctor vult seruire per substitutum debet seruire per doctorem, non per scholarem, licet sufficientem. ¶Item si miles vult seruire per substitutum, debet seruire per alium militem: non per domicellũ. & semper substitutus debet esse moribus præditus, & scientia & peritia eruditus. Doctor, qui vult seruire ꝑ substitutum debet seruire per doctorem moribus & scientia ydoneum: nõ autem per scholarem quantuncunque sufficientem. ¶Sed quid in iudice, qui vut se absentare? & dic ꝙ sic. Ange. in authentic. de administra. per glo. ibi voluit Bal. in. l. parabolani. de episco. & cleri. vbi dixit, ꝙ debet esse talis substitutus, qui ad illud officium possit eligi. Et sic secundum eum potestas ciuitatis non põt eligere ciuem in substitutum, vel locum tenentem: quia ciuis non posset esse potestas ex forma statuti. faciunt not. per Bar. in. l. nemo est. de duobus reis. & per Bald. in. l. j. §. ne autẽ. de cadu. tol. Sed imò videtur dicendum, ꝙ non posset seruire, per substitutum, eo: quia videtur electa industria personæ, per Bal. in. c. j. §. multum. j. col. x. episcopum vel Abb. vbi dixit qñ aliquid debet fieri princi. semper videtur electa industria personæ: nec potest seruire per substitutum. facit tex. v. q. iij. c. in criminali

a ¶In cã criminali. Adde istũ & post eũ Iac. rebuf. ĩ. l. si vacãtia. & ibi An. ver. ex his appet. s̈. de bo. vac. li. x. dixi post Colle. c. ꝙ clericis. nu. iij. extrà de foro cõpet.

* Pro saluãdo Bar. ĩ hac. l. j. vide concordiã positã ad. l. iubemus. j. de eroga. milit. anno.

b ¶Personę. Adde Feli. ĩ. c. fi. de offic. dele. & an & qñ videat̃ electa ĩdustria ꝑsonæ. vide ꝑ eum ĩ. c. licet ex quadã. ĩ. ij. col. cir. me. ver. & rõ ꝑdictorũ est. de testa. & nunqd vbi est electa industria ꝑsonæ qs ꝑ filiũ seruire possit vide ꝑ eũ ĩ ca. afferre. ĩ. j. col. ante me. de præsump.

criminali. vbi dicitur, ꝙ quando diceretur, ꝙ actus fieret per manus proprias, vel per se, non potest fieri per substitutum d. §. ne autem vers. in omnibus. gl. est singula. in clem. de vita & hone. clericorum. quam alle. d. Car. in cle. j. de iureiurando. facit ꝙ no. Bal. in. c. j. §. furtum de pace iur. fir. & Dominicus in. c. si quis viduã. in eo. ti. Et ideo Bar. in. l. per hanc. de erog. mili. anno. *si dicatur, quod annona* manu propria capiatur per stipendiarios: non potest quis capere stipẽdium suũ per substitutum. bene facit tex. in. l. probatorias. vbi manu principis. C. de diuersis officijs. & ibi Bart. etiam de eo, qui alienauit causa mutandi iudicij in potentiorem, non ratione officij: quia tunc tantũ per se litigare, non autem poterit per substitutum. text. est in. l. si miles. ff. de alie. iudi. mut. causa fac. Sed his, in omnibus responde: ꝙ per alia verba loquuntur, q̃ in casu de quo hic. per Bar. vel potest clara dari responsio, prout apparet ex verbis Bal. in. d. l. parabolani. Et in materia etiam adde, ꝙ not. Bart. in. l. ij. de conditis in publicis horreis. lib. x. & bonus tex. & ibi Bar. in. l. si nullus. C. de decurio. & l. nemi nem. eo. ti. & in. d. c. extirpandæ. in. §. quia verò. in pen. col. in versi. & faciunt ista &c. Et adde ꝙ in casibus, in quibus dicitur propter electionem industriæ personæ, actum non posse fieri per substitutum: videtur procedere, nisi superueniat aliqua dignitas principali: quia tunc posset per substitutum. casus in. l. quisquis. de epis. & cler. & dicit ibi Bal. post Iac. but. ꝙ si scriptor, qui promisit scribere librum, & cuius industria videtur electa, efficiatur rector studij: ꝙ poterit scribere per substitutum. Et adde, quòd vbicunque promitto per me, & hæredem meum aliquid facere: puta, domum ædificare, possum facere per substitutum: quia appositio hæredis, facit ne videatur electa industria personæ. Bal. post Cy. in. l. quisquis præallega. cum industrialia ad hæredem non transeant: vt est tex. no. in. l. cui bonis. de cura. fur. & ibi glo. quod no. de quo dicto facit festum Pe. de Anc. in. c. si à subdelegato. de off. del. in. vj. ¶ Quid autem si committatur aliquid conscientiæ alicuius: an possit fieri per substitutum? glo. est singularis in. l. sicuti. de arbi. quæ dicit. ꝙ non. Bald. in. l. & in epistola. C. de fideicommis. Et adde, ꝙ in omnibus casibus, in quibus est electa industria personæ, non potest actus fieri per substitutum: intelligitur, nisi actũ faceret per suũ filiũ: vt in notab. lxxxv. in litera. L. Ro. Et an vasall⁹ possit seruire per substitutũ, vbi aliàs non posset? Archi. ꝙ sic. c. episcopus. lxxxviij. di. & in. c. generaliter. xvj. q. j. & refert & sequitur Ang. in. l. omniũ. de vsufruct. per glo. ibi. faciunt not. per Cyn. in. l. ad similitudinem. de epis. & cleri. & vide per Bart. in materia de nauiculariis. & ibi aliquid dixi. Alex.

SVMMARIVM.

1 Fideiussorem non dicitur dare, qui dat in fideiussorem priuilegiatum.

2 Priuilegium, q. de nouo conceditur: non tollit alia priuilegia petẽti indulta.

¶ LEX. II.

HAc saluberrima. ¶ Agẽtes in rebus, & eorum vxores, serui & liberi in modum sportularum soluendo, siue agant, siue cõueniantur, illud priuilegium sortiũtur, ꝙ scrinia rij: de qbus dictũ est. s. ti. ij. l. in sacris. nec cogitur cõuẽtus dare fideiussorẽ extraneũ de iudicio sisti: sed solũ de numero in rebus agentiũ. & p hoc priuilegiũ nõ tollũtur alia priuilegia eis
1 cõcessa. h. d. ¶ † Et no. ꝙ licet nõ videatur dare fideiussorem, q dat fideiussorẽ priuilegiatũ: vt. l. de die. §. q mulierẽ. ff. q satis. cog. & l. j. ff. si qs in ius vo. nõ ie. tamẽ fallit in agẽtib⁹ in reb⁹,
2 q dare poterũt priuilegiatũ. s. vnũ de numero suo. ¶ † Vlt. no. ex ver. cũ p absurdũ casum expssum, ꝙ nũq̃ p cõcessionẽ noui priuilegij intelligũtur tolli alia priuilegia eidẽ indulta. qm̃ nõ debet operari diminutionẽ inductũ ad augmẽtũ. Qualiter autem soluantur istæ sportulæ, habes. s. ti. ij. l. in sacris.

De principibus agentium in rebus. Rubrica.

¶ LEX. I.

AGentes. Finito labore agẽtium in rebus, agẽs Princeps agentium est creandus: nec potest ad aliquas publicas, vel priuatas functiones vocari: nisi de Principis scientia: nec vexari potest corã alio iudice, nisi coram Principe: nec patronus causarum potest ignorante Principe contra eum aliquid postulare. & contrafacientes pœna decẽ librarũ auri puniuntur. h. d. ista lex. Bar.

¶ LEX. II.

OMnia. ¶ Omnes agẽtes in reb⁹, sunt sub eorũ Prĩcipe cõueniẽdi, etiã si senatoria dignitate prefulgeãt: actus verò, q sunt soliti expediri per cœtũ senat⁹, expedientur p ipsum aliquo rescripto surreptitio non obstante. h. d.

¶ LEX. III.

PRoconsularis. ¶ Princeps agẽtium in rebus decoratur dignitate proconsulari. h. d.

SVMMARIVM.

1 Corporis ualitudine qui officium implere non potuit, utitur priuilegio illius officij ac si officium impleuisset.

2 Officium decurionum, non potest continuari, sed domesticorum decurionum sic.

¶ LEX. IIII.

EX agentibus. ¶ Principes agẽtium in rebus possunt habere domesticos: quorum industriam & fidem putant esse comprobatam: licet illi domestici eodem officio sæpe functi fuerint. & si dicto officio per. xxv. annos seruire non potuerunt corporis valetudine impediti, & ob hoc ad honorariã dignitatem Principis beneficio trãsmigrauerint: ijsdẽ priuilegijs beneficij potientur, quibus potitur factus Princeps agẽtiũ.
1 h. d. ¶ † Not. ex hac. l. ꝙ qui corporis valitudine officium ad implere non potuit: & ob hoc ad aliud officiũ aspirauerit, ꝙ nihilominus fungitur priuilegijs, quæ competũt illis, qui officium perfecerunt. Adde Ro. in litera. P. not. xvj. vbi alleg.
2 istũ tex. Alex. ¶ † Vltimò no. ꝙ licet officium decurionũ nõ possit, nec debeat continuari: tamẽ officium domesticorum decurionum potest continuari. vnde qui fuit familiaris vni⁹ decurionum potest finito officio esse familiaris eius successoris. quod no.

¶ LEX. V.

EOs. ¶ Vicarianę dignitatis titulis honoratur qui Princeps agentium in rebus, aut magister officiorum est effectus. h. d.

¶ LEX. VI.

PRincipes. ¶ Princeps agentium in rebus, cingulo comitiuæ primi ordinis fungitur. Bar.

¶ LEX. VII.

QVicunque. ¶ Militans in schola agẽtiũ, si fuerit de corpore cohortalium, licet Princeps agentium in rebus factus sit, filium curię obligatum relinquet. sed si susceperit postq̃ princeps factus fuerit, liber erit à curia. h. d.

SVMMARIVM.

1 Possidens immobilia in loco, ubi iudicium agitur: non tenetur satisdare: secus si possidet extra illum locum: quia satis dat.

2 Arbiter debet habere salarium à partibus.

¶ LEX. VIII.

MVltis. ¶ Agentes in rebus conuenti nomine sportularum coram maioribus iudicib⁹, soluent vnum solidum tantũ executoribus. Appari toribus verò præsidis, vel alicuius vicarij tertiam partem solidi, fideiussoresq; de iudicio sisti de eo numero dare possunt & si possident immobilia in prouincia, vel in vrbe, non satisdant: sed eorũ iuratorię cautioni cõmittitur: nec cõueniri, nec citari possunt, nisi in scriptis. Proscribendo verò rescriptum Principis, vel libellum in libro iudicis, soluent executoribus solidũ vnum: & cũ exemplũ actorũ petitur, soluent solidum vnum. Pro scribendo verò epistolã citatoriam, non vltra tres solidos. Si verò coram arbitris litigauerint, ipsis arbitris vnũ solidũ tãtum, patrono fisci dimidiũ solidi: notarijs verò pro editione chartarũ, & pro toto negotio vsq; ad finẽ peragẽdo, dimidiã partẽ solidi. Pro introducẽdo iudicio, cũ agunt corã iudicibus maioribus quatuor solidos: & si gestorũ causa corã eisdem cõueniant solidos duos: & vltra quãtitates prædictas siue agant, siue cõueniant, vexãdi nõ sunt. h. d. Bene facit tex. in. l. oẽs. ante mediũ de epis. & cle. & in. §. si quis autẽ per pecuniam. in aut. de sanc. epi. & no. Bar. in. l. j. q satis. cog. & in. l. pretoriæ. la vltima. ff. de præt. stipu. facit. l. q filio. vt lega. no. caue. Item in eadẽ ibi, solidos binos. no. gl. quæ hic vult, ꝙ p rogatione, & etiam pro exemplatione põt notarius accipere mercedem. ita alleg. Ro. in no. v. in litera. N. adde gl. & ibi di xi in. l. argẽtarius. & ibi per Bar. & Bal. qui alleg. hunc tex. ff. de eden. adde Bar. in. l. in sacris. de prepositis sacr. scri. Alexã.
1 ¶ † No. ex glo. super ver. iuratoriæ. in fi. ꝙ licet possidẽs immobilia nõ teneat satisdare: hoc est verũ, qñ possidet in loco, in quo cõueniẽ: sed si possidet in alio loco, nõ sufficit. Vñ si qs
2 cõueniẽ Perusij, nõ sufficit, si possidet immobilia senis. ¶ † Itẽ
a ex. l. ista habes ꝙ arbiter debet habere salarium à partibus.ᵃ

a ¶ A partibus. adde Flo. in. l. sed & loci. §. ĩ iudicio. ff. fi. reg. Sed ab extra q̃ro, nũq d istud salariũ erit aduentitiũ? dic ꝙ sic, & si bi acqrit: sed in eo patri debet vsusfruct⁹. ita no. Bal. in. l. cum oportet. C. de bo. quæ lib. in pe. colũ. in fin. ver. idẽ in salarijs arbitrorum.

De curiosis, & stationarijs. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Denunciationi syndici non creditur.*
Syndicus scienter falsum denuncians, punitur.
2 *Denunciator maleficiorum, licet non poßit incarcerare: potest tamen malefactores fugientes sub custodia tenere.*

1 CVriosi.[a] ¶Denuncians maleficia punitur, si non probat: & ideo alium pro delicto non incarcerat. h. d. ¶ † Not. ex hac. l. q̄ denunciationi syndici, simpliciter non est credendum: imò veritas exquirenda est. Et si falsum denũciauit sciẽter punitur: vel si parum probè mouetur: vt. l. diuus. la. ij. ff. de cu. reo. & C. de accu. l. ea quidem. Hoc verum, quo ad puniẽdum: sed quo ad inquirẽdum faciunt fidem. ita habetur in. d. l. criminosi. & in. c. in omni. & ibi Gof. & Io. an. & But. de test. ita habetur in. d. l. diuus. & vide Barto. in consi. incip. domino Papę. in fi. vbi ponit, an fama cum dicto syndici denunciantis faciat indicium ad torturam. Et q̄ credatur syndicis, est tex. in. c. prætereà. de testi. quem alleg. Bald. ad finem. Spe. in ti. de accu. in fi. & tales appellãtur testes synodales, vt ibi. & xxxv. q. vj. Episcopus in synodo. & ibi ponitur forma iuramenti
2 præstãdi per eos. & Inn. in. c. nihil. de elect. Alex. ¶ † No. vlt. q̄ denunciatores maleficiorum non possunt alios detrudere in carcerem. licet autem non possunt incarcerare: tamen malefactores fugientes possunt sub custodia tenere: vt. ff. de ser. fug. l. pe. concor. j. co. l. fi.

a ¶Curiosi. Ad materiã hui⁹ tex. adde Lu. Ro. in. l. pe. ff. ad syl. & limita vt p̃ Bal. post But. in. l. j. in prin. C. de erro. aduo. vbi Iaco. dicit se vidisse, q̄ massarij capellarũ, obligati ad denũciãda maleficia, sępe nesciunt lr̃as, & faciunt sibi scribi à quodã notario nomẽ deliquẽtis. vnde iudex nõ debet punire massariũ, si reperitur error in denũciatione, nisi constet q̄ falso fecerit. sed in dubio magis p̃sumitur error, q̃ malitia. ar. l. pe. C. de his, q si. adscri. Et adde q̄ si falsò denũciet, punitur pœna falsi. l. lege Corneli. §. fi. & ibi Bar. ff. de fal. punitur in expensis secundum Bal. in. l. sancimus. in. xij. col. C. de iud.

¶LEX. II.

AGentes. ¶Officiũ agentium in reb⁹, est curã habere super euectionibus cursus publici, portando pecuniã publicam per prouinciã, naues conducendo: & animalia ad ferendum annonam. & alius officialis de hoc non debet se intromittere: contrafaciens punitur. ¶Item pro animali in cursu publico non ducto, nõ est licitum officiali pecuniã accipere contrafaciens quadruplum restituit. h. d. Et quid sit cursus publicus, no. j. de cur. pu. l. j.

¶LEX. III.

PEr id tempus. ¶Cõdẽnatio p̃fecti facta de agẽte in rebus, est nulla: nisi talis agẽs cõtra honorẽ, honestatẽ, & decus sui officij commiserit: quia tunc grauius punitur. Bar.

SVMMARIVM.

1 *Carcerare aliquem, & sub custodia tenere, sunt diuersa.*

¶LEX. IIII.

AGentes. ¶Agẽtes in rebus, singuli per singulas p̃uĩcias sunt mittẽdi, q in euectionib⁹ inspiciẽdis curã tãtum habebũt: & nihil habebũt cum alijs iudicibus, vel p̃uincialibus: & alios illicitè nõ vexabũt. de causis non cognoscẽt, nec detrudent in carcerem. h. d.
1 ¶ † Not. ex gl. vl. hui⁹. l. q̄ aliud est mittere in carcerem, aliud sub custodia detinere. facit de exac. tribu. l. ij.

Additio. Probat tex. in. l. j. C. de cust. reo. & facit. l. succurritur. in fi. q. ex cau. ma. & vide Bal. i. l. quoties. s̃. de exac. trib. & gl. i. l. q neq; §. solutũ. de ver. sig. Alex. Carcerare, aliud est à custodire. tex. videtur in cõtrariũ in. l. aut facta. in. §. solent. de quæst. vbi carcer fit ad custodiã. Ad idẽ. l. j. de priua. carceri. & l. incredibile. C. de pœnis. q̄ est verum vbi fit, aliâs est pœna certa pro delicto: secus verò vbi nulla esset certa pœna: q̄a tũc diceret̃ carcer ad pœnã, non ad custodiã. tex. in. l. senat⁹. de iniurijs. & in. l. j. §. fi. de aleatorib⁹. & Bar. in. d. §. solẽt. & in. l. imperiũ. de iu. om. iud. Cy. in. l. j. C. de infami. & quid de iure canonico? dic q̄ ad pœnam. tex. est in. c. quãuis. de pœnis. in. vj. & vide Ro. in litera. I. no. viij. Ale.

De palatinis sacrarum largitionum & rerum priuatarum. Rubrica.

¶Qui autem dicantur palatini, dic vt in gl.

SVMMARIVM.

1 *Onus capitationis, non dicitur extraordinarium, nec sordidum.*

¶LEX. I.

PAlatini. ¶Palatini p̃ capitib⁹ eorũ & iugis tãtũ pẽsionẽ fisco soluẽt: ab alijs verò
1 munerib⁹ sordidis vacãt. h. d. ¶ † No. q̄ onus capitationis non dicitur onus extraordinarium, neque sordidum.

SVMMARIVM.

1 *Conseruatores monetæ, si reperiuntur fraudem commisisse, non admittuntur ad aliud officium.*

¶LEX. II.

NVllus. ¶Thesaurari⁹, vel comes thesauriorũ semel rept⁹ culpabilis, ex officio iteratò ad eãdẽ militiã non aspirabit, nec etiã aliã acq̃rere
1 põt. h. d. ¶ † No. hic casum cõtra cõseruatores monetę, q̄ si reperti sunt fraudẽ cõmisisse ad aliud officiũ, nec ad aliã dignitatẽ aspirare debẽt. Vide Ang. in aut̃. de colla. §. iubemus. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus malus timet bonum subditum.*

¶LEX. III.

PRisco. ¶Singulis annis vnus palatinus mitti debet ad regẽdũ principatũ domo-
1 rũ Cappadociæ. h. d. ¶ † No. hic gl. q̄ malus prælatus timet subditum bonum.

¶LEX. IIII.

NIhil. ¶Palatini nihil habent cõmune cũ alijs iudicibus prouinciarum, sed excepta reuerẽtia, quæ eis debetur, non solum per iudices minores, verumetiam per maiores quilibet iudex debet in suo officio deseruire. Bar.

¶LEX. V.

QVidam. ¶Effectus Princeps palatinorũ ad aliam dignitatem conuolare non potest.

¶LEX. VI.

AB officiis. ¶Præses palatinus non potest iniungere aliquod sordidum munus. Barto.

¶LEX. VIII.

PLacuit. ¶Palatini per prouincias transmissi, anno elapso cingulo liberantur. h. d.

¶LEX. IX.

NOn aliter. ¶Null⁹ officiũ sacrarũ, vel priuatarũ largitionũ assumere potest, nisi mediante Principis authoritate, vel annotatione.

¶LEX. X.

PAlatinos. ¶Palatini adiutores, & primicęrij officio finito, sicut agentes in rebus à prębitione tyronum, cęterisque muneribus sordidis immunes sunt. h. d. ¶ Et no. gl. j. quæ dicit, de extrema parte pedis tibiæ & sotularis.

¶LEX. XI.

AD similitudinem. ¶Officium palatini, q̄ olim durabat biennio, hodiè anno concluditur: sic scriniariorum officium.

¶LEX. XII.

VIros. ¶In ciuitate Cõstãtinopolitana palatin⁹ apud pręfectũ vrbis nõ cõpellitur litigare, nisi pro seruitutibus, domibus, vel annonis quæstio moueat̃. In prouincia verò cognoscit p̃ses cõtra palatinũ: sed in causa criminali cõtra eũ non fert sententiam ex suggestione comitis, sub quo militat palatinus. h. d.

¶LEX. XIII.

INter alias. ¶Palatini primicærij, & tres scriniorum primicęrij, tribuni prætoriani militari dignitate funguntur: & nulla potest eis iniungi necessitas publica, vel priuata.

¶LEX. XIIII.

IVbemus. ¶Palatini principes eisdem priuilegijs funguntur, quibus palatini sacrarũ largitionũ. Et ideò primicęrij & primates scriniorum Principis, finito officio, inter militares tribunos enumerãtur, & nulla solicitudine negotij priuati, vel pu. possunt vrgeri.

De stratoribus. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Statutum puniens officialem non inquirentem, & punientem maleficium factum suo tempore, intelligitur, si officialis sciuerit.*
2 *Statutum dans annum officiali intra quem potest cognoscere de maleficio, intelligitur de his, quæ clara sunt.*

¶LEX. I.

PEr omnes. ¶Vnus solidus stratoribus. i. pręsidẽtibus stabulis Principis stipẽdij nomine dãdus est. & in offerẽdo equos principi per prouinciales certa & æqualis forma seruãda est: quæ statuta est, si aliq̃s prouincialis stratori dederit ob hoc, q̄ non licet ei accipere, punitur: & si iudex hoc sciẽs punire eũ negle-
1 xerit, cẽtũ librarũ auri pœna punitur. h. d. ¶ † No. istũ tex. dũ dicit, si sciẽs. q̄a est casus. q. statuti disponẽtis, q̄ iudex teneatur inquirere,

inquirere & punire sub certa pœna omne homicidiũ factum
2 suo tẽpore. Nam ita demũ punietur, si sciuerit factũ esse.† Itẽ facit ad aliud, si statutũ dicit: & dat potestatẽ intra annum cognoscendi de maleficiis, intelligitur de his, quæ sunt clara. & ita dixi in.l.j.ff. si quis testa.li.esse iuſ.fuerit. Bar. De hac.q. vide per Bar. & Ang.in.l.fi.ff. si quis test.liber esse iuſſ.fu. Bal. in l.eum qui.§.in popularibus.de iureiurando. & per Barto. & Ang. & alios in.l.j.§.occisurum.ff. ad Sylla. & vide Bar.in.l. genero.ff.de infami. in illa, quæst. an ignoranti currat terminus. de qua in.l.j. & in.l.quandiu.C.q admit. & Bar.in.l.Cai⁹.ff.de calũnia. & in.l.quinquaginta.C.de excusa.tuto. & .l. diuus. circa vltimã col.de custo.reo. & .l.semper.§.hoc interdictũ.quod vi, aut clam. & Ioan.an.in.c.nõ seruorũ.de seruis nõ ordinan. & per Bal. & Sali.in.l.fi.s̃.de dolo. per Bal. in add. Specu. & in tit.de instru.edi.in pe.col. & in.l.idquod pauperibus.in.iiij.col.C.de episco. & cle. & .l.si ideò.ff.de his, qbus vt indi. & in aut.cui relictũ.de indicta vid.toll. & in.l.j. in prĩ. C.de cadu.tol. & in.l.captatorias.s̃.de testa.milit. & in.l.j.ĩ.ix.q.s̃.de insti. & substi. & in.l.j.de priua.carce. & in.l.j. de his, q à latro. & in.l.j.de famosis libellis. & in.c.j.de prohibita.feud. per Lo. & in disputatione inci.quod fœnerator.in.j.col. & per Ang.in.l.si cum exceptione.§.in hac.ff.quod me. causa. & in §.si quis rapuerit.in aut.de sanctis.epis.coll.ix. & videas omnes: quia multa habes circa dictam.q. Sed rememoro. ꝙ Bal. in.d.l.quandiu.dixit, ꝙ tempus à statuto præfixum ad ponẽdum statuta in memoriali. & idẽ tenet in.l.item veniunt.in.§. cum ante.de peti.hære. & in.d.l.quinquaginta. & in.l.pe.de periculo tu. & Pet.de An.in.c.canonum statuta.de quæsti.in ver.alibi quærit Barto.licet Pau.de ca.in.l.facta.§.bonorũ.ff. ad trebel. imò tempus currere ignoranti, sed dari restitutionem. Alexander.

De castrensianis, & ministerianis. Rub.

¶ LEX. I.

IN officio. ¶ Castrensiani, vel ministeriani officio finito, per lapsum biẽnii, alius subrogatur: ipse autem ad aliud officium nullatenus e ligetur.h.d.

¶ LEX. II.

SI quis. ¶ Si vltimus inter ministerianos gradũ primæ, secũdę, vel tertię formę, inter castrensianos fuerit adeptus: scribendus est in matricula formæ tertiæ.h.d.

¶ LEX. III.

II qui. ¶ Militantes in hac militia, & eorum matres & vxores non possunt conueniri in causa ciuili, vel criminali, nisi sub Comite Castrensianorum.

¶ LEX. IIII.

ANte omnia. ¶ Officiales Prĩcipis sumpti sigillatim, annexi corã illustri officiorum magistro, ipsi & eorum filii, & vxores conueniendi sunt exceptis tributariis, & munerum functionibus, & delictis in prouincia commissis: propter quæ conueniri possunt, etiam coram aliis iudicibus. Item dicti officiales gaudent priuilegio circa sportulas: quia non eas soluere tenentur: nisi secundum modum hic descriptum: fideiussorem etiam de iudicio sisti dare possunt de eorum numero. & vbi dare non possunt, committitur eorũ iuratoriæ cautioni.h.d. Qui autem sint hi officiales, non habemus expressum: quia Imperator hoc non dicit: & ideò potest dici, ꝙ hæc.l. seruiat nobis de vento.

De decanis constitutio græca. Rubrica.

¶ LEX. I.

QVatuor. ¶ Quatuor ex decanis, qui primum locum in ordine tenuerũt, per biennium, ad Primiceriatus officium assumũtur: & alii in locum eorum debent subrogari trãsacto biennio.h.d.

¶ LEX. II.

NOstræ. ¶ Decani adhærentes famulatoribus Principis coram illustri magistro officiorum conueniendi sunt.h.d.

De priuilegiis eorum, qui in sacro palatio militant. Rubrica.

¶ LEX. I.

A Palatinis. ¶ Palatini à cunctis muneribus sordidis sunt immunes ipsi, & eorum filii, & nepotes: etiam ipsis & eorũ mancipiis nulla munera debent inferri: contrafacientes puniuntur.h.d.

LEX. II.

DEcubiculis. ¶ Cubicularii Principis, quibus vacatio est concessa, & memoriales scriniorum, & libellorum, & epistolarum: & etiam palatini, & agentes in rebus, & filii & nepotes eorum ad honores, & munera non vocantur inuiti: & à corporalibus & personalibus muneribus sunt immunes.h.d.

¶ LEX. III.

EX aula. ¶ Descendentes ab aliquo officio aulæ principis, licet sint idonei & exẽpti: tamen ab omnibus muneribus & honoribus eis inuitis sunt expertes.h.d.

a ¶ Sub alio noĩe. Adde Bal. in.l.j.ĩ ii.q.s̃.de her. insti. & in rub.s̃.de fi.instru. ad fi. Alexã. oĩno in prima cõsti.fforũ.§. nos verò. dixi post Philip.Frã.in pœ.vj.nu.v. in apost. in ver.mutatio noĩs. & plenè p Feli. in proœ.decre.Grego.col.ix.vers.tertia conclusio.

¶ LEX. IIII.

OMnes. ¶ Qui missionem meruit ab officio, ꝙ in palatio principis exercebat, ante ferri debet omnibus aliis, qui post ad regendas dignitates, vel prouincias fuerunt assumpti: contrafaciẽtes pœna hic inserta puniuntur.h.d.

De priuilegiis scholarum. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Prohibitus ad aliquod officium ex forma statuti: non potest ad illud assumi sub alio nomine.*

¶ LEX. I.

VIris. ¶ Magistri militum milites senatores scholares suos verberare, vel degradare non possunt: sed istud spectat ad officium magistri officiorũ. Item magister militũ suos domesticos senatores ducenarios, vel centenarios facere non potest: pœna contrafacienti imminente. Item prohibitus est domesticus perpetuò, vel ad tempus: alio nomine assumpto, colore quæsito, nõ est prohi
1 bitione durante assumendus.h.d. ¶ † No.istam.l.ꝙ si per formam statuti prohibitum est officium conseruationis, ꝙ non
a potest qs ad illud officium assumi sub alio nomine[a]. & hoc sentit gl.hic, dum sumit argumentũ de domino Odone, q fuit potestas Bononiæ. Nam cum esset prohibitus esse potestas, fuit factus defensor: & sic habuit officium potestatis. Nota istud dictum, quia facit cõtra id, ꝙ ponit Bal.in le.Paulus.in §.pluribus.de legat. & in.l.j.§.j.de postu. & in.l.j.de variis & extraordi.cognitio. vbi dicit, ꝙ prohibitus aduocari, non est prohibitus in scriptis consulere, & sic per indirectum. quod dictum sequit̃ do. Abbas in rubrica de postu. Sed tu potes dicere saluãdo Bart. quòd diuersa ratio est inter aduocare, & cõsulere: qa aduocare est viua vox: consulere autẽ mortua. qa viua vox plus valet, quã mortua. Bal.in rub.de testib⁹. Alex.

¶ LEX. II.

HAc lege. ¶ Militans in aliqua militia quistipendiis decursis Primicærius factus est, omnibus priuilegiis sibi competẽtibus perfruatur: & etiam in causis ciuilibus coram officiorũ magistro tantùm cogitur respondere. In criminalibus verò causis, hoc priuilegium non sortitur, ne crescat officiorũ authoritas, & ne publica vacillet vtilitas.h.d. ¶ Et not. ꝙ denegat iurisdictionem in ciuili: & concedit in criminali hoc officio finito: eo verò durante in vtroq; casu est iurisdictio denegata.s̃. de agẽtibus in rebus.l.ex eo.

SVMMARIVM.

1 *Vidua fungitur priuilegio primi mariti, quousq; fuerit secũdo maritata.*
2 *Priuilegium concessum mihi & omnibus descendentibus masculis, & fœminis, quando comprehendat descendentes per lineam fœmininam.*
3 *Sententia sine scriptis ferri potest, si concurrit partium uoluntas.*
4 *Solennitati requirenti sententiam in scriptis ferri, & recitari partes renũciare possunt.*

¶ LEX. III.

QVoties. ¶ Si scholaris alicuius scholæ coram officiorum magistro conuenitur ciuiliter, aut etiam criminaliter, non cogitur dare fideiussores extraneos, sed de suo numero: dum tamen iurauerit. & quinq; primates eiusdem scholæ ex.xxx.viris numerandis à Primicærio, vsq; ad.xxx.retro det fideiussores: & si quinq; ex prædictis Primatib⁹ in fideiussores dari non possunt, vn⁹ extrane⁹ cum numerario dari potest, quod priuilegium ha-

bet locum in eis, & eorũ vxoribus: & etiã viduis & matribus
viduis, & liberis, & seruis eorum. Et nomina sportularũ per
se, vel per procuratorem respondentes præstabunt secũdum
ordinem hic descriptum, siue coram arbitris, vel officiorum
magistris, vel coram moderatore prouinciæ ex delegatione
cognoscente lis agitetur in scriptis, vel sine scriptis, tam ex
iuris dispositione, q̃ ex voluntate partium. Item si commea-
tum acceperint per spatium quinque mensium, non possunt
illo cõmeatu durante conueniri ciuiliter, sed criminaliter, pro
publicis functionibus tantum. h. d. Dominus meus facit mẽ-
tionem in. l. cũ quædã puella. de iur. om. iudi. Potest limitari
per dicta Bar. in. l. fi. §. item rescripserunt. ff. de mu. & ho. & l.
originem. s̃. de mancipijs & originarijs. li. x. Alex. ¶ In text.
1 ibi, in viduitate constitutæ. ¶ † No. hic, ꝗ mulier vidua fun-
gitur priuilegio mariti, quousque secundo fuerit maritata. fa
cit ad hoc. l. filij. §. vidua. ff. ad muni. & s̃. de dignit. l. mulieres.
2 Et dixi ibi no. † singulariter istũ tex. ꝗ si priuilegium conce-
datur mihi, & omnibus descẽdentibus masculis, & fœminis: ꝗ
descẽdentes per lineam fœmininam ita demũ fruũtur priui-
legio, si sint viduæ: non autem, si ad secũdum matrimoniũ cõ-
a uolauerint.[a] Et potest esse ratio: quia postq̃ virũ assumunt
in totũ ad aliũ dicũtur se transferre, & statũ suũ mutare: vt no.
3 in. d. l. mulieres. † ¶ Vltimò no. ex verbo cõsentiẽtibus. cũ gl.
ꝗ de voluntate partium fieri potest, vt sententia sine scriptis
4 feratur. † ¶ Et sic habes, ꝗ illa solẽnitas, quę traditur, vt sen-
b tẽtia feratur in scriptis, & recitetur:[b] vt. l. ij. s̃. de sen. ex bre. re-
ci. remitti potest de partium voluntate. Et idẽ in sacramento
testiũ remitti potest: vt no. in. l. j. ff. de ser. & l. ij. §. sed quia. s̃. de
iur. calum. & idẽ est in libellis: quia libellus potest omitti: licet
nõ expressè remitti: vt no. in aut. offeratur. s̃. de lite contest. &
ibi plenè per Cy. licet quidã cõtra. Et idẽ est in iur. calum. qa
c omitti potest[c], licet nõ expressè remitti: vt. d. §. licet quia. Li-
tis autem cõtestatio nec tacitè, nec expresse potest remitti: vt
no. Ioan. And. extra de off. dele. c. de causis. Iuramẽtum calũ-
niæ an remitti possit? Bar. in. l. de pupillo. §. qui opus. de ope.
no. nũ. & in. l. j. de iura. cal. Et ratio quare ordo iudiciarius nõ
potest remitti, est: quia dicitur inuẽtus in fauorẽ & vtilitatem
publicã, secũdũ. d. Cardinalẽ in cle. sępe. de ver. sig. in prin. in
xij. q. cui renũciari non potest. l. ius publicũ. ff. de pac. Quod
est verũ in ordinarijs: secus in summarijs, iuxta dicta in extra-
uagãti, ad reprimẽdum. Limita prædicta si corã iudice proce-
dit, vt ordinario: secus si corã arbitratore: vt Cardina. vbi su-
prà. Acta tamẽ videlicet testes, & positiones, possunt dimitti.
vide. d. Cardi. in cle. sępe. an lit. contesta. possit omitti. Alex.

a ¶ Cõuolauerint. Ad cuius articuli decisionẽ, vide tu copiosè no. pro & cõtra do. Fel. in. c. nouit de iu. ĩ. j. col. circa prĩ. vers. Nó. ibi circa prin. ver. cũ concor. ibidẽ ꝑ eum allegatis.

b ¶ Et recitetur. adde Ab. in. c. sicut. in vlt. col. ver. vel tertio. de re iu. quẽ refert & seqꝫ tur Fe. ibidem nu. vij. post prĩ. versi. nam vult Ro.

c ¶ Omitti potest. licet non expressè remitti. Adde istũ in. l. ij. §. sed quia veremur. nu. j. & ꝗ ibi posui in addi. ad ipsum in versi. possit tacitè omitti. s̃. de iureiurãdo.

d ¶ Nõ probatur: adde. d. Alexã. de Imo. in. l. si cui. §. ijsdẽ. de accus. vbi etiam vide Bar. & Fel. in. c. quosdam. ante fi. ver. lx. de præsum. vbi etiã nonnulla ad materiam probationis ignorantiæ.

e ¶ Ignoranti. ad ꝗ vide Feli. ĩ. c. vigilãti. de ꝑscri. ĩ. j. co. ver. ad ar. & quod ibi dixi in apos.

f ¶ Nõ habẽt stipẽdiũ. adde Bal. in. l. fi. in fi. s̃. de condi. inser. & in addi. ad Spe. in ti. de locat. §. postq̃. ver. quid si faber.

De castrensi peculio omnium palatinorũ. Rub.

¶ LEX. I.

OMnes. ¶ Palatini habentes aliquod priuilegium, quicquid quęsiuerũt in officio morantes ex donis Principis, aut eorũ industria Principe cõscio retinent tanq̃ castrense peculiũ: et à labore castrorũ non sunt ĩmunes. h. d.

Qui militare possunt, uel non &c. Rub.

¶ LEX. I.

SImilitiæ. ¶ Volens militare, se debet offerre ei, qui ius habet probandi. s. officiorum magistro. Item nullus causa litis vitãdę potest militare. hoc dicit.

¶ LEX. II.

NOn tantum. ¶ In fraudem ciuilium munerum nullus armatæ militiæ nomen potest assumere.

¶ LEX. III.

CVra. ¶ Coloni, vel saltuenses ad militiam armatam volentes, vel inuiti non sunt admittẽdi. h. d.

¶ LEX. IIII.

OMnes. ¶ Curialis vel cohortalis conditionis existens ad armatam militiam, non sumitur. hoc dicit.

SVMMARIVM.

1 *Officia quòd quis habere non poßit plura.*
2 *Officium habens unum si ei defertur aliud potest eligere, & retinere quod uelit.*

¶ LEX. V.

HIs quidem. ¶ Duas militias diuersi gene-
ris, aut dignitatem & militiam
eodem tempore quis habere non potest: secus si ad
idem tendunt. contra facientes, & contra impetrantes, & iu-
dex impetrãti non resistens, pœnis hic insertis puniũtur. h. d.
1 ¶ † Et not. istã legẽ, quæ dat regulam generalem, ne quis pos-
sit habere plura officia: de quo dixi in. l. cõperimus. s̃. de ꝓxi.
sacro. scri. ¶ Vltimò nota gl. quæ dicit, ꝗ quis non potest ha-
2 bere duas militias. ¶ † In tex. detur electio. nota, quòd si habẽ-
ti vnum officiũ defertur aliud, quòd in potestate sua est, quod
retinere velit. Duas dignitates sine administratione potest qs
habere eodem tempore, in. §. & ideò. de nouo. C. compo. &
ideò quis potest esse miles & doctor. Bald. in. l. si consul. de
adop. vbi plura bona dicit. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia probatur eoipso, quòd contrarium non probatur.*

¶ LEX. VI.

SVper. ¶ Serui post hanc legẽ conditam mi-
litiã adepti dominis sciẽtibus, efficiẽ-
tur liberi: & iuripatronatus non sunt subiecti. sed
si eis ignorantibus in seruitutẽ rediguntur. sed qui
ante hanc legẽ militabant, & adhuc militant, si quidem do-
minis scientibus, idẽ ꝗ suprà, si eis ignorantibus intra. xxx.
1 dies tantum permittitur eos à militia reuocare. h. d. ¶ † Not.
ignorantiam probari posse eo ipso, quòd contrarium non
d probatur.[d] & ad hoc allegatur Barto.

SVMMARIVM.

1 *Præscriptio non currit contra ignorantem ad sui incommodum: sed ad cõmodum sic.*

LEX. VII.

SIquis. ¶ Dominus patiens seruum in digni-
tate esse, priuatur dominio, & iure pa-
tronatus. sed si eo ignorante seruus eam fuerit
adeptus: tunc intra. xxx. dies tantum ex quo sci-
1 uerit, datur sibi vẽdicandi potestas. h. d. ¶ † No. præscriptio-
e nem non currere ignoranti.[e] & hoc est verũ ad incommodum
ignorãtis, sed ad cõmodũ ignorantis bene currit. Sic intelligi
tur. l. genero. ff. de infa. Adde, ꝗ imò currit contra ignorãtem
vt est text. in. l. fin. C. de pręscript. lon. temp. sed posteà datur
restitutio. Bar. in. l. j. si quis autẽ. ff. de iti. actuque priua. Alex.

De re militari. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Milites nostri temporis capti in bello, pro tempore quo sunt captiui, non habent stipendia.*

¶ LEX. I.

STipendia. ¶ Miles captus ab hostibus,
dum ibi est, stipendium, vel
1 salarium habere non debet. h. d. † ¶ No. istum ca-
sum, ꝗ milites nostri temporis, qui capiuntur in
bello: ꝗ si stant capti per certum tempus, per illud tẽpus non
f habent stipẽdium.[f] Bal. allegat istam. l. in. l. liberti libertęque.
de ope. liber. Item infra in fine. contrarium tenuit Spec. in ti.
de locato. §. postq̃. versiculo, quòd si mercenarius, & vide. c. j.
de cle. non resi. in. vj. & ita sequitur Laudensis in tractatu, de
Principe. in titulo, de milite. in quarta conclusione. sed in no-
ua conclusione dicti titu. tenet contra Bar. per istum tex. Pro
quo facit quod dixit Bar. in. l. operę testamẽto. ff. de vsufruct.
lega. & in. l. si vno. §. item cum quidam. ff. locati. Alexã. ¶ Op.
& solue, vt in glo.

¶ LEX. II.

VIginti. ¶ Implentes stipendia militiæ. xx. annis, stipendiarij per cohortes munera sordida non tenentur subire. h. d.

MIlites. ¶ Missus à militia ignominię causa est infamis, & dignitatem consequi non potest. tamen vbique morari potest præterquam in locis interdictis. h. d.

DEfunctorum. ¶ Bona militis decedẽtis in desertione defuncti cõfiscãtur. h. d.

SVMMARIVM.

1 *Clericus suspensus ad tempus, an finito tempore debeat habere præbendas temporis præteriti?*

¶ LEX. V.

CVm allegatis. ¶ Desertor militiæ ex indulgentia Principis restitutus, nõ habetur pro tempore, quo deseruit, perinde ac si militasset in castris: & ideò pro illo tempore stipendium non petit. hoc dicit.

Additio.

Additio ¶ † Not. hanc. l. pro clerico suspenso ad tē-
1 pus, an elapso tēpore debeat habere prębē-
das præteriti temporis. & adde. l. iij. §. qui militiæ. ff. eo. quod
facit ad multas. q. notatas in glos. in. c. pastoralis. extra de ap-
pella. & vide gl. ff. de dam. infec. l. inter quos. §. damni. & ibi-
dem per Bar. Ang.

SVMMARIVM.

1 *Relatio medici referentis aliquem infirmum, uel cicatricem remansuram, debet esse cum inquisitione.*

2 *Sententia lata à peritis super aliquo negotio potest ferri die feriata. Item an sententia peritorum transeat in rem iudicatam. Item, an ab ea possit appellari. Et cōtra talem sententiam potest contrariū probari. nu. 3.*

¶ LEX. VI.

SEmel. ¶ Missus à militia ex causa egritudi-
nis, factus sanus restituendus non est:
tamen non debet mitti, nisi medicis hoc denunciā-
tibus, & iudice hoc inquirēte. h. d. Idē Bar. in prima
consti. ff. ꝙ est verum, quādo factū merū pendet in potestate
iudicis, secus si in potestate partiū: quia partes eligunt, si con-
cordant. no. Io. an. in addi. Spe. in ti. de homicidio. sed pone, &
1 idē Abb. in. c. proposuisti. de prob. Alex. ¶ † No. istū tex. sin-
gularē, ꝙ nunquam denūciatio facta per medicū, qui dicat ali
quem infirmū, vel ex vulnere remāsurā cicatricē aliquid ope-
ratur: nisi præcedat diligēs iudicis inquisitio. Et ideo sit cau-
tus assessor, ꝙ in actis faciat registrari, ꝙ iudex diligēter exa-
minauit, vtrum ex vulnere esset remansura cicatrix: & ipso
diligenter examinato, medicus hoc retulit: aliâs non valet.

Additio. ¶ Similiter de hac cicatrice hebes tex. in. l.
q̄ritur. §. fi. ff. de ędi. edict. & in. l. locū. §. ex
2 eo. de vsufr. † Et ista sentētia, & aliorū peritorū in arte, potest
ferri die feriata, secundū Ang. casus est in. l. ij. de fer. ibi, atrox
iniuria. Et an talis sentētia transeat in rem iudi. vide Lud. in. l.
admonēdi. ff. de iureiur. Et an ab ea possit appellari. vide doc.
in. l. ab arbitro. qui satisda. cog. & talis sententia potest retra-
ctari: quia pronūciatū est vulnus mortale, si cadauer exibea-
tur corā peritioribus in arte cōtrarium testificātibus, secundū
Io. an. in ti. de ho. §. j. ver. j. in addi. Spe. & adde Bal. in. l. si quis
3 testibus. in fi. C. de test. † ¶ Et an perito in arte sit credendū,[a]
a vide Spe. in ti. de prob. §. fi. ver quādoque. Et Bar. in. l. j. ff. de
ven. inspicien. vbi ponit, an tales periti iurare debeāt: & ꝙ ta-
lis assertio eorū possit reprobari. Itē secūdum Hostiē. in sum
ma, in tit. de prob. §. quot sunt species. ver. viij. quid si. Nā tūc
alij debēt eligi. alleg. c. causam matrimonij. de ꝓba. &. xxvij.
q. j. c. nec aliqua. & de ista materia vide, quæ scripsi post Bal.
b in. l. Deo nobis. C. de epis. & cle. ¶ Quid autem sit cicatrix[b],
vide Bal. & ea, quæ ibi dixi in. l. si quis. C. de pœ. Alex. Adde
ꝙ Ang. tenet hic idem, ꝙ Bar. de qua materia per Spe. in ti. de
proba. §. j. vers. hic quoque. in. j. parte. & gl. in. c. fraternitatis.
de frigi. & malefi. & doc. in. c. proposuisti. de proba. & ꝑ mo-
dernos in. c. significasti. el. ij. de homicidio. & Ange. in. l. si va-
cantia. in. j. charta. s. de bonis vacan. & Ro. in. l. j. §. fin. de verb.
obli. & debet examinari doctor, non scholaris artium in præ-
dictis à iudice. Bart. in. l. sciendum. §. vendi. ff. de ędil. edic. vbi
dicit, ꝙ appellatione medici, non venit scholaris. glo. in. c. j. de
statu regul. in. vj. ꝙ statutum de ingrediente monasteriū non
extenditur ad modicum doctorem: secus si scholaris. Alex.

¶ LEX. VII.

FRustra. ¶ Damnatus de crimine militari, miles existens non infamatur, etiam factus veteranus. hoc dicit.

SVMMARIVM.

1 *Diuidentes prædam cum agressoribus uiarum, uiui comburi debent.*

¶ LEX. IX.

SI quis. ¶ Dans operam, vt barbari Romanos
deprehendant, vel prædam factā cum
1 eis diuidens, viuus comburitur. h. d. ¶ † No. istum
tex. singularem contra districtuales Tuderti, diui-
dentes prædam cum aggressoribus viarum: quia viui debent
comburi. Bal. ponit alios casus, in quibus venit pœna mortis
in. l. data opera. C. qui accu. non possunt. Alex.

¶ LEX. X.

QVicunque. ¶ Miles qui à principe meruit pati familiam suam ad se venitur, coniugem, liberos, ac seruos censibus nō adstrictos, & non alios ducere secum potest. ¶ No. coniugem domesticam, vel familiarem. Bart.

¶ LEX. XI.

TRibuni. ¶ Tribuni vel milites in loco deputato stare debent, non per poss. vagari: contrafacientes puniuntur.

SVMMARIVM.

1 *Lauantes pannos in summitate alicuius fluminis, possunt prohiberi.*

2 *Lauans se inuerecundè, in aliquo loco more bestiarum, damnatur.*

3 *Lauans pannos in inferiori parte fluminis, non potest prohiberi.*

4 *Lupus, qui accusabat agnum libentem in inferiori parte fluminis, iniustè accusabat.*

¶ LEX. XII.

CVm supra. ¶ Quādo milites stant supra
ripam fluminis, in herba vi-
renti, nullus in loco illo se balneare debet: nec etiā
equos lauare: ne commune aquæ poculum cor-
rumpatur, & oculi videntium infestentur. Sed volens præ-
dicta facere, vadat ad inferiorem partem fluminis, & ibi stet
1 in loco secreto: ita ꝙ ibi videri non possit. h. d. † ¶ Et no. hic
casum contra lauantes pannos in summitate alicuius flumi-
nis: vt possint prohiberi; quia per tale lauacrum commune
2 populum aquæ corrumpitur. text. est hic. † ¶ Vltimò glo. su-
mit hic argu. contra illos, qui more bestiarū, seu iumentorum
se inuerecundè balneant in aliquo loco. ¶ Vltimò habes hic
3 tex. ꝙ † lauando in inferiori parte fluminis, non potest corrū-
4 pi pars superior: nec lauans prohiberi potest. † Et sic facit cō-
tra lupum, qui accusabat agnum bibentem in inferiori parte
fluminis deturbatione aquæ.

¶ LEX. XIII.

NEmo. ¶ Miles deputatus ad principis custodiam, vel de alio numero, sine licentia principis vacare non debet, aut aliena negotia peragere: contrafacientibus pœna imminēte: & in tali obseqo miles retinens in quinque libris auri punitur. ¶ Item miles ad Principem in ambasiatorem missus, incontinenti se offerat viris illustribus sub quorum regimine est, vt statim commeatum accipiat. Item milites reperti vagari per prouinciam, per præsidem puniuntur.

¶ LEX. XIIII.

COntra. ¶ Miles de vno numero ad alium se trāsferre nō potest, nisi vtilitatis reipu. causa Princeps concesserit, & contrafaciens punitur, hoc dicit.

¶ LEX. XV.

MIlites. ¶ Miles armatæ militiæ agrorum cultui custodiæ animalium mercimoniorum quæstui non est deputandus: pœna deputanti imminente. h. d.

¶ LEX. XVI.

MIlitares. Miles ciuilem curam non debet assumere. h. d.

¶ LEX. XVII.

NEminem. ¶ Nullus in aliquo numero militum potest militare sine licētia Principis. si tamen aliquis de numero deficiat, magister militū & dux belli, in illius locum alium subrogabit facta prius declaratione Principis, secundum huius. l. tenorem. contrafacientes puniuntur. h. d.

SVMMARIVM.

1 *Vniuersitas criminaliter accusata respondere potest per syndicum.*

2 *Dux belli cognoscens criminaliter inter milites, potest discußionem causarum talium delegare.*

3 *Vexari coram uno iudice ciuiliter, & coram alio criminaliter, num quis possit?*

4 *Cognitio alicuius causæ licet alicui committatur, & potestas eius tollatur capitaneo: per hoc non dicitur derogari eius iurisdictioni.*

¶ LEX. XVIII.

TAm collatores. ¶ Milites stantes in partibus orientis obedire debent iussui ducum belli, & in causis ciuilibus & criminalibus non respondent magisterię potestati, sed duci prædicto: nisi ad ducum responsum. Item sportulas soluant modo hic descripto, cum conueniuntur singulariter, vel totus numerus militum. ¶ Item duces de causa cognoscentes possunt audire & audientiam alteri delegare. ¶ Item si milites in vno loco constituti ad ducem in alio loco degentem accesserint: collatores non sunt expensis grauandi, si nulla necessitate cogente accesserint: sed si necessitate imminente: tunc per triginta dies ipsi sibimet expensas ministrent, posteà collatores. ¶ Item milites conuenti ciuili-

a ¶ Sit credendum. Tu omnino vide Feli. copiosissimè, & no. in. c. proposuisti. in. ij. co. ī prī. in ver. vult ꝑ istū text. de proba. & aliquid in. d. c. causam. alleg. in text. in. iij. no.

b ¶ Cicatrix. vide etiam Flor. in. l. locum. §. ex eo. ff. de vsufr. & Alex. etiā in. l. denūciasse. §. qd tamē. de adul. Et adde, quod duplex est cicatrix. s. deformans. & non deformans. vt per Flor. ī. l. fi. & ibi nota. ff. de nox. & Ange. in. l. ex hac. ff. si qua. pau. fe. di. vbi etiam Flor. & Bal. in addi. ad Spe. in tit. de proba. §. fi. ver. hoç quoque notandum.

c ¶ Per syndicum. Adde do. Ale. de Imo. in. l. aut facta. §. fin. ff. de pœ. & Bal. in. l. ij. de acc. Spec. in ti. de acc. ver. fi.

a ¶ Per syndicum. Adde do. Ale. de Imol. in. l. aut facta. §. fi. ff. de pœ. & Bal. i. l. ij. de acc. Spec. in ti. de acc. ver. fi.

b ¶ Non delegātur. Adde Feli. in. c. q sedem. de offic. or. & i. c. qm̄. §. is autē. de offic. dele. in iij. col. & q ibi dixi in apost.

c ¶ Carnes. Adde q glo. xxxiij. q. ij. admonere. in ver. carnē. & latius vide Firmanū in suo tract. nouiter impresso. iiij. li. vel p Pri. i. xv. q. ver. vij. ¶ Adde ad hoc propositū gl. in. c. presbyter. lxxxij. di. i ver. & sagimine. quā ad hoc alle. An. Cors. sing. suis i ver. caro. incipi. pro solatio.

ter ante negotium peractū nō possunt ab eodem criminaliter conueniri coram diuersis iudicibus, vel econuersò: contrafates puniuntur. Item per hanc leg. non derogatur iurisdictioni magisteriæ potestatis: cum omnes duces sint ei subiecti. h. d.
1 ¶ † In text. ibi, syndico. hic est casus, q vniuersitas criminaliter accusata respondere potest per syndicum[a]. Adde Bart. ad reprimendum. in verbo, personaliter, vel legitimè. prope fi. & Bart. in. l. ij. §. fi. de accu. & Cy. in. l. ij. C. qui accu. non pos. ad de Bald. in. l. reos. in fi. ff. de accu. & l. sed si hac. §. fi. ff. de in ius vo. & Inn. in. c. licet in bea. Petro. de accu. & vide rationē per Bal. in. d. §. fi. Alex. ¶ In tex. ibi, vel eorū discussionē. † ¶ No.
2 hic casum, q criminaliter dux belli cognoscens inter milites potest discussionem causæ committere. regulariter autē contra: quia causæ meri imperij non delegantur[b]: vt. l. imperiū. ff. de iu. om. iud. & l. placet. s. de ped. iu. ¶ In text. ibi, quoniā. in
3 isto ver. est tex. expressus, q† quis potest agere contra eundē ciuiliter coram vno iudice, & contra eundem agere criminaliter coram alio iudice. Nam si est speciale hic in milite, q non potest criminaliter coram vno iudice pro negotio conueniri, & coram alio pro alio negotio: ergo in contrarium est ius cōmune. † ¶ In tex. ibi, dispositiones autē. ¶ Not. ex isto textu,
4 q si alicui officiali committitur cognitio alicuius causę, & potestas cognoscendi tollitur capitaneo Perusij: per hoc non dicitur derogari iurisdictioni capitanei. Ratio est: quia ciuis de causa cognoscens subditus est ipsi capitaneo.

De castrensi peculio militum, & præfecti annonæ. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Res empta de castrensi peculio efficitur castrensis. Idem si de profectitio, uel aduentitio.*

¶ LEX. I.

SI in potestate. ¶ Filius in potestate militans, q ob eam causam accepit ex dono à patre, matre, vel alijs propinquis, vel amicis, & quæ ei occasione militiæ sunt quæsita, in castrensi peculio numerantur, non autem matris hæreditas. Prædium verò donatum in castrensi peculio non est: sed si emptum ex castrensi peculio, castrense efficitur.
1 h. d. ¶ † Et not. q res empta ex castrensi peculio dicitur esse castrensis. eodem modo de re empta ex profectitio, vel aduentitio.

Additio. ¶ Cum hac. l. concor. c. Petrus. de hom. & de intellectu isti⁹. l. vide Ang. de Are. in. l. intra dies. in pe. col. circa medium de re iudi. Alex.

¶ LEX. III.

ERat. ¶ Licet quis militet, non propterea liberatur à patria potestate.

SVMMARIVM.

1 *Societas inter fratres augmētat inter eos affectionē, & eos chariores reddit.*

¶ LEX. IIII.

CVm allegas. ¶ Hæreditas fratris quæ sit à militanti in castrensi
1 peculio numeratur. h. d. ¶ † Et no. q societas inter fratres augmentat affectionem inter eos adinuicē, & eos chariores reddit. hoc dicit.

¶ LEX. VI.

IVs. ¶ Milites scriniarij, & exceptores, & cæteri militantes habent castrense peculium. h. d.

De erogatione militaris annonæ. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Carnis appellatione non uenit lardum.*
2 *Macellatorum appellatione simpliciter, cōprehēdūtur macellatores lardi. Acetum, quòd non ueniat appellatione uini.*

¶ LEX. I.

REpetita. ¶ Tempore expeditionis militibus debet tradi panis bucellatus. i. biscoctus, vinum, acetum, lardū, & carnes veruecinæ, duobus videlicet dieb⁹ panis bucellatus, tertio panis integer, & vno die vinū, & alio die accetum, & vno die lardū,
1 & duobus diebus carnes. h. d. † Et no. hic tex. expressum, q licet acetū fiat de vino: tamen aliud est vinū, aliud acetū. Quod
2 apparet: quia ponūtur, vt species distinctę & separatę. † Item
c no, q lardū nō est carnes[c], nec ecōtrà: quia lardū & carnes[c] ponuntur, vt species separatæ: & sic appellatione macellatorum carniū, nō cōtinētur macellatores lardi: sed appellatione macellatorum simpliciter, bene continetur macellator lardi. Bar.

SVMMARIVM.

1 *Milites nostri temporis non possunt grauare comitatenses, ut præparent eis ad comedendum.*
Adde, q hoc hodiè non seruatur.

¶ LEX. III.

CEnaticorum. ¶ Milites vt aliquid habeant in cœna à prouinciali-
1 bus, nihil possunt accipere. Et no. † arg. contra milites nostri temporis, qui non possunt grauare comitatenses, vt eis præparent ad comedendum.

SIcut. ¶ Annonariæ species à prouincialibus sunt tribuendæ militibus existentibus in castris vicinioribus. Item milites constituti in castris veteranis duas partes annonę ibidem tantum retinere debent, tertiam vero partem extrahere. h. di.

ACtuarii. ¶ Officiales constituti ad distribuēdum militares annonas, si intra. xxx. dies annonam receptam & militibus assignatam nō ostenderint: per publicum instrumentum tamen reipu. & militibus de suo inferre cogentur. h. d.

SVMMARIVM.

1 *Doctor & miles, qui non uolunt recipere pagam communi tempore debito, non possunt amplius eam petere.*

FOrtissimi. ¶ Militibus præstāda est annona singulis diebus, & ante lapsum anni: & si eam nolunt recipere, fisci commodis applicatur. h. d. ¶ Not. istum text. contra doc. & stipendarios communis Perusij, qui nolunt recipere pagam tempore debito. Nam lapso tēpore, non possunt eam petere. & est speciale in repu. secus in priuata. cōcor. j. l. proxi.

¶ LEX. VII.

NVlli. ¶ Qui tempore fertilitatis annonam neglexerit recipere de publico, tēpore caristiæ pretium ipsius, aut annonam non petit. h. d.

Additio. Vide Bal. in. l. acceptā. C. de vsu. in. xij. q. allegantem hunc tex. Bal. in. l. nō dubium. x. col. de leg. & alleg. eum etiam Bart. in. l. liberis, quos. §. manumissus. de ali. & ciba. leg. Alexand. Ro. & Areti. in. l. q te. ff. si cer. pet. dicunt, q licet aliâs dicatur, q si creditor dixit se nolle pecuniam à debitore, q per hoc non liberatur, si pecunia, vel res debita adhuc extat. l. sed si posteà. ff. de arbi. Nam fallit in pecunia oblata à republica, vel officiali, cui res publica debebat. Nam licet pecunia extet, si velit officialis posteà non tenetur imò liberatur à debito. hoc est no. in. l. sed si posteà. & in. l. sed si in emptore. §. fi. ff. de act. emp. Ro. in litera. C. no. xxij. Alexan.

¶ LEX. VIII.

PRouincialium. ¶ Fœnum militibus & vexilliferis opportunum ac etiam scholarium tribunis, & comitibus illustribus ad domum eorum habitationis apportatur. h. d.

SVMMARIVM.

1 *Introitus cameræ communis probatur per libros introitus ipsius cameræ.*

¶ LEX. IX.

EXcellentia. ¶ Omnis erogatio annonæ per susceptores facta in scriptis est redigenda, & etiam quantitas ipsius annonæ susceptę, quam debet principi declarare: & si quid vltra acceperint, q̄ scripserint, in duplum tenentur. h. d. Et not. istum tex. contra officiales campionis Perusij, qui frumentū, quod quandoque accipiunt, non scribunt: q in duplum tenentur.
1 ¶ † Nota q introitus cameræ communis apparet per libros introitus ipsius cameræ.

SVMMARIVM.

1 *Vinum nouum, & non uetus, bibi debet post Calendas Nouembris.*

¶ LEX. X.

1 IVbemus. † ¶ Post calendas Nouembris militibus vinum nouum nō vetus tribuitur. h. d. ¶ In tex. ibi, dispēdiosa. Not. casum contra tutorem, qui post calendas Nouembris faciebat bibi per familiam vinum vetus, vt de suo resarcire teneatur: quia debebat facere bibi vinum nouum: cum erogatio veteris esset damnosa. Vide text. in. l. si quis vinum. §. fi. cum duabus sequentibus

sequentibus de vino tritico & ole le. & Bart. in. l. cum quid. ff. si cer. pe. in. j. oppo. Alex.

¶ LEX. XI.

OPinatoribus. ¶ Exactor militaris annonæ cum prouincialib⁹ nullum debet habere commercium, ad hoc, vt cõmunẽ summam intra annum posſit conferre. hoc dicit. Bart.

SVMMARIVM.

1 *Valor frumenti & aliarum rerum uenalium inſpicitur in loco publici fori.*

¶ LEX. XII.

SEptem. Septem diebus fori militibus non venduntur res pretio viliori. h. d. secundum vnam expositionem. Vel aliter sic. Vbi milites pro annona res accipiunt, æſtimari debet annona prout
1 venditur in foro rerum venalium. h. d. ¶ † Et secundum hanc
lect. nota hic casum expreſſum, ꝙ quantum frumẽtum valet, vel aliæ res mobiles venales, nunꝗ debet inſpici, niſi in loco publici fori: & quantum ibi vendi potuiſſet. vnde si poteſt vẽdi multò plus, vel multominus extra forum, non debemus illum locum inſpicere: sed æſtimationem ſemper considerare
a debemus secundum locum publici fori. [a] Adde alium tex. no.
in. c. j. ibi, non carius vendant, quàm in mercato, quam vẽdere poſſunt. extra de emp. & vend. & ita ibi dicit dominus Pet. ꝙ debet inſpici locus, vbi res vẽditur, non pretium loci, de quo eſt vendens. Et licet forenſes & peregrini non ſortiantur forum in loco. l. hæres abſens. ff. de iudiciis. tamen poſſunt se iuuare consuetudine loci in rebus emẽdis. Pe. in. c. cum causam. el. ij. vbi de materia, de teſtibus, de valore rei probandæ. vide Bar. in. l. fi. de naui. li. xj. & . l. j. §. si hæres. ad Trebelli. & in. l. si seruus. de condi. furtiua. Alex.

¶ LEX. XIII.

LEge. ¶ Miles impediens exactionem annonæ, aut consuetam erogationem, pœna hic inserta punitur. h. d. iſta. l.

SVMMARIVM.

1 *Salarium debitum defuncto, debetur eius hæredi.*

¶ LEX. XIIII.

HIs ſcholaribus. ¶ Exactor militaris annonę ſcholari ad numerum regendum deputato solidum vnum præſtabit: deputato verò ad onus præſtandi equis annonam, salarium dabitur vna cũ annona, & suis hæredibus ipſo defuncto. h. d.
1 ¶ † Et not. ꝙ salarium debitum defuncto, præſtabitur ipſius
b hæredi. [b] concor. sunt in glo.

¶ LEX. XV.

ANnonas. ¶ Annonæ debitæ in publico vniuerſis officiis & sacri palatij miniſteriis sacriſq; ſcriniis & cæteris adminiculis dignitatum præbere eis debent in pretio prætaxato. h. d. Bart.

SVMMARIVM.

1 *Deputati ad ſoluendum ſtipendia, debent ſua manu ſoluere, & non per ſubſtitutum.*
2 *Stipendiarij non poſſunt conſtituere procuratorem ad ſuum ſtipendium recipiendum.*
3 *Statutum, ubi mandat aliquid fieri proprijs manibus: tunc fieri non poteſt per ſubſtitutum.*
4 *Officiales publici poſſunt mutuare pecuniam ſtipendiarijs ſub uſuris.*
5 *Mutuans pecuniam ſtipendiarijs, an poßit petere eorum ſtipendium ſequeſtrari?*
6 *Sequeſtrum de re alicuius, quòd poßit fieri, quando de delicto cõſtat per publicum inſtrumẽtum.*
7 *Milites, qui habuerunt licentiam ſe abſentandi à theſaurarijs, non debent habere ſtipendium à communi, ſed à theſaurarijs.*
8 *Teſtis præſumitur iuratus, ſi dicitur talis teſtis iuratus.*
9 *Ratio per teſtem debet reddi, per ſenſum actui congruentem.*
10 *Teſtis, qui dicit rem agitatam in ſuo conſpectu, probat.*
11 *Theſaurarius, qui tenetur ſoluere ſtipendia militibus, ſi habet pecuniam & non ſoluit, tenetur ipſis ad uſuras, quas ſoluerunt pro habenda pecunia,*

¶ LEX. XVI.

IVbemus. ¶ Erogator annonæ iurare debet se officium legaliter & secũdum iuſtitiam peracturum, & sua manu numerare debet militibus annonam eis debitam. ¶ Item actuarius cum milite negotians paciſci debet, vt pro quolibet solido semiſſem recipiat in tertiam partem solidi. vltrà autem ex pacto recipere nõ poteſt sub pretextu prolixitatis tẽporis. Et si ratione pactionis inter militem & actuariũ aliqua controuerſia oriatur, erogator militi dabit, quod ei debetur: sed idem poterit ad petitionem actuarij ſequeſtrari, donec inter eos lis debitum finẽ accipiat. Sed si inter actuarium & milites
a absentes, commeatu recepto quæſtio ſit: pecunia militib⁹ debita sequeſtrabitur apud deuotiſsima principia: si tamen milites, qui commeatũ recipiũt, sunt de numero. xxx. qbus cõmeatus fuit conceſſus: & actuarius de pactione publicũ oſtenderit inſtrumentum. Itẽ tribunus. xx. militibus tm̃ põt dare licẽtiã cõmeandi, & si pluribus dederit licentiã cõmeandi, illi plures non habebunt ſtipẽdium: sed erogator ipſum rationi publicę reportabit ipſe tenetur tribunus, & de suo proprio eidem satiſfaciet. Item. x. primates ex principiis deuotiſsimis, & vnuſqſque caput ſcholæ iuratus debet deponere apud acta, sub suo aſpectu vnunquẽq; militem recepiſſe de manu erogatoris an-
b nonam ei debitam. Et hãc relationem tribuno & deuotiſsimis
principiis, & de tribus menſibus in tres menſes, & poſteà notificare principi. Item erogator pecuniam publicam, quã recepit debet inter milites, intra duos tres vel quatuor menſes erogare, considerata loci diſtantia: & si hoc facere diſtulerit, omne damnum resarciet militibus, ꝙ ex negotiatione sunt paſsi. Itẽ si erogator huius legis pręcepta violauerit, aut in officio aliqd ſcelus commiſerit, pœnis hic inſertis ordine hic ſcripto punit̃ Item salariũ debitum militibus defunctis, filiis & vxoribus militũ per erogatorẽ præſtabitur. h. d. ¶ In tex. ibi, erogator ma-
1 nu sua. ¶ † No. ꝙ conſeruatores monetæ ciuitatis Perusij, qui
sunt deputati ad soluendũ ſtipendia, non poſsunt soluere ſtipendium per ſubſtitutum, sed manu soluere debent. ¶ In tex.
2 ibi, per suam manum. ¶ † Not. ꝙ ſtipendiarij conſtituere non
poſſunt procuratorem ad suum ſtipendium recipiendũ: quia per manum propriam ipſorum debent recipere. & ideo sint cauti procuratores cõis, ꝙ nũꝗ procuratori ipſorũ soluant.

Additio. ¶ Pro quo eſt bonus text. in rõne sui. l. j. §. ne aũt. de ca. tol. ibi, vel domũ suis manibus.
3 ¶ † Ex quo apparet, ꝙ vbi lex, vel ſtatutũ mãdat aliquid suis
c manib⁹ fieri, non poteſt, per ſubſtitutũ expediri. [c] vt tenet Alber. ĩ suo dictionario: & ſequitur hoc dictum, ꝓ valde notabili Lud. in. l. j. §. si quis. ita. de verb. ob. & ſequitur gl. in cle. j. ĩ verbo, perſonaliter. de vita & ho. cle. Bal. ĩ. c. j. in. §. iniuria, de pa. iu. fir. ĩ fi. prin. & quib⁹ mo. fue. amit. ca. j. & ĩ. c. j. §. si quis deceſſerit. si de feu. fue. contro. facit. l. j. §. ne aũt. de cadu. tol. Alexã. Adde Bart. in. l. fi. š. de his, qui ex publica co. lib. x. Item in ver. in tex. ibi, habita. aduerte, quia hoc dictũ Bar. non vr̃ verũ, qm̃ id ꝙ hic dicitur, eſt speciale in milite, qñ agitur, vt ſtipendiũ militis sequeſtretur: ergo in contrarium eſt ius commune. l. ius singulare. ff. de legi. Et contra Bar. hic facit. l. si fideiuſſor. §. si satiſdatũ. Et adde ꝙ hic dicitur de milite specialiter, habet etiã locum in doctore. l. fori. & . leg. aduocati. de aduo. diuer. iud.
4 Alexand. ¶ In text. ibi, ipſe cum actuario. ¶ † Not. ꝙ officia
les publici poſſunt mutuare pecuniam ſtipendiariis sub vſuris: tamen vſuræ non poſſunt tranſcendere tertiam partem ei⁹,
5 ꝙ mutuatur, vt hic, ꝙ no. ¶ In text. ibi, super his verò. ¶ † No.
ꝙ ille, qui muatuauit pecuniã ſtipẽdiariis, ꝙ si sibi non satisfit poteſt petere eorũ ſtipendiũ sequæſtrari. argu. tñ cõtra ĩ. l. ſti-
6 pẽdia. š. de exec. rei iud. ¶ In tex. ibi, pyctatia habita. ¶ † No.
iſtam literam coniuncto ver. protulerit. quòd eſt infra, quia hic eſt casus, quòd non poteſt fieri sequeſtrum de re alicuius, ni-
d si debitum oſtendat per publicum inſtrumentum. [d] ¶ In tex.
7 ibi, de propriis facultatibus. ¶ † Not. contra cõſeruatores mo-
e netę, qui dant quandoque licentiam militibus se abſentandi [e]
contra formam ſtatutorum. Nam ſtipendiarij non debent habere ſtipendium per illud tempus à communi, sed à conſerua-
8 toribus. ¶ † In tex. ibi, iuratus deponat. ¶ Not. iſtum tex. pro
eo, quod diximus quotidie, talis teſtis iurat⁹, &c, nam per hoc probatur iuramentum pręceſsiſſe: vt hic. & . l. Theopõpus. ff. de dote præleg. tamen cautius eſt, vt de iuramento appareat.
9 vt ibi. not. Dyn. ¶ In tex. ibi, sub obtutibus. ¶ † Not. quòd te-
ſtis, qui reddit causam sui dicti debet reſpondere per ſenſum
f corporis actui congruentem [f]: vt hic & . l. teſtium. š. de teſtib.
10 ¶ † Vltimò apparet hic, quòd si teſtis dicit rem agitatam fuiſſe,
sicut superius dictum eſt: & ita factum eſt in meo conſpectu:
11 valet & probat. ¶ In tex. ibi, hoc videlicet. ¶ † Nota ꝙ ille, qui
tenetur soluere ſtipendium ſtipendiariis, si habet pecuniã, & negligit soluere eis, & ob hoc ſtipẽdiarij accipiãt pecuniã sub vſuris, quòd ille tenetur reſtituere vſuras. & omnia dãna, quæ incurrunt occaſione illius negligentiæ.

SVMMARIVM.

1 *Milites Peruſini mißi ad cuſtodiam ciuitatis caſtelli, debent habere ſalarium à ciuitate Peruſii, non à ciuitate caſtelli.*
2 *Milites Peruſini non poſſunt ire ad cuſtodiam alicuius caſtri ciuitatis ſine licentia, quam debent habere in ſcriptis.*
3 *Cuſtodibus à nuncio cõis, an ſoluat nũcio, uel communi: remißiuè.*

¶ In loco publico fori. vide iſtum in l. cũ emptor. §. fin. ff. de dã. infect. & ĩ l. nõ intelligitur. §. diui. ff. de iur. fiſ. Bald. in. l. ij. ad fin. ver. & si ęſtimatores. š. de reſcin. vẽ. & Pa. & cano. ĩ. c. cum Ioannes. extra de fide inſtru.

b ¶ Hæredi. Adde do. Ale. de Imo. in l. diẽ functo. de aſſe. in. vij. col. cum quatuor se. & Bar. & Bal. ĩ. l. poſt duos. & in. l. petitionẽ. C. de aduo. diuer. iudi.

* ¶ Pro cõcordia. aduerte, ꝙ seruire poſſumus ꝑ ſubſtitutũ ęquè idoneũ & dignũ. ita Bar. in. l. agẽtes. de ꝑ̃p. agẽ. ĩ rebus. š. e. lib. Cõtrari⁹ tñ allegat̃ hic hac. l. iubem⁹. & in l. probatorias. j. de di. offi. & appa. iu. Tu dic speciale eẽ ĩ aliqb⁹ casib⁹ vt nõ poſsit, & maximè qñ electa eſt ĩduſtria ꝑſonæ. facit. c. ĩ criminalib⁹ v. q. iij. gl. ĩ cle. j. de vi. & ho. cle. facit ꝙ no. Bald. ĩ. c. j. §. furtũ. de pact. iur. firm. al's aute secus regulariter & ita ĩnuit do. Alex. poſſe Barto. saluari, vt hic in addi.

c ¶ Expediri. Adde Felin. nota. ĩ. c. qm̃ ap̃lica. §. is aũt. de offi. dele. in princ. & in. ij. col. ĩ me. in ver. vtrũ hoc.

d ¶ Per publicum inſtrumẽtũ. Adde iſtum. in. l. litibus. in fin. š. de agri. & cenſi. lib. xj.

e ¶ Dant qñq; licẽtiã militib⁹ se abſentãdi. adde qualiter puniant̃ dantes poteſtatem abeundi militib⁹, de quibus hic. Et dic ꝙ dãt illis, quorũ venia abierũt salarium ex eorũ proprio ita sentit tex. huius. l. secundùm Rom̃. q ad hoc ꝑ sing. eũ alle. in suo sing. lxx. inci. dantes licentiam.

f ¶ Congruentem. Adde Feli. in. c. literis. de pręſump. j. col. ver. in glo. ij. cum sequen.

¶LEX. II.

CVm sæpe. ¶Milites deputati ad custodiam alicuius personæ, vel loci, annonā de publico non percipient, sed à constituta persona salarium habebūt de publico. Item milites non debent ad custodiam alicuius deputari sine licentia Principis in scriptis obtenta: contrafacientes pœna hic inserta puniuntur. hoc dicit.
1 ¶†Not. ex princ. ꝙ si milites ciuitatis Perusij destinantur ad custodiam ciuitatis castelli, quod stipendium dn̄t habere à ciuitate Perusij, non à ciuitate castelli: sed ab alia ciuitate recipiēt
2 annonam pro ipsis, & pro equis. ¶Vltimò not.† ꝙ milites ciuitatis Perusij non possunt inconsulto communi ire ad custodiam alicuius castri ciuitatis Perusij, sine licentia communis in scriptis data. & ideo sint cauti, vt sēper licentiam in scri
3 ptis faciant registrari. ¶†Vltimò glos. sunt arg. an custoditus à nuncio communis debeat soluere nuncio, vel cōmuni? dic vt in ea. No. hic vnam glo. quæ vult carceratum non alendum ab eo, qui fecit eum carcerari, si habet vnde se alat: aliâs secus. & idem voluit Bar. in l. sanctum. ff. de rerum diui. & Bald. in suo tractatu de carceribus in fine. Aretinus in. §. fi. in fin. Instit. de act. & adde Bar. & ibi scripsi in. l. iij. §. de feudis, ex quibus causis in poss. ea, Alexan.

a ¶Aprilis. Adde Spe. ī tit. de ꝓc. §. j. ver. itē, ꝙ est miles. ¶Tu vide oīno de his vestibus æstiuis & hyemalibus Ant. Corse. singu. suis ī ver. vestis incipiē. pro salario, vbi refert, & sequtur istū hic allegauit Ant. corse. Ro. sin. ccccxc. incip. aliud non scimus. quē tamen idem Corse. non alle.

b ¶Cōsiderata cōditione ꝑsonę. adde Anto. Corse. singu. suis in ver. conditio. inci. aliquis ꝓmisit mihi facere vestem. vbi alle. tex. & glo. huius. l. de quo oīno per Feli. in. c. cām quæ. col. xij. ad fi. extra de vsu. & p d. meū Ias. may. in l. j. colū. j. s. de leg.

De excoct. & transla. mili. anno. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo prouinciæ excusat in illis, in quibus aliquādo nō excusaretur.*

¶LEX. I.

OPinatores. ¶Opinatores delegati, vt militibus annonam exigant, & eis soluant, à prouincialibus. non petunt pannis excoctionem si fuerit inter eos consuetudo contraria. h. d. ¶†Et no. ex hac
1 l. ꝙ consuetudo prouinciæ excusat in illis, in quibus aliquando non excusaretur. concor. sunt in glos. Bart.

SVMMARIVM.

1 *Procurator absentis, si fuerit negligens in exequendo mandata communis, punitur: & etiam dominus, si fuerit conscius.*
2 *Dominus ex contumacia procuratoris punitur, si est conscius.*

¶LEX. II.

IN excoctione. ¶Ab excoctione panis, nulla domus etiā Principis excusat: & si procurator ei⁹, cui panis coquēdus mandatur, contumaciter facere neglexerit:
1 punitur ipse, & dominus eius, si fuerit consci⁹. h. d. ¶†Et not. hic casum contra procuratores absentium, quibus procuratorio nomine aliquid mandatur per commune: quia ii negle
2 xerint, puniuntur ipsi, et domini, si fuerint cōscij. ¶†Vltimò no. hic esse casum, ꝙ dominus ex contumacia procuratoris punitur, si est conscius. & hoc modo potest limitari. l. j. §. si procurator. ff. si quis ius dicen. non obtempe.

De militari ueste. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Vestes hyemales fieri debent à calēdis septembris, usq; ad calendas aprilis. Vestes æstiuæ à calendis aprilis, usq; ad calendas septembris.*

¶LEX. I.

OMnem. ¶Canonem vestium à calendis septembris, vsque ad calendas aprilis[a] respublica soluet. h. d. ¶†Et not. hic esse casum
a vestes hyemales faciendas esse à calendis mensis se
1 ptembris, & durare vsq; ad calendas mensis aprilis: & vestes ęstiuas à calendis mensis aprilis, vsq; ad calendas mensis septē bris. ꝙ no. pro familiaribus: quibus promittitur vestis vernalis, & ęstiualis: etiam pro illis, quibus in testamento relinquit.

¶LEX. II.

PRouinciæ. ¶Prouincię Thraciæ pro quibuslibet vigingi iugis, seu capitibus: anno quolibet vnam vestem pręstabunt ad vsus militum. Scythia & Misia pro. xxx. iugibus, seu capitibus, ꝙ in AEgypto & partibus orientis seruatur, & si vestem non habent, loco eius vnum aureum pręstabunt exceptis hostroenatis, & Isauria, quæ ad auri pręstationem non tenentur hoc dicit.

SVMMARIVM.

1 *Chlamidem, qui promisit facere, cuius precij, & ualoris facere debet?*
2 *Sarctores pro factura chlamidis, non possunt accipere, nisi unum florenum.*

¶LEX. III.

FOrtissimis. ¶Ad vestem militis non præstabūtur bini tremisses, sed vn⁹
1 solidus. h. d. ¶†No. ꝙ pro vna chlamide non sufficit vnus florenus: vt hic, & in gl. in ver. chlamidibus. vnde si promitto tibi facere chlamidem, intelligitur maioris pretij, ꝙ̄ sit vnus florenus auri. quòd est verum considerata conditione
b personæ.[b] Nam si promittitur vni militi, vel vni doctori ma
2 ioris pretij esse debet: secus si alij vili personæ. ¶†Vltimò no. contra sarctores, ꝙ pro factione vnius chlamidis non possunt accipere, nisi vnum florenum. Adde glo. no. in. §. cum ex aliena. Instit. de rerum diuisi. quæ dixit, quòd valet consequentia. Sarctor: ergo fur. Alexand.

SVMMARIVM.

1 *Armenti appellatione ueniunt animalia magna.*
2 *Gregis appellatione ueniunt animalia minuta.*

¶LEX. IIII.

MIlitaris. ¶Quinque partes pretij vestis militaris in pecuniam debēt dari fortissimis militibus, debilibus verò sexta pars in panno. h. di.
1 ¶†No. ex glos. ista, ꝙ armentum in dubio intelligitur de ani
2 malibus magnis: sed† grex de pecudibus, & animalibus minutis. Qui ergo promittit gregem, potest dare pecudes: sed qui promittit armentum, non potest dare, nisi bestias magnas, & grossas. quod nota.

De metatis, & epidemiticis. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Castrametari una ciuitas contra aliam dicitur, quando ædificat contra aliā castrum circundatum uallis, & si.*

¶In gl. Rubricę ibi, ex eo. castrametati. ¶Not. ex hac glo. ꝙ
1 pax, quę facta fuit apud Sartanā, in qua dictū fuit, ꝙ pax† intelligitur rupta per vnā cōmunitatē alteri, faciēdo castrametationem: nam intelligitur vna communitas castrametari contra aliam, quando ædificat castrum contra aliam circundatū vallis. i. fossatis. barbacanis, & similibus. quod no.

¶LEX. I.

SI quis. ¶Mensor deputatus ad hospitia mēsuranda per epidemiticos, & militibus danda, seu asignanda, si in hospitio dom⁹ scripsit nomen militis, cui fuit hospitium asignatū posteà aboleuerit, punitur pœna falsi. h. d.

SVMMARIVM.

1 *Ergasteria dicuntur angiportus.*

LEX. II.

IN qualibet. ¶Vbicūq; Princeps est, vel milites sub Principe militantes pro hospitādis dictis militibus, domini dom⁹ debent domus suas diuidere in tres partes: vnā partē ꝓ se debent retinere: aliam militib⁹, quā optauerint eis tradere: aliā verò partem dn̄is domus relinquere: sed ab hac inquietatiōe ergasteria mercimonijs deputata sunt immunia. Si tamen in parte domus militib⁹ asignata stabulū deficiat, in ergasterio partē pro stabulo debet habere. Itē illustribus militibus asignabūt dimidiā domū eorū, eis tn̄ electione seruata: contra
1 faciens punitur pœna hic inserta. h. d. ¶†Not. ex glo. in ver. ergasteria. qd dicatur angiportus. No. tex. ꝙ milites non debent hospitari in domibus ciuiū, quē allegat Laudēsis in tractatu de principe, in tit. de milite in. iij. cōclusione. Et adde ꝙ ciues tenent dare militibus habitationē, licet nō teneant dare victum. s. lectū, oleū, & alias massarias, in. l. j. de salga. hospiti non præstan. quod est contra id, ꝙ hodie fit. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus non perdit iurisdictionem suam per superuenientiam legati.*

¶LEX. III.

CVnctos. ¶Præsentibus iudicib⁹, q de causa cognoscendi habent potestatem non debent eorū prætores. i. iudices ordinarij adiri.
1 h. d. ¶†Not. ꝙ si dn̄s legatus venit ad ciuitatem Perusij, & hospitat in domo dn̄i Episcopi: ꝙ dn̄s Eps ꝓpter eius ꝑsentiā nō perdit suā iurisdictionē. Et ideò non debēt volētes litigare adire dn̄m legatū, sed dn̄m epm. & ita tenet hic gl. & habuistis in aut. de defen. ciui. §. nulla. vbi defensor ciuitatis nō perdit iurisdictionem suam per præsentiam præsidis.

¶LEX. IIII.

FAbricensium. ¶Domus fabricensium ad hospites recipiendos non grauatur. h. d. non habetis hic alia. Bart.

Vlcisci

SVMMARIVM.

1 Vlcisci, quòd liceat pro defensione rei suæ.
Vltio quando accipiatur pro desensione?
2 Amici & uicini licitè percutiunt uolentem me per uim de possessione mea expellere.

¶LEX. V.

DEuotum. ¶Nullus miles ad præsidiũ publicum, seu priuatũ potest accedere. & contrafacientẽ tanꝗ̃ sacrilegum quilibet potest expellere: & administrator qui eum transmiserit punitur: atq; dictis militibus transeuntib⁹ solũ hospitari licet, nihil pro se, vel pro animalibus ab hospitante querent, vel exigent, siue hospitans inuitus, siue volens det, & in hospitio inuitis residentiam dominis domorũ non facient: cõ
1 trafaciens punitur. h.d. ¶In tex. ibi, vltionis. ¶†Not. ꝙ pro defendenda possessione sua licitũ est vlcisci: & talis vltio non est propriè vltio, sed defensio: vt dicit gl. Quod no. ad. q. de eo, qui dicit in iudicio ad sui defensionem Titium vlciscendo percussisse. Nam istud verbum vltionis, non sumitur hic pro
2 offensa, sed potius pro defensa. ¶In tex. ibi, q primũ. ¶†No. hic tex. expressè, ꝙ si aliquis vult me expellere de possessio-
a ne mea, ꝙ amici mei, & vicini mei possunt percutere volentẽ me expellere, ne me expellat.[a] quod est valde not.

¶LEX. IX.

OMnes. Hospitantes in domibus habitationũ eorũ nullã aliam discussionẽ, vel poenam debent subire. Item nullus debet impetrare, vt à munere hospitandi miles sit immunis: ne vicini domus grauentur: contrafacientes puniuntur, & carebunt impetratis. h.d.

¶LEX. X.

HAc.l. Quidam in hac.l. nominati dum viuunt, & post mortem eorum, hæredes, filij, parẽtes nepotes, fratres, sorores & vxores eorũ tres domos propter molestiã recipiendi milites habẽt immunes quidã duas, quidam vnã tm̃, quidam dimidiam tm̃. h.d. Et no. de angiportu. de quo. s̃. e. l. ij.

¶LEX. XI.

DEcem. ¶Tribuni primiceriorũ. x. immunitatẽ hñt ab hospite recipiendo in domibus, quas tenent in vrbe Constantinopolitana. h.d.

De commeatu. Rubri.

¶LEX. I.

NEcui ¶Tempore expeditionis nullus militibus commeatum dare potest: contrafaciens capite punitur. h.d.

¶LEX. II.

QVicunque. ¶Qui de scrinijs, aut agentibus in rebus, aut etiam palatinis, vt comitibus sacrarum & priuatarum remuneratione obsecũdat: si vltra tempus commeatus concessum per sex menses absens fuerit. Item qui proprio arbitrio commeatum non accepit, & qui per quadriennium desidia officio non seruierit, aut vltra quadriennium steterit: pœna hic inserta punitur. h.d.

¶LEX. III.

SI quis. ¶Qui sine cõmeatu anno, biennio, triennio, vel quadriẽnio vacauerit, modo hic scripto punitur. h.d.

De tyronibus. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 Scholaris, qui nõ stat firmus, dicitur uagus: & an gaudeat priuilegio scholarium.
2 Vagabundus quis dicatur.

¶LEX. I.

NVllus. ¶In text. ibi, vagus, no. ex isto tex. coniuncta glo. ꝙ il-
1 le dicitur vagus, qui in loco firmè non stat. ¶†Et sic est ar. ꝙ scholaris, qui non stat firmus, dicitur vagus, & non gaudet priuilegio scholariũ. Cõtrariũ tñ est veritas, ꝙ siue sit vagus, siue nõ, gaudet priuilegio scholaris: igitur &c. vt. in authẽ. habita. s̃. ne fi. pro pat. ¶Nec obst. ista. l. quia verum est quo ad hoc, vt non efficia-
2 tur magister. ¶†Et est illa. l. ad arg. ꝙ ille dicatur vagabun-
b dus, qui non stat firmè in loco.[b] Pro hoc est text. iuncta glo. in. l. iiij. §. abesse. ff. de damno infecto. Quædam tamen glos. licet malè dicat, dicit quòd ille dicitur vagabundus, qui non habet proprium domicilium: vt. l. eius. §. Celsus. ff. ad muni. nã secundũ hoc semper esset necesse, ꝙ eius ciuitas aratrũ pateretur. ꝙ tñ est falsum: vt hic vides. Et hic habes, qs sit vagabundus. de quo per Bar. in. l. iiij. §. prætor ait. de dãno infect. in. l. ad cognitionẽ. & ibi dixi. ff. ex quib⁹ causis in pos. ea. & Bar. in. l. j. C. de colonis thracécib⁹. ¶In versi. & sic est arg. inquantum Bar. vult, ꝙ scholaris vagus gaudeat priuilegio scholarium. adde gl. in proœ. sexti. in ver. cõmorãtib⁹, ꝙ licet scholaris parũ studeat: tñ gaudet priuilegio scholariũ. & do. Ant. in proœ. decretaliũ, sequitur si honestè viuit. Ego tñ puto, ꝙ scholaris vagus, & non studens, non gaudet priuilegio, ꝑ gl. hic, & per gl. de studijs liberalibus vrbis Romę. ĩ. l. j. & gl. ĩ. c. odij. & c. egressi. xxiiij. q. j. vbi innuit cõtra scholares euntes ad ecclesias visum mulieres. gl. in. c. sunt q. in verbo, ꝙ nã. de pœnitentia distin. j. & gl. in. l. cum ea. C. de transac. facit quod per Fulg. in. l. qui sub prętextu. C. de sac. san. eccle. gl. in. l. j. de studijs liber. vrb. Romę. & ideò enumerat in dictis gl. non debent gaudere priuilegio, per no. per Bar. in proœ. ff. in. j. col. vbi dixit. ꝙ licet qs sit descript⁹ ĩ mercatorũ matricula: nõ tñ dicitur mercator, nisi illum actum exerceat: ita in scoholari. Facit ꝙ dixit Frãci. tigrini de Pisis in. l. semper. §. quibusdã. de iure immunita. tex. in. c. xenij. in verbo literarum. de elect. in vj. ver. gl. & text. in authẽ. habita. C. ne filius pro pat. Pro hoc. l. semper. §. negociatores. & l. ne quidam. C. de testa. mili. & l. Diuus Traianus. & l. ex ea. ff. eo. tit. vbi miles gaudet priuilegio, si exercet militiam. facit. l. scriniarios. de testa. milit. facit tex. in. l. si duas. §. maximè. ver. non aliter. de excusat. tu. Et ex hoc sequitur cõtra Bar. ꝙ vagus & nõ studens, non gaudet priuilegio. sed potest saluari, ꝙ loquitur si inhonestè viuat: secus si honestè licet parũ studeat. Quid de doctore ignaro, & non studente? vide Barto. in. l. fi. s. de profess. & medi. & ibi scripsi. Item quid si scholaris exercet artẽ, uel officium: an
a gaudeat priuilegio? dic ꝙ sic: si principaliter ueniũt ad studiũ causa studij. l. non verum. ex quibus causis maior. & Franc. tigrini in. d. §. quibusdam. Quid de nõ intrante, sed studente in domo? Andreas de Isernia in authẽ. habita. alle. Hieronymũ dicentem ingenium docile, sine magistro laudabile est: licet Bal. in. d. aut. indistinctè dixerit: sholarem practicantem non gaudere priuilegijs. Alex.

a ¶Ne me expellat. Adde Flo. in. l. sciẽtiã. §. q cum aliter. ad le. aql. & Bal. ĩ l. vt vim. ff. de iust. & iur. & And. de Iser. in tit. de mili. vas. q cõtumax est vbi tenet idẽ ꝓ recuperatione: & adde eum etiam in. ti. de pa. iur. fir. in §. cõuẽticulas.

¶LEX. III.

TYrones. ¶Not. contra iuuenes doctores, qui uolunt celsiorem locum obtinere, & omnibus anteire: quoniam non possunt quia tantũ illis doctorib⁹ conceduntur, quibus laborum asiduitas & stipendiorum prolixitas suffragatur.

b ¶In loco quis dicatur vagabũdus. vide glo. fi. ĩ. l. hæres absens. §. proinde. ff. de iudi. vbi per Ang.

De litorum, & itinerum custodia. Rubri.

¶LEX. I.

SAluberrima. ¶In tex. naucleri deponãt. No. Hãc. l. pro portãtibus frumentum, & aliud bladum, qñ timent accusari de concussione: vt semper uadant corã officiali communis, & notificent ei, ad quem locum portare velint: nam hoc facto, non timebunt de aliqua cõcussione, quæ contra eos fieri posit.

c ¶Rebelles. An et quãdo receptator teneatur. vide domi. Sozi. in consi. ccxij. incipiẽ. ĩ ea. mat. Petri. ver. ꝑterea. et ĩ. ij. partre char. clxv. Adde istũ in. l. oẽs. nu. me. 2. & ꝙ ibi posui in apost. ad ipsum. in uer. ꝙ ẽ necesse ẽt probare. s̃ de agri. et censi. li. xj.

De desertoribus, & occultatoribus. Rub.

SVMMARIVM.

1 Receptantes rebelles & bannitos, ita demum puniuntur, si sciunt ipsos esse rebelles.
2 Domus, in qua retinetur ludus, uel fit proditio, si debeat deuastari ex forma statuti, & retineatur per procuratorem, uel per eũ fiat proditio inscio domino, quod domus non deuastabitur, sed procurator ipse tenetur.
3 Officiales dißimulantes punire malefactores, qua pœna puniuntur? remißiuè ad tex.

¶LEX. I.

SI quis. ¶Recipiens scienter desertorẽ in agro vel ĩ domo, si est actor, vel procurator capitaliter punietur, si est dominus. vel prędium cõfiscabitur, si ipsius est. Item manifestans desertorem prę̨miatur. Item desertores sunt, qui tempore belli absentauerunt se à signis. Item si semetipsum prodiderit veniam meretur: punitur uerò desertor pœna mortis vilis, quam si iudex dissimulat: uel gratia data distulerit, ipse punitur, hoc di
1 cit. ¶In tex. ibi sciens. prudens. ¶†No. pro receptãtibus re-
c belles:[c] quia ita demum puniũt, si sciant ipsos esse rebelles. cõcor. ꝙ not. ff. de recept. l. j. et uide ꝙ dixi. s̃. de fabricen. l. fina.

¶ In tex. ibi, vel procurator. No. ad quæstionem. dicit statutum, † q si in aliqua domo fuit ludus retentus, q debet deuastari: vel si in aliqua domo esset ordinata proditio contra cōmune, quòd debet destrui domus: quod si actor vel procurator retinuerit ludum in ea, vel proditionem ordinauit: q nō deuastabitur domus, sed procurator punietur: Tunc enim ad deuastationē proceditur, cum dominus domus scelera commiserit, vt hic. quod facit ad no. s̄. de fal. mo. l. j. ¶ † Vltimò no. ex fi. l. magnam pœnam contra officiales, qui pœnas legibus vel statutis impositas gratia, vel dissimulatione imponere differunt. de quo hic in gloss. vlti. Et sic facit contra capitaneos Perusij, qui malefactores dissimulant, vt puniant. ad q facit q. s̄. diximus. ¶ Adde. l. j. in fin. & ibi Bald. C. de monopolijs Alexand.

2 (margin numbers: 2 at "tum, † q si in aliqua", 3 at "miserit, vt hic")

¶ LEX. II.

SI desertores. ¶ Desertor inuentus resistens, vt rebellis punitur. Item diligens debet esse iudex, ne sub prętextu alicuius licentiæ, desertor possit euadere. h. d. Et not. h. pro rebellibus.

De ueteranis. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Veteranus, q excusetur à pedagio.*
2 *Irreuerenter loqui non dicitur, nec malè, qui potestati dicit, tu.*

¶ LEX. I.

CVm introissent. ¶ Veterani gaudent priuilegijs hic descriptis. h. d. ¶ † No. ex hac. l. de pedagio, quod colligitur per eū, qui stat in porta & non permittit aliquem transire: nisi certum quid ei soluat: q ab hoc pedagio veteranus excusatur. † No. in tex. ibi, te nobis. non esse malè locutum, siue irreuerenter, si quis potestati dicit, tu & nos: vos. quia ita hoc fuit dictū Imperatori. & hoc verum est, nisi consuetudo sit in contrarium. Bar. ¶ Adde, q rescriptum Papę vitiatur, si rescribit alicui in plurali dicendo uobis. &c. agatur, quinque illu. personæ. tex. in. c. quam graui. de crimine fal. licet in. c. filius. de testa. & in c. j. de peregrinis. loquitur in plurali. Adde etiam, q Imperator loquitur sibijpsi. l. fi. C. de edendo. l. j. C. quomodo et quā iu. & in. l. res, quæ. C. de dona. inter vi. & vxor. in. l. secun. C. si pendente appel. mors interuenerit. Alexan.

a ¶ Accepit. Ad q vide latè per Fel. in. c. cum sit. de fo. competen. in. v. colū. in prin. in uers. amplianē conclu.

¶ LEX. II.

PRouidendum. ¶ Veteranus fact⁹ protector nullis iniurijs est pulsandus: contrafaciens est secūdum qualitatē facti per rectorem prouinciæ puniendus. h. d. Bart.

¶ LEX. III.

VEterani. ¶ Veteranus, qui se latrocinio dederit, priuilegijs nudatus competentibus pœnis à rectore prouinciæ punitur. h. d.

SVMMARIVM.

1 *Lis, quòd finiri debet, ubi est incœpta, licet post cœptam conuentus efficiatur alterius fori.*

¶ LEX. IIII.

NVllus. ¶ Veteranus effect⁹ inuitus, vel nolens, non militat. & sententia contra eum lata tali ordine non valet: nisi dum ipse militabat. quæstio in cognitionem esset deducta: quia tunc ibi finitur licet veteranus sit effectus: nisi speciali priuilegio contrarium sit si
1 bi indultum, hoc dicit. ¶ † Et nota ex hac. l. q licet ego efficiar alterius fori lite incepta contra me: tamen iudicium ibidem
a finiri debet, ubi initium accepit.[a] cōcor. ff. de iudic. l. vbi cœptum. et. l. si quis posteà. ff. eo. tit. et. l. cum quædam puella. ff. de iur. omni. iudi.

De numerarijs, et actuarijs etc. *Rub.*

¶ LEX. I.

VOrax. ¶ Numerarij. i. seruientes rectoribus in diuersis obsequijs, tormentis & carceribus puniuntur. h. d. ¶ No. hanc. l. contra eos, q volunt seruire diuersis iudicibus in pluribus obsequijs: nam puniuntur. Adde q idem tenuit Spec. & Ioā. and. in ti. de instru. edi. §. restat. ver. quid si is. & ver. ex prēmis. & de proba. §. j. ver. illud autem. hoc per tex. in. l. herennius. vbi voluit Bart. ff. de decurionibus. de qua. q. in. l. Barbarius. per Innocen. & alios in. c. j. de fide instrument. & Guyd. de suza. in. l. decernimus. de sac. sanc. eccles. per Iac. de bel. in disputatione incipien. cauetur aliquo iure, quam ponit post. l. ij. C. quomodo & quando iu. Pau. de leazarijs in. c. cum dilectus. de fide instr. per. d. Ant. in repe. c. consultationibus. in. xxij. cō. de iure patro. per Imo. in. l. ad testium. de testi. per Bald. in l. ij. de serui. & aqua. l. non ignorat. qui accus. non possunt. per Io. fabri in. §. sed cum aliquis. insti. de testamentis. per Ang. in authen. de tabellionibus. §. pe. vel fi. Bal. Sal. & Angel. in. l. j. Cod. de testa. vbi limitant esse verum, nisi interuenisset decretum, vel creatio superioris: quo casu licet non esset tabellio, tamen hoc casu valent gesta per eum, & hoc expressè vult Bar. Etiam respondent ad. l. j. C. de testa. quia illa. l. non facit ad propositum secundum eos: quia loquitur in actu testificādi, qui est permissus de iure communi: cum omnes liberi à natura nascantur, & per consequens in tali actu non requiritur decretum: secus in casu nostro. d. l. hærennius. & uide Bald. in l. ij. C. de indic. vid. tol. Alexan.

¶ LEX. II.

QVi numerarii ¶ Numerarij qui hodie tabularij appellātur, tormentis subijciuntur, nisi iudicib⁹ vel alijs ad prouinciā per Principē destinatis, nomē debitorū subactorū testificatione demonstrauerint, vt eis iudicantibus ad solutionem omnes fisci debitores compellantur, tempusque tabulariorū triennio concluditur. h. d. ¶ Et no. hāc. l. contra tabularios et conseruatores, qui non assignant numerum debitorum communis per publicum instrumentum, non faciunt litem suam per hanc. l. q no.

¶ LEX. III.

NVmerarios. ¶ Tabularij præfecti prætorio, cingulum & ordinē militię retinent. h. d.

SVMMARIVM.

1 *Vnus officialis non debet se intromittere de officio alterius.*
2 *Deputatus ad maleficia de una porta, non debet se intromittere de maleficijs alterius portæ.*

¶ LEX. IIII.

IN prouinciis. ¶ In omni prouincia duo tabularij collocantur vnus ad ratiocinium arcæ fiscalis, alius super titulis largitionalibus, id est super donis, quæ principi largiuntur: nullusque debet se de alterius officio immiscere & contrafaciens punietur, & celans talem culpam, similiter
1 est puniendus. h. d. ¶ † Not. hunc tex. q nunq̄ vnus officialis debet se alterius officio immiscere, vt hic de executo. et exact. l. ij. ¶ † Et sic est casus hic, q si sunt plures deputati ad officiū
2 maleficiorum, & quilibet pro sua porta: quòd deputatus in vna porta, non debet scribere in causis maleficiorum alteri⁹ portæ casus est hic. ¶ Vltimò not. glo. quid sit fiscus, & quid sit ærarium.

SVMMARIVM.

1 *Notarius actorum, si fiat notarius priorum ciuitatis, non propterea desinit esse notarius actorum.*

¶ LEX. V.

EXceptores. ¶ Licet scriptor alicuius iudicij existens efficiatur decurio, non desinit esse scriptor et, cognoscere debet munera ciuitatis: & peracto officio ad propriam curam redit. h.
1 d. ¶ † Et no. ex hac. l. q si notarius actorum, fit notarius priorum ciuitatis Perusij: q non propterea desinit esse actorum: sicut non desineret, si efficeretur decurio. hodie tamen nullus decurio potest esse tabellio: vt. s̄. de decur. l. vniuersos.

¶ LEX. VI.

NEdiutius. ¶ Numerarij à cōmunione actuariorum abstinere debent: contra facientes punientur.

SVMMARIVM.

1 *Officiali in creatione mos antiquus seruari debet. Syndicus, ut dicatur legitimè ordinatus, uniuersitas mandato superioris conuocari debet in loco consueto, & sono campanæ.*
2 *Gesta ab officiali, qui communiter reputatur officialis, cum non sit quia non fuit legitimè electus non tenent.*
3 *Lex, Barbarius. de offi. præsi. non procedit quando quis non fuit legitimè electus.*

¶ LEX. VII.

ACtuarios. ¶ Actuarij secundum. consuetu-
dinẽ antiquam sunt ordinandi: &
si aliter factum fuerit, facta ab eis non ualent: & ipsi
& faciẽtes puniũtur. h. d. ¶ † No. ex princip. ꝙ vbicũque crea
1 tur officialis aliquis: semper debet mos antiquus seruari. aliâs
creatio esset nulla: vt. l. non tantum. de decu. Et sic est casus, ꝙ
syndicus creatus non congregata vniuersitate ad sonum cam-
panæ, vel alio modo: vel non congregata in loco, vbi aliâs con
sueta fuerat congregari: vel non congregata de mandato supe
a rioris, prout consueuerat: non dicitur legitimè ordinatus.[a] &
2 ita de facto obtinui per hanc. l. ¶ † Ex fi. l. no. ꝙ licet aliquis ha
beatur, & reputetur pro publico officiali, & re vera non sit ex
eo, ꝙ non fuerit legitimè ordinatus: vel quia reputatur tabel-
lio, cum non sit: uel iudex cum non sit: quòd acta facta per eũ
nullius sint momenti: & ipe faciens punitur. Nec obstat. l. Bar
barius. ff. de off. præto. quia quandoque quis est electus solen-
niter: tamen propter defectum personæ non potest esse: & tũc
facta per eum valent, cum sint publica, vt ibi. quandoque qs
potest esse: sed non est electus secundum formam debitam: &
tunc facta per eum non valent: vt hic. & ita tenet Gul. de cug.
in. d. l. Barbarius.

Additio. ¶ Et de hoc vide per omnes scribentes in. l.
Barbarius. per illum tex. de offi. prætor. per
Inno. & alios in. c. j. de fi. instr. Spe. et Io. And. in tit. de instru.
edi. §. restat. vers. quid si is. & vers. ex præmissis secundo. iũcto
vers. fi. et in tit. de probat. §. j. uers. illud aũt. cũ uers. sequenti.
Guy d. de suza. in. l. decernimus. C. de sacrosan. eccl. & per Iaco
bum de Are. in disputa. incipien. produco contra te instrumẽ-
tum: et per Iacobum de bel. in disputatione: cauet aliquo iure.
ipse ponit in. l. secũda. C. quõ et qñ iud. per Pau. de lea. in. c. cũ
dilectus. de fi. instru. per Bal. et Imo. et Pau. de ca. in. l. ad testiũ.
de testa. per Bal. in. l. ij. in. vl. co. de ser. et aqua. et in. l. nõ igno-
rat. C. qui accu. non poss. per Io. fa. in. §. sed cum aliquis. instit.
de test. per Ang. in authẽ. de tab. in. §. pe. aliâs fi. per Ioã. an. in
repe. c. consuluit. in. xxxiiij. col. de iure pa. per do. Ale. in. l. j. ad
fi. C. de test. vbi omnino videas. Ale.

¶ LEX. VIII.

SCriniarios. ¶ A præfecto prætorio scri-
niarij, vel numerarij non pos-
sunt pecuniam sumere mutuò. vel aliquid pro expẽsis
publicis cuiquam promittere. h. d.

¶ LEX. IX.

NEmini. ¶ Nullus in numero militum ordinat⁹
et numeratus actuarius fieri potest: nec
actuarius deposito officio ad aliquam militiam aspira
re potest. h. d.

SVMMARIVM.

1 *Ascendere ꝙ quis debeat de gradu in gradum in dignitatibus, non autem descendere.*
2 *Instrumentum carens solennitate debita, non caret suspicione falsitatis.*

¶ LEX. X.

NVlli. ¶ Scriniari⁹ eosdem numerarios vltra qua-
ternas vices habere nõ possit. nec etiã char
tularios interpellatos tempore non continuato, et de
bet esse in numerario interuallum biennij: in chartulario anni.
Item numerarius ad similitudinem chartularij non potest de-
scendere. Item numerarij scriniariorum orientis, et Asianæ. s.
diœcesis, eliguntur de numero hic notato. In diœcesi verò põ-
tica, et Traciæ eligi possunt hi, quos scriniarij dixerint eligen
dos instrumentaque ab eis facienda sunt solennizanda solen-
nitate hic descripta. aliâs suspicione falsi non carent, exceptis
1 hic inferius nominatis. h. d. ¶ † No. in dignitatibus, quem de-
bere semper de gradu in gradum ascendere, non aũt descende
2 re. ¶ † Vltimò not. ꝙ instrumentum carens solennitate debita,
non est sine suspicione falsi. ¶ Adde ꝙ idem tenet Cy. in. l. iu-
bemus. C. de test. vbi dicit, ꝙ notarius talia omittens debet pù
niri de falso, et parti tenetur ad interesse, ꝙ sequitur Bartol. in
l. si librarius. de reg. iur. Et adde, ꝙ tale instrumentum non va-
let: et per imperitiam, et errorem notarij esset omissa solenni-
tas aliqua substãtialis, ut no. gl. et doc. in. l. ambiguitates. C. de
test. et Bal. in. l. iuris. C. qui admit. et intelligitur ita. l. fi. in. fi. et
gloss. s. de fideius. secus si per errorem omisisset soluere aliqd,
ꝙ non esset necessarium, quia posset corrigere: quia talis er-
ror nõ obst. l. errores. s. de te. et. d. l. si librarius. et. l. fi. §. si cũ es-
set. ff. de tabulis exhi. et in. l. Imperator. ff. de statu ho. Alexan.

¶ LEX. XI.

OFficio. ¶ Officium actuarij, quod olim dura-
bat biennio, hodie concluditur anno.
Bartolus.

¶ LEX. XII.

PEr hanc. ¶ Officiales pręfecti prętorio Illy
ricano, si dignitatem comitiuã adi-
piscantur: profert sentẽtia interlocutoria, seu decre
tum electionis. et illud dari eis debet, ꝙ ante hanc. l.
dabatur cum officio prædicto deposito eligebant prætoriani
tribuni hoc dicit.

De cursu publico & angariis & parangariis. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Conducens equum ad uecturam, si eum percußit fuste, uel ligno, ob quod deterioratus est, uel mortuus, tenetur.*

¶ LEX. I.

EQuos. ¶ In tex. ibi, nõ lignis, vel fusti
bus. ¶ † No. optimã. l. cõtra cõ
1 ductorẽ equorũ, qui equũ conduxit ad vectu
ram et ut ambularet. percussit eum cũ fuste.[b]
b uel ligno: ꝙ si ex hac percussione equus dete
rioratus sit, ad eum periculum spectat: qa nõ
debuit eum percutere fuste, uel ligno. Sed si eum percussisset
flagello. uel calcaribus, et casu equus esset mortuus, aut etiam
deterioratus: tunc non spectaret ad eum periculum: quia licitè
potuit equum flagello, uel calcari cędere. Bar. ¶ Ego puto, ꝙ
si sit mortuus ex percussiõe calcarium: debet inspici qualitas
personæ: puta si erat talis: qui solitus erat equitare. Nam si es
set talis, qui non esset solitus equitare: puta in scholari: proce-
dat ꝙ hic dicitur: sed si erat solitus: et bonus equitator: credo
ꝙ tenetur: quãuis sit mortuus calcaribus. per not. per Bal. in. l.
quę fortuitis, in materia leuis culpæ. C. de pigno. actio. vbi eti
am dicit, ꝙ nedũ de leui: sed de leuissima & de dolo. Nam qua-
litas personarum debet referri ad genera culparum. l. fiscus.
de le. iij. et in. l. inter artifices. de solu. Alex.

a Ordinatus. Sed qd qñ statutũ dicit, ꝙ vniuersitas debeat facere syndicũ cũ authoritate seu ptãte præsidis, an sufficiat, ꝙ authoritas seu potestas accedat ex interuallo, vide p dom. Sozi. in cõ. xv. ici. visis pręedictis publicis instrumẽtis. uer. vel poss. secũdo modo circa me. ĩ dicta parte char. xxv. ¶ Adde pro hoc q̃sito Bald. in. l. habeat. nu. 6. et ꝙ ibi posui in apo. ad ipsum. ĩ uers. nil operatur cõsensus sequens. s. de sacr. sa. eccl. in lectu.

SVMMARIVM.

1 *Incedere per uiam publicam & rectam, quòd quis teneatur.*
2 *Suspicio, quòd sit contra eos, qui non uadunt per uiam rectam.*

¶ LEX. II.

PRæsidibus. ¶ Præsides & rationales quibus
annona per rẽpublicã submini-
stratur, pro pecoribus gubernandis vsurpare nõ pos-
sunt bubulcos. Item nullus cum annona aliam viam debet te-
nere. nisi per publicum cursum, excepto præfecto pręetorio:
cui per cursum publicũ proficiscendi licẽtia est concessa. h. d.
1 ¶ † No. ex hac. l. ꝙ semper qs debet se tenere ad viã publicam
& rectã: quia cõmuniter omnes vtunt: adeò, ꝙ si extra eã repe-
ritur mala suspicio est contra eũ. Quod not. cõtra portãtes, cõ
tra vetitum de quo habes casum. j. co. l. si quis per publicum, et
s. de naui. l. qui fiscales.

b ¶ Percussit eũ cũ fuste. Adde Ant. Corse. sing. suis in uer. cõductor. incipit aliquis conduxit equum vbi alle. istum hic, & eũ sequitur. assignat tũ aliam rõnẽ hic. quæ mihi uidetur esse potior.

SVMMARIVM.

1 *Omnes per uiam rectam si non permittunt se scrutari capi possunt & retineri per custodes.*

¶ LEX. III.

EVectiones. ¶ Null⁹ iudex, vel custos pu-
blici cursus pati debet per pu
blicum cursum aliquem ire, nisi vadẽs primò seriem
suæ euectionis ostendat, & volens resistere, aut vltra temp⁹ ve-
re retinebitur, vbi fuerit repertus. & secundum qualitatem
1 psonę per iudicem competentẽ punietur. h. d. ¶ † Not. cõtra il
los, qui reperiuntur in itinere. de quibus est suspicio, ne aliqd
portent contra vetitum. Nam si non permittunt tunc se scru-
tari: possunt capi, & retineri per custodes ad hoc deputatos.
& ex sola resistentia debent acriter puniri: vt hic.

SVMMARIVM.

1 *Mulio licet non sit descriptus in licentia mihi data per datiarios, portandi res meas extra ciuitatem, tamen illas licitè portat.*

¶ LEX. IIII.

PArippum. ¶ Parippus appellatur, q
licentiã habens de duob⁹
vehiculis euehẽdis, tertium euehit aut euectio
nem extra ordinẽ facit. Si autem secũdũ licen
tiam sibi datã quis uehat: nõ debet delictũ re-
putari, siue euectionẽ faciat, euectioni pręepo-

1 situs, siue mulio. hoc dicit. ¶ † No. ex hoc tex. quòd si gabel-
larij portarum dederint mihi licētiam portandi mea arnesia
extra ciuitatem, & districtum: si ista arnesia portauerim per
mulionem, quamuis mulio non sit in licentia descriptus, sed
solum ego: licitè tamen poterunt per eum portari. quod no.
Barto.

¶ LEX. V.

SI quis. ¶ Istam legem nota ad id, quod dixi. s. eodem. l. ij.

¶ LEX. VI.

EVectionum. ¶ Senatus cū ad princi pē vadit, habet potestatem euectionis: & faciens cōtra vetitū publicum cursum, pœna hic inserta punitur.

¶ LEX. VII.

IN omnibus. ¶ Stabula prouīcialiū nō debēt fieri sumptu publico, sed expēsis prouincialiū: pro quibus expensis habebunt animalium stercus. hoc dicit.

¶ LEX. IX.

IVdicibus. ¶ Faciendę euectionis copia, omnibus iudicibus denegatur, excepto pfecto prætorio, & officiorū magistro. nisi ob transmittendas publicas functiones euectionem faciant pœna contra facientibus imminente. h. d.

¶ LEX. X.

GRauissimæ. ¶ Super animalibus ad euectionem cursus publici deputatis, nullus contractus locationis etiam ad vecturā vel emptionis tenet. pœna grauissima contrafacientibus imminente. h. d.

¶ LEX XII.

QVoniā. ¶ Veredorū sella cōputato freno & pectorali, cum pectorali debet esse sexaginta librarū, si autem sit vltra sella, cedatur per frusta: pectorale verò publicetur, exceptis illis, qui sunt sub rusticitate constituti, qui in sacculis onera portant. h. d.

¶ LEX. XIII.

NOn patimur. ¶ Non debēt rustici. qui hyppocomi appellantur perducendo equos per publicum cursum indigna expoliatione vexari, pœna contrafacientibus imminente. h. d.

a ¶ Nō extēdit vltra numerū septē dierum. Adde Anto. corse. ī sing. suis. ī ver. gabella. gl. iiij. inci. si alicui est data licētia. vbi alle. & sequit ipm. de quo p Ro.. in rep. rubricæ de arbitr, col. xix.

SVMMARIVM.

1 *Muli debent onerari secundum onus consuetum.*
Mulus, qui oneratur secundū consuetū, si deceßit, onerans non tenetur.

¶ LEX. XIIII.

PVblici. ¶ Exhibitio cursus publici secundū
cōsuetudinē locorū cōmittit, vt plau
stra. i. currus faciāt onerari. h. d. vel aliter, currus de
1 bet onerari secūdū cōsuetudinē. h. d. ¶ † Not. ex hac. l. opti-
mū ar, q muli debēt onerari secundū on9 ad portādū sufficiē
ter, secūdum cōsuetudinē reputant. Et facit q si ego oneraui
mulū tuū cū onere quinquaginta librarū, q bon9 & sufficiēs
reputabat ad tantū pondus, & cū fuerit sic oneratus decessit
ex pondere, q ego non teneor: qa permissum est mihi ipsum
onerare secundum consuetudinem & sufficientiam, per hāc
legem.

¶ LEX. XV.

SI quis. ¶ Mittentes equū in cursum publicum non mittendum, quadruplum pretij dicti equi fisco restituant. h. d.

¶ LEX. XVI.

HIs tantum. ¶ Legati gentiū principi nō subditarum, cursu publico possunt vti. Et no. arg. pro ambasiatoribus Florētię, vt possint onerare equos cōis Perusij. pro portandis rebus eorum, Perusium. h. d.

¶ LEX. XVII.

NEmo mulionem. ¶ Subtrahēs mulionē euectioni deputatum, decem libras argenti fisco soluat. h. d.

SVMMARIVM.

1 *Statutum, quòd poßit fieri: q. præbenda annonæ tantum ualeat, dummo do pretium non sit uile.*
2 *Equus qui malè pascitur, non poteſt ambulare.*
Conductores equorum tenentur ad intereſſe, si eis nō dant bene comedere.
3 *Conducens equum ad uecturam, non tenetur ei dare tantam præbendam quando auena est cara, sicut quando est uilis.*

¶ LEX. XVIII.

ANimalia. ¶ Curari debet, ne equorū cur
sui publico deputatorum pabula.
id est præbēda, cariori pretio vendat: & etiā vt nō te
1 neatur prouincialis viliori pretio vēdere. h. d. ¶ † Not. q pōt
fieri statutū, q cū tyrones cōis Perusij veniūt ad ciuitatem,
q prębēda annonę nō possit vēdi: nisi tāto ptio. dūmodo pre
2 tiū nō sit magis vile, q debeat. ¶ † Vltimò no. q qn equus ha
bet malè ad comedēdū, nō pōt ambulare, & facit cōtra cō
ductores equorū ad vecturā, q nō dederūt eis bene comedere
qa si macri facti sunt, tenent ad īteresse. per istā. l. cū gl. q no.
3 ¶ † Vltimò no. q est argumentū. l. ista, q cōducēs equū ad ve
cturā, nō tenet dare equo tantū de prębēda cū est cara, quātū
cum est vilis, vel cum iusto pretio venditur. Bar.

¶ LEX. XIX.

COmperimus. ¶ Prouinciales & curiales ad pręsteudum aīalia indebita ad cursum publicū nō grauant: qa satis est si cōferunt in pabulis & pecunijs equorum deputatorū cursui publico. h. d. Bar.

¶ LEX. XX.

NEmo. ¶ Nullus dux postq suū ducatū ītrauit. debet vti cursu publico: sed iumētis proprijs. q etiā obseruatur in officialibus cohortalinis: pœna contrafacientibus imminente. h. d.

SVMMARIVM.

1 *Clerici, collectari & grauari poſſunt ad datia, qn aliqua societas uenit in comitatu de prædando & occidendo.*

¶ LEX. XXI.

NVllus. ¶ Etiā ecclesia tēpore expeditiōis, nō
excusat ab angarijs vel parangarijs. h.
1 d. ¶ † No. ista. l. cōtra clericos, vt propter istā societa
tem, quę venit in comitatu de pręedando, currendo & occidē
do. vt possint clerici grauari ad datia & collectas, & alia one
ra sordida: vt contra dictas gentes reparetur.

De tractatorijs, & statiuis. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Licentia data alicui pro extrahendo frumentum, uel pannos extra comitatum, quòd non extendatur ultra septem dies.*

¶ LEX. I.

TRactatores. ¶ Licētia data p aīalibus
ad vehendū, & ad arripiē-
dum iter, debet biduū cōtinere, ad morā verò tra-
hendā qnq; dies tm̄. & nulli debet dari p se & ne
cessarijs sibi psonis, nisi illis tm̄, qui aīalia cursui publico de-
1 putata persequunt. h. d. ¶ † No. ex hac. l. optimū arg. q si ali-
cui est data licētia de extrahēdo certā quātitatē frumenti ex
tra ciuitatē, vel comitatū, q hęc licētia nō extēdit vltra nume
a rū septē dierū[a]: quorū qs habet duos ad arripiendū iter: alios
verò quinq; pro itinere perficiēdo. q facit p licētijs, q dan-
tur per gabellarios portarum, de extrahendo salmas panno-
rum extra districtum. Bar. Vide Ro. idem tenētem in rub. de
arbitris. in. xxxiij. col. in ver. conclusio. Alex.

De apparitoribus præfec. præto. & priui. corum. Rubrica.

¶ LEX. I.

PRæfecturæ. ¶ Cornicularij pręfectorum cōpleto munere, prīcipis purpuram adorare debent: & cū sint otio donati, ad aliquod officium non deuocentur. h. d.

¶ LEX. II.

PRæfectiarios. ¶ Præfectiarij exactiones prouincialibus facere nō debent: nec etiam habere custodiam horreorum, cōtrafacientes puniuntur. h. d. Et sunt præfectiarij officiales pręfecti.

¶ LEX. III.

COrnicularii. ¶ Cornicularij primi scrinij præfecti pretorio sortita laborū requie: priuilegijs hic insertis gaudent. h. d.

De apparitoribus præfecti urbis. Rubrica.

¶LEX. I.

PRætereos. ¶Qui administrauerũt multa officia in prouincia, officio finito, Principis purpurã nõ adorant. Item apparitor sedis vrbanæ illustris de concussione pistorum conuictus, punitur hoc dicit. cum. l. seq.

De apparito. magi. mili. & priui. eor. Rubrica.

¶LEX. I.

NVmerarios. ¶Numerarij illustrium cõpleta militia & principatus munere functi, gaudẽt priuilegijs hic insertis. Item, qui sunt de numero militum, gaudent priuilegijs eorũ. qui verò sunt vltra numerum, non. h. d. cum. l. seq.

De apparitoribus procon. & lega. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Magistratus ciuitatis dicitur membrum ciuitatis.*

¶LEX. I.

OFficio. ¶Proconsul, vel legatus non debet esse curialis, vel adscriptus alicui corpori. & si adscript⁹ esset, debet restitui ei: & apparitores legatorum debent esse quadringenti. h. d. cum. l. seq. ¶†Nota, quòd magistratus ciuitatis dicitur esse membrum ciuitatis.

De coborta. & prin. cornicu. ac primi. Rubri.

SVMMARIVM.

1 *Deputatus ad capiendum, uel decipiendum malefactores, nõ potest ipsos in carcerem mittere.*

¶LEX. I.

OMnes. ¶Stationarij, qui Irenarchæ appellantur, non debent facere exactiones, nec aliquem in carcerẽ mittere: nisi crimen sit manifestum: cõtrafacientes puniuntur hoc dicit. ¶†No. ꝙ deputatus ad capiendum malefactores, vel ad ipsos denunciandos, nõ põt ipsos in carcerem mittere, etiã si crimen sit notoriũ. dixi. s. de decu. l. fin.

¶LEX. II.

NVllus. ¶Nullus iudex volentem militare approbare debet, sine sacra approbatione, & licentia Principis, sicut facit alia approbatoria. nec permittere etiã vehere, exceptis prouinciæ officialibus qui cursus publici solicitudinem sustinent. hoc dicit. Bar.

¶LEX. III.

SOlita. ¶Solita priuilegia concessa per diuum Diocletianum Principẽ, confirmantur, & etiam extenduntur, vt. j. describitur.

¶LEX. V.

QVicunque. ¶Primipilarius Osdrenæ prouinciæ si multos habet filios: vnum loco sui substituit: alterum tradit curiæ: alteros verò deputabit militiæ cui volet. Si verò duos tantum habet, tunc satisfaciet curiæ & cohorti. & si vnum tantum habet tradet ordini suæ patriæ priuilegio cõtra hoc indulto, nullatenus valituro. Et qui fuerit ciuitatum obsequio aggregat⁹: cogi poterit tã ipse, quã eius pater ad filiũ alium curiæ deputandum, qui se ob priuilegium patris excusare volebat, curiæ deseruire, ostẽdedo quomodo in patris priuilegium successit hoc dicit.

SVMMARIVM.

1 *Sententia in criminalibus cõtra absentem, ubi est pœna relegationis, quòd non ualeat.*

2 *Practica citandi absentem, cum proceditur contra eum.*

¶LEX. VI.

SI apparitor. ¶Apparitor criminosus fugiens est citandus: quòd nisi venerit intra talem diem, feretur cõtra ipsum sententia condẽnatoria & ipso non comparente, cõdẽnabit. h. d. Apparitor dicitur nũcius. l. cum clericis. ad fi. de epi. & cle. & in auc. de testi. in. §. si verò ignoti. & Ro. in no. lxvj. in litera. C. vbi cõtumax quis non dicit, nisi præcedẽte cõ-

1 tumacia. Alex. ¶†Et no. ꝙ licet sentẽtia nõ valeat, si in criminali proferat cõtra absentẽ, vbi est pœna relegationis. l. absentẽ. ff. de pœ. tamẽ cõtra official. ferri põt: vt. l. ne diu. s. de pœ.

2 ¶†No. etiã gl. hic positã ad modũ citandi, cũ debet ferri sentẽtia contra absente: quia debet fieri cõminatio, ꝙ nisi citatus intra talẽ terminũ veniat, feret sententia cõtra eum, non ergo sufficit ipsum citari simpliciter ad sententiam audiẽdam, sed ꝙ veniat: aliàs sententia feret cõtra eum. quod no. Et idẽ credo in ciuili, vbi lite non cõtest. potest ferri sententia: vt si pars est absens, ꝙ debet fieri cõminatio modo prędicto: aliàs non. Bal. voluit cõtra. in. l. cõsentaneum. C. quomodo & quãdo iu. in. ij. col. Adde quod Alber. no. & Bar. in. l. aut q alter. in pri. quod vi aut clam. Quid si quis fuit citatus ad audiendam voluntatem iudicis, an sententia diffinitiua lata valeat? do. de Ro. quòd non, in decisionibus suis decisione. cccxxxv. & potest esse ratio: quia citatio talis dicitur incerta: cum voluntas iudicis possit esse in alio, quàm in sententia. l. vbicunq;. de interrog. act. ig. arbi. Tamen, si talis citatio nõ tẽdebat ad aliud, nisi ad sententiam audiendam, ꝙ talis sententia teneret, iuxta cle. sæpe. de ver. signific. aliàs de appell. clemẽ. app. & . l. Titius. de libe. & posth. & . l. certum. ff. si cer. pet. & hoc videtur fuisse de mente Bal. in. l. consentaneum. in. ij. col. quõ & quando iud. Adde glo. in. c. contumaciã. in gloss. pe. de hære. & ibi Imo. & Ananiam in. viij. col. & in. c. ad petitionem. de accu. Ro. in litera. S. no. xxvj. Alex.

¶LEX. VII.

ORdinariorum. ¶Appitores quorũcũq; iudicũ nõ possũt ascribi in numero militum aliquorum: aut contemplatione alicuius stipendij relaxari, priusq; primi pili rationem reddiderint: nec etiam petere, vt quieti donentur. Item solutus militia ob delictum non ob hoc quietem accipiet. & bona talis delinquentis illi militiæ relinquũtur. hoc dicit Barto.

¶LEX. IX.

PEr illyricum. ¶Illyrico centum apparitores singulis indicib⁹ obsecundent, & non vltra. ad quæ obsequia non deputabuntur iniqui: sed illi tantum, qui solicitudines debitas exequuntur. h. h.

¶LEX. X.

QVicunque. ¶Ad officium emẽdi chartas, vel tabulas, vbi acta publica Principis describũtur, nullus deputabitur: nisi prius suum nomen in matricula scribi fecerit. h. d.

SVMMARIVM.

1 *Verbum repedare, idem est quod à capite incipere.*

¶LEX. XI.

SI quis ex grege. ¶Exemptus de grege cohortalium propter crimen, si voluerit ad pristinum sacramentũ repedare, allegare debet & ostẽdere prĩcipis oraculum ex certa sciẽ-

1 tia concessum. h. d. ¶† No. hic de verbo repedare. nam idem significat, ꝙ à capite incipere. h. d. Barto.

¶LEX. XII.

SI cohortalis. ¶Apparitor cohortalis, vel cohorti obnoxius, & eorum filij nulla temporis præscriptione obstante, ad aliam militiam conuolantes retrahi possunt ad propriam conditionem. quod etiam in omnibus deputatis alicui negotiationi, vel ergasterijs obseruandum est: vt non possint ad aliqua prouincialium officia conuolare. h. d.

¶LEX. XIII.

NVllum. ¶Null⁹ primipilaris, vel cohortalis ad aliã militiam aspirabit, etiã ex aduocatione Principis: & statim restituendus est curiæ ciuitatis, vnde oriundus est. h. d.

SVMMARIVM.

1 *Casus in quo priuilegium Principis, etiam motu proprio concessum non ualet.*

2 *Statutum, quod habens unum officium, non debeat aliud acceptare: si illud acceptat, quod careat officio: quod non debet habere talis acceptans salarium primi officij.*

¶LEX. XIIII.

QVisquis. ¶Obligatus cohorti, etiam ex priuilegio Principis concesso, motuproprio ad dignitatem aliam non aspirabit, & care

bit effectu priuilegij,& commodũ cohortalis militiæ non habebit.hoc dicit. ¶ †No.casum singularem.in quo priuilegiũ principis concessum motu proprio nullius est momenti.Regulariter contra,vt in.c.si motu proprio.extra de præben.li.vj. ¶ Item hic est casus expressus,quòd si statutũ dicat,ꝙ habens vnum officium,nõ debeat aliud accipere, ꝙ si accipiat, ille qui sic acceperit careat officio accepto,& eius effectu, & etiam punitur in hoc,quòd non debebit habere stipendium primi officij,nec eius priuilegium.

De diuer.offi.& appari.iu.&c. Rubria.

LEX. I.

SI quando. ¶ Adstrictus chartarum officio,vel publicis ratiocinijs,si ad militiam conuolauerit , ad primum officium reuocat̃:& in locũ talis reiecti substituit̃ alius,quẽ merita dignũ faciunt hoc dicit.

NVllus. ¶ Resolutus à militia ad eandem non aspirabit sine licẽtia Principis.& impetrans contrarinm per obreptionẽ, punitur in quinq; libris auri hoc dicit.Dicit Bal.no.in.l.ij.de libertis & eorũ liberis.quod doctor resolutus & priuatus doctoratu propter delictũ non potest iteratò intrando examen redoctorari,& per eundem in.l.ij.de manu.vind.vbi dixit,referendo vltramontanos,quòd si comes palatinus creauit tabellionem,qui posteà propter delictum fuit priuatus tabellionatu,ꝙ non potest de nouo creari per comitem palatinũ, pro quo facit.c,præsul,ij.q.iiij.Alexan.

¶ LEX. III.

NVllus. ¶ Apparitor præfecti prætorio publicæ vtilitatis obtentu,aut etiã executionis priuati negotij, nõ reuocat̃ ab obsequio ciuitatis,vnde oriundus est ; aut in qua larẽ firmũ constituit, pœna imminente vacantibus,& ipsis acceptantibus,quod obseruatur in domesticis , & protectoribus in rebus agentibus palatinis,& stratoribus hoc dicit.

¶ LEX. V.

QVicunque. ¶ Apparitor ob culpã,vel negligẽtiam motus officio per sententiã,ad nullam militiam aspirabit,cõtrarium faciẽti pœna grauissima iniunget̃ hoc dicit.

¶ LEX. VI.

INhis. ¶ Nullus debet fieri proconsul Asiæ, comes oriẽtis,præfectus augustalis , vel eorum vicarius:nisi per sacri scrinij probatoriã cõsecretur,pœna contrafacientibus imminente hoc dicit.Bart.

SVMMARIVM.

1 *Iustitiæ clauis errat, quando delicta maiorum non puniuntur.*

¶ LEX. VII.

AD splendidioris. ¶ Qui militiam inferioris gradus per ficit ad maiorem potest accedere : dum tamen faciat proposito honorem adipiscendi,non cupiditate lucri: vel vt posit delicta iam facta occultare,vel habilius in futurum re
1 relinquere hoc dicit. ¶ †Et not.ꝙ clauis iustitiæ multũ errat in hoc quando delicta maiorum celantur.

SVMMARIVM.

1 *Statutum,licet tollat iurisdictionem quæ habetur à lege,non tamen tollit, quam quis habet ex consuetudine.*

2 *Consuetudo dat iurisdictionem ordinariam.*

¶ LEX. VIII.

VIros. ¶ Duces & apparitores & limitanei castrorum conueniuntur sub officiorũ magistro,non tamen per hoc derogatur iurisdictioni magistri militum Thraciæ vel Illyrici,qui ex cõ
1 suetudine cõtra eos iurisdictionem habent hoc dicit . ¶ †Et no.ex hac.l.quòd si statuto caueatur,scholarẽ debere cõueniri tantũ sub episcopo,& de cõsuetudine est,quòd Rector etiã cognoscat de his:ꝙ per istud statutũ non derogatur iurisdictioni Rectoris,quã habet ex cõsuetudine,secus si eã haberet à lege.Pro hoc facit quod no.in.c.j.extrà de consti.lib.vj.
2 ¶ †Secundò no.quòd cõsuetudo dat iurisdictionem ordina
a riam,[a] sicut lex.& hoc no.gl.s̃.de man.lib.l.j.& fi.l.cũ prætor.§.j.de iud.& ibi gl.& in.l.more.ibi doct.& in verbo sequenti,in verbo,nec ipsa lit.ff.de iur.om.iud.de quo per Ioã.and. in.c.j.de offi.ordi.& in.c.iiij.de consue.& in.c.Romana.circa prin.de foro cõpe.in.vj.& de excep.in fi.ĩ.vj.facit quod no. in.c.cum cõtingat.de foro compe.vide tex.& Bar.in.l.fi.§.j. de aqua plu.ar.& ibi dixi.& Ro.ĩ litera.C.no.lxxviij.Alex.

a ¶ Ordinariã. Ad quod latè, & not. vide Fel,in.c.cum contingat.de foro cõpe,in.j.col. ver. glos.in verbo consuetudine , & ꝙ ibi dixi in apostil.

b ¶ Per eos. Adde Saly.in.l.ij.in fin. C.de his, qui à latro.

¶ Adde Bar.in.l.j.§.familiæ. ff. de pub.& in.l.si post depositã.s̃. de assess.dixi post Panor.in.c.j. numer. viij.in apost. vers. officialium.extra de resti.spo.est tamen debilis cautela,ne teneant̃: quã ponit iste in.l.iure ciuili.ff.de cõd.& demon, Bald.melius in.l. obseruare.§.pficisci.post princ, ver.quid si statutum.ff.de off. procons. & leg. refert & sequitur Thomas ferrarius in suo tract.cautela.cau.xlix.incip. potestates terrarum.

SVMMARIVM.

1 *statutum, quòd instrumentum confessionatum per manum publici notarij, de contractu rogati, faciat plenam fidem,& executioni mandetur, nõ uerificatur in instrumento exemplato,etiam iudicis authoritate.*

¶ LEX. IX.

PRobatorias. ¶ Memoriales & agentes in rebus , & apparitores præfecti prætorio orientis,nõ sortiuntur premiũ militæ,nisi secundum consuetudinẽ sint eorũ electiones manu Principis approbatæ,non per literarum exempla.& debẽt dicti officiales esse fideles Christiani.hoc dicit.
1 ¶ †No.ex gl.in verbo,authenticis quòd si statutũ dicit,ꝙ instrumentũ confessionatũ per manũ publici notarij de cõtractu rogati,plenã fidẽ faciat,& executioni mãdetur:ꝙ instrumentum exemplatũ etiã authoritate iudicis nõ faciat fidem, nec mandabitur executioni:quia nõ est scriptũ de manu notarij rogati de contractu.& sic statutum ad id se nõ extendit. Secus autẽ si illa verba manu notarij &c.non essent in statuto:quia tũc illud exemplũ authoritate iudicis authenticatum faceret fidẽ,& executioni mandaret̃ : vt.l.chirographis.ff.de admi.tu.dixi in aut̃.vt spon.largi.§.si qs in aliquo.s̃.de eden. Vide secundũ do.Cardi.in.c.j.de vit.& hone.cleri.& tex.de pœni.di.j.c.periculosẽ.& quod dixit Bal.in.c.j.§.furtum.de pace iur.fir.& Io.an.in.c.sicut dignũ.de homi.& Dominicus in.c,si quis viduam.l.di.in ea.l.in fi.adde Ange.in aut̃.vt fratrum filij.§.j.in fi. ¶ Not.istã.l.probatorias.ibi,manu Principis. quia per eã patet,ꝙ vbi debet fieri aliquid per manus alicuius,nõ potest tale quid fieri per alium. Quod no.propter id quod,hic dicit Barto.adde.l.singulos.ff.de test.per glo.ibi proprio chirographo.& quod dicit.d.Card.in clemẽ.j.de iureiur.per illum tex.in verbo,per manus nostras.vbi dixit,ꝙ quoties in statuto,vel rescripto dicit̃ aliquid debere fieri per manus nostras,nõ potest fieri per substitutũ,allegat gl.singularem in cle.j.de vita & hone.cleri.& Ioã.an.in.c.sicut dignũ. de homicidio.vbi dicitur,si occiderit suis manibus,ꝙ nõ habet locũ,si per aliũ occiderit.de quo Dominicus in.c.si quis viduam.l.dist.quòd dictum fuit originaliter Ia.de Bel.vt refert Bald.in.c.j.§.furum.de pace.iur.firmã.facit de pœn.dist. j.c.periculosẽ.adde cle.sicuti.de arbitris.& text.in.l.sæpe.de offi.præsi.& in.l.nulli.ibi,pro sua cõscientia.de epi.& cle.vbi Bal.vide quæ scripsi post Bar.in.l.penul.de princi.agenti.in rebus.lib.xij.adde tex.& ibi Abbas in.c.licet ex quadam.de testi.ibi,proprio iuramento.& Ro.in litera.R.no.l.

¶ LEX. X.

HAc sanctione. ¶ Approbatio facta p Principem militis militare volentis,habens subscriptionẽ Principis & administrationem,sub quibus ipse debet militare ipsi traditur: exemplum verò eorundem iudicio subscriptionem habens apud officiũ dimittitur. ¶ Item istis approbatorijs ęgent tantum illi, de quibus fit mentio in.l.proxi.& ęgẽtes si alio modo militant puniuntur hoc dicit.cum.l.seq.

De executoribus & exactoribus. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Potestas, quòd teneatur pro furto, barataria, & concussionibus per eius officiales factis.*

¶ LEX. I.

NE per diuersas. ¶ Ne apparitores vel palatini exactores,per prouinciam vagãdo inferãt prouincialibus molestiã:periculũ gestorum per eos pertinet ad eos,quorũ sunt appari
1 tores,vel exactores hoc dicit. ¶ †Not.hãc.l. contra capitaneum,& potestatem Perusij:ꝙ si eorum officiales,quos per comitatum Perusij mittunt,aliquod illicitũ faciant: puta furtum,baratariam, vel concussionem, tenentur
b ipsi de omnibus gestis & factis per eos[b].

¶ LEX. II.

QVicunque. ¶ Deputatus ad officiũ,se non intromittit de offic.sui colleg. hoc dicit. ¶ No.hanc.l.ad id, quod dixi.s̃.de numera.l.in prouincijs.

¶ LEX. III.

SIue. ¶ Exactor intra annũ debet ostendere quid exegit:& si nõ exegit,causam denotare.aliter punitur hoc dicit.

Officiali

SVMMARIVM.

1 *Officiali facienti ultra modum. resisti potest propria authoritate.*
2 *Nuncio pignoranti ultra modum licitè resisti potest.*

¶LEX. V.

COntra. ¶Facienti exactionem vltra mo
dum potest licitè resisti: & si pro
1 batur criminosus pōt puniri hoc dicit. ¶†No.
officiali facieti vltra modum posse resisti pro-
pria authoritate.[a] concor. s. de iure fisc. l. defen
a
2 sionis facultas. ¶†Vltimò no. hanc. l. contra baiulos, qui sunt
deputati ad pignorandum aliquem. Nam si accipiant pigno
ra vltra modum debitum, licitè potest eis resisti, & debet etiā
puniri. quod no. Bar.

SVMMARIVM.

1 *Officia duo ex necessitate. non tria, quis subire potest.*

SAncimus. ¶Exactor præfecti præ-
torio anteq̃ exactionem
publicarum pecuniarū incœptam compleat.
aliam incipere non potest. Si tamen fuerit ne-
cessitas duas exactiones in eadem prouincia si
mul faciendas suscipere potest, sed non tres, pœna contrafa-
1 cientibus imminente hoc dicit. ¶†Not. quem ex necessitate
posse suscipere duo officia, simul & semel: sed non tria.

De lucris aduo. & cōcus. offi. siue appari. Rub.

¶LEX. I.

SI quis. ¶Cognoscens se læsum à ducenarijs, cen
tenarijs, vel aduocatis, pandat iniuriam,
vt dicti officiales conuicti puniantur.

De primipilo. Rubrica.

LEX. I.

CVm ex sola. ¶Solum ex causa primipili filius nō existens hæres patris, potest conueniri pro patre: in alijs verò secus hoc dicit. Not. quòd commoda officij debentur post administrationem. quod facit ad not. per Barto. in. l. j. §. diuus. ver. quid si sit per electum. de varijs & extraordinarijs cogni. & ibi dixi post Bar. Alex.

Publicæ læti. uel cōsu. nun. uel insinua. cōsti. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Officialis qui dissimulat maleficia acriter punitur.*

¶LEX. I.

QVicquid nostrorum.[a]
¶Portans triumphalia noua Principis, suū
salarium debet consequi: non autem ab alijs,
quibus portat aliquid vltra percipiet: pœna
contrafacientibus imminente. & etiā officia
1 les, qui prædicta dissimulant, puniuntur hoc dicit. ¶†Not.
istam. l. contra officiales, qui maleficia dissimulatione nō pu-
niunt. nam sunt acriter puniendi, vt hic, &. s. de deser. l. j. Ad
præsens hic non habetis alia.

a ¶Propria authoritate. Adde Lud. Pon. ī. l. j. x. col. ff. de re iu. & Flor. in l. quemadmodū. §. magistratus. ff. ad le. aquil. & do. Alex. de Imo. ī. l. sed eximēdi. §. itē si quis eū. & Paul. de cast. in consilio cxcij. vide tamen Pau. de ca. & Bar. aliter loquētes in l. vt vim. de ius. & iur. & Car. in cle. ij. §. cęterū. de reg. iur. quod pōt resisti, quando grauamen est irreparabile: aliâs non. & sequit̃ Dy. in regul. quod quis. in. vj.

DOMINI BARTOLI A SAXO
ferrato, super tribus libris Codicis, Ia-
cobi ac Ioannis senetonum
Fratrum impensis.
FINIS.

Regestum.

aaa bbb ccc ddd eee fff ggg quaterni sunt:
hhh & iii Terni.

BARTOLUS
in 2m Codicis
part.

8.

100

calibrite
colorchecker CLASSIC
mm